Hallituksen esitys eduskunnalle kuolinpesän sähköistä asiointia koskevaksi lainsäädännöksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki kuolinpesän palvelualustasta ja laki kuolinpesän osakasrekisteristä. Lisäksi ehdotetaan muutettavaksi perintö- ja lahjaverolakia, hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annettua lakia, verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annettua lakia, verotusmenettelystä annettua lakia, perintökaarta, ulosottokaarta sekä lakia tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan.

Esityksessä ehdotetaan Verohallinnon sähköisessä asiointipalvelussa tarjottavia sähköisiä palveluita laajennettavaksi siten, että se toimisi palvelualustana kuolinpesän sähköiselle asioinnille. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottaisiin sähköisen asioinnin palvelu ehdotettuun kuolinpesän osakasrekisteriin, jonka tarkoituksena on mahdollistaa tietyn kuolinpesän henkilöpiiriä koskevan ajantasaisen tiedon saatavuus. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottaisiin mahdollisuus myös perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimiseen. Kuolinpesän palvelualustan käyttöön ottaneilla osakkailla olisi käytettävissään lisäksi asiakirjojen säilytyspalvelu.

Sähköisen asioinnin ohella esitetään säilytettäväksi mahdollisuus myös paperilla tapahtuvaan asiointiin.

Esityksen mukaan perunkirjoitus olisi jatkossa mahdollista toimittaa osittain tai kokonaan myös sähköisesti. Perunkirjoitukselle tarkoitettua määräaikaa pidennettäisiin kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Perukirjan sisältöä esitetään ajanmukaistettavaksi. Perintöverotuksessa siirryttäisiin perukirjan perusteella toimitettavasta perintöverotuksesta perintöveroilmoituksen perusteella toimitettavaan verotukseen niin sähköisessä kuin paperilla tapahtuvassa asioinnissa.

Lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.2.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ 1
PERUSTELUT 5
1 Asian tausta ja valmistelu 5
1.1 Tausta 5
1.2 Valmistelu 5
2 Nykytila ja sen arviointi 6
2.1 Nykytila 6
2.1.1 Kuolinpesä ja sen yksilöinti 6
2.1.2 Kuolinpesän osakkuus ja sen todistaminen 7
2.1.3 Kuolinpesän selvittäminen ja hallinto 10
2.1.4 Perunkirjoitus ja perukirja 11
2.2 Nykytilan arviointi 15
2.2.1 Kuolinpesä ja sen yksilöinti 15
2.2.2 Kuolinpesän osakkuus ja sen todistaminen 16
2.2.3 Kuolinpesän selvittäminen ja hallinto 16
2.2.4 Perunkirjoitus ja perukirja 18
3 Tavoitteet 21
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset 21
4.1 Keskeiset ehdotukset 21
4.1.1 Kuolinpesän palvelualusta 21
4.1.2 Mahdollisuus paperilla asiointiin 22
4.1.3 Kuolinpesän osakasrekisteri 22
4.1.4 Sähköinen perunkirjoitus ja sähköinen perukirja 24
4.1.5 Sähköinen perintöveroilmoitus 24
4.1.6 Asiakirjojen säilytyspalvelu 25
4.2 Pääasialliset vaikutukset 26
4.2.1 Taloudelliset vaikutukset 26
4.2.1.1 Vaikutukset julkiseen talouteen 26
4.2.1.2 Vaikutukset yrityksille 28
4.2.1.3 Vaikutukset kotitalouksille 31
4.2.2 Vaikutukset viranomaisiin 35
4.2.2.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan 35
4.2.2.2 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset 46
4.2.3 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin 51
4.2.3.1 Vaikutukset yhdenvertaisuuteen 51
4.2.3.2 Vaikutukset yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan 53
4.2.3.3 Vaikutukset vammaisiin henkilöihin 57
4.2.3.4 Vaikutukset kielellisiin oikeuksiin 57
4.2.3.5 Vaikutukset alaikäisiin 58
4.2.4 Ahvenanmaan maakunnan itsehallinto 58
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot 59
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset 59
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot 64
5.2.1 Ruotsi 64

5.2.2 Norja ... 67
5.2.3 Tanska ... 69
5.2.4 Islanti ... 71
5.2.5 Viro ... 72
6 Lausuntopalaute ... 74
6.1 Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot ... 74
6.2 Yleiset huomiot ja laki kuolinpesän palvelualustasta ... 74
6.3 Laki kuolinpesän osakasrekisteristä ... 76
6.4 Perintö- ja lahjaverolaki ja liitännäislait ... 80
6.5 Perintökaari ja muut oikeusministeriön hallinnonalan liitelait ... 81
6.6 Muut huomiot ... 82
6.7 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto ... 83
7 Säännöskohtaiset perustelut ... 83
7.1 Laki kuolinpesän palvelualustasta ... 83
7.2 Laki kuolinpesän osakasrekisteristä ... 92
7.3 Perintö- ja lahjaverolaki ... 125
7.4 Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista ... 142
7.5 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta ... 143
7.6 Laki verotusmenettelystä ... 143
7.7 Perintökaari ... 144
7.8 Ulosottokaari ... 149
7.9 Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan ... 149
8 Lakia alemman asteinen sääntely ... 150
9 Voimaantulo ... 151
10 Toimeenpano ja seuranta ... 151
11 Suhde muihin esityksiin ... 152
11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä ... 152
11.2 Suhde talousarvioesitykseen ... 152
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys ... 152
12.1 Yleistä ... 152
12.2 Yhdenvertaisuus ... 153
12.3 Oikeusturva ja hyvä hallinto ... 156
12.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja ... 158
12.4.1 Kansallisen liikkumavaran käyttö ... 158
12.4.2 Arkaluonteiset tiedot ... 160
12.4.3 Tietojen luovuttaminen ja tiedonsaantioikeudet ... 161
12.4.3.1 Kuolinpesän osakasrekisteri ... 161
12.4.3.2 Kuolinpesän palvelualustalle luovutettavat Verohallinnon tiedot ... 164
12.4.4 Tietojen säilyttäminen ... 165
12.5 Kotirauha ... 166
12.6 Julkisuusperiaate ... 166
12.7 Ahvenanmaan erityisasema ... 167
12.8 Evankelis-luterilaisen kirkon erityisasema ... 167
12.9 Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle ... 168
LAKIEHDOTUKSET ... 171
Laki kuolinpesän palvelualustasta ... 171

Laki kuolinpesän osakasrekisteristä ... 174
Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ... 186
Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 9 §:n muuttamisesta ... 192
Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta 193
Laki verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta ... 194
Laki perintökaaren 20 luvun muuttamisesta ... 195
Laki ulosottokaaren muuttamisesta ... 198
Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain muuttamisesta ... 199
LIITE ... 201
RINNAKKAISTEKSTIT ... 201
Laki perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ... 201
Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 9 §:n muuttamisesta ... 212
Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta 213
Laki verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta ... 214
Laki perintökaaren muuttamisesta ... 215
Laki ulosottokaaren muuttamisesta ... 221
Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain muuttamisesta ... 222

LUONNOS

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelmassa todetaan hallituskauden aikana toteutettavan hankkeita, joilla digitalisoidaan elämäntapahtumien tai yritystapahtumien ympärille kiinnittyvät julkiset ja yksityiset palvelut niin, että ne toimivat saumattomasti yhteen. Yhtenä tällaisena kokonaisuutena turvataan edesmenneen omaisen asioiden vaivaton hoito (s. 113). Lisäksi hallitusohjelman luvussa 2.5 digitaalisista palveluista ja tietojohtamisesta todetaan ihmisten oikeutta ja mahdollisuuksia omien tietojen hallintaan vahvistettavan sekä helpotettavan puolesta asiointia ja kuolleen omaisen asioiden hoitamista (s. 40).

Hallitusohjelman mukaisesti hallitus myös seuraa ja jatkaa Suomen digitaalisen kompassin (VNS 10/2022 vp) tavoitteiden edistymistä (s. 113). Kompassissa on asetettu digitaalisten julkisten palveluiden osalta yhdeksi avaintulokseksi noin 40 merkittävimmän elämäntapahtumapalvelukokonaisuuden digitalisoiminen tai automatisoiminen ihmiskeskeisesti (VNS 10/2022 vp, s. 67). Yksi näistä toimenpiteistä on edesmenneen omaisen asioiden hoidon sujuvoittaminen ja läheisen kuolemaan liittyvien palveluiden digitalisointi, jonka toteuttamiseksi on asetettu Edesmenneen omaisen asioiden vaivattoman hoidon ohjelma (VN/35368/2023, jäljempänä EOAVH-ohjelma).

1.2 Valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti 21.3.2024 EOAVH-ohjelman ja sen ohjausryhmän toimikaudelle 5.4.2024 - 31.12.2027. Valtiovarainministeriö asetti 4.4.2024 työryhmän (VN/7901/2024) valmistelemaan ehdotukset ohjelman tavoitteiden edellyttämiksi lainsäädäntömuutoksiksi. Työryhmässä olivat edustettuina jäsenet oikeusministeriöstä, valtiovarainministeriöstä, Digi- ja väestötietovirastosta, Verohallinnosta, Suomen Asianajajista ja Veronmaksajain keskusliitosta. Työryhmässä oli lisäksi pysyvät asiantuntijat Maanmittauslaitoksesta, Kirkkohallituksesta, Finanssiala ry:stä ja oikeusministeriöstä. Työryhmän tuli laatia ehdotuksensa hallituksen esityksen muotoon. Työryhmän toimikausi päättyi 31.10.2025. Työryhmä luovutti hallituksen esityksen muotoon laaditun mietintönsä valtiovarainministeriölle 24.10.2025. Työryhmämietinnöstä järjestettiin lausuntokierros lausuntopalvelu.fi:ssä ajalla 5.12.2025 – 6.2.2026.

Ohjelman toimeenpanoon liittyvä kehitystyö, joka edellyttää tietojärjestelmien ja -rekisterien kehittämistä, toteutetaan Digi- ja väestötietoviraston sekä Verohallinnon kehityshankkeissa. Verohallinnon kehityshankkeen toimikausi alkoi 1.4.2024 ja Digi- ja väestötietoviraston kehityshanke alkoi 4.7.2024. Molempien kehityshankkeiden toimikaudet päättyvät 31.12.2027.

Julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetussa laissa (906/2019, jäljempänä tiedonhallintalaki) säädetään valtion virastojen ja laitosten velvollisuudesta toimittaa valtiovarainministeriölle lausuttavaksi arvionsa suunnittelemansa muutoksen vaikutuksista, kun muutoksella arvioidaan olevan merkittäviä taloudellisia tai toiminnallisia vaikutuksia tiedonhallintaan tai toimintaan taikka muutos koskee julkisen hallinnon yhteisten tietovarantojen rajapintojen tietorakenteiden olennaisia muutoksia. Ohjelmakokonaisuuteen liittyen on saatu tiedonhallintalain mukainen lausunto ohjelman käynnistysvaiheessa 9.2.2024 sekä kehittämiskohteiden tarkennettua 2.9.2025. Valtiovarainministeriölle toimitettiin 15.1.2026 selvitys niistä toimenpiteistä, joita ohjelmassa on tehty viimeisimmän lausunnon ja siinä annettujen toimenpidesuositusten pohjalta.

Osana ohjelmaa toteutettiin loka-marraskuussa 2024 kyselytutkimus, jonka tavoitteena oli selvittää kansalaisten näkemyksiä ja kokemuksia edesmenneen omaisen asioiden hoidosta ja erityisesti siitä, millaisista palveluista ja tuesta heille olisi hyötyä. Tutkimuksen toteutti Digi- ja väestötietoviraston ja Verohallinnon toimeksiannosta Tutkimustoimisto Vastakaiku Oy. Kyselytutkimuksen tuloksia on käyty läpi mietinnön osiossa 2.2.3. Ohjelman puitteissa tilattiin lisäksi vuonna 2024 CGI Suomi Oy:ltä selvitys väestötietojärjestelmästä tuotettujen tietojen kattavuudesta kuolinpesän osakasrekisterin automaattiseen muodostamiseen.

Lainsäädännön arviointineuvosto on antanut esitysluonnoksesta lausunnon xx.xx.2026.

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Nykytila

2.1.1 Kuolinpesä ja sen yksilöinti

Henkilön kuoltua terveydenhuollon toimintayksikön, Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen tai asianomaisen lääkärin on viipymättä ilmoitettava tieto kuolemasta väestötietojärjestelmään. Ilmoitus on mahdollista tehdä teknisen rajapinnan avulla. Jollei ilmoitusta tehdä teknisen rajapinnan avulla, tieto kuolemasta ilmoitetaan Digi- ja väestötietovirastolle tai Ahvenanmaan valtionvirastolle erillisellä lomakkeella (asetus kuolemansyyn selvittämisestä (948/1973) 18 §).

Henkilön kuoltua syntyy kuolinpesä, jolla tarkoitetaan pesän osakkaiden muodostamaa henkilöyhteenliittymää sekä perittävältä jäänyttä omaisuutta varoineen ja velkoineen ennen perinnönjakoa.[1] Esimerkiksi pankeissa kuolintiedon myötä perittävän omaisuuserien omistajaksi merkitään perittävän kuolinpesä. Koska kuolinpesä muodostuu kaikista perittävän varoista ja veloista, voi siihen sisältyä monenlaista omaisuutta, kuten esimerkiksi asuntoja, autoja, huonekaluja ja rahavaroja. Jos kuolinpesässä alun perin olleen omaisuuden tilalle tulee myöhemmin muuta omaisuutta, esimerkiksi kuolinpesän omaisuuden myynnistä saatuja varoja tai kuolinpesään ostettua omaisuutta, kuuluu myös tällainen varallisuus kuolinpesälle.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan kuolleiden ja samalla uusien kuolinpesien määrä Suomessa vuonna 2024 oli 58 267.[2] Verohallinnon rekistereissä on tällä hetkellä vajaa 700 000 kuolinpesää, joista reilu 600 000 on vuoden 2000 alusta kuolleiden henkilöiden kuolinpesiä. Lähtökohtaisesti noin 400 000 kuolinpesällä on sellaisia tuloja tai varallisuutta, jotka on ilmoitettava tuloverotusta varten. Kuolinpesän hallinnon elinkaari on keskimäärin neljä vuotta.

Kuolinpesän olemassaolo jatkuu niin kauan, kun se sisältää jakamattomia varoja tai muuta omaisuutta. Kuolinpesän voi jakaa aikaisintaan perunkirjoituksen toimittamisen jälkeen. Takarajaa kuolinpesän jakamiselle ei ole laissa asetettu, minkä vuoksi osakkaat voivat pitää kuolinpesän jakamattomana määräämättömän ajan tai jakaa kuolinpesän vain osittain. Lopullisesti kuolinpesä lakkaa olemasta, kun pesän kaikki varat on jaettu perinnönjaolla perinnönsaajille, kopio perinnönjakokirjasta on toimitettu Verohallinnolle ja verovuosi on

[1] Tieteen termipankin (https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/kuolinpes%C3%A4, viitattu 10.10.2025) mukaan kuolinpesällä tarkoitetaan vainajan oikeudenomistajien muodostamaa yhteenliittymä sekä jäämistöä, jota oikeudenomistajat hallinnoivat. Jäämistö on Aarnion ja Kankaan (Aarnio, Aulis – Kangas, Urpo, Suomen jäämistöoikeus I. 6., uud. painos 2016 s. 374.) mukaan perittävältä jääneiden varojen ja velkojen kokonaisuus, varallisuusmassa.

[2] Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuolleet [verkkojulkaisu]. ISSN=1798-2529. Helsinki: Tilastokeskus [Viitattu: 15.7.2025]. Saantitapa: https://stat.fi/tilasto/kuol

päättynyt siten, ettei kuolinpesällä ole ollut vuoden aikana enää tuloja tai varoja.[3] Jos kuolinpesässä on vain yksi osakas, kuolinpesän omaisuus siirtyy hänelle ilman perinnönjakoa.

Kuolinpesän ei ole vakiintuneesti katsottu olevan osakkaistaan itsenäinen oikeussubjekti.[4] Kuolinpesistä ei pidetä erillistä viranomaisrekisteriä eikä kuolinpesille anneta virallista tunnusta. Kuolinpesä on kuitenkin pystyttävä yksilöimään sen asioidessa viranomaisen tai yksityisen sektorin toimijan kanssa. Yleinen menettely kuolinpesän yksilöimiseksi sekä yksityisellä että julkisella sektorilla on perittävän henkilötunnuksen yhdistäminen tietoon siitä, että kyseessä on kuolinpesä. Perittävän henkilötunnukseen voidaan yksilöintitarkoituksessa myös yhdistää tieto kuolemasta tai kuolinajasta. Eri viranomaiset, kunnat, pankit, vakuutus- ja työeläkelaitokset sekä seurakunnat saavat kuolintiedon suoraan väestötietojärjestelmästä.[5] Tieto kuolemasta voi tulla esimerkiksi pankeille ja vakuutuslaitoksille omaisilta jo ennen kuin se on ehtinyt päivittyä väestötietojärjestelmään.

2.1.2 Kuolinpesän osakkuus ja sen todistaminen

Säännökset kuolinpesän osakkaista ja heidän välillään vallitsevasta yhteishallintosuhteesta ovat perintökaaren (40/1965, jäljempänä myös PK) 18 ja 24 luvuissa.

Kuolinpesän osakkaita ovat perilliset, yleisjälkisäädöksen saajat sekä eloonjäänyt puoliso. Lakimääräisiä perillisiä ovat yleisimmin rintaperilliset. Eloonjäänyt puoliso voi olla osakas yleisjälkisäädöksen saajana, puolisoiden avio-oikeussuhteiden perusteella tai jos hän perii rintaperillisittä kuolleen aviopuolisonsa PK 3 luvun 1 §:ssä tarkoitettuna perillisenä. Avio-oikeuteen perustuva osakkuus kestää niin kauan kuin ainakin toisella puolisoista on avio-oikeus toisen omaisuuteen. Siten eronnut puoliso voi olla osakkaana myös aiemman puolisonsa kuolinpesässä, jos ositusta ei ole tehty.

Yleisjälkisäädöksen eli yleistestamentin saaja voi olla esimerkiksi lakimääräinen perillinen, avopuoliso, muu läheinen tai oikeushenkilö. Erityisjälkisäädöksen eli legaatin saaja ei ole kuolinpesän osakas. Rajanveto yleistestamentin ja legaatin välillä ei ole tarkkarajainen. Toissijaiset perilliset ja toissijaiset testamentinsaajat eivät ole ensin kuolleen puolison kuolinpesän osakkaita, vaan he ovat osakkaita vasta lesken tai testamentinsaajan kuolinpesässä.

Osakkuudessa saattaa tapahtua muutoksia kuolinpesän hallinnon aikana. Tämä voi johtua useasta eri syystä, kuten esimerkiksi perinnöstä luopumisesta, osakkaan kuolemasta, tehdystä osituksesta tai testamentin lainvoimaisuudesta. PK 18 luvun 1 §:n 2 momentin riidanalaisuussäännön mukaan perillistä ja yleisjälkisäädöksen saajaa pidetään kuolinpesän osakkaana silloinkin, kun hänen oikeutensa on riidanalainen.

Perukirjaan on PK 20 luvun 5 §:n nojalla liitettävä kirkonkirjan tai vastaavan rekisterin ote, josta käy selville eloonjäänyt puoliso ja perilliset. Tämän vaatimuksen täyttämiseksi perittävästä laaditaan hänen viidennestätoista ikävuodestaan kuolinpäivään asti jatkuva katkeamaton sukuselvitysketju. Vaatimus sukuselvitysketjun laatimisesta viidennestätoista ikävuodesta

[3] Katso esimerkiksi https://www.suomi.fi/oppaat/laheisen-kuolema/vainajan-omaisuus/kuolinpesan-lakkaaminen, vierailtu 10.10.2025.
[4] Aarnio-Kangas 2016, s. 375.
[5] Katso väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamisesta väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009, jäljempänä väestötietolaki) 4 luvusta.

lähtien ei ole laissa säädetty, vaan kyse on vakiintuneesta viranomaistulkinnasta. Tulkinnan taustalla on olettama henkilön sukukypsyydestä viisitoistavuotiaana.

Se, mistä sukuselvitys on tilattava ja kuinka monesta asiakirjasta selvitys koostuu, riippuu siitä, missä perittävä on ollut kirjoilla. Sukuselvityksen voi tilata Digi- ja väestötietovirastosta, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon aluekeskusrekisteristä, ortodoksisen kirkon keskusrekisteristä sekä Kansallisarkistosta. Ahvenanmaalla sukuselvitys on saatavissa kirkoilta tai Ahvenanmaan valtionvirastolta. Sukuselvitys voi olla tarpeen tilata Digi- ja väestötietoviraston tai Ahvenanmaan valtionviraston lisäksi kirkoilta, koska entisen Väestörekisterikeskuksen eli nykyisen Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämä väestötietojärjestelmä on ollut vasta 1.10.1999 alkaen Suomen ainoa väestörekisteri. Tätä ennen Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkkokunta hoitivat väestökirjanpitotehtävää yhdessä maistraattien ja Väestörekisterikeskuksen eli nykyisen Digi- ja väestötietoviraston kanssa. Nykyisin Suomen evankelis-luterilainen ja ortodoksinen kirkko saavat jäsenrekisteriensä ylläpitoa ja laissa erikseen määriteltyjen väestökirjanpitoon liittyvien tehtävien hoitamista varten tarvitsemiaan tietoja väestötietojärjestelmästä.

Digi- ja väestötietovirastolta saatujen tietojen mukaan väestötietojärjestelmään ja sitä edeltäneeseen väestön keskusrekisteriin on vuodesta 1973 lähtien tallennettu kaikki henkilö- ja perhesuhteiden muutostiedot. Tiedot henkilön entisistä osoitteista ja väestörekisterinpitäjästä ovat kattavasti saatavissa väestötietojärjestelmästä vuodesta 1983 lähtien. Väestön keskusrekisteriin 1.10.1973 tehdyssä perhetietojen siirrossa oli lähtökohtana perhetietojen ilmoittaminen vallinneen perhetilanteen mukaisesti. Vanhemmat oli ilmoitettava vain vanhempiensa kanssa samassa osoitteessa asuneille alaikäisille, minkä vuoksi väestötietojärjestelmästä voi puuttua tiedot vanhemmista niiltä henkilöiltä, jota olivat yli 20-vuotiaita 1.10.1973. Koska kaikkia perhetietoja ei tallennettu väestön keskusrekisteriin 1970-luvulla, vanhoja kirkonkirjoja ja muita väestörekisteriasiakirjoja tarvitaan vielä joiltakin osin tietojenluovutuksessa. Valtion ja kirkon viranomaiset ovat yhteistyössä tarkistaneet ja verranneet kirkollisten rekisterien ja väestötietojärjestelmän tietoja sekä tehneet tarvittavia korjauksia laajamittaisesti vuosina 1993 ja 1994.

Digi- ja väestötietovirasto antaa sukuselvityksen ajalta, jolloin perittävä on kuulunut väestörekisteriin tai rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan. Virasto voi antaa sukuselvityksen myös 1.10.1999 jälkeiseltä ajalta Suomen evankelis-luterilaiseen tai ortodoksiseen seurakuntaan kuuluneesta henkilöstä. Sukuselvitysmuotoinen virkatodistus on tilattava evankelis-luterilaiselta tai ortodoksiselta kirkolta, jos perittävä on ollut 1.10.1999 tai sitä ennen seurakunnan jäsen.

Suomen evankelis-luterilaiselta kirkolta tilattiin vuonna 2024 yhteensä 71 626 sukuselvitystilausta perunkirjoitusta varten. Luku pitää sisällään myös lisätilaukset esimerkiksi perinnöstä luopumista varten sekä muiden toimijoiden kuolinpesältä pyytämät erilliset asiakirjat, joita voivat olla esimerkiksi pankkia tai vakuutusyhtiötä varten laaditut tilaukset. Aluekeskusrekistereiden keskimääräinen työjono saapuville tilauksille oli elokuussa 2025 keskimäärin 11 arkipäivää. Tilanne vaihtelee eri yksiköiden välillä jonotuksen ollessa pisimmillään 23 vuorokautta ja lyhimmillään 0 vuorokautta. Digi- ja väestötietovirasto antoi vuonna 2024 yhteensä 27 665 sukuselvitystä, joista 17 970 digitoiduista aineistoista ja 9 695 suoraan väestötietojärjestelmästä. Toimitusaika on viime vuosina ollut 2–4 viikkoa.

Sukuselvityksen voi tilata Kansallisarkistosta, mikäli perittävä on ollut ennen 31.12.1949 kirjoilla Neuvostoliitolle luovutetuilla alueilla (Karjala, Petsamo) sijainneissa Suomen evankelis-luterilaisissa tai ortodoksisissa seurakunnissa tai alueen siviilirekistereissä. Sukuselvityksiä voi tilata myös Inkeristä ja Vienan Karjalasta lähtöisin olevista henkilöistä.

Ulkomailta virkatodistusta vastaavan asiakirjan saa kyseisen maan paikalliselta viranomaiselta. Maakohtaiset erot ovat suuria eikä kaikissa maissa ole Suomen väestötietojärjestelmän kaltaista keskitettyä väestörekisteriä. Ulkoministeriö tuottaa maakohtaisia tietoja koskevan palvelun osoitteessa https://finlandabroad.fi/etusivu. Sivuston kautta voi selvittää, miten hankitaan sukuselvitystä tarvittavia tietoja eri maista. Sivustolta voi myös tulostaa estetodistuksen perunkirjoitukseen liitettäväksi, kun Suomen edustuston tietojen mukaan Suomen virkatodistusta vastaavaa asiakirjaa ei ole saatavissa kyseisen maan toimivaltaiselta rekisteriviranomaiselta, koska maassa ei ole keskitettyä väestötietojärjestelmää eikä muidenkaan vastaavien todistusten tai osoitetietojen saaminen paikallisilta viranomaisilta ole todennäköistä.

Digi- ja väestötietoviraston laatimien sukuselvitysten pohjana käytetään väestötietojärjestelmän tietoja. Sukuselvityksille täydennetään tarvittaessa manuaalisesti tietoja digitoiduista asiakirjoista siltä osin kuin tietoja ei ole saatavilla valtakunnallisesta tietojärjestelmästä. Suomen evankelis-luterilaiselta kirkolta saatujen tietojen mukaan evankelis-luterilaisessa kirkossa on siirretty virkatodistus- ja sukuselvityspalvelut aluekeskusrekistereille sitä mukaa, kun seurakunnat ovat liittyneet aluekeskusrekisteriin. Liittymisestä tuli pakollista 1.7.2023 kirkkolain (652/2023) uudistuksen myötä. Kesäkuussa 2023 kaikki evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnat olivat liittyneet aluekeskusrekisteriin. Sukuselvitysten laadintaan kehitettiin tässä yhteydessä niin sanottu yhden luukun palvelu. Nykyisin sukuselvityksen tilaaja saa yhdellä tilauksella tarvitsemansa tiedot eri seurakuntien kirkonkirjoista. Todistukset toimitetaan henkilön koko jäsenyyden ajalta siitä aluekeskusrekisteristä, johon perittävän viimeinen seurakunta kuuluu. Kirkosta tilattavissa virkatodistuksissa todistetaan tiedot vain henkilön kirkon jäsenyysajalta. Ortodoksiselta kirkolta sukuselvitysmuotoisen virkatodistuksen voi tilata ortodoksisen kirkon keskusrekisteristä.[6]

Kirkkojen laatimissa todistuksissa käytetään usein manuaalisia lähteitä. Evankelis-luterilaisen kirkon väestökirjanpito- ja jäsentietoaineisto on saatavilla rakenteisessa tietojärjestelmämuodossa kattavasti vasta tämän vuosituhannen puolelta. 1900-luvun väestökirjanpitoaineisto on suurimmaksi osaksi saatavilla manuaalisissa lähteissä, perhelehdillä ja kirkonkirjoissa. Nämä tiedot ovat 1860-luvulta alkaen digitoituna valtakunnallisessa arkistosovelluksessa, josta työntekijät noutavat tietoja tarvittaessa. Evankelis-luterilaisen kirkon väestökirjanpitoaineisto 1900-luvulta on siten suurimmaksi osaksi manuaalisissa lähteissä, perhelehdillä ja kirkonkirjoissa.

Väestötietojärjestelmän sisältämiä sekä siitä otteina annettuja tietoja pidetään julkisesti luotettavina, jollei osoiteta, että tieto on virheellinen tai puutteellinen. Samoin kirkkojen antamat virkatodistukset nauttivat julkista luotettavuutta. Vaikka perukirjaan on liitettävä Digi- ja väestötietovirastolta sekä kirkoilta saatavat todistukset, ei perukirjan osakasluettelo itsessään nauti julkista luotettavuutta. Osakasluettelo on siten epävirallinen luettelo pesän osakkaista.

Jos osakasluettelolle halutaan julkinen luotettavuus, on sille haettava erikseen PK 20 luvun 9 a – 9 c §:ssä tarkoitettua vahvistusta. Osakasluettelon vahvistaminen tehdään kuolinpesän osakkaan, lesken, pesänhoitajan, -selvittäjän, -jakajan tai testamentin toimeenpanijan kirjallisesta hakemuksesta. Osakasluettelon vahvistaa Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto. Vahvistus on annettava, jos väestötietojärjestelmässä olevien tietojen tai muun saatavissa olevan selvityksen nojalla on perusteltua otaksua, että perukirjassa olevat tiedot osakkaista ja aviopuolisosta ovat oikeat ja täydelliset. Vahvistuksen antamisesta tehdään merkintä perukirjan oikeaksi todistettuun

[6] https://ort.fi/kirkon-keskusrekisteri/tilattavat-asiakirjat/, vierailtu 10.10.2025.

jäljennökseen. Perukirjan osakasluettelolle ei ole pakko hakea vahvistamista. Jos vahvistamista ei haeta, osoitetaan osakasluettelon tietojen täydellisyys perukirjan liitteillä, kuten esimerkiksi sukuselvityksillä ja testamentilla.

Vahvistettu perukirjan osakasluettelo nauttii julkista luotettavuutta. Kuolinpesän kolmannen osapuolen kanssa tekemä oikeustoimi on sitova, jos se on tehty vahvistettuun perukirjan osakasluetteloon merkittyjen osakkaiden kanssa eikä kolmannella osapuolella ole ollut eikä pitänytkään olla tietoa osakasluettelosta puuttuvasta osakkaasta. Samoin haettaessa viranomaiselta oikeuden kirjaamista tai muuta toimenpidettä pidetään vahvistettua perukirjan osakasluetteloa riittävänä selvityksenä kuolinpesän osakkaista, jollei asiassa muuta ilmene. Vahvistetun perukirjan osakastietoihin luotetaan esimerkiksi kiinteistöjen kirjaamismenettelyssä. Maanmittauslaitokselta saatujen tietojen mukaan kuolinpesäasioita tulee Maanmittauslaitoksen kiinteistökirjaamisessa vireille vuosittain noin 30 000. Näistä noin 4 000–10 000 tapauksessa kirjaamistoimessa hyödynnetään perukirjan vahvistettua osakasluetteloa.

Digi- ja väestötietovirastolta saatujen tietojen mukaan Digi- ja väestötietoviraston toimintavuosina 2020–2024 perukirjan osakastietojen vahvistushakemuksia on käsitelty vuositasolla vajaa 4 000 kappaletta. Perukirjojen kokonaismäärä vuositasolla on noin 50 000 kappaletta. Perukirjan vahvistaminen maksaa vuonna 2025 perukirjasta riippuen 125 tai 223 euroa.

2.1.3 Kuolinpesän selvittäminen ja hallinto

Kuolinpesän selvittäminen merkitsee PK 19 luvun järjestelmässä kuolinpesän saattamista jakokuntoon sekä perittävältä jääneen omaisuuden hallintoa. Perintökaaren omaisuuden hallintoa, selvitystä ja jakoa koskevalle sääntelylle on tunnusomaista erilaisten menettelyvaihtoehtojen runsaus. Vaihtoehdot ovat tyypillisesti joko osakaskeskeisiä tai virallisluontoisia.[7] Kuolinpesän hallinto voi olla lakiin perustuvaa osakkaiden yhteishallintoa (PK 18 luku), lakiin perustuvaa lesken oikeutta hallita jäämistöä jakamattomana (PK 3 luvun 1 a §), sopimukseen perustuvaa yhteishallintoa (PK 24 luku) taikka pesänselvittäjän tai testamentin toimeenpanijan hallintoa (PK 19 luku). Kuolinpesän hallintoa koskevan ratkaisun ei tarvitse pysyä samana perittävän kuolemasta perinnönjakoon.[8] Pesänselvitys voi esimerkiksi alkaa osakkaiden yhteishallintona ja vaihtua myöhemmin pesänselvittäjän hallintoon.

Kuolinpesän yksityinen selvittäminen eli osakkaiden tekemä kuolinpesän selvittäminen on huomattavasti yleisempää kuin virallisselvitys. Yksityisen selvittämisen yleisyydestä kertoo se, että esimerkiksi vuonna 2024 pesänselvittäjän tai -jakajan määräämisiä tehtiin yhteensä vain 1 557[9] kappaletta kuolleiden määrän ollessa 58 011. Pesänselvittäjän tai -jakajan määräyksiä tehtiin siis alle kolmessa prosentissa tapauksista. Seuraavassa keskitytään kuvaamaan kuolinpesän osakkaiden yhteishallintoa, sillä kuolinpesän virallisselvitysten arviointi ei kuulu tämän lainsäädäntöhankkeen piiriin.

Kuolinpesän osakkaiden yhteishallinto on osakkaiden toimittamaa pesänselvitystä. Yhteishallinto sisältää toimet jäämistöomaisuuden selvittämiseksi, hoitamiseksi, säilyttämiseksi ja kartuttamiseksi. Sen aikana päätetään muun muassa omaisuuden tosiasiallisesta hoitamisesta, saamisten perimisestä, vuokrasopimuksen irtisanomisesta ja

[7] Aarnio-Kangas 2016, s. 211 ja 215.
[8] Aarnio-Kangas 2016, s. 215.
[9] Tuomioistuintilastot.

velkojen maksusta.[10] Kuolinpesän yhteishallinnossa osakkaat hallitsevat pesän omaisuutta yhdessä, edustavat kuolinpesää kolmatta henkilöä vastaan sekä kantavat ja vastaavat pesää koskevissa asioissa. Oikeus osallistua yhteishallintoon on riippumaton osakkaan jäämistöosuuden suuruudesta.

Yhteishallinnossa osakkaiden on tehtävä kuolinpesää koskevat päätökset yksimielisesti. Osakkaiden on osallistuttava joko itse henkilökohtaisesti kuolinpesää koskevan päätöksen tekemiseen tai oltava siinä asianmukaisesti edustettuina. Lähtökohtaisesti kaikkiin kuolinpesää koskeviin toimiin vaaditaan siten jokaisen osakkaan suostumus. Poikkeuksena tähän on PK 18 luvun 2 §, jonka mukaan kiireellinen asia voidaan hoitaa ilman kaikkien osakkaiden suostumuksia, jos niitä ei ehditä hankkia. Lisäksi esimerkiksi tiedoksiannosta hallintoasioissa on hallintolain (434/2003) 57 §:n 2 momentissa säädetty tiedoksiannon toimittamisesta kuolinpesälle toimittamalla se sille pesän osakkaalle, jonka hallussa pesä on, tai pesänhoitajalle. Jos kuolinpesä on usean osakkaan yhteisessä hallinnossa, tiedoksianto voidaan toimittaa yhdelle heistä. Osakkaan on puolestaan ilmoitettava tiedoksisaannista muille pesän osakkaille.

Kuolinpesän asiointi perustuu usein paperisiin asiakirjoihin. Kuolinpesän asioiden hoitaminen sekä asiointi kuolinpesää koskevissa asioissa järjestetään yhteishallinnossa useimmiten antamalla kaikkien kuolinpesän osakkaiden allekirjoittama paperinen valtakirja tai valtakirjoja yhdelle kuolinpesän osakkaalle. Lisäksi osa yksityisistä yhtiöistä tarjoaa mahdollisuutta antaa valtuutus internetissä sähköisellä valtakirjalla. Esimerkiksi pankeille annettava valtuutus voi sisältää oikeuden kuolinpesän tilien käyttöön, sopimusten irtisanomiseen tai omaisuuden myyntiin. Pankeissa voidaan myös yleensä antaa tilinkäyttöoikeudet tilin käyttöön valtuutetulle. Toimiminen verkkopankissa onnistuu yleensä näillä oikeuksilla, jos valtuutetulla on kyseisen pankin verkkopankki käytettävissään. Kuolinpesän osakas, joka asioi joko yhdessä toisten osakkaiden kanssa tai itsenäisesti muiden osakkaiden antaman valtakirjan nojalla, tarvitsee asioidessaan perukirjan osakasluettelon sekä jos osakasluetteloa ei ole vahvistettu, perukirjan liitteet, joista on mahdollista todentaa perukirjan osakasluettelon luotettavuus.

Nimenomaisen valtuutuksen puuttuessakin yksittäinen osakas voi asemansa puolesta olla oikeutettu hoitamaan tiettyjä oikeustoimia pesän puolesta. Vakiintuneena käytäntönä on, että yksittäinen osakas voi esimerkiksi saada pankilta perunkirjoituksessa tarvittavat saldotodistukset ja muita vainajan pankkiasioita koskevia tietoja kuolinpäivältä ja sen jälkeen sekä jättää pankille maksettavaksi vainajan tililtä hautajaisiin tai muuten selvästi kuolintapaukseen liittyviä laskuja taikka vainajalle kuuluneita laskuja, joista kuolinpesä on vastuussa, kuten esimerkiksi sähkö-, puhelin- tai yhtiövastikelaskuja.[11] Osakas voi asemansa puolesta olla myös oikeutettu irtisanomaan vähäisempiä sopimuksia, kuten puhelinliittymän ja sanomalehden tilauksen.

2.1.4 Perunkirjoitus ja perukirja

Perunkirjoituksesta ja sen yhteydessä laadittavasta perukirjasta säädetään PK 20 luvussa. Perintöverotusta varten perukirjassa annettavia tietoja koskevia säännöksiä on lisäksi perintö- ja lahjaverolaissa (378/1940, jäljempänä myös PerVL).

---

[10] Aarnio-Kangas 2016, s. 394.

[11] FINE Vakuutus- ja rahoitusneuvonta: Pankki- ja vakuutusasiat kuolinpesässä - Ohjeita kuolinpesän osakkaille, kohta 3.2. Saatavilla https://www.fine.fi/oppaat/julkaisu/pankki-ja-vakuutusasiat-kuolinpesassa-ohjeita-kuolinpesan-osakkaille.html, vierailtu 10.10.2025.

Perunkirjoitus on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa perittävän kuolemasta. Verohallinnolta voi hakea lisäaikaa perunkirjoituksen toimittamiseen kolmen kuukauden kuluessa kuolemasta. Verohallinto myöntää lisäajan lähes poikkeuksetta. Perunkirjoituksen toimittamisen määräaikaan liittyvien pidennyshakemusten lukumäärä on kasvanut vuosien varrella osittain aiempaa pidempien virkatodistusten toimitusaikojen ja osittain kuolinpesien varallisuuden ja osakaspiirin monimuotoisuuden takia. Määräaika ei ole ollut riittävä noin 23 000:ssa vuonna 2023 toimitetusta noin 64 000 perunkirjoituksesta. Pidennyshakemusten manuaalisen virkailijatyön voidaan arvioida aiheuttavan noin 190 henkilötyöpäivän työmäärän Verohallinnossa.

Jos perunkirjoituksen jälkeen ilmaantuu uusia varoja tai velkoja, on kuukauden kuluessa laadittava täydennys- tai oikaisuperukirja. Täydennysperukirjaan sovelletaan lähtökohtaisesti samoja säännöksiä kuin muihinkin perukirjoihin.

Perunkirjoituksen toimituttamisvelvollisuus on pääsääntöisesti sillä kuolinpesän osakkaalla, jonka hoidossa jäämistöomaisuus on. Toimituttamisvelvollinen voi olla myös pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija. Jos osakas, pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija ei ole ottanut pesän omaisuutta haltuunsa, on PK 18 luvun 4 §:ssä tarkoitetun muun henkilön toimitutettava perunkirjoitus. Toimituttamisvelvollisen on määrättävä perunkirjoituksen aika ja paikka sekä valittava sitä toimittamaan kaksi uskottua miestä. Perunkirjoituksen järjestämisen ja siihen osallistumisen muodosta eli siitä, tuleeko perunkirjoitus toimittaa fyysisessä kokouspaikassa tai etäyhteydellä, ei ole säännöksiä.

Perunkirjoituksesta laaditaan perukirja, josta ilmenevät kuolinpesän varallisuusasema sekä kuolinpesän osakkaat. Perukirjaan kootaan tieto kaikista perittävän jälkeensä jättämän omaisuuden selvittämiseen, ositukseen ja perinnönjakoon vaikuttavista asiakirjoista. Kuolinpesän varat ja velat sekä niiden arvot merkitään kuolinhetken tilanteen mukaisina. Kuolinpesän velkoina merkitään myös menot, jotka välittömästi liittyvät kuolinpesään. Tällaisia ovat esimerkiksi hautaus- ja perunkirjoituskulut sekä vainajan elinaikaan kohdistuvat uudet velat. Perukirjaan on merkittävä myös lesken varat ja velat, jos perittävä oli kuollessaan naimisissa. Näin on myös tilanteessa, jossa puolisot on jo aiemmin tuomittu avioeroon, mutta ositusta ei ole tehty. Perukirjassa on lisäksi mainittava ennakkoperintö sekä muu pesään kuulumaton omaisuus, joka on otettava huomioon perillisen lakiosan suuruutta määrättäessä.

Perukirjassa on mainittava toimituksen aika ja paikka, perittävän täydellinen nimi, ammatti ja kotipaikka sekä syntymä- ja kuolinpäivä, osakkaiden ja muiden perunkirjoitukseen kutsuttavien henkilöiden nimet ja kotipaikat sekä lisäksi ilmoitettava alaikäisten osalta myös heidän syntymäpäivänsä ja perillisten kohdalta, miten he ovat vainajalle sukua. Perillinen on mainittava, vaikka hänelle ei tulisi mitään pesän omaisuudesta. Jollei jotakin edellä mainittua seikkaa voida ilmoittaa, on siitä ja sen syystä tehtävä merkintä perukirjaan. Perukirjaan on niin ikään liitettävä kirkonkirjan tai vastaavan rekisterin ote, josta käy selville eloonjäänyt puoliso ja perilliset. Jos perittävä on tehnyt testamentin tai avioehtosopimuksen, on se otettava tai oikeaksi todistettuna jäljennöksenä liitettävä perukirjaan. Sama koskee muita asiakirjoja, jotka ovat tarpeen pesän tilan selville saamiseksi.

Perukirjasta tulee käydä selville, ketkä ovat olleet perunkirjoituksessa saapuvilla. Perunkirjoituksen ajasta ja paikasta on milloin se voi sanottavaa hankaluutta tuottamatta tapahtua, annettava hyvissä ajoin ennen sitä tieto osakkaille ja eloonjääneelle puolisolle silloinkin, kun tämä ei ole osakas, sekä sellaiselle taholle, joka on perintönä tai testamentilla saava osuuden jäämistöön vasta osakkaan oikeuden lakattua, myös sille, jolla perunkirjoitusta toimitettaessa lähinnä on oikeus saada perintö tai testamentti. Perukirjaan on myös merkittävä, jos tietoa perunkirjoituksesta ei ole annettu henkilölle, jolle tieto olisi lain mukaan pitänyt antaa

sekä syy siihen. Lisäksi jos joku, jolle tieto on toimitettu, ei ole saapunut perunkirjoitukseen, on perukirjaan merkittävä, milloin ja millä tavalla hänelle oli tieto annettu.

Kuolinpesän ilmoittaa kuolinpesän ilmoittaja. Kuolinpesän ilmoittaja on se, joka hoitaa pesän omaisuutta tai muutoin on sen tilaan parhaiten perehtynyt. Osakkaan sekä eloonjääneen puolison, vaikkei tämä olisikaan osakas, tulee kehotuksesta antaa tietoja perunkirjoitusta varten. Kuolinpesän ilmoittajan on merkittävä perukirjaan valaehtoinen vakuutus siitä, että hänen perunkirjoitusta varten antamansa tiedot ovat oikeat ja ettei hän tahallisesti ole jättänyt mitään ilmoittamatta. Kuolinpesän ilmoittaja on velvollinen valallaan vahvistamaan vakuutuksen, jos joku, jonka oikeus saattaa olla tällaisesta valanteosta riippuvainen tai pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija sitä vaatii. Valantekovelvollisuus on myös osakkaalla tai eloonjääneellä puolisolla, joka ei ole ilmoittanut pesää. Jos joku muu on ryhtynyt pesän omaisuutta koskeviin toimiin, voidaan hänetkin määrätä valalle, milloin siihen on syytä. Uskottujen miesten on perukirjaan kirjoitettava todistus siitä, että he ovat kaiken siihen oikein merkinneet ja pesän varat arvioineet parhaan ymmärryksensä mukaan. Perukirjan allekirjoittavat pesän ilmoittaja ja uskotut miehet sekä usein myös muut perunkirjoitustilaisuudessa mukana olleet henkilöt.

Perintö- ja lahjaverolaissa on muutamia erityisiä säännöksiä perukirjassa ilmoitettavista tiedoista. Perukirjassa on perintö- ja lahjaverolain 28 §:n mukaan mainittava, kuka pesänhoitajana ottaa vastaan perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja. Perukirjassa on myös mainittava perilliselle tai testamentinsaajalle annettu sellainen omaisuus, joka on otettava lukuun perintöveroa määrättäessä, ja tällaisen omaisuuden laatu ja arvo. Kyse voi olla perintökaaren mukaan perinnönjaossa huomioon otettavista lahjoista sekä perinnönjättäjältä kolmen viimeisen vuoden kuluessa ennen kuolemaa saaduista lahjoista. Lisäksi Verohallinto antaa määräyksenantovaltuuden nojalla tarkemmat määräykset verotuksen toimittamista varten annettavista asiakirjoista sekä voi myös määrätä, että perintö- ja lahjaverotusta varten annettavat tiedot tulee antaa Verohallinnon vahvistamaa lomaketta käyttäen.

Pesän ilmoittajan on annettava perukirjan kopio liitteineen Verohallinnolle kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta. Verohallinto ei edellytä sukuselvityksen toimittamista perukirjan liitteenä. Perukirja lähetetään Verohallinnolle paperipostina tai sähköisesti. Perukirjaa ei ole mahdollista toimittaa rakenteisessa muodossa. Perukirjan kopiosta ilmenevät tiedot tallennetaan manuaalisesti Verohallinnon tietojärjestelmään. Verohallinnolle toimitetut paperiset asiakirjat hävitetään sen jälkeen, kun Verohallinto on muuttanut asiakirjat sähköisiksi tallenteiksi, jollaisina se myös niitä säilyttää.[12]

Perintöverotus toimitetaan perinnönjättäjän jäämistöstä laaditun perukirjan ja, jos perinnönjako on jo toimitettu, lisäksi jakokirjan perusteella. Poikkeuksena ovat tilanteet, joissa perinnönjättäjän jälkeen ei ole laadittava perukirjaa, eli ns. ulkomaan kuolinpesissä, tai joissa verovelvollisuus alkaa myöhemmin kuin perinnönjättäjän kuolinhetkellä. Näissä tilanteissa verovelvollisen on annettava veroilmoitus.

Jo vanhastaan perintöverotus on toimitettu laskennallisen jaon pohjalta, eikä perintöverotuksen toimittamista ole jätetty riippuvaksi lopullisesta perinnönjaosta. Perintöverotuksen erityispiirteisiin kuuluu, että laskennallinen jako voi poiketa perintöverotuksen toimittamisen jälkeisestä kuolinpesän selvityksestä, osituksesta tai perinnönjaosta johtuen. Kyse voi olla esimerkiksi kuolinpesään ilmaantuvista uusista varoista ja veloista tai kuolinpesän selvityksen,

[12] https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/perinto/perunkirjoitus_ja_perukirj/nain-lahetat-perukirjan/, vierailtu 10.10.2025.

osituksen tai perinnönjaon yhteydessä tehdyistä ratkaisuista, jotka tyypillisesti liittyvät kuolinpesän varallisuuteen tai verovelvollisten perintöosuuksiin vaikuttaviin perhevarallisuusoikeudellista asemaa liittyviin ratkaisuihin. Perintöverotuksen erityispiirteet on otettu huomioon perintö- ja lahjaverolain 38 ja 39 §:n säännöksissä siten, että uusista varoista ja veloista tai muista perintöverotuksen perusteiden muuttumisesta on ilmoitettava Verohallinnolle, jolloin laskennallisesta jaosta poikkeavat lopulliset ratkaisut otetaan huomioon perusteoikaisuna toimittamalla perintöverotus uudelleen kymmenen vuoden kuluessa perintöverovelvollisuuden alkamisesta.

Perintö- ja lahjaverolain 4 luvun menettelysäännöksiä on vuosina 2016 ja 2018 uudistettu eri verolajien verotusmenettelyn yhtenäistämistä koskevissa uudistuksissa sekä vuonna 2023 automaattista päätöksentekoa koskevan uudistuksen yhteydessä. Perintö- ja lahjaverolain useat menettelysäännökset esimerkiksi verotuksen toimittamisesta, arvioverotuksesta ja veronkorotuksesta sekä myöhästymismaksusta perustuvat lähtökohdiltaan muissa verolajeissa sovellettavaan verotusmenettelyä koskevaan sääntelyyn, jossa verotusta varten tietoja annetaan määrämuotoisessa veroilmoituksessa. Perintö- ja lahjaverolain säännöksissä on muista verolajeista poikkeavan ilmoittamismenettelyn vuoksi otettu huomioon perukirjan erityispiirteitä.

Lain tasolla ilmoittamisvelvollisuudesta perintöverotusta varten säädetään yleisluontoisesti lähinnä edellyttämällä pesän ilmoittajalta perunkirjan antamista Verohallinnolle, eikä laissa tarkemmin ole yksilöity ilmoitettavia tietoja ja eri henkilöiden vastuuta ilmoitettavista tiedoista. Koska perukirja on vapaamuotoinen, ovat perukirjat omiaan vaihtelemaan laadultaan ja aiheuttamaan verovelvollisten keskuudessa epäselvyyttä perintöverotusta varten ilmoitettavista tiedoista ja niiden merkityksestä perintöveroa määrättäessä sekä virhealttiutta tietojen merkitsemisestä perukirjaan. Osittain näistä syistä voi jo melko yksinkertaisissa kuolinpesissä olla tarve ulkopuolisille oikeudellisille neuvonantajille ja avustajille perukirjan laatimiseksi. Samalla verovelvollisiin voidaan voimassa olevan lain mukaan kohdistaa veronkorotus- ja myöhästymismaksusääntelyn mukaisia seuraamuksia perukirjaan liittyvien puutteiden vuoksi.

Perintöverotusta toimittaessaan Verohallinnon on perintö- ja lahjaverolain 33 §:n 2 momentin mukaan tutkittava saamansa tiedot ja selvitykset tavalla, joka asian laatu, laajuus, verovelvollisten yhdenmukainen kohtelu ja verovalvonnan tarpeet huomioon ottaen on perusteltua. Nykyisin perukirjan tietojen tekninen tallentaminen ja muuntaminen perintöverotusta varten käyttökelpoiseksi tietosisällöksi on manuaalista virkailijatyötä edellyttävää jo ennen perintöverotuksen toimittamista, mikä olennaisilta osin johtuu puuttuvasta määrämuotoisesta ilmoitusrakenteesta. Näissä olosuhteissa myös automaattisen päätöksenteon edellytykset voimassa olevan perintö- ja lahjaverolain 33 b §:n nojalla ovat perintöverotuksessa rajalliset.

Perukirjojen kahdenkertaisesta säilyttämisestä ja arkistoinnista sekä Verohallintoon että tuomioistuimeen luovuttiin lainmuutoksella vuonna 1994 (L 733/1994). Lakiehdotuksen (HE 21/1994) eduskuntakäsittelyssä lakivaliokunta ehdotti PK 20 lukuun lisättäväksi 12 a §:n, jossa säädettäisiin perukirjan säilyttämisestä pysyvästi (LaVM 12/1994). Valiokunta piti mietinnössään perukirjojen oikeudellista merkitystä niin suurena, että perukirjojen säilyttäminen pysyvästi on turvattava lain säännöksin. Verohallinto säilyttää PK 20 lukuun lisätyn 12 a §:n nojalla sille lähetetyn perukirjan tai sen teknisen tallenteen pysyvästi.

Alkuperäisen perukirjan ja sen liitteiden säilyttäminen on perillisten itsensä vastuulla. Jos perukirja on kadonnut, perukirjan kopion voi pyytää Verohallinnolta, jos perukirja on laadittu vuoden 1994 jälkeen. Tätä edeltäviä perukirjan kopioita on pyydettävä perinnönjättäjän viimeisen kotikunnan käräjäoikeudesta. Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun

lain (1346/1999) 1 ja 4 §:n mukaisesti Verohallinnolle verotusta varten annetut asiakirjat ovat salassa pidettäviä. Perukirja annetaan Verohallinnolle perintöverotuksen toimittamista varten ja se on näin ollen verotusasiakirjana salassa pidettävä. Siitä voi kuitenkin saada Verohallinnolta kopion perustellusta syystä. Salassapito koskee vain Verohallinnolle annettua kappaletta. Osakkaan tai muun tahon hallussa oleva perukirjakappale ei ole verotusasiakirja, eikä se ole tällä perusteella salassa pidettävä. Verohallinnon tietopalvelutoiminnassa perukirjojen kopiointi- ja tietopyyntöjä tehdään vuosina 2023–2025 tehtyjen pyyntöjen perusteella vuositasolla keskimäärin arviolta 30 000.

Perukirja on asiakirjana tarpeen erilaisissa yksityis- ja julkisoikeudellisissa tilanteissa sen toimiessa omaisuus- ja osakasluettelona. Sen lisäksi, että Verohallinto määrää sen pohjalta perillisille perintöveron, sitä tarvitaan osoittamaan osakkaiden kompetenssi oikeustoimen toiselle osapuolelle. Viranomaisille perukirja on tärkeä asiakirja erityisesti silloin, kun kysymys on omaisuudesta, johon liittyvät oikeudet rekisteröidään johonkin omaisuutta ja oikeuksia koskevaan rekisteriin. Perukirjan pohjalta tehdään muun muassa kuolinpesään kuuluvan kiinteän ja irtaimen omaisuuden rekisteröintiä koskevat muutokset. Yksityisoikeudellisia esimerkkejä perukirjan käytöstä ovat esimerkiksi pankkitilillä olevien varojen siirtäminen ja tilin kuolettaminen sekä kuolinpesään kuuluvan omaisuuden myyminen. Lisäksi vakuutusyhtiöt tarvitsevat perukirjaa kuolemantapauskorvauksen maksamiseksi oikeudenomistajille.

Perukirjalla on merkitystä myös edunvalvonnan kannalta. Holhoustoimilain (442/1999) 48 §:n mukaan alle 18-vuotiaan tai edunvalvonnassa olevan päämiehen tullessa kuolinpesän osakkaaksi, edunvalvojan on toimitettava holhousviranomaiselle eli Digi- ja väestötietovirastolle jäljennös perukirjasta kuukauden kuluessa siitä, kun perunkirjoitus on toimitettu. Samoin edunvalvontavaltuutuksesta annetun lain (648/2007) 30 §:n 2 momentin mukaan, jos valtuuttaja tulee kuolinpesän osakkaaksi ja jos valtuutetulla valtuutuksen mukaan on kelpoisuus edustaa valtuuttajaa kuolinpesää koskevissa asioissa, valtuutetun on toimitettava holhousviranomaiselle jäljennös perukirjasta kuukauden kuluessa siitä, kun perunkirjoitus on toimitettu.

2.2 Nykytilan arviointi

2.2.1 Kuolinpesä ja sen yksilöinti

Kuolinpesän sähköisen asioinnin mahdollistamiseksi kuolinpesä on voitava yksilöidä. Kuolinpesän yksilöimistä varten eri toimijat luovat kuolinpesälle yksilöivän tunnuksen tietojärjestelmiinsä. Kuolinpesän yksilöiminen perittävän henkilötunnuksen ja kuolinpesää, kuolemaa tai kuolinajankohtaa koskevan tiedon avulla on koettu pääosin toimivaksi ratkaisuksi sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Tällaisella tietojärjestelmän sisälle luotavalla yksilöivällä tunnuksella ei ole järjestelmän ulkopuolelle ulottuvia oikeusvaikutuksia.

Nykysääntely mahdollistaa kuolinpesän yksilöimisen tietojärjestelmän sisällä, minkä vuoksi säädösmuutostarvetta ei ole siltä osin kuin kyse on tietojärjestelmän sisäisen yksilöivän tunnuksen luomisesta. Kuolinpesän sähköinen asiointi pystytään mahdollistamaan ilman lainsäädäntöön luotavaa uutta kuolinpesän yksilöivää tunnusta myös hallinnon yhteisistä sähköisistä asiointipalveluista annetun lain (571/2016, jäljempänä tukipalvelulaki) mukaisessa asiointivaltuuspalvelussa, josta jäljempänä käytetään myös nimeä Suomi.fi:n valtuudet-palvelu. Valmistelun kuluessa ei ole tunnistettu käyttötarvetta sellaiselle kuolinpesän yksilöivälle tunnukselle, jonka oikeusvaikutukset ulottuisivat tietojärjestelmien ulkopuolelle. Kuolinpesän sähköisen asioinnin edellyttämä kuolinpesän yksilöiminen on siten mahdollista ratkaista järjestelmäkehityksellä.

2.2.2 Kuolinpesän osakkuus ja sen todistaminen

Sukuselvitysotteiden tilaaminen on verrattain raskas ja omaisten hallinnollista taakkaa lisäävä menettely. Sukuselvitysten tuottamiseen käytettäviä tietoja on vuodesta 1973 eteenpäin laajasti sähköisessä rekisterissä rakenteisessa muodossa, suurelta osin väestötietojärjestelmässä. Evankelis-luterilaisessa kirkossa sähköiset jäsentietojärjestelmät ovat yleistyneet vähitellen. Esimerkiksi Helsingissä sähköinen järjestelmä on otettu käyttöön 1990-luvulla. Kaikille seurakunnille yhteinen jäsentietojärjestelmä on otettu tuotantokäyttöön vuonna 2012. Tätä liukuvaa digitalisoitumista edeltävältä ajalta kaikki väestökirjapitoaineisto on analogisissa tietolähteissä, joiden käyttöön saaminen edellyttää aina ihmistyönä tehtävän tiedonluovutuksen ja kokonaisuuden selvittämisen. Myös Digi- ja väestövirasto luovuttaa tietoja digitoidusta aineistosta.

Siltä osin kuin sukuselvitysten tuottamiseen käytettävät tiedot sisältyvät rakenteisessa muodossa oleviin tietovarantoihin, on kuolinpesän osakkaiden velvoittaminen erillisen otteen tai todistuksen tilaamiseen vaikeasti perusteltavissa. Valmista ja kattavaa selvitystä kuolinpesän osakaspiiristä ei tallenneta rakenteisessa muodossa keskitettyyn tietovarantoon tai rekisteriin, minkä vuoksi tietoja kuolinpesän osakaspiiristä ei voida hyödyntää laajemmin eri toimijoiden asiointipalveluissa tai muissa sähköisissä palveluissa. Viranomaisten välillä tai viranomaiselta muille toimijoille ei samasta syystä voida toteuttaa tietojen luovuttamista keskitetystä tietovarannosta tai rekisteristä teknisiä rajapintoja hyödyntäen. Kokonaisuutena arvioiden nykyiset eri rekistereistä tai tietovarannoista kerättäviin otteisiin ja todistuksiin perustuvat menettelyt eivät tue viranomaisilla olevien tietojen vaivatonta hyödyntämistä asiakkaan näkökulmasta. Nykyiset menettelyt aiheuttavat vältettävissä olevia kustannuksia, työtä ja viiveitä eri toimijoille.

Vaatimus perukirjaan liitettävästä kirkonkirjan tai vastaavan rekisterin otteesta seuraa suoraan laista. Osakaspiirin todentaminen muilla kuin erikseen viranomaiselta tilattavilla sukuselvitysotteilla edellyttää siten säädösmuutoksia. Valmiin osakaspiirin tallentaminen ja osakkaita koskevan tiedon luovuttaminen edellyttää sääntelyä erityisesti käsiteltävistä henkilötiedoista, mutta myös muista tiedoista.

Perukirjan osakastiedoille on mahdollista saada julkinen luotettavuus erillisellä vahvistamismenettelyllä. Valmisteluun työryhmävaiheessa osallistuneiden arvion mukaan perukirjan osakasluettelon vahvistamismenettelyn säätämiseen johtaneissa olosuhteissa ei ole vuosien varrella tapahtunut sellaisia muutoksia, joiden vuoksi vahvistamisesta olisi syytä luopua. Erillinen vahvistamismenettely tulisi siten valmisteluun osallistuneiden näkemyksen mukaan säilyttää myös tilanteissa, joissa osakaspiirin tiedot koottaisiin muilla kuin erikseen tilattavilla sukuselvitysotteilla.

2.2.3 Kuolinpesän selvittäminen ja hallinto

Kuolinpesällä voi olla monenlaisia asiointitarpeita ja tarve asioinnille voi säilyä pitkiäkin aikoja. Asioinnin yleinen digitalisoituminen ei ole merkittävästi helpottanut kuolinpesän hallintoa ja sen asioinnin järjestämistä. Kuolinpesän asioiden hoitamiseksi annettava valtuuttaminen tehdään edelleen pääsääntöisesti paperisilla valtakirjoilla ja osakasasema todistetaan usein paperisella perukirjalla ja sen liitteillä tai vahvistetulla perukirjan osakasluettelolla.

Sähköinen asiointi kuolinpesää koskevissa asioissa on mahdollista vain rajoitetusti. Esimerkiksi sähköinen asiointi Suomi.fi valtuudet-palvelulla on mahdollista vain silloin, jos kuolinpesä jatkaa perittävän elinkeinotoimintaa ja sillä on yritys- ja yhteisötunnus. Näissä tapauksissa osakkaat voivat virkailijavaltuuttamispalvelun eli hakemuksella valtuuttamisen avulla

valtuuttaa valitsemansa henkilön, yrityksen tai yhteisön, kuten esimerkiksi tilitoimiston hoitamaan kuolinpesän elinkeinotoimintaan liittyviä asioita. Kuolinpesät, joilla ei ole yritys- ja yhteisötunnusta, eivät tällä hetkellä pysty hyödyntämään Suomi.fi-valtuuksia. Kuolinpesä ei voi saada yritys- ja yhteisötunnusta pelkästään sähköistä asiointia varten.[13] Suomi.fi -valtuuksien hyödyntäminen kuolinpesien puolesta asioinnissa on rajattua myös siksi, että palvelu ei saa tietoja kuolinpesän osakkaista keskitetystä tietovarannosta tai rekisteristä.

Mahdollisuus julkisesti luotettavien osakastietojen saamiseen rakenteisessa muodossa sujuvoittaisi kuolinpesän pankkiasiointia sekä asiakkaan että palveluntarjoajien näkökulmasta, koska tarve paperiasiakirjojen toimittamiseen poistuisi. Myös asiakirjojen tarkistamiseen kuluva aika lyhenisi siltä osin kuin osakkaiden osakasasema olisi automaattisesti vahvistettu. Osana ohjelmaa toteutettiin kansalaisten näkemyksiä ja kokemuksia koskeva kyselytutkimus.[14] Tutkimuksen mukaan kuolinpesän osakkaina aiemmin toimineista 62 prosenttia koki kuolinpesän asioiden hoitamisen sujuneen hyvin ja sujuvasti. Tämä tarkoittaa kääntäen, että useammalla kuin joka kolmannella oli ollut haasteita asioiden hoitamisessa.[15] Haastavuutta kuvannee osaltaan myös se, että 78 prosenttia kuolinpesän osakkaina toimineista oli käyttänyt jonkinlaista maksullista asiantuntija-apua kuolinpesän asioiden hoitamiseen. Merkittävin osa (61 prosenttia) oli ostanut asiantuntija-apua perunkirjoituksen toimitukseen ja perukirjan laadintaan.

Kyselytutkimuksen mukaan 89 prosenttia vastaajista olisi valmis vähintään kokeilemaan kuolinpesän asioiden hoitamista sähköisesti, jos se olisi mahdollista. Lopputulos oli sama (89 prosenttia) myös kysyttäessä halukkuudesta sähköisen perukirjan laatimiseen. Kysyttäessä mistä sähköisistä palveluista olisi hyötyä kuolinpesän asioiden hoidossa, yli 60 prosenttia vastaajista nosti esiin sähköiset viranomaisviestit (tukipalvelulain mukainen viestinvälityspalvelu, josta jäljempänä käytetään myös nimeä suomi.fi-viestit) ja kuolinpesän asiakirjojen säilytysmahdollisuuden. Yleisellä tasolla valtaosa vastaajista näki sähköisen asioinnin hyvänä puolena asioiden hoitamiseen kuluvan ajan säästämisen ja asioinnin helppouden. Aikaa säästyy, kun ei tarvitse matkustaa pitkiäkin matkoja paikan päälle tai koittaa löytää kaikille sopivaa aikaa asioiden hoitamiseen.[16]

---

[13] Katso esimerkiksi https://www.suomi.fi/ohjeet-ja-tuki/valtuudet/henkilon-puolesta-asiointi/kuolinpesan-puolesta-asiointi ja https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/perinto/kuolinpesan-veroasioiden-hoito/valtakirja-kuolinpesan-veroasioiden-hoitoon/, vierailtu 10.10.2025.

[14] Kyselytutkimukseen vastasi yhteensä 1300 vastaajaa eri ikäryhmistä, sukupuolista ja asuinalueilta. Vastaajista 870 oli toiminut aiemmin kuolinpesän osakkaana ja 430 ei ollut koskaan ollut osakkaana. Tutkimuksen virhemarginaali oli 95 prosentin todennäköisyydellä +/- 3,2 prosenttiyksikköä.

[15] VTT:n loppuvuodesta 2024 toteuttamassa Digitaalinen kansalaisosallistuminen julkisessa palvelukehittämisessä -kokeilussa (https://publications.vtt.fi/pdf/technology/2025/T437.pdf, sivu 49) keskimäärin 62 prosenttia digitaalisella Pol.is -alustalla toteutettuun kyselyyn vastanneista (n=344) oli puolestaan sitä mieltä, ettei läheisen kuolemaan liittyvien asioiden hoitaminen ole nykytilassa sujuvaa. Kansainvälisen tutkimuksen mukaan kuolleen läheisen asioita hoitaneista henkilöistä vain 56 prosenttia oli tyytyväisiä saamiinsa palveluihin Suomessa (EU/OECD Survey on Citizen Satisfaction with Public Services, Finland Country Brief, ei vielä julkaistu).

[16] VTT:n loppuvuodesta 2024 toteuttamassa Digitaalinen kansalaisosallistuminen julkisessa palvelukehittämisessä -kokeilussa (https://publications.vtt.fi/pdf/technology/2025/T437.pdf, sivu 49) keskimäärin 88 prosenttia digitaalisella Pol.is -alustalla toteutettuun kyselyyn vastanneista (n=338)

Kuolinpesän asioiden hoitoon liittyvissä sähköisissä palveluissa vastaajia epäilytti tai mietitytti palvelun käytön turvallisuuteen liittyvät asiat kuten tietovarkaudet ja henkilötietojen vuotaminen. Monia huolestutti myös, ovatko asioiden hoitamiseen tarvittavat tiedot oikein ja säilyvätkö ne varmasti pitkiäkin aikoja sähköisessä palvelussa.

Noin puolet vastaajista (53 prosenttia) ei nähnyt kuolinpesän osakasrekisterin käyttöön liittyvää maksullisuutta perusteltuna, vaikka nykytilassakin osakkaiden tulee osoittaa osakkuutensa hankkimalla maksulliset sukuselvitykset tarvittavilta toimijoilta. Kysyttäessä sopivan maksun suuruudesta, 59 prosenttia vastaajista kannatti maksimissaan 50 euron suuruista maksua ja 23 prosenttia vastaajista maksimissaan 100 euron maksua. Tätä korkeamman maksun näki sopivana yhteensä 13 prosenttia vastaajista ja 5 prosenttia ei osannut ottaa asiaan kantaa.

Kuolinpesän käytössä olevat sähköisen asioinnin palvelut edellyttävät usein manuaalisia työvaiheita sähköisen asioinnin aloittamiseksi. Lisäksi sähköinen asiointi on suurelta osin viestien ja asiakirjojen toimittamista varsinaisen käsittelyn perustuessa kirjallisiin, paperimuotoisiin asiakirjoihin. Kattavien sähköisen asioinnin palveluiden puuttuminen kuolinpesiltä ei vastaa yhteiskunnassa tapahtunutta yleistä digitalisaatiokehitystä eikä tilanne vastaa asiointimahdollisuuksille nykyään asetettuja odotuksia.

Sähköisten palveluiden tarjoaminen kuolinpesälle ei lähtökohtaisesti itsessään vaadi erillissääntelyä. Sähköisen asioinnin kattava mahdollistaminen edellyttää kuitenkin sääntelyä erityisesti kuolinpesän osakaspiiriä koskevan tiedon keskittämisestä sähköiseen muotoon ja sääntelyä tuon tiedon luovuttamisesta asiointipalveluissa ja hallinnon yhteisissä sähköisen asioinnin tukipalveluissa hyödynnettäväksi.

Kuolinpesän osakkaille perukirjan ja sen liitteiden säilyminen on tärkeää. Perukirjojen liiteaineisto liitetään yleensä yhteen perukirjakappaleeseen, jonka säilyttämisestä vastaa yksi osakkaiden keskenään sopima kuolinpesän osakas. Muille osakkaille annetaan usein pelkkä allekirjoitettu perukirja tai sen jäljennös ilman liitteitä. Käytännössä tämä voi johtaa siihen, että liitteet ja perukirja erkanevat toisistaan. Tämä aiheuttaa ongelmia erityisesti silloin, kun perukirjaa ja sen liitteitä tarvittaisiin esimerkiksi oikeustoimien tekemisessä.

Ottaen huomioon yhteiskunnan yleinen digitalisaatiokehitys ei perukirjan ja sen liitteiden säilyttämistä koskevan sääntelyn ole esityksen valmisteluun työryhmä- ja lausuntovaiheessa kantaa ottaneista katsottu kaikilta osin vastaavan yhteiskunnassa tapahtunutta kehitystä. Ennen kaikkea nykyinen menettely ei tue tarvittavan tiedon helppoa saatavuutta kaikille tietoon oikeutetuille eikä tiedon löytymistä. Nykymenettelyn muuttaminen siten, että tarvittavat asiakirjat ja niiden tiedot olisi mahdollista säilyttää keskitetysti yhdessä paikassa edellyttäisi säädösmuutoksia silloin, jos asiakirjojen säilyttämistä koskevan palvelun tarjoaisi viranomainen. Tällöin tulisi säätää ainakin toimivaltaisesta viranomaisesta, asiakirjojen suhteesta viranomaisen asiakirjojen julkisuudesta annettuun sääntelyyn sekä henkilötietojen käsittelystä.

2.2.4 Perunkirjoitus ja perukirja

Perukirja on keskeisiltä osin yksityisoikeudellinen asiakirja, jolla on erilaisia käyttötarkoituksia. Nykyisin perukirja on myös annettava perintöverotusta varten Verohallinnolle, joka toimittaa perintöverotuksen perukirjan perusteella. Perintö- ja lahjaverolaissa perukirjan sisällöstä ei ole

kannatti ajatusta siitä, että sukuselvitys tulisi saada yhdeltä luukulta. Vastaajat kaipasivat myös yhtä sivustoa, josta löytyisivät kaikki ohjeet, asiakirjat ja tiedot siitä, miten toimia kuolinpesän asioissa.

muutamia säännöksiä lukuun ottamatta erityissäännöksiä. Perukirjan tietosisällöstä säädetään lain tasolla perintökaaressa yksityisoikeudellisia käyttötarkoituksia silmällä pitäen.

Perunkirjoitusta ja sen yhteydessä laadittavaa perukirjaa koskeva sääntely mahdollistaisi monelta osin jo nykyisellään sähköisen perukirjan laatimisen, mutta sääntelyssä ei tunnisteta sähköisen asioinnin toimintatapoja. Sähköisen perukirjan laatimisen mahdollistamisesta ei myöskään ole erillissäänteyä.

Perukirjan sähköisen laatimisen mahdollistaminen ei tällä hetkellä ole minkään viranomaisen tehtävä. Sähköisen perukirjan laatimisen mahdollistaminen viranomaisen tarjoamalla digitaalisella alustalla edellyttäisi viranomaispalvelusta säätämistä sähköisen asioinnin yhteydessä. Sähköisen viranomaispalvelun tarjoaminen edellyttäisi muiden kuolinpesille tarjottavien sähköisten palvelujen tapaan myös kuolinpesän osakaspiiriä koskevan tiedon keskittämistä sähköiseen muotoon ja hyödyntämistä. Lisäksi tulisi säätää ainakin henkilötietojen käsittelystä ja käyttöoikeuksista. Myös viranomaisaloitteisesti tarjottavan viranomaisen hallussa olevien kuolinpesän varallisuustietojen tarjoaminen digitaalisella palvelualustalla perunkirjoituksen toimittamisen helpottamiseksi edellyttäisi sääntelyä.

Perukirjan perusteella toimitettavaa perintöverotusta varten ei muista verolajeista poiketen ilmoiteta tietoja antamalla määrämuotoinen veroilmoitus, mikä on aiheuttanut tarpeen muista verolajeista poikkeaville erityisratkaisuille. Vapaamuotoista perukirjaa ilmoittamisen ja verotuksen toimittamisen perusteena voidaan pitää nykyaikana poikkeuksellisena menettelynä, joka herättää ilmoittamisvelvollisuuden perusteiden laissa säätämiseen ja verovelvollisten yhdenmukaiseen kohteluun liittyviä kysymyksiä.

Lain tasolla ilmoittamisvelvollisuudesta perintöverotusta varten säädetään yleisluontoisesti lähinnä edellyttämällä pesän ilmoittajalta perunkirjan antamista Verohallinnolle. Perintökaaressa säädetään perukirjasta yksityisoikeudellisista tarkoitusperistä käsin, eikä perintö- ja lahjaverolaissa ole tarkemmin yksilöity ilmoitettavia tietoja ja eri henkilöiden vastuuta ilmoitettavista tiedoista. Koska perukirja on vapaamuotoinen, ovat perukirjat omiaan vaihtelemaan laadultaan ja aiheuttamaan verovelvollisille epäselvyyttä siitä, mitkä tiedot ovat perintöveroa määrättäessä tarpeellisia ja mikä tietojen merkitys on. Nykytila on siten omiaan aiheuttamaan virhealttiutta. Osittain näistä syistä voi jo melko yksinkertaisissa kuolinpesissä olla tarve ulkopuolisille oikeudellisille neuvonantajille ja avustajille perukirjan laatimiseksi. Samalla verovelvollisiin voidaan voimassa olevan lain mukaan kohdistaa veronkorotus- ja myöhästymismaksusääntelyn mukaisia seuraamuksia perukirjaan liittyvien puutteiden vuoksi.

On myös otettava huomioon, että perintöverotusta toimittaessaan Verohallinnon on perintö- ja lahjaverolain 33 §:n 2 momentin mukaan tutkittava saamansa tiedot ja selvitykset tavalla, joka asian laatu, laajuus, verovelvollisten yhdenmukainen kohtelu ja verovalvonnan tarpeet huomioon ottaen on perusteltua. Nykyisin perukirjan tietojen tekninen tallentaminen ja muuntaminen perintöverotusta varten käyttökelpoiseen muotoon edellyttää Verohallinnossa manuaalista virkailijatyötä jo ennen varsinaista perintöverotuksen toimittamista, koska vapaamuotoista ilmoitusta ei ole mahdollista lukea koneellisesti. Nykyinen menettely on aiheuttanut osaltaan myös sen, että perintöverotuksen toimittamisen yhteydessä on usein tarpeen erikseen arvioida myös riidattomia ja muita sellaisia seikkoja, jotka eivät edellytä tapauskohtaista harkintaa. Näissä olosuhteissa myös automaattisen päätöksenteon edellytykset voimassa olevan perintö- ja lahjaverolain 33 b §:n nojalla ovat perintöverotuksessa rajalliset.

Sellainen vaihtoehto, että perukirja muutettaisiin rakenteiseksi veroilmoitukseksi, edellyttäisi perukirjan tietosisällön määrittämistä verotuksen lähtökohdista pakottavaksi. Vaikka sähköinen perukirja perustuisi rakenteiseen tietosisältöön, ei ohjelman lähtökohtana ollut mahdollisuus

perukirjan laatimiseen edelleen paperisena lähtökohtaisesti mahdollista rakenteisen tietosisällön edellyttämistä paperiselta perukirjalta. Ei myöskään voida pitää perusteltuna, että ilmoittamisen muoto vaihtelisi riippuen siitä, annetaanko määrämuotoinen ilmoitus sähköisesti vai vapaamuotoisesti paperilla. On toisaalta tyypillistä, että yksityisoikeudelliset asiakirjat laaditaan yksityisoikeudellisista lähtökohdista ja niihin perustuvat verotusta varten tarpeelliset tiedot ilmoitetaan erillisellä veroilmoituksella. Perukirjan muuntaminen rakenteiseksi veroilmoitukseksi saattaisi heikentää myös sen käytettävyyttä verotuksen ulkopuolisiin käyttötarkoituksiin ja muodostua epätarkoituksenmukaiseksi ratkaisuksi niin kansalaisille kuin viranomaisille.

Nimenomainen laintasoinen sääntely ilmoittamisvelvollisuuden perusteista, samoin kuin määrämuotoinen ja rakenteinen veroilmoitus, olisivat keino ehkäistä nykyisin perintöverotukseen liittyviä ongelmia. Laskennalliseen jakoon perustuvaa perintöverotusta ja ilmoitettavien tietojen pohjautumista perunkirjoitukseen ei arvioida liittyvän nykytilassa ongelmia, vaan niitä voidaan edelleen pitää perusteltuna. Jatkossakin olisi otettava huomioon laskennalliseen jakoon perustuvaan perintöverotukseen liittyvä mahdollisuus perintöverotuksen perusteiden muuttumisesta kuolinpesän selvittämisen, osituksen tai perinnönjaon johdosta, samoin kuin kuolinpesän ilmoittajan ja uskottujen miesten sekä kuolinpesän osakkaiden ja muiden verovelvollisten rooli veroilmoituksen tietojen muodostamisessa.

Veroilmoitukseen perustuva ratkaisu edistäisi asian tutkimisvelvollisuuden ja automaattisen päätöksenteon kohdistamista voimassa olevan lain mukaan. Se edistäisi myös hallinnon palveluperiaatteen toteutumista, kun verovelvollisille olisi nykyistä paremmat edellytykset tarjota asianmukaisesti hallinnon palveluita ja Verohallinnon suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Ratkaisu edistäisi myös viranomaisneuvonnan toteutumista Verohallinnon toimivallan rajoissa, kun veroilmoitus kuuluisi selkeästi Verohallinnon toimivaltaan toisin kuin yksityisoikeudellisia tarkoitusperiä varten laadittava perukirja. Samalla perukirjan laatiminen sähköisesti viranomaisen tarjoamalla palvelualustalla tai nykyistä vastaavasti paperisena olisi mahdollista toteuttaa niin, että veroilmoituksessa ilmoitettavaa tietosisältöä voisi hyödyntää perukirjan osana.

Perukirjan sähköisen laatimisen mahdollistaminen voisi myös edistää sähköistä tiedonhallintaa ja tietoluovutuksia nykytilaan verrattuna. Paperisena laaditun perukirjan antaminen Verohallinnolle joko paperipostina tai skannattuna asiakirjana sitoo Verohallinnon resursseja perukirjan sisältämien tietojen manuaaliseen tallentamiseen sekä perukirjan kopioita koskeviin tietopyyntöjen käsittelemiseen. Menettely aiheuttaa ylimääräistä työtä ja hallinnollista taakkaa myös kuolinpesän asioita hoitaville.

Kolmen kuukauden määräaika perunkirjoituksen laatimiselle on käytännön elämässä osoittautunut lyhyeksi. Verohallinto voi antaa lisäaikaa perunkirjoituksen toimittamiselle tai perukirjan toimittamiselle. Verohallinto myöntää lisäajan lähes poikkeuksetta. Perunkirjoituksen toimittamiselle säädetyn ajan muuttaminen edellyttäisi perintökaaren 20 luvun 1 §:n muuttamista.

Perintökaaren säännökset jättävät avoimeksi sen, onko perunkirjoitus mahdollistaa järjestää ja siihen osallistua myös tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla. Nimenomaiset säännökset perunkirjoituksen järjestämisen ja siihen osallistumisen muodosta selkeyttäisivät vallitsevaa oikeustilaa.

3 Tavoitteet

Edesmenneen omaisen asioiden vaivattoman hoidon ohjelman tavoitteena on sujuvoittaa läheisen kuolemaan liittyvien asioiden hoitamista digitalisoimalla ja rakenteistamalla tarvittavia asiakirjoja, parantamalla ohjeistusta sekä edistämällä automaatiota tehostaen samalla viranomaisten prosesseihin ja käsittelyihin liittyviä suoritteita. Paperiasioinnin ja manuaalisten toimintatapojen vähentämisellä on samalla tuottavuusvaikutuksia viranomaisten ja muiden organisaatioiden toimintaan. Toisaalta uudet sähköiset palvelut helpottavat myös paperimuotoisia menettelyitä. Esimerkiksi perukirja voidaan tarvittaessa edelleen tehdä paperisena hyödyntäen sähköisiä palveluita ja tietomalleja.

Ohjelman konkreettisina tavoitteina on tuottaa uusina palveluina kuolinpesän sähköinen asiointipalvelu, jota tässä esityksessä kutsutaan kuolinpesän palvelualustaksi, sähköinen perukirja, kuolinpesän osakasrekisteri ja testamenttirekisteri.[17] Tavoitteena on myös nykyaikaistaa perintöverotusta siirtymällä perukirjasta perintöveroilmoituksen perusteella toimitettavaan perintöverotukseen ja tuottaa rakenteinen perintöveroilmoitus sähköistä ja paperista asiointia varten.

Testamenttirekisterin osalta ohjelman tavoitteita on sittemmin arvioitu uudelleen siten, että testamenttirekisteriä ja sähköisiä testamentteja koskeva asiakokonaisuus on irrotettu omaksi kokonaisuudekseen. Oikeusministeriössä valmisteltu sähköistä testamenttia ja testamenttirekisteriä koskeva arviomuistio (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 2026:3) valmistui helmikuussa 2026 ja se oli lausuntokierroksella 9.2.-2.4.2026. Sähköistä testamenttia ja testamenttirekisteriä ei olla toteuttamassa samaan aikaan EOAVH-ohjelmassa valmisteltavien palveluiden kanssa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Kuolinpesän palvelualusta

Verohallinnon sähköisessä asiointipalvelussa (OmaVero) tarjottavia palveluita ehdotetaan laajennettavaksi siten, että Verohallinnon sähköinen asiointipalvelu toimisi palvelualustana myös kaikille jäljempänä kuvattaville kuolinpesälle tarjottaville palveluille. Kuolinpesän palvelualustan tarkoituksena olisi tarjota kuolinpesälle sen hallinnon ja selvittämisen sujuvoittamista varten keskitetysti digitaalisia palveluita. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottaisiin sähköisen asioinnin palvelu kuolinpesän osakasrekisteriin. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottaisiin mahdollisuus myös perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimiseen. Käytännössä kuolinpesän palvelualustalla koottavasta yhteisestä tietopohjasta eli Verohallinnon tarjoamista esitiedoista ja kuolinpesän ilmoittajan täydentämistä tiedoista muodostuisi perukirja ja perintöveroilmoitus ilman, että kuolinpesän ilmoittajan tarvitsee täyttää näitä asiakirjoja erikseen. Kuolinpesän palvelualustan käyttöön ottaneet kuolinpesän osakkaat voisivat lisäksi tallentaa kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja heidän yksityisessä määräaikaiskäytössään olevaan asiakirjojen säilytyspalveluun. Asiakirjojen säilytyspalvelun ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalle tallennettujen henkilötietojen rekisterinpitäjä olisi Verohallinto.

[17] Edesmenneen omaisen asioiden vaivaton hoito -ohjelman asettamisen muutospäätös 7.1.2025, s. 2.

4.1.2 Mahdollisuus paperilla asiointiin

Ehdotuksen mukaan kuolinpesällä on edelleen mahdollisuus asioida myös paperisten asiakirjojen avulla. Perukirjan liitteeksi tarvittavat tiedot kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan tilata myös paperisena ja liittää perukirjaan. Kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista tilattavasta otteesta tai todistuksesta perittävään maksuun voidaan lisätä manuaalisista työvaiheista, kuten postituksesta aiheutuvat kustannukset.

Myös perukirja ja perintöveroilmoitus voidaan tehdä ja antaa Verohallinnolle paperisina. Perukirja voitaisiin jatkossakin laatia vapaamuotoisesti ja vastaavilla tavoilla kuin nykyään esimerkiksi hyödyntämällä tekstinkäsittelyohjelmia ja tulostamalla asiakirjat kynällä tehtäviä allekirjoituksia varten. Paperisia asioijia varten Verohallinto vahvistaisi paperiset verolomakkeet, joita voidaan ottaa perukirjan osaksi perintökaaren vaatiman tietosisällön täyttämistä koskevilta osin. Esimerkiksi verolomakkeen vara- ja velkalistaus olisi mahdollista ottaa sellaisenaan osaksi perukirjaa, millä menettelyllä myös paperiasioijat voivat välttää moninkertaista työtä.

Paperisiin asiakirjoihin kirjatut tiedot eivät kuitenkaan pääsääntöisesti välittyisi yhdestä asiakirjasta toiseen. Tästä saattaa aiheutua kuolinpesälle viiveitä ja päällekkäistä työtä.

Kuolinpesän olisi mahdollista asioida myös osittain digitaalisesti ja osittain paperilla. Kuolinpesä voisi esimerkiksi laatia perukirjan paperilla ja silti kuolinpesän ilmoittaja voisi antaa perintöveroilmoituksen palvelualustalla. Kuolinpesä voisi myös vaihtaa asiointitapaa kesken kuolinpesän selvittämisen paperilta palvelualustalle tai palvelualustalta paperille. On myös mahdollista, että osa kuolinpesän osakkaista käyttäisi palvelualustaa ja osa ei. Tällöin palvelualustaa käyttävien kuolinpesän osakkaiden tulee vastaavasti kuin kokonaan paperilla tapahtuvan asioinnin tilanteissa huolehtia yhteishallinnossa siitä, että paperilla asioijat saavat käyttöönsä vastaavat tiedot kuin palvelualustalla ja sen palveluissa tarjotaan digitaalisesti asioiville.

4.1.3 Kuolinpesän osakasrekisteri

Kuolinpesän asioinnin helpottamiseksi ehdotetaan perustettavaksi kuolinpesän osakasrekisteri. Rekisterin käyttötarkoituksena olisi mahdollistaa kuolinpesän henkilöpiiriä koskevan ajantasaisen tiedon saatavuus niin osakkaiden kuin kolmansienkin osapuolten etujen ja oikeuksien turvaamista sekä viranomaistoimintaa varten. Rekisterin perustiedot muodostuisivat automaattisesti tilanteessa, jossa väestötietojärjestelmään tallennetaan tieto sellaisen henkilön kuolemasta, jolla on kuolinhetkellään suomalainen henkilötunnus. Kuolinpesän osakasrekisterin rekisterinpitäjiä olisivat Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto, mutta kuolinpesän osakkaiden pääsy rekisterin tietoihin tapahtuisi Verohallinnon ylläpitämältä kuolinpesän palvelualustalta.

Kuolinpesän osakasrekisterin tietosisältö koostuisi kolmenlaatuisista tiedoista: 1) automaattisesti muodostuvista perustiedoista, 2) kuolinpesän ilmoittajan ilmoittamista täydentävistä tiedoista, ja 3) rekisterinpitäjän ilmoittamista rekisterin käyttöä ja viranomaismenettelyitä koskevista tiedoista. Tarkoituksena on, että kuolinpesän osakasrekisteriin merkittävät tiedot lähtökohtaisesti vastaisivat perukirjan osakasluetteloon tälläkin hetkellä merkittäviä tietoja. Kuolinpesän osakasrekisteriä voitaisiin kuitenkin päivittää myös perunkirjoituksen jälkeen, jolloin tietoja voitaisiin pitää ajan tasalla myös esimerkiksi sellaisia tilanteita varten, joissa kuolinpesä päättää pitää jäämistöomaisuuden jakamattomana pitkänkin ajan.

Rekisterin perustiedot muodostuisivat ennen kaikkea väestötietojärjestelmän, evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon jäsenrekistereiden sekä Kansallisarkiston väestörekisteritiedoista, joita täydennetään holhousasioiden rekisteriin sekä avioehto- ja avio-oikeusrekisteriin sisältyvillä tiedoilla. Perustietoihin kuuluisivat muun muassa tiedot perittävästä ja lakimääräisistä perillisistä, tiedot perittävän kuolinhetkisestä puolisosta ja aiemmista puolisoista sekä kaikkia edellä mainittuja tahoja koskevat edunvalvontatiedot.

Koska viranomaisilla ei ole pääsyä kaikkiin perintöoikeudellisesti merkittäviin yksityisoikeudellisiin asiakirjoihin, rekistereihin perustuvia perustietoja ehdotetaan täydennettäviksi kuolinpesän ilmoittamilla tiedoilla. Näitä olisivat esimerkiksi tiedot mahdollisista perustiedoista puuttuvista kuolinpesän osakkaista tai osakkuuden päättymisestä, kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskevat tiedot, avioehtosopimuksen sisältöä tai avio-oikeuden päättymistä koskevat tiedot sekä testamenttia ja yleistestamentinsaajia koskevat tiedot.

Kuolinpesän osakasrekisterin rekisterinpitäjän vastuulla olisi lisäksi tallentaa rekisteriin tietoja rekisterin käyttöä koskevista tapahtumista, kuten tieto siitä, onko rekisterin perustietoja muutettu, onko kuolinpesän ilmoittaja vakuuttanut ne oikeiksi tai onko Digi- ja väestötietovirasto tai Ahvenanmaan valtionvirasto vahvistanut osakasluettelon. Edelleen rekisterinpitäjän vastuulla olisi tallentaa tiedot kuolinpesää koskevista viranomaismenettelyistä muilta viranomaisilta saamansa tiedon perusteella. Rekisteriin merkittäisiin muun muassa se, onko kuolinpesän selvittämistä varten määrätty pesänselvittäjä tai konkurssipesän pesänhoitaja tai onko jonkun kuolinpesän osakkaan pesäosuus ulosmitattu tai turvaamistoimenpiteen kohteena. Nämä toimet rajoittavat merkittävästi kuolinpesän osakkaiden mahdollisuutta määrätä kuolinpesän omaisuudesta ja näitä koskevat tiedot tulee tästä syystä saattaa kuolinpesän osakasrekisterin välityksellä myös niiden tahojen tietoon, jotka harkitsevat sopimuskumppanuutta kuolinpesän kanssa.

Kuolinpesän osakasrekisterin perustiedoille ehdotetaan annettavaksi julkinen luotettavuus, kun kuolinpesän ilmoittaja on tarkastanut tiedot eikä ole havainnut niissä muutos- tai täydennystarpeita ja pesän ilmoittaja on vakuuttanut tiedot oikeiksi. Julkinen luotettavuus vastaisi sisällöltään ja oikeusvaikutuksiltaan perintökaaren 20 luvussa tarkoitettua osakasluettelon vahvistamista koskevaa julkista luotettavuutta. Jos kuolinpesän ilmoittaja on muuttanut tai täydentänyt tietoja, kuolinpesän osakasrekisterin tiedot menettäisivät julkisen luotettavuutensa. Tämä on katsottu perustelluksi, koska tietojen muutos tai täydentäminen perustuisi useimmiten sellaisen yksityishenkilön omaan arvioon asiasta, jolla ei välttämättä ole oikeudellista asiantuntemusta arvioida asiaa. Myös kuolinpesän ilmoittajan muuttamille tai täydentämille tiedoille olisi kuitenkin mahdollista saada julkinen luotettavuus nykyiseen tapaan hakemalla Digi- ja väestötietovirastolta tai Ahvenanmaan valtionvirastolta perukirjan osakasluettelon vahvistamista. Vahvistamismahdollisuus olisi käytettävissä myös kuolinpesän osakasrekisterin tietojen osalta. Vahvistamista voisi kuitenkin hakea vasta perunkirjoituksen toimittamisen jälkeen.

Kuolinpesän osakasrekisteri ei olisi kaikille avoin rekisteri vaan pääsy rekisterin tietoihin määrittyisi lähtökohtaisesti samoilla perusteilla kuin pääsy väestötietojärjestelmän tietoihin. Kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevat tiedot olisivat kuitenkin kaikille avoimia tietoja. Kuolinpesän osakkailla ja ilmoittajalla olisi pääsy lähes kaikkiin kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin. Kuolinpesän osakasrekisteristä ehdotettavassa laissa olisi lisäksi säännökset niistä tiedonsaajista ja tietoluokista, jotka voitaisiin luovuttaa esimerkiksi viranomaisten tai rahoitus- tai vakuutusalan toimijoiden käyttöön taikka markkinointitarkoituksia varten. Laissa säänneltäisiin lisäksi siitä, millä edellytyksillä tietoja voidaan luovuttaa yksityisten tekemien tietopyyntöjen perusteella ja siitä, millaisia menettelyitä tietoja luovutettaessa tulisi noudattaa.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi myös kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista perittävistä maksuista sekä evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon maksujen perimiseen ja tilittämiseen liittyvästä yhteistyömahdollisuudesta Digi- ja väestötietoviraston kanssa.

4.1.4 Sähköinen perunkirjoitus ja sähköinen perukirja

Ehdotuksen mukaan perunkirjoitus olisi jatkossa mahdollisuus toimittaa osittain tai kokonaan myös tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen välityksellä. Edellytyksenä olisi, että etäyhteyden välityksellä perunkirjoitukseen osallistuvilla olisi käytössään yhtäläiset osallistumisoikeudet kuin muilla perunkirjoitukseen osallistuvilla. Käytännössä tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että jos kaikilla osakkailla tai muilla perunkirjoitukseen kutsuttavilla ei ole luotettavia tietoliikenneyhteyksiä tai valmiuksia niiden käyttämiseen, on näille osakkaille järjestettävä mahdollisuus osallistua fyysiseen perunkirjoitustilaisuuteen.

Sekä perinteisten että sähköisesti järjestettävien perunkirjoitusten osalta ehdotetaan, että määräaikaa perunkirjoituksen toimittamiselle pidennetään kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Nykyiseen määräaikaan liittyvien pidennyshakemusten lukumäärä on kasvanut vuosien varrella. Syynä tähän on osaltaan ollut aiempaa pidemmät virkatodistusten toimitusajat, mutta myös kuolinpesien varallisuuden ja osakaspiirin monimuotoisuus. Tällä hetkellä noin kolmasosassa toimitettavista perunkirjoituksista määräaika ei ole riittävä kuolinpesän asioiden selvittämiseen siten, että perunkirjoitus ehdittäisiin toimittaa nykyisessä kolmen kuukauden määräajassa. Lisäaikapyynnöt ja niiden käsittely myös kuormittavat sekä kuolinpesiä että Verohallintoa. Vaikka kuolinpesän asiointia pyritään sujuvoittamaan nyt tehtävillä ehdotuksilla, ei ole odotettavissa, että kolmen kuukauden määräaika olisi riittävä tulevaisuudessakaan, kun otetaan huomioon kuolinpesien varallisuuden ja osakaspiirin monimuotoisuus. Riittävä aika tarvitaan, jotta kuolinpesä ehtisi järjestäytyä ja kerätä kaikki tarvittavat tiedot ja asiakirjat perunkirjoitusta varten.

Perukirja olisi jatkossakin vapaamuotoinen, mutta se olisi mahdollista tehdä myös sähköisenä. Sähköisellä perukirjalla tarkoitetaan tässä yhteydessä kuolinpesän palvelualustalla laadittavaa rakenteista asiakirjaa, eli perukirjalla on selkeä rakenne ja tiedot täytetään tietyssä järjestyksessä. Viranomaistietoina kuolinpesän palvelualustalla laadittavaan perukirjaan tuotaisiin kuolinpesän osakasrekisteristä osakasluetteloa koskevat tiedot ja Verohallinnolla olevat vara- ja velkatiedot, joita kuolinpesässä voisi täydentää. Kuolinpesän ilmoittajan valaehtoinen vakuutus ja uskottujen miesten todistukset ehdotetaan voitavan tehdä sähköisesti myös muualla kuin kuolinpesän palvelualustalla laadittavaan perukirjaan.

Sekä paperisten että sähköisten perukirjojen osalta ehdotetaan lisäksi, että lakia päivitetään siltä osin kuin se koskee perittävästä, osakkaasta ja muusta kuolinpesän henkilöpiiristä lain mukaan kerättäviä tietoja. Esityksessä ehdotetaan esimerkiksi, että syntymäajan sijaan henkilöstä merkitään henkilötunnus eikä henkilön ammattia koskevaa tietoa enää tarvittaisi. Kaikkiin perukirjoihin ehdotetaan jatkossa merkittäväksi kuolinpesän ilmoittajan lisäksi myös kuolinpesän yhteyshenkilöä koskeva tieto.

4.1.5 Sähköinen perintöveroilmoitus

Esityksen mukaan nykyisestä perukirjaan perustuvasta perintöverotuksen toimittamisesta siirryttäisiin yleisen perintöveroilmoituksen perusteella toimitettavaan perintöverotukseen. Ehdotettu muutos edellyttäisi muutoksia perintö- ja lahjaverolain säännöksiin erityisesti liittyen ilmoittamisvelvollisuuden perusteisiin.

Ehdotuksen mukaan lain tasolla säädettäisiin yleisessä perintöveroilmoituksessa ilmoitettavista perintöverotusta varten tarpeellisista tiedoista. Ilmoitettavista tiedoista säädettäisiin nykyistä yksilöidymmin, minkä lisäksi laintasoisessa sääntelyssä olisi tarkemmin otettu huomioon laskennallisesta jaosta johtuvat erityisratkaisut ilmoitettavien tietojen osalta, samoin kuin kuolinpesän ilmoittajan ja uskottujen miesten sekä kuolinpesän osakkaiden ja muiden verovelvollisten rooli yleisen perintöveroilmoituksen tietojen muodostamisessa. Kuten nykyisin perukirjan osalta, kuolinpesän ilmoittaja antaisi Verohallinnolle perintöveroilmoituksen ja sen liitteenä perukirjan yhden kuukauden sisällä perunkirjoituksen toimittamisen määräajasta. Yleinen perintöveroilmoitus ja perukirja voidaan antaa Verohallinnolle joko postitse tai kuolinpesän palvelualustalta.

Yleinen perintöveroilmoitus olisi Verohallinnon vahvistama rakenteinen ilmoitus, eli ilmoituksella on selkeä rakenne ja tiedot täytetään tietyssä järjestyksessä, jota tukevat veroilmoituksen täyttöohjeet ja Verohallinnon palvelu- ja neuvontaperiaatteen mukainen toiminta. Tietosisällön yksityiskohtaisuus vastaisi olennaisilta osin nykyisin perukirjan tietosisällön laajuutta ja yksityiskohtaisuutta, mutta keskeinen ero olisi ilmoitettavan tiedon rakenteisuus. Rakenteisen perintöveroilmoituksen tarkoituksena ei ole lisätä verovelvollisten selvittämisvelvollisuuden laajuutta vastoin verotuksessa noudatettavia yleisiä periaatteita tai kaventaa Verohallinnon tutkimisvelvollisuuden laajuutta perintöverotusta toimitettaessa.

Rakenteinen perintöveroilmoitus on edellytys sille, että esitiedot helpottaisivat asiointia. Ehdotuksen mukaan kuolinpesän palvelualustalla olisi viranomaistietoina käytettävissä tiedot kuolinpesän osakasrekisteristä ja Verohallinnolla olevat tiedot perittävän sekä eloonjääneen puolison myötävaikutuksella myös eloonjääneen puolison varoista ja veloista. Esitietoja voisi käyttää perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimisessa.

Perunkirjoitus ja perukirja olisivat yleisen perintöveroilmoituksen kannalta edelleen merkityksellisiä. Perunkirjoitus niin sähköisen kuin paperisen yleisen perintöveroilmoituksen laatimisen perusteena ilmoitettavien tietojen osalta, ja ilmoituksen antamisen määräaika kytkettäisiin perunkirjoituksen toimittamisen määräaikaan. Perunkirjoituksen mukainen tehtävänjako olisi siten merkityksellinen, eli kuolinpesän ilmoittajan ilmoittaa pesän omaisuuden, jonka arvon uskotut miehet arvostavat. Lisäksi kuolinpesän osakkailla ja muilla verovelvollisilla olisi velvollisuus yleistä perintöveroilmoitusta varten tiedossaan olevia perintöverotusta varten tarpeellisia tietoja. Perukirjaa voisi käyttää yleisen perintöveroilmoituksen pohjana olevan aineiston dokumentoinnin asiakirjana myös sellaisen aineiston osalta, jota ei perintökaaren mukaan merkitä tai liitetä perukirjaan. Verohallinto toimisi jatkossakin perukirjan säilyttäjänä.

4.1.6 Asiakirjojen säilytyspalvelu

Asiakirjojen säilytyspalvelu olisi kuolinpesän osakkaiden ja perukirjaan annettavista tiedoista vastuussa olevan kuolinpesän ilmoittajan käytössä oleva palvelu, jonne kuolinpesä voisi koota ja tallentaa sähköisiä asiakirjoja valmistautuessaan perunkirjoitukseen ja pesänselvitykseen. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisivat kuolinpesän käytettävissä ja luettavissa määräaikaisesti koko pesänselvitysvaiheen ajan. Tiedot poistettaisiin vuoden kuluttua siitä, kun Verohallinto on saanut tiedon ja selvityksen kuolinpesän lakkaamisesta. Asiakirjojen säilytyspalvelun käyttöoikeus päättyisi samalla kun tiedot poistetaan. Asiakirjojen säilytyspalvelu helpottaisi kuolinpesän hallintoon kuuluvien keskinäistä asiointia ja asiointia viranomaisten ja mahdollisten sopimuskumppaneiden kanssa, kun kuolinpesän tarvitsemat keskeiset asiakirjat olisivat yhteisesti saatavilla ja lähetettävissä eteenpäin. Asiakirjojen säilytyspalvelun rekisterinpitäjä olisi Verohallinto. Rekisterinpitäjän oikeus käsitellä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja olisi rajattu asiakirjojen säilytyspalvelua

sääntelevan kuolinpesän palvelualustalain mukaisiin käyttötarkoituksiin. Käytännössä asiakirjojen säilytyspalvelu olisi kuolinpesän yksityisessä käytössä eivätkä esimerkiksi viranomaiset pääsääntöisesti voisi käyttää asiakirjojen säilytyspalvelussa säilytettäviä tietoja. Kuolinpesän palvelualustasta annettava laki ei muutoinkaan sisältäisi viranomaisten tietojen luovuttamista koskevaa sääntelyä.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Taloudelliset vaikutukset

4.2.1.1 Vaikutukset julkiseen talouteen

Vaikutukset viranomaisten toimintamenoihin

Esityksellä luodaan uusia palveluja ja niihin liittyviä viranomaistehtäviä Digi- ja väestötietovirastolle, Ahvenanmaan valtionvirastolle ja Verohallinnolle. Nämä tarkoittavat uusia tietojärjestelmiin liittyviä ylläpitokustannuksia sekä neuvonta- ja asiakaspalveluun liittyvää virkatyötä. Uudistuksella tavoitellaan kuitenkin julkisen talouden näkökulmasta myös viranomaistoiminnan tuottavuuden tehostamista ja vuosittaisia toimintamenosäästöjä.

Esitetyt uudistukset muuttavat useiden toimijoiden, mutta erityisesti Digi- ja väestötietoviraston ja Verohallinnon keskinäisiä vastuita ja vaativat uusia toimintamalleja palvelujen ja niihin liittyvän neuvonnan ja asiakaspalvelun järjestämiseksi ja ylläpitämiseksi. Vastuunjako ja tehtävät virastojen välillä tarkentuvat kehitystyön edetessä, jonka vuoksi tarkkoja virastokohtaisia jatkuvan toiminnan henkilöstö- ja talousvaikutuksia on tässä vaiheessa haastava arvioida. Jatkuvan toiminnan hyötyihin ja kustannuksiin vaikuttaa myös se, kuinka suureksi sähköisen asioinnin osuus kaikesta asioinnista muodostuu.

Digi- ja väestötietovirastolle aiheutuu uudistuksesta vuosittain arviolta hieman yli 5,5 miljoonan euron jatkuvan toiminnan kustannukset. Kustannukset sisältävät kuolinpesän osakasrekisterin ylläpitokustannukset, osakasrekisteritietoihin ja niiden vahvistamiseen ja tietopalveluihin liittyvän virkamiestyön sekä näihin liittyvien uusien ja muuttuneiden tehtävien lisäresurssitarpeen. Jatkuvan palvelun kustannukset katettaisiin palvelun käytöstä kerättävillä asiakasmaksuilla. Asiakasmaksut koostuvat nykyisinkin maksullisista palvelunosista, kuten osakastietojen kokoamisesta sukuselvityksen tekemistä varten ja perukirjan osakasluetteloiden vahvistamisesta. Osakasrekisteri tuottaa Digi- ja väestötietovirastolle myös jatkuvan toiminnan kustannussäästöjä. Arvioitu kustannussäästöjen vaikutus on noin 69 000 euroa vuosittain. Kun otetaan huomioon myös uudesta palvelusta kertyvät asiakasmaksut, arvioidaan Digi- ja väestötietovirastolle koituvan kokonaisuudessaan uudistuksesta pieniä nettosäästöjä pitkällä aikavälillä. Edellä arvioidut vaikutukset kohdistuvat valtiovarainministeriön hallinnonalalle momentille 28.30.03.

Verohallinnolle aiheutuu uudistuksesta vuosittain arviolta noin 480 000 euron jatkuvan toiminnan kustannukset. Kustannukset sisältävät tietojärjestelmän ylläpitokustannukset sekä asiointipalveluun ja osakasrekisteritietoihin liittyvän neuvonnan. Perintöverotuksen automatisointi tuottaa Verohallinnolle jatkuvan toiminnan kustannussäästöjä noin 950 000 euroa vuosittain. Jatkuvan toiminnan nettosäästöt ovat noin 470 000 euroa vuodessa. Edellä arvioidut vaikutukset kohdistuvat valtiovarainministeriön hallinnonalalle momentille 28.10.01.

Esityksen valmistelussa ei ole tunnistettu tarvetta viranomaisten lisämäärärahaesityksille osana julkisen talouden suunnitelmaa ja talousarviovalmistelua. Viranomaisille koituvat jatkuvan

toiminnan kustannukset katetaan lähtökohtaisesti uudistuksesta koituvilla viranomaissäästöillä ja uusiin palveluihin liittyvillä asiakasmaksuilla, jotka kohdistuvat kuitenkin jo nykyisellään maksullisiin palvelunosiin. Uudistuksella tavoitellaan myös pysyviä nettosäästöjä julkiseen talouteen. Esityksen johdosta ei ole tehty suoria määrärahavähennyksiä valtion talousarviossa, vaan kyseessä on laajempi uudistus, jolla momenttikohtaisia toimintamenosäästöjä on mahdollista osaltaan saavuttaa.

Esityksellä luodaan osalle kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettaville tiedoille julkinen luotettavuus, jollaista ei ole näiden tietojen lähderekisterien tiedoilla. Julkista luotettavuutta uudistuksen myötä nauttivien kuolinpesän osakasrekisterin tietojen virhetilanteissa yksityinen henkilö tai muu taho voisi kärsiä taloudellista vahinkoa, jota hän voisi vaatia tietojen virheellisyyden vuoksi korvattavaksi valtiolta. Tällä hetkellä Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto vahvistavat hakemuksesta perukirjan osakasluettelon. Vahvistetun perukirjan osakasluettelon oikeusvaikutukset vastaavat ehdotettua kuolinpesän osakasrekisterin tietojen julkista luotettavuutta. Valtiokonttorille on tehty enintään yksittäisiä perukirjan osakasluettelon vahvistamiseen liittyviä vahingonkorvausvaatimuksia. Digi- ja väestötietovirastoon kohdistuneita ja Valtiokonttorissa ratkaistuja vahingonkorvaushakemuksia on vuodesta 2020 lähtien ollut yhteensä noin 50, joista korvauksia on maksettu noin 6 000 euroa. Myös Digi- ja väestötietoviraston ja Maanmittauslaitoksen tiedot viittaavat siihen, että kuolinpesän osakasrekisteriin vietävistä ja julkista luotettavuutta uudistuksen toteutuessa nauttivista tiedoista on vaadittu vahingonkorvausta erittäin harvoin. Tämän vuoksi arvioidaan, että osalle kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista annettavaan julkiseen luotettavuuteen liittyvillä vahingonkorvausvaatimuksilla on enintään vähäisiä valtiontaloudellisia vaikutuksia. Esityksen ei arvioida edellyttävän lisäresursseja. Digi- ja väestötietoviraston tietojärjestelmiin liittyvät korvausvaatimukset maksetaan valtiovarainministeriön hallinnonalan momentilta 28.50.50.

Kehittäminen

Esitykseen sisältyvien uudistusten käyttöönottamiseksi Digi- ja väestötietoviraston ja Verohallinnon on toteutettava välttämättömiä kustannuksia aiheuttavia tietojärjestelmämuutoksia, joiden valmistelu on ollut tarpeen käynnistää jo esityksen valmistelun aikana. Kuolinpesän osakasrekisterin kehittämisestä aiheutuu Digi- ja väestötietovirastolle yhteensä 8,08 miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset jakautuen vuosille 2024–2027. Kuolinpesän palvelualustan, sähköisen perukirjan sekä sähköisen perintöveroilmoituksen kehittämisestä aiheutuu yhteensä 3,99 miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset Verohallinnolle jakautuen vuosille 2024–2027.

Kehitettävien ratkaisujen hyödyntämisestä ja teknisistä rajapintatoteutuksista aiheutuu kustannuksia myös Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle, Suomen ortodoksiselle kirkolle ja Kansallisarkistolle. Tarvittavien teknisten rajapintojen toteuttamisesta näiden organisaatioiden tietojärjestelmien ja Digi- ja väestötietoviraston kuolinpesän osakasrekisterin välille aiheutuu yhteensä noin 0,8 miljoonan euron kertaluonteiset kustannukset.

Tuomioistuimien ilmoitukset kuolinpesän toimitsijan ja pesänselvittäjän määräämisestä sekä ulosottoviranomaisen ilmoitukset kuolinpesän osakkaan pesäosuuteen kohdistuvasta ulosmittauksesta ja turvaamistoimenpiteitä koskevista päätöksistä kuolinpesän osakasrekisteriin on tavoitteena automatisoida. Ilmoitusten automatisoiminen edellyttäisi erillistä teknistä toteutusta lähettäjän ja vastaanottajan tietovarantojen välille. Tuomioistuinvirasto on arvioinut tuomioistuinten ilmoitusten automatisoimisen edellyttämien järjestelmämuutosten kertaluontoiseksi kustannukseksi noin 150 000 euroa. Ulosottolaitos on

arvioinut, että ilmoitus osakkaan pesäosuuden ulosmittauksesta ja turvaamistoimenpiteestä voidaan lähettää osakasrekisteriin automaattisesti viraston tietojärjestelmästä päätöksenteon yhteydessä. Ulosottolaitos on arvioinut, että toteutus voitaisiin tehdä ilmoittamiseen velvoittavien lainmuutosten voimaantuloon mennessä. Tämä aiheuttaisi yhteensä noin 45 000 euron kertaluontoiset järjestelmäkehityksen kustannukset.

Edellä arvioituihin kehittämisen kustannuksiin on varattu rahoitus valtiovarainministeriön momentilta 28.70.01 Toimintatapojen ja digitalisaation kehittäminen. Rahoitus koskee vuosien 2024–2027 aikana toteutettavia kehittämisen toimenpiteitä. Tarvittavat toimenpiteet katetaan momentin siirtyvistä Edesmenneen omaisen asioiden vaivaton hoito- ohjelmalle kohdistetuista vuosien 2023 ja 2024 määrärahoista. Esityksen valmistelussa ei ole katsottu tarpeelliseksi esittää resursointia lisämäärärahaesityksillä valtion vuoden 2027 talousarvioon.

Vaikutus perintöverokertymään

Perunkirjoituksen toimittamisajan pidentämisellä ja perintöverotuksen menettelymuutoksilla on vaikutuksia perintöverotuksen käsittelyaikoihin ja sitä kautta tilapäisesti verokertymään. Nykyisin perinnönjättäjän kuolinpäivästä perintöveron maksuunpanoon kuluu tyypillisesti keskimäärin noin 10–16 kuukautta. Muutosten myötä tavoitteena on, että vähintään 80 prosenttia perintöveropäätöksistä voidaan antaa 12 kuukauden kuluessa perinnönjättäjän menehtymisestä. Perintöveron kassavaikutus on kuitenkin maksuunpanoaikataulua pidempi, sillä kassavaikutukseen vaikuttavat myös veron maksuaika ja eräpäivien määräytyminen, joita ei ehdoteta muutettavaksi.

Käsittelyaikojen lyheneminen johtaa uudistuksen alkuvaiheessa tilapäiseen perintöverokertymän kasvuun, jonka suuruuteen liittyy huomattavaa epävarmuutta. Käyttöönottovuoden 2027 aikana uudistuksella saattaa olla pieni positiivinen vaikutus verokertymään, mutta kasvu jää hyvin vähäiseksi, koska verotuksen kokonaiskäsittelyaika on uudistuksesta huolimatta edelleen lähellä yhtä vuotta, eikä nopeutumisella siten ole vielä merkittävää vaikutusta kertymään, erityisesti kun huomioidaan tavoiteltu voimaantuloajankohta sekä viive veron maksuunpanon ja kassavaikutuksen välillä. Vuonna 2028 kertymän arvioidaan varovaisuusperiaatetta noudattaen kasvavan noin 8 prosenttia, kun lyhentyneet käsittelyajat heijastuvat täysimääräisesti verotuloihin. Valtiovarainministeriön uusin perintö- ja lahjaveroennuste vuodelle 2028 on 1 098 miljoonaa euroa, josta noin 80 prosenttia arvioidaan kertyvän perintöverosta. Euromääräisesti tämä tarkoittaisi noin 70 miljoonan euron kasvua verokertymään vuonna 2028. Vuodesta 2029 alkaen perintöverokertymän ennakoidaan palautuvan normaalitasolle, koska kyseessä on kertaluonteinen ajoitusvaikutus ilman pysyvää vaikutusta veropohjaan.

4.2.1.2 Vaikutukset yrityksille

Yleistä

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutusta muun muassa finanssi-, hautaus-, laki-, metsä- ja kiinteistöalan toimijoihin. Vaikutukset voivat ulottua myös yritysten asiakasverkostoihin. Yrityssektorilla kuolinpesän osakasrekisterin arvioidaan voivan nopeuttaa asioiden hoitoa vähentämällä asioiden selvittämiseen kuluvaa aikaa yrityksessä. Tämä johtuu siitä, ettei kuolinpesän osakastietoja tarvitsisi enää koota eri lähteistä. Yritysten arvioidaan lisäksi hyötyvän siitä, että kuolinpesällä on jatkossa yhteyshenkilö, jonka yhteystiedot ovat helposti saatavilla.

Vaikutukset finanssialan yrityksille

Suomessa kuolee vuosittain noin 60 000 henkilöä. Lähes jokaisella kuolinpesällä on asiakkuus vähintään yhdessä, yleensä useammassa finanssialan yhtiössä (pankissa, vakuutusyhtiössä, sijoituspalveluyrityksessä tai eläkeyhtiössä). Yhtiöille kuolinpesän asiakirjojen eli esimerkiksi paperisten perukirjojen ja niiden liitteiden käsittely sekä perukirjojen osakastietojen tarkistaminen aiheuttaa merkittäviä kustannuksia.

Finanssiyhtiöille annettava mahdollisuus tarkistaa kuolinpesän osakastiedot kuolinpesän osakasrekisteristä vähentää työtä paperisten sukuselvitysten käsittelyyn verrattuna. Toisaalta kuolinpesän osakasrekisterin käyttämisestä aiheutuu yhtiöille uusia kustannuksia. Rekisterin käytöstä perittävät tietopalvelumaksut eivät vielä ole selvillä.

Osakastietojen tarkastamiseen ei tarvitse enää käyttää resursseja niiden kuolinpesien osalta, joissa rekistereistä tuotetuille osakastiedoille on voitu suoraan antaa julkinen luotettavuus. Arvioita siitä, kuinka iso osa kuolinpesistä olisi tällaisia, ei ole saatavissa, mutta koska varsin monet yleisesti esiintyvät seikat estävät julkisen luotettavuuden antamisen, voi hyöty tältä osin jäädä maltilliseksi.

Vaikutukset metsäalan yrityksille

Metsäalan yritykset asioivat monin eri tavoin kuolinpesien kanssa. Asiointi liittyy yleensä metsänhoito- ja hakkuusopimuksiin tai perittävän kuolemaa edeltäneisiin puukauppoihin. Asiointitilanteet voivat liittyä myös kuolinpesän naapurikiinteistöön esimerkiksi niissä tapauksissa, jossa kiinteistölle pitäisi päästä kulkemaan kuolinpesän kiinteistön kautta. Näissä tilanteissa metsäalan yritysten tulee olla yhteydessä kuolinpesään. Kuolinpesän yhteishallinnossa asioiden hoitaminen edellyttää yleensä kuolinpesän osakkaiden yksimielisyyttä.

Nykytilassa kuolinpesän yhteystiedot ovat vaikeasti saatavilla, mikä tekee asioinnista kuolinpesän kanssa haastavaa ja aikaa vievää. Jatkossa erityisesti kuolinpesän yhteyshenkilön tietojen saaminen kuolinpesän osakasrekisteristä voi sujuvoittaa yritysten asiointia kuolinpesän kanssa. Pelkkä yhteyshenkilötieto ei kuitenkaan suoraan ratkaise tilanteita, joissa kuolinpesän kanssa asioivan on saatava yhteys kaikkiin kuolinpesän osakkaisiin. Kuolinpesän yhteyshenkilön tavoittaminen nykyistä helpommin voi kuitenkin sujuvoittaa yhteyden saamista muihin kuolinpesän osakkaisiin.

Kilpailuvaikutuksia

Esityksellä ei arvioida olevan välittömiä vaikutuksia kilpailuun yritysten kansalaisille tarjoamissa palveluissa perunkirjoituksen tai pesänselvityksen yhteydessä.

Kuolinpesän osakasrekisteri ja kuolinpesän palvelualusta toteutetaan lakisääteisinä tehtävinä. Näihin liittyvät sähköisen asioinnin viranomaispalvelut tarjotaan kansalaisten ja heitä neuvovien ja avustavien asiantuntijoiden saataville yhtäläisin perustein. Myös paperisen asioinnin mahdollisuus on saatavissa kansalaisille ja heitä palveleville yrityksille.

Kuolinpesän palvelualustalla tarjotaan sähköisen asioinnin palvelu kuolinpesän osakasrekisteriin, mahdollisuus perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimiseen, sähköisen asioinnin mahdollisuudet perintöveroilmoituksen ja perukirjan antamiseksi sekä asiakirjojen säilytyspalvelu. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottava mahdollisuus perintöveroilmoituksen ja

perukirjan laatimiseksi pohjautuu ilmoittamiseen tarkoitettuun tietojen tallennusalustaan, johon tallennetaan perunkirjoituksessa ilmenneet tiedot. Tallennetuista tiedoista voidaan samanaikaisesti laatia perintöveroilmoitus ja sen pakollinen liite perukirja perintöverotukseen liittyvien ilmoittamis- ja muistiinpanovelvollisuuksien täyttämiseksi. Palvelualusta on yhteydessä kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin, jotka voidaan tallentaa tietojen tallennusalustalle, minkä lisäksi palvelualustalle luovutettaisiin Verohallinnolla olevia varallisuutta koskevia esitietoja. Verohallinnon hallussa olevien varallisuustietojen luovutus palvelualustalle mahdollistaa tietojen antamisen ilman, että osakkaiden olisi erillisen tietopyynnön perusteella pyydettävä Verohallintoa luovuttamaan verotustietoja tietojen tallentamiseksi palvelualustalle.

Kuolinpesän palvelualustan mukaisiin viranomaisen digitaalisiin palveluihin ei liity sellaista oikeudellista neuvontaa tai avustamista, joita tyypillisesti asianajajat, lakimiehet ja pankkien notariaattitoiminnot tarjoavat, esimerkiksi perunkirjoitusta tai muuta pesänselvitystä varten tarpeellisten asiakirjojen hankintaa ja laatimista, perukirjojen laatimista tai perunkirjoituksen järjestelyihin tai toimittamiseen liittyviä palveluja. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavilla palveluilla ei ole myöskään tarkoitus pyrkiä ratkaisemaan perunkirjoitukseen tai pesänselvitykseen liittyviä erimielisyyksiä. Kuolinpesän palvelualusta ei poista perunkirjoituksen tai mainittujen oikeudellisten palvelujen tarjonnan tarvetta, vaan ehdotetut digitaaliset viranomaispalvelut mahdollistavat perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimisen ja antamisen Verohallinnolle sähköisesti helpottaen siten kansalaisten ja heitä avustavien oikeudellisten asiantuntijoiden sähköisiä toimintamahdollisuuksia. Ehdotettujen ratkaisujen ei arvioida vaikuttavan laajasti tällaisten yksityisten palveluiden tarjoamiseen.

Ehdotettujen ratkaisujen ei myöskään arvioida merkittävästi vaikuttavan erilaisia ohjelmistopohjaisia perunkirjoituspalveluja tarjoaviin yrityksiin. Kyseisenlaisissa palveluissa tarjotaan lähtökohtaisesti kokonaisvaltaisempaa palvelukokonaisuutta, jossa ei pelkästään tarjota lomakepohjaista ratkaisua sähköisen perukirjan laatimiseksi, vaan laajemmin perunkirjoituksen valmistelua ja menettelyä ohjaavaa, neuvovaa tai tukevaa palvelutarjontaa.

Perukirjan laatimismahdollisuuden tarjoaminen palvelualustalla on sen sijaan julkisen vallan käyttöön erottamattomasti liittyvää toimintaa sen tavoitteen saavuttamiseksi, että kuolinpesät voivat täyttää velvollisuutensa antaa perukirja perintöveroilmoituksen liitteenä myös sähköisesti kuolinpesän palvelualustaa käyttämällä. Perukirjan antamisvelvollisuuden tavoitteena on, että Verohallinto voi suorittaa sille kuuluvat perukirjan säilyttämis- ja tietopalvelutehtävät sekä muutoin käsitellä perukirjaa Verohallinnon tehtävissä. Euroopan unionin kilpailuoikeuden ja valtiontukisääntelyn kannalta toiminnassa olisi kyse Euroopan unionin tuomioistuimen oikeuskäytännössä tarkoitetusta julkisen vallan käyttöön liittyvästä tehtävästä niin luonteeltaan, tavoitteeltaan kuin siihen sovellettavilta säännöiltään.[18] Toiminnan ei siis arvioida olevan sellaista julkisen vallan käytöstä erotettavissa olevaa taloudellista toimintaa, jossa tavaroita tai palveluja tarjotaan tietyillä markkinoilla.

Mahdollisuus perukirjan laatimiseksi palvelualustalla toteutetaan siinä laajuudessa, että tallennusalustalle tallennettuja tietoja voidaan hyödyntää samanaikaisesti perintöveroilmoituksessa ja perukirjassa. On myös huomattava, että jos perukirja olisi sinänsä vaihtoehtona olleella tavalla säädetty veroilmoitukseksi ja edellytetty laadittavan määrämuotoisena perintöverotusta varten tarpeellisten tietojen rakenteistamiseksi, lopputulema

[18] Vrt. esimerkiksi Euroopan unionin tuomioistuimen tuomio Compass-Datenbank GmbH C-138/11, kohdat 38–41.

vastaisi asiallisesti nyt ehdotettua. Nyt keskeisenä erona on, että samaa tallennusalustan tietosisältöä voidaan samanaikaisesti käyttää kahdessa asiakirjassa.

Ehdotetusta kokonaisuudesta muodostuva sähköisen asioinnin kokonaisuus, joka käsittää perukirjan ja perintöveroilmoituksen, esitiedot kuolinpesän osakasrekisteristä ja Verohallinnolta, Suomi.fi-valtuudet sekä mahdollisuuden toimittaa perunkirjoitus sähköisesti, voi luoda edellytyksiä uudenlaisille ja räätälöidymmille oikeudellisen neuvonnan palveluille. Tämä voi mahdollistaa esimerkiksi tietynlaisten oikeudellisten erityisasiantuntemusta vaativien palvelujen tarjoamisen maanlaajuisesti ilman, että toimenpiteiden suorittaminen olisi paikkaan sidottua. Uudenlaisten palvelujen kehittäminen pitkällä aikavälillä riippuisi palvelujen kysynnästä ja tarjonnasta ja olisi vaiheittaista.

Esityksessä ei ole arvioitu mahdollisia teknisiä rajapintoja koskevia ratkaisuja, joita voidaan tulevaisuudessa rakentaa esimerkiksi Verohallinnon ja yksityisten palveluntarjoajien välille. Ehdotettu palvelukokonaisuus voi sinänsä luoda edellytyksiä myös tällaisille ratkaisuille.

Esityksellä mahdollistetaan perintökaaren 20 luvun 6 §:ssä tarkoitettujen kuolinpesän ilmoittajan valaehtoisen vakuutuksen ja uskottujen miesten todistuksen antaminen sähköisesti. Kuolinpesän palvelualustalla vakuutuksen ja todistuksen antaminen olisi mahdollista kehittyneellä sähköisellä allekirjoituksella tai Verohallinnon käyttöön ottamalla muulla tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla, jolla vakuutus ja todistus liitettäisiin perukirjaan niin, että myös perukirjan sisällön eheys turvattaisiin. Esityksellä mahdollistettaisiin myös muualla kuin kuolinpesän palvelualustalla laadittaviin perukirjoihin vakuutuksen ja todistusten antaminen sähköisesti niin pitkälle kuin mahdollista samoilla edellytyksillä kuin Verohallinnon toteuttamalla palvelualustalla. Ainoa ero olisi siinä, että Verohallinnon käyttöön ottamalla muulla tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla ei voisi antaa sähköistä vakuutusta tai todistusta palvelualustan ulkopuolella laadittavissa perukirjoissa. Täten myös muut toimijat kuin Verohallinto voivat tarjota vastaavia alustoja sähköisen perukirjan laatimiseksi, eikä uudistuksella olisi tältäkään osin suoria vaikutuksia perunkirjoituspalveluita tarjoavien toimijoiden kilpailuun.

4.2.1.3 Vaikutukset kotitalouksille

Esityksellä on vaikutuksia myös kotitalouksille, joiden omainen tai muu läheinen kuolee lainsäädännön voimaantulon jälkeen. Suomessa kuolee vuosittain noin 60 000 henkilöä. Esityksen pääasialliset vaikutukset kotitalouksille ovat luonteeltaan epäsuoria ja kohdistuvat ennen kaikkea kuolinpesän asioiden hoitamisen sujuvoitumiseen ja nopeutumiseen. Ajankäytön tehostumiseen liittyvät vaikutukset eivät ole välttämättä suoraan mitattavissa taloudellisella mittapuulla, koska oletuksena on, että kansalaiset käyttävät kuolinpesän asioiden hoitoon lähinnä vapaa-aikaa eikä edesmenneen omaisen asioiden hoitamisesta näin ollen aiheudu varsinaisia rahassa mitattavia tulonmenetyksiä. Kuolinpesän asioita joudutaan kuitenkin usein hoitamaan myös virka-aikaan, mikä tarkoittaa sitä, että palkkatyössä käyvä omainen joutuu asioimaan myös työpäivänsä lomassa. On näin ollen todennäköistä, että asioinnin helpottumisesta ja digitalisoinnista koituu myös suoria taloudellisia hyötyjä sekä asioiville kansalaisille että heidän työnantajilleen. Näin muodostuvia hyötyjä on kuitenkin erittäin vaikea arvioida euromääräisesti.

Myönteisiä ajankäyttöön liittyviä vaikutuksia ovat esimerkiksi perunkirjoitusta varten tarvittavan sukuselvityksen hankkimisen helpottuminen, kun kuolinpesän osakasrekisterin perustiedot muodostuisivat automaattisesti eri viranomaisrekistereistä. Kuolinpesän osakasrekisterin tiedot saataisiin samalla käyttöön myös perukirjaa ja perintöveroilmoitusta varten.

Myös kuolinpesien asiointi kolmansien tahojen kanssa helpottuisi, kun viranomaiset ja esimerkiksi, finanssialan yhtiöt, perintäyhtiöt ja kiinteistönvälitystä harjoittavat yritykset voisivat tarkistaa kuolinpesän osakastiedot kuolinpesän osakasrekisteristä rajapinnan avulla. Kuolinpesän palvelualustalle toteutettava asiakirjojen säilytyspalvelu mahdollistaisi esimerkiksi kuolinpesän osakasrekisteritietojen täydentämiseen tarvittavien asiakirjojen (kuten testamentit ja osituskirjat) säilyttämisen yhdessä sähköisessä arkistossa. Tämä nopeuttaisi ja sujuvoittaisi asiointia esimerkiksi siinä tapauksessa, että sähköiset asiakirjakopiot riittäisivät asiointiin finanssialan yhteisöissä ja viranomaisissa. Tällöinkin kuolinpesän osakkaan tai kuolinpesän asioita valtuutettuna hoitavan olisi toimitettava asiakirjakirjakopiot asiakirjojen säilytyspalvelusta asiakirjoja tarvitsevalle toimijalle, kuten viranomaiselle tai finanssialan yhtiölle. Asiakirjojen säilytyspalvelu mahdollistaisi lähtökohtaisesti kaikille kuolinpesän osakasrekisteriin merkityille kuolinpesän osakkaille pääsyn kaikkiin palveluun tallennettuihin tietoihin, mikä olisi omiaan lisäämään paitsi asioiden hoitamisen sujuvuutta niin myös kuolinpesän hallinnon avoimuutta. Osakastietojen päivittämis- ja uudelleenvakuuttamismahdollisuus osakasrekisterissä edistäisi asioiden hoitoa myös sellaisissa tilanteissa, joissa osakastiedoissa tapahtuu muutoksia.

Myös perintökaareen ehdotetut muutokset helpottaisivat kuolinpesän asioiden hoitoa. Nykytilaa pidempi perunkirjoituksen määräaika edistäisi tilannetta nykyisestä, kun kuolinpesien tarve hakea perunkirjoitusajan pidentämistä vähenisi. Tietoliikenneyhteydellä toimitettavaa perunkirjoitusta koskeva sääntely selventäisi nykytilaa. Sääntely olisi omiaan madaltamaan kynnystä toimittaa perunkirjoitus viivytyksettä ja jopa täysin etäyhteydellä, mikä toisi myös suoria kustannussäästöjä perunkirjoitustilaisuuteen matkustamisesta aiheutuvien kustannusten vähentymisen kautta.

Perintöverotusta koskevat muutokset perukirjasta ja perintöveroilmoituksesta sekä siihen liittyvästä ilmoittamismenettelystä arvioidaan sujuvoittavan ja edistävän oikeaa ja oikea-aikaista perunkirjoituksen toimittamista sekä ilmoittamista perintöverotuksessa. Kuolinpesän palvelualustalla olevia perinnönjättäjän kuolinpesää koskevia esitietoja voitaisiin hyödyntää perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimisessa. Kuolinpesän palvelualustan rakenteisilla tiedoilla ja tietoteknisillä ohjaavilla ratkaisuilla voidaan sujuvoittaa ja ohjata tietojen täyttämistä, korjaamista ja täydentämistä ja siten edistää palvelun helppokäyttöisyyttä sekä perukirjojen ja perintöveroilmoitusten laatua ja ehkäistä ilmoittamisvirheitä. Myös Verohallinnon veroilmoituksen täyttöohjeistuksella ja palvelun käyttöä koskevalla neuvonnalla voidaan osaltaan parantaa kansalaisten mahdollisuuksia toimia oikein. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottava perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimismahdollisuus olisi parannus nykytilaan.

Edellä kuvatut myönteiset vaikutukset ovat huomattavasti suuremmat niiden kuolinpesien osalta, joissa kuolinpesä ottaisi käyttöön kuolinpesän palvelualustan. Esitys mahdollistaisi kuolinpesän asioinnin jatkossakin myös paperilla. Näiden kuolinpesien osalta esityksen myönteiset vaikutukset ovat maltillisemmat. Näidenkin kuolinpesien olisi kuitenkin mahdollista saada tarvittava sukuselvitys keskitetysti ja nopeammin, vaikka sukuselvityksen jatkokäyttöä koskevat edut jäävät huomattavasti vaatimattomammiksi sähköisesti asioiviin kuolinpesiin nähden.

Paperilla asioivien kuolinpesien osalta perintöveroilmoitus merkitsisi uutta sääntelytaakkaa, mutta perintöveroilmoituksen täyttämistä voidaan nykyisestä poiketen ohjata jatkossa veroilmoituksen täyttöohjeilla. Lisäksi paperilla laadittavassa perukirjassa olisi mahdollista käyttää perukirjan osana perintöveroilmoituksen lomakkeita ja asiakirjoja niiden tietosisällön vastatessa perukirjassa edellytettyä tietosisältöä. Tällaista mahdollisuutta arvioidaan

käytettävän lähtökohtaisesti melko yksinkertaisissa ja tavanomaisissa pesissä, joissa ei aina ole kykyä asioida sähköisesti.

Vuosittain muodostuvista 60 000 uusista kuolinpesistä merkittävän osuuden voidaan olettaa olevan melko yksinkertaisia ja tavanomaisia. Näin voidaan päätellä muun muassa siitä, että perintöveroa ei maksuunpanna noin 60 prosentissa vuosittain muodostuvista kuolinpesistä. Verohallinnon asiakaspalvelusta kysytään myös usein perukirjapohjaa juuri sellaisista kuolinpesistä, joihin ei sisälly huomattavaa varallisuutta. Näissä kuolinpesissä ei välttämättä ole mahdollisuutta hankkia oikeudellista apua asiakirjojen laadintaan. Paperiset perintöveroilmoituslomakkeet voivat osaltaan vastata tähän tarpeeseen. Oletettavasti juuri yksinkertaisemmissa kuolinpesissä sähköisellä palvelualustalla tehtävä perukirja tulee olemaan laajasti käytetty palvelu. Tällöin palvelualustan ohjaava rakenne ja esitäytetyt tiedot helpottavat niiden henkilöiden työmäärää, jotka ilman odotusta hyväkseen tulevasta merkittävästä perinnöstä hoitavat edesmenneen omaisen asioita ilman oikeudellisten asiantuntijoiden apua.

Jos perukirja halutaan laatia nykyistä vastaavasti paperilla ilman perintöveroilmoituksessa käytettäviä lomakkeita, ei se poista mahdollisuutta tehdä perintöveroilmoitusta erikseen sähköisesti. Tällöin tiedot tulee siirtää manuaalisesti paperiselta perukirjalta sähköiselle perintöveroilmoitukselle. Voidaan olettaa, että ainakin monimutkaisemmissa tai enemmän varallisuutta sisältävissä kuolinpesissä, perukirja lähtökohtaisesti laaditaan ilman, että perintöveroilmoituksen lomakkeita ja asiakirjoja hyödynnetään osana perukirjaa. Näissäkin tilanteissa kuolinpesällä olisi kuitenkin mahdollisuus käyttää kuolinpesän palvelualustaa asiointiin kuolinpesän osakasrekisterissä ja perintöveroilmoituksen antamiseen palvelualustalla.

Edellä kuvatut myönteiset vaikutukset ovat maltillisemmat myös niiden kuolinpesien osalta, joissa perittävä on asunut osan elämäänsä vakituisesti ulkomailla tai joissa kuolinpesän selvittämiseen liittyy sellaisia asiakirjoja, joiden sisältö ei käy ilmi suoraan viranomaisrekistereistä. Automaattisesti muodostuva sukuselvitys ei kata ulkomaisia väestötietoja. Vakituisesti ulkomailla asuneen henkilöiden osalta automaattisesti muodostuville osakasrekisterin tiedoille voidaan saada julkinen luotettavuus vain hakemalla perukirjan osakasluettelon tai kuolinpesän osakasrekisterin tietojen vahvistamista Digi- ja väestötietovirastolta. Lisäksi, jos perittävä on esimerkiksi tehnyt testamentin, avioehdon tai joku perillisistä luopuu perinnöstä, tulee asiointitilanteita varten edelleen toimittaa kuolinpesän osakasrekisterin tietoja täydentäviä asiakirjoja ja selvityksiä. Näissä tilanteissa esitys tuo rajatummin lisähyötyä suhteessa nykytilaan, koska osakasrekisteriin muutetut tai täydennetyt tiedot eivät nauttisi julkista luotettavuutta.

Selvissä kuolinpesissä oikeaksi vakuutetut osakasrekisterin tiedot mahdollistaisivat kuolinpesän juoksevien asioiden hoidon aiempaa nopeammin, jos esimerkiksi perittävän elinaikanaan tekemät sopimukset voitaisiin päättää aiempaa nopeammin perittävän kuoleman jälkeen. Tästä koituisi suoria rahamääräisiä kustannussäästöjä, jotka näkyisivät suurempina kotitalouksille jaettavina perintöosuuksina.

Kuolinpesän palvelualustalla on mahdollista laatia perukirja ja perintöveroilmoitus. Perukirjan laatimisessa rakenteinen alusta vähentää osaltaan puutteita ja oikeudellisen asiantuntija-avun tarvetta ja voi edesauttaa perunkirjoituksen omatoimista toimittamista yksinkertaisissa kuolinpesissä. Tämä saattaa vähentää perunkirjoitukseen liittyviä kustannuksia, jos maksulliselle asiantuntija-avulle ei aidosti ole enää tarvetta. Toisaalta palvelualustan käyttöönotolla voi olla myös haitallisia vaikutuksia, jos perunkirjoituksen toimittaminen koetaan niin vaivattomaksi, etteivät kuolinpesän osakkaat ota avukseen lainoppinutta asiantuntijaa, vaikka heidän tilanteessaan se olisi ollut perusteltua.

Perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimismahdollisuuden kuolinpesän palvelualustalla arvioidaan ennen kaikkea helpottavan yksinkertaisempien kuolinpesien sähköistä asiointia sekä parantavan perukirjojen ja perintöveroilmoitusten laatua. Kuolinpesän palvelualustan perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimismahdollisuudella voidaan ehkäistä mutta ei kokonaan välttää kansalaisten tekemiä ilmoittamisvirheitä. Erityisesti monimutkaisemmissa tai enemmän varallisuutta sisältävissä kuolinpesissä oikeudellisen asiantuntemuksen arvioidaan olevan tarpeen nykyiseen tapaan. Tällaisissa tilanteissa perukirjan ja perintöveroilmoituksen tekemisen voi ja on usein jatkossakin syytä antaa asiantuntijan tehtäväksi. Sähköisen perintöveroilmoituksen rakenteisuuden ja palvelualustan laatimista tukevan teknisen muotoilun sekä veroilmoituksen täyttöohjeistuksen arvioidaan osaltaan ehkäisevän ilmoittamisvirheitä ja siihen liittyviä seuraamuksia nykytilaan verrattuna, koska vastaavaa yksityiskohtaista viranomaisohjeistusta ei voi tarjota vapaamuotoisesti laadittaville perukirjoille.

Maksut

Kuolinpesän palvelualustan ja sillä tarjottavien palveluiden käyttö olisi kuolinpesille maksutonta lukuun ottamatta kuolinpesän osakasrekisterin tietojen hyödyntämistä. Kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista perittäisiin maksut vastaavasti kuin Digi- ja väestötietovirasto, Ahvenanmaan valtionvirasto, evankelis-luterilainen kirkko, ortodoksinen kirkko ja Kansallisarkisto nykyään perivät maksun perunkirjoitusta varten luovuttamistaan sukuselvityksistä.

Kaikkien organisaatioiden osalta asiakkailta perittävän maksun yläraja sidotaan tietojen tuottamisesta aiheutuviin kokonaiskustannuksiin. Digi- ja väestötietoviraston, Ahvenanmaan valtionviraston ja Kansallisarkiston maksujen tarkka suuruus määritellään osana virastojen vuosittaista maksuasetusvalmistelua. Virastojen perimien maksujen suuruusluokan ei ennakoida muuttuvan uudistuksen myötä merkittävästi verrattuna nykytilaan. Evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko päättävät itse omien suoritteidensa maksuista. On ennakoitavissa, että kirkkojen perimien maksujen suuruus nousee verrattuna nykytilaan. Tätä selittää kirkkojen tarve saada maksut vastaamaan suoritteiden omakustannusarvoa, millä tarkoitetaan suoritteen maksun suuruuden vastaamista sen tuottamisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten määrään. Tämä ei nykytilassa kirkkojen kohdalla toteudu.

Kuolinpesälle kokonaisuudessaan koituvan asiakasmaksun suuruus vaihtelee nykytilassa merkittävästi. Nykytilassa maksut ovat suoritekohtaisia, eli kokonaisuudessa kuolinpesän maksut koostuvat yhden tai useamman asiakirjan laatimisesta perityistä maksuista. Tarvittavien sukuselvityssuoritteiden määrään vaikuttavia tekijöitä ovat esimerkiksi syntymävuosi, evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkon jäsenyys, siviilisääty, rintaperillisten määrä ja heidän puuttuessa muut parenteelit. Kalleimmillaan kokonaiskustannus voi olla jopa yli tuhat euroa, jos tietoja tarvitaan useammalta taholta ja esimerkiksi kolmannen parenteelin henkilöistä. Yli tuhannen euron kustannukset ovat kuitenkin harvinaisia. Nykytilassa keskimääräinen toteutunut kustannus kuolinpesälle sisältää useampia eri suoritteita ja on esimerkiksi Digi- ja väestötietoviraston osalta arviolta noin 90 euroa ja evankelis-luterilaisen kirkon osalta noin 130 euroa.

Jatkossa asiakasmaksun suuruuden määrittäisi suoritteiden määrän sijaan se, mitkä tahot ovat tuottaneet kuolinpesän osakasrekisterin tietoja. Osakastiedoista perittävä maksu koostuisi kaikissa tapauksissa valtiolle, tässä tapauksessa Digi- ja väestötietovirastolle, maksettavasta yhdensuuruisesta maksusta. Valtiolle perittävän asiakasmaksun lisäksi asiakkaalta perittäisiin maksut kirkoille tilanteessa, jossa osakasrekisterin tietoja on pyydetty täydennettäväksi kirkkojen tai jommankumman niistä hallussa olevilla tiedoilla. Alustavien arvioiden mukaan

vuonna 2027 Digi- ja väestötietoviraston asiakasmaksun suuruus olisi noin 80 euroa, evankelis-luterilaisen kirkon noin 190 euroa, ortodoksisen kirkon noin 150 euroa ja Kansallisarkiston noin 40 euroa. Lopulliset maksujen suuruudet määräytyvät osana virastojen maksuasetusvalmistelua ja kirkkojen omia päätöksentekoprosesseja.

Nykytilassa kuolinpesän osakkaiden selvittämiseksi joudutaan usein tekemään erillisiä lisäselvityksiä tilanteissa, joissa kuolinpesän osakkuudet muuttuvat henkilön kuoleman jälkeen. Tyypillisiä tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi osakkaan luopuminen perinnöstä tai perustiedoista puuttuvan henkilön lisääminen, jolloin mahdollisten sijaisperillisten asema kuolinpesässä täytyy selvittää erikseen. Nykytilassa nämä selvitykset toteutetaan lisätilauksilla, joista peritään erillisiä suoritekohtaisia maksuja. Erilaisia lisätilauksia tehdään vuosittain arviolta joitain kymmeniä tuhansia, joista suurin osa Digi- ja väestötietovirastolle ja evankelis-luterilaiselle kirkolle. Jatkossa osa näistä lisätilauksista sisältyisi osakasrekisterin tietojen käytöstä perittävään perusmaksuun.

Tasamaksuihin siirtyminen tarkoittaa, että nykytilassa vähillä suoritteilla selviävät ja siten vähemmän sukuselvitystiedoista maksavat kuolinpesät joutuvat jatkossa maksamaan kuolinpesän osakkaiden selvittämisestä jonkin verran nykyistä enemmän. Vastaavasti esimerkiksi tuhansien eurojen kokonaiskustannuksia ei pääse jatkossa muodostumaan, eikä tyypillisistä lisäselvityksistä perittäisi erillisiä maksuja. Tasamaksuilla ja yhteen maksutapahtumaan siirtymisellä on mahdollisuus vähentää asiakkaan hallinnollista taakkaa sekä yksinkertaistaa ja sujuvoittaa viranomaisten maksamiseen liittyviä prosesseja. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käytöstä perittävän maksun suuruus olisi nykytilaa paremmin ennakoitavissa, eikä yksittäisille kuolinpesille kohdentuisi kohtuuttomia kustannuksia kuolinpesän osakkaiden selvittämisestä.

Osakasrekisterin tietojen käytöstä perittävällä maksulla kuolinpesä saa jatkossa käyttöönsä väestötietojärjestelmän ja kirkkojen väestörekisteritietojen lisäksi myös Digi- ja väestötietoviraston holhousasioiden rekisterin, avioehtoasioiden rekisterin ja avio-oikeusasioiden rekisterin tiedot. Osakasrekisterin tiedot myös päivittyvät väestötietojärjestelmästä ja holhousasioiden rekisteristä, ja tällä tavoin ne ovat hyödynnettävissä ajantasaisina ilman erillistä maksua pesänselvityksen ja perinnönjaon loppuun saattamiseen asti. Tiedot säilytetään osakasrekisterissä vielä 70 vuotta sen jälkeen, kun käyttöoikeus sähköiselle palvelualustalle on päättynyt. Osakasrekisterin perustiedot muodostetaan kuolinpesän puolesta valmiiksi koosteeksi ja hyödynnettäväksi sähköisessä tai paperisessa muodossa. Tämä poistaa tarpeen yhdistellä eri organisaatioilta ja suoritteista saatuja tietoja. Kun osakuolinpesän perunkirjoitusta varten tarvitsemista lisätilauksista ei enää vaadi erillisiä tilaus- ja maksuprosesseja, säästää se kuolinpesältä aikaa ja vaivaa. Jatkossa kuolinpesä saisi maksuista selkeästi suuremmat hyödyt kuin nykytilassa.

4.2.2 Vaikutukset viranomaisiin

4.2.2.1 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Digi- ja väestötietovirasto

Digi- ja väestötietovirastolle uudistuksesta aiheutuvat kustannukset on tarkoitus kattaa kuolinpesän osakasrekisterin perusmaksuilla, tietopalvelutuloilla sekä perukirjan osakasluettelon ja osakasrekisterin tietojen vahvistusmaksuilla. Virasto on arvioinut sille aiheutuvia kustannusvaikutuksia seuraavasti.

Kuolinpesille EOAVH-ohjelman aikana tuotettava palvelukokonaisuus on uusi. Se muuttaa useiden toimijoiden keskinäisiä vastuita ja lisää yhdessä tuotettavia uusia palveluita. Kyse on merkittävästä uudistuksesta myös kansalaisille ja kuolinpesille perunkirjoitukseen ja pesänselvitykseen liittyviä palveluita tarjoaville toimijoille, mikä korostaa neuvonnan ja yhteistyön merkitystä. Paperisia ja digitaalisia palveluita ja asiakirjoja käytetään rinnakkain vielä pitkään. Sujuvat toimintamallit vaativat aikaa ja hioutuvat vielä, kun palvelut on otettu käyttöön ja virastojen väliset toimintavastuut alkavat vakiintua. Tästä voi seurata aluksi ylimääräistä ja päällekkäistä resursointia. Tarkkojen henkilöstö- ja muiden talousvaikutusten arviointi on tämän vuoksi erittäin haastavaa tehdä. Merkittävä osa henkilöstö- ja muista talousvaikutuksista riippuu kansalaisten ja palveluntarjoajien valmiudesta ottaa uudet palvelut käyttöön ja siitä, miten palveluita hyödynnetään. Vaikutuksia tulee arvioida uudelleen palvelujen käyttöönoton jälkeen.

Kuolinpesän osakasrekisteri on uusi Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämä perusrekisteri. Rekisterinpitäjyys on osittain yhteinen Ahvenanmaan valtionviraston kanssa. Rekisteriin kootaan tietoja useista eri lähteistä, ja keskeistä on myös se, että kuolinpesä voi itse täydentää tietoja kuolinpesän palvelualustalta. Kuolinpesän osakasrekisteri on Suomi.fi-valtuuksien ja Suomi.fi-viestien taustarekisteri. Lisäksi tietoja luovutetaan erilaisilla tietopalvelutuotteilla rajapintayhteyksin ja yksittäin. Digi- ja väestötietovirasto arvioi, että rekisterin johtamis-, ylläpito- ja kehittämistehtävät vaativat viiden henkilötyövuoden lisäyksen viraston resursseihin. Lisäksi ostopalvelujen suuruudeksi on arvioitu 1 250 000 euroa vuodessa.

Laki kuolinpesän osakasrekisteristä vähentää kuolinpesien asiointitarvetta, koska perustiedot perittävästä ja osakkaista kootaan osakasrekisteriin eri tietolähteistä automaattisesti. Tämä vähentää tietojen tilausten käsittelyyn, tietojen tarkastamiseen ja otteiden tuottamiseen ja lähettämiseen tarvittavaa työmäärää. Digi- ja väestötietovirastolta tilattavien sukuselvitystilausten määrä on alle 30 000 kappaletta vuodessa. Niiden määrä vähentynee uudistuksen myötä noin kolmanneksen niiden yksinkertaisten tilausten osalta, joissa tiedot perustuvat suoraan väestötietojärjestelmään. Digi- ja väestötietoviraston työmäärä vähenee edellä mainituin perustein vuosittain yhden henkilötyövuoden verran vuodesta 2028 alkaen siten, että kokonaisvähenemä on viisi henkilötyövuotta.

Toisaalta uudet palvelut muuttavat ja lisäävät Digi- ja väestötietoviraston asiakas- ja asiantuntijapalveluiden tarvetta. Merkittävä osa kuolinpesien asioinnista ohjautuu käyttöön otettavalle kuolinpesän palvelualustalle. Osa kuolinpesistä tarvitsee kuitenkin asiakas- ja asiantuntijapalveluita nykyisistä viranomaisten palvelukanavista. Digi- ja väestövirasto tarjoaa osan näistä kuolinpesien tarvitsemista asiakas- ja asiantuntijapalveluista. Esimerkiksi merkittävä osa puhelinpalveluista siirtyy kirkoilta valtionhallintoon. Kuolinpesän osakasrekisteriotteiden puhelimitse tehtävistä tilauksista merkittävä osa voi ohjautua Digi- ja väestötietovirastolle vastattavaksi. Viraston alustavan arvion mukaan puhelintilausten määrä kaksin- tai kolminkertaistuu nykyisestä. Tästä aiheutuisi neljän henkilötyövuoden lisäresurssitarve.

Perintökaaren muutoksen myötä nykyisen perukirjan osakasluettelon vahvistamistehtävän rinnalle tulee uutena Digi- ja väestötietoviraston tehtävänä kuolinpesän osakasrekisterin tietojen vahvistaminen. Se tullee ajan mittaan suurelta osin korvaamaan paperisten perukirjojen tarkastamisen, kun perukirjan laatiminen kuolinpesän palvelualustalla yleistyy. On kuitenkin todennäköistä, että sähköisten palvelujen käyttö lisääntyy vaiheittain ja paperisia perukirjoja tehdään uudistetun menettelyn alkuvaiheessa edelleen runsaasti. Paperisista perukirjoista tehtäneen suhteellisesti enemmän vahvistamishakemuksia kuin kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista, joiden osalta tietojen julkinen luotettavuus voi tietyin edellytyksin perustua suoraan

rekisteritietoon. Perintökaaren uusi säännös puolestaan estää pelkästään kuolinpesän osakasrekisterilaissa tarkoitettujen perustietoihin perustuvien osakastietojen vahvistamisen.

Toisaalta vahvistettavaksi tulee pääasiassa vaikeusasteeltaan monimutkaisempia hakemuksia. Koska kuolinpesän osakasrekisteristä ehdotetun lain mukaisten tietojen suoran julkisen luotettavuuden ala on kapea, nousee tarve vahvistaa osakasrekisterin tiedot Digi- ja väestötietovirastolta. Toinen vahvistamispalvelun käyttöä lisäävä tekijä liittyy kansainvälistymiseen ja maahanmuuttoon. Koska perittävän tai perinnöstä luopuneen vakituinen ulkomailla asuminen poistaa kuolinpesän osakasrekisterin tiedoilta julkisen luotettavuuden, tulee näissä tilanteissa tarkastelevaksi millaista selvitystä ulkomailla asumisesta on saatavilla. Digi- ja väestötietovirasto arvioi, että näissä tapauksissa tietojen vahvistamispyyntöjä tullaan tekemään usein. Palvelun kysyntää lisännee myös se, että kuolinpesän osakasrekisterin tiedot voidaan vahvistaa milloin tahansa perunkirjoituksen jälkeen, jolloin tiedot ovat voineet muuttua merkittävästi perunkirjoituksesta. On mahdollista, että vahvistamispalvelun tarve ja kysyntä vähenee vuosien kuluessa, kun palveluntuottajat omaksuvat uudet toimintamallit. Vastaavasti alkuvuosina vahvistamispalvelulle voi olla suurtakin kysyntää. Digi- ja väestötietovirasto arvioi, että vahvistamishakemusten kokonaismäärä kasvaa nykyisestä noin 2000 hakemuksesta noin 5000–10 000 hakemukseen vuodessa. Uusi tehtävämäärä edellyttää enintään 15 henkilötyövuoden lisäystä nykyisiin resursseihin.

Suomi.fi-valtuudet tuottaa kuolinpesille puolesta asioinnin palvelut. Esimerkiksi Verohallinnon toteuttaman kuolinpesän palvelualustan käyttöoikeudet perustuvat Suomi.fi-valtuuksiin. Suomi.fi-valtuudet tarjoaa sekä rekisteripohjaiset että valtuusrekisteriin perustuvat valtuudet myös muihin palveluihin. Koska kuolinpesissä voi olla myös digitaidottomia osakkaita, heille tarjotaan mahdollisuus valtuuttamiseen virkailija-avusteisesti. Tämä palvelu edellyttää lähes aina henkilökohtaista neuvontaa ja palvelua. Digi- ja väestövirasto arvioi jatkuvan kahden henkilötyövuoden lisäresurssitarpeen virkailija-avusteisen valtuuttamisen nykyisiin resursseihin. Palvelutuotannon toimintakustannukset nousevat arvion mukaan 100 000 eurolla.

Kokonaan uusia asiakas- ja asiantuntijapalveluita ovat kansalaisten ja organisaatioasiakkaiden tekninen tuki kuolinpesän osakasrekisterin tietojen ilmoittamisessa ja tietopalveluissa sekä erityis- ja ongelmatilanteiden ratkaisut. Todennäköistä on, että Digi- ja väestötietovirasto tallentaa ainakin joidenkin muiden viranomaisten kuolinpesän osakasrekisterilain 5 §:n 3 momentin perusteella ilmoittamia tietoja, kunnes tietojen välitys hoidetaan sähköisesti. on Digi- ja väestötietovirasto tallentaisi menettelyn alkuvaiheessa esimerkiksi tiedon tuomioistuimen määräämästä pesänselvittäjästä. Lisäksi Digi- ja väestöviraston ratkaistavaksi voi tulla kuolinpesän osakasrekisteritietojen vahvistamisten oikaisuvaatimuksia, maksujen oikaisuvaatimuksia ja kanteluita. Lisäksi on mahdollista, että kuolinpesän riitaisuudet johtavat siihen, että Digi- ja väestövirastolle tehdään luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679, jäljempänä tietosuoja-asetuksen 18 artiklan mukaisia vaatimuksia henkilötietojen käsittelyn rajoittamiseksi. Sisäisen hallinnon tehtäväksi tulee maksujen käsittely ja välittäminen kirkoille, jos Digi- ja väestötietovirasto kirkkojen kanssa niin sopii. Näiden asiakas- ja asiantuntijapalveluiden lisäresurssitarve on mahdollista arvioida vasta myöhemmin, kun palvelut ovat käytössä.

Kuolinpesän osakasrekisteriä on tarkoitus hyödyntää laajasti yhteiskunnassa. Rekisterin tietopalvelu toteutetaan rajapintaratkaisuin ja otepohjaisena tietopalveluna. Osan tietopalveluista voi tuottaa Verohallinto kuolinpesän palvelualustan kautta. Lisäksi kuolinpesän osakasrekisteristä annetun lain 31 §: mahdollistaisi tietojen luovuttamisen rajoitetusti yksityisen

organisaation toteuttamana alihankintana. Palvelun tarvitsema mahdollinen lisäresurssitarve selviää, kun palvelut on otettu käyttöön.

Verohallinto

Yleistä

Esityksessä ehdotetaan Verohallinnon sähköisessä asiointipalvelussa tarjottavia sähköisiä palveluita laajennettavaksi siten, että se toimisi palvelualustana kuolinpesän sähköiselle asioinnille. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottaisiin sähköisen asioinnin palvelu ehdotettuun kuolinpesän osakasrekisteriin. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottaisiin mahdollisuus myös perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimiseen. Kuolinpesän palvelualustan käyttöön ottaneilla osakkailla olisi käytettävissään lisäksi asiakirjojen säilytyspalvelu.

Ehdotetuilla muutoksilla mahdollistetaan aikaisempaa laaja-alaisempien sähköisten palveluiden tarjoaminen perintöverotukseen ja kuolinpesien muuhun verotukseen liittyen. Ensi vaiheessa sähköisten palvelujen tarjoaminen koskisi perintöverotusta, mutta ehdotetut muutokset luovat edellytyksiä kuolinpesän sähköisen asioinnin kehittämiselle myös muissa verolajeissa. Kyse on merkittävästä verotukseen liittyvän palvelun kehittämisestä tavalla, jolla voidaan samanaikaisesti sekä helpottaa asiointia että tehostaa viranomaistoimintaa.

Osana esitystä Verohallinnolle säädettäisiin uusia lakisääteisiä tehtäviä. Nämä tehtävät kytkeytyvät kuitenkin verotusprosesseihin ja suunniteltuun sähköiseen palvelukokonaisuuteen. Uudistuksen tavoitellussa kokonaisuudessa palvelut voidaan tarjota osana perintöverotuksen toimeenpanojärjestelmää ja nämä palvelut asiallisesti tukevat sähköistä perintöveroilmoitusmenettelyä.

Esitetyn sääntelyn käyttöönottoa on lainvalmistelun yhteydessä edistetty erillisen hankerahoituksen puitteissa. Tämä rahoitus on mahdollistanut sen, että lainvalmistelun yhteydessä on voitu huomioida järjestelmäkehityksen vaatimuksia ja siinä saatua kokemusperäistä tietoa. Järjestelmän käyttöönoton jälkeen erillisrahoituksen päätyttyä toiminta siirtyy Verohallinnon normaalin rahoitusmallin piiriin, jossa Verohallinnon toimintamenot rahoitetaan budjettimäärärahoin. Vaikutuksia Verohallinnon tuleviin jatkuvan toiminnan kustannuksiin järjestelmän käyttöönoton jälkeen on tässä vaiheessa kuitenkin haasteellista arvioida uudistukseen liittyvien monien epävarmojen yksityiskohtien ja riippuvuustekijöiden johdosta.

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavat palvelut

Ehdotetun kuolinpesän palvelualustan rakentaminen ja ylläpito olisi Verohallinnon tehtävä. Kuolinpesän palvelualustaa käytettäisiin pääasiassa perintöverotukseen liittyvien palveluiden tarjoamisessa. Verohallinnolla on kuitenkin myös monenlaisia muita kuolinpesiin liittyviä lakisääteisiä tehtäviä. Ehdotettu sääntely mahdollistaa muidenkin Verohallinnon tehtäväksi säädettyjen palveluiden tarjoamisen palvelualustalla. Tietyt kuolinpesiin liittyvät palvelut voi vastaisuudessakin olla tarkoituksenmukaista ja tehokasta hoitaa palvelualustan ulkopuolella, kun taas jotkin toiset kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä sujuvoittavat palvelut voi olla tarkoituksenmukaista myöhemmin toteuttaa palvelualustalle. Esitetty sääntely ei sido tätä harkintaa, vaan mahdollistaa tarkoituksenmukaisen palvelukehityksen vastaisuudessa.

Kuolinpesän palvelualustan käyttöönoton yhteydessä säädettäisiin Verohallinnolle kolme uutta tehtävää: perukirjan laatimisen mahdollistaminen, toimiminen kuolinpesän osakasrekisterin

sähköisten palveluiden asiakaskäyttöliittymänä ja asiakirjojen säilytyspalvelun ylläpitäminen. Vaikka Verohallinnon uudet tehtävät eivät välittömästi liittyisi verotustehtäviin, ne asiallisesti liittyvät perunkirjoitustoimitukseen, jolla on keskeinen rooli perintöveroilmoituksen muodostamisessa. Nämä verotukseen suoraan liittymättömät toiminnot voidaan palvelualustalla kytkeä osaksi perintöveroilmoituksen laadintaa tai tukemaan sitä. Näin toteutettuina hankkeen mukaiset Verohallinnon vastuulle esitetyt rajatut verotuksen ulkopuoliset palvelualustaan liittyvät tehtävät arvioidaan voitavan toimeenpanna hallitusti.

Asiointi- ja neuvontatyö uuteen kuolinpesän palvelualustaan liittyen lisääntyisi noin 1,5 henkilötyövuotta. Tämä lisäys on laskettu ajatellen kuolinpesän palvelualustan käyttöön liittyvää teknistä neuvontaa ja välittömästi verotukseen liittyvää neuvontaa.

Kuolinpesän osakasrekisteri

Kuolinpesän osakasrekisterin keskeinen tarkoitus on tuottaa kansalaisille sukuselvityksiä ja muita heidän tarvitsemiaan tietoja perunkirjoitusta ja muuta yksityisoikeudellista asiointia varten. Kuolinpesän osakasrekisteri parantaa kansalaisten mahdollisuuksia tehokkaasti selvittää kuolinpesä, toimittaa perunkirjoitus, tehdä kuolinpesän yhteyshallinnossa oikeustoimia, toimittaa jäämistöosituksia ja perinnönjakoja. Vaikka nämä toimet ovat ensisijaisesti yksityisoikeudellisia, ne vaikuttavat myös merkittävästi verotukseen ja Verohallinnon toimintaan.

Samalla kun kuolinpesän osakasrekisterin arvioidaan helpottavan yksityisoikeudellisten asioiden toteuttamista, myös niihin liittyvien veroasioiden hoitamisen arvioidaan tehostuvan ja helpottuvan.

Kuolinpesän osakasrekisteristä saatava tieto mahdollistaa asiakkaiden sähköisen asioinnin. Kuolinpesän osakasrekisteristä saatavia ja sinne sähköisen asioinnin palvelulla ilmoitettavia tietoja voidaan hyödyntää ja siirtää sujuvasti sähköisen palvelun eri osien välillä. Tämä tehostaa ja helpottaa asiakkaiden asiointia sekä edesauttaa myös verotusprosessien tehostamista.

Kuolinpesän yhteyshenkilö

Kuolinpesän yhteyshenkilön tehtävän muodostaminen on Verohallinnon kannalta tärkeä uudistus. Nykytilassa Verohallinnolle on ollut ajoittain haastavaa tunnistaa se henkilö, jolla erilaiset kuolinpesän veroasioiden tiedoksiannot ja tiedustelut tulisi kohdistaa. Ajoittain veroasioiden hoitamisessa on muodostunut ongelmia siitä, että yhteydenotot eivät ole tavoittaneet kuolinpesää, kun kuolinpesä ei ole valtuuttanut ketään asianhoitajaksi.

Kuolinpesän yhteyshenkilön käyttöönoton kautta kuolinpesän veroasiat voidaan hoitaa nykyistä helpommin. Ehdotukseen sisältyy säännös myös kuolinpesän yhteyshenkilön muuttamisesta. Sääntelyratkaisulla voidaan minimoida sellaisten tilanteiden muodostuminen, jossa veroasiat jäävät hoitamatta siksi, että kuolinpesää ei tavoiteta.

Kuolinpesän yhteyshenkilön tehtävän muodostaminen tuottaa merkittäviä hyötyjä myös Verohallinnon tietoluovutusprosesseille. Jatkossa kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevat tiedot ovat laajasti saatavilla kuolinpesän osakasrekisteristä. Siten Verohallintoon ei jatkossa ole tarvetta olla yhteydessä vain yhteyden saamiseksi kuolinpesään tai pelkkien osakastietojen saamiseksi. Perukirjojen tietoluovutustyö vähentyisi uusien kuolinpesien osalta arviolta 1,5 henkilötyövuoden verran.

Perukirjan asema ja sähköinen perukirja

Perukirja on keskeisiltä osin siviilioikeudellinen asiakirja ja sillä on paljon verotuksen ulkopuolisia käyttötarkoituksia. Nyt esitetyssä sääntelyssä perukirja ei enää ole veroilmoitus, vaan pikemminkin kuolinpesän selvittämisen lähtötilannetta kuvaava siviilioikeudellinen asiakirja. Se kuitenkin tukee osaltaan perintöveroilmoituksen laatimista ja veroilmoituksen pohjana olevan aineiston koontia. Perintöveroilmoituksen käyttöönoton jälkeenkin perukirjan muut käyttötarkoitukset säilyvät. Perunkirjoitus toimituksena on jatkossakin tärkeä myös verotuksen kannalta. Monet tietosisällöt perukirjassa ja perintöveroilmoituksessa olisivat myös päällekkäiset.

Esitetyssä sääntelyssä Verohallinnon tehtäväksi tulee myös perukirjan laatimisen mahdollistaminen kuolinpesän palvelualustalla, jolla samaa tietosisältöä voidaan joustavasti hyödyntää perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimiseksi sekä ylläpitää osakasrekisteritietoja. Kutakin kokonaisuutta rikastetaan vain niillä tiedoilla, jotka poikkeavat kaikille toiminnoille yhteisistä tietotarpeista.

Perukirjan laatimisen mahdollistaminen kuolinpesän palvelualustalla uutena tehtävänä lisää jossakin määrin Verohallinnon erillistä työtä ja kustannuksia. Tämän vastapainona arvioidaan saavutettavan merkittäviä hyötyjä varsinaisessa verotusprosessissa eikä tehtävä ole täysin irrallinen varsinaisista verotukseen liittyvistä tehtävistä. Samalla palvelualustalla muodostuvan asiointia helpottavan palvelukokonaisuuden arvioidaan parantavan myös Verohallinnon toimintaedellytyksiä perintöveroilmoituksen käyttöönottamiseksi.

Paperisia asioijia varten Verohallinto toteuttaa paperisia verolomakkeita. Näitä lomakkeita on mahdollista esimerkiksi varojen ja velkojen listauksissa hyödyntää osana perukirjaa, millä menettelyllä myös paperiasioijat voivat välttää moninkertaista työtä. Verohallinnolla ei verotusta varten ole tarvetta määrätä perukirjalle tiettyä rakenteista muotoa, vaan tiedon kokoaminen ja ryhmittely voidaan perukirjassa jättää osakkaiden tarpeiden mukaiseen harkintaan.

Kuolinpesä voi niin halutessaan käyttää palvelualustalla kuolinpesän osakasrekisteriin ja perintöveroilmoitukseen liittyviä palveluita sekä asiakirjojen säilytyspalvelua, mutta luoda yksityisoikeudellisia tarpeita ajatellen haluamansa perukirjarakenteen. Sähköinen asioiminen ei siten edellytä juuri palvelualustalle muodostetun perukirjarakenteen valintaa, jos se ei ole kuolinpesän kannalta tarkoituksenmukainen.

Perunkirjoituksen toimittamisen määräajan pidentämisen kolmesta kuuteen kuukauteen arvioidaan todennäköisesti vähentävän Verohallinnolle tehtävien pidennyshakemusten määrää.

Kokonaisuutena esitetyt perunkirjoitukseen liittyvät uudistukset parantavat Verohallinnon toimintaedellytyksiä niiden tapahtuessa osana kokonaisuudistusta. Osana tätä kokonaisuutta mahdollisuuden tarjoaminen sähköisen perukirjan laatimiseksi on hallittavissa oleva uusi tehtävä, jolla on riittävä kytkös verotuksen ydintehtäviin.

Perintöveroilmoitus

Yleisen perintöveroilmoituksen käyttöönoton odotetaan mahdollistavan perintöverotuksen toimeenpanon tehokkaammin, yhdenvertaisemmin ja oikeudenmukaisemmin. Rakenteinen perintöveroilmoitus ohjaisi ilmoittamista, kun Verohallinto voi määritellä ja yksilöidä ilmoitettavia asioita ja antaa ilmoittamista tukevia kohdennettuja ohjeita. Tämä helpottaa

toimimista oikein ja ehkäisee tahattomia ilmoitusvirheitä. Rakenteiseen ilmoitukseen siirtyminen myös mahdollistaa Verohallinnon käytettävissä olevan muun verotustiedon tarjoamisen omaisille asiointia helpottavana esitietona, joka yhtäältä helpottaa kansalaisten asiointia ja toisaalta vähentää Verohallinnon työtä.

Ehdotettavalla lainsäädännöllä saavutettavan verotusjärjestelmän johdonmukaisuuden ja selkeyden arvioidaan alentavan Verohallinnon hallinnollisia kustannuksia. Rakenteisen veroilmoituksen käyttöönotto tehostaa verotuksen toimittamista, koska ilmoitettua tietoa ei tarvitse siirtää erikseen tietojärjestelmiin. Lisäksi rakenteisen veroilmoituksen ansiosta perintöverotuksessa voidaan asioiden tutkimisvelvollisuus ja automaattinen päätöksenteko kohdistaa voimassa olevassa laajuudessa tarkoituksenmukaisemmin sekä kohdistaa verovalvontaa täysimääräisesti ja tehokkaasti perintö- ja lahjaverolain periaatteiden mukaisesti. Esitetty sääntely mahdollistaa samanaikaisesti sekä hallinnon kustannussäästöt että käytettävissä olevien resurssien ohjaamisen aikaisempaa tehokkaammin verovajeen minimoimiseen.

Esitetty sääntely mahdollistaa perintö- ja muuhun verotukseen liittyvien palveluiden kehittämisen monissa tilanteissa myöhemmin ilman erillisiä lainsäädäntömuutoksia. Esimerkiksi rakenteiselta perintöveroilmoitukselta kerättyä tietoa voidaan hyödyntää myös muiden verotusmuotojen prosesseissa. Jatkokehityksessä voidaan myös luoda esimerkiksi uusia ohjaavia ilmoitusrakenteita, joissa perunkirjoituksen jälkeen selvinneitä seikkoja voidaan entistä tehokkaammin huomioida verotuksen toimittamisessa ja muutosverotuksessa.

Ehdotetun sääntelyn arvioidaan antavan mahdollisuuden kehittää ilmoitusmenettelyitä. Sääntely mahdollistaa ilman erillisiä lainsäädäntömuutoksia tehokkaan sopeutumisen monenlaiseen mahdollisesti tulevaisuudessa säädettävään aineelliseen verolainsäädäntöön ja kehittyvään oikeuskäytäntöön. Lisäksi ilmoitusrakenteita voidaan kehittää toimeenpanossa saadun kokemuksen kertyessä. Perintö- ja lahjaverolakiin omaksutun säädöstekniikan arvioidaan siten tukevan perintöverotuksen hallinnollista tehokkuutta.

Perintöveroilmoituksen käyttöönotosta johtuva perukirjojen manuaalisen tallennustyön ja perintöverotuksen osittainen automatisointi vähentäisivät niihin liittyvää henkilötyötä noin 10 henkilötyövuoden verran.

Asiakirjojen säilytyspalvelu

Palvelualustalle muodostettavassa asiakirjojen säilytyspalvelussa voidaan säilyttää kuolinpesän yksityisiä asiakirjoja. Kyseessä on uudenlainen palvelu, jossa Verohallinnon rooli rajoittuu tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisterinpitäjän velvollisuuksien hoitamiseen.

Ennakolta on vaikea arvioida, missä määrin kansalaisilla on tarvetta tämänkaltaiselle palvelulle. Siksi palvelun käyttöä on tarve seurata ja arvioida järjestelmän toimivuutta sen jälkeen, kun palvelun asiakaskäytöstä on saatu kokemusta.

Maanmittauslaitos

Kuolinpesiä koskevilla tiedoilla on tärkeä merkitys Maanmittauslaitokselle lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin sekä osakehuoneistorekisterin ylläpidosta vastaavana viranomaisena. Kuolinpesän osakastiedoilla on jossain määrin merkitystä Maanmittauslaitokselle myös kiinteistötoimituksiin liittyvissä tehtävissä sekä asiakaspalvelussa ja tietopalvelun järjestämisessä. Kiinteistöjen saannot kirjataan lainhuutoina lainhuuto- ja kiinnitysrekisteriin ja

vastaavasti osakehuoneistojen saannot kirjataan osakehuoneistorekisteriin. Rekisterin ylläpitoon liittyvät niin ikään kiinteistöihin kohdistuvien kiinnitysten vahvistaminen ja sähköisten panttikirjojen siirtäminen sekä osakehuoneistoihin kohdistuvien panttausten kirjaaminen. Nämä toimet mahdollistavat kiinteistöjen ja osakehuoneistorekisteriin merkittyjen huoneistojen käytön velan vakuutena. Mainitut rekisterit muodostavat siten kiinteistöjen ja osakehuoneistojen vaihdanta- ja vakuusjärjestelmän perustan Suomessa. Osakehuoneistorekisterin suhteen on vielä menossa siirtymäaika, joten rekisterin merkitys tulee vähitellen kasvamaan, kun yhä suurempi osa osakehuoneistojen omistuksista on kirjattu sähköiseen osakehuoneistorekisteriin. Maanmittauslaitoksessa arvioidaan, että kirjaamisasioita, joihin jollakin tavalla liittyy tarve selvittää kuolinpesän osakkaita, esiintyy vuosittain noin 60 000 kappaletta. Kuolinpesän osakasrekisterillä ja sen tietojen hyödyntämismahdollisuudella vaihdannassa ja erityisesti kirjaamismenettelyssä voidaan siten nähdä olevan tärkeä merkitys Maanmittauslaitokselle.

Esitykseen sisältyvän ehdotuksen mukaan kuolinpesän osakasrekisterin niin sanottuihin perustietoihin saisi lähtökohtaisesti sellaisenaan luottaa kiinteistö- ja osakehuoneistokirjaamisessa, jos kuolinpesän ilmoittaja on vakuuttanut tiedot oikeiksi eikä hän ole muuttanut tai täydentänyt mainittuja perustietoja. Uudistus mahdollistaa sen, että näissä tapauksissa kirjaamismenettelyssä ei lähtökohtaisesti tarvitse selvittää kuolinpesän osakkaita virkatodistuksista ja perukirjasta. Muutos on omiaan nopeuttamaan ja tehostamaan kirjaamismenettelyä. Muutoksen vaikutukset riippuvat kuitenkin siitä, kuinka moni tapaus käytännössä tulee sijoittumaan tähän kategoriaan. Asiaan vaikuttaa ensinnäkin se, miten aktiivisesti kuolinpesät hyödyntävät palvelualustaa ja osakasrekisteriä. Toisaalta vaikutukset riippuvat osaksi siitä, miten usein kuolinpesillä on tarvetta ilmoittaa sellaisia osakasrekisteriin merkittäviä lisätietoja, jotka ainakin osittain poistavat perustietojen julkisen luotettavuuden. Yksinkertaisissa kuolinpesissä uudistuksen vaikutukset voidaan nähdä tältä osin ilmeisinä, mutta uudistuksen arvioimista suuremmassa mittakaavassa vaikeuttaa se, että yhä suuremmassa osassa kuolinpesiä osakastahot muodostuvat monimutkaisemmiksi kuin aiemmin. Esimerkiksi yhä useammassa tapauksessa perittävällä on takanaan enemmän kuin yksi avioliitto, jolloin voidaan olettaa, että aiemman puolison osakkuuden päättymiseen liittyvät kuolinpesän ilmoittajan antamat lisätiedot, kuten tieto osituksesta, tulevat olemaan melko yleisiä osakasrekisterissä. Ratkaisujen täydellistä automatisointia uudistus edistääkin lähinnä edellä mainittujen yksinkertaisten tapausten, niin sanottujen ydinperheiden osalta.

Edellä mainittujen syiden vuoksi tarkempia arvioita uudistuksen vaikutuksista Maanmittauslaitoksen henkilöresursseihin tai automatisoitavissa olevien tapausten määrään ei vielä voida antaa.

Jos kuolinpesän ilmoittaja on muuttanut perustietoja tai lisännyt osakasrekisteriin täydentäviä tietoja, kirjaamisviranomaisen tulisi tarkastaa muutettujen tai lisättyjen tietojen merkitys kussakin tapauksessa erikseen. Näissäkin tapauksissa perustietojen julkisella luotettavuudella voi kuitenkin edelleen olla kirjaamismenettelyä sujuvoittavaa vaikutusta, koska muutetut tai lisätyt tiedot eivät poistaisi perustietojen julkista luotettavuutta kokonaisuudessaan, vaan ainoastaan sikäli kuin muutoksilla tai lisäyksillä on nimenomaista vaikutusta johonkin perustietojen osaan. Voidaan olettaa, että näissäkin tapauksissa osakasrekisteri hyödyttää kirjaamisviranomaista ainakin siten, että useimmissa tapauksissa virkatodistuksia eli sukuselvitystä ei tarvitse tutkita, vaan siltä osin voidaan edelleen luottaa osakasrekisterin perustietoihin.

Sekä kiinteistö- että osakehuoneistokirjaamisessa kirjaamisviranomaiselle on jatkossakin tapauksittain esitettävä myös perukirja. Kirjaamisviranomaisen mahdollisuus saada sähköinen perukirja käyttöönsä sitä koskevasta keskitetystä tietovarannosta edistää asioiden käsittelyä tältä

osin. Hyödyt tulevat näkyviin sitä mukaa kuin kansalaiset alkavat suuremmassa määrin hyödyntämään sähköisen perukirjan mahdollisuutta.

Perintökaaren 20 lukuun ja perintö- ja lahjaverolakiin ehdotetuilla muutoksilla ei nähdä olevan vaikutuksia Maanmittauslaitoksen toimintaan.

Ahvenanmaan valtionvirasto

Esityksessä ehdotetaan kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönottoa. Kuolinpesän osakasrekisterin yhteisrekisterinpitäjiksi ehdotetaan Digi- ja väestötietovirastoa ja Ahvenanmaan valtionvirastoa. Ahvenanmaan valtionviraston rekisterinpitoon liittyvät tietojenkäsittelytehtävät tarkoittaisivat vahvistustehtävää, jossa valtionvirasto kuolinpesän osakkaan, eloonjääneen puolison, kuolinpesän ilmoittajan, pesänhoitajan, pesänselvittäjän, pesänjakajan tai testamentin toimeenpanijan hakemuksesta vahvistaa, että kaikki pesän osakkaat ja perittävän aviopuoliso on merkitty kuolinpesän osakasrekisteriin tai perukirjan osakasluetteloon sekä otteiden, todistusten ja muulla tavoin yksittäin tapahtuvaan tietojen luovuttamiseen Ahvenanmaan maakunnan alueella. Ahvenanmaan valtionviraston toimivallalla luovuttaa tietoja varmistettaisiin palvelujen saatavuus Ahvenanmaalla esimerkiksi käyntiasioijille. Ahvenanmaan valtionviraston toimivalta luovuttaa tietoja olisi rajattu tilanteisiin, joissa tietoja ei luovuteta teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla. Teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla tapahtuvasta tietojenluovutuksista vastaisi yksin Digi- ja väestötietovirasto. Tämän vuoksi tietojen luovuttamisesta kuolinpesän osakasrekisteristä Ahvenanmaan valtionvirastolle aiheutuvan työmäärän lisäyksen arvioidaan olevan vähäinen, vaikka tehtävään sisältyisi myös tiedon luovuttamiseen liittyvää neuvontaa.

Esityksessä ehdotetaan kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton vuoksi muutoksia nykyisin perintökaaren 20 luvun 9 a – c §:ssä säänneltyyn perukirjan osakasluettelon vahvistusmenettelyyn. Ahvenanmaan valtionvirasto vastaisi jatkossakin Ahvenanmaan maakunnassa vahvistamisesta. Kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton jälkeen vahvistustoimi voisi kohdistua perukirjan osakasluettelon ohella myös kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettaviin tietoihin. Vahvistamismenettelyyn ei kuitenkaan ehdoteta Ahvenanmaan valtionviraston työmäärää lisääviä muutoksia. Kyseessä olisi siis Ahvenanmaan valtionvirastolle työtapojen muutos, joka kuolinpesän osakasrekisterin tietojen vahvistamisen osalta voisi hieman sujuvoittaa viraston toimintaa. Jos kuitenkin vahvistamishakemusten kokonaismäärä nousisi edellä tässä alajaksossa Digi- ja väestötietoviraston osalta arvioidun mukaisesti, nousisi myös Ahvenanmaan valtionvirastossa käsiteltävien vahvistushakemusten määrä ja niiden vaatima työmäärä samassa suhteessa.

Ehdotetusta yhteisrekisterinpitäjyydestä seuraisi tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 3 kohdan mukaisesti rekisteröidyn oikeus käyttää yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kumpaankin rekisterinpitäjään ja kumpaakin rekisterinpitäjää vastaan. Ahvenanmaan valtionviraston olisi siis vastaanotettava kuolinpesän osakasrekisteriin liittyviä rekisteröidyn pyyntöjä ja vaatimuksia ja neuvottava asiakkaita näissä asioissa. Työmäärän lisäystä on tältä osin vaikea arvioida. Ottaen huomioon, että ehdotettujen lakien voimaantuloon mennessä Ahvenanmaan valtionviraston on tarkoitus ottaa käyttöön Digi- ja väestötietoviraston kanssa yhteinen uusittu asianhallintajärjestelmä, voidaan työmäärän muutos arvioida vähäiseksi.

Evankelis-luterilainen ja ortodoksinen kirkko

Kuolinpesän osakasrekisterin tietopohjana toimisi väestötietojärjestelmä, mutta rekisterin tietoja täydennettäisiin tarvittaessa evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon

väestörekisteriaineistoilla. Kuolinpesän osakasrekisterin toteutuksella olisi tästä syystä toiminnallisia vaikutuksia kirkkojen nykyisiin prosesseihin. Kaikkia toiminnallisia vaikutuksia ja niiden kokoluokkaa on kuitenkin haastava arvioida tässä vaiheessa kirkkojen kanssa tehtävän teknisen suunnittelutyön ollessa vielä kesken. Kirkkojen toiminnalliset muutokset pyritään kuitenkin pitämään mahdollisimman vähäisinä. Tavoitteena on, että toiminnalliset vaikutukset eivät juurikaan kohdistuisi varsinaiseen kirkoissa tapahtuvaan sukuselvitysten laadintaprosessiin.

Tällä hetkellä evankelis-luterilaiselta kirkolta ja ortodoksiselta kirkolta tilataan erikseen virkatodistuksiksi kutsuttuja sukuselvityksiä perunkirjoitusta varten. Virkatodistustilaukset saapuvat kirkoille pääasiassa sähköisen verkkolomakkeen välityksellä. Osa virkatodistustilauksista tehdään lisäksi suoralla yhteydenotolla evankelis-luterilaisen kirkon seurakuntien aluekeskusrekistereihin tai ortodoksisen kirkon keskusrekisteriin. Sähköisellä tilauslomakkeella ja suoraan aluekeskusrekisteriin tai keskusrekisteriin toimitetussa tilauksessa voi olla vapaamuotoisesti lisätietoja selvitettävästä kohteesta. Virkatodistukset toimitetaan virkatodistuksen toimittajasta ja tilaajan pyynnöstä riippuen vaihtelevasti eri kanaviin, kuten postitse, suojatulla sähköpostilla tai Suomi.fi-viestien välityksellä.

Ehdotetun kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton toiminnallisten vaikutusten arvioidaan kohdistuvan evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon osalta pääasiassa siihen, kuinka virkatodistustilaukset perunkirjoitusta varten otetaan vastaan ja kuinka ne toimitetaan eteenpäin. Kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton myötä evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko saisivat nämä tilaukset teknisen rajapinnan välityksellä. Rajapinnan kautta välitetty tilaus kuvaisi tarkasti rakenteisessa muodossa, mitä asioita väestötietojärjestelmässä on jo kyseisen tilauksen osalta tiedossa ja mitä tietoja kirkkojen väestörekisteriaineiston osalta tulisi vielä täydentää. Myös täydennettävien tietojen välitys kuolinpesän osakasrekisteriin tapahtuisi teknisen rajapinnan välityksellä. Kuolinpesän osakasrekisteri karsisi kirkkojen osalta työvaiheet, joissa tarvitsee ottaa erikseen vastaan tai tarkentaa kuolinpesän yhteyshenkilön tilausta. Lisäksi tietojen toimitusprosessi kevenisi kirkkojen osalta siltä osin, kun tiedot toimitettaisiin suoraan rajapinnan välityksellä kuolinpesän osakasrekisteriin eikä useampaa kanavaa pitkin suoraan tilaajalle.

Varsinaiseen sukuselvityksen laadintaprosessiin tai esimerkiksi evankelis-luterilaisen kirkon aluekeskusrekisterien väliseen työnjakoon kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton ei arvioida vaikuttavan tai ainakin vaikutukset pyritään pitämään mahdollisimman vähäisinä kirkkojen työnkulun näkökulmasta. Perunkirjoitukseen tarvittavien sukuselvitysten tilaamiseen liittyvä asiakasneuvonta siirtyisi kirkoilta Digi- ja väestötietoviraston sekä Verohallinnon neuvontakanaviin.

Kuolinpesän osakasrekisterin käytöstä eli sinne kootuista osakastiedoista peritään asiakasmaksu, joka koostuisi kaikissa tapauksissa valtiolle eli Digi- ja väestötietovirastolle maksettavasta maksusta. Asiakkaalta valtiolle perittävän maksun lisäksi asiakkaalta peritään maksu kirkoille tilanteessa, jossa kuolinpesän osakasrekisterin tietoja on pyydetty täydennettäväksi jommankumman kirkon tai molempien kirkkojen tiedoilla. Digi- ja väestötietovirasto vastaanottaisi evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon kuolinpesän osakasrekisteriin luovuttamista tiedoista perittävät maksut ja välittäisi maksut ja kirjanpitoon tarvittavat maksutiedot tiedot luovuttaneelle kirkolle sen mukaisesti, mitä siitä on Digi- ja väestötietoviraston ja tiedot luovuttaneen kirkon kanssa erikseen sovittu. Tarkemmat taloudelliset ja toiminnalliset vaikutukset kirkoille olisivat riippuvaisia Digi- ja väestötietoviraston kanssa tehtävästä sopimuksesta ja sen sisällöistä.

Kokonaisuudessaan kirkkojen toiminnalliset muutokset arvioidaan tässä vaiheessa vähäisiksi. Niiden arvioidaan kohdistuvan pääosin kirkkojen laatimien sukuselvitysten tilaus- ja toimitustapaan sekä laskutusprosessiin. Lisäksi varsinaiseen sukuselvityksen laadintaan liittyvät työnkulun muutokset pyritään pitämään mahdollisimman vähäisinä teknisen suunnittelutyön edetessä.

Kansallisarkisto

Osakasrekisterin tietoja täydennettäisiin perunkirjoitusta varten tarvittaessa myös Kansallisarkiston tiedoilla silloin, kun kyse on henkilöistä, jotka ovat olleet ennen 31.12.1949 kirjoilla Neuvostoliitolle luovutetuilla alueilla sijainneissa evankelis-luterilaisissa tai ortodoksisissa seurakunnissa tai alueen siviilirekistereissä. Kuolinpesän osakasrekisterin toteutuksella olisi tästä syystä toiminnallisia vaikutuksia Kansallisarkiston nykyisiin prosesseihin.

Nykytilassa sukuselvityspyynnöt tilataan lähtökohtaisesti Kansallisarkiston digitaalisessa asiakaspalvelujärjestelmässä Astiassa olevan sähköisen lomakkeen kautta. Tarvittaessa tilauksen voi myös tehdä sähköpostitse tai määrättyinä ajankohtina puhelimitse. Valmiin sukuselvityksen voi vastaanottaa sähköpostin liitteenä tai paperikopiona.

Kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton toiminnalliset vaikutukset kohdistuvat Kansallisarkiston osalta kirkkojen tapaan pääasiassa siihen, kuinka sukuselvitysten tilaukset otetaan vastaan ja kuinka ne toimitetaan eteenpäin. Kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton myötä Kansallisarkisto saisi sukuselvitystilaukset teknisen rajapinnan välityksellä. Myös täydennettävien tietojen välitys kuolinpesän osakasrekisteriin tapahtuisi teknisen rajapinnan välityksellä. Kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönotolla ei sen sijaan olisi toiminnallisia vaikutuksia siihen, kuinka sukuselvitystä varten tarvittavat tiedot kerätään Kansallisarkiston tietokannasta.

Kansallisarkisto perisi jatkossakin kuolinpesän osakasrekisteriin luovuttamistaan tiedoista maksun valtion maksuperustelain (150/1992) perusteella. Kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton jälkeen Kansallisarkisto perisi maksun Digi- ja väestötietovirastolta, kun se nykyään perii maksun siltä henkilöasiakkaalta, joka tilaa tiedot.

Kokonaisuudessaan toiminnalliset muutokset Kansallisarkiston osalta olisivat vähäisiä ja kohdistuisivat sukuselvitysten tilaus- ja toimitustapaan sekä laskutusprosessiin.

Tuomioistuimet

Esityksestä aiheutuisi tuomioistuimille velvollisuus ilmoittaa kuolinpesän toimitsijaa ja pesänselvittäjää koskevat päätökset kuolinpesän osakasrekisteriin. Käräjäoikeudet antavat noin 1400-1600 pesänselvittäjämääräystä vuosittain[19], joten tehtävien ilmoitusten määrä on melko suuri. Käräjäoikeudet ja hovioikeudet joutuisivat kukin itsenäisesti huolehtimaan päätöstensä ilmoittamisesta Digi- ja väestötietovirastolle, jos edellä jaksossa 4.2.1.1 tavoitteena oleva automaattisen ilmoittamisen mahdollistava tekninen toteutus ei olisi käytettävissä menettelyä käyttöön otettaessa. Tietojen ilmoittamisen tavoista tulisi tällöin erikseen sopia. Tuomioistuimille aiheutuisi tällöin ilmoittamisvelvollisuuden täyttämisestä työmäärän lisäystä. Työmäärän lisäys olisi kokonaisuutena arviolta muutamia henkilötyökuukausia vuodessa. Tämän vuoksi arvioidaan, että tuomioistuimet voivat hoitaa ilmoitusvelvollisuuden nykyisten

[19] Lähde tuomioistuintilastot.

resurssiensa puitteissa. Tuomioistuimille aiheutuva työmäärän lisäys jatkuisi siihen saakka, kunnes kyseisten ilmoitusten automatisoiminen saadaan toteutettua.

Tuomioistuimilla on jo nykyisin vastaavan tyyppisiä ilmoitusvelvollisuuksia, joten erityistä tuomioistuimien henkilökunnan kouluttamisen tarvetta ei todennäköisesti syntyisi.

4.2.2.2 Tiedonhallinnan muutosvaikutukset

Esityksellä on vaikutuksia viranomaisten tiedonhallintaan. Kuolinpesän osakasrekisteri olisi uusi Digi- ja väestötietoviraston hallinnoima tietovaranto. Sen vaikutukset kohdistuisivat Digi- ja väestötietovirastoon ja Ahvenanmaan valtionvirastoon yhteisrekisterinpitäjinä, Verohallintoon rekisterin sähköisen asioinnin palvelun tarjoajana, osakasrekisterin tietoja täydentäviin evankelis-luterilaiseen ja ortodoksiseen kirkkoon sekä Kansallisarkistoon, eräisiin muihin rekisteriin tietoja toimittaviin viranomaisiin sekä rekisteritietoja hyödyntäviin viranomaisiin.

Verohallinto toteuttaisi kuolinpesän palvelualustalle mahdollisuuden laatia perukirja ja perintöveroilmoitus, asiakirjojen säilytyspalvelun sekä asiointipalveluita. Verohallinto toteuttaisi myös mahdollisuuden antaa kuolinpesän ilmoittajan vakuutus ja uskottujen miesten todistus kuolinpesän palvelualustalla laadittavaan perukirjaan. Verohallinto vastaisi kuolinpesän palvelualustan ja sillä tarjottavien palveluiden ylläpidosta. Verohallinto on aiemmin tarjonnut ainoastaan perukirjan Verohallinnolle toimittamista varten asiointipalvelun. Muut palvelut ovat uusia. Kuolinpesän palvelualustalla toteutettavat palvelut olisi tarkoitettu kuolinpesille ja niiden puolesta toimiville. Kuolinpesän palvelualusta toteutettaisiin osaksi Verohallinnon nykyistä sähköistä asiointipalvelua. Asiakirjojen säilytyspalvelu olisi uusi tietovaranto, jossa käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjänä toimisi Verohallinto. Verohallinto toimisi myös perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalla käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjänä. Ehdotettu sääntely mahdollistaisi myös muiden kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä sujuvoittavien Verohallinnon tehtäviin kuuluvien palveluiden tarjoamisen kuolinpesän palvelualustalla.

Uusilla palveluilla mahdollistettaisiin nykytilaa laaja-alaisempien sähköisten palveluiden tarjoaminen kuolinpesille. Verohallinnolle säädettäisiin vastaavasti nykyistä laajempia velvollisuuksia näiden kuolinpesän asiointia helpottavien palveluiden toteuttamisessa ja ylläpidossa, jolloin Verohallinnon tiedonhallinnan vastuut laajenisivat vastaavasti.

Esityksellä arvioidaan olevan vaikutuksia kuolinpesän osakkaita koskevan tietoaineiston muodostamiseen sekä perukirjan ja perintöveroilmoituksen sisällön koostamiseen. Nykyisin kuolinpesän osakkaat keräävät kuolinpesän osakastiedot itse julkishallinnon rekistereistä koostaen katkeamattoman sukuselvitysketjun vainajan 15. ikävuodesta alkaen. Mahdollinen testamentti ja muut osakaspiiriin vaikuttavat asiakirjat otetaan perukirjan liitteiksi. Kuolinpesistä ei ole tällä hetkellä rekisteriä. Jatkossa kuolinpesä muodostettaisiin automaattisesti uuteen kuolinpesän osakasrekisteriin väestötietojärjestelmään tallennetun kuolintiedon tai tuomioistuimen päätökseen perustuvan kuolleeksi julistamistiedon perusteella sellaisesta henkilöstä, jolla oli kuollessaan suomalainen henkilötunnus. Kuolinpesälle muodostettaisiin tiedot oletetuista osakkaista väestötietojärjestelmästä sekä Digi- ja väestötietoviraston ylläpitämistä holhousasioiden, avioehtoasioiden ja avio-oikeusasioiden rekistereistä. Rekisteriin tuotaisiin lisäksi evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon sekä Kansallisarkiston väestötietoja.

Digi- ja väestötietovirastolla olisi kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 6 §:n nojalla salassapitosäännösten estämättä oikeus saada erikseen säädetyiltä viranomaisilta

rekisteritietojen muodostamiseksi välttämättömät tiedot. Digi- ja väestötietovirastolla olisi lisäksi lain 4 §:n nojalla mahdollisuus luovuttaa oma-aloitteisesti tai pyynnöstä salassapidon estämättä tietoja edellä mainituille tahoille siltä osin kuin se on välttämätöntä 5 §:ssä tarkoitettujen perustietojen muodostamiseksi. Kuolinpesän osakasrekisterillä ei olisi vaikutusta muiden kuin erikseen säädettyjen viranomaisten tietojen luovutusvelvollisuuksiin. Kuolinpesän ilmoittaja tarkistaisi ja tarpeen mukaan täydentäisi ja päivittäisi rekisteritietoja kuolinpesän palvelualustan kautta tarjottavalla sähköisen asioinnin palvelulla. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi perinnöstä luopuminen, tieto osituksesta, tieto testamentista ja avioehtosopimuksesta sekä perustiedoista puuttuva perillinen.

Kuolinpesän osakasrekisterin rekisterinpito olisi Digi- ja väestötietovirastolle uusi lakisääteinen velvoite. Myös Ahvenanmaan valtionvirastolle tulisi uusia kuolinpesän osakasrekisterin rekisterinpitoon liittyviä velvoitteita, jotka olisivat kuitenkin huomattavasti rajatumpia kuin Digi- ja väestötietoviraston. Väestökirjanpitoa koskevien vastuiden ja tehtävänjaon osalta Digi- ja väestötietoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston vastuut ja tehtävät eivät muuttuisi. Vaikka osakasrekisterin perustiedot muodostetaan väestötietojärjestelmästä ja viraston eräistä muista rekistereistä, sisältää osakasrekisteri myös sellaisia tietoja, joita virastolla itsellään ei tällä hetkellä ole. Siten viraston hallinnoiman tiedon määrä kasvaisi ja laajenisi nykyisestä. Vaikka Digi- ja väestötietovirasto hallinnoisi rekisteriä, kuolinpesä hallinnoisi itse osakastietoja Verohallinnon tarjoaman sähköisen asioinnin palvelun kautta. Lisäksi eräät muut viranomaiset luovuttaisivat tietoja rekisteriin. Rekisteriin tietoja luovuttavat osapuolet vastaisivat antamiensa tietojen oikeellisuudesta. Digi- ja väestötietovirasto vastaisi kuitenkin rekisterin tietosisällön täsmällisyydestä, saatavuudesta ja eheydestä. Ahvenanmaan valtionvirasto vastaisi rekisterinpitäjälle kuuluvista velvollisuuksista siltä osin kuin se käsittelee rekisterin tietoja sille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

Kuolinpesän palvelualustalle tuotaisiin automatisoidusti osakastiedot Digi- ja väestötietovirastolta saatavista kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavista tiedoista. Lisäksi palvelualustalle tuotaisiin esitietoina perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimisessa tyypillisesti tarvittavia vara-, velka- ja muita perintö- ja lahjaverolain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja Verohallinnon hallussa olevista verotustiedoista. Näitä tietoja voitaisiin hyödyntää laadittaessa palvelualustalla perukirjaa ja perintöveroilmoitusta. Sekä perukirjaa että perintöveroilmoitusta varten tietoja kerättäisiin myös kuolinpesältä. Tiedot kerättäisiin yhdenmukaisina ja rakenteisina sekä perukirjaa että perintöveroilmoitusta varten. Sekä perukirja että perintöveroilmoitus voitaisiin antaa kuolinpesän palvelualustalle toteutettavilla asiointipalveluilla Verohallinnolle. Kuolinpesä voisi hyödyntää erityisesti perukirjaa kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarvittavissa asioinneissa esimerkiksi pankeissa.

Kuolinpesä voisi koota ja säilyttää kuolinpesän hallinnon ja selvittämisen kannalta tarpeellisia tietojaan kuolinpesän palvelualustalle toteutettavaan asiakirjojen säilytyspalveluun. Asiakirjojen säilytyspalvelu olisi Verohallinnon toteuttama, mutta asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisi tarkoitettu ainoastaan kuolinpesän yksityiseen käyttöön. Kuolinpesä voisi tallentaa asiakirjojen säilytyspalveluun esimerkiksi palvelualustan ulkopuolella laaditun perukirjan liitteineen samoin kuin muitakin kuolinpesän hallinnossa ja pesänselvityksessä tarvittavia merkityksellisiä tietoja. Verohallinto poistaisi asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot samassa yhteydessä, kun kuolinpesän puolesta toimivien käyttöoikeudet palveluun päättyisivät. Tyypillisesti käyttöoikeudet päättyisivät, kun on kulunut vuosi siitä, kun Verohallinto on vastaanottanut tiedon ja selvityksen kuolinpesän lakkaamisesta.

Sukuselvitysmenettelyn korvaaminen sähköisellä osakasrekisterillä muuttaisi Digi- ja väestötietoviraston, kirkkojen ja Kansallisarkiston toimintatapoja. Kirkot ja Kansallisarkisto toimittaisivat tiedot rekisteriin sen sijaan, että toimittaisivat sukuselvityksen asiakkaalle. Niissä

tilanteissa, joissa kuolinpesä hyödyntäisi kuolinpesän osakasrekisterin tietoja kuolinpesän palvelualustalla, Digi- ja väestötietoviraston tehtävä muuttuisi sukuselvitykseen tarvittavien otteiden antamisesta kuolinpesän henkilöpiiriä koskevan tietosisällön ylläpitäjäksi. Tällä olisi vaikutusta myös Digi- ja väestötietoviraston omaan asianhallintaan sekä sukuselvitysprosessin asiakaspalveluihin. Sukuselvitysprosessi muuttuisi otteiden asiakkaille lähettämisestä Digi- ja väestötietoviraston sisäiseksi tietovarannon tietojen automaattisen muodostamisen ja ylläpitämisen sekä tietopalvelun prosessiksi. Digi- ja väestötietovirasto myös säilyttäisi kuolinpesän osakastiedot 70 vuotta siitä, kun kuolinpesän oikeus käyttää kuolinpesän palvelualustalla tarjottavia palveluita on päättynyt kuolinpesän palvelualustasta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettujen tietojen säilytysajalla ei olisi vaikutusta perukirjojen säilyttämisaikaan. Verohallinto säilyttäisi edelleen perukirjat pysyvästi. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen ylläpito ja säilyttäminen olisi kuitenkin muutos osakastietojen säilyttämistä koskevaan asiantilaan siltä osin kuin on kyse perunkirjoituksen jälkeen tapahtuneista osakastietojen muutoksista. Tämä johtuu siitä, että kuolinpesän osakasrekisteriin voidaan päivittää myös perunkirjoituksen jälkeen tapahtuneet osakastietojen muutokset.

Kuolinpesän palvelualustalle toteutettavien palveluiden, erityisesti perintöveroilmoituksen käyttöönotto muuttaa Verohallinnon toimintatapoja. Tällä hetkellä perintöverotus perustuu vapaamuotoiseen perukirjaan, jonka voi toimittaa Verohallintoon joko paperilla tai tiedostona Verohallinnon nykyisestä sähköisestä asiointipalvelusta. Kuolinpesän palvelualustan ja perintöveroilmoituksen käyttöönoton myötä perintöverotus perustuisi perintöveroilmoitukseen. Vapaamuotoisten perukirjojen perusteella tapahtuva perintöverotus muuttuu muita verolajeja vastaavasti rakenteisen tiedon hyödyntämiseen ja automaation hyödyntämiseen nykyistä laajemmin myös Verohallinnon päätöksenteossa. Tällöin myös tiedon siirtämiseen perukirjalta verotusjärjestelmään liittyvät manuaaliset työvaiheet poistuvat suurimmaksi osaksi ja korvautuisivat perintöveroilmoituksen vastaanottoon, rekisteröintiin ja muuhun käsittelyyn liittyvillä tehtävillä. Rakenteisella perintöveroilmoituksella kerättävää tietoa voitaisiin Verohallinnossa hyödyntää myös muiden verotusmuotojen prosesseissa. Perintöveroilmoitus olisi mahdollista antaa myös kuolinpesän palvelualustan ulkopuolella esimerkiksi paperilomakkeella, mutta tiedot ilmoitettaisiin tällöinkin rakenteisina.

Perintöverotuksessa hyödynnettävät perukirjan tiedot olisivat täten rakenteisina luovutettavissa nykyistä eritellympinä ja kohdennetumpina kuin nykyään. Osakastietoihin ja kuolinpesän yhteystietoihin kohdistuvat tietotarpeet voitaisiin jatkossa hoitaa kuolinpesän osakasrekisteristä toimitettavien tietojen avulla nykyisen perukirjan tietojen luovuttamisen sijaan. Verohallinnon tehtävä perukirjojen pysyvästä säilyttämisestä vastaavana viranomaisena säilyisi ennallaan.

Kuolinpesän osakasrekisterillä olisi vaikutuksia viranomaisen tietovarantojen hyödyntämiseen ja prosessiin, jolla viranomaiset ja muut toimijat pyytävät tietoja kuolinpesästä. Nykytilassa viranomaiset ja kuolinpesän kanssa oikeustoimia tekevät tahot pyytävät osakaspiiriä koskevat tiedot osakkailta itseltään. Jatkossa Digi- ja väestötietovirasto keräisi keskitetysti kuolinpesiä koskevat tiedot viranomaisen ylläpitämään tietovarantoon perunkirjoitusta, asiointia ja muita kuolinpesän ja sen kanssa oikeustoimia tekevien tarpeita varten. Samalla kuolinpesän osakasrekisteriä käyttävien kuolinpesien, yksityisten tahojen ja muiden viranomaisten oma tiedonkeruutarve vähenisi. Yksi keskeisimmistä tietopalveluista olisi kuolinpesän osakastietojen toimittaminen kuolinpesän palvelualustalle. Tietoja voitaisiin luovuttaa myös esimerkiksi Maanmittauslaitokselle kirjaamismenettelyä varten, mikä voisi nopeuttaa lainhuudatusprosessia.

Nykyään Verohallinto voi luovuttaa tietoja vapaamuotoisista perukirjoista sekä verotustietoja silloin, kun tietoja pyytävällä on niihin tiedonsaantioikeus. Perukirjan vapaamuotoisuus ja

tietojen salassa pidettävyys korostavat tiedon luovuttamisen menettelyihin tarvittavaa manuaalityötä. Perintöveroilmoituksen käyttöönoton myötä mahdollistuu rakenteisen tiedon luovuttaminen nykyistä laajemmin erityisesti viranomaisille. Rakenteinen tieto mahdollistaa myös tietojen luovutuksen kohdistumisen tarkkarajaisemmin tarpeelliseen tietoon kuin tietojen luovuttaminen vapaamuotoisesta perukirjasta. Samoin nykyistä kattavampi tiedon rakenteisuus mahdollistaa teknisten rajapintojen hyödyntämisen tietojen luovutuksessa. Perukirjan ja perintöveroilmoituksen tiedot olisivat luovutettavissa sen jälkeen, kun ne on toimitettu Verohallinnolle ja ovat tulleet siten viranomaisen asiakirjoiksi. Esimerkiksi viranomaisten tiedonsaantioikeus voisi kohdistua vain Verohallinnolle toimitettuihin asiakirjoihin eikä palvelualustalla käsiteltäviin tietoihin.

Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavat osakastiedot olisivat kuolinpesän itsensä hyödynnettävissä. Osakastietoja voitaisiin myös luovuttaa laissa säädetyin edellytyksin muille tietoa tarvitseville tahoille, kuten esimerkiksi pankeille, vakuutuslaitoksille ja viranomaisille. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovutusta ja tiedon luovuttamisen menettelyitä koskeva sääntely olisi suurelta osin yhdenmukainen väestötietojärjestelmän tietojen luovutusta koskevan sääntelyn kanssa. Digi- ja väestötietovirasto luovuttaisi kuolinpesän osakasrekisterin tietoja tietopyynnön tai tietoluvan perusteella. Säännökset tiedonsaajista olisivat kuolinpesän osakasrekisteristä annettavaksi ehdotettavan lain 18–23 §:ssä. Lisäksi laissa olisivat säännökset tiedoista, jotka voitaisiin luovuttaa esimerkiksi viranomaisten tai rahoitus- tai vakuutusalan toimijoiden käyttöön taikka markkinointitarkoituksia varten. Laissa säänneltäisiin myös edellytyksistä, joiden mukaisesti tietoja voitaisiin luovuttaa yksityisten tekemien tietopyyntöjen perusteella.

Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisivat vain kuolinpesän itsensä käytettävissä. Kuolinpesän osakkaat voisivat hyödyntää, siirtää ja luovuttaa asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja. Verohallinnolla palvelun tarjoajana ei olisi pääsyoikeutta tietoihin.

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Digi- ja väestötietoviraston tiedonhallintalain 4 luvun mukaisiin tietoturvallisuuden vaatimuksiin tai toimenpiteisiin eikä tietoturvallisuuden varmistamista koskeviin menettelyihin. Arvio perustuu siihen, että kuolinpesän osakasrekisterin tekniset ratkaisut toteutetaan Digi- ja väestötietoviraston olemassa olevien tietoturvallisuuskäytäntöjen mukaisesti. Lisäksi esityksellä ei arvioida olevan vaikutusta viraston tietoaineistojen tietoturvallisuutta koskeviin menettelyihin viraston noudattaessa nykyisiä tietoturvatason mukaisia menettelyitä myös uudessa prosessissa. Tietopyyntöjen käsittelyssä Digi- ja väestötietovirasto varmistaisi hakevan organisaation tietosuoja- ja tietoturvakäytännöt henkilötietojen käsittelyssä, sekä tarvittaessa luovutuksen jälkeen seuraisi ja valvoisi luovutettujen tietojen käyttöä. Tietojen luovuttaminen osakasrekisteristä tulisi osaksi viraston tietopalvelutoimintaa ja edellyttäisi hakemuksesta myönnettävää tietolupaa. Tämä koskisi sekä viranomaisia että yrityksiä, jotka hyödyntävät osakasrekisterin tietopalveluja. Digi- ja väestötietovirastolle ehdotetaan säädettäväksi 33 §:ssä tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus, jolla viraston on tarpeen mukaan mahdollista myös jälkikäteen puuttua tietojen mahdollisiin väärinkäytöksiin.

Kuolinpesän palvelualustan ja sillä käyttöön otettavilla palveluilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia Verohallinnon vastuulla oleviin tietoturvallisuusratkaisuihin ja palveluiden jatkuvuuden varmistamiseen. Kuolinpesän palvelualusta toteutetaan Verohallinnon nykyiseen sähköiseen asiointipalveluun, joten sen tietoturvallisuusratkaisut ja jatkuvuuden varmistamisen menetelmät ovat hyödynnettävissä myös kuolinpesän palvelualustan ja sillä tarjottavien palveluiden toteutuksessa. Lähtökohtana käytetään Verohallinnon turvallisuusvaatimusten korotettua tasoa, joka ylittää tiedonhallintalain 4 luvun tietoturvallisuuden vähimmäisvaatimukset. Verohallinto vastaisi kuolinpesän palvelualustan ja

sillä tarjottavien palveluiden käyttövaltuushallinnasta. Kuolinpesän palvelualustalle ja sillä tarjottavin palveluihin pääsy ja käyttöoikeuksien laajuus perustuisivat kuolinpesän hallintoon liittyvistä henkilöistä kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuihin rooleihin sekä annettuihin valtuutuksiin. Kuolinpesän palvelualustan käyttö sekä lakisääteiseen toimivaltaan että annettuun valtuutukseen perustuen mahdollistettaisiin Suomi.fi -valtuuksilla.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annetussa laissa säädettäisiin poikkeus julkisuuslakiin. Julkisuuslaista poiketen kuolinpesän osakasrekisterin 17 §:n nojalla rekisteriin tallennettuja tietoja voitaisiin luovuttaa, jos kuolinpesän osakasrekisteristä annettavassa laissa säädetyt edellytykset tietojen luovuttamiselle ovat olemassa. Siltä osin kuin kuolinpesän osakasrekisteristä annettavassa laissa ei ole julkisuuslaista poikkeavia säännöksiä, sovellettaisiin yleissäädöksenä julkisuuslakia. Tätä poikkeusta lukuun ottamatta kuolinpesän osakasrekisterillä ei arvioida olevan vaikutuksia asiakirjojen julkisuuteen.

Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ei pidettäisi julkisuuslain 5 §:n mukaisina viranomaisen asiakirjoina. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot eivät siten olisi luovutettavissa Verohallinnon tiedonluovutussäännösten perusteella tai esimerkiksi viranomaisen Verohallintoon kohdistuvan tiedonsaantioikeuden perusteella.

Salassapidettävän tietoaineiston tallentaminen kuolinpesän osakasrekisteriin on minimoitu. Suurin osa rekisterin tietosisällöstä ei olisi salassapidettävää. Rekisterissä oleviin salassa pidettäviin tietoihin, joita ovat adoptiota koskevat tiedot, sovelletaan lisäksi muita tiedonluovutuksia huomattavasti rajoittavampaa sääntelyä muihin tietoihin verrattuna. Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavassa laissa olisi kuitenkin erillinen säännös siitä, että rekisterissä voitaisiin käsitellä turvakiellon kohteena olevaa, sukupuolen vahvistamista koskevaa, laitosasumista koskevaa tai uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevaa tietoa, jos se olisi välttämätöntä osakasrekisterin tietojen muodostamiseksi ja vain siihen asti, kun se on välttämätöntä. Digi- ja väestötietovirasto voisi luovuttaa kyseisiä tietoja evankelis-luterilaiselle tai ortodoksiselle kirkolle taikka Kansallisarkistolle vain siltä osin, kuin se on välttämätöntä osakastietojen muodostamiseksi 4 §:n mukaisesti.

Esityksellä arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia viranomaisten tietovarantojen yhteentoimivuuteen. Kuolinpesän palvelualustalla annetut tiedot välittyvät samansisältöisinä kuolinpesän osakasrekisteriin, sähköiseen perukirjaan ja sähköiseen perintöveroilmoitukseen. Kuolinpesän henkilöpiiriä koskeva tieto olisi myös jatkossa keskitetysti saatavilla valmiiksi rakenteisessa muodossa. Tämä koskisi myös hallinnon asiakkaalta saatavia tietoja. Tämän arvioidaan nopeuttavan tiedon liikkumista ja siten esimerkiksi viranomaisasiointia. Tämän seurauksena tietojen hyödyntämisen arvioidaan tehostuvan. Kuolinpesän tietojen hyödyntämisessä tavoitteena on, että säännölliset tiedonluovutukset vähintään viranomaisten välillä voitaisiin tehdä rajapinnan kautta.

Perintöveroilmoituksen käyttöönotolla arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia tietovarantojen yhteentoimivuuteen. Perintöveroilmoituksen rakenteinen tieto on nykyistä perukirjoihin perustuvia tietoja paremmin tietoon oikeutettujen hyödynnettävissä.

Palvelukokonaisuudessa tullaan hyödyntämään yhteisiä sähköisen asioinnin ja hallinnon tukipalveluita, kuten luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua (Suomi.fi-tunnistus), asiointivaltuuspalvelua (Suomi.fi-valtuudet) ja viestinvälityspalvelua (Suomi.fi-viestit).

Sekä Suomi.fi -valtuudet että Suomi.fi -viestit hyödyntäisivät kuolinpesän osakasrekisterin tietoja. Suomi.fi-valtuudet on keskeisessä asemassa lakisääteiseen toimivaltaan ja annettuun valtuutukseen perustuvissa puolesta asioinnin ratkaisuissa. Kuolinpesän osakasrekisterin

tuominen säännönmukaisesti hyödynnettäväksi tietolähteeksi hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalveluiden taustalle avaisi näiden tukipalveluiden, kuten Suomi.fi -viestien uusia kehittämismahdollisuuksia tulevaisuudessa. Ensi vaiheessa kuolinpesien viranomaisviestintä tapahtuisi kuitenkin Suomi.fi -viestien nykyisillä toiminnallisuuksilla. Jos perillisellä ei ole käytössä Suomi.fi-viestit -palvelua, hoidetaan viranomaisviestintä muilla tavoin. Tulevaisuudessa viranomaisviestit ja tiedoksiannot kuolinpesän yhteyshenkilölle voivat välittyä Suomi.fi-viestien kautta.

Tiedonhallinnan muutosten taloudellisia vaikutuksia on arvioitu kohdassa 4.2.1.1 Vaikutukset julkiseen talouteen.

4.2.3 Vaikutukset perus- ja ihmisoikeuksiin

4.2.3.1 Vaikutukset yhdenvertaisuuteen

Lakiesityksessä ehdotettavan uuden palvelukokonaisuuden perustamisella on positiivisia yhdenvertaisuusvaikutuksia henkilöille, joille nykyinen paperisia asiakirjoja ja fyysistä läsnäoloa vaativa kuolinpesän selvittämisen prosessi on hankala ja joilla on riittävät valmiudet asioida sähköisesti. Jatkossa kuolinpesän selvittämiseen liittyviä asioita on mahdollista hoitaa luotettavasti verkossa. Kun kuolinpesän asioita hoidetaan palvelualustalla, kuolinpesään liittyvät sähköiset asiakirjat ovat luettavissa henkilön olinpaikasta riippumatta, kunhan henkilöllä on käytössään lukemiseen soveltuva laite, verkkoyhteys ja vahvan sähköisen tunnistautumisen välineet. Uusi sähköinen palvelupolku voi helpottaa esimerkiksi paljon matkustavien tai kaukana toisistaan asuvien kuolinpesän osakkaiden mahdollisuutta osallistua kuolinpesän asioiden hoitoon. Mahdollisuus sähköiseen asiointiin helpottaa asioiden hoitamista myös muuton tai muun postiosoitteen vaihtumisen yhteydessä, jolloin paperisen postin toimitus oikeaan osoitteeseen on usein epävarmempaa.

Kuolinpesän asioiden sähköisen hoitamisen edistäminen voi vaikuttaa positiivisesti myös maaseudulla ja muualla taajama-alueen ulkopuolella asuvien digikyvykkäiden henkilöiden yhdenvertaisuuteen. Fyysistä läsnäoloa esimerkiksi pankissa vaativa kuolinpesän asioiden hoitaminen on maaseudulla kaupunkialuetta hankalampaa, sillä etäisyydet ovat pidemmät ja julkinen liikenne vähäisempää. Lisäksi esimerkiksi pankkien ja viranomaisten palvelupisteiden määrä laskee jatkuvasti. Sähköisen asioinnin edistäminen voi siten parantaa joidenkin maaseudulla asuvien henkilöiden mahdollisuutta osallistua yhdenvertaisesti kuolinpesän asioiden hoitamiseen.

Kuolinpesän palvelualustalle kirjautuminen edellyttää, että henkilöllä on käytössään vahvan sähköisen tunnistautumisen välineet Suomi.fi-tunnistusta varten. Tunnistautumisvälineiden saamiseksi henkilöllä tulee olla suomalainen henkilötunnus, mikä tarkoittaa, ettei jokaisella ole mahdollisuutta päästä uusien palveluiden käyttäjäksi. Vahvan sähköisen tunnistautumisen on kuitenkin oltava ehdoton edellytys kuolinpesän palvelualustan käytölle, sillä se turvaa olennaisesti käyttäjien yksityisyyden suojaa.

Esityksen mahdolliset yhdenvertaisuuteen vaikuttavat riskit liittyvät erityisesti henkilöiden erilaisiin tosiasiallisiin mahdollisuuksiin käyttää uusia sähköisiä palveluita. Uuden sähköisen palvelupolun hyödyntäminen edellyttää digikyvykkyyttä. Henkilön digikyvykkyys koostuu eri ominaisuuksien, taitojen ja tietojen kokonaisuudesta. Digikyvykkyyteen vaikuttavat henkilön kognitiiviset taidot, kuten lukutaito, ymmärrys sähköisten järjestelmien toimintalogiikoista sekä hienomotoriset taidot, kuten sorminäppäryys. Lisäksi sujuva sähköinen asiointi edellyttää riittävää kielitaitoa vähintään yhdessä palvelualustan käyttökielessä. Sähköisten viranomaispalveluiden käytön on arvioitu edellyttävän yleisen digiosaamisen lisäksi myös

muita taitoja, kuten ymmärrystä kansallisesta julkisten palveluiden järjestelmästä sekä virkakielen ymmärtämistä.[20] Digipalveluiden käyttämättömyys voi johtua myös muista syistä kuin digikyvyttömyydestä, kuten henkilön olosuhteista.

Euroopan komission digitaalisen vuosikymmenen raportti vuodelta 2024 arvioi, että eurooppalaista huipputasoa olevat kansalaisten digitaaliset perustaidot ovat Suomen keskeinen vahvuus digitalisaatiopolitiikassa.[21] Raportin mukaan 82 prosentilla suomalaisista on vähintään digitaaliset perustaidot, mikä on selvästi EU:n keskitasoa (55,6 prosenttia) korkeammalla tasolla. Myös Digi- ja väestötietoviraston vuoden 2023 digitaitoraportissa on arvioitu, että suomalaisilla 16–89-vuotiailla on keskimäärin hyvät digitaidot. Taitojen osuus ja painottuminen perustaitoihin ja ne ylittäviin taitoihin vaihtelee kuitenkin ikäryhmittäin. Alle 45-vuotiailla on raportin mukaan keskimäärin todella hyvät digitaidot. Digitaitoisten määrä alkaa kuitenkin vähentyä jo 45-vuotiaiden ikäryhmässä. Vain puolet 65–74-vuotiaista suomalaisista hallitsee digitaaliset perustaidot. 75–89-vuotiaista enää 22 prosentilla arvioidaan olevan digitaaliset perustaidot. Vanhimman ikäryhmän matala prosentti johtuu osittain siitä, että heistä noin kolmannes ei käytä internetiä lainkaan.[22]

Digitaitojen taso ja mahdollisuus sähköisen asioinnin hyödyntämiseen vaihtelee ihmisryhmittäin. Matalampi digitaitojen taso voi joissain tilanteissa olla yhteydessä henkilön haavoittuvaan asemaan yhteiskunnassa. Vaikka mahdollisuus sähköiseen asiointiin voi parantaa joidenkin haavoittuvassa asemassa olevien mahdollisuuksia osallistua kuolinpesän asioiden hoitamiseen, joillekin heikommassa asemassa oleville sähköinen asiointi voi soveltua paperisia asiakirjoja ja fyysistä läsnäoloa vaativaa asiointia heikommin. Joidenkin ikääntyneiden lisäksi esimerkiksi osa tiettyihin vammaryhmiin kuuluvista henkilöistä, pitkäaikaissairaista tai muistisairaista henkilöistä voi olla osin digikyvykkäitä siten, että he pystyvät osittain asioimaan sähköisesti itsenäisesti taikka tuetusti. Yhdenvertaisuusvaltuutetun mukaan esimerkiksi osa eri vammaryhmiin kuuluvista henkilöistä ei välttämättä pysty toimimaan sähköisessä toimintaympäristössä, vaikka ympäristö olisikin suunniteltu saavutettavaksi.[23]

Joissain tapauksissa henkilön heikommat digitaidot voivat sinänsä riittää sähköisen palvelupolun hyödyntämiseen, mutta henkilö voi silti joutua opettelemaan uuden palvelun käyttöä kauemmin ja näkemään enemmän vaivaa esimerkiksi digitukea hankkimalla. Vahvat digitaidot omaavilta henkilöiltä uusien sähköisten palvelujen opettelu ja niiden käyttöön tottuminen edellyttävät sen sijaan vähemmän vaivaa ja aikaa. Siten tarjottavalla tuella, kuten neuvonnalla, on tärkeä merkitys digikyvykkyydestä johtuvien yhdenvertaisuuserojen kaventamisessa kuolinpesän sähköisen asioinnin yhteydessä. Viranomaisilla on velvollisuus neuvoa kansalaisia omien sähköisten palvelujensa käytössä. Tämä velvollisuus koskee myös Verohallintoa, joka antaa neuvontaa sähköisen palvelualustan käytössä. Henkilö voi lisäksi saada epävirallista tukea sähköiseen asiointiin perheenjäseniltään ja muilta läheisiltään, joiden digikyvykkyys on korkeammalla tasolla. Toisaalta läheisten epävirallista tukea ei ole saatavilla yhdenvertaisesti kaikille. Tarjolla oleva viranomaisneuvonta tai läheisten tuki ei myöskään poista kaikkia ihmisten tosiasiallisista digikyvykkyyden eroista aiheutuvia negatiivisia

[20] Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Hyvinvointiyhteiskunnan digitaaliset palvelut yhdenvertaisiksi — 9 kriittistä toimenpidettä haavoittuvassa asemassa olevien huomioimiseksi, Päätösten tueksi 1/2022, s. 2, luettu 19.9.2025.
[21] Euroopan komissio, Digital Decade 2024: Country reports < https://digitalstrategy.ec.europa.eu/en/library/digital-decade-2024-country-reports> luettu 19.9.2025.
[22] Digi- ja väestötietovirasto, Digitaitoraportti 2023 < https://dvv.fi/-/digitaitoraportti-2023-digi-ensinmutta-ei-yksin> luettu 19.9.2025.
[23] Yhdenvertaisuusvaltuutettu, Yhdenvertaisuusvaltuutetun vuosikertomus 2023, s. 48.

yhdenvertaisuusvaikutuksia. Esityksessä alemman digikyvykkyyden henkilöille mahdollisesti aiheutuvia negatiivisia yhdenvertaisuusvaikutuksia on pyritty rajaamaan säilyttämällä mahdollisuus paperiseen asiointiin kaikissa kuolinpesän asioissa. Esimerkiksi sukuselvitys voidaan jatkossakin hankkia sekä perukirja ja perintöveroilmoitus tehdä ja toimittaa viranomaiselle myös paperisina. Paperisiin asiakirjoihin kirjatut tiedot eivät kuitenkaan pääsääntöisesti välittyisi automaattisesti yhdestä asiakirjasta toiseen, mikä saattaa aiheuttaa paperisia asiakirjoja hyödyntävän kuolinpesän asiointiin viiveitä ja päällekkäistä työtä.

Kuolinpesän osakkaat ja erityisesti kuolinpesän ilmoittaja päättävät itse, ottavatko he käyttöönsä sähköisen asiointitavan vai asioivatko he paperilla. Sähköistä asiointitapaa eivät valitse ne kuolinpesät, joiden osakkailla on hyvin vähän tai ei lainkaan digivalmiuksia. Esityksessä ehdotettujen muutosten vaikutukset esimerkiksi ikääntyneisiin saattavat konkretisoitua tilanteessa, joissa kuolinpesä, jonka osakkaina on ikääntyneitä henkilöitä, päättää ottaa käyttöönsä sähköisen asiointitavan. Osassa kuolinpesiä jotkut osakkaat haluavat ja kykenevät asioimaan digitaalisesti palvelualustalla ja jotkut osakkaat taas eivät käytä digitaalisia palveluita. Tällöin kuolinpesän on erityisesti kuolinpesän yhteishallinnossa varmistettava kuolinpesän hallinnon läpinäkyvyys yhdenvertaisesti kaikille osakkaille vastaavasti kuin kuolinpesän asioidessa kokonaan paperilla. Käytännössä yhden kuolinpesän osakkaan tai kuolinpesän asioita valtuutuksella hoitavan henkilön olisi huolehdittava palvelualustalla tarjottavien tietojen antamisesta ja mahdollisesti palvelualustalla hoidettavien asioiden edistämisestä tiedottamisesta yhdenvertaisesti kaikille osakkaille eli korostetusti heille, jotka eivät käytä digitaalisia palveluita eivätkä siten voi perehtyä tietoihin tai seurata asioiden edistymistä palvelualustalla.

4.2.3.2 Vaikutukset yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan

Esityksellä ehdotetaan perustettavaksi uusi kuolinpesän sähköinen osakasrekisteri. Rekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi kuolinpesän asioinnin sujuvoittamiseksi tarvittavat tiedot kuolinpesästä, sen osakkaista ja muusta kuolinpesän henkilöpiiristä. Rekisterin henkilötietojen käsittelyyn, mukaan lukien henkilötietojen tallentamiseen ja henkilötietojen luovuttamiseen kolmansille osapuolille ja viranomaisille, sovelletaan yleistä tietosuoja-asetusta. Rekisterin tietosuojavaikutukset kohdistuisivat ensisijaisesti niihin rekisteröityihin, joiden omainen tai muu läheinen kuolee rekisterin käyttöönoton jälkeen, sekä rekisteröityihin, jotka ovat osa rekisteriin tallennettavaa kuolinpesän henkilöpiiriä. Rekisterin käyttö olisi vapaaehtoista. Kuolinpesä päättäisi itse, ottaisiko se sähköisen asioinnin käyttöönsä, vai asioisiko se paperisesti. Rekisterin tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuja yhteisrekisterinpitäjiä olisivat Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto. Yhteisrekisterinpitäjyydestä säädettäisiin lakiehdotuksen 3 §:ssä, jossa määriteltäisiin rekisterinpitäjien vastuualueet. Yhteisrekisterinpitäjien keskinäistä vastuunjakoa täsmennettäisiin osakasrekisterin tietojen luovuttamistehtävien osalta 30 §:ssä.

Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi Verohallinnon sähköiseen asiointipalveluun kuolinpesän palvelualusta, jolla olisi sähköisen asioinnin palvelu eli käytännössä asiakaskäyttöliittymä kuolinpesän osakasrekisteriin sekä tarjottaisiin mahdollisuus laatia perukirja ja perintöveroilmoitus. Näitä varten kuolinpesän palvelualustalla olisi käytettävissä kuolinpesän osakasrekisterin tiedot ja Verohallinnolla olevia perinnönjättäjän kuolinpesän vara- ja velkatietoja. Eloonjääneen puolison myötävaikutuksella kuolinpesän palvelualustalle luovutettaisiin myös eloonjääneen puolison vara- ja velkatietoja perinnönjättäjän perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimista varten. Palvelualustalle toteutettaisiin myös asiakirjojen säilytyspalvelu, jota kuolinpesä ja sen osakkaat voisivat halutessaan käyttää sellaisten tietojen säilyttämiseen, jotka ovat tarpeellisia kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten. Palvelualustalla tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn tietosuojavaikutukset kohdistuisivat

ensisijaisesti niihin henkilöihin, joiden omainen tai muu läheinen kuolee kuolinpesän osakasrekisterin käyttöönoton jälkeen, sekä henkilöihin, jotka ovat osa palvelualustalla käsiteltävän kuolinpesän henkilöpiiriä. Palvelualustan käyttö olisi vapaaehtoista. Kuolinpesässä päätettäisiin itse, laaditaanko perukirja ja perintöveroilmoitus sähköisesti kuolinpesän palvelualustalla vai sen ulkopuolella. Asiakirjojen säilytyspalveluun ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalle tallennettujen henkilötietojen rekisterinpitäjä olisi Verohallinto.

Kuolinpesän osakkailla ja ilmoittajalla olisi pääsy lähes kaikkiin sitä kuolinpesää koskeviin osakasrekisteriin tallennettuihin tietoihin, jonka henkilöpiiriin he kuuluvat. Palvelualustaa käyttävät osakkaat ja ilmoittaja pääsevät käsittelemään osakasrekisterin tietoja kuolinpesän palvelualustalla. Muilta osin pääsy rekisterin tietoihin määrittyisi lähtökohtaisesti samoilla perusteilla kuin väestötietojärjestelmän tietoihin. Esityksessä säädettäisiin väestötietojärjestelmän kanssa mahdollisimman yhteneväisesti niistä tahoista, joille tietoja voidaan luovuttaa, sekä niistä tietoluokista, joita rekisteristä luovutettaisiin. Kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevat tiedot olisivat kaikille avoimia tietoja, mutta pääsy niihinkin edellyttäisi yksilöityä kuolinpesää koskevan tietopyynnön.

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden käyttöoikeudet ja niiden laajuudet perustuvat kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuihin tietoihin henkilön asemasta kuolinpesässä. Tyypillisiä asemia ovat kuolinpesän osakas, kuolinpesän ilmoittaja, kuolinpesän yhteyshenkilö, eloonjäänyt puoliso, testamentin toimeenpanija ja pesänselvittäjä. Henkilön käyttöoikeudet ja käyttöoikeuksien laajuus palvelualustalla määräytyisivät hänen asemaansa kuolinpesässä sääntelevän muun lainsäädännön perusteella. Verohallinto voisi kuitenkin perustellusta syystä rajata tiettyyn asemaan kuolinpesässä perustuvia käyttöoikeuksia esimerkiksi henkilön muun lainsäädännön mukaisen oikeuden ollessa epäselvä. Perusteltu syy rajata käyttöoikeuksia palvelualustalla perustuu siihen, mihin kyseisessä asemassa olisi muun lainsäädännön perusteella oikeus.

Kuolinpesän palvelualustan kautta sähköisesti tarjolla olevien tietojen tarkastelu edellyttää käyttäjältä vahvaa sähköistä tunnistautumista palveluun. Asiakirjojen säilyttämisen sähköisessä muodossa viranomaisen tarjoamassa asiakirjojen säilytyspalvelussa arvioidaan turvaavan joiltakin osin kirjepostia paremmin henkilötietojen ja yksityiselämän suojaa. Myös tietojen ja asiakirjojen poistaminen asiakirjojen säilytyspalvelusta käyttöoikeuden päättymisen jälkeen voi turvata yksityisyyttä ja henkilötietojen suojaa, kun jokaisen asiakirjan vastaanottaneen ei enää tarvitse hävittää vastaanottamaansa kirjepostia jätteissä tai kierrättämällä, mihin liittyy riski henkilötietojen päätymisestä vääriin käsiin.

Asiakirjojen säilytyspalvelu, kuolinpesän sähköinen osakasrekisteri, sähköinen perukirja ja sähköinen perintöveroilmoitus kasvattaisivat kaikki viranomaisten toimesta sähköisesti käsiteltävien henkilötietojen määrää, millä on henkilötietojen suojaa kaventavaa vaikutusta. Henkilötietojen suojaan kohdistuvien vaikutusten osalta olisi kuitenkin keskeistä, että palveluiden käyttö olisi vapaaehtoista. Käsiteltäviin tietoihin sisältyisi esimerkiksi rekisteröityjen perhesuhteita, varallisuutta ja toimintakelpoisuutta koskevia tietoja. Kuolinpesän osakasrekisteristä voitaisiin myös luovuttaa kuolinpesiä koskevia henkilötietoja laissa säädettyjen edellytysten mukaisesti. Henkilötietojen käsittelyn luonteesta ja laajamittaisuudesta johtuen käsittelystä aiheutuisi riskejä luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille. Esimerkkejä tällaisista riskeistä ovat lainvastainen tietojen hyödyntäminen ja henkilötietojen tietoturvaloukkaukset. Riskejä voisi aiheutua myös siitä, että henkilötietojen laajamittainen keskittäminen voi tehdä palvelukokonaisuudesta houkuttelevan tietomurron kohteen.

Edellä mainittuja henkilötietojen suojaan liittyviä riskejä pyrittäisiin vähentämään kuolinpesän osakasrekisterin osalta sillä, että laissa säädettäisiin rekisteriin tallennettavasta tietosisällöstä

sekä käyttötarkoituksista, joihin rekisteriin tallennettuja tietoja voitaisiin luovuttaa. Kuolinpesän osakasrekisterissä käsiteltävät henkilötiedot koostuisivat merkittäviltä osin julkisista tiedoista ja niihin sisältyisi vain hyvin rajatusti arkaluonteisia tietoja. Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavassa laissa olisi erillinen arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskeva säännös, jonka rekisterissä voitaisiin käsitellä turvakiellon kohteena olevaa, sukupuolen vahvistamista koskevaa, laitosasumista koskevaa tai uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevaa tietoa, jos se olisi välttämätöntä osakasrekisterin tietojen muodostamiseksi.

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden käyttöoikeudet ja niiden laajuudet perustuisivat kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuihin tietoihin henkilön asemasta kuolinpesässä. Henkilötietojen suojaan kohdistuvia vaikutuksia olisi esityksessä hallittu sillä, että Verohallinto voisi kuitenkin perustellusta syystä rajata tiettyyn asemaan kuolinpesässä perustuvia käyttöoikeuksia.

Asiakirjojen säilytyspalvelusta henkilötietojen suojalle aiheutuvia riskejä pyrittäisiin vähentämään vastaavasti sääntelyllä, jolla rajattaisiin palvelun toteuttamiseen liittyvää henkilötietojen käsittelyä. Asiakirjojen säilytyspalvelussa kuolinpesä voisi säilyttää sen hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisi tarkoitettu ainoastaan kuolinpesän ja sen osakkaiden omaan käyttöön. Esitettävän sääntelyn mukaan rekisterinpitäjä voisi käsitellä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ainoastaan asiakirjojen säilytyspalvelun tarjoamista koskeviin käyttötarkoituksiin. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettujen tietojen käyttötarkoituksia on pyritty rajaamaan myös säännöksellä, jonka mukaan säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ei pidettäisi julkisuuslain mukaisina viranomaisen asiakirjoina. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ei siten voitaisi luovuttaa julkisuuslain eikä pääsääntöisesti muun Verohallinnon käsittelemien tietojen saantiin tai luovuttamiseen oikeuttavan sääntelyn nojalla.

Henkilötietojen ja yksityiselämän suojalle henkilötietojen käsittelystä aiheutuvia riskejä pyritään rajaamaan myös erilaisilla tiedonhallinta- ja tietosuojalainsäädännön edellyttämillä tietoturvatoimenpiteillä. Yleisestä tietosuojasääntelystä seuraa rekisterinpitäjinä toimiville Digi- ja väestötietovirastolle, Ahvenanmaan valtionvirastolle ja Verohallinnolle sekä henkilötietojen käsittelijöille lukuisia henkilötietojen käsittelyä koskevia vaatimuksia ja velvoitteita, jotka hillitsevät henkilötietojen suojalle aiheutuvia riskejä. Luonnollisella henkilöllä olisi käytettävissään yleisen tietosuoja-asetuksen mukaiset rekisteröidyn oikeudet ja oikeussuojakeinot. Näitä ovat esimerkiksi mahdollisuus saada tarvittaessa asiansa tietosuojavaltuutetun käsiteltäväksi. Yleisen tietosuoja-asetuksen henkilötietojen käsittelyä koskevat vaatimukset on otettava huomioon jo rekisterin kehityksessä.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisen täsmällisyyden periaatteen mukaan henkilötietojen on oltava täsmällisiä ja tarvittaessa päivitettyjä. Tietojen käsittelyssä on toteutettava kaikki mahdolliset kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että käsittelyn tarkoituksiin nähden virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä. Kuolinpesän osakasrekisterin rekisterinpitäjä vastaa rekisterin tietojen täsmällisyydestä. Digi- ja väestötietovirasto muodostaa perustiedot kuolinpesästä väestötietojärjestelmän perusteella, minkä jälkeen tietoja täydennetään muista julkisen hallinnon rekistereistä. Rekisteritiedot tarkistaa ja tarpeen mukaan täydentää ja päivittää kuolinpesän ilmoittaja. Merkittävimmän riskin henkilötietojen suojalle erityisesti tietojen täsmällisyyden osalta arvioidaan voivan aiheutuvan siitä, etteivät osakasrekisterin tiedot välttämättä kaikissa kuolinpesissä ole täysin ajantasaisia ja tietosisällöltään oikeita. Tällainen tilanne voi syntyä, jos kuolinpesän ilmoittaja on ilmoittanut rekisteriin puutteellisia tai vääriä tietoja tai jos ilmoittaja ei päivitä tietoja. Lisäksi rekisterissä olisivat tiedot myös niistä todennäköisesti melko harvoista kuolinpesistä, jotka eivät ota sähköistä asiointia käyttöönsä. Kuolinpesän palvelualustan käyttöoikeuksien ja palveluiden

käytön perustuessa kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin voivat tietoihin liittyvät puutteet ja virheet muodostaa riskin sille, että käyttöoikeudet ja palvelut eivät perustu ajantasaisiin ja täsmällisiin tietoihin.

Kuolinpesän palvelualustalla perukirjaa ja perintöveroilmoitusta varten käytettävissä olevat perinnönjättäjän vara- ja velkatiedot ja eloonjääneen puolison myötävaikutuksella tämän vara- ja velkatiedot perustuvat Verohallinnolla oleviin tietoihin, joita Verohallinto tyypillisesti saa verovelvollisilta sekä laissa tiedonantovelvollisiksi säädetyiltä tahoilta. Verohallinto olisi kyseisten tietojen tietosuoja-asetuksen mukainen rekisterinpitäjä. Verohallinto saa käyttää ja käsitellä tietyssä verotusasiassa saamiaan ja laatimiaan verotustietoja muidenkin Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 2 §:n mukaisten tehtävien suorittamiseksi. Verovelvollisten ja tiedonantovelvollisten ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden piirissä olevat tiedot on annettava oikeina ja riittävinä. Henkilötietojen käsittelyyn sovellettavan täsmällisyyden periaatteen osalta merkittävimmän riskin henkilötietojen suojalle arvioidaan voivan aiheutuvan siitä, etteivät tiedot välttämättä ole täysin ajantasaisia ja tietosisällöltään oikeita ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuksien täyttämiseen mahdollisesti liittyvien virheiden tai puutteiden vuoksi. Kuolinpesän ilmoittajalla on velvollisuus antaa kuolinpesän palvelualustalla olevien tietojenkin osalta perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot oikeina ja riittävinä.

Asiakirjojen säilytyspalvelussa käsiteltävien tietojen täsmällisyyteen tai ajantasaisuuteen liittyviä riskejä voitaisiin hallita esimerkiksi palvelun käytön yhteydessä annettavilla rekisterinpitäjän ohjeilla sekä palveluun toteutettavilla toiminnallisuuksilla.

Henkilötietojen suojaan liittyviä vaikutuksia hallittaisiin kuolinpesän osakasrekisterin yhteisrekisterinpitäjiä koskevalla säännöksellä, jossa olisi määritelty yhteisrekisterinpitäjien vastuut täsmällisesti ja tarkkarajaisesti. Yhteisrekisterinpitäjiä koskeva sääntely olisi välttämätöntä, jotta rekisterinpitäjän vastuusta ei jäisi epäselvyyttä. Lisäksi henkilötietojen suojaan kohdistuvia riskejä pyrittäisiin hallitsemaan sillä, että ehdotetussa laissa olisi rekisterinpitäjällä 7 §:n mukainen tiedonsaantioikeus. Sen mukaan rekisterinpitäjällä olisi oikeus pyynnöstä saada salassapitosäännösten estämättä kuolinpesän osakkaalta, perittävän puolisolta tai muulta lain 5 §:ssä tarkoitetulta luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä häntä tai hänen huollettavanaan olevaa lasta tai edustamaansa päämiestä taikka yritystä, muuta yhteisöä tai säätiötä koskevat 5 §:ssä tarkoitetut välttämättömät tiedot rekisterin tietojen ylläpitoa ja muuta käsittelyä koskevien tehtävien hoitamista varten. Rekisteröity voi puolestaan kohdistaa virastoon tietosuoja-asetuksen mukaiset rekisteröidyn vaatimuksen tietojen oikaisemisesta.

Luonnollisella henkilöllä olisi mahdollisuus päästä häntä koskeviin kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin Verohallinnon toteuttamalta kuolinpesän palvelualustalta. Palvelualustan kautta avulla henkilön olisi mahdollista valvoa kuolinpesän osakasrekisterissä olevien tietojen oikeellisuutta. Riskejä pyrittäisiin hallitsemaan myös sillä, että kuolinpesän osakkaalla olisi kuolinpesän osakasrekisteristä ehdotetun lain 9 §:n mukaan oikeus vaihtaa itsensä kuolinpesän ilmoittajan tilalle esimerkiksi tilanteessa, jossa ilmoittaja on antanut virheellisiä tai puutteellisia tietoja rekisteriin. Lisäksi ehdotetun lain 11 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän ilmoittajalle velvoite valaehtoisen vakuutuksen antamiseen. Ehdotettavan säännöksen mukaan kuolinpesän ilmoittajan olisi tarkastettuaan 5 §:ssä tarkoitetut rekisterinpitäjän muodostamat osakasrekisterin perustiedot ja lisättyään tarvittavat täydentävät tiedot annettava valaehtoinen vakuutus siitä, että hänen antamansa tiedot ovat oikeat ja että hän ei ole tahallisesti jättänyt mitään ilmoittamatta.

Kuolinpesän asioiden hoitoon tarvittavien tietojen ja asiakirjojen, kuten kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käsittelyyn sisältyy myös riski siitä, että kolmas henkilö pääsee luvatta käsiksi rekisterissä oleviin henkilötietoihin. Riski liittyy esimerkiksi tilanteeseen, jossa sähköinen rekisteri tai asiakirja avataan julkisella paikalla. Merkittävä riski liittyy myös tilanteeseen, jossa henkilö on antanut vahvan sähköisen tunnistautumisen välineensä kolmannen henkilön käyttöön. Toisaalta vastaava riski liittyy myös paperiseen asiointiin esimerkiksi silloin, kun henkilö säilyttää henkilötietoja sisältäviä paperisia asiakirjoja kotonaan, jonne myös kolmannella henkilöllä on vapaa pääsy. Ehdotettavan uuden sähköisen palvelukokonaisuuden asiointipolun myötä riskit siirtyisivät paperisesta maailmasta yhä enemmän sähköiseen ympäristöön. Käyttäjät voivat vaikuttaa riskienhallintaan esimerkiksi pitämällä hyvää huolta vahvan sähköisen tunnistautumisen välineistään ja kirjautumalla palvelualustalle vain tilanteessa, jossa ulkopuoliset eivät voi nähdä hänen laitteensa ruutua.

4.2.3.3 Vaikutukset vammaisiin henkilöihin

Uusi sähköinen palvelupolku voi parantaa myös joidenkin haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden yhdenvertaista mahdollisuutta osallistua kuolinpesän asioiden hoitoon. Tällaisten henkilöiden mahdollisuudet hoitaa kuolinpesän asioita paperisia asiakirjoja ja fyysistä läsnäoloa vaativalla tavalla voivat olla verrattain heikot. Esimerkiksi joillekin vammaisille henkilöille, kuten kuulovammaisille henkilöille, lakiesityksen ehdotukset sähköisen asioinnin edistämiseksi voivat tuoda positiivisia yhdenvertaisuusvaikutuksia. Henkilölle voi olla helpompi hoitaa kuolinpesän asioita verkossa myös siksi, että hänellä on liikkumista rajoittava vamma tai sairaus. Esimerkiksi pyörätuolin tai muun liikkumistukivälineen kanssa liikkuville sähköinen asiointi voi olla huomattavasti helpompaa kuin fyysistä läsnäoloa vaativa asiointi. Koska sähköinen asiointi onnistuu henkilön sijainnista riippumatta, sähköinen asiointitapa tukee vammautuneiden tai ikääntyneiden henkilöiden itsenäistä asiointia esimerkiksi väliaikaisten hoitojaksojen aikana.

Saavutettavuus on olennainen osa yhdenvertaisuuden toteuttamista ja saavutettavuusvaatimusten täyttäminen on keskeinen osa viranomaisten digitaalisten palveluiden tuottamista. Osa vammaisista henkilöistä voi pystyä käyttämään sähköisiä palveluja, jotka on toteutettu saavutettavasti. Uuteen kuolinpesän palvelualustaan sovelletaan digitaalisten palvelujen tarjoamisesta annetun lain (306/2019) saavutettavuuteen sekä palvelujen suunnitteluun ja ylläpitoon kohdistuvia vaatimuksia. Uuden palvelualustan palvelusuunnittelulla, kuten selkeän ja ymmärrettävän kielen käyttämisellä, voidaan hillitä erilaisista digikyvykkyyksistä johtuvia negatiivisia yhdenvertaisuusvaikutuksia. Saavutettavuuteen panostamalla voidaan edistää palvelun toimivuutta myös heille, joiden kieli- ja lukutaito on alempi. Lisäksi mahdollistamalla palvelun käyttö erilaisia tietoteknisiä apuvälineitä hyödyntäen voidaan edistää palvelun yhdenvertaisuutta.

4.2.3.4 Vaikutukset kielellisiin oikeuksiin

Uuden kuolinpesän palvelualustan käyttökielellä on keskeinen merkitys sekä kielellisten oikeuksien toteutumiselle että sähköisen asioinnin sujuvuudelle. Palvelun käyttäjälle tarjoaman tiedon kielellä on erityinen merkitys esimerkiksi silloin, kun henkilö vakuuttaa palvelussa näkyvät tiedot oikeiksi kuolinpesän palvelualustan kautta. Kielellisten oikeuksien toteutumisella on tällöin yhteys oikeusturvan toteutumiseen, sillä palvelussa annettavan tiedon ymmärtäminen on olennaista sen kannalta, tiedostaako henkilö palvelussa tekemänsä valinnan seuraukset.

Nykyisin Verohallinnon sähköinen asiointipalvelu, joka toimii myös esityksessä ehdotettavan kuolinpesän palvelualustan pohjana, on mahdollista käyttää suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.

Verohallintoon sovelletaan kielilakia (423/2003) ja saamen kielilakia (1086/2003), jotka edellyttävät viranomaisten palveluiden tarjoamista kansalliskielillä ja saamen kielillä. Esityksessä ei ehdoteta kavennettavan kielilain tai saamen kielilain soveltamisalaa, joten ehdotettavat muutokset eivät muodollisesti heikentäisi kansalaisten kielellisiä oikeuksia.

Myös kuolinpesän palvelualustan käyttöön tarjottavan digituen tosiasiallisella saatavuudella eri kielillä on merkitystä kielellisten oikeuksien toteutumiselle. On mahdollista, että eri viranomaisten antamaa tukea on tosiasiallisesti saatavilla ruotsiksi tai saamen kielillä huomattavasti vähemmän kuin suomeksi. Lisäksi saamen kielillä saatavien sähköisten palvelun apuvälineiden, kuten ruudunlukuohjelmien, saatavuus on todennäköisesti vähäinen. Käytännössä ruotsin- tai saamenkielisen henkilön mahdollisuus käyttää palvelualustaa voi siten olla heikompi kuin suomenkielisen, kun palvelun käyttöön tarvittavaa tukea on vähemmän saatavilla.

Muuta kuin suomea, ruotsia tai saamea äidinkielenään puhuvien mahdollisuus käyttää palvelualustaa äidinkielellään tai muulla ymmärtämällään kielellä riippuu palvelualustan käyttökielien valikoimasta. Kaikki henkilöt eivät välttämättä hallitse sujuvasti yhtäkään palvelun käyttökielistä, mikä voi tehdä palvelualustan käytöstä heille vaikeaa tai mahdotonta. Toisaalta verkossa olevien käännöspalveluiden hyödyntäminen on sujuvampaa sähköisessä muodossa olevan tiedon osalta kuin silloin, kun tieto on paperisessa muodossa.

4.2.3.5 Vaikutukset alaikäisiin

Vajaavaltaisen eli alle 18-vuotiaan henkilön taloudellisia asioita hoitaa hänen edunvalvojansa. Jos alle 18-vuotias henkilö eli alaikäinen on kuolinpesän osakas, edustaa lähtökohtaisesti alaikäisen lakimääräinen edunvalvoja alaikäistä kuolinpesän yhteishallinnossa. Yleensä alaikäisen lakimääräisenä edunvalvojana toimii hänen huoltajansa. Tämän mukaisesti kuolinpesän osakasrekisteriin merkittäisiin edunvalvontatiedot ja edunvalvojien yhteystiedot. Esityksellä ei siis olisi suoria vaikutuksia alaikäiseen, sillä hänellä ei ole itsenäistä oikeutta edustaa itseään kuolinpesän asioissa.

Alaikäisellä voi kuitenkin olla käytössään henkilökohtaiset vahvan tunnistautumisen välineet. Hän pystyisi tällöin kirjautumaan kuolinpesän palvelualustalle, jos hänet on merkitty osakkaaksi kuolinpesän osakasrekisteriin. Hän pääsisi tällöin itsenäisesti näkemään kuolinpesästä palvelualustalle tallennetut tiedot.

4.2.4 Ahvenanmaan maakunnan itsehallinto

Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991, jäljempänä itsehallintolaki) 27 §:n 7 kohdan nojalla perintöä koskevat asiat kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövallan alaan itsehallintolain 10 §:ssä säädetyin poikkeuksin. Itsehallintolain 10 §:ssä säädetty poikkeus soveltuu oikeuteen hankkia omistus- tai käyttöoikeuksin maakunnassa sijaitsevaa kiinteää tai siihen rinnastettavaa omaisuutta. Koska esitys koskee vain kuolinpesän selvittämistä ennen perinnönjakoa, ei itsehallintolain 10 §:ssä säädetty poikkeus Ahvenanmaan maakunnan toimivallasta sovellu esitykseen.

Perintö- ja lahjaverotusta koskeva lainsäädäntövalta kuuluu itsehallintolain 27 §:n 36 kohdan nojalla valtakunnan lainsäädäntövallan piiriin, ja Verohallinto huolehtii perintö- ja lahjaverotuksesta myös Ahvenanmaan maakunnan alueella.

Valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat itsehallintolain 29 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan myös väestökirjanpitoa koskevat asiat eikä lainsäädäntövaltaa ole väestökirjanpidon osalta siirretty maakunnalle. Myös tältä osin esitys kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Esitykseen ei liity sellaisia osa-alueita, jotka kuuluisivat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövallan alle.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Esityksen valmistelun kuluessa on pohdittu myös muita vaihtoehtoja eri osa-alueiden toteuttamiseksi.

Kuolinpesän yksilöivä tunnus

EOAVH-ohjelman alkuperäisten tavoitteiden mukaan ohjelman puitteissa tuli laatia myös ehdotukset sellaisiksi lainsäädäntömuutoksiksi, jotka mahdollistaisivat muun muassa kuolinpesän yksilöivän tunnuksen toteuttamisen. Tuolloin arveltiin, että kuolinpesälle luotavaa uutta tunnusta tarvittaisiin yksilöimään kuolinpesät tietojärjestelmissä ja niiden välillä. Erityisesti kuolinpesille suunnattujen hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen, jäljempänä tukipalvelut, toteutuksen arveltiin edellyttävän kuolinpesän yksilöivän tunnuksen käyttöönottoa, jotta kuollut henkilö ja hänen kuolinpesänsä voitaisiin yksilöidä ja erottaa elävästä henkilöstä. Työryhmätyöskentelyssä edustettuina olleet toimijat eivät kuitenkaan nähneet uuden tunnuksen luomisella saavutettavan tavoiteltuja hyötyjä, vaan pitivät nykyisiä yksilöintikeinoja riittävinä. Nykyisin vainaja ja kuolinpesä yksilöidään ja erotetaan elävästä henkilöstä tyypillisesti lisäämällä henkilön yksilöintitietoihin tieto henkilön kuolemasta, kuolinajankohdasta tai tieto siitä, että kyseessä on kuolinpesä. Näin ollen kuolinpesän yksilöivän tunnuksen luomisesta päätettiin luopua. Digi- ja väestötietovirasto pystyy toteuttamaan tarvittavat tukipalvelut kuolinpesille myös ilman uutta kuolinpesän yksilöivää tunnusta.

Testamenttirekisteri

Valmistelun kuluessa arvioitiin alustavasti myös sähköisen testamentin laatimisen mahdollisuutta sekä testamenttirekisterin käyttöönoton lainsäädännöllisiä reunaehtoja ja edellytyksiä ohjelman piirissä laadittavien kustannus-hyötyanalyysien pohjalta. Lainsäädäntötyöryhmän asettamispäätöksessä todettiin, että lainsäädäntötyöryhmän oli laadittava ehdotukset sähköisen testamentin ja testamenttirekisterin käyttöönoton edellyttämistä lainsäädäntömuutoksista, mikäli ohjelman ohjausryhmä niin linjaa vuoden 2024 loppuun mennessä.

Lainsäädäntötyöryhmä teki asettamispäätöksensä mukaisesti vuoden 2024 aikana alustavan arvion testamenttirekisterin ja sähköisen testamentin käyttöönotosta. Työryhmä katsoi, että sähköinen testamentti on ajankohtainen jo lähivuosina ja että sähköisen testamentin käyttöönottoa koskevaa selvitystyötä tulisi jatkaa ohjelman puitteissa syksyllä 2025. Tuolloin selvitystyössä olisi todennäköisesti mahdollista hyödyntää Ruotsissa valmistelussa olevaa julkista testamenttirekisteriä ja sähköistä testamenttia koskevaa selvitystyötä, jonka ennakoitiin valmistuvan alkusyksystä 2025. Arvioon pohjautuen ohjelman ohjausryhmä arvioi EOAVH-ohjelman tavoitteita uudelleen siten, että testamenttirekisteriä ja sähköisiä testamentteja koskeva asiakokonaisuus irrotettiin EOAVH-ohjelman muusta valmistelusta.

Oikeusministeriössä valmisteltu sähköistä testamenttia ja testamenttirekisteriä koskeva arviomuistio (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 2026:3) valmistui helmikuussa 2026 ja se oli lausuntokierroksella 9.2.-2.4.2026. Sähköistä testamenttia ja testamenttirekisteriä ei olla toteuttamassa samaan aikaan EOAVH-ohjelmassa valmisteltavien palveluiden kanssa.

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen muodostaminen

Valmistelun kuluessa pohdittiin yhtenä vaihtoehtona myös sitä, että osakasrekisterin tiedot muodostettaisiin automaattisesti vain sellaisista kuolinpesistä, joissa perittävän viimeinen kotikunta on ollut väestötietojärjestelmän mukaan Suomessa. Euroopan unionin alueella perintöasioissa sovellettava laki määräytyy lähtökohtaisesti samalla tavoin perittävän viimeisen asuinpaikan mukaan. Koska kuolinpesän osakasrekisterin automaattinen päättelylogiikka on rakennettu Suomen perintökaaren mukaan, tulee kuolinpesän osakasrekisteri tuottamaan luotettavan lopputuloksen vain niissä tapauksissa, joissa sovellettavaksi laiksi määräytyy Suomen laki. Jos sovellettavaksi laiksi määräytyy sellaisen vieraan valtion laki, jonka mukaan myös esimerkiksi serkut perivät, ei kuolinpesän osakasrekisteri tuota luotettavaa lopputulosta kuolinpesän osakaspiiristä. Valmistelussa päädyttiin kuitenkin ratkaisuun, jonka mukaan kuolinpesän osakasrekisterin perustiedot muodostetaan kaikissa niissä tilanteissa, joissa perittävällä on kuollessaan suomalainen henkilötunnus. Tämän vaihtoehdon katsottiin yhtäältä soveltuvan paremmin Digi- ja väestötietovirastossa muutoinkin käytössä oleviin teknisiin ratkaisuihin ja toisaalta palvelevan myös niitä kuolinpesiä, joissa perittävä on siirtynyt viettämään vanhuuspäiviään ulkomaille mutta joissa sovellettavaksi laiksi on tästä huolimatta valittu esimerkiksi testamentissa Suomen laki. Näissä tapauksissa myös perillistaho on usein Suomessa ja pesänselvitys tehdään Suomesta käsin. Tällöin kuolinpesän osakasrekisteristä koituvat hyödyt saadaan käyttöön ainakin osittain myös kansainvälisissä tapauksissa.

Kuolinpesän osakasrekisterin julkinen luotettavuus vakituisesti ulkomaille muuttaneiden osalta

Edellä käsitellyissä kansainvälisissä tilanteissa pohdittavana on ollut myös se, millainen julkinen luotettavuus kuolinpesän osakasrekisterissä oleville tiedoille voidaan antaa, jos perittävä on tehnyt vakituisen muuttoilmoituksen ulkomaille joko osaksi aikaa tai loppuelämänsä ajaksi. Vakiintuneen käytännön mukaan perukirjan liitteeksi on tarvittu perittävästä katkeamaton sukuselvitys 15 ikävuodesta alkaen perittävän kuolemaan asti. Kuten kuolinpesän osakasrekisteriä koskevan lakiehdotuksen 4 §:n 2 momentin säännöskohtaisissa perusteluissa todetaan, tilapäistä muuttoa koskevalla muuttoilmoituksella ei katsota olevan sellaista merkitystä, että kuolinpesän osakasrekisterissä olevat tiedot katsottaisiin puutteellisiksi. Lakiehdotuksen 14 §:stä puolestaan johtuu, että puutteellisiksi jääneet osakasrekisteritiedot eivät nauti julkista luotettavuutta.

Väestötietojärjestelmässä on 30.9.2025 poimitun tilaston mukaan 167 000 henkilöä, joiden kotikunta on tietojen poimintahetkellä ollut Suomessa ja joilla on yli 15-vuotiaana ollut vähintään yksi vakituinen asumisjakso ulkomailla. Keskimääräinen ulkomailla asumisjakso näillä henkilöillä on 4,5 vuotta ja mediaani kaksi vuotta. Poimintahetken tietojen mukaan ulkomailla asuu pysyvästi 290 000 Suomen kansalaisista. Vähintään yksi tilapäinen asumisjakso on puolestaan ollut 240 000 henkilöllä. Tilapäisen asumisjakson keskimääräinen pituus on tilaston mukaan 169 päivää ja mediaani 147 päivää.

Esityksen valmistelun työryhmä- ja lausuntovaiheessa mielipiteet jakautuivat sen osalta, mikä merkitys vakituiselle muuttoilmoitukselle ulkomaille tulisi antaa. Koska henkilö ei ole ulkomailla asuessaan suomalaisen väestötietojärjestelmän piirissä, häntä koskevat tiedot ja

elämäntapahtumat eivät tuona aikana kirjaudu automaattisesti suomalaiseen väestötietojärjestelmään tai väestötietoihin pohjautuvaan kuolinpesän osakasrekisteriin. Edellä kuvatuissa tilanteissa, joissa ulkomaille muutto tapahtuu vanhuusiässä, on hyvin epätodennäköistä, että ulkomailla oleskelun aikana perittävälle syntyisi enää uusia rintaperillisiä, jotka tulisi ottaa huomioon osakasluetteloa laadittaessa. Tällaisessa tilanteessa ei olisi ongelmallista antaa julkista luotettavuutta kuolinpesän osakasrekisteriin muodostuville ja kuolinpesän ilmoittajan oikeaksi vakuuttamille tiedoille silloinkaan, kun muutto ulkomaille on tehty vakituista asumista varten.

Toisaalta ulkomaille muutto on saattanut tapahtua jo paljon aiemmin, esimerkiksi opiskeluaikana tai varhain työuralla, jolloin ulkomaille muuttanut saattaa perustaa perheen vasta ulkomailla asuessaan. Tällöin suomalaisella väestörekisterinpitäjällä ei välttämättä ole tiedossaan perittävän rintaperillisiä vaan vain hänen Suomessa asuvat muut sukulaisensa, vaikka Suomen kansalaisella on väestötietolain 24 §:n 1 momentin 2 kohdan ja 25 §:n perusteella velvollisuus ilmoittaa väestötietojärjestelmään tiedot niistä hänen ulkomailla oleskelunsa aikana tapahtuneista lisäyksistä, muutoksista ja korjauksista, jotka koskevat hänestä väestötietojärjestelmään tallennettavia tietoja. Jos suomalaisia väestötietoja ei ole erikseen pidetty ajan tasalla, tieto perittävän kuolemasta ja sen jälkeen muodostuva linkki kuolinpesän osakasrekisteriin lähetetään lähimmälle väestörekisterinpitäjän tiedossa oleville perillistaholle Suomessa, vaikka kuolinpesän tosiasialliset osakkaat löytyisivät ulkomailta. Valtaosa esityksen valmistelun työryhmä- ja lausuntovaiheessa asiaan kantaa ottaneista katsoi, että näin muodostuva oletettu perillispiiri ei voisi saada julkista luotettavuutta pelkästään sitä kautta, että kuolinpesän ilmoittaja on vakuuttanut kuolinpesän osakasrekisterissä olevat tiedot oikeiksi. Perusteena on yhtäältä se, että pelkästään kuolinpesän ilmoittajan antamalla tiedolla, jota viranomaisrekistereistä saadut tiedot eivät tue, ei muutoinkaan ole julkista luotettavuutta. Lisäksi kuolinpesän ilmoittajalla on eturistiriita, koska hän valikoituu näissä tilanteissa juuri siitä oletetusta osakaspiiristä, joka saa mahdollista taloudellista etua siitä, että perittävän ulkomaisia väestötietoja ei tarkisteta ja täydennetä vastaamaan tosiasiallista tilannetta. Tästä syystä valmistelussa päädyttiin ehdotukseen, jonka mukaan vakituisesta ulkomaille muutosta johtuva puute kuolinpesän osakasrekisteritiedoissa muodostaa esteen sille, että rekisterin tiedoille voitaisiin antaa ehdotuksen 14 §:n mukainen julkinen luotettavuus siltä ajalta, kun perittävä on asunut vakituisesti ulkomailla.

Toiseen suuntaan puoltavina argumentteina esitettiin kuitenkin seuraavia seikkoja: 1) Suomessakin asuville voi syntyä lapsia ulkomailla, vaikka henkilö ei olisi koskaan asunut edes väliaikaisesti ulkomailla, 2) ulkomailla asumisjaksojen osalta on joissain tapauksissa hankalaa tai mahdotonta saada luotettavaa selvitystä mahdollisista siellä syntyneistä lapsista, koska osassa valtioista ei joko ole väestötietojärjestelmää ollenkaan, sen käyttö on esimerkiksi sotatilasta johtuen keskeytynyt tai sen tietoja ei voida pitää riittävän luotettavina, ja 3) kansainväliset tilanteet, joissa kuolinpesän osakasrekisterin tiedot eivät nauti julkista luotettavuutta, ruuhkauttavat Digi- ja väestötietoviraston osakasluettelon vahvistamispalvelun, jos julkista luotettavuutta ei voida näissä tilanteissa liittää kuolinpesän ilmoittajan antamaan vakuutukseen kuolinpesän osakasrekisterin tietojen oikeellisuudesta. Niissä kansainvälisissä tapauksissa, joissa lisäselvitystä ulkomailta ei ole mahdollista saada, myöskään Digi- ja väestötietovirastolla ei ole perittävän lähipiiriä parempaa tietoa perittävän sukulaisuussuhteista ulkomailla.

Osakasluettelon oikeaksi vakuuttaminen ennen ja jälkeen perunkirjoituksen

Jo valmistelun alkuvaiheessa tuotiin esiin, että yksi kuolinpesän osakasrekisterin eduista olisi se, että kuolinpesän osakasluettelo voisi saada julkista luotettavuutta ja se voisi helpottaa

kuolinpesän asiointia jo ennen perukirjan omaisuusluetteloa koskevan osuuden valmistumista. Kuolinpesän osakasrekisteriä voitaisiin päivittää ja ylläpitää myös perukirjan toimittamisen jälkeen. Osakasrekisterin päivittämisestä ja sen uudelleen oikeaksi vakuuttamisesta olisi hyötyä erityisesti niissä tapauksissa, joissa kuolinpesä halutaan pitää jakamattomana pitkään ja osakaspiirissä tapahtuu muutoksia luonnollisen poistuman kautta. Esitys pohjautuu siihen, että näitä ominaisuuksia pidetään tärkeinä ja että ne saattavat helpottaa kuolinpesän asiointia.

Valmistelun kuluessa on kuitenkin tuotu esiin sekin näkökohta, että mahdollisuus kuolinpesän osakasrekisterin tietojen oikeaksi vakuuttamiseen useaan kertaan saattaa hämmentää kuolinpesän palvelualustan käyttäjiä ja tekee asiointipalvelusta vaikeasti käytettävän. Jos palvelualustan käyttäjille tarjotaan mahdollisuutta antaa vapaaehtoisesti vakuutuksia ennen tai jälkeen perunkirjoituksen, samassa yhteydessä olisi tärkeää voida kertoa myös sellaisista asiointitilanteista, joissa tällaisella vakuuttamisella olisi vaikutus kuolinpesän asiointiin.

Valmistelun kuluessa on tunnistettu tärkeäksi se, että mahdolliset myöhemmin kuolinpesän osakasrekisteriin lähetetyt tiedot (esimerkiksi tieto lesken osakkuuden päättymisestä osituksen vuoksi) tulevat näkyväksi rekisterin käyttäjille. Myös ennen perunkirjoitusta on tärkeää saada näkymään rekisterin tietoja, jotta esimerkiksi yleistestamentinsaajat voivat päästä asiointipalveluun. Sen sijaan epävarmuutta on ollut siitä, helpottaako päivitettyjen tietojen vakuuttamismahdollisuus asiointia vai ei. Tämä riippuu siitä, hyväksyvätkö erilaiset toimijat vakuutetun osakastiedon riittäväksi selvitykseksi oikeudesta asioida kuolinpesän puolesta.

Valmistelun kuluessa on pohdittu muun muassa sitä, saattaisiko tällainen toiminto ennen perunkirjoitusta helpottaa joidenkin vainajan sopimusten (esimerkiksi vakuutusten tai tilausten) irtisanomista. Tällä hetkellä kaikkia näitä juoksevia kuluja aiheuttavia sopimuksia ei ole ongelmitta saatu päätettyä ennen perunkirjoitusta pelkän sukuselvitystiedon perusteella. Epävarmuutta on liittynyt myös siihen, tuottaisiko perukirjan toimittamisen jälkeen annettu uusi oikeaksi vakuuttaminen riittävää lisäarvoa, jotta se kannattaa mahdollistaa. Jos perunkirjoituksen jälkeen toimitettu ositus tai perintöosuuden luovutus päivitetään osakastietoihin, tätä koskeva tieto ei saa julkista luotettavuutta, koska tieto ei ole peräisin viranomaisrekisteristä vaan se on luonteeltaan kuolinpesän ilmoittajalta saatu tieto. Jos tietoa tarvitaan esimerkiksi asiointiin pankin tai vakuutuslaitoksen kanssa, tiedon vastaanottaja todennäköisesti joka tapauksessa haluaa nähtäväkseen muutokseen liittyvät lähdeasiakirjat ennen kuin se pystyy tekemään lopullisen arvion tiedon luotettavuudesta. Toisaalta, jos muuttunut tieto on peräisin viranomaisen ylläpitämästä rekisteristä, kuten väestötietojärjestelmästä, tilanne on toinen. Väestötietojärjestelmästä peräisin oleva perustietojen päivittäminen (esimerkiksi tieto yhden osakkaan kuolemasta ja tämän sijaan tulevista perillisistä) voi saada julkista luotettavuutta uuden oikeaksi vakuuttamisen kautta. On kuitenkin huomattava, että väestötietojärjestelmästä peräisin oleva tieto nauttii jo sinällään väestötietolain 18 §:n mukaista julkista luotettavuutta, joten tietojen oikeaksi vakuuttamisella saavutettava lisäarvo jää varsin vähäiseksi. Asiakokonaisuuteen liittyy myös se, että jos pesään ilmaantuu perunkirjoituksen jälkeen uusia varoja tai velkoja, on perintökaaren 20 luvun 10 §:n mukaan laadittava täydennys- tai oikaisukirja, jonka tiedot tulee myös voida vakuuttaa oikeiksi ensimmäisen perunkirjoituksen jälkeen.

Myös lausuntokierroksella tämä asiakokonaisuus herätti ristiriitaista palautetta. Koska jotkut lausunnonantajat (ks. tarkemmin jakso 6) pitivät kuitenkin mahdollisena sitä, että osakastietojen oikeaksi vakuuttamisesta myös ennen tai jälkeen perunkirjoituksen saattaa olla etua kuolinpesälle, tämä mahdollisuus päätettiin jatkovalmistelussa säilyttää.

Asiakirjojen säilytyspalvelussa olevien asiakirjojen liittäminen kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin

Valmistelun kuluessa on pohdittu myös sitä, olisiko kuolinpesän osakasrekisterin julkista luotettavuutta ja vaihdannan suojaa mahdollista lisätä siten, että eräitä keskeisiä asiakirjoja, kuten avioehtoja, osituskirjoja tai testamentteja voitaisiin liittää joko suoraan kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin tai välittää kuolinpesän ilmoittajan luvalla kuolinpesän asiakirjojen säilytyspalvelusta palvelualustan kautta tietoa tarvitsevalle taholle, esimerkiksi pankille tai Maanmittauslaitokselle. Ajatus sai kannatusta erityisesti lainsäädäntötyöryhmässä edustettuina olleilta sidosryhmiltä. Sekä kuolinpesän osakasrekisterin että asiakirjojen säilytyspalvelun rekisterinpitäjät (Digi- ja väestötietovirasto ja Verohallinto) pitivät kuitenkin molempia tiedonvälitystapoja mahdottomina toteuttaa. Digi- ja väestötietovirasto katsoi, että kuolinpesän osakasrekisteriin ei voida liittää liiteasiakirjat mahdollistavaa toimintoa, koska asiakirjat ovat kuolinpesän yksityisoikeudellisia asiakirjoja, joiden oikeellisuutta tai pätevyyttä Digi- ja väestötietovirasto ei voi sitovalla tavalla tutkia. Verohallinto asiakirjojen säilytyspalvelun rekisterinpitäjänä ei katsonut mahdolliseksi ottaa vastuuta sellaisista asiaan liitettävistä asiakirjoista, joiden sisältöä se ei tunne ja joiden tarkastaminen ei liity mihinkään Verohallinnon tehtävään. Asiaa voidaan arvioida myöhemmin uudelleen, jos joitakin asiakirjoja vastaisuudessa laaditaan rakenteisina, jolloin tiedot mahdollisesti voivat liikkua määritellyssä muodossa rajapintojen välillä. Esitys ei näin ollen kata asiakirjojen säilytyspalvelussa olevien asiakirjojen liittämistä kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin, vaan kuolinpesä joutuu toimittamaan tarvittavat liiteasiakirjat itse tiedon tarvitsijalle.

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen pysyvä säilyttäminen

Valmistelun kuluessa on pohdittu myös kuolinpesän osakasrekisteriin sisältyvien tietojen säilytysaikaa. Perintökaaren 20 luvun 12 a §:n mukaan perukirja tai sen tekninen tallenne on säilytettävä pysyvästi. Eduskunta on vuonna 1994 arvioinut perukirjoihin sisältyvät tiedot oikeudellisesti niin merkittäviksi, että eduskunnan lakivaliokunta piti välttämättömänä säätää niiden pysyvästä säilyttämisestä erikseen perintökaaressa (LaVM 12/1994). Sittemmin eduskunnan perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei tietojen pysyvä säilyttäminen ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita (ks. PeVL 31/2017 vp, s. 5, PeVL 89/2022 vp, s. 6). Pysyvää säilyttämistä voi puoltaa esimerkiksi se, että tiedot ovat osin muuttumattomia tai hitaasti muuttuvia eikä niitä päivitetä pelkän ajan kulumisen vuoksi ja niiden pysyvä säilyttäminen on tarpeellista tehtävien hoitamiseksi (PeVL 54/2010 vp). Valiokunta on painottanut erityisesti arkaluonteisten tietojen säilytysajan rajaamista siihen, mikä on välttämätöntä sen tavoitteen saavuttamiseksi, jonka vuoksi tiedot on järjestelmään tallennettu (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 5, PeVL 13/2017 vp, s. 6).

Esityksessä ei ehdoteta perukirjojen pysyvää säilyttämistä koskevaa säännöstä muutettavaksi, joten perukirjat osakasluetteloineen säilytettäisiin edelleen pysyvästi. Verohallinnolta saadun tiedon mukaan se ei edellytä, että sille toimitettaisiin perukirjan liitteenä myös sukuselvitys. Käytännössä perukirjan pysyvä säilyttäminen ei siten koske sukuselvityksiä. Tästä seuraa, ettei sukuselvitys ole Verohallinnon hallussa myöskään mahdollisia tietopalvelutilanteita varten. Kuolinpesän osakasrekisteri saattaa kuitenkin sisältää perukirjaa ajantasaisemmat tiedot, jos tietoja on päivitetty perukirjan toimittamisen jälkeen. Valtaosa työryhmässä edustetuista tahoista ja osa lausunnonantajista olisi toivonut, että myös kuolinpesän osakasrekisterin tiedot säilytettäisiin pysyvästi. Oikeusministeriöstä saadun asiantuntija-arvion mukaan perusteita pysyvälle säilyttämiselle olisi arvioitava ottaen huomioon erityisesti tarve säilyttää pysyvästi

kuolinpesiä koskevat tiedot niissä tilanteissa, joissa perinnönjako on jo toteutettu eikä pesässä ole leskeä.

Esitystä valmisteltaessa on katsottu, että kuolinpesän tietoja saatetaan tarvita huomattavasti myöhemmin kuolinpesän lakkaamisen jälkeenkin esimerkiksi perittävän lesken kuoltua tai myöhemmin ilmaantuvan perintöä tai kiinteistön omistusta koskevan riidan yhteydessä. Leski voi elää huomattavasti pidempään kuin ensin kuollut puoliso. Tuon ajanjakson on arvioitu kestävän enimmillään 70 vuotta. Osakastietojen säilyttäminen 70 vuoden ajan perinnönjaosta on siten katsottu olevan perusteltu kuolinpesän osakkuutta koskevien tietojen oikeudellisen merkittävyyden vuoksi.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

5.2.1 Ruotsi

Ruotsin perintöoikeutta koskeva lainsäädäntö on monelta osin samanlainen kuin Suomessa. Perimyksestä säädetään Ruotsin perintökaaressa (Ärvdabalk 1958:637, ÄB).

Kuoleman todettuaan lääkäri toimittaa kuolintodistuksen veroviranomaiselle (Skatteverket), joka vastaa myös väestökirjanpidosta. Veroviranomainen rekisteröi kuoleman, minkä jälkeen kuolintieto välittyy veroviranomaisen tietojärjestelmien kautta muille viranomaisille sekä pankeille, vakuutuslaitoksille ja useille yksityisille yrityksille. Kun veroviranomainen on rekisteröinyt kuolintiedon, virastosta voi tilata kuolintodistuksen sukuselvityksellä (dödsfallsintyg med släktutredning). Todistuksesta käy ilmi, milloin henkilö on kuollut. Sukuselvitykseen sisältyvät nykyinen tai aikaisempi puoliso, lapset ja lapsen ollessa menehtynyt mahdolliset lapsenlapset. Jos sisaruus pitää todistaa, on tilattava sisarusten yhteisestä vanhemmasta ote väestökirjanpidosta.[24] Kuolintodistus sukuselvityksellä tarvitaan erityisesti perunkirjoitusta varten. Esimerkiksi jotkut vakuutusyhtiöt voivat myös pyytää todistuksen nähtäväkseen. Ruotsin veroviranomaisella on asiointisivusto (e-tjänst), josta hautaustoimistot, pankit, vakuutusyhtiöt, eläkeyhtiöt ja krematoriot voivat itse tilata ja tulostaa kuolintodistuksen sukuselvityksellä.

Henkilön omaisuus, sopimukset ja velat siirtyvät perittävän kuolinpäivänä muodostuvalle kuolinpesälle (dödsbo). Kuolinpesän osakkaita ovat leski (myös avoliitosta), lakimääräiset perilliset ja yleistestamentinsaajat. Kuolinpesän osakkaat hallinnoivat kuolinpesää yhdessä. Jos yhdelle tai useammalle luonnolliselle henkilölle halutaan antaa valta hoitaa kuolinpesän asioita, on kaikkien kuolinpesän osakkaiden annettava hänelle kirjallinen valtakirja.[25] Jos kuolinpesän osakkaita ei ole, siirtyy kuolinpesän hallinta Allmänna arvsfonden -säätiölle. Säätiö jakaa sen hallintaan luovutettujen kuolinpesien varoja voittoa tavoittelemattomille järjestöille ja muille vapaaehtoistoimijoille käytettäviksi yleishyödyllisiin tarkoituksiin erityisesti lasten, nuorten, vammaisten ja vanhusten hyväksi.[26]

Ruotsilla on kansalaisille suunnattu sivusto, johon on koottu ohjeita omaisen kuoleman varalle: https://www.efterlevandeguiden.se/. Sivustolta löytyy esimerkiksi perusmuotoinen malliesimerkki kuolinpesän edustamiseen oikeuttavaksi valtakirjaksi. Lisäksi

[24] https://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/narenanhorigdor/dodsfallsintygmedslaktutredning.4.233f91f71260075abe8800017118.html, vierailtu 13.10.2025.
[25] https://www.efterlevandeguiden.se/att-borja-med/skota-ett-dodsbo.html, vierailtu 13.10.2025.
[26] https://www.arvsfonden.se/om-allmanna-arvsfonden/arv-som-utvecklar-sverige/fondens-historia, vierailtu 13.10.2025.

veroviranomainen lähettää aikaisintaan kolme viikkoa kuoleman jälkeen kuolinpesän osoitteeseen kirjeen, joka sisältää tietoja perukirjan laatimisesta. Kuolinpesän osakkaiden ei ole tarvinnut maksaa perintöveroa 1. tammikuuta 2005 lähtien. Kuolinpesä on kuitenkin tuloverovelvollinen kuolleen henkilön elinajalta sekä kuolinpesän tulojen osalta. Veroasioiden sähköiseen hoitamiseen kuolinpesän puolesta tarvitaan veroviranomaiselle toimitettava hakemus, joka kaikkien kuolinpesän osakkaiden on allekirjoitettava. Hakemuksen hyväksymisen jälkeen edustajaksi hyväksytty voi tehdä kuolinpesän veroilmoituksen sähköisessä asiointipalvelussa.

Ruotsissa perunkirjoitus ja perinnönjako toteutetaan pitkälti ilman viranomaisia. Termillä perunkirjoitus (bouppteckning) viitataan sekä perunkirjoitustilaisuuteen että perunkirjoituksen yhteydessä laadittavaan perukirjaan.[27] Perunkirjoitus on pidettävä kolmen kuukauden sisällä kuolemasta. Perunkirjoitukseen on kutsuttava kaikki osakkaat, leski (myös avoliitosta) sekä taho, joka saa osuuden jäämistöön vasta lakimääräisen perillisen tai yleistestamentin saajan jälkeen (20:2 ÄB).

Sen, joka hoitaa omaisuutta tai muuten parhaiten tuntee pesän, on pesän ilmoittajana (bouppgivare) annettava pesää koskevat tiedot. Kunkin osakkaan sekä lesken tai avopuolison on kehotuksesta annettava tietoja perukirjaan. Kuolinpesän ilmoittaja merkitsee perukirjaan kirjallisen vakuutuksen siitä, että perunkirjoituksessa annetut tiedot ovat oikeita eikä mitään tietoja ole tarkoituksella jätetty pois. Lisäksi kaksi uskottua miestä (gode män) vahvistaa, että kaikki on kirjattu perukirjaan oikein ja että varallisuus on arvioitu parhaan ymmärryksen mukaan (20:6 ÄB).

Pesän ilmoittaja on velvollinen valalla vahvistamaan perukirjaan antamansa vakuutuksen, jos joku, jonka oikeus saattaa olla tällaisesta valanteosta riippuvainen tai jos pesänselvittäjä (boutredningsman) tai testamentin toimeenpanija (testamentsexekutor) sitä vaatii. Sama velvollisuus on myös osakkaalla sekä eloonjääneellä puolisolla (myös avopuolisolla), joka ei ole toiminut kuolinpesän ilmoittajana. Myös muut henkilöt, jotka ovat ryhtyneet pesää koskeviin toimiin, voidaan velvoittaa vahvistamaan perunkirjoituksen tiedot valalla (20:6.2 ÄB).

Kuolinpesän osakkaat voivat laatia perukirjan itse tai antaa sen toimeksiantona kolmannelle. Perukirjasta löytyy täytettävä pdf-pohja veroviranomaisen internetsivuilta. Veroviranomainen voi myös lain mukaan lähettää kuolinpesälle esipainetun kuolinpesän perukirjalomakkeen, jossa on valmiina perittävän nimi ja henkilötunnus, asuinpaikka, kuolinpäivä, siviilisääty sekä tietoja avioliitosta ja kiinteistöomistuksista (20:3 a ÄB). Noin 60 prosenttia perukirjoista on hautaustoimistojen, asianajotoimistojen, pankkien ja muiden vastaavien yksityisen toimijoiden laatimia. Muut perukirjat ovat usein perittävän lähiomaisten itsensä laatimia.[28] Perukirjasta käyvät ilmi kuolinpesän osakkaat sekä vainajan varat ja velat kuolinpäivänä. Jos vainaja oli naimisissa, on perukirjasta käytävä ilmi puolison varat ja velat. Perukirjaan liitetään testamentti ja avioehtosopimus.

---

[27] Begreppet bouppteckning avser både den förrättning till vilken dödsbodelägare och andra berörda kallas, och den handling som upprättas vid förrättningen (prop. 2000/01:21 s. 40 ff.).

[28] E-tjänst för inlämning av bouppteckningar, s. 11. Saatavilla https://www.regeringen.se/contentassets/a7a2b2fb28d0413e8d93898d3979def3/skatteverkets-promemoria-e-tjanst-for-inlamning-av-bouppteckningar/, vierailtu 13.10.2025.

Tietyissä tapauksissa perukirja voidaan korvata kuolinpesän ilmoituksella (dödsboanmälan). Kuolinpesän ilmoitusta voidaan käyttää perunkirjoituksen sijasta silloin, kun vainajan varat tai vakuutukset eivät riitä kattamaan hautauskuluja ja muita kuolemaan liittyviä kuluja. Jotta kuolinpesän ilmoitus voidaan antaa, ei jäämistöön saa kuulua kiinteää omaisuutta. Jos perunkirjoitus halutaan korvata kuolinpesän ilmoituksella, on perillisten otettava yhteyttä perittävän kotikunnan sosiaalitoimeen, joka tekee kuolinpesän ilmoituksen veroviranomaiselle.

Kuolinpesän ilmoitus on tehtävä kirjallisesti. Siihen on sisällytettävä perittävän koko nimi, henkilönumero tai väliaikainen henkilötunnus, kotipaikka, asuinosoite ja kuolinpäivä sekä todistus siitä, että varoja koskee perunkirjoitusvelvollisuuden sijasta kuolinpesän ilmoitus. Ilmoituksessa on ilmoitettava myös kuolinpesän osakkaiden nimet ja asuinosoitteet, jos tiedot voidaan hankkia ilman huomattavaa ajanhukkaa. Kuolinpesän ilmoitus on tehtävä kahden kuukauden kuluessa kuolemasta. Vaikka kuolinpesän ilmoitus olisi tehty, on perunkirjoitus kuitenkin tietyissä tilanteissa toimitettava. Perunkirjoitus pitää toimittaa ilmoituksen tekemisen jälkeen, jos kuolinpesän osakas tai muu, jonka oikeus on siitä riippuvainen, sitä pyytää ja tämä asettaa vakuuden perunkirjoituksesta aiheutuvasta kustannuksesta. Perunkirjoitus pitää toimittaa myös, jos uutta varallisuutta ilmenee eivätkä edellytyksiä ilmoituksen tekemiselle sen vuoksi enää ole. Perunkirjoitus on tällöin toimitettava viimeistään kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun sitä koskeva pyyntö on tehty ja vakuus asetettu tai uusi varallisuus on ilmennyt.

Perukirja on toimitettava kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta veroviranomaiselle, joka rekisteröi perukirjan (20:8 ÄB). Veroviranomainen ei saa rekisteröidä perukirjaa, jos siitä käy ilmi, että sen laatimisessa ei ole noudatettu Ruotsin perintökaaren 20 luvun säännöksiä. Jos perukirja on puutteellinen, Verohallinto voi sakon uhalla asettaa määräajan puutteen korjaamiseksi. Jos perukirjan laatimisen jälkeen tulee tietoon uutta varallisuutta tai velkaa tai jos perukirjassa havaitaan muu virheellisyys, on laadittava täydennysperukirja (tilläggsbouppteckning). Se laaditaan samalla tavalla kuin perukirja. Veroviranomaisen käsittely kesti vuonna 2024 noin seitsemän viikkoa.[29]

Perukirjaa voidaan ja käytännössä myös käytetään osoittamaan kuolinpesän osakaspiiri. Ruotsissa ei ole erillistä perukirjan vahvistamismenettelyä. Vilpittömässä mielessä toiminut kolmas osapuoli saa luottamuksensuojaa niille toimille, jotka hän on tehnyt perukirjaan merkittyjen osakkaiden kanssa siinäkin tapauksessa, että perukirjaan olisi jäänyt merkitsemättä joku tai jotkut osakkaista (18:4.1 ÄB). Jos kuolinpesä tai kuolinpesän ainoana osakkaana oleva perillinen hakee lainhuutoa omaisuuden saamiseen perittävän jälkeen, pidetään rekisteröityä perukirjaa pätevänä saantoasiakirjana (Jordabalk (1970:994) 20:5).

Ruotsin hallitus nimesi 29.2.2024 selvityshenkilön tekemään arviota perintö- ja testamenttioikeuden uudistustarpeista. Selvityshenkilön tehtävänä oli tarkistaa perintöä ja testamentteja koskeva sääntely perintökaaressa. Selvityshenkilön oli muun muassa otettava kantaa serkkujen oikeuteen periä, pitäisikö perintöön tai testamenttiin perustuvan oikeuden menettämistä laajentaa koskemaan nykyistä useampia tapauksia sekä siihen, pitäisikö eloonjääneen avopuolison asemaa vahvistaa. Selvityshenkilön tuli tehdä myös ehdotus julkisen testamenttirekisterin toteuttamisesta, arvioida sähköisten testamenttien käyttöönottoa sekä antaa tätä koskevat tarpeelliset säädösmuutosehdotukset. Betänkande av Utredningen om en arvs- och testamentsrätt i tiden -mietintö (SOU 2025:91) julkaistiin elokuussa 2025.

---

29 https://www.skatteverket.se/privat/folkbokforing/narenanhorigdor/bouppteckning.4.18e1b10334ebe8bc80001217.html, vierailtu 12.11.2024.

Veroviranomainen on laatinut muistion perukirjojen sähköisestä palvelusta (E-tjänst för inlämning av boupptecknin gar 2023-06-12). Muistiossa ehdotetaan säädösmuutoksia, joiden myötä perukirja voitaisiin vastaisuudessa laatia ja toimittaa veroviranomaiselle sen ylläpitämässä sähköisessä palvelussa. Mahdollisuus lähettää perukirja myös paperisena asiakirjana esitetään säilytettäväksi.[30] Ruotsin parlamentti on hyväksynyt muistion perusteella valmistellun hallituksen esityksen. Ehdotusta koskevat lakimuutokset tulevat voimaan 1.7.2026.

5.2.2 Norja

Henkilön kuolemasta on ilmoitettava viipymättä tuomioistuimelle (tingretten). Velvollisuus ilmoituksen tekemiseen on kuolintodistuksen antaneella lääkärillä, vainajan puolisolla, avopuolisolla tai muulla lähiomaisella taikka muulla henkilöllä, joka oli läsnä kuolinhetkellä. Ilmoitusvelvollinen voi myös valtuuttaa toisen henkilön ilmoittamaan kuolemasta puolestaan. Erillistä ilmoitusta tuomioistuimelle ei tarvitse tehdä, jos lääkäri ilmoittaa kuolemasta suoraan veroviranomaiselle (Skatteetaten), joka ylläpitää väestörekisteriä. Tuomioistuin saa tällöin kuolintiedon väestörekisteristä. Jos perittävä kuului Norjan sosiaaliturvan piiriin, myös Norjan sosiaaliturvaviranomainen NAV (Arbeids- og velferdsetaten) saa tiedon kuolemasta yleensä suoraan väestörekisteristä. Jos perittävä oli avioliitossa, perittävän puoliso merkitään väestörekisteriin yhteyshenkilöksi. Lopullinen yhteyshenkilö merkitään, kun päätös kuolinpesän hallintomallista on tehty.[31]

Norjan jäämistöä ja kuolinpesän hallintoa koskevat säännökset ovat perinnöstä ja perinnönjaosta annetussa laissa (lov om arv og dødsboskifte 14.6. 2019 nr. 21, arveloven). Laki on tullut voimaan vuoden 2021 alusta ja sillä on korvattu aikaisempi perintölaki (lov 3.3. 1972 nr. 5 om arv m.m.) sekä kuolinpesän hallinnosta ja perinnönjaosta annettu laki (lov 21.2. 1930 om skifte).

Kun tuomioistuin on saanut tiedon kuolemasta, sen on tarkistettava, onko perittävä jättänyt testamentin käräjäoikeudelle. Sen tulee myös mahdollisimman pian olla yhteydessä tahoihin, jotka lain mukaan voivat olla oikeutettuja perintöön, ellei heidän voida olettaa jo saaneen tiedon kuolemasta. Perillisiä ovat testamentissa nimetyt henkilöt sekä perintölaissa nimetyt henkilöt eli leski ja lakimääräiset perilliset. Vainajan puoliso, avopuoliso, lähimmät sukulaiset ja testamenttiperilliset ovat velvollisia antamaan tietoja vainajan omaisuudesta, perhesuhteista, mahdollisesta testamentista sekä muista perintöasian käsittelemisen kannalta tärkeistä asioista. Jos perittävällä oli testamentti kotona tai yksityisessä säilytyksessä, perillisten tulee toimittaa se tuomioistuimelle. Jos perittävä oli tehnyt testamentin, on tuomioistuimen viipymättä ilmoitettava tästä henkilölle tai henkilöille, joilla on testamentin mukaan oikeus perittävän omaisuuteen. Jos joku perillisistä on alaikäinen tai menettänyt oikeudellisen toimintakykynsä, tuomioistuimen on ilmoitettava siitä maaherranvirastolle (statsforvalteren).

Henkilön kuolinpesään sisältyvät häneltä jäänyt varallisuus, velat, oikeudet ja velvollisuudet. Tuomioistuin pyytää perillisiä päättämään, toteutetaanko kuolinpesän selvittäminen ja jakaminen yksityisesti (privat skifte) vai virallistoimituksena (offentlig skifte). Tuomioistuin voi antaa neuvoja pesän selvittämiseen. Tietyissä tapauksissa pesänjakoa voidaan myös lykätä, jos leskellä on oikeus pitää pesä jakamattomana hallussaan. Päätös tehdä jako perillisten kesken

[30] E-tjänst för inlämning av boupptecknin gar, s. 19.
[31] https://www.skatteetaten.no/person/folkeregister/dodsfall/overta-avdodes-bo/, vierailtu 13.10.2025.

tulee tehdä 60 päivän sisällä kuolemasta tai muun tuomioistuimen asettaman rajan puitteissa toimittamalla hakemus tuomioistuimeen annetussa ajassa.

Pesänjako tehdään tavallisesti perillisten kesken yksityisenä jakona. Tällöin kuolinpesän osakkaat sopivat keskenään vainajan varojen ja irtaimiston jakamisesta. Yksityinen pesän jakaminen edellyttää tuomioistuimen myöntämää lupaa (skifteattest), joka voidaan myöntää, jos vähintään yksi perillinen ottaa velkavastuun perittävän veloista. Tuomioistuin voi myöntää perillisille oikeuden (formuesfullmakt) saada olennaiset tiedot perittävän taloudellisesta tilanteesta. Perilliset voivat myös pyytää tuomioistuinta julkaisemaan ilmoituksen velkojille. Ilmoitus julkaistaan Virallisessa lehdessä (Lysingblad) ja paikallisissa tai alueellisissa lehdissä. Ilmoituksessa velkojia pyydetään ilmoittautumaan kuuden viikon sisällä. Jos velkoja ei noudata aikarajaa, velka mitätöityy. Velan mitätöityminen ei kuitenkaan koske aivan kaikkia velkoja. Perillinen maksaa ilmoittamisesta aiheutuvat kulut. Kun päätös pesän selvittämisen mallista on tehty, tuomioistuin toimittaa todistusvoimaisen asiakirjan asiasta perillisille 1–2 viikossa. Asiakirjassa listataan kaikki tuomioistuimen tuntemat perilliset sekä se, kuka on vastuussa perittävän veloista. Asiakirja antaa oikeuden päästä käsiksi perittävän pankkitileihin ja muuhun omaisuuteen.

Perintöverosta on luovuttu Norjassa vuonna 2014. Kuolinpesä on kuitenkin vastuussa perittävän verojen maksusta ajalta ennen perittävän kuolemaa, minkä vuoksi kuolinpesän yhteyshenkilö saa pääsyn perittävän verotusasiakirjoihin veroviranomaisen sähköisessä asiointipalvelussa. Veroviranomainen lähettää perittävän ja kuolinpesän veroilmoituksen sekä verotuspäätöksen myös paperisena versiona väestörekisteriin merkitylle yhteyshenkilölle. Jos kuolinpesää ei jaeta kuolinvuoden aikana, on osakkaiden lähetettävä verottajalle kuolinpesän veroilmoitus vuosittain pesän jakamiseen asti. Norjassa ei laadita perukirjaa eli luetteloa vainajan varoista ja veloista silloin, kun kyseessä on yksityinen pesänjako. Perinnöstä on kuitenkin yleensä ilmoitettava veroviranomaisille.

Myös Norjassa on käynnissä erilaisten elämäntapahtumien digitalisointihankkeita. Yksi Norjan hallituksen priorisoimista hankkeista on hanke nimeltä Kuolema ja perintö (Dødsfall og arv). Hankkeessa pyritään siihen, että omaiset voisivat helpommin löytää ja hyödyntää tarvitsemiaan palveluita.[32] Tavoitteena on yksinkertaistaa monimutkaisia paperipohjaisia menettelyitä sekä helpottaa digitalisoinnin ja tiedon jakamisen avulla omaisten tilannetta. Hankkeen vastuuministeriö on Digitalisaatio- ja hallintoministeriö (Digitaliserings- og forvaltningsdepartementet). Toteutuksesta vastaa Norjan digitalisaatioviranomainen (Digitaliseringsdirektoratet, Digdir).[33]

Osana hanketta on toteutettu Digitaalinen kuolinpesä (Digitalt dødsbo) –palvelu perillisille, jotka suorittavat pesän selvittämisen ja jaon yksityisesti. Palvelu toimii perillisten tiedonlähteenä sekä tarjoaa yleiskuva vainajan omaisuudesta ja veloista. Palveluun on tarkoitus kerätä muun muassa tiedot vainajan pankkitilin saldosta, veloista, varallisuudesta, ajoneuvoista, eläkevakuutuksista, testamentin ja avioehtosopimuksen olemassaolosta sekä verotiedoista. Yleiskuvan saaminen kuolinpesän varoista ja veloista on tärkeää, sillä Norjassa pesän jakaminen yksityisesti edellyttää vastuun ottamista perittävän veloista. Palvelussa käsiteltävien

[32] https://www.digdir.no/sammenhengende-tjenester/arbeidet-med-de-sju-livshendelsene/1170, vierailtu 13.10.2025.
[33] https://www.digdir.no/handlingsplanen/dodsfall-og-arv/2588, vierailtu 13.10.2025.

henkilötietojen rekisterinpitäjänä on Digdir, ja se on toteutettu Altinn-asiointialustalle. Digitaalinen kuolinpesä -palvelu on otettu käyttöön kesäkuussa 2025.[34]

Norjan perintölakiin on vuonna 2022 lisätty uusi 88 a §. Pykälän nojalla perinnönjako sekä jaon mahdollistavat toimet voidaan toteuttaa käyttämällä julkisen hallinnon tarjoamia sähköisiä palveluita. Uuden 88 a §:n nojalla voidaan lisäksi antaa tarkentavia asetuksia sähköisistä palveluista. Norjassa on tullut 1.1.2025 voimaan uusi digitaalista kuolinpesää koskeva asetus. (Forskrift om Digitalt dødsbo). Asetuksessa säädetään Digitaalinen kuolinpesä –palvelussa tapahtuvasta tietojen käsittelystä, tietosisällöstä sekä tiedon jakamisesta.

5.2.3 Tanska

Henkilön kuollessa lääkäri laatii kuolintodistuksen (dødsattest), joka lähetetään sähköisesti Tanskan terveysviranomaisen (Sundhedsstyrelsen) sähköiseen ilmoitusjärjestelmään (elektroniske indberetningssystem). Tieto kuolemasta lähtee automaattisesti myös perittävän seurakunnalle sekä sen tuomiopiirin perintöasioita käsittelevälle tuomioistuimelle (skifteret), jossa perittävällä oli asuinpaikka.

Kun kuolema on rekisteröity Tanskan väestörekisteriin (centrale personregister) pääsy perittävän pankkitileille suljetaan. Tuomioistuin valvoo kuolinpesän hoitoa ja päättää, miten perittävän omaisuutta on käsiteltävä. Perittävän varallisuutta tai omaisuutta ei saa myydä tai siirtää ilman tuomioistuimen lupaa.

Tanskan perimystä koskevat säännökset ovat perintölaissa (arveloven, nr 1347 af 15/06/2021). Kuolinpesän hallintoa koskevat säännökset ovat perinnönjaosta annetussa laissa (lov om skifte af dødsboer nr 1807 af 03/09/2021).

Tuomioistuin ottaa yhteyttä edustajaksi ilmoitettuun henkilöön noin kuukauden kuluessa kuolemasta. Edustaja saa tuomioistuimelta viestin joko sähköisesti tai tavallisena kirjeenä, jos hänelle on myönnetty poikkeus sähköisten viestien vastaanottamisesta. Yhteydenotossa edustajaa pyydetään olemaan tuomioistuimeen yhteydessä puhelimitse joko tiettynä ajankohtana tai aukioloaikojen puitteissa. Puhelinkeskustelu tuomioistuimen kanssa katsotaan tapaamiseksi. Puhelun aikana pyritään päättämään, miten kuolinpesän selvittäminen toteutetaan. Myös muut kuin edustaja saavat osallistua tapaamiseen. Edustaja on velvollinen kertomaan tapaamisesta ja siihen liittyvistä asioista kaikille perillisille. Jos perittävä on tehnyt testamentin yksityisesti tai hätätilatestamentin, tulee omaisten huolehtia sen löytämisestä. Jos perittävä on tehnyt testamentin notaarin luona, se on tuomioistuimen saatavilla ilman erillistä toimittamista.

Pesänselvitys ja perinnönjako voidaan toteuttaa joko yksityisesti (privat skifte), jolloin perilliset hoitavat pesän selvittämisen ja jaon itse tai sen voi hoitaa tuomioistuimen määräämä toimitsija (bobestyreskifte). Perillisillä on yleensä vapaus valita näiden välillä. Yksityinen pesänselvitys ja perinnönjako ei kuitenkaan ole mahdollista, jos perittävä on nimennyt tietyn henkilön hoitamaan toimitsijan ja jakajan tehtävää. Pesä voidaan selvittää ja jakaa myös yksinkertaistettuna yksityisenä jakona (forenklet privat skifte) niissä tapauksissa, joissa perintöveroa ei ole tulossa maksettavaksi. Kuolinpesät, joiden varat hautajaiskulujen jälkeen jäävät vuosittain erikseen vahvistettavan määrän alle, voidaan selvittää ja jakaa yksinkertaistetussa menettelyssä (boudlaeg). Kuolinpesä voi myös jäädä jakamatta (uskiftet bo),

[34] https://www.digdir.no/sammenhengende-tjenester/digitalt-dodsbo-er-na-tilgjengelig-arvinger/7158, vierailtu 13.10.2025.

jos vainajalta jää puoliso ja yhteisiä lapsia, ja puoliso sitoutuu ottamaan vastuulleen vainajalta jääneet velat. [35]

Tuomioistuin päättää, miten pesän selvittäminen ja jako toteutetaan. Jos pesä selvitetään ja jaetaan yksityisesti, pesän edustaja voi tuomioistuimelle tehtävällä hakemuksella pyytää pesän luovuttamista. Tuomioistuin lähettää lomakkeet edustajalle puhelun jälkeen. Tehtyään ratkaisunsa tuomioistuin antaa hallintatodistuksen (skifteretsattest), jossa hallintamuoto täsmennetään. Hallintatodistus todistaa joko perillisten, toimitsijan tai eloonjääneen puolison olevan toimivaltainen hoitamaan kuolinpesän asioita. Hallintatodistuksella perittävän tilit voidaan avata uudestaan sekä vuokrasopimus voidaan päättää. Kun omaiset saavat hallintatodistuksen, mukana tulee lasku tuomioistuimen kuluista. Lasku tulee maksaa 14 päivän kuluessa siitä, kun tuomioistuin on luovuttanut pesän osakkaiden hallintaan.

Pesä voi jäädä perillisten hallintoon, jos kaikki perilliset siihen suostuvat. Toimitsijaa voi hakea kuitenkin myöhemmin missä tahansa vaiheessa. Perillisten tulee nimetä edustaja, joka voi olla joku perillisistä tai esimerkiksi ulkopuolinen lakimies. Edustaja on pesän yhteyshenkilö tuomioistuimen, verohallinnon ja pesän velkojien kanssa. Edustaja ei kuitenkaan voi tehdä pesää koskevia ratkaisuja ilman kaikkien osakkaiden allekirjoitusta.

Perillisiä ovat lakimääräiset perilliset ja testamentin saajat. Jos lakimääräisiä perillisiä tai testamentinsaajia ei ole, perittävän omaisuus menee valtiolle (arveloven 95 §). Perilliset eivät ole pääsääntöisesti vastuussa perittävän veloista. On kuitenkin olemassa tiettyjä tilanteita, joissa perilliset voivat joutua vastuuseen perittävän veloista (lov om skifte af dødsboer 27 §).

Perukirja (åbningsstatus) laaditaan kuolinpesän selvittämisen alkuvaiheessa. Perukirja, joka on luettelo vainajan varoista ja veloista, toimitetaan tuomioistuimelle ja veroviranomaiselle tavallisesti kuuden kuukauden kuluttua vainajan kuolemasta. Lopullinen kuolinpesän perinnönjakokirja (boopgorelse) sisältää tulo-, meno- ja velkaselvityksen, perinnönjakopäivän inventaarion, perintöverolaskelman ja selvityksen perinnön jakautumisesta perillisten kesken. Perinnönjakokirja ja verolaskelma toimitetaan tuomioistuimelle ja verohallinnolle tarkastettaviksi. Kuolinpesä tulee selvittää vuoden sisällä kuolemasta. Lopullinen perinnönjakokirja tulee toimittaa tuomioistuimelle ja veroviranomaiselle kolmessa kuukaudessa perinnönjaon jälkeen.

Perukirjalle ja perinnönjakokirjalle on tuomioistuimen verkkosivuilla täytettävät pdf-pohjat.[36]Jos perukirjalle tai perinnönjakokirjalle asetettuja määräaikoja ei noudateta, tuomioistuin voi määrätä toimitsijan (lov om skifte af dødsboer 30 §). Jos tuomioistuin on määrännyt pesälle toimitsijan, pesä tulee olla selvitetty ja jaettu kahdessa vuodessa kuolemasta ja asiakirjat toimitettu tuomioistuimelle ja veroviranomaiselle kolmessa kuukaudessa pesän selvityksestä.

Tanskassa on kuolinpesävero (boafgift), jota kutsuttiin aikaisemmin perintöveroksi (arveafgift). Vero lasketaan koko kuolinpesän omaisuudesta riippumatta siitä, kuinka monta perillistä pesässä on. Lesken osuudesta tai hyväntekeväisyyteen testamentatusta osuudesta ei makseta perintöveroa.

---

[35] Katso kuolinpesän eri hallintamuodoista https://www.domstol.dk/alle-emner/doedsfald-og-arv/skifteformer, vierailtu 13.10.2025.

[36] Katso https://www.domstol.dk/media/cfrndyee/aabningsstatus.pdf, vierailtu 13.10.2025. ja https://www.domstol.dk/media/ohbnx3je/boopgoerelse.pdf, vierailtu 13.10.2025.

Tanskalla on borger.dk -internetsivustolla julkaistu kansalaisille suunnattu Når livet slutter -opas, johon on koottu ohjeita omaisen kuoleman varalle. Tuomioistuimella on sähköinen asiointipalvelu (skifteportalen). Palvelu on avattu vuonna 2022, ja sitä on tarkoitus jatkokehittää ainakin vuoteen 2026 saakka. Asiointipalvelua voi käyttää tuomioistuimelle ilmoitettu yhteyshenkilö eli omainen, toimitsija tai muu tuomioistuimelle ilmoitettu henkilö. Asiointipalvelusta kuolinpesän edustaja saa selville pesän velat. Verkkopalvelusta saa myös tietoonsa kuolinpesän edustajan yhteystiedot, jos sille on perusteltu tarve. Näin esimerkiksi vakuutusyhtiön edustaja voi olla yhteydessä kuolinpesään.

Tuomioistuin julkaisee Virallisessa lehdessä (Statstidende) ilmoituksen kuolinpesästä. Ilmoituksen julkaisemisen jälkeen niiden yksityishenkilöiden tai yritysten, joilla on saamisia kuolinpesästä, tulee ilmoittaa saatavansa verkkopalveluun kahdeksan viikon kuluessa. Velkojat menettävät oikeutensa saada velat maksetuksi kuolinpesästä, jos ne eivät ilmoita saamisiaan määräajassa. Tämä ei koske veroviranomaista eikä sellaisia velkoja, joilla on lailliset kiinnitykset. Verkkopalveluun tulee myös ilmoittaa kuolinpesää kohtaan syntyneet saamiset, kuten vuokra, lämmitys, hautajaiskulut sekä velat kuolinpesälle ja tilanteet, joissa joko kuolinpesällä on hallussaan ilmoittajan omaisuutta tai ilmoittajalla on hallussaan kuolinpesän omaisuutta. Lisäksi pankit voivat ilmoittaa vainajaa ja kuolinpesää koskevat tietonsa verkkopalveluun.

5.2.4 Islanti

Henkilön kuolemasta on ilmoitettava mahdollisimman pian aluevaltuutetulle sen jälkeen, kun lääkäri on laatinut kuolintodistuksen. Omaiset voivat ilmoittaa kuolemasta joko sähköisesti tai asioimalla aluevaltuutetun toimistolla. Joulukuusta 2022 lähtien lääkärit ovat voineet laatia kuolintodistuksen sähköisesti. Nykyisin kuolintodistus laaditaan sähköisenä yli 90 prosentissa tapauksista. Jos kuolintodistus on laadittu sähköisenä, lääkäri lähettää sen samanaikaisesti aluevaltuutetulle, Islannin rekisteriviranomaiselle (Þjóðskrá) sekä Islannin terveysjohtajan virastolle (embætti landlæknis). Sähköisen kuolintodistuksen mukana on tieto siitä, kuka omainen on yhteydessä aluevaltuutettuun. Jos kuolintodistus on laadittu paperisena, omaisten on itse toimitettava todistus aluevaltuutetulle.

Perimyksestä säädetään Islannin perintölaissa (erfðalög, nr. 8, 14.3. 1962). Henkilön kuollessa syntyy kuolinpesä, jolle siirtyvät perittävän taloudelliset oikeudet ja velvoitteet. Perillisillä ei ole oikeutta hallita kuolinpesän omaisuutta. Kuolinpesää hallinnoi kuolinpesän muodostumisesta pesän jakamiseen asti aluevaltuutettu, jolla on yksinomainen oikeus tehdä kuolinpesän varallisuutta koskevia päätöksiä. Islannissa on yhdeksän aluevaltuutettua.

Saatuaan sähköisen ilmoituksen kuolemasta, ilmoitetulle omaiselle lähetetään sähköiseen Ísland.is -postilaatikkoon todistus kuolinilmoituksesta, valtuutus maksaa hautajaiskustannukset perittävän pankkitileiltä sekä jos ilmoituksen tekijä on myös perillinen, valtuutus kerätä tietoa perittävän varallisuudesta ja velvoitteista. Ilmoittaja voi saada asiakirjat myös paperisena aluevaltuutetun toimistosta. Hautajaisia ei saa järjestää ennen kuin papille tai muulle hautajaiset pitävälle taholle on annettu todistus siitä, että kuolemasta on ilmoitettu aluevaltuutetulle. Luvan hautajaisiin antaa se aluevaltuutettu, jonka alueella perittävällä oli virallinen osoite.

Perillisten on neljän kuukauden kuluessa kuolemasta tehtävä päätös tavasta, jolla kuolinpesä selvitetään ja jaetaan. Perilliset voivat joko ilmoittaa aluevaltuutetulle pesän olevan varaton, pyytää lupaa jakaa pesä yksityisesti (einkaskipti á dánarbúi) tai pyytää pesänjakoa tuomioistuimessa (opinber skipti dánarbús). Lisäksi puoliso voi pyytää lupaa lykätä pesänjakoa. Etelä-Islannin aluevaltuutetun toimistolta saadun tiedon mukaan kaikki edellä mainitut hakemukset on nykyisin mahdollista tehdä myös sähköisesti. Jos perilliset eivät neljän

kuukauden kuluessa kuolemasta ole tehneet päätöstä kuolinpesän selvitys- ja jakotavasta, on aluevaltuutetun lähetettävä heille kehotus asiasta. Jos perilliset eivät noudata kehotusta, aluevaltuutettu voi joko lakkauttaa varattoman pesän tai vaatia pesänjakoa tuomioistuimelta.

Etelä-Islannin aluevaltuutetun toimistolta saadun tiedon mukaan perillisten on annettava aluevaltuutetulle alustavia tietoja perittävän varoista ja veloista jo silloin, kun aluevaltuutetulle ilmoitetaan kuolintapauksesta. Perillisten ei kuitenkaan tarvitse antaa yksityiskohtaisia varallisuustietoja menettelyn alussa. Puolison hakiessa lupaa lykätä pesänjakoa, hänen on annettava kaikki varallisuutta ja velkoja koskevat tiedot sekä perittävästä että itsestään. Sama velvoite kaikkien perittävän varallisuutta ja velkaa koskevien tietojen antamiseen koskee perillisiä heidän hakiessaan lupaa pesän jakamiseen. Jos perilliset eivät anna tietoa perittävän varoista ja veloista, aluevaltuutetulla on lakisääteinen oikeus pyytää tietoja itse esimerkiksi verottajalta.

Perintö jaetaan joko lakimääräisten perimyssääntöjen mukaan tai testamentissa määrätyllä tavalla. Jos lakimääräisiä perillisiä tai testamenttia ei ole, perintö menee valtiolle (ríkissjóð). Perittävän velvollisuudet siirtyvät sellaisinaan yhteisvastuullisesti perillisille, jos he päättävät pyytää pesän jakamista yksityisesti. Tällaista vastuuta ei synny, jos perilliset pyytävät pesänjakoa tuomioistuimelta. Puoliso, joka on pyytänyt lykkäystä pesän jakamiseen, on vastuussa perillisen taloudellisista velvoitteita.

Islannissa ei vaadita samanlaisen perukirjan laatimista kuin Suomessa ja Ruotsissa. Kuolinpesän lakkauttamisen yhteydessä on kuitenkin laadittava aluevaltuutetulle toimitettava perintöraporttilomake (erfðafjárskýrsla). Lomake laskee automaattisesti kaikki summat, kun tiedot kuolinpäivästä, varoista, veloista ja perintösuhteista on täytetty lomakkeelle. Raporttiin on myös liitettävä siihen täytettäviin tietoihin liittyvät olennaiset tausta-asiakirjat.[37]

Etelä-Islannin aluevaltuutetun toimistolta saadun tiedon mukaan Islannissa on ollut erityisesti koronapandemian alettua käynnissä perintömenettelyn digitalisointiin liittyviä hankkeita, joiden aikana on muun muassa sähköistetty perintömenettelyyn liittyvät lomakkeet. Lisäksi Islannin viranomaiset tekevät parhaillaan yhteistyötä, jotta tiedot perittävän varallisuudesta ja veloista olisivat saatavilla automaattisesti. Kuolinpesän asioiden hoitamista pyritään helpottamaan myös yhteistyössä pankkien kanssa.

5.2.5 Viro

Virossa perintöön liittyviä menettelyitä hoitaa notaari, minkä vuoksi Viron perintömenettely poikkeaa monelta osin suomalaisesta menettelystä. Viron perimystä koskevat säännökset ovat perintölaissa (Pärimisseadus, RT I 2008, 7, 52).

Pääsääntöisesti terveydenhuollon palveluntarjoaja tai lääkäri laatii kuolintodistuksen sekä tekee kuolinilmoituksen Viron sisäministeriön ylläpitämään väestörekisteriin. Perintöasian selvittämisen voi aloittaa perillinen, perittävän velkoja, testamentinsaaja tai muu henkilö, jolla on oikeuksia tai vaatimuksia kuolinpesää kohtaan. Menettelyn aloittamista haluavan on käännyttävä notaarin puoleen. Menettelyä voi hoitaa vain yksi notaari.

Kun notaari on vastaanottanut hakemuksen perintöasioita koskevan menettelyn aloittamisesta, hän tekee perintörekisteriin (pärimisregister) menettelyn aloittamista koskevan merkinnän. Perintörekisteri on Viron notaarien (Notarite Koda) ylläpitämä rekisteri, joka sisältää tietoja

[37] https://island.is/en/inheritance-report, vierailtu 13.10.2025.

muun muassa testamenteista, perintösopimuksista, perintömenettelystä ja perintötodistuksista. Rekisteriin talletetut perintösopimusta ja testamenttia koskevat tiedot ovat salassapidettäviä perintöasian avaamiseen eli henkilön kuolemaan asti.[38] Perintöasiaa hoitavan notaarin on ilmoitettava rekisteriin perintöasian vireillepanoa koskevan hakemuksen hyväksymisestä ja pyydettävä tieto siitä, onko samassa perintöasiassa tehty hakemus perintöasian vireilletulosta jollekin muulle notaarille. Lisäksi notaari julkaisee kahden työpäivän kuluessa perintöasioita koskevan menettelyn alkamisesta ilmoituksen *Ametlikud Teadaanded* –julkaisussa. Notaari lähettää ilmoituksen perintöasiamenettelyn aloittamisesta hänen tiedossaan oleville perillisille ja muille henkilöille, joille on testamentissa tai perintösopimuksessa annettu oikeuksia tai velvollisuuksia.

Notaari hakee tietoa perittävän oikeuksista ja velvollisuuksista rekistereistä, jotka on listattu Viron oikeusministeriön asetuksessa sekä tekee kyselyjä Virossa toimiville luottolaitoksille. Luottolaitos, jolle kysely on tehty ja jolla on tietoa perittävästä, on velvollinen toimittamaan tiedot notaarille sähköisesti ilman erillistä veloitusta kymmenen työpäivän kuluessa kyselyn vastaanottamisesta (pärimisseadus 167 §). Jos perittävä oli kuollessaan naimisissa ja aviopuolisoilla oli keskinäisiä purkamattomia yhteisomistussuhteita, tekee notaari vastaavat kyselyt ja tiedustelut myös eloonjääneen puolison oikeuksien ja velvollisuuksien osalta.

Henkilöllä, jolla on oikeus aloittaa perintöasiaa koskeva menettely, on menettelyn aikana oikeus saada notaarilta tietoa siitä, kuka on ottanut perinnön vastaan ja kuka on luopunut perinnöstä. Jos perimys perustuu testamenttiin, tällainen oikeus on myös henkilöllä, joka olisi lakimääräisen perimisjärjestyksen mukaan ollut perillinen. Edellä mainituilla henkilöillä on oikeus tutustua myös perittävän oikeuksien ja velvollisuuksien osalta tehtyjen kyselyjen ja tiedustelujen tuloksiin. Jos perimys perustuu viimeisen tahdon ilmaisuun, henkilöllä, joka olisi lakimääräisen perimisjärjestyksen mukaan ollut perijä, on oikeus tutustua testamenttiin ja perintösopimukseen.

Kun perillisen perimisoikeus ja sen laajuus on riittävällä tavalla todistettu, notaari vahvistaa perintötodistuksen. Perintötodistukseen merkitään jokaisen perillisen perintöosan suuruus, mutta ei sitä, mistä kuolinpesä koostuu. Perintötodistus on oikeusseuraannon todistava asiakirja, joka osoittaa, että todistuksessa mainitut henkilöt ovat perillisiä todistukseen merkityssä laajuudessa. Perintötodistusta ei kuitenkaan saa vahvistaa ennen kuin on kulunut yksi kuukausi siitä, kun perintöasioita koskevan menettelyn aloittamisesta julkaistiin ilmoitus *Ametlikud Teadaanded* -julkaisussa. Notaari tekee perintötodistuksen vahvistamisesta merkinnän perintörekisteriin.

Kun perintötodistus on annettu, perilliset voivat toimittaa perinnönjaon. Jos perinnönjaosta syntyy kiistaa, perinnön jakaa jonkun perinnönsaajan hakemuksesta tuomioistuin. Jaettavaan omaisuuteen ei sisälly sellaiset oikeudet ja velvollisuudet, jotka joko lain nojalla tai luonteensa vuoksi on katsottava olevan erottamattomasti sidoksissa perittävään. Jos testamenttia tai perintösopimusta ei ole tai sitä ei ole tehty koko omaisuudesta, perintö jaetaan lain mukaan. Lakimääräisiä perillisiä ovat puoliso ja sukulaiset, jotka perivät kolmessa ryhmässä. Jos perittävällä ei ole lakimääräisiä perillisiä eikä aviopuolisoa, perintö menee perittävän viimeiselle asuinkunnalle. Jos perittävän viimeinen asuinpaikka oli ulkomailla, mutta perimykseen sovelletaan Viron lainsäädäntöä, perintö menee Viron valtiolle.

[38] Katso perintörekisteristä esimerkiksi https://www.rik.ee/et/muud-teenused/parimisregister, vierailtu 13.10.2025.

Virossa ei ole perintöveroa. Jos perillinen ottaa perinnön vastaan, hänelle siirtyvät perittävän kaikki oikeudet ja velvollisuudet, mukaan lukien mahdollinen verovelvollisuus. Jos jäämistön arvo ei riitä kattamaan esimerkiksi perittävän velkoja, perillisen on täytettävä velvoitteet omalla kustannuksellaan, paitsi jos perillinen on pesänselvityksen tekemisen jälkeen täyttänyt velvoitteet laissa säädetyn mukaisesti, jos kuolinpesä on julistettu konkurssiin tai jos konkurssimenettely on rauennut ilman konkurssiin asettamista. Jos perillinen vaatii pesänselvitystä, jäämistön velkoja ei voi kuitata perilliselle osoittamaansa vaatimusta jäämistöstä ennen kuin selvitys on tehty. Pesänselvityksen jälkeen perillisellä on vastuu jäämistöön liittyvistä velvoitteista jäämistön arvoon asti.[39]

6 Lausuntopalaute

6.1 Lausuntopyyntö ja saadut lausunnot

Hallituksen esityksen pohjana ollut työryhmämietintö oli lausuntokierroksella 5.12.2025 – 6.2.2026. Työryhmän mietinnöstä saatiin 60 lausuntoa. Lausuntopalautteesta laadittu tiivistelmä on julkaistu [linkki].

Lausunnon antoivat: Aatos Legal Technology Oy, Digi- ja väestötietovirasto, eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia, Elinkeinoelämän keskusliitto EK, Eläkkeensaajien Keskusliitto EKL ry, Finanssiala ry, Helsingin hallinto-oikeus, Huoma – Henkirikoksen uhrien läheiset ry, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Julkiset oikeusavustajat ry., Juristiliitto – Juristförbundet ry, emeritusprofessori Urpo Kangas, Kansallisarkisto, Kansaneläkelaitos, Keskuskauppakamari ry, Kiinteistönvälitysalan Keskusliitto ry, Kirkkohallitus, KÄPY – Lapsikuolemaperheet ry, Liikenne- ja viestintävirasto Traficom, vanhempi yliopistonlehtori Tapani Lohi, maa- ja metsätalousministeriö, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry, Maanmittauslaitos, Metsäteollisuus ry, Monimuotoiset perheet -verkosto, Nordea Bank Oyj, Nuoret Lesket ry, Oikeusrekisterikeskus, Patentti- ja rekisterihallitus, Poliisihallitus, Rivenez Oy, Ruokavirasto, Sahateollisuus ry, sisäministeriön poliisiosasto, Suomen Asianajajat, Suomen Isännöintiliitto ry, Suomen Kuntaliitto ry, Suomen ortodoksinen kirkko, Suomen Vuokranantajat ry, Surunauha ry, Syöpäjärjestöt, Tietosuojavaltuutetun toimisto, Tulli, Tuomioistuinvirasto, Ulosottolaitos, Valtiokonttori, valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosasto, valtiovarainministeriön valtionhallinnon kehittämisosasto, Vanhuusasiavaltuutettu, Vapaa-ajattelijain Liitto ry, Verohallinto ja Veronmaksajain Keskusliitto ry. Lisäksi saatiin yksi yksityishenkilön antama lausunto.

Ahvenanmaan maakuntahallitus, professori Juha Lindgren, opetus- ja kulttuuriministeriö, puolustusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö ja valtioneuvoston kanslia ilmoittivat, ettei niillä ole lausuttavaa.

6.2 Yleiset huomiot ja laki kuolinpesän palvelualustasta

Useissa lausunnoissa esityksestä annettavat yleiset huomiot oli annettu osana kuolinpesän palvelualustasta annettavaan lakiin annettuja huomioita eikä lausunnoista ollut aina pääteltävissä tarkoitettiinko huomiot kohdennettavaksi yleisesti esitykseen vai lakiin kuolinpesän palvelualustasta. Tämän vuoksi yleiset huomiot on tässä esitetty samassa yhteydessä kuin kuolinpesän palvelualustasta annettavaan lakiin kohdistuvat huomiot.

[39] Lisätietoa menettelystä esimerkiksi https://e-justice.europa.eu/topics/family-matters-inheritance/inheritance/succession/ee_fi?ESTONIA=&member=1#tocHeader3, vierailtu 13.10.2025.

Ylipäätään esityksen tavoitteita ja ehdotettuja uusia palveluita sekä tarkemmin ehdotusta kuolinpesän palvelualustasta pidettiin perusteltuna ja kannatettavana. Yhdessäkään lausunnossa näitä ei vastustettu. Muutama lausunnonantaja kannatti myös Verohallinnon sähköistä asiointipalvelua kuolinpesän palvelualustan sijainniksi. Usea lausunnonantaja piti kuitenkin esitystä keskeneräisenä, joka jätti monia seikkoja epäselviksi. Epäselviä seikkoja toivottiin selkeytettävän erityisesti perusteluissa, mutta myös säännöstason muutoksia kuolinpesän palvelualustasta annettavaan lakiin ehdotettiin.

Kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain käyttöoikeussäännöksiä 3 §:ssä kommentoitiin useassa lausunnossa. Kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain käyttöoikeussäännöksien yhteensopivuus kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain säännöksiin tulisi Digi- ja väestötietoviraston mielestä varmistaa. Kirkkohallitus ehdotti, että käyttöoikeuksien rajausperusteista säädettäisiin laissa. Maa- ja metsätalousministeriön mukaan käyttöoikeuksia olisi hyvä voida rajata muutoinkin kuin tietyn kuolinpesään liittyvän aseman perusteella. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia huomioi lausunnossaan, ettei esityksessä näyttäisi olevan tarkempia säännöksiä siitä, miten erityisesti uskotut saisivat oikeuden palvelualustan käyttöön. Tietosuojavaltuutetun toimisto korosti sitä, etteivät käyttöoikeudet saa olla liian laajat. Jatkovalmistelussa kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 3 §:ää on lausuntopalautteen perusteella arvioitu ja sitä on täydennetty uskottujen miesten käyttöoikeuksia koskevalla säännöksellä. Kuolinpesän palvelualustan käyttöoikeuksiin liittyviä perusteluita on lisäksi täydennetty esimerkiksi selkeyttämällä kuolinpesän ilmoittajan mahdollisuuksia toimia palvelualustalla sekä kuvaamalla muutoinkin tarkemmin käyttöoikeuksien muodostumista palvelualustalla ja käyttöoikeuksien perusteella toimimismahdollisuuksia palvelualustalla.

Maa- ja metsätalousministeriö huomioi lausunnossaan, että asiakirjojen säilytyspalvelun tietojen poistamista koskevassa 8 §:n säännöksessä ei ole selvästi sanottu, mikä taho poistaisi asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot. Jatkovalmistelussa säännökseen on lisätty maininta, että tietojen poistamisesta vastaa Verohallinto. Asiakirjojen säilytyspalvelusta lausui yleisemmin useampi. Asiakirjojen säilytyspalvelua pidettiin ajatukseltaan hyvänä, mutta erityisesti Veronmaksajain keskusliitto piti ehdotetun toteutuksen hyötyjä rajallisina. Lausuntopalautteessa asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettavissa olevia tietoja, tietojen tarpeellisuuden arviointia ja rekisterinpitäjän mahdollisuuksia estää säilytyspalveluun kuulumattomien tietojen tallentamisen toivottiin selkeytettäväksi esityksessä. Jatkovalmistelussa asiakirjojen säilytyspalvelua koskevia perusteluita onkin laajennettu ja konkretisoitu muun muassa esimerkein.

Useassa lausunnossa kannettiin huolta palvelualustan ulkopuolella tapahtuvan asioinnin turvaamisesta samoin kuin tilanteista, joissa kuolinpesä asioi osin digitaalisesti ja osin paperilla. Kuolinpesän osakkaina voi olla henkilöitä, jotka eivät asioi digitaalisesti. Muutamassa lausunnossa todettiin myös, ettei esityksessä ole tunnistettu riittävästi tällaisia tilanteita eikä arvioitu riittävästi vaikutuksia. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia totesi, että julkista hallintoa digitalisoitaessa tällaisten henkilöiden perusoikeuksien täysimääräinen noudattaminen tulee varmistaa. Vanhusasiavaltuutettu korosti digitaalisia laitteita ja palveluita käyttämättömien tai vain tuetusti niitä käyttävien iäkkäiden huomioimista esityksessä. Uusien digitaalisten palveluiden käyttöönoton jälkeenkin nykyiset tavat asioida paperilla säilyisivät. Digitaalisia palveluita olisi mahdollista myös ottaa käyttöön osittain. Esityksen perusteluita on täydennetty lausuntopalaute huomioiden.

Useassa lausunnossa ehdotettiin myös jatkokehitystoimia. Yleisimmin tunnistettu ja kannatettu jatkokehitystarve oli testamenttirekisteri, mutta myös muita asiakirjojen digitalisointiin ja asioinnin sujuvuutta kehittäviä toimia ehdotettiin. Muutamassa lausunnossa ehdotettiin myös kevennyksiä nykyisiin pesänselvitysmenettelyihin poikkeustilanteissa, kuten vastasyntyneen

menehtyessä. Ehdotettuja jatkokehitystoimia tai kevennettyjä pesänselvitysmenettelyitä ei ole lisätty tähän esitykseen. Sähköisestä testamentista ja testamenttirekisteristä on osana Edesmenneen omaisen asioiden vaivaton hoito -ohjelmaa käynnissä esiselvityshanke (VN/30301/2025**),** jonka tuloksena valmistunut arviomuistio (oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 2026:3) oli lausuntokierroksella keväällä 2026**.**

Yksittäisissä lausunnoissa korostettiin tietosuojasta ja tietoturvasta huolehtimista ja tietojen luovuttamiseen liittyviä kysymyksiä. Tietosuojavaltuutetun toimisto korosti erityisesti henkilötietojen turvallisuutta ja piti tärkeänä, että aihetta käsiteltäisiin esityksessä laajemmin ja tarkemmin. Esityksen perusteluita ja erityisesti perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia on täydennetty ja tarkennettu jatkovalmistelussa.

6.3 Laki kuolinpesän osakasrekisteristä

Lain soveltamisala ja osakastietojen muodostuminen

Valtaosa lausunnonantajista suhtautui esitykseen kuolinpesän osakasrekisterin perustamisesta lähtökohtaisesti myönteisesti pitäen sähköisen osakasrekisterin tietojen automaattista muodostumista kannatettavana tai rekisterin kautta tapahtuvaa ajantasaisen tiedon saamista tärkeänä. Maa- ja metsätalousministeriön näkemyksen mukaan olisi täsmennettävä, miten kuolinpesän ilmoittaja saa tiedon siitä, että hänellä on osakasrekisterissä täydennettäviä tietoja. Verohallinto toi esiin, että lain soveltamisalaa ei tule kytkeä kuolinpesän palvelualustan käyttöön ja yhdessä Digi- ja väestötietoviraston kanssa Verohallinto esitti, että lain soveltamisalaa koskevaa säännöstä tulee muutoinkin muotoilla siten, että se korostaa sähköisen asioinnin vapaaehtoisuutta. Digi- ja väestötietovirasto esitti huolen siitä, ovatko lakiehdotuksen säännökset tarpeeksi kattavat Digi- ja väestötietoviraston ja kirkkojen sekä Kansallisarkiston välillä tapahtuvaan tiedonvaihtoon. Kirkkohallitus ja Suomen ortodoksinen kirkko toivat esiin, että osakasrekisterin perustiedot voivat jäädä vajaiksi, mikäli myös Digi- ja väestötietoviraston manuaalinen väestötietoaineisto ei ole automaattisesti muodostettavan osakasrekisteriaineiston perusteena. Lisäksi kirkot totesivat, että väestötietojärjestelmästä saatujen tietojen täydentäminen merkitsisi kirkoille manuaalista työtä ja kustannuksia.

Säännöksiä ja perusteluita on jatkovalmistelussa arvioitu ja täydennetty. Lain soveltamisalaa koskevaa 1 §:ää on täsmennetty yhteistyössä Digi- ja väestötietoviraston ja Verohallinnon kanssa. Lain 4 §:ään on lisätty uusi 2 momentti, jonka mukaan Digi- ja väestövirasto voi luovuttaa salassapitosäänteIyn estämättä evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä Kansallisarkistolle tietoja, jotka ovat välttämättömiä 5 §:ssä tarkoitettujen perustietojen muodostamista varten. Myös arkaluontoisia tietoja koskevaan 24 §:ään on tehty pieni muutos. Myös säännösten perusteluita on täydennetty maa- ja metsätalousministeriön ja kirkkojen lausuntojen johdosta. Esityksen taloudellisissa vaikutuksissa on otettu huomioon myös kirkoille aiheutuvat kustannusvaikutukset.

Rekisterin tietosisältö

Rekisterin tietosisältöön liittyen lausunnonantajat, varsinkin Digi- ja väestötietovirasto sekä Verohallinto, esittivät runsaasti yhtäältä rekisterin tietosisällön yleistämiseen ja toisaalta tarkentamiseen liittyviä ehdotuksia.

Lausuntopalautteen perusteella 5 §:n 1 momenttiin on lisätty muun muassa tieto perittävän siviilisäädystä sekä momentissa mainittujen henkilöiden elossaolo- tai kuolintieto.

Lausuntopalautteessa kiinnitettiin erityisesti huomiota 5 §:n 2 momenttiin. Digi- ja väestötietovirasto totesi kyseisen momentin olevan vaikeaselkoinen. Lausuntopalautteessa useat lausunnonantajat toivat esiin myös sen, että osakasrekisterin täydentäminen on vaativa tehtävä sellaiselle kuolinpesän ilmoittajalle, jolla ei ole oikeudellista koulutusta tai kokemusta. Lausuntopalautteessa (muun muassa Finanssiala ry ja emeritusprofessori Urpo Kangas) nostettiin esiin erityisesti erityistestamentteja sekä avio-oikeutta koskevia seikkoja, joita toivottiin tarkennettavaksi. Metsäalan toimijat toivat esiin, että kuolinpesän osakasrekisteriin voisi tallentaa myös muita yhteystietoja kuin osoitetietoja, esimerkiksi sähköpostiosoitteen. Lausuntopalautteen johdosta momenttia on jäsennelty yleispiirteisemmäksi ja selkeämmäksi, millä on tavoiteltu joustavuutta sekä asiakaskokemukseen että osakasrekisterin järjestelmäkehitykseen. Tämä kuolinpesän osakasrekisterin järjestelmäkehityksestä vastaavan rekisterinpitäjän eli Digi- ja väestötietoviraston ehdottama sääntelyratkaisu tarkoittaa kuitenkin sitä, että sen sijaan, että erilaisten kuolinpesien tilanteita olisi eritelty säännöstasolla hyvin yksityiskohtaisesti, ehdotettu sääntely on muotoiltu uudelleen siten, että 5 §:n 2 momentin 5 ja 6 kohdissa on eritelty ilmoitettaviksi vain yhtäältä puuttuvat perilliset ja muut kuolinpesän osakkaat (5 kohta) sekä muut kuolinpesän henkilöpiiriin kuuluvat henkilöt (6 kohta). Lisäksi ilmoitettavaksi tulisi osakkuuden tai muun aseman päättyminen (8 kohta). Kuolinpesän osakasrekisterin järjestelmäkehityksen varaan jää kuolinpesän ilmoittajan ohjaaminen täydentävillä kysymyksillä ja lisätietokentillä siten, että ilmoittaja osaa kussakin asiakohdassa tuoda esiin tiedon ilmoittamiseen tarvittavat relevantit yksityiskohdat.

Myös 5 §:n 3 momenttiin ehdotettiin muutoksia. Tuomioistuinvirasto piti tietoa pesänselvittäjän tai toimitsijan henkilötunnuksesta tietosuojan kannalta ongelmallisena ja haasteellisena myös siksi, että tuomioistuimet eivät hakemusasiaa käsitellessään kerää henkilötunnusta koskevaa tietoa, jolloin ne eivät pysty myöskään toimittamaan sitä eteenpäin Digi- ja väestötietovirastolle. Tieto toimitsijan, pesänselvittäjän ja pesänhoitajan henkilötunnuksesta on jatkovalmistelussa korvattu muilla tarpeellisilla yksilöintitiedoilla (kohdat 5 ja 6). Jatkovalmistelussa on myös toteutettu Ulosottolaitoksen ehdotus siitä, että momenttiin lisättäisiin pesäosuuden ulosmittauksen lisäksi tieto kuolinpesän osakkaan pesäosuuteen kohdistuvasta turvaamistoimeenpiteestä (kohta 8). Momentin kohdassa 9 Verohallinto ehdotti, että perukirjan toimittamispäivän sijaan osakasrekisteriin ilmoitettaisiin perintöveroilmoituksen toimittamispäivä. Keskusteluissa Verohallinnon kanssa päädyttiin lopulta ratkaisuun, jossa kohta on korvattu tiedolla perunkirjoituksen toimittamispäivämäärästä.

Kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskevat muutokset ja kuolinpesän ilmoittajan vastuu

Lausuntopalautteessa suhtauduttiin epäilevästi esityksessä ehdotettuun kuolinpesän ilmoittajan ja yhteyshenkilön vaihtamismenettelyyn erityisesti tilanteissa, joissa kuolinpesä on riitainen. Säännöstä ei ole kuitenkaan jatkovalmistelussa muutettu, sillä ilmoittautumismenettely molempiin tehtäviin on katsottu tarkoituksenmukaiseksi säilyttää mahdollisimman kevyenä kuolinpesälle. Menettelyn tarkoituksena on myös mahdollistaa kuolinpesän muille osakkaille mahdollisuus ottaa tehtävä itselleen, jos ilmoittaja tai yhteyshenkilö tulee kykenemättömäksi hoitamaan tehtävää.

Useat lausunnonantajat pitivät kuolinpesän ilmoittajan vastuuta ilmoittamistaan tiedoista liian raskaana. Lausunnoissa tuotiin esiin, että pesän ilmoittajan vastuuaseman ja toimintavelvollisuuksien korostaminen saattaa käytännössä johtaa siihen, ettei kukaan halua ottaa tehtävää vastaan. Lisäksi lausunnoissa todettiin, että kuolinpesän ilmoittajana on tähän asti usein toiminut iäkäs leski. Jatkossa heikot digivalmiudet omaava iäkäs leski ei välttämättä enää

voisi toimia pesän ilmoittajana. Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia katsoi, että vahingonkorvausvastuun lisäksi myös rikosoikeudellista vastuuta tulisi tarkastella uudelleen.

Jatkovalmistelussa 16 §:n 2 momentin viittaus perintökaareen on korvattu itsenäisellä vahingonkorvausvastuusäännöksellä. Kuolinpesän ilmoittajan vahingonkorvausvastuuta on lievennetty niin, että vastuu aktualisoituisi vain tahallisesta tai törkeän huolimattomasta toiminnasta. Kuolinpesän ilmoittajan korvausvastuu olisi myös sidottu kohtuullisuusharkintaan. Rikosoikeudellista vastuuta koskevaa säännöstä on tarkasteltu uudelleen. Jatkovalmistelussa on päädytty säilyttämään ehdotettu säännös. Ratkaisuun on vaikuttanut se, että kuolinpesän osakasrekisterin tiedot palvelevat kuolinpesän selvittämistä, hallinnointia ja perinnönjakoa eli samanlaista yksityisoikeudellista tarvetta kuin perukirjan osakasluettelo. Vaikka osakasrekisterin tietoihin ei liity omaisuuserien salaamista , voidaan osakasrekisteriin täytetyillä tiedoilla katsoa olevan sellaista vaikutusta, joka voidaan rinnastaa PK 20:11 mukaiseen perunkirjoituksessa tahalliseen salaamiseen tai vilpilliseen ilmoittamiseen.

Osakasrekisterin tietojen vakuuttaminen oikeaksi ja julkinen luotettavuus

Lausunnonantajat esittivät toisistaan eriäviä mielipiteitä siitä, tulisiko kuolinpesän osakasrekisterin tietojen vakuuttaminen oikeaksi olla mahdollista myös ennen perunkirjoitusta. Suomen Asianajajat, Suomen Vuokranantajat ja Ulosottolaitos suhtautuivat ehdotukseen myönteisesti ja näkivät tässä etuja kuolinpesälle. Finanssiala ry, Nordea Bank Oyj ja Ruokavirasto eivät nähneet ehdotuksessa hyötyjä. Finanssiala ry ja Nordea Bank Oyj korostivat, että niiden kannalta merkityksellistä on osakastietojen julkinen luotettavuus. Myös Verohallinto katsoi, että vakuuttamistoiminnallisuus tulisi rajoittaa perunkirjoitushetken mukaisten tietojen vakuuttamiseen, jos lausunnot eivät osoita selvää asiakashyötyä muun kuin perunkirjoitushetken tietojen vakuuttamisesta. Koska osa lausunnonantajista kuitenkin katsoi, että ennen perunkirjoitusta tapahtuvasta osakasrekisterin tietojen vakuuttamisesta voisi olla hyötyä, mahdollisuus tietojen vakuuttamiseksi oikeaksi myös ennen perunkirjoitusta on säilytetty entisellään.

Julkisen luotettavuuden osalta lausuntopalautteessa tuotiin esiin ehdotuksen myönteinen vaikutus erinäisten toimijoiden, esimerkiksi finanssialan yhtiöiden, toimintaan.

Useat lausunnonantajat toivoivat tarkennusta siihen, millaisissa tilanteissa perustietoihin voitaisiin tehdä muutoksia kuolinpesän ilmoittajan toimesta ilman, että julkinen luotettavuus menetettäisiin. Digi- ja väestötietovirasto katsoi, että julkisen luotettavuuden alan tulisi olla laajempi ja perustua osittain myös pesän ilmoittajan lisäämiin tietoihin. Valtiokonttori piti puolestaan hyvänä, etteivät pesänilmoittajan ilmoittamat osakkuusasemaa koskevat muutokset nauttisi julkista luotettavuutta. Jatkovalmistelussa julkisen luotettavuuden alaa on hieman laajennettu siten, osakkuuden perustetta koskeva muutos ei poistaisi osakastiedon julkista luotettavuutta, jos muuttunut tieto ei vaikuta varsinaiseen osakasasemaan.

Lausuntopalaute jakautui sen suhteen, tulisiko rekisteritietojen nauttia julkista luotettavuutta ulkomailla vietetyistä asumisjaksoista huolimatta. Lausuntopalaute ei ole tältä osin johtanut muutoksiin jatkovalmistelussa.

Tietojen päivittäminen, säilyttäminen ja poistaminen

Suurin osa lausunnonantajista, mukaan lukien Kansallisarkisto, kannattivat ehdotettua 70 vuoden säilytysaikaa. Eräät ehdotusta kannattaneet asettivat kuitenkin ehdoksi sen, että Verohallinto säilyttää perukirjan pysyvästi. Maanmittauslaitos toivoi pidempää säilytysaikaa ja

Kirkkohallitus toivoi lyhyempää säilytysaikaa. Koska lausuntopalaute oli ristiriitaista, jatkovalmistelussa ei ole muutettu 70 vuoden säilytysaikaa.

Digi- ja väestötietovirasto ehdotti lain 16 §:n 2 momentin muuttamista siten, että yhteystietojen poisto ja hävittäminen tapahtuisi välittömästi, kun rekisteriin on merkitty, että perintöveroilmoitus on toimitettu Verohallinnolle. Vastaava muutos tulisi tehdä 17 §:n 3 momenttiin. Lisäksi Digi- ja väestötietovirasto esitti, että se vastaisi yhteyshenkilön yhteystietojen päivittämisestä väestötietojärjestelmän tietojen perusteella. Esitystä on muokattu Digi- ja väestötietoviraston ehdotusten perusteella.

Kansallisarkisto ehdotti, että laissa määriteltäisiin Digi- ja väestötietovirasto tahoksi, joka mahdollistaa tietojen keskitetyn arkistoinnin ja siirtämisen Kansallisarkistoon. Lisäksi Kansallisarkisto on ehdottanut lisäyksiä perusteluihin. Jatkovalmistelussa Kansallisarkiston ehdotus on toteutettu lisäämällä 16 §:n uusi 3 momentti sekä täydentämällä säännöskohtaisia perusteluita.

Tietojen luovuttamisen edellytykset

Monet lausunnonantajat pitivät myönteisenä kuolinpesän osakasrekisterin tavoitetta helpottaa viranomaisten tiedonsaantia.

Metsäsektoria edustavat lausunnonantajat kannattivat sitä, että tieto kuolinpesän yhteyshenkilöstä on yleisesti saatavilla ilman erillisiä perusteluja. Ongelmallisena pidettiin 17 §:n 3 momenttia, jonka mukaan rekisteriin merkittyjä yhteystietoja ei saa luovuttaa asiakkuuden hoitoon ja markkinointiin sen jälkeen, kun rekisteriin on merkitty, että perukirja on toimitettu viranomaiselle. Jatkovalmistelussa 17 §:n 3 momentti on poistettu, mutta sen asiasisältö on asiallisesti säilytetty 16 §:ssä. Valtiokonttori toi esiin, että valtion ei ole tulkittu olevan perillinen, vaan oikeudenomistaja ja totesi, että myös oikeudenomistajilla tulisi olla pääsy osakasrekisteriin. Jatkovalmistelussa 18 §:n perusteluita on selkeytetty niin, että kuolinpesän osakkaalla tarkoitetaan myös kuolinpesän oikeudenomistajaa. Lisäksi 18 §:ään on Digi- ja väestötietoviraston lausunnon perusteella lisätty Digi- ja väestötietovirastolle oikeus ilmoittaa oma-aloitteisesti Valtiokonttorille kuolinpesistä, joissa ei ole lakisääteistä perillisiä.

Digi- ja väestötietoviraston lausunnon perusteella lakiehdotuksen 22 ja 23 §:iä on muutettu siten, että yhteyshenkilön osoitetta ei luovuteta, jos yhteystietojen luovutuskielto on merkitty väestötietojärjestelmään.

Eduskunnan oikeusasiamiehen kanslia ja Suomen Asianajajat pitivät tietojen luovuttamistehtävän ulkoistamissäännöksiä lain 31 §:ssä epäselvinä ja vaativat pykälän selkeyttämistä. Kirkkohallitus piti ongelmallisena säännösehdotusta, joka mahdollistaisi tietojen luovuttamisen yksityisen toimesta Digi- ja väestötietoviraston kanssa laadittavan sopimuksen perusteella. Jatkovalmistelussa Digi- ja väestötietoviraston mahdollisuutta sopia tietojen luovuttamistehtävän antamisesta yksityiselle on rajattu ilman perusteluita luovutettavissa oleviin tietoihin. Lisäksi pykälää on selkeytetty.

Muut huomiot

Valtiovarainministeriön valtionhallinnon kehittämisosasto ehdotti lausunnossaan yhteisrekisterinpitäjiä koskevaan 3 §:ään tarkennuksia. Pykälää on jatkovalmistelussa tarkennettu lausuntopalautteen perusteella.

Oikeusrekisterikeskus kiinnitti oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon rekisterinpitäjänä huomiota siihen, että tietovarannon sisältämät tiedot on säädetty kokonaan salassa pidettäviksi. Oikeusrekisterikeskus kehotti selvittämään, tulisiko laissa säätää Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaantioikeudesta kyseisiin tietoihin. Lausunnon johdosta lakiehdotuksen 6 §:ään on lisätty Digi- ja väestötietovirastolle oikeus saada tietoja Oikeusrekisterikeskukselta.

Kuolinpesän osakasrekisterin suoritteista perittävistä maksuista ehdotettuun 35 §:ään lausuivat useat lausunnonantajat. Lausujat eivät esittäneet suoria muutosehdotuksia pykälään. Lausuntojen perusteella pykälän säännöskohtaisia perusteluita on kuitenkin täsmennetty ja täydennetty. Yksittäisten lausuntojen, kuten Vanhusasiavaltuutetun lausunnon perusteella on muutettu myös esityksen yleisperusteluita.

6.4 Perintö- ja lahjaverolaki ja liitännäislait

Useassa lausunnossa ehdotettua perintöveroilmoitusta kannatettiin ja sillä voitiin nähdä olevan positiivisia hyötyjä kansalaisille. Annetuissa lausunnoissa kiinnitettiin myös huomiota perintöveroilmoituksen ja perukirjan eriyttämisen käytännön haasteisiin, siitä aiheutuvaan vaivannäköön ja esitietojen puuttumiseen paperisesta perintöveroilmoituksesta. Osassa lausunnoista korostettiin Verohallinnon toimeenpanon onnistumisen tärkeyttä, veroilmoituksen rakenteen selkeyttä ja ohjaavuutta sekä tavoitetta voida käyttää perintöveroilmoitusta sellaisenaan osana perukirjaa. Muutamassa lausunnossa ehdotusta vastustettiin tai siihen suhtauduttiin varauksella etenkin kuolinpesän ilmoittajan velvollisuuksien ja vastuun laajuuteen, yhdenvertaisuuteen ja hallinnon palveluperiaatteeseen liittyvillä huomioilla.

Jatkovalmistelussa perintö- ja lahjaverolain 25 ja 28 §:n säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja yleisessä perintöveroilmoituksessa ilmoitettavista tiedoista on selvennetty ja yksinkertaistettu sekä nostamalla lain tasolle nimenomainen säännös kuolinpesän selvityksestä, osituksesta tai perinnönjaosta riippuvan epäselvän asian ilmoittamisesta kuolinpesän selvityksen tilaan nähden perustellun käsityksen mukaisena. Lisäksi kuolinpesän ilmoittajan, uskottujen miesten ja muiden henkilöiden roolia ilmoittamisessa on selvennetty mietinnössä varsinaisesti tarkoitetun mukaisiksi. Ilmoittamisen pääsääntöisenä lähtökohtana on tietojen ilmoittaminen perunkirjoituksessa ilmenneiden mukaisina, eikä kuolinpesän ilmoittajan roolin ei ole tarkoitettu olennaisesti poikkeavan nykyisestä.

Myös henkilökohtaista perintöveroilmoitusta koskevat perussäännökset on siirretty uuteen 25 a §:ään selkeyttävänä toimenpiteenä. Veronmaksajain Keskusliitto ry:n lausunnon johdosta henkilökohtaisen perintöveroilmoituksen antamisen määräaikaa on pidennetty nykyisestä kolmesta kuukauden kuuteen kuukauteen perintöverovelvollisuuden alkamisesta. Lausunnoissa kannatettiin laajalti kuolinpesän palvelualustan esitietoja kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista ja varoista ja veloista. Verohallinto korosti, että rakenteisen perintöveroilmoituksen käyttöönotto on välttämätön edellytys, jotta esitiedot helpottaisivat asiointia. Veronmaksajain Keskusliitto ry katsoi, että hankkeen jatkokehityksessä tulisi edistää erityisesti finanssilaitosten asiakastietojen siirtämistä kuolinpesän palvelualustalle, kun taas Finanssiala ry totesi lausunnossaan, että finanssialan yrityksillä ei ole tällä hetkellä valmiuksia omaisuustietojen sähköiseen toimittamiseen. Valtiovarainministeriön rahoitusmarkkinaosasto ja Tulli nostivat lausunnoissaan esiin Tullin ylläpitämän pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän hyödyntämisen mahdollisuuksien arvioinnin jatkovalmistelussa.

Jatkovalmistelussa esitietoja koskevaan perintö- ja lahjaverolain 26 §:ään ja sen perusteluja on täydennetty. Jatkovalmistelussa on aikaisempaa valmistelua vastaavasti arvioitu, että tässä esityksessä ei ole edelleenkään edellytyksiä asettaa finanssialan yrityksille uusia

tiedonantovelvoitteita. Jatkovalmistelussa ei pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän hyödyntämistä esitietojen hankkimiseksi ole myöskään arvioitu tarkoituksenmukaiseksi. Välttämättömyysharkintaan perustuvat yksilöidyt tietopyynnöt eivät arvion mukaan soveltuisi keinoksi vuosittain noin 60 000 uuden kuolinpesän saldo- ja arvopaperitietojen hankintaan, vaan myös tällaisten tietojen mahdollisesta luovuttamisesta Verohallinnolle tulisi tavanomaiseen tapaan säätää sivullisilmoittajien yleisestä tiedonantovelvollisuudesta eli sivullisilmoittajan velvollisuutta antaa tiedot oma-aloitteisesti. On syytä huomata, että ennen veroilmoituksen antamista Verohallinnossa ei ole vireillä verotusasiaa, johon liittyen virkailijan harkintaan olisi mahdollista tehdä harkintaa tietojen välttämättömyydestä. Mitä tulee pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän käyttämiseen verovalvonnassa veroilmoituksen antamisen jälkeen, on sen käyttäminen mahdollista myös perintöverotuksessa perintö- ja lahjaverolain 59 §:n nojalla verotusmenettelystä annetun lain 18 a ja 19 §:ssä säädetyllä tavalla.

Lausuntopalaute oli vähäistä perintöverotuksen muistiinpanovelvollisuudesta. Ehdotusta osin kannatettiin, osin siihen suhtauduttiin varauksellisesti ja kiinnitettiin huomiota tarpeeseen selventää ehdotusta. Ehdotettua 28 b §:ää ja säännöskohtaisia perusteluja on jatkovalmistelussa selvennetty korostamalla kuolinpesän osakkaiden vastuuta muistiinpanojen säilyttämisessä sekä poistamalla viittaukset ilmoittamisvelvollisen muistiinpanovelvollisuuteen. Jatkovalmistelussa on arvioitu riittäväksi, että kuolinpesän osakkaat huolehtivat myös muistiinpanojen pitämisestä niiden säilyttämisen lisäksi.

Lausuntopalautteen pohjalta myös nykytilan kuvausta ja arviointia ja keskeisiä ehdotuksia on selvennetty ja perusteltu yksityiskohtaisemmin. Muihin perintö- ja lahjaverolain säännöksiin ja perusteluihin on myös tehty kielellisiä ja teknisluontoisia tarkennuksia.

Lausuntopalaute verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain teknisistä muutoksista oli vähäistä. Jatkovalmistelussa ehdotetun 13 §:n 1 momentin laajennus perintöveroilmoituksen tietojen antamisesta yksityisiin käyttötarkoituksiin on poistettu tarpeettomana. Jatkossakin Verohallinnon perukirjasta saa tietoja yksityisiä käyttötarkoituksia varten nykyisin säädetyssä laajuudessa.

Lausunnossaan Maanmittauslaitos ehdotti sille säädettäväksi mahdollisimman laajoja tiedonsaantioikeuksia perintöveroilmoituksen ja perukirjan tietoihin. Maanmittauslaitos joutuu myös tulevaisuudessa selvittämään tiettyjen omistuksen rekisteröintien yhteydessä pesän varallisuustilanteen perukirjasta, mutta sinällään mahdollista olisi selvittää tilanne myös perintöveroilmoituksesta. Jatkovalmistelussa on arvioitu, että lausunnosta ei ilmene riittävän painavia perusteita nykyistä laajempien tiedonsaantioikeuksien säätämiseksi. Jatkovalmistelussa nykyinen perukirjan tietoluovutusmenettely, jossa esimerkiksi lainhuudon hakija pyytää Verohallinnolta lainhuudon käsittelemiseksi tarpeelliset tiedot perukirjasta, on arvioitu riittäväksi.

6.5 Perintökaari ja muut oikeusministeriön hallinnonalan liitelait

Perintökaaren 20 lukua koskevia muutosehdotuksia kannatettiin laajasti. Perunkirjoituksen määräajan osalta Finanssiala ry toi kuitenkin esiin, että perunkirjoitukselle asetetun määräajan pidentämisellä saattaa olla myös negatiivisia vaikutuksia, koska perunkirjoituksen lykkääminen viivästyttää perinnönjakoa. Monimuotoiset perheet -verkosto piti puolestaan riskinä sitä, että perunkirjoituksen lykkääminen saattaa viivästyttää myös kuolemantapaukseen liittyvien eläkkeiden ja muiden etuuksien saamista. Esitetyistä näkökulmista huolimatta kyseiset lausunnonantajat eivät vastustaneet ehdotusta. Perunkirjoituksen pidennettyä määräaikaa koskeva ehdotus on näin ollen säilytetty.

Digi- ja väestötietovirasto sekä Verohallinto katsoivat, että perintökaaressa tulisi säätää yhteyshenkilöstä itsenäisenä roolina sitomatta sitä perunkirjoituksen toimituttamisvelvollisuuteen. Ehdotus on toteutettu jatkovalmistelussa. Digi- ja väestötietovirasto esitti lisäksi erinäisiä lähinnä sääntely- ja menettelytapaa koskevia muutoksia osakasluettelon vahvistamista koskeviin säännöksiin. Muutosehdotukset on pääosin toteutettu teknisiltä osiltaan. Finanssiala ry:n ja Nordea Bank Oyj:n mukaan jäi epäselväksi, mikä on kuolinpesän valtuutetun asema ja rooli verrattuna yhteyshenkilöön, mikäli kyse on eri henkilöstä. Esityksen perusteluja on tältä osin selkeytetty.

Ehdotus perunkirjoituksen järjestämisestä ja siihen osallistumisesta tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla sai laajalti kannatusta. Juristiliitto – Juristförbundet ry korosti lausunnossaan, että osakkaiden yhdenvertaiset osallistumismahdollisuudet tulee turvata, kun osallistuminen perunkirjoitukseen mahdollistetaan tietoliikenneyhteyden avulla. Esityksen perusteluita on tältä osin täydennetty.

Finanssiala ry ja Nordea ehdottivat, että perukirjan sähköistä allekirjoittamista koskevaa sääntelyä selkeytettäisiin sen osalta, voidaanko sähköinen allekirjoittaminen tehdä myös muualla kuin Verohallinnon ylläpitämällä kuolinpesän palvelualustalla. Jatkovalmistelussa lakiehdotuksen 6 §:n 4 momenttia on tältä osin selkeytetty.

Sisäministeriön poliisiosasto ja Poliisihallitus katsoivat, että olisi löydettävä ratkaisu siihen, että poliisi ei joutuisi ottamaan vastuuta vainajan omaisuuden haltuun ottamisesta tilanteissa, joissa omainen ei ota kuolinpesää hoidettavakseen. Ehdotettuja jatkokehitystoimia ei ole sisällytetty ehdotukseen, sillä hankkeessa on kyse kuolinpesän sähköisen asioinnin mahdollistamisesta eikä esille otettu haaste ole ratkaistavissa sähköisen menettelyn keinoin.

Lausuntopalaute ulosottokaareen ehdotettavista muutoksista oli vähäistä. Uutta sääntelyä kannatti muun muassa Ulosottolaitos.

Tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annettua lakia koskeva lausuntopalaute oli vähäistä. Tuomioistuinvirasto kehotti arvioimaan, voisiko pesänselvittäjän ja toimitsijan yksilöimisen toteuttaa muulla tavalla kuin henkilötunnuksella. Digi- ja väestötietovirasto toivoi, että ehdotettua 3 a §:ää tarkennettaisiin siten, että perintökaaren 19 luvun 7 §:n mukaisesta ratkaisusta ilmoitetaan vasta, kun ratkaisu on lainvoimainen tai muuten toimeenpantavissa. Esityksen jatkovalmistelussa säännösehdotusta on muokattu virastojen toivomalla tavalla.

6.6 Muut huomiot

Useat lausunnonantajat huomioivat esityksen keskeisinä vaikutuksia kuolinpesän asioinnin sujuvoitumisen ja nopeutumisen. Vaikutuksia kuolinpesän maksettaviin kustannuksiin arvioitiin lausunnoissa eri tavoin. Kustannussäästömahdollisuuksia tunnistettiin, mutta lausunnoissa todettiin kustannusten voivan myös lisääntyä. Muutama lausunnonantaja huomioi myös uudistuksen positiiviset vaikutukset viranomaisten, kuntien, yritysten ja muiden sopimuskumppanien toimintaan mainiten esimerkkeinä muun muassa kuolinpesän osakasrekisterin tietojen hyödyntämismahdollisuudet sekä sähköisen puolesta asioinnin mahdollisuuden.

Aatos Legal Technology Oy ja Rivenez Oy huomioivat lausunnoissaan uudistuksen kilpailuvaikutukset. Aatos Legal Technology Oy korosti lausunnossaan erityisesti Verohallinnon sähköiseen asiointipalveluun toteutettavan perukirjan laatimismahdollisuuden suunnittelua siten, että asiakkaalle on selvää, mitä osaa perunkirjoitukseen viranomainen tarjoaa

ja minkä osan markkinat tuottavat. Viranomaisen olisi vältettävä tilannetta, jossa se käytännössä tarjoaisi markkinoilla kilpailevaa yksityisoikeudellista palvelua. Lausuntojen perusteella esityksen perusteluita ja erityisesti yritysvaikutusjakson 4.2.1.2 kilpailuvaikutusosiota on täydennetty.

Maa- ja metsätalousministeriö toivoi esityksessä arvioitavan tarkemmin kehitystyön kustannuksia. Oikeusrekisterikeskus huomautti tietojen luovuttamisen teknisen toteutuksen kustannuksia olevan syytä täsmentää esitykseen. Tuomioistuinvirasto oli lausunnossaan arvioinut sille teknisestä toteutuksesta aiheutuvat kustannukset ja piti ongelmallisena esityksen mainintaa siitä, että esityksen täytäntöönpano voitaisiin hoitaa nykyisten määrärahojen puitteissa. Lausuntojen perusteella on tehty täydennyksiä esityksen julkisen talouden vaikutuksia koskevaan jaksoon 4.2.1.1 erityisesti kehitystyön kustannusten osalta.

Metsäteollisuus ry, Sahateollisuus ry ja Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry huomioivat, etteivät esityksen mukaiset ratkaisut tuota todennäköisesti hyötyä tilanteissa, jossa kuolinpesän kanssa asioivien yritysten on saatava yhteys kaikkiin kuolinpesän osakkaisiin. Lausuntojen perusteella on täydennetty jakson 4.2.1.2 yritysvaikutuksia metsäalan yritysten osalta.

Digi- ja väestötietovirasto ja Verohallinto ehdottivat lausunnoissaan lainsäädännön voimaantuloajankohdaksi 1.2.2027. Helmikuun alku sopisi käyttöönotoille paremmin kuin vuoden vaihde, jolloin muun muassa verolainsäädännön muutokset tulevat tyypillisesti voimaan. Sekä Digi- ja väestötietovirasto että Juristiliitto – Juristförbundet ry. ehdottivat uudistuksen mukaisten palveluiden käyttöönoton vaikutusten seuraamista. Helsingin hallinto-oikeuden mukaan esitys voi johtaa siihen, että hallinto-oikeuksiin ohjautuu jonkin verran uusia valituksia, mutta niiden määrää on tässä vaiheessa vaikea arvioida. Lausuntojen perusteella ehdotettua lainsäädännön voimaantuloajankohdaksi on muutettu vuoden alusta 2027 helmikuun alkuun 2027 ja täydennetty esityksen jaksoa 10 säännösten vaikutusten ja toimivuuden seuraamisesta lakien voimaantulon jälkeen.

6.7 Lainsäädännön arviointineuvoston lausunto

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki kuolinpesän palvelualustasta

1 §. *Kuolinpesän palvelualustan käyttötarkoitus, ylläpito ja palvelut.* Pykälän *1 momentin* mukaan kuolinpesän palvelualustan tarkoituksena olisi tarjota kuolinpesälle sen hallintoa ja selvittämistä sujuvoittavia digitaalisia palveluita keskitetysti. Sääntelyn tarkoituksena olisi sujuvoittaa läheisen kuolemaan liittyvien asioiden hoitamista digitalisoimalla ja rakenteellistamalla tarvittavia asiakirjoja sekä edistää viranomaisrajat ylittävää asiointia. Verohallinnon tehtävänä olisi ylläpitää kuolinpesän palvelualustaa. Kuolinpesän palvelualustan ylläpitotehtävään kuuluisi palvelualustan ja palvelualustalla tarjottavien digitaalisten palveluiden toteuttaminen ja huolehtiminen esimerkiksi palveluiden toimivuudesta.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän palvelualustalla tarjottavista digitaalisista palveluista. Kuolinpesän palvelualustalla kuolinpesälle tarjottavia palveluita olisivat tämän säännöksen perusteella asiakirjojen säilytyspalvelu ja sähköisen asioinnin palvelu kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain mukaiseen kuolinpesän osakasrekisteriin. Lisäksi kuolinpesän palvelualustalla tarjottaisiin mahdollisuus perukirjan laatimiseen.

Kuolinpesä ja sen osakkaat voisivat halutessaan käyttää asiakirjojen säilytyspalvelua kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisten tietojen säilyttämiseen. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallentamisen avulla kuolinpesän asiakirjojen ja niihin sisältyvien tietojen säilyminen ja löytyminen voitaisiin varmistaa. Asiakirjojen säilytyspalveluun voitaisiin tallentaa esimerkiksi perukirjan liitteitä, kuten testamentin kopio ja perukirjaan lisättävien kulutietojen kuitteja. Tietoja asiakirjojen säilytyspalveluun tallentamalla voitaisiin myös lisätä kuolinpesän hallinnon läpinäkyvyyttä osakkaille, koska kaikilla käyttöoikeuden omaavilla kuolinpesän palvelualustan käyttöön ottaneilla kuolinpesän osakkailla olisi pääsy asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuihin asiakirjoihin sisältyviin tietoihin. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisivat ainoastaan kuolinpesän ja sen osakkaiden omassa käytössä, eli niihin olisi pääsy vain kuolinpesän osakkailla tai heidän valtuuttamillaan henkilöillä.

Kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelulla kuolinpesä ja sen puolesta toimiva voisi maksaa osakasrekisterin tietojen käyttöönotosta perittävät maksut, hyödyntää osakasrekisterin tietoja ja ilmoittaa tietoja osakasrekisteriin. Kuolinpesän osakas voisi palvelun avulla katsoa kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuja tietoja ja ottaa käyttöönsä esimerkiksi osakkuusasemaansa osoittavan otteen tai todistuksen. Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 10 §:n mukaan kuolinpesän ilmoittajan olisi ilmoitettava 5 §:n mukaiset tiedot kuolinpesän palvelualustalla tarjottavassa kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelulla. Kuolinpesän ilmoittaja voisi ilmoittaa palvelussa kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 8 §:n mukaisesti tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin, 9 §:n mukaisesti ilmoittaa kuolinpesän ilmoittajan tai yhteyshenkilön muutoksesta, 11 §:n mukaisesti antaa valaehtoisen vakuutuksen ja 12 §:n mukaisesti päivittää tietoja.

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottaisiin mahdollisuus laatia perintökaaren 20 luvun vaatimusten mukainen perukirja. Mahdollisuus laatia perukirja palvelualustalla sujuvoittaisi perukirjan laatimista nykytilaan verrattuna. Perukirjan lisäksi Verohallinto tarjoaisi palvelualustalla mahdollisuuden antaa perintö- ja lahjaverolain edellyttämä perintöveroilmoitus. Käytännössä tiedot sekä perukirjaa ja perintöveroilmoitusta varten kerättäisiin palvelualustalla yhdenmukaisina ja yhdellä kertaa. Kuolinpesän palvelualustalla osittain rakenteellisina laadittavien perukirjan ja perintöveroilmoituksen tietojen keräämisessä voitaisiin esitietoina hyödyntää palvelualustalle tuotettavia tyypillisesti perukirjan ja perintöveroilmoituksen laatimisessa tarvittavia ja Verohallinnon hallussa olevia vara-, velka- ja muita perintö- ja lahjaverolain 25 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja. Palvelualustalla laadittavaan perukirjaan ja perintöveroilmoitukseen tarvittavat osakastiedot voitaisiin tuottaa automaattisesti kuolinpesän osakasrekisteristä.

Asiakirjojen säilytyspalvelun, kuolinpesän osakasrekisteriin asioinnin mahdollistavan palvelun ja yksityisoikeudellisia tarpeita varten tehtävän perukirjan laatimismahdollisuuden toteuttaminen ja ylläpito olisivat Verohallinnolle uusia ja tällä lailla Verohallinnon vastuulle ehdotettavia tehtäviä.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän palvelualustalla voitaisiin tarjota sellaisia kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä sujuvoittavia palveluita, jotka kuuluisivat Verohallinnon tehtäviin muun lainsäädännön perusteella. Verohallinnon tehtävistä säädetään ennen kaikkea Verohallinnosta annetun lain 2 §:ssä. Verohallinnosta annetun lain 2 §:n 1 momentin mukaan Verohallinnon tehtävänä on verotuksen toimittaminen, verovalvonta, verojen ja maksujen kanto, perintä ja tilitys sekä veronsaajien oikeudenvalvonta sen mukaan kuin erikseen säädetään. Lisäksi Verohallinnon tehtävänä on Verohallinnosta annetun lain 2 §:n 2 momentin mukaan edistää oikeaa ja yhdenmukaista verotusta sekä kehittää Verohallinnon palvelukykyä. Verohallinnon tehtävistä säädetään muuallakin lainsäädännössä. Verohallinto

voisi siten muuhun lainsäädäntöön perustuvien lakisääteisten tehtäviensä hoitamiseksi tarjota kuolinpesän palvelualustalla digitaalisia palveluita kuolinpesille ja kuolinpesän osakkaille. Tämän vuoksi tällaisten palveluiden tarjoamisesta ei ole tarpeen säätää tässä laissa. Kuolinpesän palvelualustalla voitaisiin muun lainsäädännön perusteella tarjota esimerkiksi palveluita, joilla perintöveroilmoitus voitaisiin laatia ja antaa ja Verohallinnolle kuolinpesän palvelualustalla. Samoin esimerkiksi perukirjan antaminen Verohallinnolle voitaisiin toteuttaa kuolinpesän palvelualustalle muun lainsäädännön perusteella.

2 §. *Rekisterinpitäjä.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi asiakirjojen säilytyspalveluun ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalle tallennettavien henkilötietojen rekisterinpitäjästä. Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjä voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jos käsittelyn tarkoitukset määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavissa palveluissa tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sisältyisivät 1 §:n käyttötarkoitussäännökseen.

Laissa ehdotetaan tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mahdollistamalla tavalla nimenomaisesti säädettäväksi, että kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien asiakirjojen säilytyspalvelun ja perukirjan laatimismahdollisuuden yhteydessä käsiteltävien henkilötietojen rekisterinpitäjä olisi Verohallinto.

Sääntelyllä selkiinnytettäisiin ja täsmennettäisiin Verohallinnon asema kuolinpesän palvelualustalla tarjottavan palvelukokonaisuuden osalta. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottava kokonaisuus kattaisi asiakirjojen säilytyspalvelun, sähköisen asioinnin mahdollisuuden kuolinpesän osakasrekisteriin, perukirjan laatimismahdollisuuden ja Verohallinnon tehtäviin muun lainsäädännön perusteella kuuluvia Verohallinnon sähköisiä palveluita.

Verohallinto toteuttaisi kuolinpesän palvelualustan ja sillä tarjottavat palvelut. Verohallinto vastaisi 1 §:n mukaisesti palvelualustan ja sille toteutettavien palveluiden ylläpitämisestä ja huolehtisi niiden toimivuudesta. Näin ollen Verohallinto määrittelisi kuolinpesän osakasrekisteriä koskevia toiminnallisuuksia lukuun ottamatta kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden tarkemmat toiminnallisuudet. Verohallinto vastaisi kuolinpesän palvelualustan ja palvelualustalla tarjottavien palveluiden tietoturvallisuudesta ja sen mukaisesti myös tarkemmista tietoturvaratkaisuista. Verohallinto voisi kuolinpesän osakasrekisteriin liittyviä palveluita lukuun ottamatta itsenäisesti luoda kuolinpesän palvelualustan palveluita hyödyntäville käyttäjille käyttöehdot ja muut ohjeet ja edellyttää käyttäjäksi haluavalta niiden hyväksymistä käytön aloittamisen edellytyksenä. Täten Verohallinto määrittelisi laissa säädettyjen tehtäviensä mukaisesti kuolinpesän palvelualustalla ja sillä tarjottavissa muissa kuin kuolinpesän osakasrekisteriin liittyvissä palveluissa käsiteltävien henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot, joilla henkilötietoja käsitellään. Verohallinto vastaisi rekisterinpitäjänä tietosuoja-asetuksen mukaisten rekisteröidyn oikeuksien toteutumisesta.

Verohallinnon määritteleminen yksin asiakirjojen säilytyspalveluun ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalle tallennettavien henkilötietojen rekisterinpitäjäksi edistäisi rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien toteutumista ja henkilötietojen suojaa selkeyttämällä jo ennakollisesti kuolinpesän palvelualustalla tarjottavissa palveluissa tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn vastuita. Erityisesti asiakirjojen säilytyspalvelun osalta rekisterinpitäjän keinot huolehtia henkilötietojen käsittelyä koskevien periaatteiden ja

rekisteröidyn oikeuksien toteutumisesta poikkeaisivat osittain normaalista viranomaisrekisteristä, koska asiakirjojen säilytyspalvelun käyttötarkoituksen mukaisesti kuolinpesän osakkaat käyttäisivät asiakirjojen säilytyspalvelua kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisten tietojen säilyttämiseen. Verohallinnon olisi esimerkiksi ohjattava asiakirjojen säilytyspalvelun käyttäjiä käsittelemään ainoastaan palvelun tarkoituksen ja sallitun tietosisällön mukaisia henkilötietoja lainmukaisella tavalla. Tämä voitaisiin toteuttaa esimerkiksi palvelun käytön yhteydessä annettavilla ohjeilla sekä palveluun toteutettavilla toiminnallisuuksilla. Verohallinnon oikeus käsitellä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja rajattaisiin 6 §:ssä ainoastaan asiakirjojen säilytyspalvelun tarjoamista koskeviin käyttötarkoituksiin.

Verohallinto toteuttaisi kuolinpesän palvelualustalle myös sähköisen asioinnin palvelut kuolinpesän osakasrekisteriin. Kuolinpesän osakasrekisterin rekisterinpitäjä olisi Digi- ja väestötietovirasto kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 3 §:n mukaisesti. Digi- ja väestötietovirasto määrittelisi lakiin perustuen rekisterinpitäjänä esimerkiksi, mitä tietoja käsiteltäisiin kuolinpesän palvelualustalle toteutettavassa asiointipalvelussa, josta ilmoitettaisiin tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin. Digi- ja väestötietovirasto määrittelisi lakiin perustuen myös kuolinpesän osakasrekisteriin ilmoittamista varten käsiteltävien tietojen käyttötarkoitukset ja sen, miten näitä tietoja käsiteltäisiin. Digi- ja väestötietovirasto toimisi siis osakasrekisterikokonaisuuden rekisterinpitäjänä ja Verohallinto henkilötietojen käsittelijänä kuolinpesän palvelualustalle toteutettavan ja kuolinpesän osakasrekisteriin asioimisen mahdollistavan palvelukokonaisuuden osalta.

Verohallinto voisi toteuttaa kuolinpesän palvelualustalle myös Verohallinnon tehtäviin muun lainsäädännön perusteella kuuluvia palveluita, joilla voitaisiin mahdollistaa esimerkiksi perintöveroilmoituksen laatiminen ja antaminen tai perukirjan antaminen Verohallinnolle. Verohallinto vastaa muun lainsäädännön perusteella esimerkiksi perintöverotuksen toimittamisesta ja perukirjojen säilyttämisestä. Verohallinnon tehtäviin muun lainsäädännön perusteella kuuluvia palveluita tarjotessaan Verohallinto olisi rekisterinpitäjä myös kuolinpesän palvelualustalle näiden tehtävien hoitamiseksi toteutettavien palveluiden osalta. Näiden palveluiden osalta Verohallinnon rekisterinpitäjyys ei kuitenkaan määräytyisi kuolinpesän palvelualustasta ehdotettavan lain perusteella.

3 §. *Oikeus käyttää kuolinpesän palvelualustaa ja sillä tarjottavia palveluja.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi siitä, mitkä kuolinpesät voisivat käyttää kuolinpesän palvelualustaa. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi myös siitä, miten kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden käyttöoikeudet määräytyisivät.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän palvelualustaa voisi käyttää vain sellainen kuolinpesä, josta on muodostettu tiedot kuolinpesän osakasrekisteriin. Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 4 §:n 1 momenttiin ehdotetaan säännöstä osakastietojen rekisteröinnin edellytyksistä. Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavaan lakiin ehdotettavan 4 §:n 1 momentin mukaan kuolinpesän osakasrekisteriin muodostettaisiin automaattisesti kuolinpesä sen jälkeen, kun henkilötunnuksen omanneen henkilön kuolemaa tai tuomioistuimen päätökseen perustuvaa kuolleeksi julistamista koskeva tieto olisi tallennettu väestötietojärjestelmään. Kuolinpesän palvelualustaa ja sillä tarjottavia palveluita voisivat käyttää vain kuolinpesän osakasrekisteriin muodostettavat kuolinpesät, koska kuolinpesän palvelualustan palveluihin pääsyyn oikeutetut varmistettaisiin kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavien osakastietojen perusteella.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden käyttöoikeudet ja niiden laajuudet perustuisivat kuolinpesän osakasrekisteriin

tallennettuihin tietoihin henkilön asemasta kuolinpesässä. Käytännössä 2 momentin mukaiset käyttöoikeudet perustuisivat tukipalvelulain mukaiseen asiointivaltuuspalveluun eli Suomi.fi -valtuuksiin. Henkilön asemaan kuolinpesässä perustuvan lakisääteisen toimivallan käytön mahdollistavat Suomi.fi -valtuudet muodostettaisiin hyödyntäen henkilön asemasta kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuja tietoja. Henkilö voisi siis saada asemaansa kuolinpesässä vastaavan laajuisen käyttöoikeuden kyseisen kuolinpesän palveluihin palvelualustalla, jos hänen asemansa kuolinpesässä olisi tallennettu kuolinpesän osakasrekisteriin.

Kuolinpesän osakasrekisteriin merkittävistä tiedoista säädettäisiin kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 5 §:ssä. Henkilön asemalla tarkoitetaan sitä roolia, joka hänellä on kyseisessä kuolinpesässä ja josta olisi tallennettu tieto kuolinpesän osakasrekisteriin. Tyypillisiä asemia ovat kuolinpesän osakas, kuolinpesän ilmoittaja ja yhteyshenkilö, mutta kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettaisiin myös tiedot esimerkiksi eloonjääneestä puolisosta ja perittävän aiemmasta puolisosta samoin kuin tiedot mahdollisesta testamentin toimeenpanijasta ja pesänselvittäjästä.

Henkilön käyttöoikeudet ja käyttöoikeuksien laajuus palvelualustalla määräytyisivät hänen asemaansa kuolinpesässä sääntelevän muun lainsäädännön perusteella. Tämän mukaisesti lähtökohtaisesti kaikki kuolinpesän osakkaiksi kuolinpesän osakasrekisteriin merkityt henkilöt voisivat esimerkiksi tallentaa tietoja asiakirjojen säilytyspalveluun. Samoin kuolinpesän osakasrekisteriin kuolinpesän osakkaiksi merkityillä henkilöillä olisi lähtökohtaisesti oikeus nähdä kaikki palvelualustan eri palveluihin tallennetut tiedot. Verohallinto voisi kuitenkin perustellusta syystä rajata tiettyyn asemaan kuolinpesässä perustuvia käyttöoikeuksia. Kuolinpesän osakasrekisteriin merkittäisiin esimerkiksi tieto perittävän aiemmasta puolisosta, jonka avioliitto perittävän kanssa on purkautunut ennen perittävän kuolemaa. Aiemman puolison asema kuolinpesän osakkaana riippuu kuitenkin siitä, onko ositusta aiemman puolison ja perittävän välillä toimitettu. Osakasrekisterin rekisterinpitäjällä ei kuitenkaan olisi osituksesta tietoa siinä vaiheessa, kun tieto aiemmasta puolisosta merkittäisiin kuolinpesän osakasrekisteriin, vaan aiemman puolison tiedot merkittäisiin kuolinpesän osakasrekisteriin tyypillisesti viranomaisrekistereistä kuten väestötietojärjestelmästä saatujen tietojen perusteella Vaikka aiempi puoliso olisi osakas, hänen oikeutensa saada tietoja perittävän varallisuusasemasta rajoittuisi ositusperusteen syntyhetken mukaiseen varallisuustilanteeseen. Tällaista rajausta ei kuitenkaan olisi mahdollista toteuttaa käyttöoikeutena tietojärjestelmiin. Tämän ja vastaavan tyyppisten tilanteiden hallitsemiseksi Verohallinnon olisi voitava rajata käyttöoikeudet tietojärjestelmissä toteutettavissa oleviksi. Tämä muodostaisi Verohallinnolle perustellun syyn rajata kuolinpesän osakasrekisteriin perustuvia käyttöoikeuksia palvelualustalla suhteessa siihen, mihin kyseisessä asemassa olisi muun lainsäädännön perusteella oikeus. Rajaaminen voisi tarkoittaa myös sitä, ettei käyttöoikeutta olisi lainkaan.

Oikeus toimia kuolinpesän palvelualustalla tarjottavissa palveluissa voisi perustua myös annettuun valtuutukseen. Valtuuden antamisessa hyödynnettäisiin Suomi.fi -valtuuksia. Esimerkiksi kuolinpesän osakkaita perukirjan valmistelussa avustava asiantuntija voitaisiin kuolinpesän ilmoittajan toimesta valtuuttaa käyttämään kuolinpesän palvelualustalla tarjottavia palveluita siltä osin kuin valtuuttamista ei erikseen laissa kielletä. Valtuuttajan tai valtuuttajien oikeus antaa valtuutus varmistettaisiin kuolinpesän osakasrekisteriin henkilön asemasta kuolinpesässä tallennettujen tietojen perusteella.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän ilmoittaja voisi antaa uskotuksi mieheksi valitulle henkilölle käyttöoikeuden kuolinpesän palvelualustalla laadittavaan perukirjaan perintökaaren 20 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamiseksi. Käyttöoikeuden antaminen uskotulle miehelle olisi mahdollista kuolinpesissä,

jotka voisivat käyttää kuolinpesän palvelualustaa 1 momentin mukaisesti. Perunkirjoituksen toimituttamisvelvollisen on perintökaaren 20 luvun 2 §:n mukaisesti valittava perunkirjoitusta toimittamaan kaksi uskottua miestä. Uskottujen miesten on perukirjaan kirjoitettava perintökaaren 20 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu todistus siitä, että he ovat kaiken siihen oikein merkinneet ja pesän varat arvioineet parhaan ymmärryksensä mukaan. Käytännössä kuolinpesän ilmoittaja voisi ehdotetun säännöksen perusteella antaa uskotuille miehille käyttöoikeuden valmiiseen perukirjaan todistuksen antamista varten lisäämällä tarvittavat tiedot valituista uskotuista miehistä kuolinpesän palvelualustalle. Uskotut miehet saisivat tiedon käyttöoikeudestaan kuolinpesän ilmoittajan kuolinpesän palvelualustalle tallentamien tietojen perusteella. Uskotut miehet saisivat myös tarvittavat tiedot voidakseen saada näkyvyyden juuri kyseisen kuolinpesän perukirjaan. Käyttöoikeuden saaneet uskotut miehet voisivat tämän jälkeen kirjautua palveluun, nähdä valmiin perukirjan ja antaa siihen todistuksensa 4 §:n mukaisesti. Uskottujen miesten käyttöoikeudesta tarvitaan erillinen säännös, sillä uskottuja miehiä ei merkitä kuolinpesän osakasrekisteriin, jolloin heidän käyttöoikeutensa ei voi perustua kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuihin tietoihin. Erona 2 momentin tilanteisiin olisi lisäksi se, että uskottujen miesten käyttöoikeudet antaisi kuolinpesän ilmoittaja. **4 §.** *Vakuutus ja todistus kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa.* Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa voitaisiin antaa perintökaaren 20 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuolinpesän ilmoittajan valaehtoinen vakuutus ja perintökaaren 20 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu uskottujen miesten todistus. Nykyisin perukirjaan tehtävät kuolinpesän ilmoittajan vakuutus ja uskottujen miesten todistukset varmennetaan tyypillisesti allekirjoituksilla. Säännöksellä mahdollistettaisiin vakuutuksen ja todistuksen antaminen myös kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutuksen ja todistuksen antaminen kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa edellyttäisi sen antajan tunnistamista tukipalvelulain 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua tai vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (617/2009) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista käyttämällä. Vahvaan sähköiseen tunnistamiseen perustuvalla tunnistautumisvaatimuksella varmistettaisiin osaltaan, että vakuutuksen tai todistuksen antaa sen tekijäksi pyydetty ja ilmoitettu henkilö.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan ensinnäkin säädettäväksi, että vakuutus ja todistus voitaisiin antaa käyttäen sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EU) 2024/1183, jäljempänä eIDAS-muutosasetus, tarkoitettua kehittynyttä sähköistä allekirjoitusta. Kehittynyt sähköinen allekirjoitus määritellään eIDAS-muutosasetuksen 3 artiklan 11 kohdassa sähköisenä allekirjoituksena, joka täyttää asetuksen 26 artiklan vaatimukset. Hyväksytty sähköinen allekirjoitus taas määritellään eIDAS-muutosasetuksen 3 artiklan 12 kohdassa kehittyneeksi sähköiseksi allekirjoitukseksi, joka on luotu hyväksytyllä sähköisen allekirjoituksen luontivälineellä ja joka perustuu sähköisten allekirjoitusten hyväksyttyyn varmenteeseen. Ehdotetun säännöksen vaatimus voitaisiin siis täyttää myös hyväksytyllä sähköisellä allekirjoituksella. eIDAS-muutosasetus asettaa erityisesti hyväksytyille luottamuspalvelun tarjoajille ja hyväksytyille luottamuspalveluille vaatimuksia, joiden tarkoitus on lisätä niiden luotettavuutta. Kehittynyttä tai hyväksyttyä sähköistä allekirjoitusta käytettäessä voitaisiin siis taata perukirjan eheys, sillä perukirjan mahdollinen myöhempi muuttaminen voitaisiin näitä allekirjoituksia käytettäessä havaita. Kehittynyttä tai hyväksyttyä allekirjoitusta käytettäessä voitaisiin varmistua myös tehdyn vakuutuksen tai todistuksen liittämisestä oikeaan perukirjaan.

Toiseksi 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vakuutus ja todistus voitaisiin antaa myös muulla tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla, jolla vakuutus ja todistus liitettäisiin perukirjaan niin, että myös perukirjan sisällön eheys turvattaisiin. Perukirjaa hyödyntävien toimijoiden olisi voitava luottaa siihen, että kuolinpesän palvelualustalla laaditussa perukirjassa annettu vakuutus ja todistus olisivat niiden tekijöiksi ilmoitettujen henkilöiden tekemiä, ne kohdistuisivat juuri kyseiseen perukirjaan ja osoittaisivat toimien tulleen tehdyksi samansisältöiseen perukirjaan silloinkin, kun niiden varmentamiseen ei käytetä kehittynyttä sähköistä allekirjoitusta. Lisäksi perukirjaa hyödyntäville toimijoille olisi tarjottava ainakin tieto siitä ajankohdasta, jolloin vakuutus ja todistukset on perukirjalle annettu. Nämä seikat olisi voitava myös jälkikäteen varmistaa. Verohallinnon olisi varmennettava, että vakuutuksen tai todistuksen antamista ja sitä edeltävä henkilön tunnistamista koskeva tieto pystytään liittämään eheään perukirjan sisältöön. Verohallinto voisi näillä edellytyksillä ottaa käyttöön muunkin kuin kehittyneeseen sähköiseen allekirjoitukseen perustuvan tietoturvallisen ja todisteellisen tavan, joilla todistus ja vakuutus kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa voitaisiin antaa. Muullakin kuin kehittyneellä sähköisellä allekirjoituksella voitaisiin viranomaisen tarjoamassa ja ylläpitämässä palvelussa varmistaa edellä mainittujen perukirjan hyödyntämisen kannalta keskeisten vaatimusten täyttäminen. Pykälän *4 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että Verohallinto voisi antaa tarkemmat määräykset siitä, millä tavoin vakuutus ja todistus voidaan varmentaa muulla tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla kuin kehittyneellä sähköisellä allekirjoituksella.

5 §. *Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettavat tiedot.* Pykälässä säädettäisiin siitä, minkä tyyppisiä tietoja saisi tallentaa kuolinpesän palvelualustalla tarjottavaan asiakirjojen säilytyspalveluun. Asiakirjojen säilytyspalvelun rekisterinpitäjän suorittaman henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena olisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohta. Kyseisen alakohdan mukaan henkilötietojen käsittely on sallittua, kun käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi. Asiakirjojen säilytyspalvelun ylläpitäminen 1 §:ssä yksilöityyn käyttötarkoitukseen olisi rekisterinpitäjänä toimivan Verohallinnon yleistä etua koskeva tehtävä, jonka hoitamiseksi tietojen käsittely olisi tarpeen.

Asiakirjojen säilytyspalveluun tallentamisen tarkoituksena olisi varmistaa, että kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeelliset tiedot säilyisivät ja olisivat löydettävissä. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisivat kaikkien kuolinpesän palvelualustan käyttöön ottaneiden kuolinpesän osakkaiden nähtävissä ja käytettävissä huomioiden toki 3 §:n mukainen Verohallinnolle annettava käyttöoikeuksien rajausmahdollisuus. Asiakirjojen säilytyspalveluun saisi 1 §:ssä yksilöidyn palvelun käyttötarkoituksen mukaisesti tallentaa ainoastaan kyseisen kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi pesänselvityksessä tarvittavat tiedot kuolinpesän osakkaista ja muista kuolinpesään liittyvistä henkilöistä, osakasaseman selvittämiseksi tarvittavat tiedot kuten tiedot testamentista ja sen tiedoksiannosta ja tiedot kuolinpesän varoista, veloista, oikeustoimista ja muusta taloudellisesta tilanteesta. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettavissa olevista tiedoista säänteleminen kansallisessa erityislaissa on välttämätöntä, jotta palvelun käyttäjiä voitaisiin sitovasti ohjata tallentamaan palveluun ainoastaan sen käyttötarkoituksen mukaisia tietoja.

Tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohdassa luetteloitujen erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien henkilötietojen käsittely on lähtökohtaisesti kielletty. Asiakirjojen säilytyspalvelua ei lähtökohtaisesti olisi tarkoitus toteuttaa erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tai muiden valtiosääntöisesti arkaluonteisten henkilötietojen säännönmukaiseen käsittelyyn. Jos asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettaviin tietoihin kuitenkin sisältyisi käyttöehdoista ja ohjeista huolimatta erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja, perustuisi niiden käsittely

Verohallinnon osalta tietosuojalain (1050/2018) 6 §:n 1 momentin 2 kohtaan. Näiden tietojen käsittelyyn sovellettaisiin tietosuojalain 6 §:n 2 momentin ja tämän lain mukaisia teknisiä, menettelyllisiä ja organisatorisia suojatoimia, jotka Verohallinto käsittelyyn liittyvien riskien hallitsemiseksi toteuttaisi.

Kuolinpesän palvelualustalla tapahtuvan perukirjan laatimisen mahdollistamiseksi käsiteltävää tietosisältöä ei ole välttämätöntä säännellä kansallisessa erityislaissa. Verohallinto rekisterinpitäjänä toteuttaisi palvelun siten, että käyttäjiä ohjattaisiin käsittelemään ainoastaan perunkirjoituksen ja perintöveroilmoittamisen kannalta tarpeellisia tietoja eikä riski näitä tietoja laajemmasta tietojen käsittelystä palvelussa olisi merkittävä kuten asiakirjojen säilytyspalvelussa. Verohallinto myös antaisi perintö- ja lahjaverolakiin ehdotettavan 28 b §:n 3 momentin perusteella muistiinpanovelvollisia ja muistiinpanoja koskevat tarkemmat määräykset.

6 §. *Rekisterinpitäjän oikeus käsitellä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi asiakirjojen säilytyspalvelun rekisterinpitäjän oikeudesta käsitellä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja. Rekisterinpitäjä saisi käsitellä asiakirjoja ainoastaan tämän lain mukaisiin asiakirjojen säilytyspalvelun tarjoamista koskeviin käyttötarkoituksiin. Asiakirjojen säilytyspalvelua tarjottaisiin kuolinpesille, jotta ne voisivat säilyttää palvelussa niiden hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja. Asiakirjat olisi tarkoitettu ainoastaan kuolinpesän ja sen osakkaiden omaan käyttöön.

Asiakirjojen säilytyspalvelun käyttötarkoituksen mukaisesti rekisterinpitäjä voisi käsitellä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja vain rajoitetusti. Rekisterinpitäjällä olisi esimerkiksi oltava mahdollisuus käsitellä palveluun tallennettuja tietoja siltä osin kuin se olisi välttämätöntä palvelun tekniseksi ylläpitämiseksi ja palvelun tietoturvallisuuden varmistamiseksi. Rekisterinpitäjällä olisi lisäksi oikeus esimerkiksi hakea esiin asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja siltä osin kuin se olisi välttämätöntä rekisterinpitäjälle kuuluvien velvollisuuksien täyttämiseksi. Rekisteröidyllä on esimerkiksi tietosuoja-asetuksen 16 artiklan mukaisesti oikeus vaatia, että rekisterinpitäjä oikaisee rekisteröityä koskevat epätarkat ja virheelliset henkilötiedot. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukainen käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa käyttötarkoitussidonnaisuutta. Ehdotettava säännös perustuisi kyseiseen yleisen tietosuoja-asetuksen mahdollistamaan liikkumavaraan.

7 §. *Asiakirjojen säilytyspalvelua koskevien säännösten suhde muuhun lainsäädäntöön.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että poiketen siitä, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) 5 §:n 2 momentissa säädetään, asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ei pidettäisi viranomaisen asiakirjoina. Julkisuuslain 5 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan muun muassa viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa. Tietoja asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettaessa niitä ei toimitettaisi viranomaiselle asian käsittelyä varten eivätkä ne siten olisi palveluun tallentamisen seurauksena viranomaisen hallussa. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisivat siten yksityisiä.

Verohallinnon vastatessa palvelun ylläpidosta ja tietoturvallisuudesta, on mahdollista, että Verohallinnon palveluksessa oleva tai Verohallinnon toimeksiannosta toimivan palveluntuottajan kuten järjestelmätoimittajan työntekijä näkisi asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja suorittaessaan teknisluonteisia toimia. Tällainen tilanne voisi syntyä esimerkiksi palvelun tietoturvallisuudesta varmistumiseen liittyvien tehtävien yhteydessä kuten

selvitettäessä havaitun tietoturvapoikkeaman syytä. Verohallinnon palveluksessa oleva voisi nähdä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja myös täyttäessään rekisterinpitäjyydestä johtuvia velvoitteitaan. Pykälän *2 momentin* ensimmäisessä virkkeessä säädettäisiin Verohallinnon palveluksessa olevan ja Verohallinnon toimeksiannosta toimivan velvollisuudesta pitää salassa mitä hän on asiakirjojen säilytyspalveluun liittyvien tehtävien hoitamisen yhteydessä saanut tietää asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetuista tiedoista.

Pykälän 2 momentin toinen virke sisältäisi informatiivisen viittauksen rikoslain (39/1889) säännöksiin. Virkamiehen paljastaessa oikeudettomasti lain mukaan salassa pidettävän tiedon tai käyttäessä tällaista asiakirjaa tai tietoa omaksi tai toisen hyödyksi, tuomitaan rangaistus lähtökohtaisesti rikoslain 40 § luvun 5 §:n mukaisesta virkasalaisuuden rikkomisesta tai tuottamuksellisesta virkasalaisuuden rikkomisesta. Viranomaiseen toimeksiantosuhteessa olevalle rangaistus tuomitaan lähtökohtaisesti rikoslain 38 luvun 1 §:n mukaisesta salassapitorikoksesta tai 38 luvun 2 §:n mukaisesta salassapitorikkomuksesta.

Pykälän *3 momentissa* säädettäisiin, ettei asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuihin tietoihin sovellettaisi, mitä muualla laissa säädetään viranomaisen oikeudesta saada tieto Verohallinnon asiakirjoista tai Verohallinnon oikeudesta tai velvollisuudesta antaa tietoja viranomaiselle. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisivat kuolinpesän osakkaiden käyttöön tarkoitettuja yksityisiä tietoja ja asiakirjoja, joihin Verohallinnolla ei olisi lähtökohtaisesti pääsyä ja jotka eivät olisi Verohallinnon hallussa olevia asiakirjoja. Tämän vuoksi Verohallinnolle laissa säädetty oikeus tai velvollisuus antaa tietoja toiselle viranomaiselle ei koskisi asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ja asiakirjoja. Säännös ei kuitenkaan rajoittaisi esimerkiksi ylimpien laillisuusvalvojien, tietosuojavaltuutetun tai poliisin yleisiä tiedonsaantioikeuksia.

8 §. *Käyttöoikeuden päättyminen ja asiakirjojen säilytyspalvelun tietojen poistaminen.* Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn oikeusperuste voi sisältää erityisiä säännöksiä, joilla mukautetaan tietosuoja-asetuksen sääntöjen soveltamista, muun muassa henkilötietojen säilytysaikojen osalta. Tietojen poistamista koskevalla sääntelyllä mukautettaisiin tietojen minimoimista ja säilytyksen rajoittamista koskevia periaatteita, jotta voitaisiin varmistaa periaatteiden tehokas toteutuminen palvelun toteuttamiseen liittyvässä henkilötietojen käsittelyssä.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden käyttöoikeuksien päättymisestä. Oikeus käyttää kuolinpesän palvelualustalla tarjottavia palveluita päättyisi vuoden kuluttua siitä, kun Verohallinto on vastaanottanut tiedon ja selvityksen kuolinpesän lakkaamisesta. Tyypillisesti kuolinpesä lakkaa, kun sen velat on maksettu ja kuolinpesään kuuluva omaisuus on kokonaisuudessaan jaettu. Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden olisi tarkoitus sujuvoittaa kuolinpesän hallintoa ja kuolinpesän selvittämiseen liittyvien asioiden hoitamista. Kuolinpesän tultua selvitetyksi ja jaetuksi olisi kuolinpesälle kuitenkin jätettävä kohtuullinen aika siirtää kuolinpesän palvelualustalla käsiteltyjä tietoja muualle pitkäaikaiseen säilytykseen ennen kuin käyttöoikeudet kuolinpesän palvelualustalle päättyvät. On myös mahdollista, että kuolinpesän puolesta on tarpeen asioida joissain tilanteissa vielä jonkin aikaa kuolinpesän lakkaamisen jälkeen. Yhden vuoden aikaa kuolinpesän lakkaamisesta voidaan pitää riittävänä ja kohtuullisena sekä tietojen siirtämiselle että tarvittavien kuolinpesän puolesta asiointien loppuun saattamiselle. Saatuaan tiedon ja selvityksen kuolinpesän lakkaamisesta Verohallinto tiedottaisi kuolinpesää hyvissä ajoin etukäteen käyttöoikeuden päättymisen ajankohdasta ja kehottaisi kuolinpesää ryhtymään tarvittaviin toimiin ennen sitä.

Verohallinnolle ei kaikissa tilanteissa toimiteta tietoja ja selvitystä kuolinpesän lakkaamisesta. Esimerkiksi tilanteissa, joissa kuolinpesän varat koostuvat ainoastaan pankkitileillä olevista rahavaroista, ei aina laadita erillistä perinnönjakosopimusta. Tehtyä perinnönjakosopimusta ei myöskään aina toimiteta Verohallinnolle. Verohallinnon olisi kuitenkin voitava tällöinkin päättää kuolinpesän palvelualustan käyttöoikeudet.

Verohallinnolla on ennen kaikkea kuolinpesän verotukseen liittyvissä asioissa käytettävissään tietoja, joiden perusteella pystytään yhdessä ajan kulumisen kanssa olettamaan, että kuolinpesä on lakannut. Käytännössä kuolinpesän lakkaaminen voitaisiin olettaa esimerkiksi tuloverotietojen perusteella. Verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 7 §:n 2 momentin mukaisesti Verohallinto lähettää esitäytetyn tuloveroilmoituksen kuolinpesälle, jolla voidaan olettaa olleen verovuonna veronalaista tuloa tai 10 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettuja varoja tai velkoja. Verotusmenettelystä annetun lain 10 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitetut varat ja velat kattavat muun muassa kiinteistöt, asunto-osakeyhtiön osakkeet ja monen tyyppisen yritys- ja sijoitusvarallisuuden. Siksi esitäytetyn veroilmoituksen lähettäminen tyypillisesti lopetetaan silloin, kun Verohallinnolla ei ole tiedossaan mitään syytä olettaa kuolinpesällä olevan tällaisia varoja tai velkoja. Esitäytetyn veroilmoituksen lähettäminen lopetetaan, vaikka Verohallinnolle ei olisikaan toimitettu varsinaista perinnönjakosopimusta tai muuta tietoa tai selvitystä kuolinpesän lakkaamisesta. Jos kuolinpesällä vastoin Verohallinnon oletusta on tuloja tai laissa tarkoitettuja varoja ja velkoja, kuolinpesä on verotusmenettelystä annetun lain 7 §:n 5 momentin nojalla velvollinen antamaan veroilmoituksen. Kun Verohallinnon tiedossa ei ole syytä lähettää kuolinpesälle esitäytettyä veroilmoitusta eikä kuolinpesä oma-aloitteisesti anna veroilmoitusta, voidaan perustellusti olettaa, että kuolinpesä on lakannut. Tämän vuoksi ehdotetaan säädettäväksi, että oikeus käyttää kuolinpesän palvelualustalla tarjottavia palveluita päättyisi, kun muiden Verohallinnon hallussa olevien tietojensa perusteella voidaan olettaa, että kuolinpesä on lakannut. Käytännössä Verohallinto ilmoittaisi kuolinpesän palvelualustalla hyvissä ajoin etukäteen kuolinpesän lakkaamisoletukseen perustuvasta käyttöoikeuden päättymisuhasta. Täten kuolinpesän puolesta toimivilla olisi aikaa puuttua asiaan niissä tilanteissa, joissa kuolinpesä ei tosiasiassa ole lakannut eikä kuolinpesän palvelualustan käyttöoikeuksien tarve poistunut.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että Verohallinnon olisi poistettava asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot samalla hetkellä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustalla tarjottaviin palveluihin päättyisi 1 momentin mukaisesti. Asiakirjojen säilytyspalvelussa kuolinpesä voisi säilyttää kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja. Kuolinpesän tultua kokonaan jaetuksi kuolinpesä voisi siirtää muualle ne tiedot, jotka se haluaa säilyttää pitkäaikaisesti. Asiakirjojen säilytyspalvelusta tiedot poistettaisiin kuitenkin samalla hetkellä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustalla tarjottaviin palveluihin päättyisi.

9 §. *Voimaantulo.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain voimaantulosta.

7.2 Laki kuolinpesän osakasrekisteristä

1 luku. Yleiset säännökset

1 §. *Lain soveltamisala.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisalasta. Laissa säädettäisiin kuolinpesän osakasrekisteriin sisältyvien tietojen käsittelystä sekä velvollisuudesta ilmoittaa tietoja rekisteriin ja oikeudesta saada tietoja rekisteristä. Käsiteltäviin tietoihin sisältyy sekä henkilötietoja että muita tietoja.

Sähköisen kuolinpesän osakasrekisterin käyttö olisi vapaaehtoista. Laissa kuolinpesän ilmoittajalle asetettuja toimintavelvoitteita sovellettaisiin vain, jos kuolinpesän ilmoittaja ryhtyy käyttämään sähköistä kuolinpesän osakasrekisteriä kuolinpesän osakkaiden ja kuolinpesään liittyvän muun henkilöpiirin ilmoittamiseen. Käytännössä tämä tarkoittaisi useimmiten ensi vaiheessa sitä, että kuolinpesän ilmoittaja täydentää kuolinpesän osakasrekisteriin kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskevat tiedot. Kuolinpesän osakasrekisterin käytön vapaaehtoisuus tarkoittaisi, että kuolinpesän ilmoittaja voisi myös luopua käyttämästä sähköistä toimintatapaa. Tämä mahdollisuus on käytettävissä siihen asti, kunnes ilmoittaja vakuuttaa tiedot oikeiksi ehdotetun lain 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ehdotetun lain 15 §:stä johtuu, että kuolinpesän ilmoittaja vastaa tarkastamiensa ja ilmoittamiensa tietojen luotettavuudesta sen jälkeen, kun hän on vakuuttanut tiedot oikeiksi. Luopumalla sähköisen toimintatavan käyttämisestä kuolinpesän osakkaat eivät kuitenkaan vapaudu vastuusta hankkimasta vastaavaa perintökaaren 20 luvun 3 §:ssä tarkoitettua selvitystä kuolinpesän osakkaista ja muusta henkilöpiiristä manuaalisesti. Tässä laissa säädettyjä toimintavelvoitteita ei kuitenkaan sovellettaisi, jos edellä mainittu selvitys tilattaisiin paperimuotoisena otteena, vaikka otteen tilaaminen olisi tehty sähköisen palvelualustan kautta.

2 §. *Rekisterin käyttötarkoitus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain soveltamisalaan kuuluvien henkilötietojen käsittelyn tarkoituksesta. Pykälän mukaan kuolinpesän osakasrekisterin tarkoituksena olisi mahdollistaa kuolinpesän henkilöpiiriä koskevan ajantasaisen tiedon saatavuus osakkaiden ja kolmansien etujen ja oikeuksien turvaamista sekä viranomaistoimintaa varten. Rekisterin ylläpito olisi rekisterinpitäjän lakisääteinen velvollisuus ja henkilötietojen käsittely perustuisi siten yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista, kun se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

3 §. *Rekisterinpitäjät ja vastuunjako.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän osakasrekisterin rekisterinpitäjistä ja niiden välisestä vastuunjaosta. Rekisterinpitäjällä tarkoitetaan tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdassa luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjä voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jos käsittelyn tarkoitukset määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käsittelyn tarkoitukset määriteltäisiin tässä laissa. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mahdollistamalla tavalla nimenomaisesti säädettäväksi, että kuolinpesän osakasrekisterin tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukaisia yhteisrekisterinpitäjiä olisivat Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto.

Yhteisrekisterinpitäjien välisestä vastuunjaosta ehdotetaan tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 1 kohdan mahdollistamalla tavalla säädettäväksi 2 momentissa. Pykälän *2 momentin* mukaan Digi- ja väestötietovirasto vastaisi kuolinpesän osakasrekisterin yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Digi- ja väestötietovirasto vastaisi esimerkiksi kuolinpesän osakasrekisterin tuottamisessa käytettävien tietojärjestelmien ja asianhallinnan palveluiden toimivuudesta, tietoturvallisuudesta ja kehittämisestä. Digi- ja väestötietovirasto vastaisi myös kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettujen tietojen suojaamiseen ja säilyttämiseen liittyen myös niiden eheydestä tietojärjestelmässä, kuten tietojen johdonmukaisuudesta ja muuttumattomuudesta. Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto vastaisivat muista rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista siltä osin kuin ne käsittelisivät kuolinpesän osakasrekisterin tietoja niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto käsittelisivät kuolinpesän osakasrekisterin tietoja esimerkiksi käsitellessään

perintökaaren 20 luvun 9 a §:n mukaisia hakemuksia kuolinpesän osakasrekisteriin tai perukirjan osakasluetteloon merkittyjen tietojen vahvistamiseksi. Yhteisrekisterinpitäjien keskinäisestä vastuunjaosta rekisterin tietoja luovutettaessa ehdotetaan säänneltäväksi 30 §:ssä.

Kun kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain säännöksissä ehdotetaan käytettäväksi rekisterinpitäjän käsitettä, tarkoittaisi se kumpaakin yhteisrekisterinpitäjää eli Digi- ja väestötietovirastoa ja Ahvenanmaan valtionvirastoa. Jos laissa käytettäisiin viraston nimeä, olisi säännöksen tarkoitus koskea vain mainittua virastoa.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että rekisteröity voisi käyttää yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kumpaankin rekisterinpitäjään ja kumpaakin rekisterinpitäjää vastaan.

2 luku. Rekisteriin tallennettavat tiedot ja niiden julkinen luotettavuus

4 §. *Osakastietojen muodostaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi niistä edellytyksistä, joiden vallitessa tietystä kuolinpesästä muodostetaan rekisterimerkintä kuolinpesän osakasrekisteriin.

Pykälän *1 momentin* mukaan Digi- ja väestötietovirasto muodostaa kuolinpesää ja sen oletettuja osakkaita koskevat perustiedot automaattisesti osakasrekisteriin, kun tieto henkilön kuolemasta tai kuolleeksi julistamisesta tuomioistuimen päätöksellä on tallennettu väestötietojärjestelmään. Osakasrekisterin perustiedot muodostetaan ja niitä ylläpidetään väestötietojärjestelmän, evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon jäsenrekistereihin sisältyvistä väestörekisteritiedoista sekä Kansallisarkiston väestörekisteritiedoista ja Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annetussa laissa (1156/2019) tarkoitettuun holhousasioiden rekisteriin, avioehtoasioiden rekisteriin ja avio-oikeusasioiden rekisteriin sisältyvistä tiedoista.

Väestötietolain 3 §:n 2 momentin mukaan väestötietojärjestelmä koostuu valtakunnalliseen tietojärjestelmään kuuluvista tiedoista sekä alueellisesti järjestetyistä asiakirja- ja muista vastaavista tietoaineistoista, joita ei ole otettu digitaalisessa muodossa tietojärjestelmään. Kuolinpesän osakasrekisterin perustietojen muodostamisessa käytetään apuna tarpeen mukaan myös evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon jäsenrekistereihin sisältyviä väestörekisteritietoja. Kuolinpesän perustietojen muodostamiseen voidaan käyttää myös Kansallisarkiston väestörekisteritietoja.

Momentin mukaan osakasrekisterin perustiedot muodostetaan väestörekisteritietojen lisäksi Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annetussa laissa (1156/2019) tarkoitettujen holhousasioiden rekisteriin, avioehtoasioiden rekisteriin ja avio-oikeusasioiden rekisteriin sisältyvistä tiedoista. Vaikka avioehtoasioiden ja avio-oikeusrekisterin tietoja käytetään kuolinpesän osakasrekisterin tietojen muodostamisessa, esimerkiksi avioehtoasioiden rekisterissä olevat, avioehtosopimuksen sisältöä koskevat tiedot eivät ole sellaisessa rakenteisessa muodossa, että viranomainen voisi saada niistä vaivatta tiedon. Viranomaisella on siksi lähtökohtaisesti käytettävissään tieto vain siitä, ovatko tietyt puolisot rekisteröineet avioehtosopimuksen vai eivät, mutta ei tietoa avioehtosopimuksen sisällöstä. Siksi esimerkiksi tieto siitä, onko puolisoilla avio-oikeus toistensa omaisuuteen, on lähtökohtaisesti kuolinpesän täydennettävä tieto. Kuolinpesän on myös lisättävä tieto sellaisesta ennen avioehtoasioiden rekisterin perustamista tehdyistä avioehtosopimuksesta, jota ei ole rekisteröity. Tiedot vuosina 1930-1979 tehdyistä avioehtosopimuksista on löydettävissä Virallisen lehden arkistosta erillisen hakupalvelun avulla.

Viranomaistietojen perusteella automaattisesti muodostettavat kuolinpesän perustiedot ovat ensi vaiheen tietoa kuolinpesän henkilöpiiristä. Kun osakastiedot on muodostettu, Digi- ja väestötietovirasto lähettää kehotteen osakastietojen tarkastamiseen kaikille kuolinpesän oletetuille osakkaille ja oikeudenomistajille. Tietojen perusteella ei voida suoraan päätellä kuolinpesän osakaspiiriä ennen kuin kuolinpesän ilmoittaja on tarkistanut ja tarvittaessa täydentänyt perustiedoista puuttuvat tiedot, kuten esimerkiksi tiedon perittävän tekemästä testamentista sekä vakuuttanut tiedot oikeiksi. Kuolinpesän osakasrekisterin perustietojen sisältö määritellään 5 §:n 1 momentissa.

Perustietojen automaattisen muodostamisen edellytyksenä on, että perittävällä on kuolinhetkellään ollut väestölain 11 §:ssä tarkoitettu suomalainen henkilötunnus.

Jos henkilön kuolintieto väestötietojärjestelmässä perustuu kuolleeksi julistamiseen, kuolinpesän osakastiedot muodostettaisiin osakasrekisteriin vain tilanteessa, jossa henkilön kuolleeksi julistaminen perustuisi tuomioistuimen päätökseen. Lakia ei sovellettaisi tilanteessa, joissa henkilön kuolleeksi julistaminen perustuu Digi- ja väestötietoviraston päätökseen. Tällaisessa päätöksessä henkilön kuolinpäiväksi merkitään 1 päivä tammikuuta sinä vuonna, joka ensiksi alkaa sen jälkeen, kun on kulunut sata vuotta henkilön syntymästä ja viisi vuotta siitä, kun hän on tiettävästi viimeksi ollut elossa. Käytännössä nämä henkilöt ovat asuneet pitkään ulkomailla eikä Digi- ja väestötietovirastolla ole tiedossa näiden henkilöiden osoitteita, aviopuolisoita, sukulaisia tai edunvalvojia. Näiden henkilöiden jälkeen ei tehdä perunkirjoitusta kuin poikkeustapauksissa. Näiden tapausten lukumäärä on lisäksi niin vähäinen, että kuolinpesän asiat voidaan hoitaa paperiasiointina. Digi- ja väestötietoviraston kuolleeksi julistamien henkilöiden kuolinpesän osakastietojen muodostaminen olisi näin ollen ilmeisen tarpeetonta.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että Digi- ja väestötietovirasto voisi oma-aloitteisesti tai pyynnöstä luovuttaa salassapidettäviä tietoja Suomen evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä Kansallisarkistolle. Salassapidettävän tiedon luovuttamisen edellytyksenä olisi, että luovutettavat tiedot ovat välttämättömiä tämän lain 5 §:ssä tarkoitettujen perustietojen luomista varten. Digi- ja väestötietovirastolla tulisi olla oikeus salassapidettävien tietojen luovuttamiseksi näille toimijoille, jotta eri rekisterien sisältämät tiedot pystytään yhdistämään kuolinpesän osakasrekisterin perustiedoiksi. Esimerkiksi tieto adoptiosta on välttämätön kuolinpesän osakasrekisterin perustietojen muodostamiseksi. Tiedonluovutuksen olisi oltava mahdollista oma-aloitteisesti, jotta virasto voisi lähettää tietopyyntönsä osana itse keräämänsä tiedot. Tiedonluovutuksen olisi oltava mahdollista myös pyynnöstä, jotta evankelis-luterilainen ja ortodoksinen kirkko sekä Kansallisarkisto voisivat myös itse pyytää perustietojen muodostamiseksi välttämättömien tietojen luovuttamista.

Pykälän *3 momentin* mukaan, jos väestötietojärjestelmästä muodostettavat perustiedot eivät ole väestötietolain 18 §:n tarkoittamalla tavalla julkisesti luotettavat tai ne ovat puutteelliset, siitä ilmoitettaisiin osakasrekisterissä näiden tietojen yhteydessä. Säännös koskisi kahdenlaisia tilanteita. Yhtäältä säännös soveltuu tilanteisiin, joissa väestötietojärjestelmään on viety väestötietolain 17 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitettua niin sanottua viitehenkilöä koskeva tieto, joka ei nauti väestötietolain mukaista julkista luotettavuutta. Tällainen viitehenkilö voi olla esimerkiksi Suomen kansalaisen ulkomainen puoliso, jonka henkilötietoja ei ole tarkastettu virallisista tai laillistetuista asiakirjoista, vaikka tieto avioliitosta on merkitty väestötietojärjestelmään alkuperäisen vihkimistiedon tai laillistettujen asiakirjojen perusteella.

Toisaalta säännös soveltuu tilanteisiin, joissa jo perustietoja muodostettaessa tiedetään järjestelmäteknisesti, että osakasrekisteriin muodostettavat perustiedot jäävät puutteellisiksi. Tällainen tilanne voi olla silloin, jos väestötietojärjestelmässä ja perustietojen muodostamisessa

muutoin käytettävissä tiedoissa on puutteita esimerkiksi ulkomailla asumisen vuoksi. Tällaisissa tilanteissa kuolinpesän osakasrekisteriin muodostettaisiin perustiedot, mutta tietoihin lisättäisiin merkintä siitä, että perustiedot on muodostettu puutteellisiksi jääneistä sukuselvitystiedoista.

Määritettäessä sitä, ovatko osakasrekisteriin automaattisesti muodostetut osakastiedot puutteellisia, ratkaisevaa olisi se, onko väestötietojärjestelmään rekisteröity kotikunta muuttunut vakituisesti pois Suomesta tai onko perittävä muuttanut ulkomailta Suomeen yli 15-vuotiaana. Tilapäinen oleskelu ulkomailla siten, että väestörekisterinpitäjä ei vaihdu, ei tekisi osakasrekisteriin automaattisesti muodostetuista tiedoista puutteellisia. Siten tilapäiset oleskelut ulkomailla, kuten esimerkiksi opiskelijavaihto tai lyhyt työskentely ulkomailla, ei vaikuttaisi automaattisesti muodostettavien tietojen täydellisyyteen. Jos osakasrekisteriin automaattisesti muodostetuissa osakastiedoissa on puutteita, osakastiedot eivät nauttisi tämän lain 14 §:ssä tarkoitettua julkista luotettavuutta. Tällaisissa tilanteissa kuolinpesän osakkaiden tulisi hankkia selvitys puutteellisten tietojen osalta.

5 §. *Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavat tiedot.* Pykälässä ehdotetaan säänneltäväksi kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavien tietojen sisällöstä. Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennetaan tiedot perittävästä ja hänen kuolinpesänsä osakkaista sekä muista kuolinpesään liittyvistä henkilöistä. Rekisteriin tallennetaan myös esimerkiksi tiedot kuolinpesän osakkuuden perusteesta ja sen alkamis- ja mahdollinen päättymisajankohta. Osakasrekisteriin tallennetaan lisäksi tieto siitä, jos kuolinpesää hallinnoi joku muu taho kuin osakkaat yhdessä, esimerkiksi perintökaaren 19 luvussa tarkoitettu pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija. Rekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi tieto myös muun muassa tietojen tarkastamisesta, muuttamisesta ja vahvistamisesta.

Valtaosa tiedoista liittyy tiettyyn tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan henkilöön, jolloin tiedot ovat luokiteltavissa henkilötiedoiksi. Tällöin käsittelyyn sovelletaan EU:n yleistä tietosuoja-asetusta. Rekisteriin tallennettavien henkilötietojen käsittely perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista, kun se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Osa tiedoista on luokiteltavissa yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisiksi erityisiksi henkilötiedoiksi, joiden käsittely perustuisi yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohtaan, jonka mukaan erityisten henkilötietoryhmien käsittely on sallittua, kun käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla. Käsittelyyn on tässä tapauksessa sovellettavia erityisiä suojatoimenpiteitä, joista säädetään erikseen lain 3 luvussa.

On huomattava, että vaikka kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käsittelyn tarkoituksena on varmistaa kuolinpesän osakkaita koskevien tietojen saatavuus osakkaiden ja kolmansien etujen ja oikeuksien turvaamista sekä viranomaistoimintaa varten, rekisteriin tallennettu tieto ei ole oikeudellisesti sitova ratkaisu kuolinpesän osakkuudesta, vaan rekisterimerkintä perustuu väestötietojärjestelmästä, kirkkojen jäsenrekistereistä, muista rekistereistä ja osakkailta saatuihin tietoihin. Vaikka Digi- ja väestötietovirasto olisi vahvistanut kuolinpesän osakasrekisterin tiedot, vahvistaminen ei ole päätös, johon voidaan hakea muutosta valittamalla (KHO 2016:22). Valituskelpoisen ratkaisun kuolinpesän osakkuudesta voi tehdä vain joko pesänjakaja tai tuomioistuin.

Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavien tietojen sisältöä koskeva pykälä on jaettu kolmeen momenttiin tietojen alkuperän ja luonteen perusteella. Pykälän *1 momenttiin* on koottu ne perustiedot, jotka Digi- ja väestötietovirasto muodostaa automaattisesti, jos perittävällä on kuolinhetkellään ollut väestötietolain 11 §:ssä tarkoitettu suomalainen henkilötunnus. Näihin

tietoihin kuuluvat perittävää, kuolinpesän osakkaita ja muita kuolinpesään liittyviä henkilöitä koskevat perustiedot.

Perintökaaren 20 luvun 3 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että perukirjassa on mainittava vainajan täydellinen nimi, henkilötunnus, siviilisääty ja kotikunta sekä kuolinpäivä. Koska kuolinpesän osakasrekisterin tarkoituksena on korvata perukirjan osakasluetteloa koskeva osuus, on kyseinen vainajan tietoja koskeva säännös ehdotetulla tavalla muokattuna otettu myös kuolinpesän osakasrekisteriin vainajan tietoja koskevaksi lähtökohdaksi *1 momentin 1 kohdassa*. Kohtaan sisältyisi lisäksi tieto siitä, jos perittävällä tai muulla henkilöllä, jonka lakimääräiset perilliset on selvitettävä, ei ole ollut kotikuntaa Suomessa.

Momentin *2 kohdan* mukaan kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettaisiin tieto perillisen nimestä, henkilötunnuksesta ja väestötietojärjestelmästä saatavista yhteystiedoista sekä sukulaisuussuhteesta perittävään. Lisäksi rekisterissä olisi perillisasemaa selventävä elossaolo- tai kuolintieto. Nimeä ja henkilötunnusta koskevien tietojen tarkoituksena on yksilöidä osakas. Sukulaisuussuhdetta koskeva tieto on valtaosassa tapauksia tärkein peruste kuolinpesän osakkuudelle. Elossaolo- tai kuolintieto on tärkeä siksi, että tiedon käyttäjä saa oikean käsityksen perimysjärjestyksestä ja esimerkiksi kuolleen perillisen sijaan tulleista perillisistä. Alaikäisen perillisen yhteystietona rekisteriin tallennettaisiin hänen edunvalvojansa yhteystieto. Perillisen nimeä, henkilötunnusta ja sukulaisuussuhdetta koskevat tiedot vastaavat perintökaaren 20 luvun 3 §:ään ehdotettavia muutoksia.

Sukulaisuussuhdetta koskeviin tietoihin sisältyy tieto siitä, mikäli vanhemman ja lapsen välinen adoptiosuhde on perustettu ennen 1.1.1980. Tällöin kyseessä on vuoden 1925 ottolapsilain (208/1925) mukainen niin kutsuttu heikko adoptio. Heikkojen adoptioiden osalta perustiedot sisältävät myös ottolapsisuhteen perustamisen päivämäärän, sillä perimykseen sovelletaan perintökaaren eri säännöksiä riippuen siitä, onko heikko adoptio perustettu ennen vai jälkeen perintökaaren voimaantulon 1.1.1966. Sukulaisuussuhdetta koskeviin tietoihin ei sisälly tietoa adoptiosta, mikäli adoptiosuhde on perustettu 1.1.1980 jälkeen, sillä tämän jälkeen vahvistettu vanhemman ja lapsen adoptiosuhde ei oikeudellisesti eroa vanhemman ja biologisen lapsen välisestä suhteesta.

Momentin *3 kohdan* mukaan perustietona kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettaisiin tieto myös eloonjääneen puolison nimestä, henkilötunnuksesta elossaolo- tai kuolintiedosta ja vihkimis- ja tai rekisteröintipäivästä, jos perittävä oli kuollessaan avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa. Elossaolo- tai kuolintieto on tärkeä myös eloonjääneen lesken osalta, koska myös leski saattaa menehtyä pian ensiksi kuolleen puolison jälkeen. Vihkimis- tai rekisteröintipäivä on tarpeellinen esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa samat henkilöt ovat olleet useammin kuin kerran naimisissa keskenään. Myös ulkomaisissa avioliitoissa vihkimispäivä on tarpeellinen tieto. Kuolinpesän asioinnin helpottamiseksi osakasrekisteriin tallennettaisiin myös eloonjääneen puolison väestötietojärjestelmästä saatavat yhteystiedot.

Momentin *4 kohdan* mukaan rekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi myös perittävän aiemman puolison nimi, henkilötunnus, elossaolo- tai kuolintieto, väestötietojärjestelmästä saatavat yhteystiedot sekä vihkimis- tai rekisteröintipäivä, avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen purkautumispäivä ja avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen purkautumisen peruste. Aiempia puolisoita koskevilla tiedoilla on olennainen merkitys muun muassa silloin, jos puolisoiden välillä ei ole toimitettu ositusta avioliiton tai parisuhteen purkautumisen jälkeen. Jos entisen puolison avio-oikeus on vielä toteuttamatta, on entinenkin elossa oleva puoliso perittävän kuolinpesän osakas ja hänetkin tulee kutsua perunkirjoitukseen perittävän kuoleman jälkeen. Jos entinen puoliso on kuollut, hänen perillisistään ei tule kuolinpesän osakkaita, vaikka ositus olisi toteuttamatta. Tuossakin tapauksessa toimittamatta jäänyt avio-oikeus tulee kuitenkin

toteuttaa ennen perinnönjakoa. Avioliiton purkautumisen perusteella on merkitystä myös määritettäessä sitä, voiko aiemman puolison perillisillä olla oikeutta perittävältä jääneeseen perintöön (toissijaiset perilliset aiemman puolison jälkeen). Näin on silloin, kun perittävä on perinyt aiemman puolisonsa.

Momentin *5 kohdan* mukaan rekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi toissijaisen perillisen nimi, henkilötunnus, elossaolo- tai kuolintieto, sukulaisuussuhde ja väestötietojärjestelmästä saatavat yhteystiedot. Tiedot tallennettaisiin vain silloin, kun perittävä oli kuollessaan avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa eikä häneltä jäänyt rintaperillisistä. Jos perittävällä on rintaperillinen, ei leskellä ole perintöoikeutta. Toissijaisilla perillisillä tarkoitetaan perillisiä, joilla on oikeus perintöön lesken perintöoikeuden jälkeen (PK 3:1 §:n 2 momentti). Toissijaiset perilliset eivät ole kuolinpesän osakkaita ensiksi kuolleen puolison jälkeen, vaan vasta lesken kuoleman jälkeen. Heidät kuitenkin kutsutaan perunkirjoitukseen myös jo ensiksi kuolleen puolison jälkeen, mistä syystä myös heidän tunniste- ja yhteystietojensa tallentaminen rekisteriin on perusteltua. Alaikäisen toissijaisen perillisen yhteystietona rekisteriin tallennettaisiin hänen edunvalvojansa yhteystieto.

Momentin *6 kohdan* mukaan rekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi ensin kuolleen puolison toissijaisen perillisen nimi, henkilötunnus, elossaolo- tai kuolintieto, sukulaisuussuhde ja yhteystiedot, jos ensin kuolleen puolison kuollessa perittävä oli ollut tämän kanssa avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa, eikä ensin kuolleelta puolisolta jäänyt rintaperillistä. Alaikäisen toissijaisen perillisen yhteystietona rekisteriin tallennettaisiin hänen edunvalvojansa yhteystieto. Velvollisuus tietojen antamiseen on perusteltua, koska perintökaaren 3 luvun 1 §:n 2 momentin mukaan, milloin eloonjääneen puolison kuollessa ensiksi kuolleen puolison isä, äiti, veli tai sisar taikka veljen tai sisaren jälkeläinen on elossa, saavat muun säännöksen puuttuessa ne heistä, joilla on silloin lähinnä oikeus periä ensiksi kuollut puoliso, puolet eloonjääneen puolison pesästä. Toisin sanoen, aiemmin kuolleen puolison perillisistä tulee osakkaita eloonjääneen puolison kuolinpesään. Tiedot näistä perillisistä on usein saatavissa ensin kuolleen puolison perukirjasta, koska nämä perilliset tulee kutsua myös ensiksi kuolleen puolison perunkirjoitukseen. Jos puolisoiden kuolemien välillä on kulunut pitkä aika, voi myös perillistahon laajuus muuttua luonnollisen poistuman myötä. Vaikka se, onko perittävä tosiasiassa perinyt aiemmin kuolleen puolisonsa ja mahdollisen perintösaannon peruste ei ole Digi- ja väestötietoviraston tiedossa oleva tieto, on rekisterissä otettu olettamaksi se, että perimys olisi toteutunut lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaisena rintaperillisten puuttuessa. Jos näin ei ole esimerkiksi lesken hyväksi tehdyn testamentin vuoksi, kuolinpesän ilmoittajan tulee täydentää tiedot tietoja tarkistaessaan.

Momentin *7 kohdan* mukaan rekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi tieto siitä, onko avioehtoasioiden rekisteriin merkitty sopimus tai ilmoitus, jonka osapuoli perittävä on ollut ja jos on, asiakirjan laji, asiakirjan päiväys, toisen puolison nimi ja henkilötunnus, rekisteröinyt viranomainen, rekisteröintipäivä ja diaarinumero. Tiedot ovat tarpeellisia, sillä ne auttavat kuolinpesän ilmoittajaa hänen selvittäessään avio-oikeuden vaikutusta kuolinpesän osakasluetteloon. Tiedot ovat 1.1.1979 lähtien saatavissa nykyisestä avioehtoasioiden rekisteristä. Ennen 1.1.1979 tiedot ovat saatavilla virallisen lehden hakemistosta.

Momentin *8 kohdan* mukaan rekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi avio-oikeusasioiden rekisteriin merkityt tiedot, kun sopimuksen osapuolena on perittävä, tai tieto siitä, että rekisteriin ei ole merkitty perittävää koskevia tietoja.

Momentin *9 kohdan* mukaan rekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi 1 momentin 2–6 kohdassa tai kuolinpesän ilmoittajan jäljempänä 2 momentin 5–6 kohdassa täydentämissä tiedoissa tarkoitetun henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamista, edunvalvontaa ja

edunvalvontavaltuutusta koskevat tiedot sekä edunvalvojan tai edunvalvontavaltuutetun nimi ja henkilötunnus tai yleisen edunvalvojan yksilöintitiedot. Ensimmäisen momentin kohdilla 2–6 ja 2 momentin kohdilla 5–6 viitataan perilliseen, eloonjääneeseen ja aiempaan puolisoon, toissijaiseen perilliseen sekä mahdollisiin perustiedoista puuttuviin muihin kuolinpesään liittyviin henkilöihin, kuten esimerkiksi yleistestamentin saajaan ja toissijaiseen yleistestamentin saajaan. Digi- ja väestötietovirasto tallentaisi tiedot vaiheittain. Virasto tallentaisi tiedot 1 momentin 2–6 kohdassa tarkoitetuille henkilöille muodostaessaan kuolinpesän osakasrekisterin perustiedot. Jäljempänä 2 momentin 5–6 kohdassa tarkoitettuja henkilöitä koskevat tiedot virasto tallentaisi sen jälkeen, kun kuolinpesän ilmoittaja on tarvittaessa täydentänyt kuolinpesän osakasrekisteriin automaattisesti muodostettuja tietoja. Tietojen vaiheittainen tallentaminen on välttämätöntä, sillä Digi- ja väestötietovirasto ei voi tuoda rekisteriin kaikkea virastolla olevaa tietoa ennen kuin se on saanut kuolinpesän ilmoittajalta tiedot rekisteristä mahdollisesti puuttuvista henkilöistä. Edunvalvontaa koskevat tiedot tarvitaan päämiehen suojaksi, jotta häntä edustaa tarvittaessa laillinen edustaja. Ilman rekisterissä olevaa merkintää kuolinpesän ilmoittaja tai kuolinpesän yhteyshenkilö ei välttämättä voi tietää, onko jollakin osakkaalla, puolisolla tai toissijaisella perillisellä edunvalvoja tai edunvalvontavaltuutettu vai ei.

Momentin *10 kohdan* mukaan rekisteriin ehdotetaan tallennettavaksi tieto siitä, että perittävällä ei ole Suomen lain mukaisia 4 §:n 1 momentin perusteella muodostettujen perustietojen mukaisia lakimääräisiä perillisiä, jolloin perinnönsaajana on lähtökohtaisesti perintökaaren 5 luvun mukaan Suomen valtio, jota edustaa Valtiokonttori.

Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan koottavaksi tiedot, jotka kuolinpesän ilmoittaja lisää kuolinpesän osakasrekisterin perustietoihin (täydentävät tiedot). Nämä ovat tietoja, joita ei voi poimia suoraan väestötietojärjestelmän tai muiden viranomaisrekisterien tiedoista, vaan niiden täydentämiseksi tarvitaan tietoja kuolinpesältä. Kuolinpesän osakkuuden perustetta sekä kuolinpesän ilmoittajan ja yhteyshenkilön yksilöintitietoja lukuun ottamatta täydentävät tiedot eivät myöskään ole tietoja, joita on aina tarpeen täydentää jokaisen kuolinpesän osalta. Tästä syystä momentissa tarkoitettuja tietoja täydennetään tarvittaessa.

Momentin *1 kohdan* mukaan täydentäviin tietoihin tallennetaan tieto aviovarallisuussuhteisiin ja perimykseen sovellettavasta laista, ellei se ole Suomen. Kuolinpesän ilmoittajan tulee täydentää kuolinpesän osakasrekisteriin tieto siitä, minkä valtion laki tulee ilmoittajan oman käsityksen mukaan sovellettavaksi. Aviovarallisuussuhteisiin sovellettavasta laista säädetään tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta tuomioistuimen toimivallan, sovellettavan lain sekä päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla aviovarallisuussuhteita koskevissa asioissa ((EU) 2016/1103). Rekisteröidyn parisuhteen oikeusvaikutuksia koskeviin kansainvälisyksityisoikeudellisiin kysymyksiin sovelletaan, mitä aviopuolisoiden oikeussuhteista säädetään, jollei tiiviimmän yhteistyön toteuttamisesta tuomioistuimen toimivallan, sovellettavan lain sekä päätösten tunnustamisen ja täytäntöönpanon alalla rekisteröityjen parisuhteiden varallisuusoikeudellisia vaikutuksia koskevissa asioissa annetusta neuvoston asetuksesta (EU) 2016/1104 muuta johdu (rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain (950/2001) 15 §). Asetuksia täydentävät avioliittolain (234/1929) V osan 4 luvun säännökset siltä osin kuin edellä mainittuja EU-asetuksia ei sovelleta. Perimykseen sovellettavasta laista säädetään niin sanotussa EU:n perintöasetuksessa ((EU) 650/2012) ja täydentävästi perintökaaren 26 luvussa. EU:n perintöasetuksen lähtökohtana on, että perimykseen sovelletaan kokonaisuudessaan sen valtion lakia, jossa perittävän asuinpaikka oli kuolinhetkellä. Perittävä on kuitenkin voinut eläessään valita testamentissaan sovellettavaksi laiksi kansalaisuusvaltionsa lain. Jos perittävän tekemä valinta johtaa siihen, että perittävän perimykseen sovelletaan jonkun muun valtion lakia kuin Suomen, tämä tieto vaikuttaa myös osakaspiirin määräytymiseen ja tieto tulee ilmoittaa täydentävissä tiedoissa.

Momentin *2 kohdan* mukaan rekisterin täydentäviin tietoihin tallennetaan kuolinpesän ilmoittajan nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot. Kuolinpesän ilmoittajasta säädetään tarkemmin lain 8 §:ssä ja perintökaaren 20 luvun 6 §:ssä. Koska kuolinpesän ilmoittajaa koskevat tiedot eivät ole pääteltävissä väestötietojärjestelmästä, vaan ne ilmoittaa kuolinpesä ja usein käytännössä kuolinpesän ilmoittaja itse, myös kuolinpesän ilmoittajaa koskevat tiedot ovat luonteeltaan täydentäviä tietoja, vaikkakin välttämättömiä. Tiedot ovat välttämättömiä siksi, että kuolinpesän ilmoittajan velvollisuutena on tarkastaa perustiedot, muuttaa ja täydentää niitä tilanteen mukaan ja vakuuttaa rekisterissä olevat tiedot oikeiksi. Ilman näitä toimenpiteitä kuolinpesän osakasrekisterin tietoja ei voida käyttää korvaamaan perukirjan osakasluetteloa. Kuolinpesän ilmoittajan yhteystiedot päivittyvät väestötietojärjestelmästä saatavilla tiedoilla siihen asti, kunnes tieto perunkirjoituksen toimittamispäivämäärästä on tallennettu kuolinpesän osakasrekisteriin. Kuolinpesän ilmoittaja voi ilmoittaa yhteystietoihinsa myös sellaisen yhteystiedon, kuten sähköpostiosoitteen tai puhelinnumeron, joka ei ole saatavissa eikä päivity väestötietojärjestelmän tietojen avulla.

Momentin *3 kohdan* mukaan rekisterin täydentäviin tietoihin tallennetaan lisäksi kuolinpesän yhteyshenkilön nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot. Kuolinpesän yhteyshenkilöstä säädetään tarkemmin perintökaaren 20 luvun 2 §:ssä. Perintökaaren 20 luvun 2 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädettäisiin kuolinpesän yhteyshenkilön merkitsemisestä perukirjaan. Kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevat tiedot olisivat välttämättömiä myös kuolinpesän osakasrekisterissä, sillä kuolinpesän yhteyshenkilön velvollisuutena on ottaa vastaan kuolinpesää koskevat tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut. Kuolinpesän yhteyshenkilön yhteystiedot päivittyvät väestötietojärjestelmästä saatavilla tiedoilla, kunnes kuolinpesä on lakannut ja sitä koskeva merkintä poistetaan rekisteristä. Kuolinpesän ilmoittaja voi ilmoittaa yhteyshenkilön yhteystietoihin myös sellaisen yhteystiedon, kuten sähköpostiosoitteen tai puhelinnumeron, joka ei ole saatavissa tai päivity väestötietojärjestelmän tietojen avulla.

Momentin *4 kohdan* mukaan täydentäviin tietoihin tallennetaan lisäksi yleistieto testamentista, jos perittävä oli tehnyt testamentin tai jos perittävän hyväksi oli tehty testamentti, jossa on toissijaismääräys. Testamenttia koskevalla yleistiedolla tarkoitetaan tietoa siitä, että perittävä oli ylipäätään tehnyt testamentin, riippumatta siitä, onko testamentti luonteeltaan yleis- vai erityistestamentti. Yleisluontoinen tieto testamentista on tarpeen, jotta rekisterin tietoja käyttävä voi halutessaan pyytää testamentin nähtäväkseen. Vaikka perintökaaren 18 luvun 1 §:n mukaan vain yleistestamentin saaja on kuolinpesän osakas ja vain yleistestamentin saajaa koskevat tiedot täydennetään rekisterin tietoihin 2 momentin 5 kohdan mukaisesti, on perusteltua, että kuolinpesän osakasrekisteriin tallennetaan yleisluonteinen tieto sekä yleis- että erityistestamenteista.

Momentin *5 kohdan* mukaan täydentävissä tiedoissa tulee ilmoittaa perustiedoista puuttuvan perillisen tai muun kuolinpesän osakkaan nimi ja henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, osakkuuden peruste ja sen alkamisaika. Perustiedoista voi puuttua perillisiä esimerkiksi siksi, että perittävä on asunut ulkomailla ja hänelle on syntynyt siellä lapsi eikä lasta tai hänen sukulaisuussuhdettaan perittävään ole tallennettu suomalaiseen väestötietojärjestelmään. Toisena esimerkkinä on tilanne, jossa henkilön osakasasema perustuu pelkästään perittävän tekemään yleistestamenttiin. Jos testamentinsaajana on yhteisö, tallennetaan rekisteriin henkilötunnuksen sijaan yhteisön yritys- ja yhteisötunnus. Kolmantena esimerkkinä ovat sovellettavaksi tulevan vieraan valtion lain mukaiset perilliset (esimerkiksi serkut), jotka eivät olisi perillisiä Suomen lain mukaan. Lesken osakkuus kuolinpesässä on sidottu hänen avio-oikeuteensa, ellei leskellä ole perintökaaren 3 luvussa tarkoitettua perillisasemaa tai ellei hän ole yleistestamentin saaja. Jos leskellä ei ole avio-oikeutta perittävän omaisuuteen, leski ei ole kuolinpesän osakas. Lesken avio-oikeus voi puuttua esimerkiksi siksi, että puolisoilla on avio-

oikeuden täydellisesti poissulkeva avioehtosopimus. Avio-oikeus voi puuttua myös siksi, että ositus on jo toimitettu ja avio-oikeus on näin ollen jo toteutunut. Jos ositus on jäänyt toimittamatta aiemman puolison osalta, myös aiempi puoliso saattaa olla perittävän kuolinpesän osakas. Vaikka ositus olisi jäänyt toimittamatta, aiemman puolison osalta avio-oikeus ja tähän liittyvä kuolinpesän osakkuus saattaa puuttua myös siksi, että puolison avio-oikeus on vanhentunut. Koska kuolinpesän osakkuuden peruste ja sen alkamis- ja päättymisajankohta eivät ole aina saatavissa suoraan väestötietojärjestelmästä vaan ovat riippuvaisia muista seikoista, on tämä tietoluokka määritelty kuuluvaksi täydentäviin tietoihin.

Momentin *6 kohdan* mukaan täydentävissä tiedoissa tulee ilmoittaa perustiedoista puuttuvan muun kuolinpesään liittyvän henkilön nimi ja henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, yhteystiedot, henkilön asema kuolinpesässä ja sen alkamisaika. Muuna kuolinpesään liittyvänä henkilönä tulee ilmoittaa esimerkiksi eloonjäänyt puoliso ja aiempi puoliso, joka ei ole kuolinpesän osakas puolison perintöoikeuden tai avio-oikeuden perusteella taikka yleistestamentin saajana. Koska PK 20:2.2 §:n mukaan perukirjan osakasluetteloon on merkittävä myös ne henkilöt, joilla on oikeus perintöön vasta ensisijaisen testamentin saajan oikeuden jälkeen, tulee kuolinpesän osakasrekisteriin merkitä vastaavasti myös toissijaiset testamentinsaajat. Testamentin toissijaissaajan perintöoikeus toteutuu vasta sen jälkeen, kun testamentin ensisijaissaajan oikeus on lakannut, esimerkiksi silloin, kun ensisijaissaaja kuolee tai ei ota perintöä vastaan. Muuna kuolinpesään liittyvänä henkilönä tulee lisäksi ilmoittaa myös esimerkiksi toissijainen perillinen, jos tätä koskeva tieto puuttuu perustiedoista. Toissijaisella perillisellä tarkoitetaan perillistä, joilla on oikeus perintöön lesken perintöoikeuden jälkeen (PK 3:1 §:n 2 momentti). Toissijaiset perilliset eivät ole kuolinpesän osakkaita ensiksi kuolleen puolison jälkeen, vaan vasta lesken kuoleman jälkeen.

Momentin *7 kohdan* mukaan täydentäviin tietoihin tulisi lisäksi tallentaa mahdollisen testamentin toimeenpanijan nimi ja henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus ja yhteystiedot. Tieto on välttämätön, sillä perintökaaren 19 luvun 21 §:n 1 momentin 1 virkkeen nojalla testamentin toimeenpanijalla on, jollei testamentista muuta ilmene, sama valtuus kuin pesänselvittäjällä, ei kuitenkaan valtuutta luovuttaa kuolinpesää konkurssiin. Tämä merkintä tulisi kuitenkin lisätä vasta sitten, kun testamentti on saanut lainvoiman ja testamentin toimeenpanija on ottanut tehtävän vastaan, koska tiedon lisääminen muuttaa kuolinpesän hallintotavan yhteishallinnosta toimeenpanijahallinnoksi ja vaikuttaa muun muassa Suomi.fi -valtuuksien antamiseen.

Momentin *8 kohdan* mukaan täydentäviin tietoihin tulee lisäksi tallentaa kuolinpesän osakkaan tai muun kuolinpesään liittyvän henkilön osakkuuden tai aseman päättyminen, päättymisen peruste ja päättymisaika. Sukulaisuussuhteeseen perustuvan perillisen osakkuus lakkaa normaalisti perinnönjakohetkellä, elleivät osakaspiirissä tapahtuneet kuolintapaukset muuta perimysjärjestystä. Lesken, jolla on avio-oikeus perittävän omaisuuteen, osakkuus päättyy jo osituksen toimittamiseen, ellei leski ole samalla joko perillinen tai yleistestamentin saaja. Osakasasema voi päättyä myös esimerkiksi perinnöstä tai testamentista luopumiseen tai perintöosuuden luovuttamiseen, osittaiseen perinnönjakoon tai osittaiseen ositukseen ja perinnönjakoon, jossa joku tai jotkut osakkaista ovat saaneet koko pesäosuutensa. Osakkuus voi päättyä myös perintöoikeuden menettämiseen. Perintöoikeus voidaan menettää esimerkiksi perittävän surmaamisen, testamentin salaamisen tai perinnöttömäksi tekemisen kautta.

Momentin *9 kohdan* mukaan täydentäviin tietoihin tulisi tallentaa edellä 2–6 ja 2 momentin 5–6 kohdassa tarkoitetun henkilön laillisen edustajan nimi ja henkilötunnus tai yleisen edunvalvojan yksilöintitiedot, jos edunvalvojaa, edunvalvojan sijaista, edunvalvontavaltuutettua, varavaltuutettua tai muuta laillista edustajaa koskevia perustietoja on täydennettävä. Kohdilla 2–6 ja 2 momentin 5–6 kohdissa viitataan perilliseen, eloonjääneeseen

ja aiempaan puolisoon, toissijaiseen perilliseen, testamentin saajaan, toissijaiseen testamentin saajaan, perinnöstä tai testamentista luopuvaan tahoon ja perintöosuuden luovutuksensaajaan. Tieto olisi täydennettävä, jotta päämiestä edustavan laillisen edustajan tiedot olisivat aukottomat ja ajantasaiset.

Momentin *10 kohdan* mukaan täydentäviin tietoihin tulisi lisäksi tallentaa tieto siitä, jos kuolinpesän osakkaat ovat tehneet kuolinpesän hallintoa koskevan yhteishallintosopimuksen ja yhteishallintosopimuksen alkamis- ja mahdollinen päättymispäivä. Vain kuolinpesällä itsellään on tieto mahdollisesta kuolinpesän hallintoa koskevasta yhteishallintosopimuksesta, minkä vuoksi kuolinpesän ilmoittajan on täydennettävä kuolinpesän osakasrekisteriin.

Momentin *11 kohdan* mukaan täydentäviin tietoihin tulisi lisäksi tallentaa tieto kuolinpesän lakkaamisesta, sen perusteesta ja ajankohdasta. Kuolinpesä lakkaa olemasta esimerkiksi silloin, kun kuolinpesän velat on maksettu ja kuolinpesään kuuluva omaisuus on kokonaisuudessaan jaettu osakkaiden kesken. Kuolinpesä voi lakata myös esimerkiksi sen johdosta, että yksi kuolinpesän osakas lunastaa toisten kuolinpesän osakkaiden osuudet, jolloin kaikki jaettava omaisuus siirtyy yhdelle osakkaalle.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi tiedoista, jotka Digi- ja väestötietovirasto tallentaa kuolinpesän osakasrekisteriin viranomaisen ilmoituksen tai kuolinpesän palvelualustan käytön perusteella.

Momentin *1 kohdan* mukaan viranomainen täydentää rekisteriin tiedon 8 ja 11 §:ssä tarkoitetusta perustietojen tarkastamisesta ja oikeaksi vakuuttamisesta. Tarkastamista ja oikeaksi vakuuttamista koskeva tieto on tärkeä, koska perustiedoissa ilmoitetut tiedot nauttivat 14 §:ssä tarkoitettua julkista luotettavuutta vain, jos kuolinpesän ilmoittaja on ne tarkastanut ja vakuuttanut oikeiksi.

Momentin *2 kohdan* mukaan Digi- ja väestötietovirasto tallentaa perintöveroilmoituksella ilmoitetut tiedot kuolinpesän yhteyshenkilöstä, perunkirjoituspäivästä ja siitä, että osakasrekisterin perustiedot on vakuutettu oikeiksi niitä muuttamatta tai täydentämättä, jos perintöveroilmoitus on annettu Verohallinnolle muutoin kuin kuolinpesän palvelualustasta annettavassa laissa tarkoitetulla kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelulla. Tietojen tallentaminen kuolinpesän osakasrekisteriin on tärkeää, jotta osakasrekisterin tiedot olisivat ajantasaiset ja yhdenmukaiset perintöveroilmoituksella annettujen tietojen kanssa.

Momentin *3 kohdan* mukaan viranomainen täydentää rekisteriin tiedon myös siitä, jos perustietoja tai täydentäviä tietoja on muutettu, sekä muutoksen ajankohtaa ja perustetta koskevat tiedot. Erityisesti perustietojen muutoksia koskeva tieto on tärkeä, koska perustietojen muuttaminen saattaa poistaa niiden 14 §:ssä tarkoitetun julkisen luotettavuuden. Myös tieto muutoksen ajankohdasta on tärkeä, koska osakasrekisterin tietojen käyttäjä voi muutoksen ajankohtaa koskevista tiedoista tarkistaa, onko kuolinpesän osakasrekisterin tietoja muutettu sen jälkeen, kun rekisterin käyttäjä on edellisen kerran käyttänyt rekisterin tietoja omaan käyttöönsä. Tietojen muuttamisella ja täydentämisellä on lisäksi vaikutus sen suhteen, kuka voi saada näkyvyyden kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin. Jos esimerkiksi pesän ilmoittajaksi halutaan ilmoittaa avoleski, joka ei ole kuolinpesän osakas, hänen pääsynsä kuolinpesän ilmoittajaksi edellyttää, että joku osakkaista ensin ilmoittaa hänet kuolinpesän ilmoittajaksi, jonka jälkeen hänelle avautuu näkymä kuolinpesän osakasrekisteriin ja hän saa oikeuden muuttaa tai täydentää kuolinpesän osakasrekisterin tietoja.

Momentin *4 kohdan* mukaan viranomainen täydentää rekisteriin tiedon siitä, jos osakastiedot on vahvistettu perintökaaren 20 luvun 9 d §:ssä tarkoitetulla tavalla. Tiedon tallentamisen

yhteydessä viranomainen tallentaisi myös tiedon ajankohdasta, jonka mukaisesti osakastiedot on vahvistettu. Vahvistamista koskeva tieto on tärkeä, koska vahvistetut osakastiedot nauttivat julkista luotettavuutta ja oikeustoimi, jonka vahvistettuun osakasluetteloon merkityt kuolinpesän osakkaat ovat tehneet kuolinpesän puolesta muun kuin pesän osakkaan kanssa, on sitova, vaikka joku osakkaista olisi jäänyt osakasluetteloon merkitsemättä, jos se, jonka kanssa oikeustoimi oli tehty, ei tiennyt eikä hänen pitänytkään tietää, että kuolinpesässä oli tällainen osakas. Osakastietojen vahvistamisen ajankohta on tärkeä, koska osakaspiirissä voi ajan kuluessa tapahtua muutoksia esimerkiksi osakkaan kuoleman, toimitetun osituksen tai muun vastaavan tapahtuman seurauksena.

Momentin *5 kohdan* mukaan Digi- ja väestötietovirasto täydentää rekisteriin tiedon mahdollisesta perintökaaren 18 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetusta toimitsijasta, tämän nimestä ja muista tarpeellisista yksilöintitiedoista sekä ratkaisun ajankohdasta. Tieto on tärkeä, sillä oikeus voi tietyissä tilanteissa määrätä kuolinpesään toimitsijan. Toimitsijan tehtävänä on huolehtia siitä, mikä perintökaaren 18 luvun 3 §:n nojalla on osakkaan velvollisuutena. Tuomioistuimelle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus ilmoittaa toimitsijaa koskevasta määräyksestä Digi- ja väestötietovirastolle. Ilmoitusvelvollisuudesta ehdotetaan säädettäväksi laissa 373/2010, jonne on keskitetty tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset.

Momentin *6 kohdan* mukaan viranomainen täydentää rekisteriin tiedon myös siitä, jos kuolinpesään on asetettu perintökaaren 19 luvun 1 §:ssä tarkoitettu pesänselvittäjä. Pesänselvittäjästä tallennettaisiin nimi ja muut tarpeelliset yksilöintitiedot. Tuomioistuimelle ehdotetaan säädettäväksi velvollisuus ilmoittaa pesänselvittäjää koskevasta määräyksestä Digi- ja väestötietovirastolle Muutoin pesänselvittäjämääräystä koskevan tiedon täydentäminen kuolinpesän osakasrekisteriin jäisi joko pesänselvittäjän oman ilmoituksen tai kuolinpesän ilmoittajan ilmoituksen varaan. Usein pesänselvittäjän määräystä haetaan tuomioistuimelta siksi, että kuolinpesän osakkaiden kesken on sellaisia ristiriitoja, jotka estävät tehokkaan kuolinpesän selvittämisen ja hallinnon. Tästä syystä pesänselvittäjämääräystä koskevan asian ilmoittaminen ei voi jäädä kuolinpesän oman ilmoituksen varaan eikä toisaalta pesänselvittäjälle voida antaa valtuutta asioida kuolinpesän asioissa kuolinpesän osakasrekisteriä koskevissa asioissa ennen kuin tieto pesänselvittäjämääräyksestä on tullut Digi- ja väestötietoviraston tietoon. Rekisteriin täydennettäisiin tieto myös pesänselvittäjän vapauttamisesta tehtävästään ja ratkaisun ajankohta. Ilmoitusvelvollisuudesta ehdotetaan säädettäväksi laissa 373/2010, jonne on keskitetty tuomioistuimen ilmoitusvelvollisuutta koskevat säännökset.

Momentin *7 kohdan* mukaan viranomainen täydentää rekisteriin tiedon myös siitä, jos kuolinpesä on asetettu konkurssiin ja konkurssilain (120/2004) 8 luvun 1 §:ssä tarkoitetusta pesänhoitajan nimestä ja muista tarpeellisista yksilöintitiedoista. Samoin rekisteriin tallennettaisiin tieto pesänhoitajan mahdollisesta tehtävästä vapauttamisesta ja ratkaisun ajankohdasta. Tiedon ilmoittaa Digi- ja väestötietovirastolle konkurssipesän pesänhoitaja. Asiasta ehdotetaan säädettäväksi oikeusministeriön asetuksessa konkurssiasioista (502/2004), jossa säädetään keskitetysti myös muista konkurssipesän pesänhoitajan ilmoittamista asioista.

Momentin *8 kohdan* mukaan viranomainen täydentää rekisteriin tiedon myös kuolinpesän osakkaan pesäosuuteen kohdistuvasta ulosmittauksesta ja turvaamistoimenpiteestä. Tiedon antajana toimii tällöin ulosottoviranomainen, jolle ehdotetaan asetettavaksi näitä toimenpiteitä koskeva ilmoitusvelvollisuuskuolinpesän osakasrekisteriä varten. Tieto kuolinpesäosuuteen kohdistuvasta ulosmittauksesta tai turvaamistoimenpiteestä on tärkeä, koska molempien toimenpiteiden yhteydessä kuolinpesälle annetaan kielto luovuttaa velalliselle omaisuutta kuolinpesästä (UK 4:77 §). Maksukiellon voimaantulosta tulee voimaan myös kuolinpesään kuuluvaa omaisuutta koskeva määräämiskielto (UK 4:78 §). Tämän jälkeen kuolinpesä ei saa

luovuttaa kuolinpesään kuuluvaa omaisuutta ilman ulosottoviranomaisen lupaa. Pesäosuuteen kohdistuvaa ulosmittausta tai turvaamistoimenpidettä koskevan tiedon tallentaminen kuolinpesän osakasrekisteriin olisi omiaan edistämään sekä ulosoton hakijoiden että kuolinpesän kanssa oikeustoimia tekevien intressejä yleisemmin sellaisten omaisuuslajien osalta, joihin ei liity sellaista erityistä omaisuusrekisteriä, jossa omaisuuteen kohdistuva ulosmittaus tai turvaamistoimenpide tulee rekisteröidä jo voimassa olevan lainsäädännön mukaan.

Momentin *9 kohdan* mukaan viranomainen täydentää rekisteriin tiedon perunkirjoituksen toimittamispäivämäärästä. Tieto perunkirjoituksen toimittamisesta on tärkeä kuolinpesän sopimuskumppaneille, koska perunkirjoituksen yhteydessä kuolinpesää koskevat asiat tarkentuvat esimerkiksi lesken ja osakkaiden mahdollisten ilmoitusten myötä. Lisäksi perukirjaan tai sen liitteeksi kootaan usein myös sopimuskumppaneille merkityksellisiä tietoja ja asiakirjoja, kuten esimerkiksi tietoja testamentista ja sen tiedoksiannosta.

Pykälän *4 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi siitä, että jos perittävällä, perillisellä, testamentinsaajalla tai muulla 1–3 momentissa mainitulla taholla ei ole suomalaista henkilö- tai yritystunnusta, tallennetaan kuolinpesän osakasrekisteriin henkilötunnuksen tai yritystunnuksen sijaan täydentävänä tietona tieto osakkaan asuin- tai rekisterivaltiosta ja syntymäajasta sekä henkilön tai yrityksen muusta tunnisteesta tai yksilöintitiedosta. Muu tunniste tai yksilöintitieto voi olla esimerkiksi henkilön ulkomaalainen henkilötunnus. Säännöksellä pyritään varmistumaan siitä, että mainittu henkilö tai yritys on riittävästi yksilöity siitä huolimatta, että tällä taholla ei ole käytössään suomaista henkilö- tai yritystunnistetta.

Pykälän *5 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi siitä, että luovutettaessa tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja evankelis-luterilaiselle tai ortodoksiselle kirkolle tai Kansallisarkistolle täydennettäväksi 5 §:ssä tarkoitettujen perustietojen muodostamista varten, ilmoitetaan edellä tässä pykälässä mainittujen tietojen lisäksi pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista henkilöistä myös aikaisemmat väestörekisterinpitäjät. Tieto väestörekisterinpitäjästä on tärkeä, jotta kirkot ja Kansallisarkisto pystyvät toimittamaan väestötietorekisteristä mahdollisesti puuttuvat tiedot.

6 §. *Tiedonsaantioikeus viranomaisilta.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaantioikeudesta muilta viranomaisilta. Digi- ja väestötietovirastolla olisi oikeus saada tietyiltä muilta viranomaisilta välttämättömät tiedot kuolinpesän osakkaita ja muita kuolinpesään liittyviä henkilöitä koskevien tietojen muodostamiseksi sekä näiden tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tällaisia viranomaisia ovat tuomioistuimet, Oikeusrekisterikeskus, Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Suomen ortodoksinen kirkko, Kansallisarkisto, Verohallinto, ulosottoviranomainen, ulkomaalaishallinnon viranomaiset ja ulkoasiainministeriö sekä sen toimintayksiköt.

Digi- ja väestötietovirastolla tulee olla tiedonsaantioikeus tuomioistuinten tietoihin, koska tuomioistuimissa saattaa tulla ratkaistavaksi monia erilaisia kuolinpesän osakkuutta koskevia asiakokonaisuuksia, kuten avioehtosopimuksen, osituksen tai testamentin pätevyyttä tai perintöoikeuden menettämistä koskevia asioita taikka pesänselvittäjän määräämistä koskevia asioita. Digi- ja väestötietovirastolla tulee olla myös oikeus saada välttämättömät tiedot Oikeusrekisterikeskuksen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmästä. Oikeus tietoihin on tarpeellinen, sillä Oikeusrekisterikeskus välittää järjestelmän avulla tuomioistuinten tallentamia tietoja Digi- ja väestötietovirastolle. Tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa tietyt tiedot kuolinpesän osakasrekisteriin säädetään erikseen.

Digi- ja väestötietovirastolla tulee lisäksi olla tiedonsaantioikeus Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkon ylläpitämiin jäsenrekistereihin, koska ennen 1.10.1999 nämä kirkot toimivat myös väestörekisterinpitäjinä ja väestötietojärjestelmän tietoja saatetaan joutua täydentämään näillä vanhemmilla seurakuntien jäsenrekistereihin kuuluvilla tiedoilla. Tiedonsaantioikeus tulee olla myös Kansallisarkiston tietoihin niiden henkilöiden osalta, jotka ovat olleet ennen 31.12.1949 kirjoilla Neuvostoliitolle luovutetuilla alueilla. Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaantioikeuden rajaaminen tämän lain 5 §:ssä tarkoitettujen tietojen koostamiseksi tarkoittaisi käytännössä sitä, että 5 §:n 1 momentissa tarkoitettuja tietoja täydennettäisiin Kansallisarkistolta saatavilla tiedoilla niissä tilanteissa, joissa Suomen evankelis-luterilaiselta ja ortodoksiselta kirkolta saatavat tiedot eivät ole riittäviä perustietojen muodostamiseksi.

Digi- ja väestötietovirastolla on perusteltua olla tiedonsaantioikeus myös Verohallinnon tietoihin siltä osin, kun tiedot ovat välttämättömiä kuolinpesän osakasrekisterin ylläpitämiseksi. Kuolinpesän osakasrekisteriä koskeva asiointi on suunniteltu toteutettavaksi kuolinpesän palvelualustan välityksellä. Kuolinpesän osakkuutta koskevien tietojen osalta rekisterinpitäjänä olisi Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto. Verohallinto olisi vain henkilötietojen käsittelijä kuolinpesän palvelualustalle toteutettavan ja kuolinpesän osakasrekisteriin asioimisen mahdollistavan palvelukokonaisuuden osalta. Kuolinpesä antaa saman asiointipalvelun kautta paitsi kuolinpesän osakkuutta myös kuolinpesän varallisuutta koskevia tietoja. Kuolinpesän varallisuutta koskevat tiedot käsittelee Digi- ja väestötietoviraston sijaan Verohallinto. On mahdollista, että kuolinpesän osakkuutta koskevia tietoja saattaa välittyä asiointipalvelun kautta myös Verohallinnolle ja toisin päin. Asioinnin sujuvuuden varmistamiseksi on välttämätöntä, että näillä viranomaisilla on oikeus tarkistaa kyseistä kuolinpesää koskevat tiedot toistensa rekistereistä.

Tiedonsaantioikeus ulosottoviranomaisen tietoihin on perusteltua, sillä ulosmittauksen yhteydessä omaisuutta koskevat määräämistoimet ovat kiellettyjä ja vastoin kieltoa tehtyinä tehottomia velkojia kohtaan (UK 4:77–78 ja 4:37). Ulosmittausta koskevan rekisteritiedon merkitystä on kuvattu myös 5 §:n 3 momentin 36 kohdassa.

Tiedonsaantioikeus ulkomaalaishallinnon viranomaisten sekä ulkoministeriön ja sen toimintayksiköiden toimialaan kuuluviin tietoihin on perusteltu siksi, että niitä saatetaan tarvita ulkomaalaisten kuolinpesän osakkaiden tietojen varmentamista varten.

7 §. *Muu tiedonsaantioikeus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaantioikeudesta luonnollisilta henkilöiltä ja yrityksiltä, muilta yhteisöiltä ja säätiöiltä saataviin 5 §:ssä tarkoitettuihin tietoihin. Säännös täydentäisi Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaantioikeutta säätämällä virastolle oikeus saada kuolinpesän osakasrekisteriin täydennettäväksi rekisteristä puuttuvat tiedot.

Tiedonsaantioikeudella ei kavennettaisi EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia rekisterinpitäjän velvollisuuksia. Digi- ja väestötietovirasto olisi vastuussa muun muassa rekisteröidyn tietosuoja-asetuksen 3 luvussa säädettyjen oikeuksien toteuttamisesta. Digi- ja väestötietovirastolla säilyisi myös velvollisuus huolehtia, että osakasrekisterissä käsiteltävät tiedot ovat käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia ja täsmällisiä. Virastolla olisi lisäksi velvollisuus toteuttaa kaikki kohtuulliset toimenpiteet sen varmistamiseksi, että osakasrekisteriin annetut epätarkat ja virheelliset henkilötiedot poistetaan tai oikaistaan viipymättä. Kuolinpesän osakasrekisteriin tietoja tallentavat tahot eivät olisi miltään osin rekisterinpitäjän asemassa kuolinpesän osakasrekisterissä käsiteltävien tietojen osalta.

8 §. *Kuolinpesän ilmoittaja ja yhteyshenkilö*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän ilmoittajan tehtävistä. Pykälään sisältyisi myös informatiivinen viittaus perintökaaren 20 luvun säännökseen, jossa säädettäisiin kuolinpesän yhteyshenkilöstä. Kuolinpesän ilmoittajaa koskevat säännökset tulisivat sovellettaviksi perintökaaren säännösten lisäksi niissä tilanteissa, joissa kuolinpesä ottaa käyttöönsä kuolinpesän palvelualustasta annetun lain 1 §:ssä tarkoitetun kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelun. Perintökaaren 20 luvun 6 §:n 1 momentissa tarkoitettu kuolinpesän ilmoittaja on se, joka hoitaa pesän omaisuutta tai muutoin on sen tilaan parhaiten perehtynyt. Kuolinpesän osakasrekisteriä koskevat toimet ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän ilmoittajalle, sillä henkilön, joka täydentää puuttuvat tiedot ja tarvittaessa päivittää osakasrekisteriä tulisi olla tosiasiallisesti perehtynyt kuolinpesän tilaan. Perintökaaren 20 luvun 2 §:n 3 momentissa säädettäväksi ehdotettu kuolinpesän yhteyshenkilö ottaisi vastaan kuolinpesää koskevat tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän ilmoittajalle vastuu tämän lain 5 §:ssä tarkoitettujen perustietojen tarkastamisesta, ilmoittamisesta, tietojen oikeaksi vakuuttamisesta ja tietojen päivittämisestä kuolinpesän osakasrekisteriin. Perustietojen tarkastamisella tarkoitetaan tässä yhteydessä sitä, että kuolinpesän ilmoittaja on katsonut kuolinpesän osakasrekisteriin automaattisesti muodostuneet perustiedot ja muuttanut ja täydentänyt tiedot siltä osin kuin hän huomaa tietojen olevan virheellisiä tai puutteellisia. Kuolinpesän ilmoittajan olisi tässä yhteydessä ilmoitettava sellaiset tiedossaan olevat kuolinpesää koskevat täydentävät tiedot, joita 5 §:n 2 momentissa tarkoitetaan. Tällaisia tietoja ovat esimerkiksi tiedot mahdollisesta testamentista. Kuolinpesän ilmoittajan tehtävänä olisi myös vakuuttaa tarkastamansa ja antamansa tiedot oikeiksi. Kuolinpesän ilmoittaja vastaisi hänelle säädetyistä tehtävistä ennen ja jälkeen perunkirjoituksen. Perukirjan toimittamisen jälkeen osakastietojen ilmoittamisessa on kyse osakastietojen päivittämisestä.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän ilmoittajan on tarkastettava osakasrekisterin perustiedot, ilmoitettava sellaiset tiedossaan olevat täydentävät tiedot, joita 5 §:n 2 momentissa tarkoitetaan ja annettava vakuutus osakastietojen oikeellisuudesta tämän lain 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla viimeistään siinä yhteydessä, kun perukirja toimitetaan perintökaaren 20 luvun 8 §:ssä tarkoitetulle viranomaiselle. Osakastiedot olisi tarkastettava ja täydentävät tiedot ilmoitettava ensimmäisen kerran viimeistään perukirjan viranomaiselle toimittamisajankohtaan mennessä, sillä perintökaaren 20 luvun 3 §:n mukaan perukirjassa on mainittava kaikki kuolinpesän osakkaat. Kuolinpesän ilmoittajan on kuitenkin aina tarkastettava ja vakuutettava kuolinpesän osakastiedot oikeiksi perukirjan toimittamisen yhteydessä, vaikka ne olisi tarkastettu ja vakuutettu myös aiemmin.

Pykälän *3 momentti* sisältäisi informatiivisen viittauksen perintökaareen ehdotettavaan 20 luvun 2 §:n 3 momenttiin, jossa säädettäisiin kuolinpesän yhteyshenkilöstä. Perintökaaren 20 luvun 2 §:ään ehdotettavan 3 momentin mukaan kuolinpesän yhteyshenkilö olisi lähtökohtaisesti perunkirjoituksen toimituttamisvelvollinen eli se osakas, jonka hoidettavana pesän omaisuus on.

9 §. *Kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskevat muutokset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskevista muutoksista. Kuolinpesän osakasrekisteriin tehdyillä muutoksilla ei olisi välitöntä vaikutusta kuolinpesän ilmoittajaan. Jos kuolinpesän yhteyshenkilönä ollut osakas menettää tai luopuu osakasasemastaan, hän ei voisi enää toimia yhteyshenkilönä. Henkilö ei voisi enää toimia kuolinpesän yhteyshenkilönä osakasaseman menettämisen tai siitä luopumisen jälkeen, koska perintökaaren 20 luvun 2 §:ään säädettäväksi ehdotettavan 3 momentin mukaan kuolinpesän yhteyshenkilönä toimisi ensisijaisesti kuolinpesän osakas. Osakkuutensa menettänyt tai siitä luopunut henkilö voi kuitenkin jatkaa yhteyshenkilönä, jos hän täyttää jonkun muun kyseisessä lainkohdassa

luetellun edellytyksen yhteyshenkilön tehtävään. Henkilö voi esimerkiksi jatkaa yhteyshenkilön tehtävässä, jos hän toimii pesänselvittäjänä tai testamentin toimeenpanijana kuolinpesässä. Jos kuolinpesä haluaa vaihtaa kuolinpesän ilmoittajan tai yhteyshenkilön, tulee kuolinpesän osakkaan ilmoittaa itsensä uudeksi kuolinpesän ilmoittajaksi tai yhteyshenkilöksi. Kuolinpesän ilmoittajaksi osakas voi ilmoittaa myös jonkun muun kuin itsensä. Tämä on välttämätöntä, koska kuolinpesän ilmoittajana voi olla myös muu kuin kuolinpesän osakas. Kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskeva muutosmenettely vastaisi menettelyä, jota noudatetaan silloin, kun kuolinpesän ilmoittaja ja yhteyshenkilö ilmoitetaan kuolinpesän osakasrekisteriin ensimmäisen kerran. Pesän ilmoittajan ja yhteyshenkilön muutosta koskevan ilmoituksen yhteydessä olisi annettava uuden ilmoittajan tai yhteyshenkilön 5 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut tiedot.

Kuolinpesän ilmoittajalta ja yhteyshenkilöltä ei edellytettäisi erikseen annettavaa suostumusta. Henkilön katsotaan antavan suostumuksensa tehtävään alkaessaan toimia pesän ilmoittajana tai yhteyshenkilönä. Erillistä suostumusta ei edellytettäisi niissäkään tilanteissa, joissa kuolinpesän ilmoittajaksi on ilmoitettu muu kuin kuolinpesän osakas. Jos kuolinpesän ilmoittajaksi on ilmoitettu muu kuin osakas eikä henkilö halua ottaa tehtävää vastaan, hän voi kieltäytyä tehtävästä pysyttelemällä passiivisena. Kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskevat muutokset tulisivat automaattisesti voimaan muutosilmoituksen perusteella. Muutosilmoituksen tehneen ei tarvitsisi erikseen pyytää käyttöoikeuksien muuttamista.

Pykälän toisessa momentissa ehdotetaan säädettäväksi valtuuttamisesta. Kuolinpesän ilmoittaja ei voisi antaa varallisuusoikeudellisista oikeustoimista annetun lain (228/1929) 2 luvun mukaista valtuutusta kuolinpesän osakasrekisterin tietojen oikeaksi vakuuttamisesta. Muihin pykälän ensimmäisessä momentissa tarkoitettuihin tehtäviin kuolinpesän ilmoittajan olisi mahdollista antaa valtuutus. Valtuuttamisen piirissä olevia toimia olisivat siten osakastietojen ilmoittaminen osakasrekisteriin ennen ja jälkeen perunkirjoituksen. Myös kuolinpesän yhteyshenkilö voisi valtuuttaa toisen ottamaan puolestaan vastaan kuolinpesälle osoitettuja tiedoksiantoja, ilmoituksia ja tiedusteluita. Kuolinpesän ilmoittaja ei kuitenkaan voisi siirtää vastuuta osakasrekisterin tietojen oikeaksi vakuuttamisesta, sillä kuolinpesän ilmoittajan antamaan vakuutukseen ehdotetaan 11 §:ssä sovellettavaksi, mitä perintökaaren 20 luvun 6 §:n 2 momentissa säädetään valaehtoisesta vakuutuksesta.

10 §. *Menettely tietojen ilmoittamiseksi kuolinpesän osakasrekisteriin.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi menettelystä, jolla tiedot on ilmoitettava kuolinpesän osakasrekisteriin. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että 8 §:ssä tarkoitetun kuolinpesän ilmoittajan olisi ilmoitettava 5 §:ssä tarkoitetut Digi- ja väestötietovirastolta puuttuvat tai virastolla olevat virheelliset tiedot kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 1 §:ssä tarkoitetun kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelussa. Edellä 6 §:ssä tarkoitetulle viranomaiselle Digi- ja väestötietovirasto osoittaisi rekisteritietojen päivittämiseen soveltuvan, luotettavan ja turvallisen tavan osakasrekisteritietojen toimittamiseksi. Digi- ja väestötietovirasto voisi osoittaa tiedot toimitettavaksi sille esimerkiksi teknisen rajapinnan avulla.

11 §. *Valaehtoisen vakuutuksen antaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän ilmoittajan tulee antaa valaehtoinen vakuutus siitä, että hänen antamansa tiedot ovat oikeat ja että hän ei ole tahallisesti jättänyt mitään ilmoittamatta siinä yhteydessä, kun hän on tarkastanut 5 §:ssä tarkoitetut Digi- ja väestötietoviraston muodostamat osakasrekisterin perustiedot. Säännös vastaa perintökaaren 20 luvun 6 §:n 2 momentissa olevaa säännöstä pesänilmoittajan perunkirjoitusta varten antamien tietojen vakuuttamisesta. Perintökaaren 20 luvun 6 §:n 2 momentin säännöstä sovelletaan myös valaehtoisen vakuutuksen vahvistamiseen.

Tarkastamisella tarkoitettaisiin kuolinpesän ilmoittajalla olevaa velvoitetta tarkastaa kuolinpesän osakasrekisteriin automaattisesti muodostetut perustiedot. Kuolinpesän osakasrekisterin perustiedot korvaisivat nykyisin käytössä olevat sukuselvitykset, jotka kuolinpesän on tilanteesta riippuen tilattava Digi- ja väestötietovirastolta, Suomen evankelis-luterilaiselta kirkolta, Suomen ortodoksiselta kirkolta sekä Kansallisarkistolta. Kuolinpesän ilmoittajalla olisi velvoite tarkastaa kaikki automaattisesti muodostetut perustiedot sekä muuttaa ja täydentää osakastiedot siltä osin kuin hän huomaa tietojen olevan virheellisiä tai puutteellisia. Tarkastamista on kuvattu myös 8 §:ssä. Tarkastamisen jälkeen kuolinpesän ilmoittaja vakuuttaisi perustietojen lisäksi myös täydentävien tietojen oikeellisuuden. Kuolinpesän ilmoittajan olisi mahdollista ilmoittaa ja tallentaa tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin myös vaiheittain. Oikeaksi vakuuttaminen koskisi kuitenkin koko kuolinpesän osakasrekisterin tietosisältöä.

12 §. *Osakastietojen päivittäminen ja uuden vakuutuksen antaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän ilmoittaja voi 5 §:ssä tarkoitettujen kuolinpesän osakasrekisterin osakastietojen tarkastamisen ja 11 §:ssä tarkoitetun vakuutuksen antamisen jälkeen päivittää osakasrekisterin tiedot ja antaa uuden vakuutuksen tietojen oikeellisuudesta. Kuolinpesän ilmoittaja voisi tarkastaa osakastiedot ja antaa vakuutuksen niiden oikeellisuudesta jo ennen perunkirjoitusta. Osakastiedot voidaan kuitenkin päivittää ja uusi valaehtoinen vakuutus antaa esimerkiksi silloin, jos osakasrekisterin tietoja muutetaan. Vakuutus voidaan antaa myös, vaikka osakastietoja ei olisi päivitetty. Tällainen tilanne voi olla kyseessä esimerkiksi silloin, jos osapuoli, jonka kanssa kuolinpesä on tekemässä oikeustoimia, pyytää ajantasaisen tiedon kuolinpesän osakaspiiristä. Kyseeseen voi tulla tietojen muuttaminen myös esimerkiksi perunkirjoituksen jälkeisessä täydennysperunkirjoituksessa.

Pykälässä olisi myös selventävä säännös siitä, että kuolinpesän osakasta tai muuta yksittäistä henkilöä koskevan tiedon päivittämistä, joka ei vaikuta tämän osakkuusasemaan, ei katsota sellaiseksi tietojen päivittämiseksi, jonka jälkeen osakastiedot olisi vakuutettava uudelleen oikeiksi. Osakkuusasemaan ei vaikuta esimerkiksi yhteystietojen tai edunvalvontatietojen muuttuminen. Myöskään se, että osakkaaksi merkitty henkilö on esimerkiksi testamentin nojalla osakas myös yleistestamentin saajana, ei edellyttäisi, että tiedot olisi vakuutettava uudelleen oikeaksi.

13 §. *Kuolinpesän osakaspiirin vahvistaminen.* Pykälään ehdotetaan otettavaksi aineellinen viittaus perintökaaren 20 luvun 9 a – 9 d §:ssä sijaitseviin säännöksiin kuolinpesän osakkaita ja aviopuolisoa koskevien tietojen vahvistamisesta.

14 §. *Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen julkinen luotettavuus.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän osakasrekisterin tietojen julkisesta luotettavuudesta.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitetut perustiedot, jotka kuolinpesän ilmoittaja on tarkastanut ja vakuuttanut oikeiksi niitä muuttamatta tai täydentämättä, nauttivat perunkirjoituksen jälkeen vastaavaa julkista luotettavuutta kuin osakasluettelon vahvistamisesta on säädetty perintökaaren 20 luvun 9 c §:ssä. Momentissa ehdotetaan lisäksi säädettäväksi, että edellytyksenä perintökaaren mukaiselle osakasluettelon vahvistamista vastaavalle osakasrekisterin tietojen julkiselle luotettavuudelle olisi se, että osakasrekisterin perustietojen yhteydessä ei ollut ilmoitettu 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla perustietojen puutteellisuuksista. Lisäksi edellytyksenä on, että se, jonka kanssa oikeustoimi on tehty, on toiminut perustellussa vilpittömässä mielessä.

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen puutteellisuudella tarkoitetaan lain 4 §:n 2 momentissa tilannetta, jossa väestötietojärjestelmästä muodostettavat perustiedot eivät ole väestötietolain 18

§:n tarkoittamalla tavalla julkisesti luotettavat tai väestötietojärjestelmästä ja muista 1 momentissa tarkoitetuista rekistereistä muodostettavat perustiedot ovat puutteelliset. Tällaisista puutteista ilmoitettaisiin osakasrekisterissä näiden tietojen yhteydessä.

Pykälän 2 momenttiin sisältyisi myös selventävä säännös siitä, että yksittäistä henkilöä koskevan tiedon muuttuminen, joka ei vaikuta tämän osakkuusasemaan, ei katsota sellaiseksi tietojen muuttamiseksi, jonka johdosta kuolinpesän osakkuutta koskeva tieto menettäisi julkisen luotettavuutensa. Osakkuusasemaan ei vaikuta esimerkiksi yhteystietojen tai edunvalvontatiedon päivittäminen. Myöskään se, että osakkaaksi merkitty henkilö on esimerkiksi testamentin nojalla osakas myös yleistestamentin saajana, ei vaikuttaisi hänen osaltaan osakastietojen julkiseen luotettavuuteen.

Lain 4 §:ssä tarkoitetuista rekistereistä osakasrekisteriin tuodut osakastiedot, joita kuolinpesän ilmoittaja ei ole muuttanut tai täydentänyt, nauttivat edelleen samaa julkista luotettavuutta kuin lähderekisterin tiedot, vaikka osakasrekisterin tietoja olisi muilta osin muutettu tai täydennetty. Siten osakasrekisteriin väestötietojärjestelmästä muodostetut tiedot nauttivat samanlaista julkista luotettavuutta kuin ne nauttivat väestötietorekisterissä väestötietolain 18 §:n nojalla. Asiasta ei ole tarpeen säätää erikseen kuolinpesän osakasrekisteristä annettavassa laissa, koska asiasta on jo säädetty väestötietolain 18 §:ssä. Vaikka julkista luotettavuutta nauttivista rekistereistä saadut tiedot eivät menetä lähderekisterin mukaista julkista luotettavuuttaan, ne eivät kuitenkaan nauti perintökaaren 20 luvun 9 c §:ssä tarkoitettua julkista luotettavuutta, jos kuolinpesän ilmoittaja on muuttanut tai täydentänyt kuolinpesän osakasrekisteriin automaattisesti muodostettuja osakastietoja siten, että muutokset ovat vaikutuksiltaan laajempia kuin mistä pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi.

15 §. *Kuolinpesän ilmoittajan vastuu*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän ilmoittajan vastuusta. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän ilmoittaja vastaa ilmoittamiensa ja tarkastamiensa tietojen luotettavuudesta sen jälkeen, kun hän on vakuuttanut tiedot oikeiksi. Kuolinpesän ilmoittaja olisi siis vastuussa siitä, että hänen rekisteriin ilmoittamansa tiedot ovat oikein tietojen oikeaksi vakuuttamisen hetkellä ja että hän ei tahallisesti ole jättänyt mitään 5 §:n 2 momentissa tarkoitettua, tiedossaan ollutta seikkaa ilmoittamatta. Lisäksi ilmoittaja olisi vastuussa tarkastamiensa tietojen luotettavuudesta. Kuolinpesän ilmoittaja voisi lähtökohtaisesti luottaa siihen, että rekistereistä tulevat perustiedot ovat oikein. Jos kuolinpesän ilmoittaja kuitenkin tietää tai hänellä on syytä epäillä, että rekistereistä muodostetuissa perustiedoissa on virhe, on hänen vastuullaan tarkastaa asia sekä muuttaa ja täydentää rekisterissä olevat virheelliset tiedot ennen tietojen oikeiksi vakuuttamista. Jos kuolinpesän ilmoittaja esimerkiksi tietää, että väestötietorekisterin tietojen perusteella kuolinpesän osakkaaksi ehdotettu henkilö on kuollut, kuolinpesän ilmoittajan tulee muuttaa tieto ennen kuin hän vakuuttaa kuolinpesän osakasrekisterin tiedot oikeiksi. Kuolinpesän ilmoittajalla ei olisi perunkirjoituksen jälkeen tästä laista seuraavaa velvoitetta ylläpitää osakastietoja ajantasaisina. Tarve osakastietojen päivittämiseen ja ajantasaisena pitämiseen seuraisi kuitenkin käytännössä silloin, jos kuolinpesä asioi osakasrekisterin tietojen nojalla ja esimerkiksi kuolinpesän sopimuskumppani edellyttää osakastietojen päivittämistä ennen oikeustoimeen ryhtymistä.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän ilmoittajan vahingonkorvausvastuusta. Kuolinpesän osakasrekisteriin virheellisiä tai puutteellisia tietoja tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta ilmoittaneen kuolinpesän ilmoittajan olisi korvattava virheellisistä tai puutteellisista tiedoista aiheutunut taloudellinen vahinko sille, jonka oikeus on rekisterimerkinnän oikeellisuudesta riippuvainen.

Puutteellisilla tiedoilla tarkoitettaisiin puutteellisesti ilmoitettujen tietojen lisäksi tilannetta, jossa olennaista tietoa on jätetty kokonaan ilmoittamatta. Tahallisuuden ja törkeän huolimattomuuden käsitteitä arvioitaisiin vahingonkorvausoikeuden yleisten periaatteiden mukaisesti. Tahallisuudella tarkoitettaisiin väärien tai puutteellisten tietojen tahallista ilmoittamista ja sen hyväksymistä, että virheellisistä tiedoista saattaa seurata vahinkoa. Keskeistä tahallisuuden arvioinnin näkökulmasta olisi se, onko kuolinpesän ilmoittaja ilmoittanut vääriä tai puutteellisia tietoja siitä huolimatta, että hänen olisi tullut ymmärtää niistä voivan aiheutua vahinkoa sellaiselle taholle, jonka oikeus on rekisterimerkinnän oikeellisuudesta riippuvainen. Törkeällä huolimattomuudella tarkoitettaisiin sellaista tuottamuksellisuutta, jonka voidaan arvioida olevan lähellä tahallisuutta. Jos kuolinpesän ilmoittaja ei ole eikä hänen kohtuudella arvioiden olisi pitänytkään olla tietoinen siitä, että hänen kuolinpesän osakasrekisteriin ilmoittamansa tiedot ovat vääriä tai puutteellisia, kyse ei voisi olla tahallisesta tai törkeän huolimattomasta menettelystä. Vahingonkorvausvelvollisuutta ei syntyisi, vaikka ilmoitetut tiedot myöhemmin osoittautuisivat vääriksi tai puutteellisiksi, jos ilmoittajalla oli ilmoittamishetkellä perusteltu syy uskoa tietojen paikkansapitävyyteen ja riittävyyteen.

Kuolinpesän ilmoittaja olisi korvausvelvollinen vain silloin, jos korvausvelvollisuutta olisi pidettävä kohtuullisena. Vahingonkorvausvastuun määrittämisessä ratkaisevaa olisi se, onko korvausvelvollisuutta pidettävä kohtuullisena huomioiden tietojen antamisen ja niiden merkityksen lisäksi muut olosuhteet.

Kuolinpesän osakasrekisteriin ilmoitettuihin tietoihin liittyvää 2 momentissa tarkoitettua vahingonkorvausvelvollisuutta ehdotetaan sovellettavaksi vain kuolinpesän ilmoittajaan. Vahingonkorvausvelvollisuus on tarkoituksenmukaista kohdistaa vain kuolinpesän ilmoittajaan, sillä vain hänelle ehdotetaan säädettäväksi osakasrekisterin tietojen ilmoittamista ja vakuuttamista koskevat toimet. Kuolinpesän osakkaan vahingonkorvausvastuusta on säädetty perintökaaren 18 luvun 7 §:ssä. Säännöksen nojalla osakkaan on korvattava vahinko, minkä hän pesää hoitaessaan tai hallitessaan on tahallansa tai huolimattomuudesta aiheuttanut jollekin, jonka oikeus on pesänselvityksestä riippuvainen. Jos huolimattomuus on lievää, voidaan korvausta alentaa tai hänet kokonaan vapauttaa korvausvelvollisuudesta, milloin se vahingon suuruuteen ja muihin seikkoihin nähden harkitaan kohtuulliseksi. Kuolinpesän ilmoittajan vastuu ei olisi yhtä ankaraa kuin perintökaaressa säädetty pesän osakkaan vahingonkorvausvastuu. Vastuun rekisteritietojen oikeellisuudesta ei voida katsoa täysin rinnastuvan pesän hoitamisessa aiheutettuun vahinkoon. Lisäksi kuolinpesän ilmoittajana toimii usein henkilö, jolla ei ole juridista asiantuntemusta ja jolta ei siten voida edellyttää yhtä ankaran vahingonkorvausvastuun uhalla tehtävää kuolinpesän osakasrekisteriä koskevaa tietojen täydentämistä.

Kuolinpesän osakasrekisterin yhteydessä ei ehdoteta erikseen säädettäväksi valtion vahingonkorvausvastuusta. Kuolinpesän osakasrekisterissä ja sen tietojen muodostamisessa on kyse julkisen vallan käytöstä. Siltä osin kuin erityislainsäädännössä ei ole toisin säädetty, sovelletaan valtion vahingonkorvausvastuuseen vahingonkorvauslain (412/1974) säännöksiä.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän ilmoittajan rikosoikeudellisesta vastuusta. Säännös olisi aineellinen viittaus perintökaaren 20 luvun 11 §:ssä sijaitsevaan rangaistussäännökseen. Sen mukaan kuolinpesän ilmoittajan rikosoikeudelliseen vastuuseen sovelletaan, mitä mainitussa säännöksessä säädetään perunkirjoituksessa salatuista tai vilpillisesti ilmoitetuista tiedoista.

3 luku. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen säilyttäminen ja luovuttaminen

16 §. *Tietojen päivittäminen, säilyttäminen ja poistaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän osakasrekisterin sisältämien tietojen päivittämisestä, säilyttämisestä ja poistamisesta. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän osakasrekisterin tiedot säilytetään 70 vuoden ajan siitä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustaan on päättynyt kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen päivittäminen kuitenkin päättyisi 8 §:ssä tarkoitettuna ajankohtana.

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen säilyttämisestä ehdotetaan säädettäväksi perukirjojen säilytysajasta poikkeavasti. Kuolinpesän osakasrekisteri poikkeaisi perukirjan osakasluettelosta siten, että kuolinpesän osakasrekisteriin voitaisiin tehdä kuolinpesän henkilöpiiriä koskevia muutoksia myös perunkirjoituksen jälkeen. Tällaista mahdollisuutta ei ole perukirjan osakasluettelon laatimisen osalta, ellei kuolinpesä laadi täydennysperukirjaa. Siten kuolinpesän osakasrekisteri sisältäisi perukirjaa ajantasaisemmat tiedot kuolinpesän henkilöpiiristä. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen säilytysaika ei vaikuttaisi siihen, mitä perintökaaren 20 luvun 12 a §:ssä on säädetty perukirjan pysyvästä säilyttämisestä (ks. LaVM 12/1994 vp). Verohallinto säilyttäisi jatkossakin sille toimitetut perukirjat pysyvästi.

Ehdotettavassa kuolinpesän osakasrekisterin tietojen säilytysajassa on huomioitu kuolinpesän osakastietojen tarkoitukseen liittyvä peruste. Tietojen säilytysaikaa koskeva 70 vuoden määräaika alkaisi kulua vasta siitä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustaan on päättynyt kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Tämä johtuu siitä, että Suomessa kuolinpesää ei ole pakko jakaa, minkä vuoksi kuolinpesien elinikä ja samalla tarve osakastiedoille saattaa olla huomattavan pitkä. Kuolinpesistä voi jakamattomina tulla myös ylisukupolvisia ja ketjuuntuneita. Tästä syystä tarve jakamattoman kuolinpesän tiedoille voi säilyä huomattavan pitkään.

Kuolinpesän asiointia helpottaisi se, jos kuolinpesän osakasrekisteriin perukirjan toimittamisen jälkeen tehdyt päivitykset saataisiin suoraan rekisteristä eikä niitä tarvitsi enää selvittää kuolinpesän osakkailta. Tästä syystä osakasrekisterin tiedot ehdotetaan säilytettäviksi 70 vuotta siitä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustaan on päättynyt kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Säilytysajan pituutta koskevassa ehdotuksessa on otettu huomioon se, että kuolinpesän tietoja saatetaan tarvita huomattavasti myöhemmin kuolinpesän lakkaamisen jälkeenkin esimerkiksi perittävän lesken kuoltua tai myöhemmin ilmaantuvan perintöä tai kiinteistön omistusta koskevan riidan yhteydessä. Perintöoikeuden vanhentumisaika on 10 vuotta. Leski voi elää huomattavasti pidempään kuin ensin kuollut puoliso. Tuon ajanjakson on arvioitu kestävän enimmillään 70 vuotta. Tietoja ensin kuolleen puolison kuolinpesän henkilöpiiristä tarvitaan myös silloin, kun eloonjäänyt puoliso kuolee. Osakastietojen säilyttäminen 70 vuoden ajan siitä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustaan on päättynyt, on siten tarpeen kuolinpesän osakkuutta koskevien tietojen oikeudellisen merkittävyyden vuoksi. Perunkirjoituksen jälkeen muutetut osakastiedot eivät ole enää asianosaisten käytettävissä, kun kuolinpesän tiedot poistetaan kuolinpesän osakasrekisteristä.

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen päivittäminen päättyisi kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 7 §:ssä tarkoitettuna ajankohtana. Tämä johtuu siitä, että osakastietojen päivittämistarve lakkaa, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustaan on päättynyt kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi siitä, että kuolinpesän yhteyshenkilön yhteystietoja lukuun ottamatta 5 §:n 1 momentin 2–6 kohdissa tarkoitetut yhteystiedot poistetaan rekisteristä välittömästi sen jälkeen, kun tieto perunkirjoituksen toimittamispäivämäärästä on tallennettu kuolinpesän osakasrekisteriin. Kuolinpesän osakkaiden ja muiden perunkirjoituksen kannalta merkityksellisten tahojen yhteystietojen tuonnilla kuolinpesän osakasrekisteriin on tavoiteltu kuolinpesän asioiden helpottamista. Tarkoituksena on, että kuolinpesän osakasrekisteristä voitaisiin saada kaikkien perunkirjoitukseen kutsuttavien tahojen yhteystiedot perunkirjoituskutsuja ja perukirjaa varten. Kun perunkirjoitus on toimitettu ja perintöveroilmoitus on toimitettu, näille tiedoille ei ole enää tarvetta. Jos yhteystiedot säilytettäisiin rekisterissä, niitä pitäisi joko säännöllisesti päivittää tai ne menettäisivät pian ajantasaisuutensa. Osakkaiden yhteystiedot ovat lisäksi saatavissa tietoja tarvitseville väestötietojärjestelmän kautta. Kuolinpesän yhteyshenkilön tietoja lukuun ottamatta yhteystietojen säilyttämiselle ei näin ollen ole riittävää perustetta. Tästä syystä Digi- ja väestötietoviraston velvollisuutena on poistaa ja hävittää yhteystiedot kuolinpesän osakasrekisteristä välittömästi perunkirjoituksen ja perintöveroilmoituksen jättämisen jälkeen. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi myös, että Digi- ja väestötietovirasto vastaisi kuolinpesän yhteyshenkilön yhteystietojen päivittämisestä väestötietojärjestelmästä saatavien tietojen perusteella.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän osakasrekisterin tietojen arkistoinnista. Momentissa ehdotetaan säädettäväksi tietojen keskitetty arkistointi ja siirtäminen Kansallisarkistoon Digi- ja väestötietoviraston tehtäväksi. Tehtävä olisi luontevinta osoittaa Digi- ja väestötietovirastolle, sillä kuolinpesän osakasrekisterin rekisterinpitäjänä virasto vastaisi kuolinpesän osakasrekisterin tietojen suojaamisesta ja säilyttämisestä. Hävitettäviä yhteystietoja lukuun ottamatta kuolinpesän osakasrekisterin tietoja saatetaan tarvita yleisen edun mukaisiin arkistotarkoituksiin. Päätöksen siitä, onko osakasrekisterin tiedoilla arkistollista arvoa, tekee Kansallisarkisto Valtiovarainministeriön tekemän esityksen pohjalta. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen arkistoinnista säädetään arkistolaissa (831/1994).

17 §. *Tietojen luovuttamisen yleiset edellytykset.* Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamisen yleisistä edellytyksistä. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovutussääntely muodostaisi poikkeuksen viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) säädettyyn julkisuussääntelyyn, jota sovelletaan tiedonluovutuksen yleislakina. Siltä osin kuin tässä laissa ei ole julkisuuslaista poikkeavia säännöksiä, julkisuuslakia sovelletaan yleissäädöksenä. Henkilötietojen luovutuksen yleisiin edellytyksiin kuuluvat myös tietosuoja-asetuksesta seuraavat yleiset periaatteet, joita ei ole tarpeen toistaa kansallisen lain tasolla. Esimerkkinä tästä on muun muassa tietojen käyttötarkoitusperiaate, jonka mukaan rekisteristä luovutettavan henkilötiedon tulee olla tarpeellinen siihen käyttötarkoitukseen, johon se luovutetaan. Lisäksi vastaanottajalla tulee olla laajemminkin oikeus käsitellä tietoja tietosuojasääntelyn perusteella.

Kuolinpesän osakasrekisteriin sisältyvän sääntelyn tarkoituksena on tasapainottaa henkilötietojen käsittelyyn liittyviä riskejä luovutusrajoitussääntelyllä, jolla määritetään se, mihin käyttötarkoitukseen tietoja voidaan luovuttaa sekä rajaamalla samalla pois mahdollisuus luovuttaa tietoja muihin tarkoituksiin. Kyse olisi pääosin julkisista tiedoista ja julkisuuslain nojalla salassapidettävät tiedot on pyritty jättämään rekisterin ulkopuolelle. Rekisteriin voisi kuitenkin yksittäisissä tapauksessa sisältyä salassapidettäviä tietoja ja tältä osin säädetty poikkeus julkisuuslaista tarkoittaisi myös poikkeamista salassapitoperusteista. Salassapidettäviä tietoja sisältyisi ainoastaan erittäin rajatusti rekisteriin tallennettaviin tietoihin. Sääntely vastaa periaatteiltaan väestötietolakiin sisältyvää sääntelyä, mutta on esikuvaansa suppeampaa, koska myös kuolinpesän osakasrekisteriin sisältyvä tietosisältö on suppeampi.

Pykälän toisen momentin mukaan tietoja ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen tai luovutuksen saajan toiminnan voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta. Säännös vastaa väestötietolain 28 §:n 2 momentissa sijaitsevaa sääntelyä.

18 §. *Tietojen luovuttaminen kuolinpesän osakkaalle, pesän ilmoittajalle ja kuolinpesän yhteyshenkilölle.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamisesta kuolinpesän osakkaalle, pesän ilmoittajalle ja kuolinpesän yhteyshenkilölle. Kuolinpesän osakkaalla tarkoitettaisiin myös kuolinpesän oikeudenomistajaa, kuten Valtiokonttoria tilanteessa, jossa perittävällä ei ole lakimääräisiä perillisiä. Näillä henkilötahoilla on lähes rajoittamaton tiedonsaantioikeus kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin. Kuolinpesän osakkaan, pesän ilmoittajan ja kuolinpesän yhteyshenkilön tiedonsaantioikeutta rajoitetaan vain lain 24 §:ssä, jossa säädetään turvakiellon kohteena olevan tiedon, sukupuolen vahvistamista koskevan tiedon, laitosasumista koskevan tiedon ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevan tiedon luovutuksen rajoituksista samassa laajuudessa kuin näitä tietoluokkia koskevia tietoja on rajoitettu väestötietolain 36 §:ssä, 40 §:ssä, 41 §:n 1 momentissa ja 42 §:ssä. Näitä tietoluokkia koskevia tietoja voidaan luovuttaa vain Suomen evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä Kansallisarkistolle ja vain 24 §:ssä säädettyä tarkoitusta varten. Jos kuitenkin esimerkiksi kuolinpesän ilmoittaja tulee ilmoittaneeksi kuolinpesän osakasrekisteriin kyseisiin tietoluokkiin kuuluvia, tiedossaan olevia tietoja, rekisterinpitäjällä ei ole oikeutta luovuttaa niitä muille kuolinpesän henkilöpiiriin kuuluville kuolinpesän osakasrekisteristä.

Lähtökohtaisesti on katsottu, että kuolinpesän osakkaalla, kuolinpesän ilmoittajalla ja kuolinpesän yhteyshenkilöllä on jo kuolinpesän asioiden hoitoon liittyvän asemansa vuoksi sellainen välttämätön tarve saada tiedot esimerkiksi adoptiolapsen yksilöintiä varten taikka hänen henkilö- ja perheoikeudellisen asemansa selvittämistä varten, että mainitulla henkilöpiirillä katsotaan olevan osakkaan asemaan liittyvä oikeus esimerkiksi 25 §:ssä tarkoitettuun adoptiota koskevaan tietoon tai 26 §:ssä tarkoitettuun kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuihin henkilötunnuksia koskeviin tietoihin. Toissijaiset perilliset ja toissijaiset testamentinsaajat ovat nimensä mukaisesti osakkaita vasta perinnön tai testamentin ensisaajan jälkeen. Myös perittävän aiemman puolison, jonka avioliitto perittävän kanssa purkautui ennen perittävän kuolemaa, osakasasema on ehdollinen sen suhteen, onko hänellä avio-oikeuteen perustuvaa osakasasemaa vai ei. Ennen kuin toissijaisen perillisen tai testamentinsaajan osakkuus tulee voimaan tai aiemman puolison avio-oikeuteen perustuva osakkuus on varmistettu, näille tahoille ei ehdoteta annettavaksi tiedonsaantioikeutta kuolinpesän osakasluettelon tietoihin. Viivästetyn tai ehdollisen osakasaseman omaavalla henkilöllä voi kuitenkin olla joku muu laissa säädetty peruste saada tiedonsaantioikeus. Tällaisesta tilanteesta on kyse esimerkiksi silloin, kun henkilö haluaa tarkistaa omat rekisteriin tallennetut tietonsa tai kun pesän ilmoittaja tai hänen valtuuttamansa henkilö lähettää henkilölle kutsun osallistua perunkirjoitukseen ja kutsuun on liitetty perintökaaren 20 luvussa tarkoitettu tietoaineisto. Tiedonsaantioikeutta rajoitetaan kuitenkin 24 §:ssä. Tiedonsaantioikeus on mahdollista saada myös osakkaiden valtuutuksen avulla. Jos kuolinpesän osakkaana on toinen kuolinpesä, ulottuisi näissä tilanteissa tiedonsaantioikeus myös osakkaana olevaan toiseen kuolinpesään.

Lakimääräiseen tai valtuutukseen perustuvan edustajan tiedonsaantioikeudesta ei ole katsottu tarpeelliseksi säätää erikseen, sillä edustajan ja valtuutetun tiedonsaantioikeudesta on säädetty muualla lainsäädännössä. Esimerkiksi hallintolain 12 §:ssä on säädetty asiamiehestä ja avustajasta. Samoin 5 §:n 2 momentin 19 kohdassa tarkoitetulla testamentin toimeenpanijalla, 5 §:n 3 momentin 32 kohdassa tarkoitetulla toimitsijalla, 33 kohdassa tarkoitetulla pesänselvittäjällä, 34 kohdassa pesänhoitajalla ja 36 kohdassa tarkoitetulla viranomaisella olisi

kuolinpesän osakasta, ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä vastaava tiedonsaantioikeus erityissääntelyn nojalla.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi Digi- ja väestötietovirastolle oikeus luovuttaa Valtiokonttorille tieto kuolinpesästä, jossa osakasrekisteriin muodostettujen perustietojen mukaan ei ole lakimääräisiä perillisiä. Perintökaaren 5 luvun mukaan perillisittä kuolleiden henkilöiden perintö menee valtiolle ja perintöasioita hoitaa tällöin Valtiokonttori. Oikeus tietojen luovuttamiseen on tarpeen, jotta Digi- ja väestötietovirasto voi oma-aloitteisesti luovuttaa tiedon Valtiokonttorille tietoonsa tulleesta kuolinpesästä, jossa ei ole lakimääräisiä perillisiä.

19 §. *Tietojen luovuttaminen viranomaistehtävän hoitamiseen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tietojen luovuttamisesta viranomaistehtävän hoitamiseen. Pykälä on viranomaistehtäviä ja -toimintaa koskeva erityissäännös. Säännöksessä on myös määritelty, mitä tietoja tällaiseen toimintaan voidaan luovuttaa. Ehdotettu säännös vastaa sisällöltään pienin poikkeuksin väestötietolain 29 §:ää.

Pykälässä mainitaan sallittuina käyttötarkoitusryhminä tuomioistuin- ja hallintomenettely, viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävä sekä muu näitä vastaava viranomaistehtävä. Säännöstä tulkittaessa voitaisiin analogisesti soveltaa julkisuuslain 4 §:n viranomaiskäsitettä koskevia säännöksiä. Viranomaistehtävällä tarkoitettaisiin ehdotetussa säännöksessä sellaista julkisen vallan käyttöä, jonka perusteella voidaan yksipuolisesti velvoittaa johonkin tai sallia jotakin. Viranomaistehtävästä olisi kysymys myös, jos julkisyhteisö olisi oikeussuhteessa osapuolena nimenomaan julkisen vallan edustajana ja julkiset intressit olisivat siinä yksinomaan tai pääasiallisesti määräävinä. Näin ollen säännös kattaisi julkisten palveluiden tuottamista ja tarjontaa sisältävät tehtävät organisaatiomuodosta riippumatta. Siten esimerkiksi julkinen hallintotehtävä, joka on Suomen perustuslain (731/1999) 124 §:n säännösten mukaisesti annettu hoidettavaksi muulle kuin viranomaiselle, kuuluisi säännöksen soveltamisalan piiriin. Säännöksessä tarkoitettuja toimijoita olisivat valtion ja kunnan viranomaisten lisäksi esimerkiksi tasavallan presidentti, eduskunta ja sen alaiset virastot, Ahvenanmaan maakunta, evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkkokunta sekä itsenäiset julkisoikeudelliset laitokset. Lisäksi kysymykseen voisivat tulla myös EU:n tai sen jäsenvaltioiden viranomaiset, jos tietojen luovuttaminen perustuisi yhteisön lainsäädäntöön. Säännöksen soveltamisen kannalta merkittävää olisi ensisijaisesti luovutettavien tietojen käyttötarkoitus. Vasta toissijaisesti ja tulkintalinjaa mahdollisesti tukevana tekijänä voitaisiin ottaa huomioon tietoja hakevan asema ja organisaatiomuoto.

Pykälän *1 kohdan* mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä luovutetaan säännöksessä mainittuihin käyttötarkoituksiin laissa säädetyt tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkennetut tiedot. Säännös olisi ehdoton oikeusohje. Jos luovutettavien tietojen käyttötarkoitus olisi viranomaistehtävän hoitaminen ja tietojen käsittelystä olisi säädetty ehdotetussa säännöksessä yksilöidyllä tavalla, olisi rekisterinpitäjän luovutettava tiedot.

Pykälän *2 kohdan* mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä luovutetaan säännöksessä mainittuja käyttötarkoituksia varten laissa tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamisessa tarpeelliset tiedot. Säännös antaisi rekisterinpitäjälle momentin 1 kohtaa laajemman mahdollisuuden käyttää oikeusharkintaa. Rekisterinpitäjän tulisi tässä tapauksessa aina tutkia myös, että tarpeellisuusvaatimus täyttyisi kaikkien luovutettavien tietojen osalta. Käytännössä tämä tarkoittaisi esimerkiksi myös sitä, että ehdotetun lain 24–25 §:n säännökset tietojen luovuttamisen rajoituksista sekä luovutettujen tietojen käyttöä ja suojausta koskevat säännökset saattaisivat vaikuttaa välittömästi luovutettavien tietojen sisältöön ja laajuuteen.

20 §. *Tietojen luovuttaminen historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilaston laatimiseen.* Pykälän mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan luovuttaa historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilastojen laatimiseen tarpeelliset tiedot. Ehdotettu säännös vastaa sisällöltään väestötietolain 30 §:ää.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan käyttötarkoitussidonnaisuutta koskeva säännös sisältää tätä periaatetta koskevan poikkeussäännöksen, jonka mukaan henkilötietojen myöhempää käsittelyä historiallista ja tieteellistä tutkimusta sekä tilastotarkoitusta varten ei pidetä yhteensopimattomana tietojen alkuperäisen käsittelyn tarkoituksen kanssa.

21 §. *Tietojen luovuttaminen rahoitus- ja vakuutustoimintaan sekä muuhun vastaavaan toimintaan.* Ehdotettu pykälä on rahoitus-, vakuutus- ja niitä vastaavaa sekä luottotieto- ja perintätoimintaa koskeva erityissäännös. Siinä säädettäisiin, mitä kuolinpesän osakasrekisterin tietoja voidaan luovuttaa säännöksessä mainittuihin käyttötarkoituksiin. Muu vastaava toiminta tarkoittaa esimerkiksi rahoitus- ja vakuutusryhmittymiin kuulumatonta luottolaitoslain alaista toimijaa.

Pykälän *1 momentissa* mainitaan sallittuina käyttötarkoitusryhminä rahoitus- ja vakuutustoiminta sekä muu näitä vastaava toiminta. Säännös kattaisi ensinnäkin kaiken sellaisen toiminnan, joka on järjestetty rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetun lain (699/2004) mukaisesti. Se kattaisi myös muun tätä vastaavan toiminnan, jos sen järjestämisestä on erikseen säädetty. Tällaisia erityissäädöksiä ovat esimerkiksi vakuutusyhtiölaki (521/2008), laki ulkomaisista vakuutusyhtiöistä (398/1995), vakuutusyhdistyslaki (1250/1987) ja laki työeläkevakuutusyhtiöistä (354/1997). Keskeistä säännöksen soveltamisalan kannalta olisi, että toiminta tapahtuisi säännellyssä muodossa esimerkiksi jonkinasteisen virallisen valvonnan alaisuudessa ja että toiminnan järjestämisessä olisi otettu erikseen huomioon rahoitus- ja vakuutuspalveluiden käyttäjien aseman ja oikeusturvan varmistaminen. Säännöksen tavoitteena on turvata rahoitus- ja vakuutuspalvelujen käytössä tarvittavien henkilötietojen luovuttaminen kuolinpesän osakasrekisteristä nimenomaan kuolinpesän osakkaan tunnistamiseksi ja yksilöimiseksi. Säännös ei siten koskisi tilanteita, joissa kuolinpesän osakasrekisterin tietoja tarvittaisiin esimerkiksi rahoitus- ja vakuutuspalveluiden yleistä markkinointia varten. Näihin tilanteisiin sovellettaisiin ehdotetun lain 22 §:n säännöksiä.

Momentin *1 kohdan* mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan luovuttaa rahoitus- ja vakuutustoimintaan sekä muuhun näitä vastaavaan toimintaan laissa säädetyt tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkennetut tiedot. Jos luovutettavien tietojen käyttötarkoitus olisi säännöksessä mainittu ja tietojen käsittelystä olisi säädetty säännösehdotuksessa yksilöidyllä tavalla, olisi rekisterinpitäjän lähtökohtaisesti luovutettava tiedot. Toisaalta on kuitenkin otettava huomioon, että esimerkiksi ehdotetun lain luovutettujen tietojen käyttöä ja suojausta koskevista säännöksistä saattaa yksittäistapauksessa seurata käyttörajoituksia, jotka olisi otettava huomioon myös tässä momentissa tarkoitetuissa luovutustapauksissa.

Momentin *2 kohdan* mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan luovuttaa rahoitus- ja vakuutustoimintaan sekä muuhun näitä vastaavaan toimintaan laissa säädetyn tai sen nojalla annetussa asetuksessa tai määräyksessä tarkennetun tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamisessa tarpeelliset tiedot. Tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamisen tulisi siis perustua joko suoraan laissa olevaan säännökseen tai laissa olevan valtuutussäännöksen nojalla annettuun säädökseen tai määräykseen. Säännös antaisi rekisterinpitäjälle momentin 1 kohtaa laajemman mahdollisuuden käyttää oikeusharkintaa. Rekisterinpitäjän tulisi siis tässä tapauksessa tutkia, että tarpeellisuusvaatimus täyttyy kaikkien luovutettavien tietojen osalta.

Käytännössä tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että ehdotetun lain 24 ja 25 §:n säännökset tietojen luovuttamisen rajoituksista tulisi ottaa huomioon luovutuksesta päätettäessä.

Lisäksi momentin *3 kohdan* mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan luovuttaa rahoitus- ja vakuutustoimintaan sekä muuhun näitä vastaavaan toimintaan tarpeelliset tiedot sellaisen sopimussuhteen hoitamiseksi tai sopimuksen täytäntöönpanemiseksi, jossa kuolinpesä on osallisena. Säännös antaisi rekisterinpitäjälle momentin edellä olevia kohtia laajemman mahdollisuuden käyttää oikeusharkintaa. Tämä laajempi harkintamahdollisuus koskisi ensinnäkin säännöksessä mainittua sopimusta ja sen sisältöä koskevia edellytyksiä ja toiseksi luovutettavien tietojen tarpeellisuutta koskevaa vaatimusta. Rekisterinpitäjän tulisi siis tässä tapauksessa tutkia, että kuolinpesä on sopimuksen todellinen osapuoli.

Pykälän *2 momentin* mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan lisäksi luovuttaa luottotietolaissa (527/2007) tarkoitettua luottotietotoimintaa, saatavien perintää ja kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä annetussa laissa (1074/2000) tarkoitettua välitysliikettä varten tarpeelliset tiedot. Erityissäännös tässä tarkoitettujen käyttötarkoitusten osalta on tarpeellinen sääntelyn informatiivisuuden ja täsmällisyyden vuoksi, mutta myös siksi, että toiminnalla on välitön yhteys rahoitus- ja vakuutusmarkkinatoimintaan.

22 §. *Tietojen luovuttaminen asiakkuuden hoitoon ja markkinointiin.* Pykälässä säädetään kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamisesta asiakkuuden hoitoa ja markkinointia varten. Pykälä olisi ehdotetun lain edellä olevia luovutussäännöksiä täydentävä säännös, joka koskisi kaikkia pykälässä mainittuihin käyttötarkoituksiin tietoja käyttäviä tahoja organisaatiomuodosta riippumatta. Säännös sisältäisi tyhjentävät luettelot niistä tiedoista, jotka järjestelmästä voitaisiin luovuttaa tai joita voitaisiin muuten käsitellä siinä mainittuja käyttötarkoituksia varten.

Pykälän *1 momentti* sisältäisi säännökset asiakas-, markkinointi- ja vastaavien rekistereiden tietojen päivitys- ja ylläpitopalveluista. Säännös vastaisi tavoitteiltaan väestötietolain 32 §:n 1 momenttia, mutta olisi sisällöltään huomattavasti suppeampi. Kaikkien kuolinpesän osakkaiden yhteystietojen sijaan asiakkuuden hoitoa ja markkinointia varten kuolinpesän osakasrekisteristä voitaisiin luovuttaa vain kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevia nimi- ja yhteystietoja. Säännöksessä erikseen mainittujen henkilön perustietojen osalta luettelo olisi tyhjentävä. Säännöksen mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan luovuttaa asiakas- tai markkinointirekisteriin tai vastaavaan muuhun rekisteriin talletettujen tietojen ylläpitämisessä, tarkistamissa ja korjaamissa tarpeelliset kuolinpesän yhteyshenkilön nimi- ja yhteystiedot.

Säännös ei antaisi mahdollisuutta täydentää tai lisätä asiakasrekisteriin uusia henkilöitä kuolinpesän osakasrekisteristä, jos yhteysvaatimus tai muu käsittelyn peruste puuttuisi. Säännös ei myöskään sanamuotonsa mukaan mahdollistaisi tietojen luovuttamista kuolinpesän osakasrekisteristä markkinointirekisterin perustamista varten. Uusasiakashankintaa olisi kuitenkin mahdollista tehdä esimerkiksi pykälän *2 momentin* mukaisen kertaluonteisen poiminnan tai otannan avulla. Yleensäkin ennen varsinaisen asiakassuhteen syntymistä olisi kuolinpesän osakasrekisterin henkilötietoja mahdollista käsitellä esimerkiksi teknisen käyttöyhteyden avulla vain, jos asianomainen henkilö olisi antanut siihen käsittelyn yhteydessä nimenomaisen suostumuksensa.

Säännöksen perusteella ei olisi mahdollista antaa hakijalle vapaata tietojen käsittelyoikeutta. Kuolinpesän osakasrekisterin tietoja ei siksi voitaisi luovuttaa esimerkiksi markkinointirekisterin perustamista varten. Tiedot olisivat säännöksen mukaan toisin sanoen tarkoitetut käytettäväksi rajattua tapauskohtaista käyttötarvetta varten. Luonnollisesti niiden uudelleenkäyttökin voisi tarvittaessa olla mahdollista edellä mainituin rajauksin, kunhan tiedot

pysyisivät rekisterinpitäjän hallinnassa eikä niitä siis luovutettaisi käyttäjän vapaaseen hallintaan. Mikäli niitä olisi tarkoitus käyttää esimerkiksi suoramarkkinointikampanjan toteuttamisessa, olisi niiden tietolähde mainittava.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että yhteystietoihin merkittyä osoitetta ei kuitenkaan tämän lainkohdan perusteella luovuteta, jos väestötietojärjestelmään on merkitty kielto luovuttaa tietoja suoramarkkinointia varten. Kielto-oikeuden toteuttamisesta väestötietojärjestelmässä on säädetty väestötietolain 35 §:ssä.

23 §. *Tietojen muu luovuttaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamisesta muuta kuin edellä säädettyä käyttötarkoitusta varten. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevista tiedoista. Jotta tavoite yhteyden saamisesta kuolinpesään sen yhteyshenkilön kautta täyttyisi mahdollisimman sujuvasti ja joutuisasti, tulee kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevan tiedon olla kaikkien käytettävissä ilman perusteluita. Pyynnön täytyy kuitenkin olla kohdistettu tiettyyn kuolinpesään. Yleinen tietojen luovuttamiskielto, joka koskee 22 §:n 3 momentissa säädettyä mainonta- ja markkinointitarkoitusta varten luovutettavia tietoja, soveltuu myös yhteyshenkilöä koskeviin tietoihin.

Pykälän 2 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tietopyynnöstä yksityisen edun, oikeuden tai velvollisuuden hoitamista varten. Esimerkkinä tällaisesta käyttötarkoituksesta olisi yksityisten välinen kauppa tai muu oikeustoimi, jota varten kuolinpesän kanssa asioiva taho haluaa varmistua siitä, että kuolinpesän puolesta asioivalla henkilöllä on valtuudet asioida kaikkien kuolinpesän osakkaiden puolesta. Luovutettavat tiedot käsittäisivät vain kuolinpesän ilmoittajan ja osakkaiden nimeä, syntymäaikaa ja edunvalvontaa koskevat tiedot eivätkä sisältäisi erityisiin henkilötietoryhmiin sisältyviä tietoja. Säännöksen alun muotoilu on johdonmukainen verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 13 §:n 1 momentin kanssa, jonka mukaan Verohallinto voi salassapitovelvollisuuden estämättä antaa Verohallinnon säilyttämästä perukirjasta tietoja sille, joka tarvitsee niitä etujensa, oikeuksiensa tai velvollisuuksiensa hoitamiseksi. Tietoja luovutettaessa annetaan myös 5 §:n 3 momentin 1 ja 4–9 kohdissa tarkoitetut tiedot. Kohdilla tarkoitetaan tietojen tarkastamista ja oikeaksi vakuuttamista, tietoa osakastietojen vahvistamisesta, toimitsijaa, pesänselvittäjää ja konkurssipesän hoitajaa koskevia tietoja, tietoa kuolinpesän osakkaan pesäosuuden ulosmittauksesta ja ratkaisun ajankohdasta sekä perunkirjoituksen toimittamispäivämäärää.

Pykälän 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi tietotarpeista, jotka saattavat kohdistua myös muuhun kuin vaihdannassa tarvittaviin tietoihin. Tällainen tieto voi olla esimerkiksi henkilötunnus. Näitä osin ennakoimattomia tietotarpeita varten on katsottu tarpeelliseksi säätää erityissäännös, jonka pohjalta rekisterinpitäjä arvioi, täyttyvätkö edellytykset tiedon luovuttamiselle. Tilanteessa saattaa olla kyseessä esimerkiksi henkilö, joka ei vielä ole osakas ja jolla ei siten ole pääsyä rekisterin osakastietoihin ehdotetun 18 §:n nojalla. Henkilö voisi esittää rekisterinpitäjälle tietopyynnön tämän säännöksen nojalla, jos hän kykenee esittämään riittävät perusteet tietojen saamiseksi.

24 §. *Turvakiellon kohteena olevan tiedon, sukupuolen vahvistamista koskevan tiedon, laitosasumista koskevan tiedon ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevan tiedon rajoitukset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi turvakiellon kohteena olevan tiedon, sukupuolen vahvistamista koskevan tiedon, laitosasumista koskevan tiedon ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevan tiedon rajoituksista. Näihin tietoluokkiin kuuluvia tietoja ehdotetaan voitavan käsitellä kuolinpesän osakasrekisterissä vain siltä osin, kuin se on välttämätöntä tietojen muodostamiseksi 4 §:n mukaisesti. Säännös olisi tarpeen, jotta Digi- ja väestötietoviraston ja evankelis-luterilaisen kirkon, ortodoksisen kirkon ja Kansallisarkiston

välillä voidaan vaihtaa myös edellä mainittujen rajoitusten alaisia tietoja kuolinpesän osakasrekisterin perustietojen muodostamista varten. Digi- ja väestötietovirastolle esitetään tämän lain 6 §:ssä tiedonsaantioikeus salassapidon estämättä evankelis-luterilaiselta ja ortodoksiselta kirkolta sekä Kansallisarkistolta. Digi- ja väestötietovirastolle esitetään myös tämän lain 4 §:n 2 momentissa mahdollisuutta luovuttaa oma-aloitteisesti tai pyynnöstä salassapidon estämättä tietoja edellä mainituille tahoille. Tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja voitaisiin käsitellä kuolinpesän osakasrekisterissä vain siihen asti, kun se on välttämätöntä osakastietojen muodostamiseksi. Näihin tietoluokkiin kuuluvia tietoja ei kuitenkaan tallennettaisi kuolinpesän osakasrekisteriin eikä niitä saisi luovuttaa rekisteristä muille kuin edellä mainituille tahoille. Jos henkilöllä on turvakielto, osoitetta eikä myöskään tietoa turvakiellosta tallenneta kuolinpesän osakasrekisteriin. Jos pesän ilmoittaja kuitenkin tallentaa osoitteen henkilölle, jolla on turvakielto, ei merkinnästä voida päätellä, onko kyseessä turvakiellon alainen vai jokin muu osoite. Rekisterinpitäjä ei voisi vastata yksityisen tahon tallentaman tiedon luovutusrajoituksen toteutumisesta. Se seikka, että muiden kuin kuolinpesän yhteyshenkilön yhteystiedot poistetaan rekisteristä heti perunkirjoituksen ja perintöveroilmoituksen jättämisen jälkeen, kuitenkin pienentää riskiä siitä, että muista lähteistä kuin väestötietojärjestelmästä peräisin olevat turvakiellon alaiset yhteystiedot päätyisivät sellaisten tahojen tietoon, joilla ei ole oikeutta niihin. Jos esimerkiksi viranomaisella on tarve saada turvakiellon alaisia yhteystietoja, se voi pyytää ne suoraan väestötietojärjestelmästä väestötietolain 36 §:ssä säädetyin edellytyksin.

Sukupuolen vahvistamista koskevaa tietoa ei tallenneta kuolinpesän osakasrekisteriin. Kuolinpesän osakasrekisteriin ei tallenneta osakkaasta tai muusta elossa olevasta henkilöstä entistä etunimeä ja henkilötunnusta. Nämä tiedot tallennetaan vain perittävästä. Rekisterissä ei käytetä sukupuolittuneita äiti ja isä -termejä. Tällainen sukulaisuussuhde kuvataan termillä vanhempi. Kuolinpesän osakasrekisteriin tuotaisiin väestötietojärjestelmästä vain sellainen laitosasumista koskeva tieto, jonka rekisteröity on itse ilmoittanut. Väestötietolain 41 §:n 1 momentissa tarkoitettua luovutusrajoitusten kohteena olevaa tietoa ei tallennettaisi rekisteriin. Rekisteriin ei tallennettaisi lisäksi uskonnolliseen yhdyskuntaan kuulumista koskevaa tietoa.

25 §. *Adoptiota koskevan tiedon luovuttaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän osakasrekisteriin tallennetun adoptiota koskevan tiedon luovuttamisesta salassapitosäänteIyn estämättä. Tieto adoptiosta tallennetaan rekisteriin ehdotetun lain 5 §:n 1 momentin 2 kohdan perusteella. Luovuttamisesta salassapitosäänteIyn estämättä on tarpeellista säätää tarkasti ja täsmällisesti erityissäännöksessä, koska kyse on julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 alakohdassa tarkoitettua perhe-elämää tai siihen verrattavasta henkilökohtaista olosuhdetta koskevasta salassapidettävästä tiedosta. Erityissääntelyn tarve johtuu myös siitä, että adoptio vaikuttaa asianomaisen henkilön perhe- ja perintöoikeudelliseen asemaan.

Säännöksen mukaan tietoa adoptiosta ja siitä, kuka on adoptiolapsen aikaisempi vanhempi, voidaan luovuttaa vain 18 §:ssä luetelluille tahoille ja sellaisille tahoille, joille tehty tiedonluovutus on tarpeellinen väestötietolain 38 §:ssä säädettyihin käyttötarkoituksiin.

Säännöstä sovellettaessa on otettava huomioon, että on olemassa henkilöitä, joiden adoptio on vahvistettu ennen lapseksiottamisesta annettua lakia (153/1985) voimassa olleiden säädösten perusteella ja joiden adoptioon saatetaan joutua soveltamaan sanottuja säädöksiä. Näiden säädösten mukaan vahvistetulla adoptiolla on osittain erilaiset oikeusvaikutukset kuin voimassa olevan lain mukaan vahvistetulla adoptiolla. Myös tällaiset erityiskysymykset olisi otettava huomioon kuolinpesän osakasrekisterin palvelujen toiminnallisia ja tietoteknisiä ratkaisuja suunniteltaessa ja tehtäessä.

Pykälässä säädettäisiin tyhjentävästi millä edellytyksillä ja kenelle kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuja tietoja adoptiosta ja siitä, kuka on adoptiolapsen aikaisempi vanhempi, voidaan luovuttaa. Säännös olisi välttämätön, sillä adoptiota koskevan tiedon on katsottu olevan julkisuuslain mukaan salassa pidettävä tieto. Koska säännös muodostaisi poikkeuksen salassapitosääntelyyn, sen soveltamisala olisi tarkoitettu suppeaksi. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että tiedon tarpeen tulisi aina liittyä mahdollisimman konkreettiseen ja yksilöityyn asiaan tai tarpeeseen. Toisaalta tiedonsaantioikeuden perusteiden katsotaan aina täyttyvän, kun on kyse kuolinpesän osakkaasta, kuolinpesän ilmoittajasta tai kuolinpesän yhteyshenkilöstä. Näillä tahoilla on asemaansa perustuva oikeus saada tieto adoptiolapsen yksilöintiä ja hänen perheoikeudellisen asemansa selvittämistä varten.

26 §. *Henkilötunnuksen luovuttaminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi kuolinpesän osakasrekisteriin tallennetun henkilötunnuksen tai ulkomaisen henkilönumeron luovuttamisesta. Pykälässä määriteltäisiin edellytykset, joiden täyttyessä kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettu henkilötunnus ja ulkomainen henkilönumero voidaan luovuttaa. Henkilötunnuksen luovuttamisen edellytyksenä olisi, että tiedon käyttäjällä on oikeus käsitellä henkilötunnusta tietosuojalain (1050/2018) tai henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) perusteella. Ulkomaisen henkilönumeron luovutukseen sovellettaisiin, mitä tietosuojalaissa tai henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa säädetään henkilötunnuksesta. Henkilötunnuksen käsittelystä säädetään tietosuojalain 29 §:ssä ja henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain 12 §:ssä.

27 §. *Tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten päättyminen.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi ajankohdasta, jolloin kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettujen henkilötietojen luovutusrajoitukset päättyisivät. Säädettävästä ajankohdasta lähtien tiedot olisivat täysin julkisia ja käytettävissä ilman muita kuin puhtaasti tietojen luovuttamiseen liittyvistä teknisistä tai toiminnallisista seikoista johtuvia käytännön rajoituksia.

Kuolinpesän osakasrekisteriin rekisteröityä henkilöä välittömästi koskevia järjestelmään tallennettuja henkilötietoja tämän lain tai muun lain nojalla koskevien luovutusrajoitusten ehdotetaan päättyvän, kun henkilön kuolemasta on kulunut 50 vuotta. Jos henkilön kuolemasta ei ole tietoa, luovutusrajoitusten ehdotetaan päättyvän viimeistään, kun henkilön henkilötietoja koskevan viimeisen merkinnän tekemisestä järjestelmään on kulunut 100 vuotta. Säännöksessä ehdotetut ajat vastaisivat viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 31 §:n 2 momentissa tarkoitettua yksityiselämän suojaamisen salassapitoaikaa koskevaa sääntelyä. Säännöksessä tarkoitettu julkisuus koskisi vain kyseistä henkilöä itseään välittömästi koskevia tietoja. Siten jokaisen kuolinpesän osakasrekisteriin merkittyä henkilöä koskevien tietojen julkisuus määräytyisi kunkin henkilön osalta itsenäisesti ja erikseen.

28 §. *Tietojen luovutuspyyntö ja tarvittavat selvitykset.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tietojen luovutuspyyntöä koskevasta menettelystä. Pykälän *1 momentin* mukaan kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamista haettaisiin kirjallisesti. Luovuttamista voitaisiin pyytää myös muulla turvallisella ja luotettavalla tavalla, jos kysymys on todistuksen tai otteen antamisesta kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista taikka muiden yksittäisten perittävää, kuolinpesää, kuolinpesän osakasta tai kuolinpesän hallintoon liittyvää muuta henkilöä koskevien tietojen luovuttamisesta. Muulla turvallisella ja luotettavalla tavalla tarkoitettaisiin säännöksessä esimerkiksi asiakaskäynnin yhteydessä tai puhelimitse tehtyä suullista pyyntöä. Näissäkin tapauksissa olisi pyynnön esittäjän henkilöllisyys kuitenkin tarvittaessa varmistettava.

Pykälän *2 momentin* mukaan käyttäjältä voitaisiin ennen tietojen luovuttamista tarvittaessa vaatia selvitys siitä, miten luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus olisi tarkoitus järjestää. Selvitys olisi annettava kirjallisesti ja siinä olisi ilmoitettava, kuinka luovutettavien tietojen käsittelyssä tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus, tietojen siirtäminen suojatusti tietoverkossa, tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinta ja lokitietojen kerääminen tietojärjestelmän käytöstä ja tietojen luovutuksista olisi tarkoitus toteuttaa. Tietojen käyttöä ja suojausta ohjaavat tiedonhallintalain säännökset antaisivat lähtökohdan selvityksessä vaadittaville tiedoille.

Selvitys olisi *3 momentin* mukaan vaadittava, jos tiedot luovutettaisiin teknisen rajapinnan avulla tai luovuttaminen koskisi laajaa tietojoukkoa ja kysymys olisi 24–26 §:ssä tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta. Selvitys olisi vaadittava myös, jos tietojen käytön voitaisiin muusta perustellusta syystä olettaa loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa taikka hänen etujaan tai oikeuksiaan. Tämän lain 24 §:ssä rajattaisiin turvakiellon kohteena olevan tiedon, sukupuolen vahvistamista koskevan tiedon, laitosasumista koskevan tiedon ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevan tiedon käsittely kuolinpesän osakasrekisterissä siihen, mikä on kuolinpesän osakasrekisterin tietojen muodostamiseksi 4 §:n mukaisesti välttämätöntä. Käytännössä näitä tietoja voitaisiin luovuttaa evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä Kansallisarkistolle. Tämän lain 25 §:ssä rajoitettaisiin adoptiotietojen luovutusta ja 26 §:ssä säänneltäisiin henkilötunnuksen luovuttamisen edellytyksistä.

Tiedonhallintalain 12–17 ja 22–24 §:t sisältävät yleisiä säännöksiä tietojen käytöstä ja suojauksesta. Selvitystä ennen tietojen luovuttamista ei tämän vuoksi *4 momentin* mukaisesti vaadittaisi käyttäjältä, jonka tietojen käsittelyyn sovelletaan tiedonhallintalain 12–17 ja 22–24 §:n säännöksiä. Tiedonhallintalain 12–17 ja 22–24 §:ä sovelletaan viranomaisten, yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen lisäksi tiedonhallintalain 3 §:n 5 momentin perusteella yksityisiin henkilöihin ja yhteisöihin sekä muihin kuin viranomaisena toimiviin julkisoikeudellisiin yhteisöihin siltä osin kuin ne hoitavat julkista hallintotehtävää. Tiedonhallintalain 12–17 ja 21–24 §:ä sovelletaan myös evankelis-luterilaiseen kirkkoon kirkkolain 10 luvun 8 §:n mukaisesti.

29 §. *Tietojen luovuttamisesta päättäminen*. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamista koskevasta hakemuksesta olisi tehtävä kirjallinen päätös, jossa tulisi olla tarvittavat määräykset tietojen käyttäjän oikeuksista ja velvollisuuksista sekä tietojen käytöstä ja suojauksesta. Kirjallisella päätöksellä tarkoitettaisiin hallintolain 7 luvun mukaista hallintopäätöstä.

Jos kysymys olisi todistuksen tai otteen antamisesta taikka muiden yksittäisten perittävää, kuolinpesää, kuolinpesän osakasta tai kuolinpesän hallintoon liittyvää muuta henkilöä koskevien tietojen luovuttamisesta, luovutuksesta olisi *2 momentin* mukaan tehtävä kirjallinen päätös vain tarvittaessa. Yksittäisten tietojen luovutuksesta vastaavan viranomaisen olisi kuitenkin kirjattava luovutettujen tietojen kohdetta, käyttötarkoitusta ja luovutusajankohtaa sekä luovutettujen tietojen tilaajaa tai käyttäjää koskevat tiedot tarkoituksenmukaisella tavalla. Kirjaaminen olisi tarpeellista tietojen käytön valvontaa, mahdollisten väärinkäytöstapausten selvittämistä sekä tietojen toimitusta ja niistä perittäviä maksuja koskevia tarpeita varten. Kirjallisen päätöksen tekeminen saattaisi olla tarpeellista esimerkiksi asian käsittelyyn, yksityiselämän ja henkilötietojen suojaan tai hakijan oikeusturvaan liittyvien seikkojen johdosta. Tietojen luovuttamismenettelyssä tulisivat muilta osin sovellettaviksi erityisesti hallintolain hallintopäätöksen antamista ja sisältöä koskevat säännökset.

30 §. *Tietojen luovuttamisesta vastaava viranomainen.* Kuolinpesän osakasrekisterin yhteisrekisterinpitäjiä olisivat 3 §:n mukaisesti Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan

valtionvirasto. Tässä pykälässä säädettäisiin yhteisrekisterinpitäjien välisestä vastuunjaosta rekisterin tietojen luovutettaessa.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että Digi- ja väestötietovirasto vastaisi kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamisesta sekä sellaisten yleisesti tarpeellisten tietopalveluiden tuottamisesta, jotka mahdollistaisivat kuolinpesän osakasrekisterin tietojen hyödyntämisen tämän lain mukaisesti. Digi- ja väestötietovirasto vastaisi siten niin teknisen rajapinnan avulla tehtävästä tietojen luovutuksesta kuin esimerkiksi kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamisesta kuolinpesän palvelualustalle kuolinpesän käyttöön.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että Ahvenanmaan valtionvirasto voisi Ahvenanmaan maakunnassa muulla tavoin kuin teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla antaa todistuksen tai otteen sekä luovuttaa yksilöidyn tietopyynnön perusteella muutoin tiedon kuolinpesän osakasrekisteristä. Ahvenanmaan valtionvirasto voisi siten Ahvenanmaan maakunnassa Digi- ja väestötietoviraston ohella antaa esimerkiksi otteita ja todistuksia kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista sellaiselle kuolinpesän osakkaalle, joka ei käytä kuolinpesän palvelualustaa. Ahvenanmaan valtionvirasto ei vastaisi teknisten rajapintojen avulla tapahtuvan tiedonluovutuksen eikä kuolinpesän palvelualustalle luovutettavien tietojen toteuttamisen edellytyksinä olevista tietojärjestelmistä, joten sen luovutustoimivallan rajaaminen näiden palveluiden ulkopuolella tapahtuvaan tiedon luovuttamiseen on perusteltua.

31 §. *Tietojen luovuttamistehtävien antaminen yksityiselle palveluntuottajalle.* Ehdotettavan pykälän perusteella yksityinen palveluntuottaja voisi luovuttaa rajoitetusti kuolinpesän osakasrekisterin tietoja Digi- ja väestötietoviraston kanssa laadittavan sopimuksen perusteella.

Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan Digi- ja väestötietovirasto voisi toteuttaa 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun tietojen luovuttamistehtävän hankkimalla palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta. Kuolinpesän osakasrekisteristä voitaisiin 23 §:n 1 momentin mukaisesti luovuttaa kuolinpesän yhteyshenkilön nimi ja yhteystiedot ilman perusteluita, kunhan yksittäinen tietopyyntö olisi kohdistettu tiettyyn kuolinpesään. Yhteyshenkilön osoitetietoa ei kuitenkaan luovutettaisi, jos kuolinpesän yhteyshenkilöstä olisi väestötietojärjestelmään merkitty yhteystietojen luovutuskielto. Digi- ja väestötietovirasto ei voisi sopia yksityisen palveluntuottajan kanssa 23 §:n 1 momenttia laajemmasta kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamisesta. Sopimus olisi laadittava kirjallisena ja se voisi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteissa, joissa toteutettaisiin tietojenluovutuspalvelu yksittäisiin tietopyyntöihin vastaamiseksi.

Momentin toisen virkkeen mukaan hankinta yksityiseltä palveluntuottajalta voitaisiin tehdä ainoastaan, jos se olisi tarpeen palvelun saatavuuden turvaamiseksi tai toiminnan tehokkuuden varmistamiseksi eli toisin sanoen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi. Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 23 §:n 1 momentin perusteella luovutettaisiin säännöksessä yksilöityjä tietoja yksittäisten tietopyyntöjen perusteella. Kyseessä olisivat rutiiniluonteiset ja usein toistuvat tietojenluovutustehtävät, joiden antaminen yksityiselle palveluntuottajalle voisi tehostaa palvelun sujuvaa saamista myös ruuhkatilanteissa ja mahdollistaa viranomaisresurssien tarkoituksenmukaisen kohdentamisen esimerkiksi monimutkaisempien ja laaja-alaisempien tietojenluovutuspyyntöjen ratkaisemiseen.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan ensinnäkin säädettäväksi, että Digi- ja väestötietoviraston olisi sovellettava 28 §:n 2 momenttia tietojen luovuttajaksi aikovaan yksityiseen palveluntuottajaan. Tietojen luovuttajaksi aikovalta yksityiseltä palveluntuottajalta voitaisiin siis vaatia selvitystä tietojen käytön ja suojauksen järjestämisestä vastaavasti kuin kuolinpesän osakasrekisterin tietoja vastaanottavalta käyttäjältä. Toiseksi momentissa ehdotetaan

säädettäväksi, että 1 momentin perusteella tietoja luovuttavaan henkilöön sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tietojen luovuttaminen kuolinpesän osakasrekisteristä olisi julkinen hallintotehtävä, jonka vuoksi olisi välttämätöntä säätää yksityisen palveluntuottajan palveluksessa tietoja luovuttavan henkilön rikosoikeudellisesta virkavastuusta. Kolmanneksi momentissa ehdotetaan säädettäväksi yksityisen palveluntuottajan velvollisuudesta noudattaa sen tietojen luovuttamistehtävään soveltuvia 3 luvun tietojen luovuttamissäännöksiä. Yksityisen palveluntuottajan hoitaessa 23 §:n 1 momentissa tarkoitettuja kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamistehtäviä sovellettavaksi tulisivat 23 §:n 1 momentin lisäksi 17 §:n säännökset tietojen luovuttamisen yleisistä edellytyksistä, 27 §:n säännökset tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten päättymisestä, 28 §:n 1 momentin säännökset tietojen luovutuspyynnöstä ja 29 §:n 2 momentin säännökset yksittäisen tiedon luovuttamista koskevasta menettelystä.

32 §. *Tietojen luovuttamisen lopettaminen.* Pykälässä ehdotetaan säänneltäväksi Digi- ja väestötietoviraston oikeudesta lopettaa tietojen luovuttaminen, jos laissa säädetyt edellytykset tietojen luovuttamiselle eivät enää täyty. Tietojen luovuttamisen yleisten edellytysten olisi aina täytyttävä 17 §:n mukaisesti, kun tietoja luovutetaan kuolinpesän osakasrekisteristä. Myös erityisten edellytysten olisi täytyttävä. Käytännössä säännös koskisi palveluita, joilla Digi- ja väestötietovirasto luovuttaisi tietoluvan perusteella jatkuvasti tietoja. Pykälässä säädettäisiin lisäksi siitä, että luovutuksen lopettamisen olisi tapahduttava kirjallisella päätöksellä. Päätökseen voitaisiin hakea oikaisua 34 §:n nojalla.

33 §. *Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus.* Kuolinpesän osakasrekisteri olisi valtakunnallinen ja laajassa käytössä oleva tietojärjestelmä, joka sisältäisi henkilön perhe- ja perintöoikeudelliseen asemaan vaikuttavia tietoja. Osa kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista olisi salassa pidettäviä tai muiden luovutusrajoitusten alaisia henkilötietoja, jotka saattaisivat väärinkäytettyinä vaarantaa yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa. Ehdotettaville tiedonsaanti- ja tarkastusoikeussäännöksille olisi siten olemassa selkeät perusteet. Digi- ja väestötietoviraston tulisi kuitenkin ensisijaisesti pyrkiä sopimaan tietojen käyttäjän kanssa valvonnan toteuttamisesta vapaaehtoisin toimenpitein. Digi- ja väestötietovirastolle ehdotettavat toimivaltuudet eivät kaventaisi tietosuojavaltuutetun tehtäviä tai toimivaltuuksia.

Pykälän *1 momentin* mukaan Digi- ja väestötietovirastolla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä ja maksutta saada kuolinpesän osakasrekisteristä luovutettujen tietojen käyttäjältä tietojen käytön ja suojauksen seurantaa ja valvontaa varten välttämättömiä tietoja. Säännös täydentäisi 28 §:n mukaista oikeutta vaatia tietyissä tilanteissa tietojen luovuttamista haettaessa selvityksiä siitä, miten luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Tiedonsaantioikeus olisi vain valvonnan suorittamiseksi välttämättömiin tietoaineistoihin.

Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tarkastajalla olisi pykälän *2 momentin* perusteella oikeus kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käytön ja suojauksen valvomiseksi toimittaa tarkastus. Kuolinpesän osakasrekisteristä luovutettujen tietojen käyttäjän tiloissa tehtävä tarkastus voitaisiin toteuttaa vain välttämättömistä syistä. Ensisijaisesti Digi- ja väestötietoviraston ja tietojen käyttäjän olisi järjestettävä valvonta siten, että se voidaan hoitaa ilman tietojen käyttäjän tiloissa tehtävää tarkastusta. Täten tarkastus tulisi järjestää vain sellaisissa tapauksissa, joissa valvonnan toteuttamiseen ei olisi tosiasiallisesti käytettävissä enää muita tarkoitukseen soveltuvia keinoja.

Tarkastajalla olisi oikeus tutkia salassapitosäännösten estämättä kuolinpesän osakasrekisteristä luovutettujen tietojen käsittelyssä käytetyt laitteet ja ohjelmistot. Tarkastajalla ei olisi kuitenkaan perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn kotirauhaa koskevan perusoikeuden vuoksi oikeutta suorittaa tarkastusta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Jos

osakasrekisterin tietojen käyttäjän tietojen käsittelyyn käyttämät tekniset järjestelyt olisivat tällaisissa tiloissa, tietojen käyttäjän tulisi mahdollistaa Digi- ja väestötietoviraston valvonta muutoin tehokkaasti. Tarkastus olisi kuitenkin toteutettava niin, että siitä ei aiheutuisi tarkastuksen kohteelle tarpeettomasti haittaa eikä kustannuksia.

Tarkastajana voisi toimia vain virkamies. Digi- ja väestötietoviraston olisi tarkastusmenettelyssään noudatettava hallintolain 39 §:ää.

Pykälän *3 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että Digi- ja väestötietovirasto voisi tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuden toteuttamisen tehosteeksi asettaa uhkasakon. Tavoitteena olisi, että uhkasakkomenettely tulisi käytännössä kysymykseen vain aivan poikkeuksellisissa tapauksissa kuten silloin, kun olisi ilmeistä, että tarkastus estettäisiin. Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus seurantaa ja valvontaa varten tulisi ensisijaisesti toteuttaa yhteisymmärryksessä sen kohteena olevan tahon kanssa. Uhkasakon määräämisessä noudatettaisiin uhkasakkolakia (1113/1990), johon 3 momentin säännöksessä viitattaisiin.

4 luku. Erinäiset säännökset

34 §. *Muutoksenhaku.* Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta. Ehdotetun lain mukaiset oikeusturvakeinot rakentuisivat kaksitasoiselle menettelylle, jossa ensimmäisessä vaiheessa muutosta haettaisiin oikaisuvaatimuksella päätöksen tehneeltä viranomaiselta ja vasta toisessa vaiheessa asian voisi saada hallintotuomioistuimen käsiteltäväksi. Sääntelyn tavoitteena on vähentää hallintotuomioistuimiin menevien valitusten määrää. Koska rajoituksia oikaisuvaatimuksen tekemiseen tai muutoksenhakuoikeuteen ei ehdoteta, ei sääntely heikentäisi asianosaisten oikeusturvaa.

Pykälän 1 momentissa ehdotetaan säädettäväksi oikaisuvaatimuksesta. Oikaisua voisi hakea ehdotetun lain mukaiseen päätökseen. Päätöksellä tarkoitettaisiin kaikkia Digi- ja väestötietoviraston tämän lain perusteella tekemiä päätöksiä lukuun ottamatta niitä, joista on erikseen säädetty valituskielto. Sellaisiin päätöksiin, joihin oikaisuvaatimus tulee voida kohdistaa, luettaisiin muun muassa kuolinpesän osakasrekisterin perustietojen automaattinen muodostuminen sekä tiedon luovutusta ja kuolinpesän osakasrekisterin käytöstä perittävää maksua koskevat päätökset. Sen sijaan oikaisuvaatimusta ei olisi mahdollista tehdä kuolinpesän ilmoittajan 5 §:n 2 momentin perusteella ilmoittamiin tietoihin. Näistä tiedoista vastaa 8 §:n 2 momentin ja 11 §:n nojalla kuolinpesän ilmoittaja. Oikaisuvaatimusta koskevan menettelyn osalta momentissa olisi informatiivinen viittaus hallintolakiin.

Pykälän 2 momentti sisältäisi informatiivisen viittauksen oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annettuun lakiin (808/2019), jossa säädetään muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen.

35 §. *Maksut*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi tämän lain mukaisten suoritteiden maksuista. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko voisivat periä maksun kuolinpesän osakasrekisteriin Digi- ja väestötietoviraston lisätieto- tai selvityspyynnön perusteella luovuttamistaan tiedoista. Kirkkolain 8 luvun 13 §:n mukaan tietojen luovuttamisesta perittävät maksut määrää evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus. Ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 74 §:n 2 momentin mukaan kirkonkirjoista luovutettavista tiedoista perittävät maksut määrää ortodoksisen kirkon kirkollishallitus. Digi- ja väestötietovirastolla olisi kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 6 §:n mukaan salassapitosäännösten estämättä oikeus saada Suomen evankelis-luterilaiselta kirkolta ja Suomen ortodoksiselta kirkolta välttämättömiä tietoja 5 §:ssä tarkoitettujen perittävän kuolinpesän osakkaita ja muita kuolinpesään liittyviä henkilöitä koskevien tietojen kokoamiseksi sekä näiden tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi

ja ylläpitämiseksi. Yleisimmin evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko luovuttaisivat tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin, kun osakasrekisterin tietoja muodostettaisiin ensimmäistä kertaa. Kuolinpesän tietoja ensimmäistä kertaa kuolinpesän osakasrekisteriin muodostettaessa kuolleesta henkilöstä haettaisiin tietoja osakasrekisteriin väestötietojärjestelmästä. Näiden tietojen perusteella Digi- ja väestötietovirasto voisi todeta tietojen täydentämistarpeen ja lähettäisi lisätieto- tai selvityspyynnön evankelis-luterilaiselle kirkolle tai ortodoksiselle kirkolle tai molemmille kirkoille sekä tarvittaessa Kansallisarkistolle. Jos kuollut henkilö on ollut evankelis-luterilaisen tai ortodoksisen kirkon seurakunnan jäsen 15 vuotta täytettyään, täydennettäisiin kuolinpesän osakasrekisterin väestötietojärjestelmään perustuvia tietoja kirkollisista väestörekistereistä jäsenyysajalta saatavissa olevilla tiedoilla. Kuolinpesän osakasrekisterin tietoja ei kuitenkaan tarvitsisi täydentää kirkollisten väestörekisterien tiedoilla 1.10.1999 jälkeiseltä ajalta. Nykytilassa perunkirjoitusta varten säännönmukaisesti ja erikseen kultakin toimijalta tilattavia sukuselvityksiä ja virkatodistuksia ei enää tarvittaisi, vaan kuolinpesälle riittäisivät kuolinpesän osakasrekisteriin muodostuvat perustiedot. Erityisesti tilanteissa, joissa perunkirjoitusta varten tarvitaan sukuselvityksiä tai virkatodistuksia henkilöistä, joiden tietoja ei tallenneta kuolinpesän osakasrekisteriin, olisi näissä ja joissain muissakin erityistilanteissa yksittäiset virkatodistukset ja sukuselvitykset tilattava toimijoilta jatkossakin. Nämä tilaukset tehtäisiin ja maksettaisiin kuolinpesän palvelualustan ulkopuolisissa palvelukanavissa.

Digi- ja väestötietoviraston kirkolle osoittama lisätieto- tai selvityspyyntö ja siihen annettava vastaus muodostaisivat evankelis-luterilaiselle kirkolle ja ortodoksiselle kirkolle oikeuden periä palvelustaan maksu. Kuolinpesälle tai sen puolesta toimivalle syntyisi kuitenkin velvoite maksaa maksu palvelun tuottaneelle kirkolle vain siinä tapauksessa, että kuolinpesä päättäisi ottaa tästä kuolinpesästä kuolinpesän osakasrekisteriin tallennetut tiedot käyttöönsä joko kuolinpesän palvelualustalla tarjottavassa kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelussa tai tilaamalla osakasrekisterin tiedot käyttöönsä kuolinpesän palvelualustan ulkopuolisessa palvelukanavassa. Tilanteissa, joissa evankelis-luterilainen kirkko tai ortodoksinen kirkko olisivat Digi- ja väestötietoviraston pyynnöstä luovuttaneet tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin, mutta kuolinpesä ei olisi ottanut tietoja käyttöönsä, vastaisi Digi- ja väestötietovirasto kirkolle lisätieto- tai selvityspyynnön perusteella suoritettavasta maksusta.

Evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon tietojen ilmoittamisesta kuolinpesän osakasrekisteriin perittävät maksut saisivat olla enintään palvelun tuottamisesta vastuussa olevalle kirkolle aiheutuvien kustannusten suuruiset. Tietojen luovuttamisesta tulisi näin ollen periä enintään palvelun tuottamisesta kyseiselle kirkolle aiheutuvia kokonaiskustannuksia eli omakustannusarvoa vastaava maksu. Kirkkojen perimien maksujen perusteiden tulisi olla samat kaikille niille kuolinpesille, joiden tietoja evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko luovuttaisivat kuolinpesän osakasrekisteriin. Omakustannusarvoa vastaava hinnoittelu ja samat maksujen perusteet ovat perusteltuja siksi, että evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko hoitavat yhteiskunnallista ja julkista lakisääteistä tehtävää luovuttaessaan tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin kirkollisista väestörekistereistä. Evankelis-luterilaisen kirkon perimät maksut voisivat kuitenkin olla erisuuruiset kuin ortodoksisen kirkon riippuen erityisesti keskimääräisesti luovutettavan tiedon keräämiseen kyseisessä kirkossa tarvittavan työn määrästä ja tarvittavien palvelujen ostokustannuksista.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi Digi- ja väestötietoviraston toimivallasta sopia evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon kanssa kirkkojen maksujen perimiseen ja tilittämiseen liittyvien avustavien tehtävien hoitamisesta. Säännöksen mukaan Digi- ja väestötietovirasto voisi vastaanottaa evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkon kuolinpesän osakasrekisteriin luovuttamista tiedoista perittävät maksut ja välittää maksut ja kirjanpitoon tarvittavat maksutiedot tiedot luovuttaneelle kirkolle, jos siitä on Digi- ja

väestötietoviraston ja tiedot luovuttaneen kirkon kanssa erikseen sovittu. Säännöksen tarkoituksena on osaltaan sujuvoittaa kuolinpesän asiointia, sillä kuolinpesän puolesta toimiva voisi tällöin yhdellä maksutapahtumalla maksaa sekä Digi- ja väestötietovirastolle maksettavan suoritemaksun kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista että evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon päättämät maksut kirkkojen kuolinpesän osakasrekisteriin luovuttamista tiedoista. Jos kuolinpesän puolesta toimiva olisi ottanut kuolinpesän palvelualustan käyttöönsä, maksaisi hän maksut kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelussa, jonka toteutuksesta vastaisi muiden palvelualustalle toteutettavien osioiden tavoin Verohallinto. Jos maksujen perimisestä ja tilittämisestä ei Digi- ja väestötietoviraston ja jommankumman kirkon kanssa sovittaisi, joutuisi kyseinen kirkko perimään luovuttamistaan tiedoista maksun erikseen itse esimerkiksi lähettämällä laskun. Maksun perimistä varten tiedot luovuttanut kirkko tarvitsisi Digi- ja väestötietovirastolta tiedot kuolinpesän osakasrekisterin tiedot käyttöön ottaneista kuolinpesistä.

Maksujen perimiseen ja tilittämiseen liittyvät tehtävät eivät pitäisi sisällään julkisen vallan käyttöön liittyviä tehtäviä. Esimerkiksi oikaisuvaatimus kirkon määräämästä maksusta tehtäisiin edelleen suoraan maksun määränneelle kirkolle noudattaen kirkkolain ja ortodoksisesta kirkosta annetun lain säännöksiä.

Kansallisarkisto luovuttaisi kuolinpesän osakasrekisteriin tietoja henkilöistä, jotka ovat olleet ennen 31.12.1949 kirjoilla Neuvostoliitolle luovutetuilla alueilla. Kansallisarkisto perisi kuolinpesän osakasrekisteriin luovuttamistaan tiedoista maksun valtion maksuperustelain perusteella Digi- ja väestötietovirastolta. Asiasta ei olisi tarpeen säätää ehdotetussa laissa kuolinpesän osakasrekisteristä.

Pykälän *3 momentin* mukaan tämän lain mukaisista Digi- ja väestötietoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston suoritteista perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa. Säännös olisi luonteeltaan informatiivinen.

36 §. *Asetuksenantovaltuus.* Pykälässä ehdotetaan annettavaksi asetuksenantovaltuus tarkempien säännösten antamiseksi 6 ja 7 §:ssä tarkoitetun tiedonsaantioikeuden ja tietojen ilmoittamisvelvollisuuden toteuttamisesta ja sisällöstä. Asetuksenantovaltuus osoitettaisiin valtioneuvostolle.

5 luku. Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

37 §. *Voimaantulo ja siirtymäsäännös*. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain voimaantulosta. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan lakia sovellettaisiin sellaisiin kuolinpesiin, joissa lain 4 §:ssä tarkoitettu perittävä on kuollut tai tuomioistuimen päätöksellä julistettu kuolleeksi lain tultua voimaan. Kuolleeksijulistamisen osalta merkityksellinen olisi kuolleeksi julistamista koskevassa tuomioistuimen päätöksessä määrätty kuolinpäivä.

7.3 Perintö- ja lahjaverolaki

1 §. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin säädösviittaustarkistus lisäämällä siihen puuttuva perintökaaren säädösnumero.

6 §. Verovelvollisia koskevaan pykälään ehdotetaan muutoksia. Ehdotuksen tarkoituksena on nykyaikaistaa kieliasua sekä poistaa verotusmenettelyyn liittyvä seikka kirjallisen testamentin tai suullista testamenttia koskevan todistuksen esittämisestä perintöveroa määrättäessä.

Voimassa olevan pykälän mukaan perintöveroa määrättäessä on vero pantava perillisten suoritettavaksi siitä omaisuudesta, josta ei sitä ennen ole esitetty kirjallista testamenttia tai todistusta siitä, että omaisuudesta tehty suullinen testamentti on annettu perilliselle tiedoksi taikka että perilliset ovat sellaisen testamentin hyväksyneet. Siitä omaisuudesta, josta sellainen testamentti tai todistus on esitetty, pannaan vero testamentin saajan maksettavaksi.

Ehdotuksen mukaan säädettäisiin, että perilliset ovat velvollisia suorittamaan perintöveroa perinnöstään. Siitä omaisuudesta, josta on tehty kirjallinen testamentti tai sellainen suullinen testamentti, joka on annettu perilliselle tiedoksi taikka että perilliset ovat suullisen testamentin hyväksyneet, perintöveroa on velvollinen suorittamaan testamentinsaaja. Perilliset ja testamentinsaajat olisivat edelleen itsenäisesti verovelvollisia ja perintövero määrätään kunkin verovelvollisen suoritettavaksi lukuun ottamatta 15 §:ssä säädettyä erityistilannetta yhteisesti saadusta testamentista.

Siitä, mitä testamentteja koskevia tietoja on annettava ja miten ne on annettava perintöverotusta varten, on menettelyllisenä kysymyksenä asianmukaisempaa säännellä osana perintöverotusta varten ilmoitettavia tietoja.

25 §. Pykälän säännökset perintöverotuksen ilmoittamisvelvollisuuden piirissä olevista tiedoista ja velvollisuudesta antaa perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot yleisessä perintöveroilmoituksessa olisivat uusia. Voimassa olevan pykälän säännökset perukirjasta ja perinnönjakokirjasta perintöverotuksen perusteena kumottaisiin.

Nykyisestä perukirjaan perustuvasta perintöverotuksen toimittamisesta siirryttäisiin yleisen perintöveroilmoituksen perusteella toimitettavaan verotukseen. Ilmoittamisvelvollisuuden piirissä olevat tiedot olisi ilmoitettava yleisessä perintöveroilmoituksessa. Säännönmukaista perintöverotusta ei siten jatkossa toimitettaisi perukirjan, eikä liioin perinnönjakokirjan perusteella.

Perintö- ja lahjaverolakia koskevaan lakiehdotukseen sisältyvät säännökset ilmoittamisvelvollisuudesta ja veroilmoituksesta perustuvat lähtökohdiltaan verotusmenettelystä annetun lain 2 luvun säännöksiin, joita sovelletaan ilmoittamismenettelyyn tuloverotuksessa. Lakiehdotuksessa on kuitenkin otettu huomioon perintö- ja lahjaverotuksen erot tuloverotukseen nähden sekä perintöverotuksen erityispiirteistä johtuvat vaatimukset. Samoin lakiehdotus on sovitettu yhteen voimassa oleviin perintö- ja lahjaverolain 4 luvun menettelysäännöksiin, joita on vuosina 2016 ja 2018 uudistettu verotusmenettelyyn liittyvien uudistusten sekä vuonna 2023 automaattista päätöksentekoa koskevan uudistuksen yhteydessä.

Lain 25 §:ään ehdotetut perussäännökset ilmoittamisvelvollisuudesta edellyttäisivät perintö- ja lahjaverolain 4 lukuun myös säännöksiä veroilmoituksen muodosta ja antamistavasta ja ilmoittamisvelvollisuutta täydentäviä säännöksiä, samoin kuin niiden yhteensovittamista verotuksen toimittamista koskevien säännösten kanssa. Siltä osin kuin perintö- ja lahjaverolain säännöksissä viitataan täydentävästi verotusmenettelystä annetun lain säännöksiin, sovellettaisiin jatkossakin viimeksi mainittuja säännöksiä.

Perillisten ja testamentinsaajien velvollisuus suorittaa perintöveroa osuuksiensa mukaan kuolinpesän omaisuuden arvon perusteella alkaa pääsääntöisesti perinnönjättäjän kuolemasta. Jo vanhastaan perintöverotus on toimitettu laskennallisen jaon pohjalta. Välittömästi kuoleman jälkeen ilmoittamisvelvollisuuden täyttäminen ei jo tiedonpuutteidenkaan takia luonnollisesti ole realistinen mahdollisuus.

Yhdentekevää ei ole, minkä laatuista ja laajuista ilmoittamisvelvollisuuden piirissä olevan tiedon tulee olla ja milloin ilmoittamisvelvollisuus on täytettävä. Tyypillisesti perunkirjoituksessa kuolinpesän kokonaistilanne sekä sen laatuun ja laajuuteen liittyvät seikat ovat siinä määrin tiedossa, että kuolinpesän osakkaiden tiedossa ovat myös perintöverotuksessa tarpeelliset tiedot. Pääosa tiedoista merkitään nykyisin perukirjaan. Perintökaaressa tai perintö- ja lahjaverolaissa tietojen merkitsemiselle tai laadulliselle tasolle ei nykyisin kuitenkaan ole vahvistettu erityisempää rakennetta tai yksityiskohtaisempia laadullisia vaatimuksia tietojen esittämiselle.

Perintökaaren sääntelyssä kuolinpesän ilmoittaja antaa perunkirjoitusta varten tietoja, ja tämä on velvollinen valaehtoisesti vakuuttamaan antamiensa tietojen oikeellisuus ja ettei tämä ole tahallisesti jättänyt mitään ilmoittamatta. Myös osakkaan sekä eloonjääneen puolison on kehotuksesta annettava tietoja perunkirjoitusta varten. Uskotut miehet merkitsevät tiedot perukirjaan ja arvioivat pesän varat.

Perintökaaren sääntelyn lisäksi perintöverotusta varten on tarpeellista kuitenkin saada muitakin kuin perintökaaren mukaan perukirjaan merkittäviä tietoja. Lisäksi perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot eivät välttämättä koske koko kuolinpesää. Esimerkiksi perintö- tai testamenttisaannosta suoritettavan ulkomaan veron hyvitysvaatimus tai sukupolvenvaihdoshuojennusta koskeva pyyntö vaikuttaa tyypillisesti yksittäisen verovelvollisen perintöverotukseen, ja niitä koskevat tiedot perustuvat tyypillisesti kyseiseltä verovelvolliselta saatuihin tietoihin.

Ilmoittamisvelvollisuuden määrittelyssä on myös huomioitava, että perintöverotus toimitetaan laskennallisen jaon pohjalta, mikä sisältää mahdollisuuden perintöverotuksen perusteiden muuttumisesta myöhemmin, esimerkiksi perunkirjoituksen jälkeisten perinnöstä tai testamentista luopumisten, testamenttia koskevien riitaisuuksien tai muiden epäselvyyksien ratkeamisen taikka osituksessa tai perinnönjaossa tehtyjen ratkaisujen myötä. Niin ikään on mahdollista, että kuolinpesään ilmaantuu uusia varoja tai velkoja, joista perintökaaren mukaan on laadittava täydennys- tai oikaisukirja. Laskennalliseen jakoon perustuvalle perintöverotukselle on siten luonteenomaista, että perintöverotuksen perusteet voivat muuttua perintöverotuksen toimittamisen jälkeen. Toimitetun perintöverotuksen perusteiden muuttumisen huomioon ottamisesta säädetään perusteoikaisumenettelyä koskevassa perintö- ja lahjaverolain 38 ja 39 §:ssä.

Edellä mainitut näkökohdat huomioon ottaen yleisen perintöveroilmoituksen on perusteltua pohjautua perunkirjoituksessa tai muutoin ennen yleisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneisiin tietoihin. Samalla olisi otettava huomioon laskennalliseen jakoon perustuvaan perintöverotukseen liittyvä mahdollisuus perintöverotuksen perusteiden muuttumisesta kuolinpesän selvittämisen, osituksen tai perinnönjaon johdosta, sekä kuolinpesän ilmoittajan ja uskottujen miesten sekä kuolinpesän osakkaiden ja muiden verovelvollisten rooli yleisen perintöveroilmoituksen tietojen muodostamisessa. Perusteltuna voidaan pitää, että samalla tavoin kuin nykyisin perukirjan antamisen osalta, että kuolinpesän ilmoittajan olisi annettava yleinen perintöveroilmoitus Verohallinnolle perintöverotuksen toimittamista varten.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin Verohallinnolle ilmoitettavista perintöverotusta varten tarpeellisista tiedoista. Momentissa ilmoittamisvelvollisuuden piirissä olevat tiedot määritettäisiin yksilöimällä keskeisimmät perintöverotuksessa tarpeelliset tietotyypit. Säädetty tietosisältö jakautuisi säännöksessä henkilö- ja oikeustietoihin, vara- ja velkatietoihin sekä varoihin tehtäviä lisäyksiä ja niistä tehtäviä vähennyksiä koskeviin tietoihin, samoin kuin verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta tehtäviä vähennyksiä, veronhyvityksiä ja

veronhuojennusta koskevia perusteita koskeviin tietoihin. Lisäksi olisi annettava myös muut perintöverotukseen vaikuttavat tiedot.

Ehdotetun 1 momentin 1 kohdan mukaan perintöverotusta varten olisi ilmoitettava tarpeelliset tiedot perinnönjättäjästä, eloonjääneestä ja ensiksi kuolleesta puolisosta, ja perinnönjättäjän perillisistä, testamentinsaajista ja muista edunsaajista. Lisäksi olisi annettava tiedot näiden henkilöiden sukulaisuudesta tai muusta suhteesta perinnönjättäjään.

Perinnönjättäjä viittaa vainajaan, jonka kuoleman johdosta annetaan perintöveroilmoitus. Tyypillisiä ovat kuitenkin tilanteet, esimerkiksi lesken kuollessa toteutumaton tasinkoetuoikeus, lesken kuolinpesän perintökaaren 3 luvun mukainen jako lesken perillisten ja ensiksi kuolleen puolison toissijaisten perillisten kesken tai keskinäisen omistusoikeustestamentin toissijaismääräykset, joissa omaisuuden katsotaan tulevan kahdelta perinnönjättäjältä. Kahden perinnönjättäjän tilanteet voivat aktualisoitua muissakin tilanteissa. Näissä tilanteissa ilmoitettaisiin molemmat perinnönjättäjät. Viime kädessä saannossa aikaisemmin kuolleelta perinnönjättäjältä on kyse verovelvollisuuden syntymisestä myöhemmin kuin tämän kuolinhetkellä, jolloin viime kädessä se olisi ilmoitettava henkilökohtaisessa perintöveroilmoituksessa 25 a §:n nojalla, jollei tietoja ole ilmoitettu yleisessä perintöveroilmoituksessa.

Puolisolla tarkoitetaan sekä ensiksi kuollutta että eloonjäänyttä puolisoa. Puolison käsite kattaisi tilanteesta riippuen myös puolison kuolinpesän. Niin ikään perinnönjättäjän puolisoita voi olla useita esimerkiksi silloin, jos leskeksi jäänyt perinnönjättäjä on ensiksi kuolleen puolison kuoleman jälkeen solminut uuden avioliiton, joka päättyy jommankumman puolison kuolemaan.

Säännöksessä mainittaisiin perinnönjättäjän perilliset, testamentinsaajat ja muun edunsaajat. Testamentinsaajilla tarkoitetaan yleis- tai erityisjälkisäädöksen nojalla omaisuutta, oikeuksia tai muita etuuksia saavia henkilöitä.

Muilla edunsaajilla tarkoitetaan henkilöitä, joita ei jollain muulla perusteella ole ilmoitettava 1 kohdan nojalla, mutta joiden oikeudet tai muut etuudet saattavat vaikuttaa perintöverotukseen. Esimerkiksi perinnönjättäjän 12 §:ssä tarkoitettu avopuoliso ja kihlakumppani voivat olla säännöksessä tarkoitettuja muita edunsaajia esimerkiksi, jos näiden ja kuolinpesän väliset suoritukset vaikuttavat perintöverotukseen. Luonnollisesti mainitut henkilöt voivat olla testamentinsaajia, jos heille on tuleva omaisuutta perinnönjättäjän testamentin nojalla.

Muu edunsaaja voi tarkoittaa myös esimerkiksi entistä puolisoa, jonka avioliitto perinnönjättäjän kanssa on päättynyt avioeroon ja jolla on avio-oikeuteen perustuvia vaatimuksia. Esimerkkinä mainittakoon myös 7 a §:ssä tarkoitetun vakuutuskorvauksen tai muun etuuden saaja, joiden saamia korvauksia ja muita etuuksia koskevat tiedot on ilmoitettava 5 kohdan nojalla.

Sukulaisuutta tai muuta suhdetta koskevat tiedot vaikuttavat tyypillisesti perintöosuuksien määräytymiseen perintökaaren tai muun sovellettavan siviilioikeudellisen sääntelyn mukaan ja henkilöiden jakamiseen veroluokkiin. Muu suhde on tarkoitettu laajaksi, ja se voi viitata esimerkiksi henkilöihin, joita ei katsota sukulaisiksi, sekä esimerkiksi kotimaisiin tai ulkomaisiin oikeushenkilöihin tai järjestelyihin.

Ehdotetun 1 momentin 2 kohdan mukaan perintöverotusta varten olisi ilmoitettava tarpeelliset tiedot 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden avio-oikeuteen, perintöön ja testamenttiin

perustuvista sekä muutoin perintöverotukseen vaikuttavista osuuksista, oikeuksista ja muista etuuksista.

Tiedot avio-oikeuden laajuudesta ja sisällöstä vaikuttavat perinnönjättäjän jäämistön laajuuteen ja siten perillisten ja testamentinsaajien osuuksiin. Avio-oikeutta koskevat kysymykset voivat tulla ajankohtaisiksi niin ensiksi kuolleen että eloonjääneen puolison kuoleman jälkeen. Lisäksi puolisoiden välisiin asetelmiin voi liittyä esimerkiksi toteutumattomaan tasinkoetuoikeuteen, testamentin toissijaismääräykseen tai lesken perintöoikeuteen liittyviä erityistilanteita, joissa perintö- tai testamenttisaanto katsotaan tulevan osittain ensiksi kuolleelta puolisolta lesken kuoltua.

Perintöön tai testamenttiin perustuvilla osuuksilla tarkoitetaan murto-osaisia, rahamääräisiä tai muulla perusteella määräytyviä osuuksia perinnönjättäjän jäämistöön. Erikseen mainittaisiin myös oikeudet ja muut etuudet, jotka eivät välttämättä suoraan edusta osuutta perinnönjättäjän jäämistöstä. Tällaisia voivat olla esimerkiksi testamenttiin perustuva nautinta- tai hallintaoikeus, eläke ja muunlaiset etuudet lain 2 §:n 2 momentissa.

Muutoin perintöverotukseen vaikuttava osuus, oikeus tai muu etuus käsittää erikseen mainitsemattomat tilanteet, jotka vaikuttavat perintöverotukseen. Esimerkiksi perintökaaren 3:1a mukainen lesken oikeus hallita yhteistä kotia olisi perintöverotukseen vaikuttava oikeus, joka otetaan huomioon arvostamisessa perintö- ja lahjaverolain 9 §:n 3 momentissa säädetyllä tavalla.

Ehdotetun 1 momentin 3 kohdan mukaan perintöverotusta varten olisi ilmoitettava tarpeelliset tiedot perinnönjättäjän kuolinpesän varoista, veloista ja muista kuolinpesän varoista tehtävistä vähennyksistä sekä niiden laadusta ja arvosta. Säännöksen piiriin kuuluvat kuolinpesän nettovarallisuuden laskemiseen tarpeelliset tiedot, joita koskevat aineelliset perussäännökset ovat lain 9 ja 10 §:ssä. Esimerkiksi lain 9 §:ssä säädetään muun ohella kuolinpesän omaisuuden arvostamisesta, kuolinpesän omaisuuden arvosta vähennettävistä hautaus- ja perunkirjoituskuluista ja veloista, samoin kuin omaisuuden arvosta vähennettävistä velvoitteista.

Ehdotetun 1 momentin 4 kohdan mukaan perintöverotusta varten olisi ilmoitettava tarpeelliset tiedot eloonjääneen puolison ja ensiksi kuolleen puolison varoista, veloista sekä niiden laadusta ja arvosta. On tilanteita, joissa puolison varoilla ja veloilla ei ole vaikutusta perintöverotuksen toimittamiseen perinnönjättäjän kuoleman johdosta, esimerkiksi jos molemman puolison avio-oikeus toisen puolison omaisuuteen on täysin poissuljettu puolisoiden välisen avioehtosopimuksen nojalla.

Ehdotetun 1 momentin 5 kohdan mukaan perintöverotusta varten olisi ilmoitettava tarpeelliset tiedot perintöveroa määrättäessä 16 §:n mukaan huomioon otettavista lahjojen laadusta, arvosta ja saajista sekä 7 a §:ssä tarkoitetuista etuuksien laadusta, määristä ja saajista. Kohta vastaa nykyistä perintö- ja lahjaverolain 28 §:n 2 momenttia, kuitenkin sillä lisäyksellä, että 7 a §:ssä tarkoitettujen vakuutuskorvaukset ja muut etuudet olisi ilmoitettava.

Ehdotetun 1 momentin 6 kohdan mukaan perintöverotusta varten olisi ilmoitettava tarpeelliset tiedot verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta tehtävien vähennysten, veronhyvitysten ja veronhuojennusten perusteista. Näillä tarkoitettaisiin verovelvollisen omaisuuteen kohdistuvia eriä, jotka pienentävät ainoastaan verovelvollisen perintöveron määrää. Tällaisia voivat olla esimerkiksi lain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettu ulkomaan veron hyvitystä koskeva vaatimus ja 55 §:n sukupolvenvaihdoshuojennusta koskeva pyyntö.

Momentin 6 kohdan kannalta merkityksellistä olisi, että näiltä osin ilmoitetaan perusteet. Yleistä perintöveroilmoitusta varten kuolinpesän ilmoittajalla tai muilla verovelvollisilla ei olisi velvollisuutta tarkemmin tutkia verovelvollisen antamien tietojen oikeellisuutta, vaan olennaista olisi, että yleisessä perintöveroilmoituksessa ilmoitetaan verovelvollisen esittämät tiedot vaatimusten perusteista. Tällä tavalla ilmoittamisvelvollisuuden laajuutta rajoitettaisiin siten, että tiedot olisi annettava sen mukaisina kuin verovelvollinen on ne esittänyt. Verovelvollisen itse vastaisi esittämiensä tietojen oikeellisuudesta.

Ehdotetun 1 momentin 7 kohdan mukaan perintöverotusta varten on ilmoitettava muutkin perintöverotukseen vaikuttavat tiedot. Säännös kattaisi momentissa erikseen mainitsemattomat tiedot sen rajoittamatta, mitä momentin 1–6 kohdassa säädetään.

Ehdotetun 2 momentin mukaan perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot olisi ilmoitettava Verohallinnolle antamalla kehotuksetta perintöveroilmoitus kaikkien verovelvollisten osalta, eli laissa kutsuttu yleinen perintöveroilmoitus. Yleisessä perintöveroilmoituksessa tiedot olisi annettava sen mukaisina kuin ne ovat perunkirjoituksessa tai muutoin ennen yleisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneet.

Ehdotettujen säännösten taustalla on, että myös perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot perustuisivat valtaosin perunkirjoitukseen, eikä ehdotetussa säännöksessä ole tarkoitus poiketa perintökaaren mukaisesta tehtävänjaosta tietojen muodostamisessa. Kuolinpesän ilmoittaja antaa perunkirjoitusta varten tietoja, ja tämä on velvollinen valaehtoisesti vakuuttamaan antamiensa tietojen oikeellisuus ja ettei tämä ole tahallisesti jättänyt mitään ilmoittamatta. Myös osakkaan sekä eloonjääneen puolison on kehotuksesta annettava tietoja perunkirjoitusta varten. Uskotut miehet merkitsevät tiedot perukirjaan ja arvioivat pesän varat.

On kuitenkin mahdollista, että muutoinkin ennen yleisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenee perintöverotukseen vaikuttavia tietoja, jotka eivät ole ilmenneet perunkirjoituksessa. Veroilmoituksen antamisen määräajan puitteissa on mahdollista, että perunkirjoituksen jälkeen esimerkiksi luovutaan perinnöstä taikka esitetään lakiosavaatimus, ulkomaan veron hyvitysvaatimus tai veronhuojennusvaatimus yrityksen sukupolvenvaihdoksen yhteydessä. Tällaisten tilanteiden vuoksi yleisessä perintöveroilmoituksessa olisi ilmoitettava myös muut ennen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneet tiedot.

Jo vanhastaan perintöverotuksen toimittamista ei ole jätetty riippuvaksi lopullisesta perinnönjaosta, vaan perintöverotus toimitetaan laskennallisen jaon pohjalta, ja perusteoikaisumenettelyssä otetaan huomioon laskennallisesta jaosta poikkeavat lopulliset ratkaisut. Joissain tilanteissa laskennallisen jaon mukainen tilanne voi kuitenkin jäädä jo perunkirjoituksessa siinä määrin epäselväksi, että asian selviäminen riippuu yleisen perintöveroilmoituksen antamisen jälkeisestä kuolinpesän selvittämisestä, osituksesta tai perinnönjaosta. Kyse on tyypillisesti kuolinpesän varallisuuteen tai henkilöiden perhevarallisuusoikeudelliseen asemaan liittyvistä erityistilanteista, jotka ovat riitaisia tai muutoin epäselviä ja joiden ratkaiseminen edellyttää kuolinpesän selvityksen, osituksen tai perinnönjaon kuluessa tehtäviä erityisiä toimenpiteitä. Esimerkkeinä käyköot puolisoiden varallisuuden sekoittuminen ja oikea omistaja, puolisoiden velkasuhteiden jakaantuminen, testamentin ja avioehtosopimuksen tulkintakysymykset ja ennakkoperinnöt. Mahdollisia ovat myös riitaisuudet ja muut epäselvyydet osakkaisiin tai kolmansiin nähden, esimerkiksi kuolinpesän varallisuuteen liittyvät saannonmoitekanteet tai kaupan virheeseen perustuvat kanteet.

Ehdotetussa 2 momentissa olisi edellä mainitusta syystä nimenomainen säännös ilmoittamisvelvollisuuteen vaikuttavan tiedon alhaisemman varmuusasteen merkityksestä.

Ehdotuksen mukaan, jos jonkin epäselvän asian selviäminen riippuu myöhemmästä kuolinpesän selvittämisestä, osituksesta tai perinnönjaosta, olisi yleisessä perintöveroilmoituksessa ilmoitettava kuolinpesän selvityksen tilaan nähden perustellun käsityksen mukaiset tiedot asiasta. Ehdotuksella on tarkoitus säilyttää verotuskäytännössä jo vanhastaan sovellettu käytäntö perustellun käsityksen ilmoittamisesta laskennalliseen jakoon vaikuttavista epäselvyyksistä. Asiasta olisi nykyisestä poiketen asianmukaisempaa säätää laissa.

Säännös määrittää ilmoittamisvelvollisuuden sisältöä sellaisissa perunkirjoituksessa tai muutoin ennen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneissä epäselvissä asioissa, joiden selviäminen riippuu kuolinpesän selvittämisestä, osituksesta tai perinnönjaosta. Yleisessä perintöveroilmoituksessa perintöverotuksessa tarpeelliset tiedot olisi ilmoitettava myös tällaisista epäselvistä asioista. Tällöin yleisessä perintöveroilmoituksessa olisi ilmoitettava asiasta kuolinpesän selvityksen tilaan nähden perustellun käsityksen mukaiset tiedot.

Kuolinpesän selvittämisestä riippuvat epäselvät asiat voivat käsittää erilaisia kuolinpesässä selvitettäviä tai oikeudenkäynneissä ratkaistavia asioita, jotka liittyvät kuolinpesän varallisuuteen tai henkilöiden perhevarallisuusoikeudelliseen asemaan ja joihin voidaan saada selko kuolinpesän selvityksessä. Osa epäselvistä asioista voivat olla osituksessa tai perinnönjaossa ratkaistavia asioita, minkä vuoksi säännöksessä todettaisiin myös, että epäselvä asia voisi riippua osituksesta tai perinnönjaosta. Ilmoittamisvelvollisuutta ei tällaisissa epäselvissä asioissa ole asetettava korkealle, vaan perustellun käsityksen mukaisten tietojen ilmoittaminen on tyypillisesti riittävää.

Ilmoittamisvelvollisuutta ei ole syytä asettaa korkealle myöskään siksi, että näissä tilanteissa on ilmoitettava erikseen lain 29 §:n 3 momentissa mukaisessa ilmoituksessa perintöveroilmoituksen muuttuneista tiedoista tai 38 §:n 3 momentin mukaisessa perusteoikaisuilmoituksessa perintöverotuksen perusteiden muuttumisesta perintöverotuksen toimittamisen jälkeen. Yleisen perintöveroilmoituksen antamisen jälkeen selvinneen epäselvän asian ilmoittaminen näissä tilanteissa ei lähtökohtaisesti ole ilmoitusvirhe yleisessä perintöveroilmoituksessa.

Säännös ei oikeuta antamaan väärää, epäselvää, puutteellista tai harhaanjohtavaa tietoa kuolinpesän selvityksen tilaan nähden epäselvissäkään asioissa. Ilmoitusvirheestä olisi kysymys esimerkiksi ilmoittamishetkellä selvästi tosiasioita vastaamattomasta tai muutoin kuolinpesän selvityksen tilaan nähden perustelemattomasta tietojen ilmoittamisesta tai tietojen ilmoittamatta jättämisestä. Ilmoitusvirheen sisältävän veroilmoituksen seuraamuksista säädetään veronkorotuksia ja myöhästymismaksua koskevissa säännöksissä.

Säännöksen suhteesta verojärjestelmän kokonaisuuteen todettakoon, että säännös ei esimerkiksi kavenna verotuksen oikaisun mahdollisuuksia verovelvollisen vahingoksi verotusmenettelystä annetun lain 56 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa, joissa verotusta voidaan oikaista verovelvollisen vahingoksi uudelleenharkinnan kiellosta huolimatta. Säännös ei myöskään muuta laajentavasti verotusmenettelystä annetun lain 26 §:n 2 momentissa tarkoitetun verotuksen luottamuksensuojaperiaatteen soveltamisalaa tai -edellytyksiä.

Epäselvästä asiasta on pidettävä erillään omaisuuden arvostaminen, mihin säännöksellä ei ole tarkoitus vaikuttaa. Perintöverotusta varten omaisuus on ilmoitettava omaisuuden todennäköiseen luovutushintaan arvostettuna. Omaisuus arvostetaan perunkirjoituksessa uskottujen miesten toimesta, eli todennäköiseen luovutushintaan arvostaminen ei riipu myöhemmästä kuolinpesän selvittämisestä, osituksesta tai perinnönjaosta.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin, että kuolinpesän ilmoittajalla ja uskotuilla miehillä, samoin kuin kuolinpesän osakkailla ja muilla verovelvollisilla ja näiden laillisilla edustajilla olisi yleistä perintöveroilmoitusta varten velvollisuus esittää tiedossaan olevat perintöverotuksessa tarpeelliset tiedot. Ehdotettu säännös edellyttäisi kuolinpesä ilmoittajaa ja uskottuja miehiä esittämään perintökaaren mukaisissa tehtävissään myös perintöverotusta varten tarpeellisia tietoja. Tältä osin ehdotetun 3 momentin sääntely täydentää perintökaaren 20 luvun 13 §:n nojalla perunkirjoitusta koskevaa perintökaaren 20 luvun 6 §:n sääntelyä.

Ehdotetun säännöksen nojalla myös kuolinpesän osakkailla ja muilla verovelvollisilla olisi velvollisuus esittää tiedossaan olevat perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot. Velvollisuus koskisi niin perunkirjoituksessa kuin muutoin ennen yleisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneitä tietoja. Velvollisuus esittää perintöverotuksessa tarpeellisia tietoja on perusteltu etenkin siksi, että viime kädessä verovelvollisten vastuulle kuuluu huolehtia oikeamääräistä perintöveroa varten annettavan ilmoituksen oikeellisuudesta. Ehdotus olisi johdonmukainen myös ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntejä koskevan veronkorotus- ja myöhästymismaksusääntelyn kanssa, jossa muu kuin ilmoittamisvelvollinen verovelvollinen voi vapautua seuraamuksesta vain, jonka ei voida katsoa olevan ilmeisesti olleen tietoinen veroilmoituksen tai muun tiedon virheellisyydestä.

Ehdotetussa momentissa säädettäisiin myös, että kuolinpesän ilmoittaja antaisi Verohallinnolle yleisen perintöveroilmoituksen. Ehdotus vastaisi nykytilaa kuolinpesän ilmoittajan ollessa velvollinen antamaan perukirjan perintöverotuksen toimittamista varten. Ehdotus olisi johdonmukainen ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyöntejä koskevan veronkorotus- ja myöhästymismaksusääntelyn kanssa, jossa ilmoittamisvelvolliselle voidaan kohdistaa perintö- ja lahjaverolaissa säädettyjä seuraamuksia.

25 a §. Ehdotettu pykälä olisi uusi. Pykälän 1 ja 2 momenttiin siirrettäisiin voimassa oleva 26 §:n 2 momentti muutettuna nykyisen ilmoittamismenettelyn säilyessä asiallisesti muuttumattomana. Pykälän 2 momenttiin siirrettäisiin voimassa oleva 26 §:n 3 momentti sanonnallisin täsmennyksin.

Pykälässä säädettäisiin ilmoittamisvelvollisuuden piiriin kuuluvista tiedoista silloin, kun perukirjaa ei ole laadittava perinnönjättäjän jälkeen, eli ns. ulkomaan kuolinpesissä, sekä silloin, kun verovelvollisuus alkaa perinnönjättäjän kuolinhetkeä myöhemmin eikä tietoja ole ilmoitettu yleisessä perintöveroilmoituksessa. Näissä tapauksissa verovelvollisen olisi nykyistä vastaavasti annettava veroilmoitus.

Ehdotetun 1 momentin mukaan verovelvollisen olisi ilmoitettava Verohallinnolle perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot perinnönjättäjästä, verovelvollisesta ja tämän sukulaisuudesta tai muusta suhteesta perinnönjättäjään, verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta ja sen veronalaisuudesta, laadusta ja arvosta, sekä muut 25 §:n 1 momentin 5–7 kohdassa tarkoitetut perintöverotukseen vaikuttavat tiedot. Ilmoitettavat tiedot vastaavat asiallisesti nykytilaa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan verovelvollisen olisi ilmoitettava perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot antamalla kehotuksessa perintöveroilmoitus, eli laissa kutsuttu henkilökohtainen perintöveroilmoitus. Henkilökohtaisessa perintöveroilmoituksessa tiedot olisi annettava sen mukaisina kuin ne ovat ennen henkilökohtaisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneet. Menettely vastaa asiallisesti nykytilaa.

Ehdotettuun 3 momenttiin siirrettäisiin voimassa oleva 26 §:n 3 momentti. Säännöksen termi veroilmoitus muutettaisiin henkilökohtaiseksi perintöveroilmoitukseksi. Muutoin säännös säilyy muuttumattomana.

26 §. Pykälän 1 momentti kumottaisiin ja pykälän 2 ja 3 momentti siirrettäisiin muutettuina 25 a §:n sääntelyyn. Pykälässä säädettäisiin perinnönjättäjän kuolinpesälle luovutettavista sen käytössä olevalle kuolinpesän palvelualustalle tallennettavista tiedoista.

Pykälän tarkoituksena on saattaa perinnönjättäjän kuolinpesän palvelualustalle verotustietoja, joita perinnönjättäjän kuolinpesän osakkailla on asianosaisina tai verotustietojen julkisuudesta tai salassapidosta annetun lain 13 §:n nojalla oikeus saada. Tavoitteena on helpottaa asiointia toimittamalla etukäteen kuolinpesän palvelualustalle sellaisia Verohallinnolla olevia tietoja, joita tyypillisesti tarvitaan perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimisessa sekä muutoinkin pesänselvityksen yhteydessä. Ehdotus ei vaikuta asianosaisten tiedonsaantioikeuteen taikka oikeuteen saada tietoja verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 13 §:n nojalla, vaan ehdotetussa sääntelyssä olisi kyse tämän lisäksi tulevasta sääntelystä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan Verohallinto luovuttaisi sillä olevia tietoja salassapitosäännösten estämättä perinnönjättäjän kuolinpesälle tallentamalla tietoja sen käytössä olevalle kuolinpesän palvelualustalle. Tietojen luovuttaminen tulisi siten kyseeseen niissä kuolinpesissä, joilla on käytössä kuolinpesän palvelualustasta annettavassa laissa tarkoitettu kuolinpesän palvelualusta. Tiedot tallennettaisiin ehdotetun momentin nojalla vain kuolinpesän palvelualustalle, eikä tietojen luovuttaminen riippuisi siitä, laaditaanko yleinen perintöveroilmoitus tai perukirja kuolinpesän palvelualustalla vai muulla tavoin. Perinnönjättäjän kuolinpesä voi käyttää palvelualustasta saamiaan tietoja muutoinkin pesänselvityksessä.

Momentin mukaan kuolinpesän palvelualustalle tallennettaisiin Verohallinnolla olevat perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten tarpeelliset tiedot perinnönjättäjän kuolinpesän varoista, veloista ja muista 25 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista. Tietoja tallennettaisiin siltä osin kuin Verohallinnolla olisi hallussaan tällaisia tietoja. Momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi, että kuolinpesä saa kuolinpesän osakasrekisterin tiedot kuitenkin noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään. Käytännössä kuolinpesän osakasrekisteristä tiedot saadaan kuolinpesän palvelualustalle siten kuin kuolinpesän osakasrekisteristä annettavassa laissa säädetään.

Ehdotetun 2 momentin mukaan Verohallinto luovuttaisi ja tallentaisi eloonjääneen puolison varoja ja velkoja tietoja kuolinpesän palvelualustalle vain tietyin edellytyksin. Verohallinto voisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ja tallentaa kuolinpesän palvelualustalle Verohallinnolla olevat perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten tarpeelliset tiedot eloonjääneen puolison varoista ja veloista vain, jos tämä pyytää luovuttamaan tiedot tai antaa tietojen luovuttamiseen nimenomaisen suostumuksensa.

Lesken tiedot ovat tarpeen perukirjassa perintökaaren 20 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla avio-oikeudesta riippumatta. Myös yleisessä perintöveroilmoituksessa tiedot ovat tarpeen ilmoitettaessa perintöverotukseen vaikuttavia avio-oikeuden alaisia varoja ja velkoja koskevia tietoja. Eloonjääneen puolison varoja ja velkoja koskevissa tiedoissa on kyse häntä koskevista verotustiedoista, joita esimerkiksi kuolinpesän osakkaalla on verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 13 §:n 2 momentissa säädetysti oikeus saada pesänselvitystä varten.

Edellä todetusta huolimatta ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista luovuttaa tietoja tallentamalla niitä kuolinpesän palvelualustalle ilman, että eloonjääneellä puolisolla on

todellinen myötävaikutusmahdollisuus häntä koskevien tietojensa luovuttamiseen kuolinpesän palvelualustalle. Tämän vuoksi tietojen luovuttamisen edellytyksenä kuolinpesän palvelualustalle olisi, että eloonjääneen puoliso pyytää luovuttamaan tiedot tai antaa tietojen luovuttamiseen nimenomaisen suostumuksensa.

Suostumuksesta olisi käytävä ilmi sen vapaaehtoisuus ja nimenomaisuus sekä tietoisuus siitä, mihin tarkoitukseen tietoja voidaan käyttää. Nimenomaisuudella tarkoitettaisiin eloonjääneen puolison tietoisuutta siitä, että tiedot voidaan luovuttaa ja tallentaa perinnönjättäjän kuolinpesän palvelualustalle perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten. Suostumuksen voisi peruuttaa ilmoittamalla siitä Verohallinnolle, mutta peruuttaminen ei kuitenkaan vaikuta suostumuksen aikana luovutettuihin tietoihin. Koska tietoja ei luovuteta muutoin kuin perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten, ei suostumuksella olisi asiallista merkitystä enää sen jälkeen, kun ne on annettu Verohallinnolle. Selvyyden vuoksi säädettäisiin, että suostumus voidaan peruuttaa siihen saakka, kunnes perintöveroilmoitus ja perukirja on annettu Verohallinnolle.

Ehdotetun 3 momentin mukaan tiedot perintöverotusta varten katsotaan annetun yleisessä perintöveroilmoituksessa olevien tietojen mukaisena myös siltä osin kuin tiedot poikkeavat Verohallinnon luovuttamista kuolinpesän palvelualustalle tallennetuista tiedoista.

Pesänselvitys ei jatkossakaan ole viranomaistehtävä, eikä Verohallinnolla tai muillakaan viranomaisilla ole kattavia tietoja kuolinpesien kokonaistilanteesta. Kuolinpesän palvelualustalle tallennetut Verohallinnon luovuttamat tiedot eivät siten korvaa perunkirjoituksen tarvetta, vaan perunkirjoitus olisi edelleen keskeinen tietolähde perintöverotusta varten tarpeellisten tietojen selvittämiseksi. Tämän vuoksi yleisessä perintöveroilmoituksessa on annettava perintöverotuksessa tarpeelliset tiedot kokonaisuutena, eikä pelkästään korjattuja ja täydennettyjä tietoja. Säännös korostaisi sitä, etteivät tiedot muodosta esitäytettyä veroilmoitusta. Palvelualustalle tallennettujen tietojen on tarkoitus helpottaa asiointia, ei kaventaa ilmoittamisvelvollisuutta.

Ehdotetun 4 momentissa säädettäisiin, että Verohallinnolla antaisi tarkemmat määräykset Verohallinnolla olevien tietojen luovuttamisen ja tallentamisen ajankohdasta, tavasta ja muusta menettelystä. Määräyksenantovaltuus on tarpeen esimerkiksi tietojen luovuttamisen ja tallentamisen yhteensovittamiseksi yleisen perintöveroilmoituksen määräaikaan.

27 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi säätämällä lahjaverotuksessa ilmoittamisvelvollisuuden piirissä olevista tiedoista ja lahjansaajan velvollisuudesta antaa lahjaverotuksessa tarpeelliset tiedot lahjaveroilmoituksella. Pykälän 2 momenttia tarkennettaisiin.

Voimassa olevan 1 momentin mukaan lahjaverotuksen toimittamista varten on lahjansaajan annettava kehotuksetta lahjaveroilmoitus. Perintö- ja lahjaverolaissa ei ole nimenomaista säännöstä ilmoittamisvelvollisuuden sisällöstä lahjaverotuksessa. Perintö- ja lahjaverolain 28 §:n 3 momentissa on säädetty Verohallinnolle määräyksenantovaltuus antaa tarkemmat määräykset annettavista tiedoista, selvityksistä ja asiakirjoista sekä niiden antamistavasta.

Johdonmukaisuussyyt puoltavat perintöverotuksen ilmoittamisvelvollisuuden kaltaista sääntelyä ilmoittamisvelvollisuudesta lahjaverotuksessa. Lisäksi olisi asianmukaista, että myös lahjaverotuksen ilmoittamisvelvollisuuden perusteet ilmenisi nimenomaisesti perintö- ja lahjaverolaista. Koska lahjaverotukseen ei liity perintöverotusta vastaavia erityispiirteitä, olisi ehdotettu sääntely yksinkertaisempaa.

Ehdotetun 1 momentin mukaan lahjansaajan olisi ilmoitettava Verohallinnolle lahjaverotusta varten tarpeelliset tiedot lahjanantajasta, lahjansaajasta ja tämän sukulaisuudesta tai muusta suhteesta lahjanantajaan, lahjansaajalle tulevasta omaisuudesta ja sen veronalaisuudesta, laadusta ja arvosta, omaisuudesta tehtävien vähennysten, veronhyvitysten ja veronhuojennusten perusteista, sekä muut lahjaverotukseen vaikuttavat tiedot. Ehdotetun momentin mukainen ilmoittamisvelvollisuus käsittää nykyisin keskeisimmät lahjaveroilmoituksella annettavat tietotyypit. Ehdotus ei asiallisesti muuttaisi nykytilaa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan lahjansaajan olisi ilmoitettava Verohallinnolle lahjaverotusta varten tarpeelliset tiedot antamalla kehotuksetta lahjaveroilmoitus. Lisäksi säädettäisiin, että jos lahjasta ei ole 19 §:n nojalla suoritettava veroa, lahjaveroilmoitusta ei ole annettava, ellei sitä erikseen vaadita. Ehdotus vastaa asiallisesti voimassa olevaa pykälää sanonnallisin tarkistuksin.

28 §. Pykälässä säädettäisiin veroilmoituksen muodosta ja antamistavasta sekä Verohallinnon määräyksenantovaltuudesta.

Ehdotetut säännökset olisivat osa ilmoittamisvelvollisuuden sääntelykokonaisuutta. Ilmoittamisvelvollisuus täytetään oikein, kun veroilmoituksessa ilmoitetaan oikeat ja riittävät tiedot ja veroilmoitus annetaan säädetyllä tavalla. Ilmoittamisvelvollisuutta ei katsota täytettävän oikein toimittamalla Verohallinnolle pelkästään perukirja.

Ehdotetun 1 momentin mukaan yleisessä perintöveroilmoituksessa ja sen liitteessä tai muussa ilmoituksessa olisi ilmoitettava 25 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat. Yleisessä perintöveroilmoituksessa ilmoitettaisiin siten 25 §:n 1 momentissa tarkoitetut perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot.

Momentissa tarkoitetut muut ilmoitukset voivat tarkoittaa perintöverotusta varten tarpeellisista tiedoista annettavia muita ilmoituksia, joita tyypillisesti verovelvollisen on annettava. Näitä ovat esimerkiksi 29 §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus ennen perintöverotuksen toimittamista muuttuneista perintöveroilmoituksen tiedoista, 38 §:n 3 momentissa tarkoitettu perusteoikaisuilmoitus toimitetun perintöverotuksen perusteiden muuttumisesta, 39 §:n 2 momentissa tarkoitettu ilmoitus purkavin ehdoin saadun omaisuuden luovuttamisesta ja 55 §:n 7 momentissa tarkoitettu ilmoitus sukupolvenvaihdoshuojennuksen kohteena olleen omaisuuden luovutuksesta. Muussa ilmoituksessa annettaisiin perintöverotukseen vaikuttavat tiedot tarvittavassa laajuudessa.

Momentin mukaan yleisessä perintöveroilmoituksessa olisi myös ilmoitettava perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottava henkilö. Nykyistä vastaavasti Verohallinnolle ilmoitettaisiin henkilö, jolle Verohallinto toimittaa perintöverotusta koskevat ilmoitukset ja tiedustelut. Ehdotuksessa ei kuitenkaan nykyistä vastaavasti edellytettäisi, että henkilön olisi oltava pesänhoitaja, vaan vastaanottavaksi henkilöksi voitaisiin joustavasti ilmoittaa muukin henkilö, kuten esimerkiksi kuolinpesän yhteyshenkilö tai muu kuolinpesän osakas.

Lisäksi momentissa säädettäisiin, että yleisessä perintöveroilmoituksessa on ilmoitettava myös kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavat tiedot kuolinpesän yhteyshenkilön nimestä ja henkilötunnuksesta, kuolinpesän osakasrekisterin perustietojen vakuuttamisesta oikeiksi niitä muuttamatta tai täydentämättä ja perunkirjoituksen toimittamisen päivämäärästä, jollei tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin ole annettu kuolinpesän palvelualustaa käyttämällä. Sääntely on yhteydessä kuolinpesän osakasrekisteristä annetun lain 5 §:n 3 momentin 30 kohdan säännökseen, joka koskee mainittujen tietojen luovuttamista tallennettavaksi kuolinpesän osakasrekisteriin. Siltä osin kuin tietoja ei ilmoiteta, Verohallinto luovuttaa Digi- ja väestötietovirastolle vain saamansa tiedot.

Lisäksi momentissa säädettäisiin, että yleinen perintöveroilmoitus saadaan antaa paperisena. Säännös koskee vain yleistä perintöveroilmoitusta ja erityissäännöksenä se syrjäyttäisi sähköistä ilmoittamista koskevan verotusmenettelystä annetun lain sääntelyn perintö- ja lahjaverolain 59 §:n nojalla.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin ilmoittamisen muodosta ja antamistavasta verovelvollisen henkilökohtaisen perintöveroilmoituksen osalta. Säännös vastaisi olennaisilta osin 1 momentin ensimmäistä virkettä. Henkilökohtaisessa perintöveroilmoituksessa ilmoitettaisiin 25 a §:n 1 momentissa tarkoitetut perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot. Muulla ilmoituksella viitataan samaan kuin edellä on todettu.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin, että lahjaveroilmoituksessa ja sen liitteessä tai muussa ilmoituksessa olisi ilmoitettava 27 §:n 1 momentissa tarkoitetut lahjaverotuksessa tarpeelliset tiedot ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat.

Ehdotetussa 4 momentissa säädettäisiin Verohallinnon määräyksenantovaltuudesta. Verohallinto vahvistaisi veroilmoituksen ja antaisi tarkemmat määräykset annettavista tiedoista, selvityksistä, asiakirjoista ja muista ilmoituksista sekä niiden antamistavasta. Säännöksen nojalla Verohallinto vahvistaisi esimerkiksi perintö- ja lahjaveroilmoituksessa käytettävät lomakkeet. Momentin mukaan veroilmoitukseen ei liitetä tositteita, jollei Verohallinto verovalvontaan liittyvistä syistä toisin määrää.

Lisäksi Verohallinto voisi momentin nojalla antaa ilmoittamisvelvollisuutta rajoittavia määräyksiä silloin, kun ilmoittamisvelvollisuus on veronalaisen omaisuuden laadun tai määrän vähäisyyden, verovalvonnan tarpeiden tai muun vastaavavan syyn vuoksi tarpeetonta. Säännös vastaa pääosin verotusmenettelystä annetun lain 13 §:n 2 momenttia, mutta siinä olisi tarkemmin kuvattu esimerkein, minkä syyn vuoksi ilmoittamisvelvollisuus on tarpeetonta.

Veronalaisen omaisuuden laadun tai määrän vähäisyys viittaisi omaisuuteen, jolla ei ole mainittavaa merkitystä veron määräämiselle. Myös verovalvonnan tarpeet muodostavat syyn ilmoittamisvelvollisuuden rajoittamiseksi esimerkiksi silloin, kun jonkin muun veron määräämiseen liittyvän seikan vuoksi kyse on vähämerkityksellisestä asiasta siten, että verovalvonnan kohdistaminen asiaan olisi tarpeetonta. Lisäksi säädettäisiin, että ilmoittamisvelvollisuutta voisi rajoittaa muun vastaavan syyn vuoksi.

28 b §. Ehdotettu pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta pitää muistiinpanoja perintöverotukseen vaikuttavista muista kuin perintökaaren mukaan perukirjaan merkittävistä asioista.

Verotuksessa on tyypillistä, että veroilmoituksen perusteena olevista seikoista on pidettävä muistiinpanoja, jotta voidaan tarvittaessa jälkikäteen selvittää ilmoitetun tiedon peruste. Muistiinpanovelvollisuus perintöverotuksessa mahdollistaisi sen, että muista kuin perintökaaren mukaan perukirjaan merkittävistä perintöverotukseen vaikuttavista asioista tehdään muistiinpanoja, eli ilmoitettavasta asiasta säilytettäisiin riittävä aineisto myös silloin, kun aineistoa ei liitetä perukirjaan. Tällöin Verohallinto voi tarvittaessa pyytää ja verovelvollinen voi esittää muistiinpanot esimerkiksi tietyn asian valikoituessa Verohallinnon tutkittavaksi.

Perunkirjoituksessa ilmenevät tiedot, jotka perintökaaren mukaan on merkittävä perukirjaan, ovat tyypillisesti vara- ja velkatietoja, perheoikeudellista tilannetta koskevia tietoja ja tietoja erilaisista perheoikeudelliseen asemaan vaikuttavista ratkaisuista. Perukirjaan merkitään

tyypillisesti myös kuolinpesään liittyviä riitaisia ja epäselviä asioita. Muistiinpanovelvollisuus ei koskisi tällaisia perukirjaan merkittäviä asioita.

On mahdollista, että perunkirjoituksen jälkeenkin selviää kuolinpesän varallisuuteen ja henkilöiden perhevarallisuusoikeudelliseen asemaan liittyviä asioita, jotka muuttavat tai muutoin vaikuttavat perintöverotuksen perusteisiin. Perukirjaan ei perintökaaren mukaan liioin ole merkittävä puhtaasti perintöverotukseen liittyviä asioita, esimerkiksi yritysten sukupolvenvaihdokseen liittyvään veronhuojennukseen ja ulkomaan veron hyvitykseen liittyviä asioita. Tällaiset asiat voivat koskea yksittäistä verovelvollista tai verovelvollisia yleensä.

Muistiinpanovelvollisuus ja niiden säilyttämisvelvollisuus liittyy ennen kaikkea perintöveroilmoituksen pohjalla olevan riittävän tietopohjan dokumentoinnin ja säilyttämisen tarpeeseen, jotta myös perukirjaan merkitsemättä jäävistä mutta perintöverotukseen vaikuttavista asioista säilytettäisiin kuolinpesässä riittävä aineisto. Myös ilmoittamisvelvollisten ja verovelvollisten oikeusturvan kannalta on olennaista, että voidaan tarvittaessa jälkikäteen osoittaa aineistosta, mihin tietoihin ja asiakirjoihin jokin ilmoitettu tieto perustuu.

Ehdotetun 1 momentin mukaan perintöverotuksen ilmoittamisvelvollisuutta varten on pidettävä sellaisia muistiinpanoja, joihin sisältyvät riittävästi eriteltyinä perintöverotuksessa tarvittavat muut kuin perintökaaren mukaan perukirjaan merkittävät tiedot.

Tyypillinen perintöverotukseen vaikuttava tieto, jota ei perintökaaren mukaan merkitä perukirjaan, on esimerkiksi yksittäiselle verovelvolliselle edullinen vaatimus, kuten ulkomaan veron hyvitystä tai sukupolvenvaihdoshuojennusta koskeva vaatimus, jonka esittäminen on vain verovelvollisen intressissä. Esimerkiksi ehdotetun 25 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan ilmoittamisvelvollisuus rajataan tietoihin, jotka verovelvollinen on esittänyt. Tällöin verovelvollisten esittämien seikkojen dokumentointi on perusteltua niin ilmoittamisvelvollisen kuin verovelvollisen oikeusturvan kannalta.

Esimerkiksi perintökaaren mukaan perukirjaan merkittävästä asiasta on perunkirjoituksessa todettu kuolinpesän varallisuuteen tai henkilöiden perhevarallisuusoikeudelliseen asemaan liittyvät asiat myös silloin, kun ne ovat epäselviä. Tällaisesta epäselvästä asiasta ei erikseen ole pidettävä muistiinpanoja. Epäselvän asian asianmukainen merkitseminen perukirjaan on tosin perusteltua etenkin sitä silmällä pitäen, että epäselvästä asiasta on annettava kuolinpesän selvityksen tilaan nähden perustellun käsityksen mukaiset tiedot asiasta lain 25 §:n 2 momentin mukaisesti.

Olennaista on kuitenkin havaita, että muistiinpanovelvollisuus ei olisi ilmoittamisvelvollisuutta laajempi, vaan se rajoittuu perintöveroilmoituksessa ilmoitettujen tietojen perusteena oleviin seikkoihin. Muistiinpanovelvollisuus ei koskisi perintökaaren mukaan perukirjaan merkittäviä asioita. Muistiinpanovelvollisuus ei myöskään koskisi esimerkiksi verovelvollisen itsensä Verohallinnolle esittämiä vaatimuksia ja selvityksiä.

Momentin mukaan muistiinpanojen on perustuttava tietoihin 25 §:n 3 momentissa tarkoitetuilta henkilöiltä, asiakirjoihin ja tositteisiin. Jos jokin asia riittävästi selviää asiakirjasta tai tositteesta, ei asiasta ole tarpeen pitää erillistä muistiinpanoa.

Ehdotetun 2 momentin mukaan kuolinpesän osakkaiden olisi säilytettävä muistiinpanot, asiakirjat ja tositteet kymmenen vuotta verovuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta. Säilyttämisvelvollisuus on perusteltua kohdistaa osakashallinnolle, kun otetaan huomioon, että yleinen perintöveroilmoitus annetaan kuolinpesästä kokonaisuutena. Kymmenen vuoden

säilytysaika olisi perusteltu siihen nähden, että perintöverotus voidaan toimittaa sekä verotus toimittaa uudelleen kymmenen vuoden kuluessa verovelvollisuuden alkamisesta lain 31 ja 39 §:n mukaisesti. Jos verovelvollinen antaa henkilökohtaisen perintöveroilmoituksen, säilyttämisvelvollisuus kohdistuisi verovelvolliseen. Säilyttämisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole siltä osin kuin ne on merkitty Verohallinnolle annettuun perukirjaan. Sääntelyllä ei siten estettäisi tekemästä muistiinpanoja perukirjaan.

Ehdotetun 3 momentin mukaan Verohallinto antaisi tarkemmat määräykset muistiinpanovelvollisuudesta ja muistiinpanoista. Verohallinto voi määräyksellään tarkemmin määrätä, mistä asioista ja minkälaisia muistiinpanoja on pidettävä. Niin ikään Verohallinto voi antaa tarkemmat määräykset muistiinpanojen, asiakirjojen ja tositteiden säilyttämisvelvollisuuden rajoittamisesta silloin, kun säilyttämisvelvollisuus on ilmeisen tarpeetonta.

29 §. Pykälässä säädettäisiin perintöveroilmoituksen antamisen määräajasta sekä ennen perintöverotuksen toimittamista muuttuneiden perintöveroilmoituksen tietojen ilmoittamisesta.

Ehdotetun 1 momentin mukaan yleinen perintöveroilmoitus olisi annettava Verohallinnolle yhden kuukauden kuluessa perunkirjoituksen toimittamiselle säädetyn määräajan tai Verohallinnon perunkirjoituksen toimittamiselle myöntämän lisäajan päättymisestä. Verovelvollisten tasapuolisen kohtelun ja veronsaajan intressien kannalta ei ole perusteltua, että perintöveroilmoituksen antamisen määräaikaa olisi mahdollista lykätä laiminlyönnillä perunkirjoituksen toimittaminen määräajassa. Ehdotetun muutoksen myötä perunkirjoituksen toimittamisen toteutunut ajankohta ei määrittäisi yleisen perintöveroilmoituksen antamisen määräaikaa.

On lisäksi huomattava, että tässä esityksessä perunkirjoituksen toimittamisen määräaikaa pidennetään kolmesta kuuteen kuukauteen, minkä lisäksi perunkirjoituksen toimittamiselle voidaan ennen määräajan päättymistä hakea Verohallinnolta pidennystä nykyistä vastaavalla tavalla. Näitä voidaan pitää asianmukaisena ja kohtuullisena keinona turvata riittävä mahdollisuus yleisen perintöveroilmoituksen antamiseksi määräajassa.

Ehdotus merkitsee, että yleinen perintöveroilmoitus on annettu myöhässä, jos se on annettu myöhemmin kuin seitsemän kuukauden kuluessa kuolemantapauksesta tai yhden kuukauden kuluessa perunkirjoituksen toimittamiselle myönnetyn lisäajan päättymisestä. Myöhästyneen veroilmoituksen seuraamuksista säädetään veronkorotuksia ja myöhästymismaksua koskevissa säännöksissä.

Ehdotetun 2 momentin säädettäisiin verovelvollisen velvollisuudesta antaa henkilökohtainen perintöveroilmoitus kuuden kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisesta. Määräaikaa pidennettäisiin siten nykyisestä kolmesta kuukaudesta kuuteen kuukauteen. Säännös koskisi nykyistä ulkomaisesta kuolinpesästä annettavaa veroilmoitusta, samoin kuin veroilmoitusta, jossa verovelvollisuus alkaa lain 7 §:ssä tarkoitetulla tavalla perinnönjättäjän kuolinhetkeä myöhemmin.

Nykyinen 2 momentti, jossa säädetään Verohallinnon mahdollisuudesta ilmoittaa käräjäoikeudelle perunkirjoituksen toimittamisen laiminlyönnistä, siirrettäisiin uuteen 29 a §:ään.

Ehdotetussa 3 momentissa säädettäisiin ennen perintöverotuksen toimittamista muuttuneiden perintöveroilmoituksen tietojen ilmoittamisesta. Ehdotus koskisi yleistä ja henkilökohtaista perintöveroilmoitusta. Ehdotuksen mukaan, jos ennen perintöverotuksen toimittamista

perintöveroilmoituksen tiedot ovat muuttuneet, on se verovelvollinen, jonka perintöveron määrä nousisi, kolmen kuukauden kuluessa sanotusta syystä tiedon saatuaan velvollinen ilmoittamaan asiasta Verohallinnolle, jollei toinen kuolinpesän osakas tai muu verovelvollinen jo ole ilmoittanut asiasta.

Ehdotuksen taustalla on nimenomaisen säännöksen puuttuminen tilanteessa, jossa perintöveroilmoituksen antamisen jälkeen mutta ennen perintöverotuksen toimittamista perintöverotuksen perusteet muuttuvat, jos perintöverotus olisi ehditty toimittamaan. Lain 38 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään nykyisin perintöverotuksen toimittamisen jälkeen kuolinpesään ilmaantuneiden uusien varojen tai velkojen ilmoittamisesta ja 3 momentissa perusteoikaisuilmoituksesta, jossa ilmoitetaan verotuksen toimittamisen jälkeen ilmenneestä muusta perintö- tai lahjaverotuksen perusteiden muuttumisesta. Näissä tilanteissa verotukseen tehdään muutoksia lähtökohtaisesti perusteoikaisuna. Perusteoikaisussa on kyse toimitetun verotuksen muuttamisesta verotuksen perusteiden muututtua.

Ehdotettu säännös olisi olennaisesti 38 §:n 3 momentin kääntöpuoli. Säännös kattaisi periaatteessa tilanteet, jotka kuuluisivat 38 §:n soveltamisalan piiriin, jos perintöverotus olisi ehditty toimittamaan ja se soveltuisi kuolinpesään ilmaantuvien uusien varojen tai velkojen ilmoittamiseen, samoin kuin muiden perintöveroilmoituksen tietojen muuttumiseen ennen perintöverotuksen toimittamista. Velvollinen tekemään ilmoituksen olisi verovelvollinen, jonka veron määrä nousisi. Riittävää kuitenkin olisi, että joku kuolinpesän osakkaista tai muu verovelvollinen tekee ilmoituksen, jolloin verovelvolliselta ei edellytetä ilmoituksen tekemistä.

Ilmoitukselle ei olisi erityisiä muotovaatimuksia. Kuitenkin käytännössä uusista varoista tai veloista tehtävä täydennys- tai oikaisukirja on annettava Verohallinnolle. Muissa tilanteissa ilmoituksen tulee hallintolain yleisten periaatteiden mukaisesti olla vähintään kirjallinen, jossa on ilmoitettu asia perusteineen. Tyypillisesti ilmoituksen liitteenä voi olla esimerkiksi perinnönjakokirja tai muu asiakirja, joka osoittaa perusteiden muuttumisen. Ilmoituksista voidaan tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä lain 28 §:n nojalla.

Ehdotettu säännös olisi menettelyllisesti joustava mahdollistaen myös tätä koskevien toiminnallisuuksien kehittämisen kuolinpesän palvelualustalla, esimerkiksi mahdollistamalla ilmoituksen antamisen kuolinpesän yhteyshenkilön tai muun osakkaan toimesta.

29 a §. Ehdotettu pykälä olisi uusi. Pykälässä säädettäisiin perukirjan antamisvelvollisuudesta ja Verohallinnon mahdollisuudesta ilmoittaa käräjäoikeudelle perunkirjoituksen toimittamisen laiminlyönnistä.

Ehdotetun 1 momentin mukaan perukirja olisi annettava yleisen perintöveroilmoituksen liitteenä.

Verohallinnon tehtävä on säilyttää perukirja perintökaaren 20 luvun 12 a §:n mukaan. Perukirja ei jatkossa ole perintöverotuksen peruste, eikä Verohallinto pääsääntöisesti tutki perukirjaa perintöverotusta toimitettaessa. Perukirjan liittäminen perintöveroilmoitukseen ei siten merkitse, että ilmoittamisvelvollisuus olisi mahdollista täyttää perukirjan antamalla samalla laiminlyömällä perintöverotuksessa tarpeelliset tiedot ilmoittamisen perintöveroilmoituksessa. Perintöverotus toimitettaisiin jatkossa lain 33 §:n 1 momentin mukaisesti perintöveroilmoituksen perusteella, ja asioiden tutkimisvelvollisuuden laajuus määräytyisi pykälän 2 momentin mukaan. Verohallinnolla on kuitenkin mahdollisuus tarvittaessa käyttää perukirjaa 33 §:n mukaisena muuna selvityksenä.

Ehdotettuun 2 momenttiin ehdotetaan säännöstä paperisen perukirjan osalta. Jos perukirjaa ei laadita kuolinpesän palvelualustalla, saadaan yleisessä perintöveroilmoituksessa käytettävät lomakkeet, asiakirjat ja liitteet ottaa perukirjan osaksi perukirjan vaatimusten täyttämiseksi siltä osin kuin ne sisältävät perintökaaren mukaan perukirjaan merkittävät tiedot ja siihen liitettävät liitteet. Ehdotettu säännös on informatiivinen, ja siinä tunnistetaan mahdollisuus hyödyntää lomakkeita molemmissa asiakirjoissa tilanteissa siltä osin kuin tietosisällöt vastaavat toisiaan. Niiden sisällyttäminen perukirjassa voisi toteutua esimerkiksi ilmoittamalla perukirjassa sen osaksi otetut lomakkeet ja asiakirjat. Sisällyttämiselle ei ole määrämuotoa, eikä sääntely estä tekemästä perukirjaa vapaamuotoisesti.

Nykyisin 29 §:n 2 momentissa säädetty Verohallinnon mahdollisuus ilmoittaa käräjäoikeudelle perunkirjoituksen toimittamisen laiminlyönnistä siirrettäisiin 29 a §:n 3 momentiksi.

30 §. Pykälään ehdotetaan sanonnallista tarkistusta siirryttäessä perintöverotuksessa perukirjasta yleiseen perintöveroilmoitukseen perintöverotuksen perusteena. Säännöksen termi veroilmoitus ehdotetaan muutettavaksi termillä lahjaveroilmoitus. Muilta osin säännös jäisi ennalleen.

32 §. Pykälä ehdotetaan jaettavaksi kahdeksi momentiksi sekä täsmennettäväksi.

Ehdotetussa 1 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta antaa perintöverotusta varten pesää koskevia tietoja Verohallinnon kehotuksesta pohjautuen nykyiseen säännökseen. Momentissa ehdotetaan muutettavaksi korvaamalla termi se, joka on ilmoittanut pesän, termillä kuolinpesän ilmoittaja. Momenttiin lisättäisiin perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottava henkilö ja kuolinpesän yhteyshenkilö. Momentti koskisi perintöverotusta, ja siinä säädettäisiin säännöksessä tarkoitettujen henkilöiden velvollisuudesta Verohallinnon kehotuksesta antaa kaikki pesää koskevat tiedot ja selvitykset sekä esittämään tarkastettaviksi perukirjan, muut muistiinpanot ja kaikki muut pesää koskevat asiakirjat. Selvyyden vuoksi lisätään myös maininta muusta verovelvollisesta.

Ehdotetussa 2 momentissa säädettäisiin velvollisuudesta antaa lahjaverotusta varten lahjaa koskevia tietoja Verohallinnon kehotuksesta pohjautuen nykyiseen säännökseen. Säännöstä täsmennettäisiin sanonnallisesti ja siitä poistettaisiin maininnat pesästä.

33 §. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siirryttäessä perukirjasta yleiseen perintöveroilmoitukseen perintöverotuksen perusteena.

Voimassa olevan 1 momentin mukaan verotus toimitetaan perukirjan, veroilmoituksen, lahjaveroilmoituksen, sivulliselta tiedonantovelvolliselta saatujen tietojen ja asiassa saadun muun selvityksen perusteella ottaen huomioon tasapuolisesti valtion ja verovelvollisen etu. Ehdotuksen mukaan säännöksen termi perukirja poistettaisiin. Momentissa tarkoitettu veroilmoitus käsittäisi perintöveroilmoituksen ja lahjaveroilmoituksen.

Pykälän 2 momentti jäisi ennalleen, ja sen mukaan Verohallinnon on tutkittava saamansa tiedot ja selvitykset tavalla, joka asian laatu, laajuus, verovelvollisten yhdenmukainen kohtelu ja verovalvonnan tarpeet huomioon ottaen on perusteltua. Säännös on vuodelta 2018 vastaten verotusmenettelystä annetun lain sääntelyä. Perintöverotukseen tehtävien muutosten johdosta säännös soveltuisi nykyistä paremmin perintöverotuksessa veroilmoitusperusteisessa menettelyssä.

Myös perintö- ja lahjaverolain jäljempänä olevat verotusmenettelyä koskevat säännökset on pääosin uudistettu verotusmenettelyä ja automaattista päätöksentekoa koskevien uudistusten

yhteydessä. Näitä säännöksiä ehdotetaan pääsääntöisesti tarkistettavaksi perintöveroilmoitukseen siirtymisen johdosta säännösten asiasisältöä muuttamatta.

34 §. Arvioverotusta koskevasta pykälän poistettaisiin termi perukirja. Momentissa tarkoitettu veroilmoitus käsittäisi perintöveroilmoituksen ja lahjaveroilmoituksen.

35 §. Pykälästä poistettaisiin termi perukirja. Säännöksessä tarkoitettu veroilmoitus käsittäisi perintöveroilmoituksen ja lahjaveroilmoituksen. Säännöksessä säilytettäisiin maininnat ilmoittamisvelvollisesta ja pesänhoitajasta, joille on varattava tilaisuus antaa asiassa selvitys ennen verotuksen toimittamista, mikäli mahdollista, jos harkitaan verotuksen toimittamista arvioimalla tai muun olennaisen poikkeaman tekemistä veroilmoitukseen. Säännökseen lisättäisiin mahdollisuus tilaisuuden varaamisesta myös perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottavalle henkilölle ja kuolinpesän yhteyshenkilölle.

Viittaus 26 §:n mukaiseen ilmoittamisvelvolliseen perintöverotuksessa muutettaisiin edellä ehdotettujen muutosten vuoksi viittaukseksi 25 ja 25 a §:ään.

36 §. Veronkorotuksen määräämisen edellytyksiä koskevan pykälän 1–3 momenteista poistettaisiin termi perukirja. Momenteissa tarkoitettu veroilmoitus tarkoittaa käsittäisi perintöveroilmoituksen ja lahjaveroilmoituksen. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin myös sanonnallisia tarkistuksia puhumalla säännöksessä tiedosta velasta, vähennyksestä tai muusta verotuksessa verovelvollisen hyväksi vaikuttavasta tiedosta. Pykälän 3 momentin viittaus 26 §:n mukaiseen ilmoittamisvelvolliseen perintöverotuksessa muutettaisiin edellä ehdotettujen muutosten vuoksi viittaukseksi 25 ja 25 a §:ään.

36 a §. Pykälän 4 momentista poistettaisiin ylimääräisenä verotusmenettelystä annettua lakia koskevan säädösviittauksen säädösnumero. Pykälän 5 momentista poistettaisiin termi perukirja.

36 b §. Pykälän 1–3 ja 5 momenteista poistettaisiin termi perukirja. Momenteissa tarkoitettu veroilmoitus käsittäisi perintöveroilmoituksen ja lahjaveroilmoituksen. Pykälän 2 momenttiin tehtäisiin myös sanonnallisia tarkistuksia puhumalla säännöksessä tiedosta velasta, vähennyksestä tai muusta verotuksessa verovelvollisen hyväksi vaikuttavasta tiedosta.

Pykälän 4 momentti säilyisi muuttumattomana.

37 §. Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maininta perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottavasta henkilöstä ja kuolinpesän yhteyshenkilöstä.

38 §. Täydennys- ja oikaisuperukirjaa, vastaavaa veroilmoitusta ja muuta perustemuutosta koskevaa ilmoitusta koskevan pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi. Pykälään lisättäisiin uusi 4 momentti.

Voimassa olevassa 1 momentissa säädetään nykyisin velvollisuudesta toimittaa kuolinpesään ilmaantuvista uusista varoista tai veloista perintökaaren 20 luvun 10 §:ssä tarkoitettu täydennys- tai oikaisukirja Verohallinnolle kuukauden kuluessa sen laatimisesta. Momenttia ei muutettaisi.

Jos perintövero on määrätty veroilmoituksen perusteella, on voimassa olevan 2 momentin nojalla sitä täydentävä veroilmoitus jätettävä Verohallinnolle kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun uusia varoja on ilmaantunut kuolinpesään. Momenttia ehdotetaan tarkennettavaksi säännöksen sanamuotoa siten, että se koskee tilanteita, joissa perintöverotus toimitetaan henkilökohtaisen perintöveroilmoituksen nojalla. Ehdotus ei merkitse asiallista muutosta nykytilaan.

Voimassa olevan 3 momentin mukaan jos perintö- tai lahjaverotuksen perusteet ovat verotuksen toimittamisen jälkeen muutoin muuttuneet, on se verovelvollinen, jonka perintö- tai lahjaveron määrä nousisi, kolmen kuukauden kuluessa sanotusta syystä tiedon saatuaan velvollinen ilmoittamaan asiasta Verohallinnolle, jollei joku muu osakas tai lahjansaaja jo ole ilmoittanut asiasta. Momenttia ei muutettaisi.

Ehdotuksen mukaan voimassa oleva 1 momentin säännös täydennys- tai oikaisuperukirjan toimittamisesta Verohallinnolle säilytettäisiin.

Uudessa 4 momentissa ehdotetaan Verohallinnolle mahdollisuus antaa määräykset siitä, että 1 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa perintöverotuksessa tarpeelliset tiedot uusista varoista tai veloista ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat on annettava yleisessä perintöveroilmoituksella täydennys- ja oikaisukirjan antamiseksi säädetyssä määräajassa.

40 §. Pykälästä poistettaisiin ylimääräisenä verotusmenettelystä annettua lakia koskevan säädösviittauksen säädösnumero.

41 a §. Säännöksen viittaus 26 §:ssä tarkoitettuun ilmoittamisvelvolliseen perintöverotuksessa muutettaisiin edellä ehdotettujen muutosten vuoksi viittaukseksi 25 ja 25 a §:ään.

Voimaantulo. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi lain voimaantulosta 1.1.2027. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan, jos perintö- tai lahjaverovelvollisuus on alkanut ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Esityksessä ehdotettu sääntelyä yleisestä perintöveroilmoituksesta sekä siihen liittyviä muita perintöverotusta koskevia sääntelymuutoksia ilmoittamiseen ja verotuksen toimittamiseen sovellettaisiin siten lain voimaantulopäivän tai sen jälkeen ilmenneisiin kuolintapauksiin. Ehdotettua sääntelyä henkilökohtaisesta perintöveroilmoituksesta sovellettaisiin sen alaan kuuluvissa tapauksissa, joissa perintöverovelvollisuus on alkanut lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen, myös sellaisissa tilanteissa, joissa perinnönjättäjä on kuollut ennen lain voimaantuloa, mutta perintöveroverovelvollisuus alkaa lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen. Esityksessä ehdotettavaa lahjaverotukseen liittyvää sääntelyä sovellettaisiin tapauksiin, joissa lahjaverovelvollisuus on alkanut lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen.

7.4 Laki hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista

9 §. *Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet.* Pykälässä säädetään hallinnon yhteisten sähköisen asioinnin tukipalvelujen, jäljempänä tukipalvelut tuottamisessa säännönmukaisesti hyödynnettävistä tietolähteistä. Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus sille , tukipalvelulaissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä säännöksessä mainittuihin tietojärjestelmiin ja rekistereihin sisältyviä säännöksessä lueteltuja tietoja siten kuin tietojen käsittelystä lain 3 luvussa säädetään. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperusteena on tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettu rekisterinpitäjän lakisääteinen velvoite.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 6 kohta, jossa säädettäisiin Digi- ja väestötietoviraston oikeudesta käsitellä perustettavaksi ehdotetun kuolinpesän osakasrekisterin tietoja tukipalvelujen palvelutuotannossa. Kuolinpesän osakasrekisterin käyttötarkoituksena olisi mahdollistaa kuolinpesän osakkaita koskevan ajantasaisen tiedon saatavuus osakkaiden ja kolmansien etujen ja oikeuksien turvaamista sekä viranomaistoimintaa varten. Digi- ja väestötietovirasto voisi tukipalveluiden palvelutuotannossa käsitellä ensinnäkin perittävää, kuolinpesää, kuolinpesän osakkaita ja kuolinpesään hallintoon liittyviä muita henkilöitä koskevia tietoja. Kuolinpesän hallintoon liittyvillä muilla henkilöillä tarkoitettaisiin esimerkiksi

kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 5 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaista kuolinpesän ilmoittajaa ja 3 kohdan mukaista kuolinpesän yhteyshenkilöä. Kuolinpesän hallintoon liittyvillä muilla henkilöillä tarkoitettaisiin myös esimerkiksi 5 §:n 3 momentin 6 kohdan mukaista pesänselvittäjää ja 7 kohdan mukaista pesänhoitajaa. Toiseksi Digi- ja väestötietovirasto voisi käsitellä tietoja, joiden perusteella arvioidaan kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luotettavuutta. Tällaisia tietoja olisivat esimerkiksi kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 11 §:n mukaisessa menettelyssä kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavat osakastietojen tarkastamista ja vakuutuksen antamista koskevat tiedot samoin kuin tieto perintökaaren 20 luvun 9 a ja ehdotettavan 9 d §:n mukaisesta osakastietojen vahvistamisesta.

Tukipalvelulain 3 §:n 6 kohdassa tarkoitetussa asiointivaltuuspalvelussa olisi tarpeen käsitellä näitä tietoja sekä lakisääteistä toimivaltaa koskevan tiedon tarjoamiseen että oikeustoimeen eli valtuutukseen tai muuhun tahdonilmaisuun perustuvaa toimivaltaa tai muuta tahdonilmaisua koskevan tiedon tarjoamiseen. Esimerkkinä näiden kuolinpesän osakasrekisteritietojen käsittelytarpeesta voidaan mainita pesän osakkaiden perintökaaren 18 luvun 2 §:n mukainen velvollisuus yhteisesti hallita pesän omaisuutta. Tämän vuoksi valtuutetun kelpoisuus edustaa kuolinpesää täytyy yhteishallinnossa perustua kaikkien kuolinpesän osakkaiden antamaan valtuutukseen. Osaa tiedoista, kuten kuolinpesän yhteyshenkilöä koskevia tietoja, olisi tarpeen käsitellä myös 3 §:n 7 kohdassa tarkoitetuissa viestinvälityspalvelussa.

7.5 Laki verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta

1 §. *Lain soveltamisala*. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi selventävä säännös, jonka mukaan verotusasiakirjaa ja verotustietoja koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös Verohallinnon säilyttämään perukirjaan ja siihen sisältyviin tietoihin.

Nykyisin perukirja on yksiselitteisesti verotusasiakirja eli verotusta varten Verohallinnolle annettu yksittäistä verovelvollista koskeva asiakirja. Jatkossa perukirja on annettava yleisen perintöveroilmoituksen liitteenä. Perukirjan tietoja voitaisiin käyttää perintöverotuksessa ja muussa verotuksessa muuna selvityksenä tarpeen vaatiessa esimerkiksi tietyn veroilmoitukselta ilmenevän asian valikoituessa verotuksen toimittamisen yhteydessä tarkemman selvittämisen kohteeksi. Verohallinto säilyttäisi jatkossakin perukirjan perintökaaren 20 luvun 12 a §:n mukaisesti. Verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain mukaisesti Verohallinto voi luovuttaa nykyistä vastaavasti tietoja perukirjasta esimerkiksi lain 13 §:n mukaisesti.

Vaikka perukirjaa voidaan jatkossakin pitää verotusta varten annettuna yksittäistä verovelvollista koskevana asiakirjana, on kuitenkin perusteltua selvyyden vuoksi säätää, että perukirjaan ja sen sisältämiin tietoihin sovellettaisiin, mitä verotusasiakirjasta ja verotustiedoista säädetään. Lain soveltaminen perukirjaan esimerkiksi 13 §:n mukaisten tietoluovutusten osalta ja perukirjan käyttäminen kaikissa Verohallinnon tehtävissä lain 10 §:n nojalla olisi näin ollen selvää.

7.6 Laki verotusmenettelystä

18 §. *Viranomaisen yleinen tiedonantovelvollisuus*. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin säätämällä, että Digi- ja väestötietoviraston sekä Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionviraston on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset kuolinpesän osakasrekisteriin sisältyvät tiedot. Tiedonsaantioikeus väestötietojärjestelmän osalta jäisi voimaan muuttumattomana.

Pykälän 4 momenttia täsmennettäisiin sanonnallisesti siten, että liikennevälineitä koskeva tiedonsaanti ilmenisi suoraan säännöksestä, eikä jäisi pelkästään voimassa olevan sanamuodon varaan, että kyse olisi tieliikenteeseen liittyvistä rekisterin tiedoista. Muutos olisi luonteeltaan selventävä.

7.7 Perintökaari

20 luku. Perunkirjoituksesta

1 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että perunkirjoituksen toimittamista koskeva kolmen kuukauden määräaika pidennetään kuuteen kuukauteen. Muutos on tarpeen, jotta perunkirjoitukselle asetettava määräaika vastaisi sitä aikaa, joka perunkirjoituksen toimittamiseen tosiasiallisesti usein tarvitaan. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi lisäksi siten, että viittaus asianomaiseen lääninverovirastoon ajantasaistetaan Verohallinnoksi.

2 §. Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan kielellisiä päivityksiä, jotka ei muuta säännöksen sisältöä. Pykälän *2 momenttia* ei ehdoteta muutettavaksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *3 momentti*, jossa säädettäisiin kuolinpesän yhteyshenkilöstä. Kuolinpesän yhteyshenkilönä olisi tehtävään ilmoitettu osakas tai testamentin toimeenpanija. Jos kuolinpesään on määrätty perintökaaren 19 luvun 1 §:ssä tarkoitettu pesänselvittäjä tai perintökaaren 18 luvun 4 §:ssä tarkoitettu toimitsija, olisi tämä kuitenkin yhteyshenkilönä. Samalla tavoin kuin kuolinpesä voi antaa toimeksiannon perunkirjoituksen toimittamisesta kolmannelle, kuolinpesä voisi antaa valtuutuksen myös kuolinpesän yhteyshenkilönä toimimisesta. Kuolinpesän yhteyshenkilö ottaisi vastaan kuolinpesää koskevat tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut. Ilmaisulla kuolinpesälle kohdistetut tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut tarkoitetaan laaja-alaisesti kaikkia sellaisia yhteydenottoja, jotka on osoitettu kuolinpesälle riippumatta siitä, onko ne lähettänyt viranomainen vai yksityinen taho. Kuolinpesään voidaan olla yhteydessä esimerkiksi toimitettaessa sille osoitettuja päätöksiä, välipäätöksiä ja muita hallintotoimiin liittyviä asiakirjoja. Kyse voi olla myös kuolinpesälle toimitetuista kutsuista, ilmoituksista ja vapaamuotoisista kirjallisista tai suullisista yhteydenotoista.

Hallintolain 57 §:n 2 momentin nojalla tiedoksianto kuolinpesälle toimitetaan sille pesän osakkaalle, jonka hallussa pesä on, tai pesänhoitajalle. Jos kuolinpesä on usean osakkaan yhteisessä hallinnossa, tiedoksianto voidaan toimittaa yhdelle heistä. Osakkaan on ilmoitettava tiedoksisaannista muille pesän osakkaille.

Perintökaareen ehdotettava yhteyshenkilöä koskeva säännös saisi erityissäännöksenä etusijan hallintolain yleislain säännökseen nähden. Siten jos hallintolaissa tarkoitettu taho eli osakas, jonka hallussa pesä on, ei toimi kuolinpesän yhteyshenkilönä saisi perintökaareen ehdotettava yhteyshenkilöä koskeva säännös etusijan. Riskiä viranomaisen väärälle kuolinpesän osakkaalle antamasta tiedoksiannosta vähentää hallintolain säännös siitä, että osakkaan on ilmoitettava tiedoksisaannista muille pesän osakkaille. Siten hallintolakia perintökaareen ehdotettavan säännöksen sijasta soveltaneen viranomaisen tiedoksiannon tulisi saavuttaa myös kuolinpesän yhteyshenkilö.

Koska hallintolain säännös soveltuu vain julkishallinnollisiin toimijoihin, on kuolinpesän yhteyshenkilöstä tarpeen säätää perintökaaressa, jotta kuolinpesällä olisi yhteyshenkilö myös yksityisten tahojen yhteydenottoja varten.

On tavallista, että kuolinpesän osakkaat antavat valtakirjoja, joilla yhdelle osakkaista tai muulle henkilölle annetaan valtuudet hoitaa kuolinpesän asioita esimerkiksi finanssialan yhtiöissä. Kuolinpesän yhteyshenkilöä koskeva sääntely ei toisi tähän asiantilaan muutosta. Kuolinpesä voisi jatkossakin valtuuttaa yhden tai useamman tahon hoitamaan kuolinpesän asioita. Valtuutettu voisi ottaa vastaan valtuutuksen puitteissa myös kuolinpesää koskevat tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut. Kuolinpesän yhteyshenkilön ja valtuutetun tehtävät voivat siis joissakin kuolinpesissä olla ainakin osittain päällekkäiset. Erona valtuutetulla ja kuolinpesän yhteyshenkilöllä olisi kuitenkin se, että kuolinpesän yhteyshenkilö olisi jokaisessa kuolinpesässä. Yhteyshenkilön tiedot olisivat myös saatavilla kuolinpesän osakasrekisteristä heti, kun ne on sinne ilmoitettu. Kuolinpesän yhteyshenkilön tehtävänä olisi nimenomaan tiedoksiantojen, ilmoitusten ja tiedustelujen vastaan ottaminen, kun taas valtuutetun osalta tällainen tehtävä voi olla vain siltä osin kuin hänet on tällaiseen tehtävään valtuutettu.

2 a §. Ehdotettu pykälä olisi uusi. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi perunkirjoituksen järjestämisestä ja siihen osallistumisesta tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla. Tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla perunkirjoitukseen osallistuminen tarkoittaisi osallistumista etäyhteydellä fyysisen kokouspaikan sijasta. Pykälä selkeyttäisi oikeustilaa perunkirjoituksen järjestämisestä ja siihen osallistumisesta etäyhteydellä. Säännöksen nojalla perunkirjoituksen voisi järjestää ja siihen voisi osallistua joko fyysisessä kokouspaikassa tai etäyhteyden avulla. Ehtona olisi, että perunkirjoitukseen etäyhteyden avulla osallistuvalle mahdollistettaisiin täysimääräisesti ja ajantasaisesti vastaavat oikeudet kuin fyysisessä kokouspaikassa perunkirjoitukseen osallistuvalla on.

Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että perunkirjoitus olisi mahdollista toimittaa fyysisen kokouspaikan lisäksi myös etäyhteyden avulla tai näiden yhdistelmänä siten, että fyysiseen kokoukseen voisi osallistua myös etäyhteydellä. Ehtona etäosallistumisen järjestämiselle olisi, että etäyhteyden avulla perunkirjoitukseen osallistuva kuolinpesän osakas ja muu perintökaaren 20 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettu henkilö voisi käyttää täysimääräisesti ja ajantasaisesti kaikkia osallistumisoikeuksiaan kokouksen aikana. Sääntelyn tarkoituksena on taata perunkirjoitukseen osallistuvalle yhtäläiset oikeudet riippumatta siitä, osallistuuko hän tilaisuuteen kokouspaikassa vai etäyhteyden avulla. Täysimääräisyydellä ja ajantasaisuudella tarkoitettaisiin sitä, ettei perunkirjoitukseen etäyhteyden avulla osallistuva henkilö olisi huonommassa asemassa kuin fyysisessä kokouspaikalla perunkirjoitukseen osallistuva henkilö. Tällaista oikeuksien täysimääräistä ja ajantasaista toteuttamista olisi esimerkiksi se, että perunkirjoitukseen etänä osallistuva voisi suullisesti ilmaista näkemyksensä perunkirjoituksen aikana esitetyistä seikoista sekä se, että mahdolliset toimintahäiriöt sähköisessä osallistumisessa otettaisiin huomioon perunkirjoituksen toimittamisessa. Sääntely olisi ulotettava kuolinpesän osakkaan lisäksi perintökaaren 20 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin henkilöihin.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi, että annettaessa tieto perunkirjoituksesta on samalla annettava tieto ensimmäisessä momentissa tarkoitetusta osallistumismahdollisuudesta ja sen käyttämisen edellytyksistä sekä osallistumisen teknisestä toteutuksesta ja siinä noudatettavasta menettelystä. Momentin tarkoituksena on turvata perunkirjoitukseen osallistuvalle tieto siitä, missä ja miten hän voi osallistua perunkirjoitukseen.

3 §. Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että siitä poistetaan velvoite merkitä perukirjaan vainajan ammatti ja syntymäpäivä, osakkaiden ja muiden 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden kotipaikat sekä alaikäisten osalta heidän syntymäpäivänsä. Näiden sijaan momenttiin ehdotetaan lisättäväksi vainajan sekä osakkaiden ja muiden 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden henkilötunnukset. Vainajan ammattia koskeva tietovaatimus on vanhentunut. Säännöksestä puuttuu lisäksi maininta henkilötunnuksesta, jota

nykyisin tosiasiallisesti käytetään henkilön yksilöintiä varten. Henkilötunnuksen lisääminen tekee tarpeettomaksi erillisen tiedon syntymäajasta. Kotipaikkaa koskeva ilmaisu ehdotetaan muutettavaksi kotikunnaksi, josta säädetään kotikuntalaissa (201/1994).

Ensimmäiseen momenttiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännös siitä, että perukirjaan merkitään osakkaan syntymäaika, asuinvaltio sekä mahdollinen hänen asuinvaltiossaan käytettävä henkilötunniste tapauksissa, joissa perukirjaan merkittävällä henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta. Muutoksen tavoitteena on, että perukirjaan merkittäisiin mahdollisimman tarkat tiedot, joilla voidaan yksilöidä henkilöt, joilla ei ole suomalaista henkilötunnusta. Yrityksen osalta ehdotetaan merkittäväksi yrityksen kotipaikka ja mahdollinen yritystunnus. Momenttiin ehdotetaan myös lisättäväksi, että perukirjassa olisi ilmoitettava kuolinpesän yhteyshenkilön nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot. Pykälän *2 momenttia* ei ehdoteta muutettavaksi.

5 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siihen lisätään mahdollisuus kuolinpesän osakasrekisterin tietojen hyödyntämiseen. Muutoksella mahdollistettaisiin kuolinpesän osakaspiirin osoittaminen kuolinpesän osakasrekisterin sisältämillä tiedoilla samalla, kun säilytettäisiin mahdollisuus osakaspiirin osoittamiseksi esimerkiksi ulkomaisesta väestötietojärjestelmästä saatavilla otteilla.

6 §. Pykälän *1 ja 2 momenttiin* ehdotetaan kielellisiä päivityksiä, jotka eivät muuta säännöksen sisältöä. Pykälän *3 momenttia* ei ehdoteta muutettavaksi.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi *4 momentti*, joka mahdollistaa kuolinpesän ilmoittajan valaehtoisen vakuutuksen ja uskottujen miesten todistuksen antamisen sähköisesti. Valaehtoisen vakuutuksen ja todistuksen antaminen sähköisesti olisi vaihtoehto perinteiselle paperiseen perukirjaan tehtävälle valaehtoiselle vakuutukselle ja todistukselle. Tavoitteena on lisätä mahdollisuutta hyödyntää tietotekniikan tarjoamia keinoja, joilla voidaan helpottaa perukirjan tekemistä.

Kuolinpesän palvelualustalla annettavan sähköisen vakuutuksen ja todistuksen osalta pykälässä olisi informatiivinen viittaus kuolinpesän palvelualustasta annetun lain 4 §:ään. Vakuutus ja todistus olisi mahdollista antaa myös muualla kuin kuolinpesän palvelualustalla. Tällöin edellytyksenä olisi se, että vakuutus ja todistus annettaisiin käyttäen sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EU) 2024/1183, jäljempänä eIDAS-muutosasetus, tarkoitettua kehittynyttä sähköistä allekirjoitusta. Kehittynyt sähköinen allekirjoitus määritellään eIDAS-muutosasetuksen 3 artiklan 11 kohdassa sähköisenä allekirjoituksena, joka täyttää asetuksen 26 artiklan vaatimukset. Hyväksytty sähköinen allekirjoitus taas määritellään eIDAS-muutosasetuksen 3 artiklan 12 kohdassa kehittyneeksi sähköiseksi allekirjoitukseksi, joka on luotu hyväksytyllä sähköisen allekirjoituksen luontivälineellä ja joka perustuu sähköisten allekirjoitusten hyväksyttyyn varmenteeseen. Ehdotetun säännöksen vaatimus voitaisiin siten täyttää myös hyväksytyllä sähköisellä allekirjoituksella. Mainittu eIDAS-muutosasetus asettaa erityisesti hyväksytyille luottamuspalvelun tarjoajille ja hyväksytyille luottamuspalveluille vaatimuksia, joiden tarkoitus on lisätä niiden luotettavuutta. Kehittynyttä tai hyväksyttyä sähköistä allekirjoitusta käytettäessä voitaisiin taata perukirjan eheys, sillä perukirjan mahdollinen myöhempi muuttaminen voitaisiin näitä allekirjoituksia käytettäessä havaita. Kehittynyttä tai hyväksyttyä allekirjoitusta käytettäessä voitaisiin varmistua myös tehdyn vakuutuksen tai todistuksen liittämisestä oikeaan perukirjaan.

7 §. Pykälä ehdotetaan kumottavaksi vanhentuneena. Erillisiä perunkirjoituksia ei viranomaistietojen mukaan toimiteta enää nykyisin tilanteissa, joissa omaisuutta sijaitsee usealla eri paikkakunnalla. Tätä koskeva säännös on näin ollen tarpeeton.

8 ja 9 §. Pykäliä ehdotetaan muutettaviksi siten, että viittaus asianomaiseen lääninverovirastoon ajantasaistetaan Verohallinnoksi.

9 a §. Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että Digi- ja väestötietovirasto tai Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto voi hakemuksesta vahvistaa, että kaikki kuolinpesän osakkaat ja perittävän aviopuoliso on merkitty kuolinpesän osakasrekisteriin tai perukirjan osakasluetteloon. Kuolinpesän osakasrekisteriä koskevalla lisäyksellä mahdollistettaisiin se, että vahvistamismerkintää voisi hakea perukirjan osakasluetteloon merkittyjen tietojen ohella myös kuolinpesän osakasrekisterissä annetuille tiedoille. Muutos tarkoittaisi, että vahvistamismahdollisuus olisi käytettävissä myös silloin, kun kuolinpesä haluaa asioida sähköisesti. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi myös niin, että vahvistamisen edellytyksenä olisi Suomessa sijaitsevan kotikunnan lisäksi se, että perittävän aviovarallisuussuhteisiin ja perimykseen sovelletaan Suomen lakia. Muutos on tarpeen, koska Suomen viranomaisten asiantuntemus lähtökohtaisesti rajoittuu vain Suomen lain sisältöön. Kansainvälisiin perintöasioihin sovelletaan EU:n perintöasetusta (EU 650/2012). Näissä tilanteissa voi olla mahdollista pyytää niin sanottua eurooppalaista perintötodistusta, jota koskevasta menettelystä säädetään perintöasioista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen soveltamisesta annetussa laissa. (682/2015). Momenttiin ehdotetaan myös kuolinpesän ilmoittajan lisäämistä tahoksi, joka voi hakea osakastietojen vahvistamista. Muutosta ehdotetaan, koska kuolinpesän ilmoittajalla voi olla tarve saada kuolinpesän osakasrekisterissä tai perukirjan osakasluettelossa olevat osakastiedot vahvistettua. Lisäys olisi tarpeellinen, sillä kuolinpesän ilmoittaja ei ole kaikissa kuolinpesissä pesän osakas.

Pykälän *2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi lisäämällä siihen säännös, jonka mukaan kuolinpesän osakastietoja ei voisi vahvistaa ennen kuin perunkirjoitus on toimitettu. Osakastiedot on tarkoituksenmukaista vahvistaa perunkirjoituksen toimittamisen jälkeen, koska kuolinpesän osakastiedot on selvitettävä perunkirjoitukseen mennessä. Säännökseen ehdotetaan myös lisättäväksi, ettei osakastietoja voisi vahvistaa, jos kuolinpesän osakastiedot on muodostettu kuolinpesän osakasrekisteristä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaisista tiedoista, jotka pesän ilmoittaja on tarkastanut ja vakuuttanut oikeiksi niitä muuttamatta. Viranomaisen antama vahvistus olisi näissä tilanteissa tarpeeton, koska osakasrekisteriin tuotetut tiedot nauttivat julkista luotettavuutta väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 18 §:n nojalla. Momenttiin ehdotetaan tehtäväksi myös kielellinen tarkastus, joka ei muuta pykälän asiallista sisältöä.

Pykälän *3 momentti* ehdotetaan kumottavaksi. Momentin sisältö koskee menettelyä, jota koskeva säännös ehdotetaan siirrettäväksi ehdotettavaan uuteen 9 d §:ään.

9 b §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä oleva menettelyllinen säännös muutetaan viittaukseksi hallintolakiin siltä osin, kun tässä luvussa ei toisin säädetä. Pykälässä oleva viittaus ilmoituksia vastaanottavaan henkilöön ehdotetaan muutettavaksi viittaukseksi 2 §:n 3 momentissa tarkoitettuun kuolinpesän yhteyshenkilöön ja täsmennetään, että osakastietojen puutteellisuudesta ja vahvistamista koskevasta päätöksestä tulee ilmoittaa hakijan lisäksi myös kuolinpesän yhteyshenkilölle, jos tämä ei ole hakija.

9 c §. Pykälän *1 ja 2 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että niissä otetaan huomioon 9 a §:ään ehdotettu muutos, jonka mukaan Digi- ja väestötietovirasto tai Ahvenanmaan valtionvirasto voi vahvistaa myös kuolinpesän osakasrekisterissä annetut osakastiedot. **9 d §.**

Ehdotettu pykälä olisi uusi. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi osakastietojen vahvistamisen jälkeen tehtävästä merkinnästä sekä muutoksenhausta vahvistamisesta annettavaan päätökseen. Pykälän *1 momentti* korvaisi nykyisen 9 a §:n 3 momentin. Ensimmäisessä momentissa ehdotetaan säädettäväksi, että vahvistamisesta tehtäisiin merkintä kuolinpesän osakasrekisteriin ja vahvistamista koskevaan päätökseen. Vahvistamisesta annettaisiin erillinen päätös riippumatta siitä, onko kuolinpesä hakenut vahvistamista paperilla vai sähköisesti. Kuolinpesän osakasrekisteriä koskevalla lisäyksellä mahdollistettaisiin vahvistamisen merkitseminen myös kuolinpesän osakasrekisteriin. Momentissa ehdotetaan myös säädettäväksi, että kuolinpesän osakasrekisteriin ja vahvistamisesta annettavaan päätökseen tehdään merkintä ajankohdasta, jonka mukaisesti osakastiedot on vahvistettu. Lisäys on tarpeen, jotta päätökseen ja kuolinpesän osakasrekisteriin sisältyisi tieto siitä, minkä ajankohdan mukaisena osakastiedot on vahvistettu.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi muutoksenhausta. Perukirjan osakasluettelon vahvistamismenettelyyn liittyvästä muutoksenhausta ei ole erikseen säädetty. Momentin ensimmäisessä virkkeessä ehdotetaan säädettäväksi mahdollisuudesta hakea oikaisua osakasluettelon vahvistamisesta annettavaan päätökseen. Menettelyn osalta momentissa olisi informatiivinen viittaus hallintolakiin. Oikaisuvaatimuksella vahvistettaisiin asianosaisen oikeusturvaa antamalla asianosaiselle mahdollisuus saattaa vahvistamisesta annettava päätös viranomaiselle uudelleen tutkittavaksi.

Momentin toisessa virkkeessä ehdotetaan säädettäväksi, että oikaisuvaatimuksesta annettuun päätöksen ei saa hakea muutosta valittamalla. Ehdotetulla säännöksellä ei muutettaisi vallitsevaa oikeustilaa, jonka mukaan osakasluettelon vahvistamisella ei ratkaista oikeudellisesti sitovasti sitä, kuka on kuolinpesän osakas. Korkeimman hallinto-oikeuden antamassa ennakkopäätöksessä KHO 2016:22 oikeus katsoi, ettei silloisen maistraatin antama vahvistus sisältänyt sellaista hallintoasiassa annettua asiaratkaisua, johon voidaan hakea muutosta valittamalla hallintolainkäytön järjestyksessä. Ehdotetulla säännöksellä ei heikennettäisi asianosaisen oikeusturvaa, sillä perimystä koskevat asiat kuuluvat yleisten tuomioistuinten toimivaltaan. Osakasasemaa koskevan kysymyksen ratkaisee pesänjakaja, jonka toimittamaa jakoa asianosaisella on perintökaaren 23 luvun 10 §:n nojalla oikeus moittia.

12 §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus asianomaiseen lääninverovirastoon ajantasaistetaan Verohallinnoksi. Säännöksessä ehdotetaan lisäksi säilytettäväksi nykyinen valituskielto perunkirjoituksen toimittamisen määräajan pidentämistä koskevaan päätökseen. Verohallinnon päätös ei vaikuta velvollisuuteen toimittaa perunkirjoitus määräajassa, eikä päätös sisällä perintöverotusta, muuta hallintoasiaa tai perunkirjoitusta koskevaa oikeutta tai velvollisuutta koskevaa asiaratkaisua. Perunkirjoituksen toimittamisen laiminlyönti itsessään voi aiheuttaa seurannaisvaikutuksia, jotka käsitellään omissa menettelyissään. Esimerkiksi määräaikaan yhteydessä oleva perintöveroilmoituksen määräajan laiminlyönti ratkaistaan perintöverotuksen toimittamisen ja sitä koskevan muutoksenhaun yhteydessä. Valituskielto ei heikennä asianosaisen oikeusturvaa, oikeusturvatakeita tai hyvän hallinnon periaatteita.

12 a §. Pykälää ehdotetaan muutettavaksi siten, että viittaus asianomaiseen lääninverovirastoon ajantasaistetaan Verohallinnoksi.

Voimaantulo. Pykälässä on tavanmukainen voimaantulosäännös. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan, jos perittävä on kuollut tai julistettu kuolleeksi ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

7.8 Ulosottokaari

4 luku. Ulosmittaus

33 §. *Rekisteri-ilmoitukset.* Pykälän *1 momenttiin* ehdotetaan lisättäväksi uusi 5a kohta, jonka perusteella ulosottomiehen tulee ilmoittaa kuolinpesäosuuden ulosmittauksesta Digi- ja väestötietovirastolle. Ilmoittamisvelvollisuus on tarpeen, jotta Digi- ja väestötietovirasto voi toteuttaa ehdotetun kuolinpesän osakasrekisteriä koskevan lain 5 §:n 3 momentin 8kohdassa tarkoitetun velvoitteensa merkitä rekisteriin tieto kuolinpesän osakkaan pesäosuuden ulosmittauksesta sekä ratkaisun ajankohdasta. Ulosmittaus johtaa siihen, että kuolinpesän omaisuutta ei saa luovuttaa ilman ulosottoviranomaisen lupaa (UK 4:77–78). Kuolinpesän osakasrekisteriin tehtävä merkintä ulosmittauksesta suojaisi osaltaan kuolinpesän kanssa asioivia tahoja, jotka voisivat tarkistaa kuolinpesän osakkaita koskevat ulosottomerkinnät kuolinpesän osakasrekisteristä ja varmistua siitä, että kyseinen omaisuus ei ole luovutuskiellon alaista omaisuutta. Rekisteri-ilmoitusten tarkemmasta sisällöstä säädetään ulosottomenettelystä annetun asetuksen (1322/2007) 13 §:ssä, jonka mukaan ilmoitus sisältää muun muassa tiedot ulosmittauksen toimituspäivästä ja ulosmittauspäätöksen numerosta.

Voimaantulo. Pykälässä on tavanmukainen voimaantulosäännös. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan lakia sovellettaisiin sellaisiin kuolinpesiin, joissa perittävä on kuollut tai julistettu tuomioistuimen päätöksellä kuolleeksi lain tultua voimaan. Kuolleeksijulistamisen osalta merkityksellinen on kuolleeksi julistamista koskevassa tuomioistuimen päätöksessä määrätty kuolinpäivä.

7.9 Laki tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan

1 §. *Velvollisuus ilmoittaa rikosasiassa annetusta ratkaisusta.* Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annettu laki (372/2010) on kumottu lailla oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta (955/2020). Pykälän *1 ja 2 momentteihin* ehdotetaan tehtäväksi teknisiä muutoksia, joilla päivitettäisiin tietovarannon nimi ja viitatun lain nimike vastaamaan nykytilaa.

2 §. *Velvollisuus ilmoittaa virkamiestä ja viranhaltijaa koskevasta rikosasiasta.* Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annettu laki (372/2010) on kumottu lailla oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta (955/2020). Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan teknisenä muutoksena muutettavaksi viitatun lain nimike vastaamaan nykytilaa.

3 §. Pykälän *2 momenttiin* ehdotetaan tehtäväksi teknisiä muutoksia, joilla päivitettäisiin tietovarannon nimi ja viitatun lain nimike vastaamaan nykytilaa. Samalla ehdotetaan muutettavaksi pykälän otsikkoa.

3 a §. *Velvollisuus ilmoittaa tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin merkitsemistä varten.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 3a §. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan, että tuomioistuimelle annetaan velvoite ilmoittaa Digi- ja väestötietovirastolle eräistä kuolinpesää koskevista ratkaisuistaan. Tällaisia ratkaisuja olisivat perintökaaren 18 luvun 4 §:n nojalla määrättyä toimitsijaa ja perintökaaren 19 luvun 1 §:n nojalla määrättyä tai saman luvun 6 tai 7 §:n nojalla vapautettua pesänselvittäjää koskevat ratkaisut. Ilmoitus tehdään, kun päätös on täytäntöönpanokelpoinen. Toimitsijan ja pesänselvittäjän määräämistä ja vapauttamista koskevat ratkaisut ovat täytäntöönpanokelpoisia muutoksenhausta huolimatta lukuun ottamatta tuomioistuimen päätöstä perintökaaren 19 luvun 7 §:ssä mainitussa tilanteessa. Ilmoitusvelvollisuus on perusteltu, jotta Digi- ja väestötietovirasto voi toteuttaa kuolinpesän osakasrekisteristä ehdotetun lain 5 §:n 3 momentin 5 ja 6 kohdassa tarkoitetun velvollisuutensa

tehdä toimitsijaa ja pesänselvittäjää koskeva merkintä kuolinpesän osakasrekisteriin. Ilmoitusvelvollisuus on tarpeen myös siksi, että Digi- ja väestötietoviranomainen voi antaa päätöksessä tarkoitetulle toimitsijalle tai pesänselvittäjälle pääsyn sen kuolinpesän osakasrekisterin tietoihin, jonka selvittämistä varten toimitsijaa tai pesänselvitystä koskeva määräys on annettu. Kuolinpesän yksilöintitietojen ja ratkaisun päivämäärän lisäksi tuomioistuimen tulisi ilmoittaa toimitsijan tai pesän selvittäjän nimi ja muut tarpeelliset yksilöintitiedot.

Pykälän *2 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi asetuksenantovaltuudesta, jonka nojalla oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää siitä, että 1 momentissa tarkoitettu ilmoitusvelvollisuus voidaan toteuttaa tallentamalla tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään.

4 §. *Velvollisuus ilmoittaa ja tiedottaa ulosottoperustetta koskevasta ratkaisusta.* Oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annettu laki (372/2010) on kumottu lailla oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta (955/2020). Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan teknisenä muutoksena muutettavaksi tietovarannon nimi ja viitatun lain nimike vastaamaan nykytilaa.

Voimaantulo. Pykälässä on tavanmukainen voimaantulosäännös. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan lain 3 a §:ää sovelletaan sellaisiin kuolinpesiin, joissa perittävä on kuollut tai tuomioistuimen päätöksellä julistettu kuolleeksi lain tultua voimaan. Kuolleeksijulistamisen osalta merkityksellinen on kuolleeksi julistamista koskevassa tuomioistuimen päätöksessä määrätty kuolinpäivä.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Ehdotetun kuolinpesän osakasrekisterilain 36 §:ssä on asetuksenantovaltuus. Asetuksenantovaltuudella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä 6 ja 7 §:ssä tarkoitetun tiedonsaantioikeuden ja tietojen ilmoittamisvelvollisuuden toteuttamisesta ja sisällöstä. Asetuksenantovaltuus osoitettaisiin valtioneuvostolle.

Lakiin tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan (373/2010) ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 a §. Pykälän toisessa momentissa on asetuksenantovaltuus, jonka mukaan oikeusministeriön asetuksella voitaisiin säätää, että tuomioistuin toteuttaa 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tallentamalla ratkaisuaan koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään välitettäviksi kuolinpesän osakasrekisteriin. Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi myös lain muita pykäliä, jotka sisältävät asetuksenantovaltuuden. Pykälien sisältämiin asetuksenantovaltuuksiin ei kuitenkaan ehdoteta muutoksia.

Edellä todettuja asetusluonnoksia ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi valmistella vielä tässä vaiheessa lakien ehdotettu voimaantuloajankohta huomioon ottaen.

Perintökaaren 20 luvun 12 a §:ää ehdotetaan muutettavaksi. Pykälä sisältää Arkistolaitokselle osoitetun määräyksenantovaltuuden, johon ei ehdoteta muutoksia.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi eräitä valtuuksia Verohallinnolle tarkempien määräysten antamiseksi. Norminantovaltuussäännöksissä olisi kyse tarkempien määräysten antamisesta perintö- ja lahjaverolaissa ja kuolinpesän palvelualustasta annetussa laissa säädettyjä seikkoja täsmällisemmistä, teknisluontoisista ja vähäisistä yksityiskohdista, johon liittyy ainoastaan vähäistä harkintavallan käyttöä.

Perintö- ja lahjaverolain 28 §:ssä säädettäisiin Verohallinnolle valtuudesta, jonka mukaan Verohallinto vahvistaa veroilmoituksen ja antaa tarkempia määräyksiä veroilmoituksessa annettavista tiedoista ja niitä koskevista selvityksistä, asiakirjoista ja muista ilmoituksista sekä niiden antamistavasta, minkä lisäksi Verohallinto voisi antaa ilmoittamisvelvollisuutta rajoittavia määräyksiä, kun ilmoittamisvelvollisuus on veronalaisen omaisuuden laadun tai määrän vähäisyyden, verovalvonnan tarpeiden tai muun vastaavan syyn vuoksi tarpeetonta. Verohallinto antaisi perintö- ja lahjaverolain 28 b §:n nojalla myös tarkemmat määräykset muistiinpanovelvollisuudesta ja muistiinpanoista, minkä lisäksi Verohallinto voisi antaa muistiinpanojen, asiakirjojen ja tositteiden säilyttämisvelvollisuuden rajoittamista koskevia määräyksiä silloin, kun se on ilmeisen tarpeetonta. Verohallinto voisi perintö- ja lahjaverolain 38 §:n nojalla perintöveroilmoituksen antamisesta uusista varoista ja veloista myös silloin, kun niistä on annettava täydennys- ja oikaisukirja Verohallinnolle. Verohallinto antaisi perintö- ja lahjaverolain 26 §:n nojalla tarkemmat määräykset Verohallinnolla olevien tietojen luovuttamisen ja tallentamisen ajankohdasta, tavasta ja muusta menettelystä tietojen luovuttamiseksi kuolinpesän palvelualustalle.

Laissa kuolinpesän palvelualustasta (4 §) säädettäisiin kuolinpesän ilmoittajan antaman vakuutuksen ja uskottujen miesten todistuksen antamismahdollisuudesta kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa. Verohallinto voisi antaa tarkemmat määräykset siitä, millä tavoin vakuutus ja todistus voitaisiin antaa muulla tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla kuin kehittyneellä sähköisellä allekirjoituksella.

9 Voimaantulo

Lakien ehdotetaan tulevan voimaan 1.2.2027.

Lakia kuolinpesän osakasrekisteristä sovellettaisiin tapauksiin, joissa perittävä on kuollut tai tuomioistuimen päätöksellä julistettu kuolleeksi lain tultua voimaan. Ehdotetun perintökaaren 20 luvun muuttamista koskevan siirtymäsäännöksen mukaan, jos perittävä on kuollut tai julistettu kuolleeksi ennen lain voimaantuloa, sovellettaisiin lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Tarkentavia siirtymäsäännöksiä ehdotetaan myös muihin lainsäädäntökokonaisuudessa ehdotettuihin lakeihin.

Lakiin perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta ehdotetaan siirtymäsäännöstä. Jos perintö- tai lahjaverovelvollisuus on alkanut ennen lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä. Siirtymäsäännöstä on avattu säännöskohtaisissa perusteluissa.

10 Toimeenpano ja seuranta

Säännösten toimivuutta seurataan osana lain toimeenpanosta vastaavien viranomaisten ohjausta. Lisäksi säännösten toimivuutta seurataan osana sidosryhmien ja viranomaisten välistä yhteistyötä.

Valtiovarainministeriön ehdotetaan lisäksi selvittävän yhteistyössä oikeusministeriön kanssa tarkemmin säännösten vaikutuksia ja toimivuutta viimeistään kahden vuoden kuluttua niiden voimaantulosta. Keskeistä olisi arvioida sääntelyratkaisujen toimivuutta suhteessa niiden pohjalta tuotettuihin palveluihin. Tämä olisi perusteltua, koska kyseessä on kokonaan uusi sähköisen asioinnin palvelukokonaisuus, johon kytkeytyy useita eri viranomaisia ja palveluntarjoajia.

Osana selvitystä tulisi kiinnittää huomiota erityisesti siihen, miten sääntelyllä tavoitellut vaikutukset ovat toteutuneet omaisten asioinnin sujuvoittamisen ja viranomaistoiminnan tehostamisen näkökulmista. Lisäksi tulisi seurata uudistuksen vaikutuksia hallintotuomioistuinten, Suomen evankelis-luterilaisen kirkon, Suomen ortodoksisen kirkon ja Kansallisarkiston toimintaan.

11 Suhde muihin esityksiin

11.1 Esityksen riippuvuus muista esityksistä

Eduskunnan käsiteltävä on parhaillaan hallituksen esitys arkistointilaiksi ja laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain muuttamisesta (HE 169/2025 vp), joilla on liittymä tähän esitykseen.

Evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallituksen mukaan kirkkolain 8 lukuun tarvittaisiin muutoksia, jotka täydentäisivät kuolinpesän osakasrekisteriä koskevaa lainsäädäntöehdotusta. Jos kevään 2026 kirkolliskokous tekee ehdotuksen kirkkolakia koskeviksi muutoksiksi, niistä annetaan erillinen hallituksen esitys syysistuntokaudella 2026. Mahdolliset kirkkolain muutokset osaltaan edistävät tässä esityksessä kuvattua toimintamallia, mutta tämän hallituksen esityksen lainsäädäntöehdotusten voimaantulo ei ole niistä riippuvainen. Kirkkolain muuttamiseksi mahdollisesti annettava hallituksen esitys voidaan käsitellä tästä esityksestä erillään.

Suomen ortodoksisen kirkon kirkolliskokous on marraskuussa 2025 ehdottanut ortodoksisesta kirkosta annettuun lakiin muutosta, jolla täydennettäisiin kuolinpesän osakasrekisteriä koskevaa lainsäädäntöehdotusta. Muutosehdotuksista annetaan erillinen hallituksen esitys todennäköisesti syysistuntokaudella 2026. Mahdolliset ortodoksisesta kirkosta annetun lain muutokset osaltaan edistävät tässä esityksessä kuvattua toimintamallia, mutta tämän hallituksen esityksen lainsäädäntöehdotusten voimaantulo ei ole niistä riippuvainen. Myös ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi annettava hallituksen esitys voidaan käsitellä erillään tästä esityksestä.

11.2 Suhde talousarvioesitykseen

Ehdotukset katetaan kehysten puitteissa eikä niillä ole liittymää valtion vuoden 2027 talousarvioesitykseen.

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

12.1 Yleistä

Mietinnössä ehdotetuilla esityksillä on liittymiä useaan eri perusoikeuteen. Vaikka lakiesityksellä ei velvoiteta ketään sähköisten palveluiden käyttämiseen, sillä on vaikutus kaikkien lain voimaantulon jälkeen muodostuvien kuolinpesien hallinnolliseen asiointiin Suomessa. Esityksellä pyrittäisiin merkittävään sähköisen asioinnin lisäämiseen ja siten viranomaistoiminnan tehostamiseen.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Perustuslain 10 §:n nojalla jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu ja henkilötietojen suojasta tulee säätää tarkemmin lailla. Lisäksi perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan

koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet tulee turvata lailla. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Perustuslain 120 §:ssä on otettu huomioon myös Ahvenanmaan maakunnan itsehallinto ja perustuslain 76 §:llä taataan evankelis-luterilaisen kirkon aloiteoikeus siltä osin, kun kyse on kirkkolakiin kohdistuvista uudistuksista. Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle ainoastaan perustuslain 124 §:n edellytysten täyttyessä.

12.2 Yhdenvertaisuus

Perustuslakivaliokunta on aiemmassa käytännössään suhtautunut varauksellisesti luonnollisten henkilöiden sähköiseen asiointiin velvoittamiseen Suomen perustuslain (731/1999) 6 §:ssä turvatun yhdenvertaisuuden ja 21 §:n oikeusturvaperusoikeuden näkökulmasta (PeVL 35/2010 vp, PeVL 5/2016 vp, PeVL 32/2018 vp ja PeVL 59/2025 vp). Myös ylimpien laillisuusvalvojien ratkaisukäytännössä on suhtauduttu kielteisesti sähköisen viranomaisasioinnin edellyttämiseen (esim. AOA 3911/4/11, 13.9.2012, AOA 2954/4/12, 28.5.2013, AOA 4653/4/14, 31.12.2015, OKV/429/1/2017, 18.6.2018). Sähköisen viranomaisasioinnin voimakas lisääntyminen yhteiskunnan yleisen digitalisoitumisen myötä antaa mahdollisuuden arvioida sähköistä asiointia koskevaa perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntöä osin uudenlaisissa yhteiskunnallisissa olosuhteissa.

Tämän ehdotuksen lähtökohtana ei kuitenkaan ole korostaa sähköisen asioinnin ensisijaisuutta tai velvoittavuutta, vaan sen tavoitteena on mahdollistaa sähköinen asiointi perintöasioissa nykyisen paperiasioinnin rinnalla. Kuten kuolinpesän palvelualustaa koskevan lakiehdotuksen 1 §:stä ja kuolinpesän osakasrekisteriä koskevan lakiehdotuksen 1 §:stä ilmenee, kuolinpesän osakkaat päättävät itse, asioivatko he sähköisesti kuolinpesän palvelualustalla vai paperilla.

Yhdenvertaisuus turvataan perustuslain 6 §:ssä. Yhdenvertaisuutta turvataan myös useissa kansainvälisissä ihmisoikeussopimuksissa, kuten Euroopan ihmisoikeussopimuksen (SopS 63/1999) 14 artiklassa sekä Yhdistyneiden Kansakuntien (YK) yleissopimuksessa vammaisten henkilöiden oikeuksista. Yleinen yhdenvertaisuuslauseke kohdistuu myös lainsäätäjään. Perustuslain 6 §:ssä turvattu yhdenvertaisuus ei kuitenkaan edellytä kaikkien ihmisten kaikissa suhteissa samanlaista kohtelua, elleivät asiaan vaikuttavat olosuhteet ole samanlaisia. Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vakiintuneesti todettu, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta voi johtua tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn (esim. PeVL 10/2024 vp, kohta 8), PeVL 102/2022 vp, kohta 5, PeVL 11/2012 vp, s. 2, PeVL 35/2010 vp, s. 2, PeVL 28/2009 vp, s. 2/II, PeVL 21/2007 vp, s. 2/I, PeVL 38/2006 vp, s. 2/I, PeVL 1/2006 vp, s.2/I). Erottelut eivät tällöinkään saa olla mielivaltaisia, eivätkä erot saa muodostua kohtuuttomiksi (ks. esim. PeVL 10/2024 vp, kappale 8, PeVL 57/2016 vp, s. 3, PeVL 37/2010 vp, s. 3/I, PeVM 11/2009 vp, s. 2).

Kuten osiossa 4.2.3.1 on tuotu esille, kaikista ikäryhmistä ikääntyneissä on eniten digitaidottomia henkilöitä. Esityksen tarkasteleminen perustuslain 6 §:n valossa on siten merkittävää ikääntyneiden henkilöiden kohdalla. Sähköisen asiointitavan voivat valita myös sellaiset kuolinpesät, joiden osakkaina on ikääntyneitä henkilöitä, joiden tosiasialliset kyvyt sähköisten palveluiden käyttöön ovat alhaiset tai joilla ei ole riittäviä laitteita palveluiden käyttämiseksi.

Perustuslain yleistä yhdenvertaisuussäännöstä täydentää 6 §:n 2 momentin syrjintäkielto, jonka mukaan ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan sukupuolen, iän, alkuperän, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Kiellettyjen syrjintäperusteiden lista ei ole tyhjentävä, vaan kiellettyihin erotteluperusteisiin kuuluvat myös muut henkilöön liittyvät syyt, kuten esimerkiksi yhteiskunnallinen asema, varallisuus, yhdistystoimintaan osallistuminen, perhesuhteet, raskaus, aviollinen syntyperä, sukupuolinen suuntautuminen ja asuinpaikka (HE 309/1993 vp, s. 44). Säännöksessä kielletään myös välillinen syrjintä eli sellaiset toimenpiteet, joiden vaikutukset tosiasiallisesti – vaikkakin vain välillisesti – johtaisivat syrjivään lopputulokseen (HE 309/1993 vp, s. 44, PeVL 4/2016 vp, PeVL 31/2014 vp). Syrjinnän käsillä oloa on arvioitava menettelyn tosiasiallisten seurausten kannalta (PeVL 4/2016 vp, s. 3, PeVL 28/2009 vp, s. 2).

Syrjintäkieltosäännöksellä ei ole kuitenkaan kielletty kaikenlaista erontekoa ihmisten välillä, vaikka erottelu perustuisi säännöksessä nimenomaan mainittuun syyhyn. Olennaista on, voidaanko erottelu perustella perusoikeusjärjestelmän kannalta hyväksyttävällä tavalla. Perustelulle asetettavat vaatimukset ovat erityisesti säännöksessä lueteltujen kiellettyjen erotteluperusteiden kohdalla kuitenkin korkeat (PeVL 39/2018 vp, PeVL 55/2016 vp). Hyväksyttävän perusteen on valiokunnan käytännössä edellytetty olevan asiallisessa ja kiinteässä yhteydessä lain tarkoitukseen (esim. PeVL 57/2016 vp, s. 3, PeVL 44/2010 vp, s. 5–6). Valiokunta on kiinnittänyt lisäksi huomiota valitun keinon oikeasuhtaisuuteen (PeVL 1/2017 vp, s. 3, PeVL 38/2006 vp, s. 3/II).

Perustuslakivaliokunta on aiemmassa käytännössään katsonut, että sähköisen asioinnin yksinomaisuudella on yhteys perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuussäännökseen, sillä sähköiset asiointivälineet eivät välttämättä ole tosiasiallisesti jokaisen saatavilla (PeVL 32/2018 vp, s.3). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota sähköisen asioinnin tosiasiallisiin mahdollisuuksiin myös oikeudenkäyntimaksujen porrastamista vireillepanotavan mukaan koskeneessa lausunnossaan (PeVL 35/2010 vp, s. 2/II). Valiokunnan mukaan sääntely ei ollut valtiosääntöoikeudellisesti ongelmallista edellyttäen muun muassa, että asian vireillepano oli mahdollista myös muulla tavoin kuin toimittamalla tiedot suoraan käräjäoikeuden tietojärjestelmään. Perustuslakivaliokunta on lisäksi antanut aiemmassa käytännössään valtiosääntöoikeudellista merkitystä sille, että sähköisen asiointitilin käyttö (nykyisin Suomi.fi-viestit) ulosottomenettelyssä tai muiden sähköisten tiedoksiantojen vastaanottamisessa ei ole ollut luonnolliselle henkilölle pakollista (PeVL 5/2016 vp, s. 2, PeVL 59/2025 vp, s. 3). Ehdotetulla sääntelyllä luodaan mahdollisuus sähköiseen asiointiin kuolinpesän osakkaille, osakkaiden valitsemalle kuolinpesän ilmoittajalle ja edellä mainittujen puolesta toimiville edunvalvojille tai toimitsijoille. Jatkossa kuolinpesä voi päättää itse, asioiko se sähköisesti vai paperilla. Ehdotetun sääntelyn tavoitteena on helpottaa kuolinpesän asiointia nykyisestä luomalla sähköinen toimintavaihtoehto. Sähköisen toimintamahdollisuuden lisäksi ehdotukset on tehty ottaen huomioon myös se, että sähköinen asiointi ei ole kaikille mahdollinen tai mieluinen tapa asioida. Ehdotukset mahdollistavat tästä syystä edelleen myös paperisen asioinnin. Vaikka valtaosa ehdotuksista on luotu helpottamaan nimenomaan sähköisesti asioivia, osa ehdotuksista helpottaa myös paperilla asioivia. Esimerkkinä tästä on kuolinpesän osakasrekisterin perustaminen, josta keskitetysti tulostettava ote kuolinpesän osakkaista korvaa nykyisen sukuselvityksen myös paperilla asioiville. Käytännössä kuolinpesissä, joissa on ikääntyneitä tai muita henkilöitä, joiden digitaidot ovat matalat tai madaltuneet, korostuu kuolinpesän yhteishallinnossa muiden osakkaiden velvollisuus huolehtia sähköisesti tarjottavien tietojen antamisesta ja sähköisesti hoidettavien asioiden edistämisestä kertomisesta yhdenvertaisesti kaikille osakkaille. Kuolinpesällä ei ole käyttövelvoitetta sähköiseen asiointiin, minkä vuoksi kuolinpesä voi myös keskeyttää sähköisen asioinnin esimerkiksi tilanteessa, jossa tieto ei kulje yhdenvertaisesti kaikille osakkaille. Osakkaalla on myös oikeus hakea kuolinpesän

luovuttamista pesänselvittäjän hallintoon. Nämä seikat huomioiden esitetyn sääntelyn arvioidaan täyttävän perustuslain 6 §:ssä asetetut edellytykset.

YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen tarkoituksena on edistää, suojella ja taata kaikille vammaisille henkilöille täysimääräisesti ja yhdenvertaisesti kaikki ihmisoikeudet ja perusvapaudet sekä edistää vammaisten henkilöiden synnynnäisen arvon kunnioittamista. Vammaissopimuksen tarkoituksena on kattaa vammaisuuden käsite mahdollisimman laajalti sekä ottaa huomioon mahdolliset yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset. Sopimuksen 1–9 artiklat sisältävät määräykset sopimuksen tarkoituksesta, yleisistä periaatteista ja velvoitteista, tasa-arvosta ja yhdenvertaisuudesta, vammaisista naisista ja lapsista, tietoisuuden lisäämisestä ja esteettömyydestä sekä sopimusta koskevien käsitteiden määritelmät. Nämä artiklat on otettava huomioon läpileikkaavasti kaikkia muita artikloja sovellettaessa. Osallisuus, syrjintäkielto, esteettömyys ja saavutettavuus ovat yleissopimuksen johtavia periaatteita. Sopimuksen 3 artiklan periaatteita ovat muun muassa itsemääräämisoikeus, syrjimättömyys, osallisuus ja yhdenvertaisuus. Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean yleiskommentin nro 6:n (2018) 13 kohdan mukaan sopimuksen yhdenvertaisuutta koskevassa 5 artiklassa kielletään sekä oikeudellinen että tosiasiallinen syrjintä kaikilla säännellyillä ja julkisen viranomaisen suojelemilla aloilla.

Yleissopimuksen 5 artiklan lisäksi 12 artiklassa on turvattu vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuus lain edessä. Artiklan määräys edellyttää viranomaiselta myös erityisiä toimia vammaisen henkilön oman mielipiteen selvittämisessä ja sen huomioimisessa palvelua tai etuutta koskevassa päätöksenteossa. Sopimuksen 13 artiklan mukaan sopimuspuolten tulee varmistaa vammaisille henkilöille oikeussuojan tehokas saavutettavuus yhdenvertaisesti muiden kanssa muun muassa järjestämällä menettelyllisiä ja ikään perustuvia mukautuksia sekä helpottaakseen heidän tehokasta suoraa ja välillistä osallistumistaan oikeudellisiin menettelyihin. Yleissopimuksen määräykset edellyttävät myös viranomaisten sähköisten palvelujen saavutettavuutta. Sopimuksen 9 artiklan 1 kohdan b alakohdassa sekä 2 kohdan h alakohdassa korostetaan sähköisten palvelujen saavutettavuutta ja edellytetään asianmukaisia toimia saavutettavuuden varmistamiseksi. Lisäksi sopimuksen 19 artiklassa on turvattu vammaisten henkilöiden oikeus itsenäiseen elämään ja osallisuuteen yhteisössä.

Esityksessä ehdotettujen kuolinpesän sähköisten asiointimahdollisuuksien voidaan katsoa soveltuvan joillekin vammaisille henkilöille hyvin. Esimerkiksi liikkumistukivälineen avulla liikkuville sähköinen asiointi voi sopia paperilla tapahtuvaa asiointia paremmin. Voidaan kuitenkin arvioida, että joillakin vammaisilla henkilöillä valmiudet sähköiseen asiointiin ovat alemmat, minkä vuoksi esityksessä ehdotetut sähköiset toimintatavat eivät sovi heille. Esityksessä vammaisten yhdenvertaista kohtelua turvattaisiin erityisesti sillä, että kuolinpesä voi itse päättää, ottaako se käyttöönsä sähköisen asiointitavan vai asioiko se paperilla. Kuolinpesä voi myös hoitaa osan asioinnista sähköisesti ja osan paperilla tai keskeyttää sähköisen asioinnin ja siirtyä asioimaan paperilla. Kuolinpesän palvelualustan palvelusuunnittelulla voidaan lisäksi parantaa vammaisten henkilöiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia sähköisten palveluiden käyttöönottamiseksi. Kuolinpesissä voidaan ennakoida olevan osakkaita, jotka kykenevät käyttämään sähköisiä palveluita sekä osakkaita, jotka eivät kykene käyttämään sähköisiä palveluita. Näissä tilanteissa korostuu kuolinpesän asioiden hoitamisen läpinäkyvyyden turvaaminen yhdenvertaisesti kaikille osakkaille. Edellä mainituilla perusteluilla sääntelyn arvioidaan täyttävän yleissopimuksen määräysten asettamat vaatimukset.

Osakasrekisterin käytöstä perittävät asiakasmaksut eivät tämänhetkisten arvioiden mukaan suuruusluokaltaan eroa toisistaan sähköisesti ja paperilla asioivien välillä. Maksun määräytymiseen sovellettava valtion maksuperustelaki edellyttää, että julkisoikeudellisesta

suoritteesta valtiolle perittävän maksun suuruuden tulee vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää (omakustannusarvo). Vaikka paperilla asioivien osalta voidaan valtion maksuperustelain nojalla perustella se, että asiakasmaksuun lisätään tietyn suuruinen asiointi- ja postituslisä, kokonaishintojen ero jäisi tällaisen mahdollisen lisän perimisestä niin pieneksi, että se ei muodostaisi merkittävää tai perusteetonta kustannuseroa sähköisesti ja paperilla asioivien välillä.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 35 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon kuolinpesän osakasrekisteriin luovuttamista tiedoista perittävistä maksuista. Kirkollisista väestörekistereistä tietojen luovuttaminen kuolinpesän osakasrekisteriin olisi kirkoille lainsäädäntöön perustuva ja väestökirjanpitoon liittyvä yhteiskunnallinen tehtävä. Tämän vuoksi myös kirkkojen perimien maksujen perusteiden tulisi ehdotetun 35 §:n mukaan olla samat kaikille kuolinpesille riippumatta siitä, onko perittävä ollut seurakunnan jäsen. Säännöksellä pyrittäisiin turvaamaan kuolinpesien yhdenvertaisuus perustuslain 6 §:n mukaisesti. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan PeVL 71/2002 vp. arvioinut hallituksen esitystä hautaustoimilaiksi, joka on sisältänyt rakenteeltaan tältä osin vastaavan säännösehdotuksen evankelis-luterilaisen kirkon seurakunnan tai seurakuntayhtymän oikeudesta periä hautaustoimesta perittäviä maksuja.

12.3 Oikeusturva ja hyvä hallinto

Perustuslain 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Käsittelyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. Lisäksi oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin on turvattu myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen 6 artiklassa ja YK:n kansalaisoikeuksia ja poliittisia oikeuksia koskevan yleissopimuksen (SopS 8/1976) 14 artiklassa.

Perustuslain 21 §:n säännöstä tulee lukea kokonaisuutena (HE 309/1993 vp, s. 72). Säännöksessä luetellaan hyvän hallinnon ja oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin tärkeimmät osa-alueet eli käsittelyn julkisuus, oikeus tulla kuulluksi, oikeus saada perusteltu päätös sekä oikeus hakea muutosta. Luetteloa ei ole tarkoitettu tyhjentäväksi (PeVL 43/2021 vp, kohta 2). Vaatimus virkatoiminnan puolueettomuudesta samoin kuin hallintolaissa säädetty palveluperiaate voidaan liittää asianmukaisen käsittelyn vaatimukseen. Hallintolain 7 §:n 1 momentin palveluperiaatteen mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti. Lainsäädännöllä ei saa vaarantaa kenenkään oikeusturvaa (PeVL 5/2016 vp, s. 3). Perustuslain 21 §:n säännökset eivät kuitenkaan estä säätämällä lailla vähäisiä poikkeuksia niissä turvattuihin oikeuksiin, kunhan tällaiset poikkeukset eivät muuta kulloinkin kyseessä olevan oikeusturvatakeen asemaa pääsääntönä eivätkä yksittäistapauksessa vaaranna yksilön oikeusturvaa (HE 309/1993 vp, s. 74 ja esim. PeVL 43/2012 vp, kohta 2, PeVL 39/2014 vp, s. 2).

Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Laista tulisi yksiselitteisesti ilmetä verovelvollisuuden piiri, ja lain säännösten tulisi myös olla sillä tavoin tarkkoja, että lakia soveltavien viranomaisten harkinta veroa määrättäessä olisi sidottua harkintaa. Lisäksi verolaissa edellytettäisiin säädettäväksi, miten

verovelvollinen voi saada oikeusturvaa hakemalla muutosta verotuspäätökseen (HE 1/1998 vp, s. 134).

Ehdotetun kuolinpesän osakasrekisterin perustiedot muodostettaisiin automaattista päättelylogiikkaa hyödyntämällä. Automaattiseen päätöksentekoon on hallintolain 53 f §:n mukaan liitettävä mahdollisuus vaatia oikaisua. Myös muihin esityksessä tarkoitettuihin viranomaisratkaisuihin voidaan vaatia oikaisua ja pääsääntöisesti hakea myös muutosta. Ehdotukseen sisältyy kahden voimassaolevan valituskiellon säilyttäminen. Ensimmäinen liittyy kuolinpesän osakasluettelon vahvistamispäätöksiin, jotka tehdään Digi- ja väestötietovirastossa. Toinen liittyy perukirjan toimittamista koskeviin lisäaikapäätöksiin, jotka tehdään Verohallinnossa. Molemmissa tapauksissa päätökset tekevä viranomainen ei tee asiassa lopullista asiaratkaisua. Asia voidaan saattaa ratkaistavaksi joko pesänjakaja- tai tuomioistuinmenettelyssä (ratkaisu kuolinpesän osakaspiiristä), kun taas perunkirjoituksen toimittamisen lisäaikaa koskevan ratkaisun vaikutukset ratkaistaan perintöverotuksen toimittamisen yhteydessä. Ehdotuksella ei kavenneta kuolinpesän osakkaiden tai muiden oikeutettujen tahojen mahdollisuutta hakea perintökaaren 19 luvussa tarkoitettua pesänselvittäjää tai perintökaaren 23 luvussa tarkoitettua pesänjakajaa taikka muitakaan voimassa olevaan lainsäädäntöön sisältyviä oikeusturvatakeita.

Verohallinto ja Digi- ja väestötietovirasto vastaavat hallintolain mukaisista neuvontavelvoitteistaan tehtäväjakonsa mukaisesti. Samalla esimerkiksi evankelis-luterilaisen kirkon neuvonnan määrän arvioidaan vähenevän.

Perustuslain 21 §:n mukaan kussakin asiassa toimivaltaisen viranomaisen tulee käydä ilmi laista. Kuolinpesän asioiden hoidon sujuvoittamiseksi kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 35 §:ään ehdotetaan säännöstä, joka mahdollistaisi asiakkaalle myös evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon kuolinpesän osakasrekisteriin luovuttamista tiedoista perittävien maksujen maksamisen yhdellä kertaa. Digi- ja väestötietovirasto voisi ehdotettavan säännöksen mukaan sopia kirkkojen kanssa niiden perimien maksujen vastaanottamisesta ja maksujen ja maksutietojen välittämisestä kirkoille. Digi- ja väestötietoviraston toimivalta avustaa kirkkojen maksujen perimisessä ja toimivallan suhde kirkkojen toimivaltaan ilmenisi täten täsmällisesti laista. Erityisesti evankelis-luterilaisen kirkon itsehallinnollisen aseman vuoksi on perusteltua mahdollistaa kirkkojen avustavien tehtävien siirtäminen Digi- ja väestötietovirastolle sopimuksella.

Kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 1 §:n mukaan Verohallinto vastaisi kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelun toteuttamisesta ja ylläpidosta palvelualustalla. Digi- ja väestötietovirasto vastaisi kuolinpesän osakasrekisterin yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä ja siten muutoin rekisterin toiminnallisuuksista kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 3 §:n mukaisesti. Verohallinnon ja Digi- ja väestötietoviraston toimivaltasuhteiden lähtökohdat kuolinpesän osakasrekisterin toiminnallisuuksien toteuttamiseksi ja ylläpitämiseksi ilmenisivät siten laista täsmällisesti.

Ehdotettu sääntely yleisestä perintöveroilmoituksesta perintö- ja lahjaverolaissa lähentyisi muita veroilmoituksen perusteella maksuunpantavia veroja koskevan verotusmenettelyä koskevaa sääntelyä. Ehdotetussa sääntelyssä pääasiallinen muutos on se, että perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot on annettava Verohallinnolle yleisessä perintöveroilmoituksessa, kun nykyisin perintöverotus toimitetaan pääsääntöisesti perukirjan perusteella. Ehdotetussa sääntelyssä olisi nykyistä kattavampia ja täsmällisempiä säännöksiä ilmoitettavista perintöverotusta varten tarpeellisista tiedoista ja muista ilmoittamismenettelyyn liittyvistä perusteista. Lain tasolla olisi yksilöity keskeiset ilmoittamisvelvollisuuden piirissä olevat perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot, ja lain tasolla olisi säännökset ilmoitettavien tietojen

perustumisesta perunkirjoitukseen tai muutoin ennen yleisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneisiin tietoihin sekä kuolinpesän ilmoittajan ja uskottujen miesten sekä kuolinpesän osakkaiden ja muiden verovelvollisten roolista yleisen perintöveroilmoituksen tietojen suhteen. Laintasoisessa sääntelyssä säädettäisiin tarkemmin myös kuolinpesän tilaan nähden epäselvän asian ilmoittamisen perusteista ja ilmoittamismenettelystä perintöverotuksen perusteiden muuttuessa perintöverotuksen toimittamisen jälkeen.

Kun perintöverotuksen ilmoittamismenettelystä säädettäisiin nykyistä täsmällisemmin ja tarkkarajaisemmin, voidaan ehdotetun sääntelyn katsoa edistävän ilmoittamisen ja verotuksen toimittamisen oikeellisuutta. Ehdotetun sääntelyn mahdollistama määrämuotoinen ja rakenteinen veroilmoitus täyttöohjeineen sekä Verohallinnon toimivaltansa rajoissa antama palvelu ja neuvonta edistäisivät myös ilmoittamisen oikeellisuutta ja hallinnon palvelu- ja neuvontaperiaatteen toteutumista. Ehdotetun sääntelyn voidaan arvioida edistävän verovelvollisten oikeusturvaa ja hyvää hallintoa verotuksen toimittamisen yhteydessä.

12.4 Yksityiselämän ja henkilötietojen suoja

12.4.1 Kansallisen liikkumavaran käyttö

Esitys on merkityksellinen EU:n perusoikeuskirjan 8 artiklassa turvatun henkilötietojen suojan ja perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän suojan kannalta. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan lainsäätäjän liikkuma-alaa rajoittaa tämän säännöksen lisäksi se, että henkilötietojen suoja osittain sisältyy samassa momentissa turvatun yksityiselämän suojan piiriin (esim. PeVL 71/2014). Perustuslakivaliokunta on vakiintuneesti katsonut, että lainsäätäjän tulee turvata henkilötietojen suoja tavalla, jota voidaan pitää hyväksyttävänä perusoikeusjärjestelmän kokonaisuudessa (esim. PeVL 18/2012 vp, s. 2).

Perustuslakivaliokunta on pitänyt lähtökohtaisesti riittävänä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta, että sääntely täyttää tietosuoja-asetuksessa asetetut vaatimukset (ks. PeVL 14/ 2018 vp, s. 3–5, PeVL 15/2018 vp, PeVL 2/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on todennut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi ensisijaisesti taata tietosuoja-asetuksen ja kansallisen tietosuojaa koskevan yleislainsäädännön nojalla. Erityislainsäädännön käyttö tulisi rajata vain välttämättömään siten kuin tietosuoja-asetus antaa kansallista liikkumavaraa. (ks. esim. PeVL 2/2018 vp, s. 5 ja PeVL 14/2018 vp, s. 5). Kun harkitaan kansallisen liikkumavaran käyttöä, on otettava huomioon perus- ja ihmisoikeuksista seuraavat vaatimukset. Erityislainsäädännön tarpeellisuutta tulisi arvioida riskiperusteisen lähestymistavan mukaisesti eli mitä korkeampi riski henkilötietojen käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Perustuslakivaliokunta on korostanut myös sitä, että yksityiselämän ja henkilötietojen suojalla ei ole etusijaa muihin perusoikeuksiin nähden, vaan se tulee suhteuttaa toisiin perus- ja ihmisoikeuksiin sekä muihin painaviin yhteiskunnallisiin intresseihin. (PeVL 14/2018 vp s. 5–8).

Esityksellä perustettavaksi ehdotettavan kuolinpesän osakasrekisterin henkilötietojen käsittelyyn, mukaan lukien henkilötietojen tallentamiseen ja henkilötietojen luovuttamiseen kolmansille osapuolille ja viranomaisille, sovelletaan Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus). Esityksen mukaan kuolinpesän osakasrekisterin tietosuoja-asetuksen 26 artiklassa tarkoitettuja yhteisrekisterinpitäjiä olisivat Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto. Tietosuoja-asetuksen 26 artiklan 1 kohta edellyttää yhteisrekisterinpitäjyyttä koskevien vastuualueiden määrittelemistä läpinäkyvällä tavalla. Vastuualueiden määrittely voidaan tehdä jäsenvaltion lainsäädännössä. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään kiinnittänyt yhteisrekisterinpitäjyyttä

koskevan sääntelyn kohdalla huomiota siihen, että sääntelyn suhde viranomaisten toimivaltuuksien ja tiedonsaantioikeuksien lakiperustaisuuteen, henkilötietojen käsittelyn käyttötarkoitussidonnaisuuteen ja perustuslakivaliokunnan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä liittyvään vakiintuneeseen käytäntöön olisi perustuslain 10 §:n näkökulmasta riittävän selvä (PeVL 7/2019 vp, s. 7, ks. myös PeVL 43/2022 vp, s. 3) Yhteisrekisterinpitäjyydestä säädettäisiin lakiehdotuksen 3 §:ssä, jossa määriteltäisiin rekisterinpitäjien vastuualueet huomioiden tietosuoja-asetuksen 26 artiklan mukainen liikkumavara sekä edellä selostettu perustuslakivaliokunnan lausuntokäytäntö. Yhteisrekisterinpitäjien keskinäistä vastuunjakoa täsmennettäisiin osakasrekisterin tietojen luovuttamistehtävien osalta 30 §:ssä.

Henkilötietojen käsittelyyn kuolinpesän palvelualustalla sovellettaisiin yleistä tietosuoja-asetusta. Tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mukaan rekisterinpitäjä voidaan vahvistaa unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön mukaisesti, jos käsittelyn tarkoitukset määritellään unionin tai jäsenvaltioiden lainsäädännössä. Asiakirjojen säilytyspalvelun ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalle tallennettujen henkilötietojen rekisterinpitäjäksi vahvistettaisiin tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 7 kohdan mahdollistamalla tavalla kuolinpesän palvelualustasta ehdotettavan lain 2 §:ssä Verohallinto.

Tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan henkilötietoja tulee kerätä vain tiettyä, nimenomaista ja laillista tarkoitusta varten, eikä niitä saa käsitellä myöhemmin näiden tarkoitusten kanssa yhteen sopimattomalla tavalla. Henkilötietojen keräämiselle tulee siten olla perusteltu tarve. Tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan, kun henkilötietojen käsittely perustuu tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c tai e alakohtaan, henkilötietojen käsittelyn tarkoitus määritellään kyseisessä oikeusperusteessa. Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavien henkilötietojen tarkoitus on varmistaa kuolinpesän henkilöpiiriä koskevan ajantasaisen tiedon saatavuus osakkaiden ja kolmansien etujen ja oikeuksien turvaamista sekä viranomaistoimintaa varten. Tämä määriteltäisiin kuolinpesän osakasrekisteristä annettavaksi ehdotetun lain 2 §:ssä. Asiakirjojen säilytyspalvelu ja kuolinpesän palvelualustalla tarjottava perukirjan laatimismahdollisuus olisivat digitaalisia palveluita, joissa käsiteltävillä henkilötiedoilla olisi tarkoitus varmistaa kuolinpesän hallinnon ja selvittämisen sujuvoittaminen. Tämä määriteltäisiin kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 1 §:ssä.

Henkilötietojen käsittely tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla edellyttää, että käsittelylle on jokin tietosuoja-asetuksen tarkoittama oikeusperuste. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käsittelyn on arvioitu perustuvan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan henkilötietojen käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Myös perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalla tapahtuvan henkilötietojen käsittelyn on arvioitu perustuvan ensisijaisesti 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalla tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn liittyisi kuitenkin samanaikaisesti myös e alakohdassa tarkoitettua yleistä etua koskevan tehtävän suorittamista. Asiakirjojen säilytyspalvelun rekisterinpitäjän suorittaman henkilötietojen käsittelyn on arvioitu perustuvan yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohtaan. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaan käsittelyn perustasta on näissä tapauksissa säädettävä laissa. Tällainen sääntely voi koskea muun muassa käsittelyn lainmukaisuutta koskevia edellytyksiä, käsiteltävien tietojen tyyppiä, tietojen luovutusta, käyttötarkoitussidonnaisuutta ja käsittelytoimia koskevia säännöksiä. Tällaisen erityissääntelyn on täytettävä yleisen edun mukainen tavoite ja sen on oltava oikeasuhtainen sillä tavoiteltuun oikeutettuun päämäärään nähden.

Kuolinpesän osakasrekisterin tarkoituksena on helpottaa kuolinpesien hallintoa ja asioinnin järjestämistä ja sääntelyllä on siten katsottu olevan yleisen edun mukaisen tavoite. Kuolinpesän osakasrekisteriä koskevassa laissa säädettäisiin jäljempänä selostetusti rekisterissä käsiteltävistä tiedoista, tietojen luovuttamisesta sekä tietojen säilyttämisestä siten, että sääntely olisi oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

Asiakirjojen säilytyspalvelun ja kuolinpesän palvelualustalla tarjottavan perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimismahdollisuuden tarkoituksena on sujuvoittaa kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä. Asiakirjojen säilytyspalvelun ja perukirjan laatimisen kuolinpesän palvelualustalla mahdollistavalla kansallisella sääntelyllä on siten yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan edellyttämä yleisen edun mukainen tavoite. Laissa kuolinpesän palvelualustasta säädettäisiin asiakirjojen säilytyspalvelussa käsiteltävistä tiedoista, tietojen käyttöoikeuksista ja muista tietojen käsittelyyn sovellettavista rajoituksista sekä tietojen säilyttämisestä siten, että sääntely olisi oikeasuhtaista sillä tavoiteltuun päämäärään nähden.

12.4.2 Arkaluonteiset tiedot

Perustuslakivaliokunnan mielestä arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevaa sääntelyä on edelleen syytä arvioida myös aiemman sääntelyn lakitasoisuutta koskevan käytännön pohjalta (PeVL 14/2018 vp ja PeVL 15/2018 vp). Vaikka yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta kansallisessa lainsäädännössä tulee tietosuoja-asetuksen 9 artiklaan valitun erityisten henkilötietoryhmien käsitteen vuoksi välttää arkaluonteisten tietojen käsitteen käyttämistä sääntelyn selvyyden vuoksi (ks. myös PeVL 14/2018 vp), pitää perustuslakivaliokunta edelleen perusteltuna kuvata valtiosääntöisesti tiettyjä henkilötietoryhmiä nimenomaan arkaluonteisiksi (PeVL 15/2018 vp). Näillä tarkoitetaan laajempaa tietojoukkoa kuin vain tietosuoja-asetuksessa tarkoitettuja erityisiä henkilötietoryhmiä (ks. tältä osin myös esim. PeVL 17/2018 vp). Perustuslakivaliokunta on painottanut arkaluonteisten tietojen käsittelyn aiheuttamia uhkia. Valiokunnan mielestä arkaluonteisia tietoja sisältäviin laajoihin tietokantoihin liittyy tietoturvaan ja tietojen väärinkäyttöön liittyviä vakavia riskejä, jotka voivat viime kädessä muodostaa uhan henkilön identiteetille (ks. PeVL 15/2018 vp, myös 13/2016 vp, PeVL 14/2009 vp). Perustuslakivaliokunta on tämän johdosta kiinnittänyt erityistä huomiota siihen, että arkaluonteisten tietojen käsittely on syytä rajata täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään (PeVL 15/2018 vp).

Kuolinpesän osakasrekisterissä voitaisiin käsitellä tiettyjä arkaluonteisiksi tiedoksi katsottavia tietoja. Rekisterissä voitaisiin käsitellä sukupuolen vahvistamista koskevaa tietoa, laitosasumista koskevaa tietoa ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevaa tietoa, jos se on välttämätöntä osakkaita koskevien perustietojen muodostamiseksi. . Uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevat tiedot ovat tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Myös laitosasumista koskevan tiedon voidaan joissain yhteyksissä katsoa paljastavan arkaluonteista tietoa, esimerkiksi erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvaa tietoa henkilön terveydentilasta.

Erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyn kuolinpesän osakasrekisterissä on katsottu perustuvan yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohtaan, jonka mukaan erityisten henkilötietoryhmien käsittely on sallittua, kun käsittely on tarpeen tärkeää yleistä etua koskevasta syystä unionin oikeuden tai jäsenvaltion lainsäädännön nojalla edellyttäen että se on oikeasuhteinen tavoitteeseen nähden, siinä noudatetaan keskeisiltä osin oikeutta henkilötietojen suojaan ja siinä säädetään asianmukaisista käsittelyyn sovellettavista suojatoimista. Kuolinpesän osakasrekisterin tarkoituksena on helpottaa kuolinpesien hallintoa

ja asioinnin järjestämistä. Koska kuolinpesän osakkuus koskettaa miltei jokaista jossain elämän vaiheessa, on käsittelyn katsottu sen tarkoitus huomioiden tapahtuvan tärkeää yleistä etua koskevasta syystä.

Kuolinpesän osakasrekisterissä käsiteltävien arkaluonteisten tietojen, kuten erityisten henkilötietoryhmien käsittely olisi rajoitettu täsmällisellä ja tarkkarajaisella sääntelyllä välttämättömään. Laitosasumista koskevan tiedon ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevan tiedon käsittely olisi rajattu ainoastaan osakkaita koskevien perustietojen muodostamisen kannalta välttämättömään eikä kuolinpesän osakkaalla, pesän ilmoittajalla tai kuolinpesän yhteyshenkilöllä olisi pääsyä kyseisiin rekisterissä käsiteltäviin tietoihin. Laissa olisi lisäksi säädetty yksityiskohtaisesti tietojen oikeellisuuden varmistamisesta sekä tietojen säilyttämisajasta. Lain on siten katsottava sisältävän yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdan mukaiset asianmukaiset toimenpiteet rekisteröidyn perusoikeuksien ja etujen suojaamiseksi.

Kuolinpesän osakasrekisterissä voitaisiin käsitellä myös tietoa adoptiosta ja sukupuolen vahvistamista, joita perustuslakivaliokunta ei ole lausuntokäytännössään nimenomaisesti määritellyt arkaluoteisiksi tiedoiksi. Esityksessä on kuitenkin otettu väestötietojärjestelmän kohdalla omaksuttu lähestymistapa, jossa adoptiota (ks. HE 10/2019 vp, s. 81) ja sukupuolen vahvistamista (HE 189/2022 vp, s. 100) koskevien tietojen on katsottu rinnastuvan arkaluonteisiin tietoihin. Adoptiota koskevan tiedon luovuttamista käsitellään tarkemmin tietojen luovuttamista koskevissa säätämisjärjestysperusteluissa.

Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettaisiin myös henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamista ja edunvalvontaa koskeva tieto. Vaikka tiedon taustalla on pääsääntöisesti päämiehen toimintakelpoisuuden heikentyminen tai terveydentilaan liittyvät syyt, tietoa ei sinällään ole erikseen määritelty arkaluonteiseksi tiedoksi. Kyseisen tiedon osalta on otettu väestötietojärjestelmää vastaavasti lähestymistapa (ks. HE 10/2019 vp, s. 81), jossa tiedon ei ole katsottu suoraan ilmaisevan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisiin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvaa tietoa.

12.4.3 Tietojen luovuttaminen ja tiedonsaantioikeudet

12.4.3.1 Kuolinpesän osakasrekisteri

Suurin osa kuolinpesän osakasrekisterin sisältämistä ja rekisteristä luovutettavista tiedoista olisi julkisia eikä rekisteriä koskevaan lakiin sisältyisi julkisuuslaissa tarkoitettuja salassapitosäännöksiä. Rekisteriin sisältyvien julkisten henkilötietojen julkisuutta rajoittaisi kuitenkin lakiin esitettävät henkilötietojen luovutusta koskevat rajoitukset, joilla poikettaisiin julkisuuslain tiedon luovuttamista koskevasta sääntelystä.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 17 §:ssä säädettäisiin tietojen luovuttamisen yleisistä edellytyksistä, joiden mukaan poiketen siitä, mitä julkisuuslaissa säädetään tiedon luovuttamisesta, kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuja tietoja voidaan luovuttaa, jos kyseisessä laissa säädetyt edellytykset tietojen luovuttamiselle täyttyvät. Luovutettaessa kuolinpesän osakasrekisterin tietoja lakiin esitettäviin käyttötarkoituksiin olisi lisäksi varmistettava, että vastaanottajalla on oikeus käsitellä tietoja tietosuojasääntelyn perusteella. Tietoja ei kuitenkaan saisi luovuttaa, jos luovuttamisen tai luovutuksen saajan toiminnan voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta. Esitettävässä sääntelyssä olisi kyse tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 3 kohdan mukaiseen liikkumavaraan

perustuvasta sääntelystä, jolla voidaan täsmentää muun muassa tarkoituksia, joihin henkilötietoja voidaan luovuttaa sekä käyttötarkoitussidonnaisuutta.

Käyttötarkoituksista, joihin rekisterissä käsiteltäviä julkisia henkilötietoja voitaisiin luovuttaa, säädettäisiin lain 18 §:n 2 momentissa, 19–23 §:ssä sekä 25 §:ssä. Kyseiset luovutusrajoitussäännökset edellyttäisivät pääsääntöisesti, että tieto on tarpeellinen siihen käyttötarkoitukseen, johon se luovutetaan. Tästä poikkeuksen muodostavat säännösehdotukset, joissa luovutettava tietosisältö on rajattu tiettyihin säännöksessä yksilöityihin tietoihin. Näihin säännöksiin lukeutuisivat 18 §:n 2 momentti, jonka mukaan Valtiokonttorille voidaan luovuttaa tieto kuolinpesästä, jossa perustietojen mukaan ei ole lakimääräisiä perillisiä, 19 §:n 1 momentin 1 kohta, jonka mukaan rekisteristä voitaisiin luovuttaa laissa säädetyt tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkennetut tiedot viranomaistehtäviä varten sekä 22 §:n 2 momentti, jossa säädettäisiin kuolinpesän yhteyshenkilön nimi- ja yhteystietojen luovuttamisesta suoramarkkinointiin, ellei väestötietojärjestelmään ole merkitty kieltoa luovuttaa tietoja suoramarkkinointia varten. Lisäksi 23 §:n 1 momentin mukaan kuolinpesän osakasrekisteristä saisi yksilöidyn tietopyynnön perusteella luovuttaa tiedot kuolinpesän yhteyshenkilön nimestä ja tämän yhteystiedoista.

Kuolinpesän osakasrekisteriä koskevassa laissa olisi huomioitu yhteisrekisterinpitäjyyttä koskeva perustuslakivaliokunnan näkemys siitä, että sääntelystä tulisi 12 §:n 2 momentissa turvatun julkisuusperiaatteen ja perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetyn julkisen vallan käytön lakiperustaisuuden vaatimuksen johdosta selkeästi käydä ilmi tiedon luovuttamiseen toimivaltainen viranomainen (PeVL 7/2019 vp, s. 6). Lain 30 §:ssä olisi säädetty yhteisrekisterinpitoon esitettävien tietojen luovuttamiseen liittyvästä toimivaltajaosta Digi- ja väestötietoviraston sekä Ahvenanmaan valtionviraston välillä.

Lakiehdotuksiin sisältyy myös viranomaisten salassa pidettävien tietojen luovuttamista ja tiedonsaantioikeuksia koskevaa sääntelyä. Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten tiedonsaantioikeus sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 17/2016 vp, s. 2—3 ja siinä viitatut lausunnot). Valiokunta on antanut erityistä merkitystä luovutettavien tietojen luonteelle arkaluonteisina tietoina arvioidessaan täsmällisyyttä ja sisältöä. Erityisesti tilanteessa, jossa ehdotetut säännökset tietojen luovutuksesta ovat kohdistuneet myös arkaluonteisiin tietoihin, on tavallisen lain säätämisjärjestyksen käyttämisen edellytyksenä ollut sääntelyn täsmentäminen selostetun perustuslakivaliokunnan viranomaisten tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä koskevan käytännön mukaiseksi (ks. esim. PeVL 15/2018 vp, s. 39).

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 4 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi rekisterinpitäjän oikeudesta luovuttaa tietoja muille viranomaisille osakkaita koskevien perustietojen muodostamista varten. Säännös kattaisi tietojen luovuttamisen evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä Kansallisarkistolle siltä osin kuin luovutettavat tiedot ovat välttämättömiä perustietojen muodostamista varten. Säännös kattaisi siinä määritellyn käyttötarkoituksen kannalta välttämättömien tietojen oma-aloitteisen ja pyynnöstä tapahtuvan tietojen luovuttamisen. Luovutettavia tietoja sekä niiden välttämättömyyttä on perusteltu esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 6 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi rekisterinpitäjän tiedonsaantioikeudesta muilta viranomaisilta. Rekisterinpitäjällä olisi oikeus saada tietyiltä muilta viranomaisilta välttämättömät tiedot kuolinpesän osakkaita koskevien tietojen muodostamiseksi sekä näiden tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi ja ylläpitämiseksi. Tiedonsaantioikeus kohdistuisi säännöksessä määriteltyihin viranomaisiin, joita olisivat tuomioistuimet, Suomen evankelis-luterilainen kirkko ja Suomen ortodoksinen kirkko, Kansallisarkisto, Verohallinto, ulosottoviranomainen, ulkomaalaishallinnon viranomaiset ja ulkoasiainministeriö sekä sen toimintayksiköt. Oikeus olisi lisäksi rajattu säännöksessä määritellyn käyttötarkoituksen kannalta välttämättömiin tietoihin, joiden käsittelyn välttämättömyyttä on perusteltu yksityiskohtaisemmin esityksen säännöskohtaisissa perusteluissa.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 7 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi rekisterinpitäjän muusta tiedonsaantioikeudesta, jonka nojalla rekisterinpitäjällä olisi oikeus saada luonnollisilta henkilöiltä ja yrityksiltä, muilta yhteisöiltä ja säätiöiltä välttämättömät tiedot rekisterin tietojen ylläpitoa ja muuta käsittelyä koskevien tehtävien hoitamista varten. Säännös täydentäisi rekisterinpitäjän 6 §:n mukaista tiedonsaantioikeutta säätämällä rekisterinpitäjälle oikeuden saada tiedot, jotka olisivat välttämättömiä 5 §:n mukaisten kuolinpesän osakasrekisterin tietojen täydentämiseksi. Rekisterinpitäjän tiedonsaantioikeuksia koskevien säännösten ehdottaminen on katsottu välttämättömäksi, sillä rekisterinpitäjän voi olla joissakin tilanteissa tarve saada rekisterin ylläpitämiseksi tietoja, jotka ovat salassa pidettäviä julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 alakohdan nojalla. Säännöksiin esitettävien rajausten, jotka koskevat tiedonsaantioikeuden kohteena olevia tahoja sekä tiedonsaantioikeuksien kohteena olevia tietoja, johdosta ehdotettavien säännösten on katsottu olevan perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaisia.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 18 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että osakkaalla, pesän ilmoittajalla ja kuolinpesän yhteyshenkilöllä olisi oikeus saada salassapitosääntelyn estämättä kaikki sitä kuolinpesää koskevat osakasrekisteriin tallennetut tiedot, jonka henkilöpiiriin he kuuluvat, 24 §:n mukaisia tietoja lukuun ottamatta. Säännökseen sisältyvässä 24 §:ää koskevassa poikkeuksessa olisi kyse turvakiellon alaisesta sekä sukupuolen vahvistamista, laitosasumista ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevista tiedoista. Tiedonsaantioikeuden ulottamista kyseisiin tietoihin ei ole pidetty tietojen luonne huomioiden välttämättömänä. Rekisteriin tallennettaviin tietoihin lukeutuu kuitenkin julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 32 alakohdan nojalla salassa pidettävä tieto adoptiosta, minkä vuoksi olisi säädettävä tiedonsaantioikeudesta salassapitosääntelyn estämättä. Tiedonsaantiin oikeutetuilla tahoilla on jo kuolinpesän asioiden hoitoon liittyvän asemansa vuoksi sellainen välttämätön tarve saada tiedot esimerkiksi adoptiolapsen yksilöintiä varten taikka hänen henkilö- ja perheoikeudellisen asemansa selvittämistä varten, että salassa pidettävään tietosisältöön ulottuvaa tiedonsaantioikeus on katsottu välttämättömäksi.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 25 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettua tietoa adoptiosta ja siitä, kuka on adoptiolapsen aikaisempi vanhempi, voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä 18 §:ssä lueteltujen tahojen lisäksi vain, jos tietojen luovutus täyttää väestötietolain 38 §:ssä luetellut edellytykset. Pykälässä säädettäisiin tyhjentävästi millä edellytyksillä ja kenelle kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuja tietoja adoptiosta ja siitä, kuka on adoptiolapsen aikaisempi vanhempi, voidaan luovuttaa. Koska säännös muodostaisi poikkeuksen salassapitosääntelyyn, sen soveltamisala olisi tarkoitettu suppeaksi.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 33 §:ssä ehdotetaan säädettäväksi Digi- ja väestötietoviraston oikeudesta saada kuolinpesän osakasrekisteristä luovutettujen tietojen

käyttäjältä tietojen käytön ja suojauksen seurantaa ja valvontaa varten välttämättömiä tietoja. Säännös täydentäisi ehdotettavan 28 §:n mukaista oikeutta vaatia tietyissä tilanteissa tietojen luovuttamista haettaessa selvityksiä siitä, miten luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Tiedonsaantioikeus kohdistuisi kuolinpesän osakasrekisteristä luovutettuja tietoja käsitteleviin tahoihin ja oikeus olisi rajattu valvonnan suorittamiseksi välttämättömiin tietoihin, joten sen on katsottu täyttävän perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön mukaiset edellytykset.

12.4.3.2 Kuolinpesän palvelualustalle luovutettavat Verohallinnon tiedot

Perintö- ja lahjaverolain 26 §:ssä säädettäisiin Verohallinnon tehtävästä luovuttaa ja tallentaa perinnönjättäjän kuolinpesän palvelualustalle Verohallinnolla olevista perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten tarpeellisista tiedoista. Salassapitosäännösten estämättä Verohallinto luovuttaisi Verohallinnolla olevat perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten tarpeelliset tiedot perinnönjättäjän kuolinpesän varoista, veloista ja muista 25 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista. Tiedoissa on kyse Verohallinnon hallussa olevista salassa pidettävistä perinnönjättäjän kuolinpesän verotustiedoista, joita kuolinpesällä on oikeus saada viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain mukaisen asianosaisen tiedonsaantioikeuden nojalla. Asianosaisen tiedonsaantioikeuden lisäksi esimerkiksi kuolinpesän osakas ja leski ovat oikeutettuja saamaan pesän selvittämiseksi tarpeellisia tietoja verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 13 §:n nojalla. Ehdotettu sääntely täydentäisi voimassa olevia tiedonsaantioikeuksia.

Ehdotettu sääntely ei koske kuolinpesän osakasrekisteristä saatavia tietoja. Niiden luovuttaminen ja tallentaminen kuolinpesän palvelualustalle määräytyisi kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain mukaan. Lisäksi Verohallinto voisi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ja tallentaa perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten tarpeellisia eloonjääneen puolison varoja ja velkoja koskevia tietoja kuolinpesän palvelualustalle vain, jos tämä pyytää luovuttamaan tiedot tai antaa tietojen luovuttamiseen nimenomaisen suostumuksensa. Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti sekä tietoisena siitä, mihin tarkoitukseen tietoja voidaan käyttää. Suostumuksen voi peruuttaa ilmoittamalla siitä Verohallinnolle siihen saakka, kunnes perintöveroilmoitus ja perukirja on annettu Verohallinnolle.

Ehdotetussa sääntelyssä on yksilöity perinnönjättäjän kuolinpesän ja eloonjääneen puolison varat ja velat luovutettavina tietotyyppeinä, ja ehdotetussa sääntelyssä on viitattu perinnönjättäjän kuolinpesän tietojen osalta myös perintö- ja lahjaverolain 25 §:n 1 momentissa lueteltuihin perintöverotuksessa tarpeellisiin tietotyyppeihin. Ehdotetun sääntelyn johdosta Verohallinto luovuttaisi perinnönjättäjän kuolinpesän palvelualustalle tyypillisesti varoja ja velkoja koskevia tietoja, mutta yksittäistapauksissa Verohallinnolla voi olla muitakin perintöverotuksessa tarpeellisia tietoja, kuten esimerkiksi perinnönjättäjän kuoleman perusteella suoritetuista henkivakuutuksen kuolintapauskorvauksista ja sellaisista aikaisemmin annetuista lahjoista, jotka on otettava huomioon määrättäessä perintöveroa perinnönjättäjän jälkeen.

Ehdotetussa sääntelyssä henkilötietojen käsittelyn oikeusperustana on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohta niin perinnönjättäjän kuolinpesän varoja, velkoja ja muita 25 §:n 1 momentissa tarkoitettujen tietojen kuin eloonjääneen puolison varoja ja velkoja koskevien tietojen osalta. Eloonjääneen puolison varoja ja velkoja koskevat tiedot ovat tarpeellisia perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten, sillä ne on merkittävä perinnönjättäjän perukirjaan perintökaaren 20 luvun 4 §:n mukaan, ja tiedot ovat myös

perintöveroilmoituksessa ilmoitettavia perintöverotuksessa tarpeellisia tietoja avio-oikeuden vaikuttaessa verovelvollisten perintöosuuksiin ja siten perintöveron määrään.

Ehdotetussa sääntelyssä eloonjääneen puolison suostumus toimisi suojatoimena tietoja luovutettaessa, ja sääntely olisi mahdollista antaa yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 2 ja 3 kohdan mukaisen kansallisen liikkumavaran puitteissa ottaen huomioon myös perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännöstä ilmenevät edellytykset suojatoimena toimivalle suostumukselle. Perustuslakivaliokunta on lausuntokäytännössään katsonut, että henkilötietojen käsittelyyn suojatoimena sovellettavasta suostumusta koskevasta sääntelystä olisi sisällyttävä säännökset suostumuksen antamisen ja sen peruuttamisen tavasta sekä suostumuksen aitouden ja vapaaseen tahtoon perustuvuuden varmistamisesta. Sääntelyssä on myös varmistettava suostumuksen perustuminen riittävään tietoon myös eri käyttötarkoitusten ja esimerkiksi tietojen luovutusten suhteen (PeVL 20/2020 vp, s. 8 ja PeVL 23/2020 vp, s. 4–5).

12.4.4 Tietojen säilyttäminen

Yksi tietosuoja-asetuksen 5 artiklan yleisistä käsittelyperiaatteista on säilytyksen rajoittaminen: henkilötietoja saa säilyttää vain niin kauan kuin se on tarpeen tietojen käyttötarkoituksen kannalta. Periaatetta on noudatettava kaikessa asetuksen soveltamisalaan kuuluvassa henkilötietojen käsittelyssä. Perustuslakivaliokunnan mukaan tietojen pysyvä säilyttäminen ei ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita (ks. PeVL 31/2017 vp, s. 5, PeVL 89/2022 vp, s. 6). Pysyvää säilyttämistä voi puoltaa esimerkiksi se, että tiedot ovat osin muuttumattomia tai hitaasti muuttuvia eikä niitä päivitetä pelkän ajan kulumisen vuoksi ja niiden pysyvä säilyttäminen on tarpeellista tehtävien hoitamiseksi (PeVL 54/2010 vp). Valiokunta on painottanut erityisesti arkaluonteisten tietojen säilytysajan rajaamista siihen, mikä on välttämätöntä sen tavoitteen saavuttamiseksi, jonka vuoksi tiedot on järjestelmään tallennettu (ks. esim. PeVL 31/2017 vp, s. 5, PeVL 13/2017 vp, s. 6). Valiokunta on esimerkiksi pitänyt viiden vuoden säilytysaikaa arkaluonteisten tietojen osalta pitkänä (PeVL 13/2017 vp).

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavaksi ehdotetun lain 16 §:ssä ehdotetaan tietojen säilytysajaksi 70 vuotta siitä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustaan on päättynyt kuolinpesän palvelualustasta annettavaksi ehdotetun lain 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Ehdotettuun sääntelyratkaisuun liittyy vahva kuolinpesän asioinnin sujuvoittamisen intressi. Kuolinpesän osakastietoja voidaan tarvita pitkään kuolinpesän jakamisen jälkeenkin. Kuolinpesän osakasrekisterissä olisi lisäksi pysyvästi säilytettävää perukirjaa laajemmat ja ajantasaisemmat osakastiedot. Henkilötietojen verrattain pitkän säilytysajan on siten arvioitu olevan tarpeellista ja välttämätöntä kuolinpesän mahdollisimman sujuvan sähköisen asioinnin varmistamiseksi.

Lakiin kuolinpesän palvelualustasta ehdotetun 8 §:n mukaan asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisi pääsääntöisesti poistettava vuoden kuluttua siitä, kun Verohallinto on vastaanottanut tiedon ja selvityksen kuolinpesän lakkaamisesta. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot olisi tarkoitettu kuolinpesän osakkaiden käyttöön kuolinpesän selvitysvaiheessa, jota kuolinpesän palvelualustalle toteutettavat digitaaliset palvelut olisi tarkoitettu sujuvoittamaan. Myös kuolinpesän osakkaiden oikeus käyttää palvelualustalla tarjottavia palveluita, kuten asiakirjojen säilytyspalvelua olisi tarkoitus päättyä samaan aikaan kun tiedot asiakirjojen säilytyspalvelusta poistetaan. Siten myös asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettavien tietojen säilytysaika on mitoitettu vastaamaan palveluiden pääasiallista tarkoitusta.

12.5 Kotirauha

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettava laki sisältäisi säännökset Digi- ja väestötietoviraston tarkastusoikeudesta. Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tarkastajalla olisi oikeus kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käytön ja suojauksen valvomiseksi toimittaa tarkastus. Tarkastus voitaisiin järjestää vain, kun se olisi valvonnan toteuttamiseksi välttämätöntä eli kun valvonnan toteuttamiseen ei tosiasiallisesti enää olisi käytettävissä muita tarkoitukseen soveltuvia keinoja. Tarkastajalla olisi oikeus tutkia salassapitosäännösten estämättä kuolinpesän osakasrekisteristä luovutettujen tietojen käsittelyssä käytetyt laitteet ja ohjelmistot. Tätä tarkoitusta varten tarkastajalla olisi oikeus päästä kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käyttäjän toimitiloihin, kun se olisi esimerkiksi tarkastuksen toimittamiseen liittyvien teknisten järjestelyiden vuoksi välttämätöntä. Perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaisen kotirauhaa koskevan perusoikeuden vuoksi Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tarkastajalla ei olisi oikeutta suorittaa tarkastusta pysyväisluonteiseen asumiseen käytettävissä tiloissa. Jos kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käyttäjän tietojen käsittelyyn käyttämät tekniset järjestelyt olisivat tällaisissa tiloissa, tietojen käyttäjän tulisi mahdollistaa Digi- ja väestötietoviraston valvonta muutoin tehokkaasti. Ehdotettu tarkastusoikeussäännös ei täten olisi ongelmallinen perustuslaissa turvatun kotirauhan kannalta.

12.6 Julkisuusperiaate

Laissa kuolinpesän palvelualustasta ehdotetaan säädettäväksi asiakirjojen säilytyspalvelusta, jossa kuolinpesät voisivat säilyttää kuolinpesän hallintoon ja selvittämiseen liittyviä tietoja. Laissa esitetään säädettäväksi, ettei asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja pidettäisi viranomaisen asiakirjoina.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut lausuntokäytännössään hallituksen esitystä, jonka mukaan työnhakuprofiilissa viranomaisen ylläpitämälle palvelualustalle talletettavat tiedot, kuten koulutus, työkokemus ja työtoiveet eivät olisi julkisuuslaissa tarkoitettuja viranomaisen asiakirjoja. Perustuslakivaliokunnan mukaan tämä olisi merkinnyt käytännössä, ettei perustuslain 12 §:n 2 momentissa säädettyä julkisuusperiaatetta sovellettaisi palvelualustalle talletettuihin tietoihin. Perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, että julkisuuslaissa viranomaisen asiakirjalla tarkoitetaan viranomaisen hallussa olevaa asiakirjaa, jonka viranomainen tai sen palveluksessa oleva on laatinut taikka joka on toimitettu viranomaiselle asian käsittelyä varten tai muuten sen toimialaan tai tehtäviin kuuluvassa asiassa. Esityksessä ehdotettu palvelualusta olisi viranomaisen ylläpitämä. Perustuslakivaliokunta katsoi, ettei ehdotettavasta työnhakuprofiilin tallettamistapaa koskevasta sääntelystäkään johtunut hyväksyttävää perustetta sille, etteivät työnhakuprofiilien tiedot kuuluisi julkisuusperiaatteen soveltamisalaan. (PeVL 14/2022 vp, 7 kohta) Toisaalta perustuslakivaliokunta on arvioinut kansalaisaloitelain yhteydessä oikeusministeriön ylläpitämässä verkkopalvelussa käsiteltävien kannatusilmoitusten julkisuutta. Perustuslakivaliokunta arvioi, että nimien keräämisvaiheessa, kun asian vireilletulo on vielä epävarmaa, nimiä ei saisi julkistaa. Vaikka nimiä siis kerättäisiin oikeusministeriön ylläpitämässä verkkopalvelussa, niiden ei katsottaisi olevan vielä keräämisvaiheessa viranomaisen hallussa. (PeVM 6/2011 vp.s.3)

Asiakirjojen säilytyspalvelun tarkoitus olisi kuolinpesän palvelualustasta annettavan lain 1 §:n mukaisesti mahdollistaa kuolinpesän hallinnon ja selvittämisen kannalta tarpeellisten tietojen säilyttäminen keskitetysti siten, että ne olisivat kaikkien kuolinpesän osakkaiden ja heidän valtuuttamiensa käytettävissä. Tietojen käyttötarkoitus asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuina olisi siis yksinomaan yksityinen. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ei pidettäisi viranomaisen asiakirjoina. Julkisuuslain mukaisen viranomaisen asiakirjan käsitettä koskevan poikkeuksen esittämiselle olisi perustuslakivaliokunnan edellyttämä

hyväksyttävä peruste. Poikkeuksessa olisi kyse siitä, etteivät asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettavat kuolinpesien yksityiseen käyttötarkoituksiin käsittelemät tiedot pelkästään viranomaisen tarjoamalle alustalle tallentamisen vuoksi kuuluisi julkisuusperiaatteen soveltamisalaan. Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettavien tietojen yksityisyyden varmistavilla säännösehdotuksilla ei siis kavennettaisi julkisuusperiaatetta, koska yksityisyydellä ei vaikutettaisi yksilön mahdollisuuksiin osallistua yhteiskunnan toimintaan tai valvoa viranomaistoimintaa.

12.7 Ahvenanmaan erityisasema

Perustuslain 120 §:n mukaan Ahvenanmaan maakunnalla on itsehallinto sen mukaan kuin Ahvenanmaan itsehallintolaissa (1144/1991 jäljempänä itsehallintolaki) erikseen säädetään.

Ahvenanmaan itsehallintolain 27 §:n 7 kohdan nojalla perintöä koskevat asiat kuuluvat valtakunnan lainsäädäntövallan alaan itsehallintolain 10 §:ssä säädetyin poikkeuksin. Itsehallintolain 10 §:ssä säädetty poikkeus soveltuu oikeuteen hankkia omistus- tai käyttöoikeuksin maakunnassa sijaitsevaa kiinteää tai siihen rinnastettavaa omaisuutta. Koska esitys koskee vain kuolinpesän selvittämistä ennen perinnönjakoa, ei itsehallintolain 10 §:ssä säädetty poikkeus Ahvenanmaan maakunnan toimivallasta sovellu esitykseen.

Myös verotuksen osalta esitys kuuluu itsehallintolain 27 §:n 36 kohdan mukaan valtakunnan lainsäädäntövallan alaan.

Valtakunnan lainsäädäntövaltaan kuuluvat itsehallintolain 29 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan myös väestökirjanpitoa koskevat asiat eikä lainsäädäntövaltaa ole väestökirjanpidon osalta siirretty maakunnalle. Myös tältä osin esitys kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

Esitykseen ei liity sellaisia osa-alueita, jotka kuuluisivat Ahvenanmaan maakunnan lainsäädäntövallan alle tai olisivat ristiriidassa perustuslain 120 §:ssä säädetyn Ahvenanmaan itsehallinnon kanssa.

12.8 Evankelis-luterilaisen kirkon erityisasema

Perustuslain 76 §:n 1 momentin mukaan kirkkolaissa säädetään evankelis-luterilaisen kirkon järjestysmuodosta ja hallinnosta. Pykälän 2 momentin mukaan kirkkolain säätämisjärjestyksestä ja kirkkolakia koskevasta aloiteoikeudesta on voimassa, mitä niistä mainitussa laissa erikseen säädetään. Voimassa olevan kirkkolain (652/2023) 1 luvun 5 §:n 1 momentin mukaan kirkolla on yksinoikeus ehdottaa kirkkolakia kaikesta, mikä koskee kirkon järjestysmuotoa ja hallintoa, sekä kirkkolain muuttamista ja kumoamista. Kirkon ehdotuksen tekee kirkolliskokous. Kirkkolain säätäminen tulee vireille eduskunnassa hallituksen esityksellä. Pykälän 2 momentin mukaan valtioneuvosto tai eduskunta voi kirkkolakiehdotusta käsitellessään oikaista sellaisen lainsäädäntöteknisen virheen, joka ei vaikuta kirkkolakiehdotuksen sisältöön. Kirkkolakiehdotuksen sisältöön vaikuttavasta lainsäädäntöteknisen virheen oikaisusta tulee pyytää 1 momentin mukainen ehdotus.

Perustuslain kirkkolakia koskevasta erityisestä lainsäätämisjärjestyksestä ei seuraa, että kirkkolakiin olisi mahdollista sisällyttää erityisen lainsäätämisjärjestyksen nojalla poikkeuksia perustuslaista tai Suomea velvoittavista kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista (PeVL 4/2020 vp, s. 6). Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota eduskunnan lainsäädäntövallan poikkeukselliseen rajoittuneisuuteen kirkkolain alaan kuuluvissa asioissa. Ilman nimenomaista valtuutusta eduskunnan ainoina vaihtoehtoina on kirkkolakiehdotuksen hyväksyminen sellaisenaan tai lakiehdotuksen hylkääminen (ks. PeVL 20/1993 vp, s. 2).

Toisaalta kirkkolain erityinen säätämisjärjestys heijastuu muuhun lainsäädäntöön; lainsäädäntöön ei ole pidetty mahdollisena sisällyttää kirkkolain kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä (ks. PeVL 1/1982 vp ja PeVL 30/1996 vp). Sääntelyvarauksen alasta (”järjestysmuodosta ja hallinnosta”) ei perustuslain perusteluissa tehdä selkoa, vaan momentin todetaan vastaavan tuolloin voimassa olleen hallitusmuodon 83 §:n 1 momenttia (HE 1/1998 vp, s. 128/II). Ottaen huomioon sanottujen eduskunnan asemaa koskevien valtiosääntöperiaatteiden painoarvon perustuslain 76 §:n ilmaisua poikkeuksen asiallisesta alasta on perustuslakivaliokunnan mukaan välttämätöntä tulkita suppeasti. Kirkkolain erityisen säätämisjärjestyksen piiriin voidaan siten perustuslakivaliokunnan aiemman lausunnon mukaan lukea ainoastaan ne asiat, joihin perustuslain 76 §:n 1 momentin säännös nimenomaisesti viittaa (PeVL 4/2020 vp, s. 5). Valiokunnan mielestä myöskään voimassa olevaa kirkkolain sääntelyä kirkon omiin asioihin perustuvasta erityisestä säätämisjärjestyksestä ja kirkon aloiteoikeudesta sekä kirkkolakiehdotuksen tutkimisesta ei siten voi tulkinnallisesti ulottaa perustuslaissa säädettyä soveltamisalaa laajemmaksi. Perustuslakivaliokunta on toistanut edellä todetut arvionsa kirkkolain erityisen säätämisjärjestyksen piiristä ja sen suppeasta tulkinnasta arvioidessaan uutta kirkkolakia vuonna 2022 (PeVL 104/2022 vp, s. 4).

Ehdotukset on valmisteltu työryhmässä, jossa on ollut edustettuna myös evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus. Kirkkohallituksen kannan mukaan ehdotukset edellyttävät myös kirkkolain 8 luvun muuttamista. Kirkkolain 8 luvussa säädetään henkilötietojen käsittelystä ja kirkonkirjojen pidosta. Kirkkolain 8 lukuun tehtävät muutokset täydentäisivät kuolinpesän osakasrekisteriä koskevaa lainsäädäntöehdotusta. Viranomaisvaikutuksia koskevassa osiossa 4.2.2 on kuvattu tarkemmin ehdotusten vaikutuksia sekä evankelis-luterilaisen että ortodoksisen kirkon jäsenrekistereihin. Koska perustuslain 76 §:n 2 momentin ja kirkkolain 1 luvun 5 §:n nojalla aloiteoikeus kirkkolain muuttamiseksi on vain evankelis-luterilaisen kirkon kirkolliskokouksella, hallituksen esitykseen ei sisälly ehdotusta kirkkolain muuttamisesta. Hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset eivät myöskään sisällä kirkkolain kanssa ristiriidassa olevia säännöksiä tai säännöksiä, joiden voitaisiin katsoa kuuluvan kirkkolain erityisen säätämisjärjestyksen piiriin. Jos kirkolliskokous tekee ehdotuksen kirkkolakia koskeviksi muutoksiksi, tästä tehdään erillinen hallituksen esitys syysistuntokaudella 2026.

12.9 Julkisen hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle

Laissa kuolinpesän osakasrekisteristä ehdotetaan säädettäväksi, että Digi- ja väestötietovirasto voisi toteuttaa yksittäisiin tietopyyntöihin perustuvia tietojen luovuttamistehtäviä hankkimalla palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta.

Perustuslain 124 §:n mukaan julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. Perustuslakivaliokunta on todennut, että julkinen hallintotehtävä voidaan antaa muulle kuin viranomaiselle myös lain nojalla tehtävällä sopimuksella (esim. PeVL 50/2017 vp. s. 2 ja siinä viitatut muut lausunnot). Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle. Perustuslain 124 §:n esitöiden mukaan julkisella hallintotehtävällä viitataan tässä yhteydessä verraten laajaan hallinnollisten tehtävien kokonaisuuteen, johon kuuluu esimerkiksi lakien toimeenpanoon sekä yksityisten henkilöiden ja yhteisöjen oikeuksia, velvollisuuksia ja etuja koskevaan päätöksentekoon liittyviä tehtäviä (HE 1/1998 vp, s. 179).

Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännössä on katsottu, että oikeusturvan ja hyvän hallinnon vaatimusten toteutumisen varmistaminen perustuslain 124 §:n tarkoittamassa merkityksessä edellyttää, että asian käsittelyssä noudatetaan hallinnon yleislakeja ja että asioita käsittelevät

toimivat virkavastuulla (esim. PeVL 53/2014 vp. ja PeVL 11/2006 vp, s. 2–3). Viittausta hallinnon yleislakien noudattamisesta ei kuitenkaan ole perustuslain 124 §:n takia välttämätöntä sisällyttää lakiin, koska hallinnon yleislakeja sovelletaan niiden sisältämien soveltamisalaa, viranomaisten määritelmää tai yksityisen kielellistä palveluvelvollisuutta koskevien säännösten nojalla myös yksityisiin niiden hoitaessa julkisia hallintotehtäviä (esim. PeVL 73/2018 vp, s. 5 ja PeVL 42/2005 vp, s. 3/II). Perustuslakivaliokunta on kuitenkin edellyttänyt säädettäväksi julkisen hallintotehtävän hoitoon liittyen virkavastuusta laissa (esim. PeVL 50/2017 vp, s. 3).

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 31 §:ään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan Digi- ja väestötietovirasto voisi hankkia palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta vain, jos se on tarpeellista palvelun saatavuuden turvaamiseksi tai toiminnan tehokkuuden varmistamiseksi. Tällöinkin palvelu voitaisiin hankkia yksityiseltä vain siltä osin kuin kyse on kelle tahansa ilman perusteluita luovutettavissa olevista tiedoista. Tällaisten rutiiniluonteisten ja usein toistuvien tietojenluovutustehtävien antaminen yksityiselle palveluntuottajalle voisi tehostaa palvelun sujuvaa saamista myös ruuhkatilanteissa. Digi- ja väestötietovirasto voisi tällöin tehostaa omaa toimintaansa kohdentamalla omia resurssejaan esimerkiksi monimutkaisempien ja laaja-alaisempien tietojenluovutuspyyntöjen ratkaisemiseen. Digi- ja väestötietoviraston tehtäväksi jäisi kuitenkin arvioida onko näiden tietojen luovuttamistehtävien antaminen yksityiselle palveluntuottajalle tarkoituksenmukaista.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 31 §:ään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan Digi- ja väestötietovirasto voisi edellyttää yksityiseltä palveluntuottajalta 28 §:n mukaista selvitystä. Selvityksen tarkoituksena tässä yhteydessä on varmistaa, että yksityisellä palveluntuottajalle on riittävä tekninen kyvykkyys ja osaaminen huolehtia käsittelemistään tiedoista lainmukaisesti sisältäen esimerkiksi tietojen suojaamisen. Käytännössä yksityistä palveluntuottajalta voitaisiin edellyttää vastaavaa kyvykkyyttä, jota edellytetään tiedonhallintalain soveltamisalaan kuuluvilta toimijoilta, kuten viranomaisilta.

Kuolinpesän osakasrekisteristä annettavan lain 31 §:ään ehdotetaan säännöstä, jonka mukaan yksityisen palveluntuottajan palveluksessa tietoja luovuttavaan henkilöön kyseisessä tehtävässä sovellettaisiin rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut mahdollisuutta tehdä sopimus väestötietojärjestelmän tietojen luovuttamisesta myös yksityisen yrityksen kanssa lausunnossaan PeVL 3/2009 vp. Perustuslakivaliokunta arvioi kyseisen rajatun tietojenluovutuksen viranomaista avustavaksi tehtäväksi, joka ei ole julkisen vallan käyttöä. Luovutettaessa kuolinpesän osakasrekisteristä tietoja 23 §:n 1 momentin mukaisesti kyseessä olisi vastaava tilanne kuin perustuslakivaliokunnan lausunnossaan 3/2009 vp. arvioimassa tilanteessa eli säännöksessä yksilöityjen tavanomaisten nimi- ja yhteystietojen luovuttamisesta ilman, että tietojen saaminen edellyttäisi niiden käyttötarkoituksen ilmoittamista. Luovutettaessa kuolinpesän osakasrekisteristä tietoja 23 §:n 1 momentin perusteella tilanne on vastaava PeVL 3/2009 vp:ssä käsiteltyyn verrattuna myös siltä osin, ettei yksityinen palveluntarjoaja voisi luovuttaa kuolinpesän osakasrekisteristä tietoja, jos väestötietojärjestelmään on merkitty yhteystietojen luovutuskielto.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä.

Ponsi

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäviksi seuraavat lakiehdotukset:

LUONNOS

1.

Laki

kuolinpesän palvelualustasta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kuolinpesän palvelualustan käyttötarkoitus, ylläpito ja palvelut

Kuolinpesän palvelualustan tarkoituksena on tarjota kuolinpesälle sen hallintoa ja selvittämistä sujuvoittavia digitaalisia palveluita. Kuolinpesän palvelualustaa ylläpitää Verohallinto.

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavia palveluita ovat asiakirjojen säilytyspalvelu ja sähköisen asioinnin palvelu kuolinpesän osakasrekisteristä annetun lain (/) mukaiseen kuolinpesän osakasrekisteriin. Asiakirjojen säilytyspalvelussa voidaan säilyttää kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja. Kuolinpesän osakasrekisterin sähköisen asioinnin palvelulla kuolinpesä voi hyödyntää kuolinpesän osakasrekisterin tietoja ja ilmoittaa tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin. Kuolinpesän palvelualustalla tarjotaan lisäksi mahdollisuus perukirjan laatimiseen.

Kuolinpesän palvelualustalla voidaan tarjota sellaisia kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä sujuvoittavia palveluita, jotka kuuluvat Verohallinnon tehtäviin muun lainsäädännön perusteella.

2 §

Rekisterinpitäjä

Asiakirjojen säilytyspalveluun ja perukirjan laatimiseksi kuolinpesän palvelualustalle tallennettujen henkilötietojen rekisterinpitäjä on Verohallinto.

3 §

Oikeus käyttää kuolinpesän palvelualustaa ja sillä tarjottavia palveluja

Kuolinpesän palvelualustaa voi käyttää kuolinpesä, josta on muodostettu tiedot kuolinpesän osakasrekisteristä annetun lain 4 §:n mukaisesti kuolinpesän osakasrekisteriin.

Kuolinpesän palvelualustalla tarjottavien palveluiden käyttöoikeudet ja niiden laajuudet perustuvat kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuihin tietoihin henkilön asemasta kuolinpesässä. Verohallinto voi kuitenkin perustellusta syystä rajata tiettyyn asemaan kuolinpesässä perustuvia käyttöoikeuksia.

Kuolinpesän ilmoittaja voi antaa uskotuksi mieheksi valitulle henkilölle käyttöoikeuden kuolinpesän palvelualustalla laadittavaan perukirjaan perintökaaren 20 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitetun todistuksen antamiseksi.

4 §

Vakuutus ja todistus kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa

Kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa voidaan antaa perintökaaren (40/1965) 20 luvun 6 §:n 2 momentissa tarkoitettu kuolinpesän ilmoittajan valaehtoinen vakuutus ja perintökaaren 20 luvun 6 §:n 3 momentissa tarkoitettu uskottujen miesten todistus.

Vakuutuksen ja todistuksen antaminen kuolinpesän palvelualustalla laadittavassa perukirjassa edellyttää, että sen antaja tunnistetaan luotettavasti hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 3 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua luonnollisen henkilön tunnistuspalvelua tai vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä luottamuspalveluista annetun lain (617/2009) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua vahvaa sähköistä tunnistamista käyttämällä.

Vakuutus ja todistus voidaan antaa käyttäen sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EU) 2024/1183, tarkoitettua kehittynyttä sähköistä allekirjoitusta tai muulla tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla, jolla vakuutus ja todistus liitetään perukirjaan niin, että myös perukirjan sisällön eheys turvataan.

Verohallinto voi antaa tarkemmat määräykset siitä, millä tavoin vakuutus ja todistus voidaan antaa muulla tietoturvallisella ja todisteellisella tavalla kuin kehittyneellä sähköisellä allekirjoituksella.

5 §

Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettavat tiedot

Asiakirjojen säilytyspalveluun saa tallentaa kuolinpesän hallintoa ja selvittämistä varten tarpeellisia tietoja.

6 §

Rekisterinpitäjän oikeus käsitellä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja

Rekisterinpitäjä saa käsitellä asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ainoastaan tämän lain mukaisiin asiakirjojen säilytyspalvelun tarjoamista koskeviin käyttötarkoituksiin.

7 §

Asiakirjojen säilytyspalvelua koskevien säännösten suhde muuhun lainsäädäntöön

Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 5 §:n 2 momentissa säädetään, asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuja tietoja ei pidetä viranomaisen asiakirjoina.

Verohallinnon palveluksessa oleva tai Verohallinnon toimeksiannosta toimiva on velvollinen pitämään salassa, mitä hän on asiakirjojen säilytyspalveluun liittyvien tehtävien hoitamisen yhteydessä saanut tietää asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetuista tiedoista. Rangaistus tiedon salassa pitämistä koskevan velvollisuuden, vaitiolovelvollisuuden ja hyväksikäyttökiellon rikkomisesta tuomitaan rikoslain 40 luvun 5 §:n mukaan, jollei teko ole rangaistava rikoslain 38 luvun 1 tai 2 §:n mukaan tai jollei siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

Asiakirjojen säilytyspalveluun tallennettuihin tietoihin ei sovelleta, mitä muualla laissa säädetään viranomaisen oikeudesta saada tieto Verohallinnon asiakirjoista tai Verohallinnon oikeudesta tai velvollisuudesta antaa tietoja viranomaiselle.

8 §

Käyttöoikeuden päättyminen ja asiakirjojen säilytyspalvelun tietojen poistaminen

Oikeus käyttää kuolinpesän palvelualustalla tarjottavia palveluita päättyy vuoden kuluttua siitä, kun Verohallinto on vastaanottanut tiedon ja selvityksen kuolinpesän lakkaamisesta. Jos Verohallinnolle ei toimiteta tietoa ja selvitystä kuolinpesän lakkaamisesta, päättyy käyttöoikeus, kun muiden Verohallinnon hallussa olevien tietojen perusteella voidaan olettaa, että kuolinpesä on lakannut.

Verohallinnon on poistettava asiakirjojen säilytyspalveluun tallennetut tiedot samalla hetkellä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustalla tarjottaviin palveluihin päättyy 1 momentin mukaisesti.

9 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

LUONNOS

2.

Laki

kuolinpesän osakasrekisteristä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Lain soveltamisala

Tässä laissa säädetään valtakunnalliseen kuolinpesän osakasrekisteriin sisältyvien tietojen käsittelystä sekä velvollisuudesta ilmoittaa tietoja rekisteriin ja oikeudesta saada tietoja rekisteristä. Tässä laissa asetettuja kuolinpesän ilmoittajalle asetettuja toimintavelvoitteita sovelletaan, jos kuolinpesän ilmoittaja ryhtyy käyttämään sähköistä kuolinpesän osakasrekisteriä kuolinpesän osakkaiden ja kuolinpesään liittyvän muun henkilöpiirin ilmoittamiseen.

2 §

Rekisterin käyttötarkoitus

Kuolinpesän osakasrekisterin tarkoituksena on mahdollistaa kuolinpesän henkilöpiiriä koskevan ajantasaisen tiedon saatavuus osakkaiden ja kolmansien etujen ja oikeuksien turvaamista sekä viranomaistoimintaa varten.

3 §

Rekisterinpitäjät ja vastuunjako

Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto ovat kuolinpesän osakasrekisterin yhteisrekisterinpitäjiä.

Digi- ja väestötietovirasto vastaa rekisterin yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta ja säilyttämisestä. Digi- ja väestötietovirasto ja Ahvenanmaan valtionvirasto vastaavat muista luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus) annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) 2016/679, jäljempänä yleinen tietosuoja-asetus, rekisterinpitäjälle säädetyistä velvollisuuksista siltä osin kuin ne käsittelevät rekisterin tietoja niille laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Yhteisrekisterinpitäjien keskinäisestä vastuunjaosta rekisterin tietoja luovutettaessa säädetään 30 §:ssä.

Rekisteröity voi käyttää yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia oikeuksiaan suhteessa kumpaankin rekisterinpitäjään ja kumpaakin rekisterinpitäjää vastaan.

2 luku

Rekisteriin tallennettavat tiedot ja niiden julkinen luotettavuus

4 §

Osakastietojen muodostaminen

Digi- ja väestötietovirasto muodostaa kuolinpesää ja sen oletettuja osakkaita koskevat perustiedot automaattisesti osakasrekisteriin, kun tieto henkilön kuolemasta tai kuolleeksi julistamisesta tuomioistuimen päätöksellä on tallennettu väestötietojärjestelmään. Osakasrekisterin perustiedot muodostetaan ja niitä ylläpidetään väestötietojärjestelmän, evankelis-luterilaisen kirkon ja ortodoksisen kirkon sekä Kansallisarkiston väestörekisteritiedoista ja Digi- ja väestötietoviraston eräistä henkilörekistereistä annetussa laissa (1156/2019) tarkoitettuun holhousasioiden rekisteriin, avioehtoasioiden rekisteriin ja avio-oikeusasioiden rekisteriin sisältyvistä tiedoista. Automaattisen muodostamisen edellytyksenä on, että henkilöllä on kuolinhetkellään ollut väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista annetun lain (661/2009, jäljempänä väestötietolaki) 11 §:ssä tarkoitettu suomalainen henkilötunnus.

Digi- ja väestötietovirasto voi luovuttaa salassapitosäänteIyn estämättä oma-aloitteisesti tai pyynnöstä evankelis-luterilaiselle ja ortodoksiselle kirkolle sekä Kansallisarkistolle tietoja, jotka ovat välttämättömiä 5 §:ssä tarkoitettujen perustietojen muodostamista varten.

Jos väestötietojärjestelmästä muodostettavat perustiedot eivät ole väestötietolain 18 §:n tarkoittamalla tavalla julkisesti luotettavat tai ne ovat puutteelliset, siitä ilmoitetaan osakasrekisterissä näiden tietojen yhteydessä.

5 §

Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavat tiedot

Digi- ja väestötietovirasto tallentaa kuolinpesän osakasrekisteriin perustiedot perittävästä ja perintökaaren (40/1965) 18 luvun 1 §:ssä tarkoitetuista kuolinpesän osakkaista ja muista kuolinpesän hallintoon liittyvistä henkilöistä tilanteen mukaan seuraavasti:

1) perittävän nimi, henkilötunnus, siviilisääty, kuolinpäivä, kotikunta kuolinpäivänä, sekä tieto siitä, jos perittävällä tai muulla henkilöllä, jonka lakimääräiset perilliset on selvitettävä, ei ole ollut kotikuntaa Suomessa;

2) perillisen nimi, henkilötunnus, elossaolo- tai kuolintieto, yhteystiedot sekä sukulaisuussuhde perittävään;

3) eloonjääneen puolison nimi, henkilötunnus, elossaolo- tai kuolintieto, yhteystiedot ja vihkimis- tai rekisteröintipäivä;

4) perittävän aiemman puolison nimi, henkilötunnus, elossaolo- tai kuolintieto, ja vihkimis- tai rekisteröintipäivä, avioliiton tai rekisteröidyn parisuhteen purkautumispäivä ja purkautumisen peruste;

5) perintökaaren 20 luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetun toissijaisen perillisen nimi, henkilötunnus, elossaolo- tai kuolintieto, sukulaisuussuhde ja yhteystiedot, jos perittävä oli kuollessaan avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa eikä häneltä jäänyt rintaperillistä;

6) ensin kuolleen puolison toissijaisen perillisen nimi, henkilötunnus, elossaolo- tai kuolintieto, sukulaisuussuhde ja yhteystiedot, jos ensin kuolleen puolison kuollessa perittävä oli ollut tämän kanssa avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa, eikä ensin kuolleelta puolisolta jäänyt rintaperillistä;

7) tieto siitä, onko avioehtoasioiden rekisteriin merkitty sopimus tai ilmoitus, jonka osapuoli perittävä on ollut ja jos on, asiakirjan laji, asiakirjan päiväys, toisen puolison nimi ja henkilötunnus, rekisteröinyt viranomainen, rekisteröintipäivä ja diaarinumero;

8) avio-oikeusasioiden rekisteriin merkityt tiedot, kun sopimuksen osapuolena on perittävä, tai tieto siitä, että rekisteriin ei ole merkitty perittävää koskevia tietoja;

9) edellä 2–6 kohdassa tai kuolinpesän ilmoittajan jäljempänä 2 momentin 5–6 kohdassa täydentämissä tiedoissa tarkoitetun henkilön toimintakelpoisuuden rajoittamista, edunvalvontaa ja edunvalvontavaltuutusta koskevat tiedot sekä edunvalvojan tai edunvalvontavaltuutetun nimi ja henkilötunnus tai yleisen edunvalvojan yksilöintitiedot;

10) tieto siitä, että perittävällä ei ole 4 §:n 1 momentin perusteella muodostettujen perustietojen mukaisia lakimääräisiä perillisiä.

Edellä 1 momentissa tarkoitettuja perustietoja täydennetään tarvittaessa seuraavilla kuolinpesän ilmoittajan antamilla tiedoilla:

1) tieto aviovarallisuussuhteisiin ja perimykseen sovellettavasta laista, ellei Suomen;

2) kuolinpesän ilmoittajan nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot;

3) kuolinpesän yhteyshenkilön nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot;

4) jos perittävä oli tehnyt testamentin tai jos perittävän hyväksi oli tehty testamentti, jossa on toissijaismääräys, yleistieto testamentista;

5) perustiedoista puuttuvan perillisen tai muun osakkaan nimi ja henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, yhteystiedot, osakkuuden peruste ja sen alkamisaika;

6) perustiedoista puuttuvan muun kuolinpesään liittyvän henkilön nimi ja henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus, yhteystiedot, henkilön asema kuolinpesässä ja sen alkamisaika;

7) mahdollisen testamentin toimeenpanijan nimi ja henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus ja yhteystiedot;

8) kuolinpesän osakkaan tai muun kuolinpesään liittyvän henkilön osakkuuden tai aseman päättyminen, päättymisen peruste ja päättymisaika;

9) edellä 1 momentin 2–6 kohdassa ja 2 momentin 5-6 kohdassa tarkoitetun henkilön laillisen edustajan nimi ja henkilötunnus tai yleisen edunvalvojan yksilöintitiedot, jos edunvalvojaa, edunvalvojan sijaista, edunvalvontavaltuutettua, varavaltuutettua tai muuta laillista edustajaa koskevia perustietoja on täydennettävä;

10) tieto kuolinpesän yhteishallintosopimuksesta sekä yhteishallintosopimuksen alkamis- ja päättymispäivä;

11) tieto kuolinpesän lakkaamisesta, sen perusteesta ja ajankohdasta;

Digi- ja väestötietovirasto tallentaa rekisteriin lisäksi seuraavat tiedot viranomaisen ilmoituksen tai kuolinpesän palvelualustan käytön perusteella:

1) tieto tämän lain 8 ja 11 §:ssä tarkoitetusta tietojen tarkastamisesta ja tietojen oikeaksi vakuuttamisesta;

2) perintöveroilmoituksella ilmoitetut kuolinpesän yhteyshenkilöä, kuolinpesän osakasrekisterin perustietojen vakuuttamista oikeiksi niitä muuttamatta tai täydentämättä ja perunkirjoituksen toimittamisen päivämäärää koskevat tiedot, jos tiedot on annettu muutoin kuin kuolinpesän palvelualustaa käyttämällä;

3) tieto perustietojen ja täydentävien tietojen muuttamisesta sekä muutosten ajankohdasta ja perusteesta;

4) tieto perintökaaren 20 luvun 9 d §:ssä tarkoitetusta osakastietojen vahvistamisesta ja siitä ajankohdasta, jonka mukaisesti osakastiedot on vahvistettu;

5) tieto perintökaaren 18 luvun 4 §:n 2 momentissa tarkoitetun toimitsijan nimestä ja muista tarpeellisista yksilöintitiedoista sekä ratkaisun ajankohdasta;

6) tieto perintökaaren 19 luvun 1 §:ssä tarkoitetun pesänselvittäjän nimestä ja muista tarpeellisista yksilöintitiedoista, mahdollisesta vapauttamisesta sekä ratkaisun ajankohdasta;

7) tieto kuolinpesän asettamisesta konkurssiin ja konkurssilain (120/2004) 8 luvun 1 §:ssä tarkoitetun pesänhoitajan nimestä ja muista tarpeellisista yksilöintitiedoista, mahdollisesta vapauttamisesta sekä ratkaisun ajankohdasta;

8) tieto kuolinpesän osakkaan pesäosuuteen kohdistuvasta ulosmittauksesta ja turvaamistoimenpiteestä sekä ratkaisun ajankohdasta;

9) tieto perunkirjoituksen toimittamispäivämäärästä.

Jos perittävällä, perillisellä, testamentinsaajalla tai muulla 1–3 momentissa mainitulla taholla ei ole suomalaista henkilö- tai yritys- ja yhteisötunnusta, tallennetaan kuolinpesän osakasrekisteriin henkilötunnuksen tai yritys- ja yhteisötunnuksen sijaan täydentävänä tietona tieto osakkaan asuin- tai rekisteröintivaltiosta ja syntymäajasta sekä henkilön tai yrityksen muusta tunnisteesta tai yksilöintitiedosta.

Edellä mainittujen tietojen lisäksi tämän pykälän 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuista henkilöistä ilmoitetaan myös aikaisemmat väestörekisterinpitäjät, kun tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja luovutetaan täydennettäväksi evankelis-luterilaiselle tai ortodoksiselle kirkolle tai Kansallisarkistolle tässä pykälässä tarkoitettujen perustietojen muodostamista varten.

6 §

Tiedonsaantioikeus viranomaisilta

Digi- ja väestötietovirastolla on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada tuomioistuimilta, Oikeusrekisterikeskukselta, Suomen evankelis-luterilaiselta kirkolta ja Suomen ortodoksiselta kirkolta, Kansallisarkistolta, Verohallinnolta, ulosottoviranomaiselta, ulkomaalaishallinnon viranomaisilta sekä ulkoministeriöltä ja sen toimintayksiköltä tietoja, jotka ovat välttämättömiä 5 §:ssä tarkoitettujen perittävän kuolinpesän osakkaita ja muita kuolinpesään liittyviä henkilöitä koskevien tietojen kokoamiseksi sekä näiden tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi ja ylläpitämiseksi.

7 §

Muu tiedonsaantioikeus

Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada pyynnöstä kuolinpesän osakkaalta, perittävän puolisolta tai muulta 5 §:ssä tarkoitetulta luonnolliselta henkilöltä tai oikeushenkilöltä häntä tai hänen huollettavanaan olevaa lasta tai edustamaansa päämiestä taikka yritystä, muuta yhteisöä tai säätiötä koskevat 5 §:ssä tarkoitetut välttämättömät tiedot rekisterin tietojen ylläpitoa ja muuta käsittelyä koskevien tehtävien hoitamista varten.

8 §

Kuolinpesän ilmoittaja ja yhteyshenkilö

Kuolinpesän osakasrekisterin osakastiedot tarkastaa, ilmoittaa, oikeaksi vakuuttaa ja päivittää perintökaaren 20 luvun 6 §:ssä tarkoitettu kuolinpesän ilmoittaja, joka hoitaa pesän omaisuutta tai on muutoin sen tilaan parhaiten perehtynyt.

Kuolinpesän ilmoittajan on tarkastettava osakasrekisterin perustiedot, ilmoitettava sellaiset tiedossaan olevat täydentävät tiedot, joita 5 §:n 2 momentissa tarkoitetaan ja annettava vakuutus osakastietojen oikeellisuudesta tämän lain 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla viimeistään siinä yhteydessä, kun perukirja toimitetaan perintökaaren 20 luvun 8 §:ssä tarkoitetulle viranomaiselle.

Kuolinpesän yhteyshenkilöstä säädetään perintökaaren 20 luvun 2 §:n 3 momentissa.

9 §

Kuolinpesän ilmoittajaa ja yhteyshenkilöä koskevat muutokset

Kuolinpesän osakaspiirissä tapahtuvilla muutoksilla ei ole vaikutusta kuolinpesän ilmoittajaan. Jos kuolinpesän yhteyshenkilönä ollut osakas menettää tai luopuu osakasasemastaan, hän ei voi enää toimia yhteyshenkilönä. Kuolinpesän ilmoittaja tai yhteyshenkilö voidaan kuitenkin hänen tilalleen tulevan kuolinpesän osakkaan ilmoituksesta muuttaa toiseksi. Kuolinpesän ilmoittajaksi voidaan ilmoittaa myös muu kuin osakas itse. Ilmoituksen yhteydessä annetaan uuden kuolinpesän ilmoittajan tai yhteyshenkilön 5 §:n 2 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitetut tiedot.

Kuolinpesän ilmoittaja ei voi valtuuttaa kuolinpesän osakasrekisterin tietojen oikeaksi vakuuttamista toiselle.

10 §

Menettely tietojen ilmoittamiseksi kuolinpesän osakasrekisteriin

Edellä 8 §:ssä tarkoitetun kuolinpesän ilmoittajan on ilmoitettava 5 §:ssä tarkoitetut tiedot kuolinpesän palvelualustasta annetun lain 1 §:ssä tarkoitetun kuolinpesän osakasrekisterin sähköisenasioinnin palvelussa. Edellä 6 §:ssä tarkoitetun viranomaisen on ilmoitettava 5 §:ssä tarkoitetut tiedot Digi- ja väestötietoviraston tähän tarkoitukseen osoittamalla luotettavalla ja turvallisella tavalla.

11 §

Valaehtoisen vakuutuksen antaminen

Kun kuolinpesän ilmoittaja on tarkastanut 5 §:ssä tarkoitetut Digi- ja väestötietoviraston muodostamat osakasrekisterin perustiedot ja lisännyt tarvittavat täydentävät tiedot, kuolinpesän ilmoittajan tulee antaa valaehtoinen vakuutus siitä, että hänen antamansa tiedot ovat oikeat ja että hän ei ole tahallisesti jättänyt mitään ilmoittamatta. Valaehtoisen vakuutuksen vahvistamiseen sovelletaan, mitä perintökaaren 20 luvun 6 §:n 2 momentissa siitä säädetään.

12 §

Osakastietojen päivittäminen ja uuden vakuutuksen antaminen

Kuolinpesän ilmoittaja voi osakastietojen tarkastamisen ja vakuutuksen antamisen jälkeen päivittää osakasrekisterin tiedot ja antaa uuden vakuutuksen tietojen oikeellisuudesta. Kuolinpesän osakasta tai muuta yksittäistä henkilöä koskevan tiedon päivittäminen, joka ei vaikuta tämän osakkuusasemaan, ei katsota sellaiseksi tietojen päivittämiseksi, jonka jälkeen tiedot on vakuutettava uudelleen oikeiksi.

13 §

Kuolinpesän osakastietojen vahvistaminen

Kuolinpesän osakasrekisteriin sisältyvien osakkaita ja aviopuolisoa koskevien tietojen vahvistamiseen ja vahvistamisen oikeusvaikutuksiin sovelletaan, mitä perintökaaren 20 luvun 9 a – 9 d §:ssä säädetään perukirjaan merkittyjen osakkaita ja aviopuolisoa koskevien tietojen vahvistamisesta ja vahvistamisen oikeusvaikutuksista.

14 §

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen julkinen luotettavuus

Lain 5 §:n 1 momentissa tarkoitetut perustiedot, jotka kuolinpesän ilmoittaja on tarkastanut ja vakuuttanut oikeiksi niitä muuttamatta tai täydentämättä, nauttivat perunkirjoituksen jälkeen vastaavaa julkista luotettavuutta kuin osakasluettelon vahvistamisesta on säädetty perintökaaren 20 luvun 9 c §:ssä. Edellytyksenä on, että osakasrekisterin perustietojen yhteydessä ei ollut ilmoitettu 4 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla perustietojen puutteellisuuksista eikä se, jonka kanssa oikeustoimi on tehty, tiennyt eikä hänen pitänytkään tietää, että joku osakkaista on jäänyt merkitsemättä rekisteriin.

Yksittäistä henkilöä koskevan tiedon muuttuminen, joka ei vaikuta tämän osakkuusasemaan, ei katsota sellaiseksi tietojen muuttamiseksi, jonka johdosta kuolinpesän osakkuutta koskeva tieto menettäisi julkisen luotettavuutensa.

15 §

Kuolinpesän ilmoittajan vastuu

Kuolinpesän ilmoittaja vastaa ilmoittamiensa ja tarkastamiensa tietojen luotettavuudesta sen jälkeen, kun hän on vakuuttanut tiedot oikeiksi.

Kuolinpesän osakasrekisteriin virheellisiä tai puutteellisia tietoja tahallisesti tai törkeästä huolimattomuudesta ilmoittaneen kuolinpesän ilmoittajan on korvattava virheellisistä tai puutteellisista tiedoista aiheutunut taloudellinen vahinko sille, jonka oikeus on rekisterimerkinnän oikeellisuudesta riippuvainen. Kuolinpesän ilmoittaja on korvausvelvollinen kuitenkin vain, jos korvausvelvollisuutta on pidettävä kohtuullisena ottaen huomioon tietojen antamisen tarkoitus ja merkitys sekä muut olosuhteet.

Kuolinpesän ilmoittajan rikosoikeudelliseen vastuuseen salaamistaan tai vilpillisesti kuolinpesän osakasrekisteriin ilmoittamistaan tiedoista sovelletaan, mitä perintökaaren 20 luvun 11 §:ssä säädetään perunkirjoituksessa ilmoitetuista tiedoista.

3 luku

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen säilyttäminen ja luovuttaminen

16 §

Tietojen päivittäminen, säilyttäminen ja poistaminen

Kuolinpesän osakasrekisterin tiedot säilytetään 70 vuoden ajan siitä, kun käyttöoikeus kuolinpesän palvelualustaan on päättynyt kuolinpesän palvelualustasta annetun lain 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen päivittäminen kuitenkin päättyy mainitun lain 8 §:ssä tarkoitettuna ajankohtana.

Kuolinpesän yhteyshenkilön yhteystietoja lukuun ottamatta rekisteriin merkityt 5 §:n 1 momentin 2–6 kohdissa tarkoitetut yhteystiedot poistetaan rekisteristä ja tiedot hävitetään välittömästi, kun tieto perunkirjoituksen toimittamispäivämäärästä on tallennettu kuolinpesän osakasrekisteriin. Digi- ja väestötietovirasto vastaa kuolinpesän yhteyshenkilön yhteystietojen päivittämisestä väestötietojärjestelmästä saatavien tietojen perusteella.

Jos tiedot arkistoidaan, Digi- ja väestötietoviraston tulee mahdollistaa tietojen keskitetty arkistointi ja siirtäminen Kansallisarkistoon.

17 §

Tietojen luovuttamisen yleiset edellytykset

Poiketen siitä, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999, jäljempänä julkisuuslaki) säädetään tiedon luovuttamisesta, kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettuja tietoja voidaan luovuttaa, jos tässä laissa säädetyt edellytykset tietojen luovuttamiselle ovat olemassa. Luovutettaessa kuolinpesän osakasrekisterin tietoja jäljempänä säädettyihin käyttötarkoituksiin on varmistettava, että vastaanottajalla on oikeus käsitellä tietoja tietosuojasääntelyn perusteella.

Tietoja ei saa luovuttaa, jos luovuttamisen tai luovutuksen saajan toiminnan voidaan perustellusta syystä epäillä loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa, hänen etujaan tai oikeuksiaan taikka vaarantavan valtion turvallisuutta.

18 §

Tietojen luovuttaminen kuolinpesän osakkaalle, pesän ilmoittajalle ja kuolinpesän yhteyshenkilölle

Kuolinpesän osakkaalla, pesän ilmoittajalla ja kuolinpesän yhteyshenkilöllä on oikeus saada salassapitosäänteIyn estämättä kaikki sitä kuolinpesää koskevat osakasrekisteriin tallennetut tiedot, jonka henkilöpiiriin he kuuluvat, 24 §:n mukaisia tietoja lukuun ottamatta.

Digi- ja väestötietovirasto voi luovuttaa Valtiokonttorille tiedon kuolinpesästä, jossa 4 §:n 1 momentin perusteella muodostettujen perustietojen mukaan ei ole lakimääräisiä perillisiä.

19 §

Tietojen luovuttaminen viranomaistehtävän hoitamiseen

Kuolinpesän osakasrekisteristä luovutetaan tuomioistuin- ja hallintomenettelyyn, viranomaisen suunnittelu- ja selvitystehtävään sekä muuhun näitä vastaavaan viranomaistehtävään:

1) laissa säädetyt tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkennetut tiedot ja

2) laissa tai sen nojalla säädetyn tai määrätyn tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamisessa tarpeelliset tiedot.

20 §

Tietojen luovuttaminen historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilaston laatimiseen

Kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan luovuttaa historialliseen ja tieteelliseen tutkimukseen sekä tilastojen laatimiseen tarpeelliset tiedot.

21 §

Tietojen luovuttaminen rahoitus- ja vakuutustoimintaan sekä muuhun vastaavaan toimintaan

Kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan luovuttaa rahoitus- ja vakuutustoimintaan sekä muuhun näitä vastaavaan toimintaan:

1) laissa säädetyt tai sen nojalla annetussa asetuksessa tarkennetut tiedot;

2) laissa säädetyn tai sen nojalla annetussa asetuksessa tai määräyksessä tarkennetun tehtävän, toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamisessa tarpeelliset tiedot tai

3) tarpeelliset tiedot sellaisen sopimussuhteen hoitamiseksi tai sopimuksen täytäntöönpanemiseksi, jossa kuolinpesä on osallisena.

Kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan lisäksi luovuttaa luottotietolaissa (527/2007) tarkoitettua luottotietotoimintaa, saatavien perintää ja kiinteistöjen ja vuokrahuoneistojen välityksestä annetussa laissa (1074/2000) tarkoitettua välitysliikettä varten tarpeelliset tiedot.

22 §

Tietojen luovuttaminen asiakkuuden hoitoon ja markkinointiin

Kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan luovuttaa asiakas- tai markkinointirekisteriin tai vastaavaan muuhun rekisteriin tallennettujen tietojen ylläpitämisessä, tarkistamisessa ja korjaamisessa tarpeelliset kuolinpesän yhteyshenkilön nimi- ja yhteystiedot.

Kuolinpesän osakasrekisteristä voidaan luovuttaa kuolinpesän yhteyshenkilön nimi- ja yhteystiedot suoramainontaa ja muuta suoramarkkinointia, mielipide- ja markkinatutkimuksen tekemistä sekä muuta näihin rinnastettavaa toimintaa varten. Yhteystietoihin merkittyä osoitetta ei kuitenkaan tämän lainkohdan perusteella luovuteta, jos väestötietojärjestelmään on merkitty kielto luovuttaa tietoja suoramarkkinointia varten.

23 §

Tietojen muu luovuttaminen

Kuolinpesän osakasrekisteristä saa yksilöidyn tietopyynnön perusteella luovuttaa tiedot kuolinpesän yhteyshenkilön nimestä ja tämän lain 5 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaisista yhteystiedoista. Yhteystietoihin merkittyä osoitetta ei kuitenkaan tämän lainkohdan perusteella luovuteta, jos väestötietojärjestelmään on merkitty yhteystietojen luovutuskielto.

Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettua kuolinpesän ilmoittajaa ja kuolinpesän osakkaan nimeä, syntymäaikaa ja edunvalvontaa koskevat tiedot voidaan yksittäistä kuolinpesää koskevan tietopyynnön johdosta luovuttaa sille, joka tarvitsee tiedon etujensa, oikeuksiensa tai velvollisuuksiensa hoitamiseksi. Tietoja luovutettaessa annetaan myös 5 §:n 3 momentin 1 ja 4–9 kohdissa tarkoitetut tiedot.

Rekisterinpitäjä voi luovuttaa muita käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja vain erityisestä syystä.

24 §

Turvakiellon kohteena olevan tiedon, sukupuolen vahvistamista koskevan tiedon, laitosasumista koskevan tiedon ja uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevan tiedon rajoitukset

Kuolinpesän osakasrekisterissä voidaan käsitellä tietoja, jotka ovat väestötietolain 36 §:ssä tarkoitetun turvakiellon, 40 §:ssä tarkoitetun sukupuolen vahvistamista koskevan tiedon luovutusrajoituksen, 41 §:n 1 momentissa tarkoitetun laitosasumista koskevan luovutusrajoituksen tai 42 §:ssä tarkoitetun uskonnollisen yhdyskunnan jäsenyyttä koskevan luovutusrajoituksen kohteena, jos se on välttämätöntä tietojen muodostamiseksi 4 §:n mukaisesti.

25 §

Adoptiota koskevan tiedon luovuttaminen

Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettua tietoa adoptiosta ja siitä, kuka on adoptiolapsen aikaisempi vanhempi, voidaan luovuttaa salassapitosäänte lyn estämättä 18 §:ssä lueteltujen tahojen lisäksi vain, jos tieto on tarpeellinen väestötietolain 38 §:ssä säädettyihin käyttötarkoituksiin.

26 §

Henkilötunnuksen luovuttaminen

Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettu henkilötunnus voidaan luovuttaa, jos tiedon käyttäjällä on oikeus käsitellä tunnusta tietosuojalain tai henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetun lain (1054/2018) perusteella. Kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettua ulkomaista henkilönumeroa luovutettaessa sovelletaan, mitä tietosuojalaissa tai henkilötietojen käsittelystä rikosasioissa ja kansallisen turvallisuuden ylläpitämisen yhteydessä annetussa laissa säädetään henkilötunnuksesta.

27 §

Tietojen luovuttamista koskevien rajoitusten päättyminen

Kuolinpesän osakasrekisteriin rekisteröityä henkilöä välittömästi koskevia järjestelmään tallennettuja henkilötietoja tämän tai muun lain nojalla koskevat luovutusrajoitukset päättyvät, kun henkilön kuolemasta on kulunut 50 vuotta tai, jollei tästä ole tietoa, viimeistään silloin kun hänen henkilötietojaan koskevan viimeisen merkinnän tekemisestä järjestelmään on kulunut 100 vuotta.

28 §

Tietojen luovutuspyyntö ja tarvittavat selvitykset

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamista haetaan kirjallisesti. Luovuttamista voidaan pyytää myös muulla turvallisella ja luotettavalla tavalla, jos kysymys on todistuksen tai otteen antamisesta kuolinpesän osakasrekisterin tiedoista taikka muiden yksittäisten perittävää, kuolinpesää, kuolinpesän osakasta tai kuolinpesän hallintoon liittyvää muuta henkilöä koskevien tietojen luovuttamisesta.

Ennen tietojen luovuttamista käyttäjältä voidaan tarvittaessa vaatia selvitys siitä, miten luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää. Selvitys on annettava kirjallisesti ja siinä on ilmoitettava, kuinka luovutettavien tietojen käsittelyssä tietoaineistojen ja tietojärjestelmien tietoturvallisuus, tietojen siirtäminen suojatusti tietoverkossa, tietojärjestelmien käyttöoikeuksien hallinta ja lokitietojen kerääminen tietojärjestelmän käytöstä ja tietojen luovutuksista on tarkoitus toteuttaa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu selvitys on vaadittava, jos:

1) tiedot luovutetaan teknisen rajapinnan avulla tai luovuttaminen koskee laajaa tietojoukkoa ja kysymys on 24–26 §:ssä tarkoitettujen tietojen luovuttamisesta; tai

2) tietojen käytön voidaan muusta perustellusta syystä olettaa loukkaavan henkilön yksityiselämän tai henkilötietojen suojaa taikka hänen etujaan tai oikeuksiaan.

Poiketen siitä, mitä 2 ja 3 momentissa säädetään, selvitystä ei vaadita, jos käyttäjän tietojen käsittelyyn sovelletaan julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) 12–17 ja 22–24 §:n säännöksiä.

29 §

Tietojen luovuttamisesta päättäminen

Kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamista koskevasta hakemuksesta on tehtävä kirjallinen päätös, jossa tulee olla tarvittavat määräykset tietojen käyttäjän oikeuksista ja velvollisuuksista sekä tietojen käytöstä ja suojauksesta.

Jos kysymys on todistuksen tai otteen antamisesta taikka muiden yksittäisten perittävää, kuolinpesää, kuolinpesän osakasta tai kuolinpesän hallintoon liittyvää muuta henkilöä koskevien tietojen luovuttamisesta, luovutuksesta on tehtävä kirjallinen päätös vain tarvittaessa. Luovutettujen tietojen kohdetta, käyttötarkoitusta ja luovutusajankohtaa sekä luovutettujen tietojen tilaajaa tai käyttäjää koskevat tiedot on kuitenkin kirjattava tarkoituksenmukaisella tavalla.

30 §

Tietojen luovuttamisesta vastaava viranomainen

Digi- ja väestötietovirasto vastaa kuolinpesän osakasrekisterin tietojen luovuttamisesta sekä sellaisten yleisesti tarpeellisten tietopalveluiden tuottamisesta, jotka mahdollistavat kuolinpesän osakasrekisterin tietojen hyödyntämisen tämän lain mukaisesti.

Ahvenanmaan valtionvirasto voi Ahvenanmaan maakunnassa muulla tavoin kuin teknisen rajapinnan tai katseluyhteyden avulla antaa todistuksen tai otteen taikka luovuttaa yksilöidyn tietopyynnön perusteella muutoin tiedon kuolinpesän osakasrekisteristä.

31 §

Tietojen luovuttamistehtävien antaminen yksityiselle palveluntuottajalle

Digi- ja väestötietovirasto voi toteuttaa 23 §:n 1 momentissa tarkoitetun tietojen luovuttamistehtävän hankkimalla palvelun yksityiseltä palveluntuottajalta. Yksityiseltä palveluntuottajalta hankkimisen on oltava tarpeellista palvelun saatavuuden turvaamiseksi tai toiminnan tehokkuuden varmistamiseksi.

Tietojen luovuttajaksi 1 momentin perusteella aikovaan yksityiseen palveluntuottajaan sovelletaan, mitä 28 §:n 2 momentissa säädetään tietojen käyttäjästä. Tietoja 1 momentin perusteella luovuttavaan henkilöön sovelletaan tässä tehtävässä rikosoikeudellista virkavastuuta koskevia säännöksiä. Tietojen luovuttamisessa on noudatettava 17 §:n, 23 §:n 1 momentin, 27 §:n, 28 §:n 1 momentin ja 29 §:n 2 momentin säännöksiä.

32 §

Tietojen luovuttamisen lopettaminen

Jos tässä laissa säädetyt edellytykset tietojen luovuttamiselle eivät enää täyty, Digi- ja väestötietovirasto voi lopettaa tietojen luovuttamisen. Luovutuksen lopettamisesta on tehtävä kirjallinen päätös.

33 §

Digi- ja väestötietoviraston tiedonsaanti- ja tarkastusoikeus

Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä ja maksutta saada kuolinpesän osakasrekisteristä luovutettujen tietojen käyttäjältä tietojen käytön ja suojauksen seurantaa ja valvontaa varten välttämättömiä tietoja.

Jos valvonnan toteuttamiseksi on välttämätöntä, Digi- ja väestötietoviraston määräämällä tarkastajalla on lisäksi oikeus kuolinpesän osakasrekisterin tietojen käytön ja suojauksen valvomiseksi toimittaa tarkastus. Tarkastajalla on oikeus tutkia salassapitosäännösten estämättä kuolinpesän osakasrekisteristä luovutettujen tietojen käsittelyssä käytetyt laitteet ja ohjelmistot sekä päästä tässä yhteydessä muihin kuin pysyväisluonteiseen asumiseen käytettäviin tiedon käyttäjän hallinnassa oleviin tiloihin. Tarkastus on toteutettava niin, että siitä ei aiheudu tarkastuksen kohteelle tarpeettomasti haittaa eikä kustannuksia. Tarkastajana voi toimia vain virkamies. Tarkastukseen sovelletaan hallintolain (434/2003) 39 §:ää.

Tiedonsaanti- ja tarkastusoikeuden toteuttamisen tehosteeksi Digi- ja väestötietovirasto voi asettaa uhkasakon. Uhkasakosta säädetään uhkasakkolaissa (1113/1990).

4 luku

Erinäiset säännökset

34 §

Muutoksenhaku

Tässä laissa tarkoitettuun päätökseen saa vaatia oikaisua. Oikaisuvaatimuksesta säädetään hallintolaissa.

Muutoksenhausta hallintotuomioistuimeen säädetään oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetussa laissa (808/2019).

35 §

Maksut

Evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko voivat periä maksun kuolinpesän osakasrekisteriin Digi- ja väestötietoviraston lisätieto- tai selvityspyynnön perusteella luovuttamistaan tiedoista. Maksut saavat olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruiset. Maksujen perusteiden tulee olla samat kaikille niille kuolinpesille, joiden tietoja evankelis-luterilainen kirkko ja ortodoksinen kirkko luovuttavat kuolinpesän osakasrekisteriin.

Digi- ja väestötietovirasto voi vastaanottaa evankelis-luterilaisen kirkon tai ortodoksisen kirkon kuolinpesän osakasrekisteriin luovuttamista tiedoista perittävät maksut ja välittää maksut ja maksutiedot tiedot luovuttaneelle kirkolle, jos siitä on Digi- ja väestötietoviraston ja tiedot luovuttaneen kirkon kanssa sovittu.

Digi- ja väestötietoviraston ja Ahvenanmaan valtionviraston tämän lain mukaisista suoritteista perittävistä maksuista säädetään valtion maksuperustelaissa (150/1992).

36 §

Asetuksenantovaltuus

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 6 ja 7 §:ssä tarkoitetun tiedonsaantioikeuden ja tietojen ilmoittamisvelvollisuuden toteuttamisesta ja sisällöstä.

5 luku

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

37 §

Voimaantulo ja siirtymäsäännös

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lakia sovelletaan sellaisiin kuolinpesiin, joissa lain 4 §:ssä tarkoitettu perittävä on kuollut tai tuomioistuimen päätöksellä julistettu kuolleeksi lain tultua voimaan.

_____

LUONNOS

3.

Laki

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 1 §:n 2 momentti, 6, 25–28, 29, 30 ja 32 §, 33 §:n 1 momentti, 34 ja 35 §, 36 §:n 1–3 momentti, 36 a §:n 4 ja 5 momentti, 36 b §, 37 §:n 2 momentti, 38 §:n 2 momentti sekä 40 ja 41 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentti laissa 463/1984, 6 § laissa 705/1990, 25 § laeissa 318/1994 ja 783/2016, 26 § laissa 1561/1995, 27 § ja 37 §:n 2 momentti laissa 318/1994, 28 § laeissa 318/1994, 1392/1995 ja 523/2010, 29, 30 ja 32 § sekä 38 §:n 2 momentti laissa 523/2010, 33 §:n 1 momentti, 36 §:n 1–3 momentti, 36 a §:n 4 ja 5 momentti sekä 36 b § laissa 17/2018, 34 § laeissa 318/1994 ja 17/2018 sekä 35, 40 ja 41 a § laissa 783/2016, sekä

lisätään lakiin uusi 25 a, 28 b ja 29 a § ja 38 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 532/2010, uusi 4 momentti seuraavasti:

1 §

— —

Perintönä saatuna omaisuutena pidetään myös perintökaaren (40/1965) 8 luvussa tarkoitettua avustusta ja hyvitystä.

6 §

Perilliset ovat velvollisia suorittamaan perintöveroa perinnöstään. Siitä omaisuudesta, josta on tehty kirjallinen testamentti tai todistus siitä, että omaisuudesta tehty suullinen testamentti on annettu perilliselle tiedoksi taikka että perilliset ovat sellaisen testamentin hyväksyneet, perintöveroa on velvollinen suorittamaan testamentinsaaja.

25 §

Verohallinnolle on ilmoitettava perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot:

1) perinnönjättäjästä, eloonjääneestä ja ensiksi kuolleesta puolisosta, perinnönjättäjän perillisistä, testamentinsaajista ja muista edunsaajista sekä näiden sukulaisuudesta tai muusta suhteesta perinnönjättäjään;

2) edellä 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden avio-oikeuteen, perintöön ja testamenttiin perustuvista sekä muutoin perintöverotukseen vaikuttavista osuuksista, oikeuksista ja muista etuuksista;

3) perinnönjättäjän kuolinpesän varoista, veloista ja muista kuolinpesän varoista tehtävistä vähennyksistä sekä niiden laadusta ja arvosta;

4) eloonjääneen puolison ja ensiksi kuolleen puolison varoista ja veloista sekä niiden laadusta ja arvosta;

5) perintöveroa määrättäessä 16 §:n mukaan huomioon otettavista lahjojen laadusta, arvosta ja saajista sekä 7 a §:ssä tarkoitettujen etuuksien laadusta, määristä ja saajista;

6) verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta tehtävien vähennysten, veronhyvitysten ja veronhuojennusten perusteista sen mukaisina kuin verovelvollinen on ne esittänyt; sekä

7) muut perintöverotukseen vaikuttavat tiedot.

Perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot on ilmoitettava Verohallinnolle antamalla kehotuksetta perintöveroilmoitus kaikkien verovelvollisten osalta (*yleinen perintöveroilmoitus*). Yleisessä perintöveroilmoituksessa tiedot on ilmoitettava sen mukaisina

kuin ne ovat perunkirjoituksessa tai muutoin ennen yleisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneet. Jos jonkin epäselvän asian selviäminen riippuu myöhemmästä kuolinpesän selvittämisestä, osituksesta tai perinnönjaosta, on yleisessä perintöveroilmoituksessa ilmoitettava kuolinpesän selvityksen tilaan nähden perustellun käsityksen mukaiset tiedot asiasta.

Perintökaaren 20 luvun 6 §:ssä tarkoitettujen kuolinpesän ilmoittajan ja uskottujen miesten, samoin kuin kuolinpesän osakkaiden ja muiden verovelvollisten ja näiden laillisten edustajien on yleistä perintöveroilmoitusta varten esitettävä tiedossaan olevat perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot. Kuolinpesän ilmoittajan on annettava Verohallinnolle yleinen perintöveroilmoitus.

25 a §

Jollei perukirjaa ole laadittava perinnönjättäjän jälkeen taikka jos velvollisuus suorittaa perintöveroa alkaa myöhemmin kuin 5 §:ssä säädetään eikä perintöverotuksessa tarpeellisia tietoja ole ilmoitettu yleisessä perintöveroilmoituksessa, verovelvollisen on ilmoitettava Verohallinnolle perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot perinnönjättäjästä, verovelvollisesta ja tämän sukulaisuudesta tai muusta suhteesta perinnönjättäjään, verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta ja sen veronalaisuudesta, laadusta ja arvosta, sekä muut 25 §:n 1 momentin 5–7 kohdassa tarkoitetut perintöverotukseen vaikuttavat tiedot.

Verovelvollisen on ilmoitettava Verohallinnolle perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot antamalla kehotuksetta perintöveroilmoitus (*henkilökohtainen perintöveroilmoitus*). Henkilökohtaisessa perintöveroilmoituksessa verovelvollisen on ilmoitettava tiedot sen mukaisina kuin ne ovat ennen henkilökohtaisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneet.

Jos verovelvollinen ei asu Suomessa, velvollinen antamaan perintöveroilmoituksen on se, jolla on kuolinpesä hallussaan.

26 §

Verohallinto luovuttaa salassapitosäännösten estämättä perinnönjättäjän kuolinpesälle tallentamalla sen käytössä olevaan kuolinpesän palvelualustasta annetussa laissa (/) tarkoitetulle kuolinpesän palvelualustalle (*kuolinpesän palvelualusta*) Verohallinnolla olevat yleisen perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten tarpeelliset tiedot perinnönjättäjän kuolinpesän varoista, veloista ja muista 25 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista. Kuolinpesä saa kuolinpesän osakasrekisterin tiedot kuitenkin noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Edellä 1 momentista poiketen Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ja tallentaa kuolinpesän palvelualustalle Verohallinnolla olevat yleisen perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten tarpeelliset tiedot eloonjääneen puolison varoista ja veloista vain, jos tämä pyytää luovuttamaan tiedot tai antaa tietojen luovuttamiseen nimenomaisen suostumuksensa. Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti sekä tietoisena siitä, mihin tarkoitukseen tietoja voidaan käyttää. Suostumuksen voi peruuttaa ilmoittamalla siitä Verohallinnolle siihen saakka, kunnes yleinen perintöveroilmoitus ja perukirja on annettu Verohallinnolle.

Tiedot perintöverotusta varten katsotaan annetun yleisessä perintöveroilmoituksessa olevien tietojen mukaisena myös siltä osin kuin tiedot poikkeavat Verohallinnon luovuttamista kuolinpesän palvelualustalle tallennetuista tiedoista.

Verohallinto antaa tarkemmat määräykset Verohallinnolla olevien tietojen luovuttamisen ja tallentamisen ajankohdasta, tavasta sekä muusta menettelystä.

27 §

Lahjansaajan on ilmoitettava Verohallinnolle lahjaverotusta varten tarpeelliset tiedot lahjanantajasta, lahjansaajasta ja tämän sukulaisuudesta tai muusta suhteesta lahjanantajaan, lahjansaajalle tulevasta omaisuudesta ja sen veronalaisuudesta, laadusta ja arvosta,

omaisuudesta tehtävien vähennysten, veronhyvitysten ja veronhuojennusten perusteista, sekä muut lahjaverotukseen vaikuttavat tiedot.

Lahjansaajan on ilmoitettava Verohallinnolle lahjaverotusta varten tarpeelliset tiedot antamalla kehotuksetta lahjaveroilmoitus. Jos lahjasta ei ole 19 §:n nojalla suoritettava veroa, lahjaveroilmoitusta ei ole annettava, ellei sitä erikseen vaadita.

28 §

Yleisessä perintöveroilmoituksessa ja sen liitteessä tai muussa ilmoituksessa on ilmoitettava 25 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat. Niin ikään on ilmoitettava perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottava henkilö. Yleisessä perintöveroilmoituksessa on ilmoitettava myös kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavat tiedot kuolinpesän yhteyshenkilön nimestä ja henkilötunnuksesta, kuolinpesän osakasrekisterin perustietojen vakuuttamisesta oikeiksi niitä muuttamatta tai täydentämättä ja perunkirjoituksen toimittamisen päivämäärästä, jollei tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin ole annettu kuolinpesän palvelualustaa käyttämällä. Yleinen perintöveroilmoitus saadaan antaa Verohallinnolle paperisena.

Henkilökohtaisessa perintöveroilmoituksessa ja sen liitteessä tai muussa ilmoituksessa on ilmoitettava 25 a §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat.

Lahjaveroilmoituksessa ja sen liitteessä tai muussa ilmoituksessa on ilmoitettava 27 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat.

Verohallinto vahvistaa veroilmoituksen ja antaa tarkemmat määräykset annettavista tiedoista, selvityksistä, asiakirjoista ja muista ilmoituksista sekä niiden antamistavasta. Veroilmoitukseen ei liitetä tositteita, jollei Verohallinto verovalvontaan liittyvistä syistä toisin määrää. Verohallinto voi antaa ilmoittamisvelvollisuutta rajoittavia määräyksiä silloin, kun ilmoittamisvelvollisuus on veronalaisen omaisuuden laadun tai määrän vähäisyyden, verovalvonnan tarpeiden tai muun vastaavavan syyn vuoksi tarpeetonta.

28 b §

Perintöverotuksen ilmoittamisvelvollisuutta varten on pidettävä sellaisia muistiinpanoja, joihin sisältyvät riittävästi eriteltyinä perintöverotuksessa tarvittavat muut kuin perukirjaan perintökaaren nojalla merkittävät tiedot. Muistiinpanojen on perustuttava tietoihin 25 §:n 3 momentissa tarkoitetuilta henkilöiltä, asiakirjoihin ja tositteisiin.

Kuolinpesän osakkaiden tai, jos verovelvollinen on ilmoittamisvelvollinen, verovelvollisen on säilytettävä muistiinpanot, asiakirjat ja tositteet kymmenen vuotta verovuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta. Säilyttämisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole siltä osin kuin ne on merkitty Verohallinnolle toimitettuun perukirjaan.

Verohallinto antaa tarkemmat määräykset muistiinpanovelvollisuudesta ja muistiinpanoista. Verohallinto voi antaa tarkemmat määräykset muistiinpanojen, asiakirjojen ja tositteiden säilyttämisvelvollisuuden rajoittamisesta silloin, kun säilyttämisvelvollisuus on ilmeisen tarpeetonta.

29 §

Yleinen perintöveroilmoitus on annettava Verohallinnolle yhden kuukauden kuluessa perunkirjoituksen toimittamiselle säädetyn määräajan tai Verohallinnon perunkirjoituksen toimittamiselle myöntämän lisäajan päättymisestä.

Henkilökohtainen perintöveroilmoitus on annettava kuuden kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisesta.

Jos ennen perintöverotuksen toimittamista perintöveroilmoituksen tiedot ovat muuttuneet, on se verovelvollinen, jonka perintöveron määrä nousisi, kolmen kuukauden kuluessa sanotusta syystä tiedon saatuaan velvollinen ilmoittamaan asiasta Verohallinnolle, jollei toinen kuolinpesän osakas tai muu verovelvollinen jo ole ilmoittanut asiasta.

29 a §

Perukirja on annettava Verohallinnolle yleisen perintöveroilmoituksen liitteenä.

Jos perukirjaa ei laadita kuolinpesän palvelualustalla, saadaan yleisessä perintöveroilmoituksessa käytettävät lomakkeet, asiakirjat ja liitteet ottaa perukirjan osaksi perukirjan vaatimusten täyttämiseksi siltä osin kuin ne sisältävät perintökaaren mukaan perukirjaan merkittävät tiedot ja siihen liitettävät liitteet.

Verohallinto voi ilmoittaa käräjäoikeudelle perunkirjoituksen toimittamisen laiminlyönnistä.

30 §

Lahjaveroilmoitus on annettava Verohallinnolle kolmen kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisesta.

32 §

Perintöverotusta varten kuolinpesän osakas, erityisjälkisäädöksen saaja ja muu verovelvollinen, eloonjäänyt puoliso, silloinkin kun hän ei ole kuolinpesän osakas, sekä näiden lailliset edustajat, perunkirjoituksen toimittajat, kuolinpesän ilmoittaja, pesänhoitaja, perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottava henkilö ja kuolinpesän yhteyshenkilö ovat velvolliset Verohallinnon kehotuksesta antamaan kaikki pesää koskevat tiedot ja selvitykset sekä esittämään tarkastettaviksi perukirjan, muistiinpanot ja kaikki muut pesää koskevat asiakirjat.

Lahjaverotusta varten lahjanantaja ja -saaja ovat velvolliset Verohallinnon kehotuksesta antamaan kaikki lahjaa koskevat tiedot ja selvitykset sekä esittämään tarkastettaviksi kaikki lahjaa koskevat asiakirjat.

33 §

Verotus toimitetaan veroilmoituksen, sivulliselta tiedonantovelvolliselta saatujen tietojen ja asiassa saadun muun selvityksen perusteella ottaen huomioon tasapuolisesti valtion ja verovelvollisen etu.

— —

34 §

Jos veroilmoitusta ei ole annettu tai sitä ei voida panna oikaistunakaan verotuksen perusteeksi, on verotus toimitettava arvioimalla (*arvioverotus*).

Verohallinnon on ennen arvioverotuksen toimittamista lähetettävä kehotus veroilmoituksen antamiseksi tai selvityksen esittämiseksi. Kehotus sisältää tiedon arvion perusteella perintönä, testamentilla tai lahjana saatuun omaisuuteen lisättävästä varojen määrästä. Lisättävää määrää arvioitaessa otetaan huomioon tiedot perinnönjättäjän varallisuudesta, lahjana annetusta omaisuudesta tai muut vastaavat käytettävissä olevat tiedot.

35 §

Jos perintö- tai lahjaverotusta toimitettaessa harkitaan verotuksen toimittamista arvioimalla tai muun olennaisen poikkeaman tekemistä veroilmoitukseen, on 25, 25 a tai 27 §:ssä tarkoitetulle ilmoittamisvelvolliselle, pesänhoitajalle, perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottavalle henkilölle tai kuolinpesän yhteyshenkilölle, mikäli mahdollista, varattava tilaisuus antaa asiassa selvitys ennen verotuksen toimittamista.

36 §

Verohallinto määrää verovelvolliselle veronkorotuksen, jos veroilmoitus tai muu ilmoitus taikka muu säädetty tieto, asiakirja tai selvitys on annettu puutteellisena tai virheellisenä taikka on jätetty kokonaan antamatta. Veronkorotus voidaan määrätä myös sellaiselle ilmoittamisvelvolliselle, joka ei ole verovelvollinen.

Veronkorotusta ei kuitenkaan määrätä sen johdosta, että veroilmoituksessa on jätetty ilmoittamatta tieto velasta, vähennyksestä tai muusta verotuksessa verovelvollisen hyväksi vaikuttavasta tiedosta, ellei kyse ole 36 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta tilanteesta.

Veronkorotus jätetään määräämättä sellaiselle verovelvolliselle, joka ei ole ollut 25 tai 25 a §:n mukaan ilmoittamisvelvollinen ja jonka ei voida katsoa ilmeisesti olleen tietoinen veroilmoituksen tai muun tiedon virheellisyydestä.

— —

36 a §

— —

Jos kyse on verotusmenettelystä annetun lain 26 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tulkinnanvaraisesta tai epäselvästä asiasta tai 1 momentin mukainen veronkorotus on muusta erityisestä syystä kohtuuton, veronkorotus on 5 prosenttia lisääntyneen veron määrästä.

Veronkorotus on 2 prosenttia lisääntyneen veron määrästä, jos verovelvollinen oma-aloitteisesti vaatii virheen korjaamista myöhemmin kuin 60 päivän kuluttua veroilmoituksen antamiselle säädetystä määräpäivästä ja on täyttänyt selvittämisvelvollisuutensa.

— —

36 b §

Verohallinto määrää ilmoittamisvelvolliselle veronkorotuksen sijasta myöhästymismaksun, jos ilmoittamisvelvollinen antaa veroilmoituksen tai korjaa oma-aloitteisesti muun 36 §:ssä tarkoitetun laiminlyönnin 60 päivän kuluessa veroilmoituksen antamiselle säädetystä määräpäivästä.

Myöhästymismaksua ei kuitenkaan määrätä sen johdosta, että veroilmoituksessa on jätetty ilmoittamatta tieto velasta, vähennyksestä tai muusta verotuksessa verovelvollisen hyväksi vaikuttavasta tiedosta, ellei kyse ole 36 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta tilanteesta.

Luonnolliselle henkilölle määrättävä myöhästymismaksu on 50 euroa veroilmoitukselta ja muulle ilmoittamisvelvolliselle 100 euroa veroilmoitukselta.

Ilmoittamisvelvolliselle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Myöhästymismaksu jätetään määräämättä, jos veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä, laiminlyönti on vähäinen tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy.

37 §

— —

Jos verovelvollisen osoitetta tai olinpaikkaa ei tiedetä, toimitetaan häntä koskevat 1 momentissa mainitut asiakirjat pesänhoitajalle, perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottavalle henkilölle tai kuolinpesän yhteyshenkilölle.

38 §

— —

Kun perintöverotus toimitetaan henkilökohtaisen perintöveroilmoituksen nojalla, on uusista varoista ja veloista annettava Verohallinnolle henkilökohtainen perintöveroilmoitus kolmen kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun niitä on ilmaantunut pesään.

— —

Verohallinto voi antaa määräykset siitä, että perintöverotuksessa tarpeelliset tiedot uusista varoista ja veloista ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat on annettava Verohallinnolle yleisessä perintöveroilmoituksessa täydennys- tai oikaisukirjan antamiselle annetussa määräajassa myös silloin, kun täydennys- tai oikaisukirja on annettava Verohallinnolle 1 momentin mukaan.

40 §

Jos verovelvollinen on jäänyt osaksi tai kokonaan verottamatta tai hänelle on muuten jäänyt määräämättä säädetty vero, Verohallinto oikaisee verotusta verovelvollisen vahingoksi siten kuin verotusmenettelystä annetun lain 56 §:n 1, 3 ja 4 momentissa säädetään.

41 a §

Verohallinto voi jatkaa 31 §:ssä säädettyä verotuksen toimittamisaikaa tai verotuksen oikaisuaikaa yhdellä vuodella siten kuin verotusmenettelystä annetun lain 56 a §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään. Mitä verotusmenettelystä annetun lain 56 a §:n 1 momentin 2 kohdassa verovelvollisesta säädetään, sovelletaan myös tämän lain 25 ja 25 a §:ssä tarkoitettuun ilmoittamisvelvolliseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos perintö- tai lahjaverovelvollisuus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

LUONNOS

4.

Laki

hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 9 §:n 5 kohta, ja

lisätään hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1174/2019 ja 598/2023, uusi 6 kohta seuraavasti:

9 §

Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet

Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä seuraaviin tietojärjestelmiin tallennettuja tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja noudattaen tätä lukua:

— — — —

5.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 1 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on laissa 522/2010 seuraavasti:

1 §

Lain soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan verotusta varten Verohallinnolle annettuihin ja Verohallinnossa laadittuihin yksittäistä verovelvollista koskeviin asiakirjoihin (verotusasiakirjat) ja niihin sisältyviin tietoihin (verotustiedot). Mitä tässä laissa säädetään verovelvollisesta, koskee myös muuta ilmoittamis- ja tiedonantovelvollista sekä yhtymää. Mitä tässä laissa säädetään verotusasiakirjasta ja verotustiedoista, sovelletaan myös Verohallinnon säilyttämään perukirjaan ja siihen sisältyviin tietoihin.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

LUONNOS

6.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 18 §:n 1 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 18 §:n 1 momentti laissa 1172/2019 ja 18 §:n 4 momentti laissa 391/2019, seuraavasti:

18 §

Viranomaisen yleinen tiedonantovelvollisuus

Digi- ja väestötietoviraston sekä Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionviraston on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset väestötietojärjestelmään ja kuolinpesän osakasrekisteriin sisältyvät tiedot.

— — — —

7.

Laki

perintökaaren 20 luvun muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan lain 20 luvun 7 §,
muutetaan lain 20 luvun 1–3, 5, 6, 8, 9, 9a–9c, 12 ja 12 a §, sellaisina kuin niistä ovat 1, 8, 9, 12 ja 12 a § laissa 1562/1995 sekä 9a–9c § laissa 1129/2019, sekä
lisätään lain 20 lukuun uusi 2a ja 9d §, seuraavasti:

1 §

Perunkirjoitus on toimitettava kuuden kuukauden kuluessa kuolemantapauksesta, jollei Verohallinto saman ajan kuluessa tehdystä hakemuksesta pesän laatuun katsoen tai muusta erityisestä syystä tätä aikaa pidennä.

2 §

Osakkaan, jonka hoidettavana pesän omaisuus on, taikka pesänselvittäjän tai testamentin toimeenpanijan on määrättävä perunkirjoituksen aika ja paikka sekä valittava sitä toimittamaan kaksi uskottua miestä. Jollei osakas, pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija ole ottanut pesän omaisuutta haltuunsa, tulee muun henkilön, jolla, sen mukaan kuin 18 luvun 4 §:ssä säädetään, on omaisuus hoidettavanaan, toimituttaa perunkirjoitus.

Perunkirjoituksen ajasta ja paikasta on, milloin se voi sanottavaa hankaluutta tuottamatta tapahtua, hyvissä ajoin sitä ennen annettava tieto osakkaille ja eloonjääneelle puolisolle silloinkin, kun tämä ei ole osakas, sekä jos joku on perintönä tai testamentilla saava osuuden jäämistöön vasta osakkaan oikeuden lakattua, myös sille, jolla perunkirjoitusta toimitettaessa lähinnä on oikeus saada perintö tai testamentti.

Kuolinpesää koskevat tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut ottaa vastaan kuolinpesän yhteyshenkilö. Kuolinpesän yhteyshenkilö on tehtävään ilmoitettu osakas tai testamentin toimeenpanija. Jos kuolinpesään on määrätty perintökaaren 19 luvun 1 §:ssä tarkoitettu pesänselvittäjä tai perintökaaren 18 luvun 4 §:ssä tarkoitettu toimitsija, on tämä kuitenkin kuolinpesän yhteyshenkilö.

2a §

Mitä edellä 2 §:ssä on säädetty perunkirjoituksesta, ei estä perunkirjoituksen toimittamista tai siihen osallistumista tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla. Perunkirjoitus on kuitenkin järjestettävä siten, että kuolinpesän osakkaalla ja muulla tämän luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulla henkilöllä on mahdollisuus käyttää oikeuksiaan täysimääräisesti ja ajantasaisesti silloinkin, kun hän osallistuu perunkirjoitukseen tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla.

Perunkirjoituksesta annettavaan tietoon on sisällytettävä maininta 1 momentissa tarkoitetusta osallistumismahdollisuudesta ja sen käyttämisen edellytyksistä sekä osallistumisen teknisestä toteutuksesta ja siinä noudatettavasta menettelystä.

3 §

Perukirjassa on mainittava toimituksen aika ja paikka, vainajan täydellinen nimi, siviilisääty, henkilötunnus ja kotikunta sekä kuolinpäivä, osakkaiden ja muiden 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden nimet ja henkilötunnukset sekä lisäksi ilmoitettava perillisten osalta,

miten he ovat vainajalle sukua. Perillinen on mainittava, vaikka hänelle ei tulisi mitään pesän omaisuudesta. Jollei jotakin edellä mainittua seikkaa voida ilmoittaa, on siitä ja sen syystä tehtävä merkintä perukirjaan. Jos perukirjaan merkittävällä henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään henkilötunnuksen sijaan henkilön syntymäaika, asuinvaltio sekä mahdollinen hänen asuinvaltiossaan käytettävä henkilötunniste. Yrityksen osalta merkitään yrityksen kotipaikka ja mahdollinen yritys- ja yhteisötunnus. Perukirjassa on ilmoitettava myös kuolinpesän yhteyshenkilön nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot.

Perukirjasta tulee käydä selville, ketkä ovat olleet perunkirjoituksessa saapuvilla. Milloin jollekin 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulle henkilölle ei ole annettu tietoa toimituksesta, on se sekä syy siihen perukirjassa mainittava. Jos joku, jolle tieto on toimitettu, ei ole saapunut, on perukirjaan merkittävä, milloin ja millä tavalla hänelle oli tieto annettu.

5 §

Jos perittävä on tehnyt testamentin tai avioehtosopimuksen, on se otettava tai oikeaksi todistettuna jäljennöksenä liitettävä perukirjaan. Sama koskee muita asiakirjoja, jotka ovat tarpeen pesän tilan selville saamiseksi. Perukirjaan on niin ikään liitettävä ote tai tiedot kuolinpesän osakasrekisteristä tai vastaavasta rekisteristä, josta käy selville eloonjäänyt puoliso ja perilliset.

6 §

Kuolinpesän ilmoittaja on se, joka hoitaa pesän omaisuutta tai muutoin on sen tilaan parhaiten perehtynyt. Osakkaan sekä eloonjääneen puolison, vaikkei tämä olisikaan osakas, tulee kehotuksesta antaa tietoja perunkirjoitusta varten.

Pesän ilmoittajan on perukirjaan merkittävä valaehtoinen vakuutus, että hänen perunkirjoitusta varten antamansa tiedot ovat oikeat ja ettei hän tahallisesti ole jättänyt mitään ilmoittamatta. Hän on velvollinen valallaan vahvistamaan vakuutuksen, jos joku, jonka oikeus saattaa olla tällaisesta valanteosta riippuvainen, taikka pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija sitä vaatii. Valantekovelvollisuus on myös osakkaalla tai eloonjääneellä puolisolla, joka ei ole ilmoittanut pesää. Jos joku muu on ryhtynyt pesän omaisuutta koskeviin toimiin, voidaan hänetkin määrätä valalle, milloin siihen on syytä.

Uskottujen miesten on perukirjaan kirjoitettava todistus siitä, että he ovat kaiken siihen oikein merkinneet ja pesän varat arvioineet parhaan ymmärryksensä mukaan.

Kuolinpesän ilmoittajan valaehtoinen vakuutus ja uskottujen miesten todistus voidaan antaa myös sähköisesti. Kuolinpesän palvelualustalla laadittavaa perukirjaa varten annettavasta sähköisestä vakuutuksesta ja todistuksesta säädetään kuolinpesän palvelualustasta annetun lain 4 §:ssä. Muualla kuin kuolinpesän palvelualustalla laadittavaa perukirjaa varten annettava sähköinen vakuutus ja todistus voidaan antaa käyttäen sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EU) 2024/1183, tarkoitettua kehittynyttä sähköistä allekirjoitusta.

8 §

Perukirja on annettava Verohallinnolle siten kuin perintö- ja lahjaverolaissa (378/1940) säädetään.

9 §

Jos perunkirjoituksen toimittaminen on laiminlyöty, käräjäoikeuden tulee Verohallinnon ilmoituksesta määrätä sopiva henkilö toimituttamaan perunkirjoitus.

9 a §

Jos perittävällä oli kuollessaan kotikunta Suomessa ja perittävän aviovarallisuussuhteisiin ja perimykseen sovelletaan Suomen lakia, Digi- ja väestötietovirasto tai Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto voi kuolinpesän osakkaan, eloonjääneen puolison, kuolinpesän ilmoittajan, pesänhoitajan, pesänselvittäjän, pesänjakajan tai testamentin toimeenpanijan hakemuksesta vahvistaa, että kaikki pesän osakkaat ja perittävän aviopuoliso on merkitty kuolinpesän osakasrekisteriin tai perukirjan osakasluetteloon, kuten 3 §:n 1 momentissa säädetään.

Vahvistusta ei voida hakea ennen kuin perunkirjoitus on toimitettu. Vahvistusta ei voida hakea, jos kuolinpesän osakastiedot on muodostettu yksinomaan kuolinpesän osakasrekisteristä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaisista tiedoista, jotka pesän ilmoittaja on tarkastanut ja vakuuttanut oikeiksi niitä muuttamatta. Vahvistus on muussa tapauksessa annettava, jos väestötietojärjestelmässä olevien tietojen ja muun saatavissa olevan selvityksen nojalla on perusteltua otaksua, että kuolinpesän osakasrekisterissä tai perukirjassa olevat tiedot osakkaista ja aviopuolisosta ovat oikeat ja täydelliset.

9 b §

Jos tässä luvussa ei toisin säädetä, vahvistamista koskevaan menettelyyn sovelletaan hallintolakia (434/2003). Osakastietojen puutteellisuudesta ja vahvistamista koskevasta päätöksestä tulee ilmoittaa myös 2 §:n 3 momentissa tarkoitetulle kuolinpesän yhteyshenkilölle, jos tämä ei ole hakija.

9 c §

Oikeustoimi, jonka 9 a §:n mukaisesti vahvistettuun kuolinpesän osakasrekisteriin tai perukirjan osakasluetteloon merkityt pesän osakkaat ovat tehneet pesän puolesta muun kuin pesän osakkaan kanssa, on sitova, vaikka joku osakkaista on jäänyt kuolinpesän osakasrekisteriin tai perukirjaan merkitsemättä, jos se, jonka kanssa oikeustoimi oli tehty, ei tiennyt eikä hänen pitänytkään tietää, että pesässä oli tällainen osakas.

Haettaessa viranomaiselta oikeuden kirjaamista tai muuta toimenpidettä vahvistettua kuolinpesän osakasrekisteriä tai perukirjaa pidetään riittävänä selvityksenä pesän osakkaista, jollei asiassa muuta ilmene.

9 d §

Vahvistuksen antamisesta ja ajankohdasta, jonka mukaisesti osakastiedot on vahvistettu, tehdään merkintä kuolinpesän osakasrekisteriin ja vahvistamista koskevaan päätökseen.

Päätökseen osakasluettelon vahvistamisesta saa hakea oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.

12 §

Verohallinnon 1 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.

12 a §

Verohallinnolle annettu perukirja tai sen tekninen tallenne on säilytettävä pysyvästi. Arkistolaitos antaa tarkemmat määräykset perukirjan ja sen liitteiden säilyttämisestä.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos perittävä on kuollut tai julistettu kuolleeksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

8.

Laki

ulosottokaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lain 4 luvun 33 §:n 1 momenttiin uusi 5a kohta seuraavasti:

4 luku

Ulosmittaus

33 §

Rekisteri-ilmoitukset

Ulosottomiehen tulee heti ilmoittaa:

5a) kuolinpesän osakkaan pesäosuuden ulosmittauksesta Digi- ja väestötietovirastolle;

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
Lakia sovelletaan sellaisiin kuolinpesiin, joissa perittävä on kuollut tai tuomioistuimen päätöksellä julistettu kuolleeksi lain tultua voimaan.

LUONNOS

9.

Laki

tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lain 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 §:n otsikko ja sen 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti sellaisena kuin niistä on 2 §:n 2 momentti laissa 655/2023, 3 §:n otsikko ja 2 momentti laissa 1145/2019 ja 4 §:n 1 momentti laissa 1263/2018, sekä

lisätään lakiin uusi 3a § seuraavasti:

1 §

Velvollisuus ilmoittaa rikosasiassa annetusta ratkaisusta

Tuomioistuimen on ilmoitettava ratkaisustaan, jolla syyte on hylätty, tallentamalla ratkaisusta tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään esitutkintaviranomaisten tietojärjestelmien tietojen päivittämisen mahdollistamiseksi.

Oikeusministeriön asetuksella säädetään ajankohdasta, josta alkaen 1 momentissa tarkoitetut merkinnät on tehtävä. Merkinnän tekemiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa (955/2020) ja sen nojalla säädetään.

2 §

Velvollisuus ilmoittaa virkamiestä ja viranhaltijaa koskevasta rikosasiasta

— —

Ilmoituksen tekemisestä merkitsemällä ratkaisusta tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle niiden välittämiseksi 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille säädetään tarvittaessa oikeusministeriön asetuksella. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

3 §

Tiedon tallentaminen väestötietojärjestelmään merkitsemistä varten

— —

Oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää, että tuomioistuin toteuttaa 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tallentamalla ratkaisuaan koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään välitettäviksi väestötietojärjestelmään. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

3 a §

Velvollisuus ilmoittaa tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin merkitsemistä varten

Tuomioistuimen on ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle perintökaaren 18 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla määräämästään toimitsijasta ja perintökaaren 19 luvun 1 §:n nojalla määräämästään tai saman luvun 6 tai 7 §:n nojalla vapauttamastaan pesänselvittäjästä kuolinpesän osakasrekisteriin tehtävää merkintää varten, kun päätös on täytäntöönpanokelpoinen. Kuolinpesän yksilöintitietojen ja ratkaisun päivämäärän lisäksi ilmoitetaan toimitsijan tai pesänselvittäjän nimi ja muut tarpeelliset yksilöintitiedot.

Oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää, että tuomioistuin toteuttaa 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tallentamalla ratkaisuaan koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään välitettäviksi kuolinpesän osakasrekisteriin. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

4 §

Velvollisuus ilmoittaa ja tiedottaa ulosottoperustetta koskevasta ratkaisusta

Tuomioistuimen on ilmoitettava ulosottoviranomaiselle tuomiostaan, turvaamistoimipäätöksestään ja muusta ulosottoperusteesta tai tällaisen ratkaisun kumoamisesta merkitsemällä tätä koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tietojen välittämiseksi teknisen käyttöyhteyden avulla ulosottoviranomaiselle. Merkinnän tekemiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Lain 3 a §:ää sovelletaan sellaisiin kuolinpesiin, joissa perittävä on kuollut tai tuomioistuimen päätöksellä julistettu kuolleeksi lain tultua voimaan.

_____

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

Etunimi Sukunimi

3.

Laki

perintö- ja lahjaverolain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan perintö- ja lahjaverolain (378/1940) 1 §:n 2 momentti, 6, 25–28, 29, 30 ja 32 §, 33 §:n 1 momentti, 34 ja 35 §, 36 §:n 1–3 momentti, 36 a §:n 4 ja 5 momentti, 36 b §, 37 §:n 2 momentti, 38 §:n 2 momentti sekä 40 ja 41 a §,

sellaisina kuin ne ovat, 1 §:n 2 momentti laissa 463/1984, 6 § laissa 705/1990, 25 § laeissa 318/1994 ja 783/2016, 26 § laissa 1561/1995, 27 § ja 37 §:n 2 momentti laissa 318/1994, 28 § laeissa 318/1994, 1392/1995 ja 523/2010, 29, 30 ja 32 § sekä 38 §:n 2 momentti laissa 523/2010, 33 §:n 1 momentti, 36 §:n 1–3 momentti, 36 a §:n 4 ja 5 momentti sekä 36 b § laissa 17/2018, 34 § laeissa 318/1994 ja 17/2018 sekä 35, 40 ja 41 a § laissa 783/2016, sekä

lisätään lakiin uusi 25 a, 28 b ja 29 a § ja 38 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 532/2010, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
Perintönä saatuna omaisuutena pidetään myös perintökaaren 8 luvussa tarkoitettua avustusta ja hyvitystä.	Perintönä saatuna omaisuutena pidetään myös perintökaaren *(40/1965)* 8 luvussa tarkoitettua avustusta ja hyvitystä.
6 §	6 §
Perintöveroa määrättäessä on vero pantava perillisten suoritettavaksi siitä omaisuudesta, josta ei sitä ennen ole esitetty kirjallista testamenttia tai todistusta siitä, että omaisuudesta tehty suullinen testamentti on annettu perilliselle tiedoksi taikka että perilliset ovat sellaisen testamentin hyväksyneet. Siitä omaisuudesta, josta sellainen testamentti tai todistus on esitetty, pannaan vero testamentin saajan maksettavaksi.	*Perilliset ovat velvollisia suorittamaan p*erintöveroa *perinnöstään. S*iitä omaisuudesta, josta *on tehty kirjallinen testamentti* tai *todistus* siitä, että omaisuudesta tehty suullinen testamentti on annettu perilliselle tiedoksi taikka että perilliset ovat sellaisen testamentin hyväksyneet*, perintöveroa on velvollinen suorittamaan testamentinsaaja.*
25 §	25 §
Perintöverotus toimitetaan perinnönjättäjän jäämistöstä laaditun perukirjan ja, jos perinnönjako on jo toimitettu, lisäksi jakokirjan perusteella.	*Verohallinnolle on ilmoitettava perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot:* *1) perinnönjättäjästä, eloonjääneestä ja ensiksi kuolleesta puolisosta,*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
(ks. myös 26 §:n 1 mom. ja 28 §:n 2 mom.)	*perinnönjättäjän perillisistä, testamentinsaajista ja muista edunsaajista sekä näiden sukulaisuudesta tai muusta suhteesta perinnönjättäjään;* *2) edellä 1 kohdassa tarkoitettujen henkilöiden avio-oikeuteen, perintöön ja testamenttiin perustuvista sekä muutoin perintöverotukseen vaikuttavista osuuksista, oikeuksista ja muista etuuksista;* *3) perinnönjättäjän kuolinpesän varoista, veloista ja muista kuolinpesän varoista tehtävistä vähennyksistä sekä niiden laadusta ja arvosta;* *4) eloonjääneen puolison ja ensiksi kuolleen puolison varoista ja veloista sekä niiden laadusta ja arvosta;* *5) perintöveroa määrättäessä 16 §:n mukaan huomioon otettavista lahjojen laadusta, arvosta ja saajista sekä 7 a §:ssä tarkoitettujen etuuksien laadusta, määristä ja saajista;* *6) verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta tehtävien vähennysten, veronhyvitysten ja veronhuojennusten perusteista sen mukaisina kuin verovelvollinen on ne esittänyt; sekä* *7) muut perintöverotukseen vaikuttavat tiedot.*
Edellä 22 §:n 2 momentissa mainituissa tapauksissa on verotusta toimitettaessa otettava huomioon myös edellisen haltijan tai osuutta rasittavan oikeuden haltijan jäämistöstä laadittu perukirja. (ks. 26 §:n 2 mom.) (ks. 26 §:n 3 mom.)	*Perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot on ilmoitettava Verohallinnolle antamalla kehotuksetta perintöveroilmoitus kaikkien verovelvollisten osalta (**yleinen perintöveroilmoitus**). Yleisessä perintöveroilmoituksessa tiedot on ilmoitettava sen mukaisina kuin ne ovat perunkirjoituksessa tai muutoin ennen yleisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneet. Jos jonkin epäselvän asian selviäminen riippuu myöhemmästä kuolinpesän selvittämisestä, osituksesta tai perinnönjaosta, on yleisessä perintöveroilmoituksessa ilmoitettava kuolinpesän selvityksen tilaan nähden perustellun käsityksen mukaiset tiedot asiasta.* *Perintökaaren 20 luvun 6 §:ssä tarkoitettujen kuolinpesän ilmoittajan ja uskottujen miesten, samoin kuin kuolinpesän osakkaiden ja muiden verovelvollisten ja näiden laillisten edustajien on yleistä perintöveroilmoitusta varten esitettävä*

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tiedossaan olevat perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot. Kuolinpesän ilmoittajan on annettava Verohallinnolle yleinen perintöveroilmoitus.

25 a §

Jollei perukirjaa ole laadittava perinnönjättäjän jälkeen taikka jos velvollisuus suorittaa perintöveroa alkaa myöhemmin kuin 5 §:ssä säädetään eikä perintöverotuksessa tarpeellisia tietoja ole ilmoitettu yleisessä perintöveroilmoituksessa, verovelvollisen on ilmoitettava Verohallinnolle perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot perinnönjättäjästä, verovelvollisesta ja tämän sukulaisuudesta tai muusta suhteesta perinnönjättäjään, verovelvolliselle tulevasta omaisuudesta ja sen veronalaisuudesta, laadusta ja arvosta, sekä muut 25 §:n 1 momentin 5–7 kohdassa tarkoitetut perintöverotukseen vaikuttavat tiedot.

Verovelvollisen on ilmoitettava Verohallinnolle perintöverotusta varten tarpeelliset tiedot antamalla kehotuksetta perintöveroilmoitus (henkilökohtainen perintöveroilmoitus). Henkilökohtaisessa perintöveroilmoituksessa verovelvollisen on ilmoitettava tiedot sen mukaisina kuin ne ovat ennen henkilökohtaisen perintöveroilmoituksen antamista ilmenneet.

Jos verovelvollinen ei asu Suomessa, velvollinen antamaan perintöveroilmoituksen on se, jolla on kuolinpesä hallussaan.

26 §

Perintöverotuksen toimittamista varten on perintökaaren 20 luvussa tarkoitetun pesän ilmoittajan annettava kehotuksetta perinnönjättäjän jälkeen laadittu perukirja. Edellä 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa on annettava myös edellisen haltijan tai osuutta rasittavan oikeuden haltijan jäämistöstä laadittu perukirja.

Verovelvollisen on annettava veroilmoitus, jos perinnönjättäjän jälkeen ei ole laadittava perukirjaa tai jos velvollisuus suorittaa perintöveroa muissa kuin 22 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa alkaa myöhemmin kuin 5 §:ssä säädetään.

26 §

*Verohallinto luovuttaa salassapitosäännösten estämättä perinnönjättäjän kuolinpesälle tallentamalla sen käytössä olevaan kuolinpesän palvelualustasta annetussa laissa (/) tarkoitettuun kuolinpesän palvelualustaan (**kuolinpesän palvelualusta**) Verohallinnolla olevat perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten tarpeelliset tiedot perinnönjättäjän kuolinpesän varoista, veloista ja muista 25 §:n 1 momentissa tarkoitetuista seikoista. Kuolinpesä saa*

Voimassa oleva laki

Jos verovelvollinen ei asu Suomessa, velvollinen antamaan veroilmoituksen on se, jolla on kuolinpesä hallussaan.

27 §

Lahjaverotuksen toimittamista varten on lahjansaajan annettava kehotuksetta lahjaveroilmoitus.

Jos lahjasta ei ole 19 §:n nojalla suoritettava veroa, veroilmoitusta ei ole annettava, ellei sitä erikseen vaadita.

Ehdotus

kuolinpesän osakasrekisterin tiedot kuitenkin noudattaen, mitä siitä erikseen säädetään.

Edellä 1 momentista poiketen Verohallinto voi salassapitosäännösten estämättä luovuttaa ja tallentaa kuolinpesän palvelualustaan Verohallinnolla olevat perintöveroilmoituksen ja perukirjan laatimista varten tarpeelliset tiedot eloonjääneen puolison varoista ja veloista vain, jos tämä pyytää luovuttamaan tiedot tai antaa tietojen luovuttamiseen nimenomaisen suostumuksensa. Suostumuksesta tulee käydä ilmi, että se on annettu vapaaehtoisesti ja nimenomaisesti sekä tietoisena siitä, mihin tarkoitukseen tietoja voidaan käyttää. Suostumuksen voi peruuttaa ilmoittamalla siitä Verohallinnolle siihen saakka, kunnes perintöveroilmoitus ja perukirja on annettu Verohallinnolle.

Kuolinpesän ilmoittajan katsotaan antaneen tiedot perintöverotusta varten kuolinpesän ilmoittajan perintöveroilmoituksessa olevien tietojen mukaisena myös siltä osin kuin tiedot poikkeavat Verohallinnon luovuttamista kuolinpesän palvelualustaan tallennetuista tiedoista.

Verohallinto antaa tarkemmat määräykset Verohallinnolla olevien tietojen toimittamisen ja luovuttamisen ajankohdasta, tavasta sekä muusta menettelystä.

27 §

Lahjansaajan on ilmoitettava Verohallinnolle lahjaverotusta varten tarpeelliset tiedot lahjanantajasta, lahjansaajasta ja tämän sukulaisuudesta tai muusta suhteesta lahjanantajaan, lahjansaajalle tulevasta omaisuudesta ja sen veronalaisuudesta, laadusta ja arvosta, omaisuudesta tehtävien vähennysten, veronhyvitysten ja veronhuojennusten perusteista, sekä muut lahjaverotukseen vaikuttavat tiedot.

Lahjansaajan on ilmoitettava Verohallinnolle lahjaverotusta varten tarpeelliset tiedot antamalla kehotuksetta lahjaveroilmoitus. Jos lahjasta ei ole 19 §:n nojalla suoritettava veroa,

Voimassa oleva laki

28 §

Perukirjassa on mainittava, kuka pesänhoitajana ottaa vastaan perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja.

Perukirjassa on myös mainittava, onko perilliselle tai testamentinsaajalle annettu sellaista omaisuutta, joka 16 §:n mukaan on otettava lukuun perintöveroa määrättäessä, ja tällaisen omaisuuden laatu ja arvo. Perukirjassa on myös mainittava 7 a §:ssä tarkoitettujen etuuksien saajat ja määrät.

Verohallinto antaa tarkemmat määräykset siitä, mitä asiakirjoja verotuksen toimittamista varten on annettava. Verohallinto voi myös määrätä, että perintö- tai lahjaverotusta varten annettavat tiedot tulee antaa Verohallinnon vahvistamaa lomaketta käyttäen.

Ehdotus

lahjaveroilmoitusta ei ole annettava, ellei sitä erikseen vaadita.

28 §

Yleisessä perintöveroilmoituksessa ja sen liitteessä tai muussa ilmoituksessa on ilmoitettava 25 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat. Niin ikään on ilmoitettava perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottava henkilö. Yleisessä perintöveroilmoituksessa on ilmoitettava myös kuolinpesän osakasrekisteriin tallennettavat tiedot kuolinpesän yhteyshenkilön nimestä ja henkilötunnuksesta, kuolinpesän osakasrekisterin perustietojen vakuuttamisesta oikeiksi niitä muuttamatta tai täydentämättä ja perunkirjoituksen toimittamisen päivämäärästä, jollei tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin ole annettu kuolinpesän palvelualustaa käyttämällä. Yleinen perintöveroilmoitus saadaan antaa Verohallinnolle paperisena.

Henkilökohtaisessa perintöveroilmoituksessa ja sen liitteessä tai muussa ilmoituksessa on ilmoitettava 25 a §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat.

Lahjaveroilmoituksessa ja sen liitteessä tai muussa ilmoituksessa on ilmoitettava 27 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat.

Verohallinto vahvistaa veroilmoituksen ja antaa tarkemmat määräykset annettavista tiedoista, selvityksistä, asiakirjoista ja muista ilmoituksista sekä niiden antamistavasta. Veroilmoitukseen ei liitetä tositteita, jollei Verohallinto verovalvontaan liittyvistä syistä toisin määrää. Verohallinto voi antaa ilmoittamisvelvollisuutta rajoittavia määräyksiä silloin, kun ilmoittamisvelvollisuus on veronalaisen omaisuuden laadun tai määrän vähäisyyden, verovalvonnan tarpeiden tai muun vastaavavan syyn vuoksi tarpeetonta.

28 b §

Voimassa oleva laki

Ehdotus

Perintöverotuksen ilmoittamisvelvollisuutta varten on pidettävä sellaisia muistiinpanoja, joihin sisältyvät riittävästi eriteltyinä perintöverotuksessa tarvittavat muut kuin perukirjaan perintökaaren nojalla merkittävät tiedot. Muistiinpanojen on perustuttava tietoihin 25 §:n 3 momentissa tarkoitetuilta henkilöiltä, asiakirjoihin ja tositteisiin.

Kuolinpesän osakkaiden tai, jos verovelvollinen on ilmoittamisvelvollinen, verovelvollisen on säilytettävä muistiinpanot, asiakirjat ja tositteet kymmenen vuotta verovuoden päättymistä seuraavan vuoden alusta. Säilyttämisvelvollisuutta ei kuitenkaan ole siltä osin kuin ne on merkitty Verohallinnolle toimitettuun perukirjaan.

Verohallinto antaa tarkemmat määräykset muistiinpanovelvollisuudesta ja muistiinpanoista. Verohallinto voi antaa tarkemmat määräykset muistiinpanojen, asiakirjojen ja tositteiden säilyttämisvelvollisuuden rajoittamisesta silloin, kun säilyttämisvelvollisuus on ilmeisen tarpeetonta.

29 §

Perukirja on annettava kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta Verohallinnolle.

Verohallinto voi ilmoittaa käräjäoikeudelle perunkirjoituksen toimittamisen laiminlyönnistä.

29 §

Yleinen perintöveroilmoitus on annettava Verohallinnolle yhden kuukauden kuluessa perunkirjoituksen toimittamiselle säädetyn määräajan tai Verohallinnon perunkirjoituksen toimittamiselle myöntämän lisäajan päättymisestä.

Henkilökohtainen perintöveroilmoitus on annettava kuuden kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisesta.

Jos ennen perintöverotuksen toimittamista perintöveroilmoituksen tiedot ovat muuttuneet, on se verovelvollinen, jonka perintöveron määrä nousisi, kolmen kuukauden kuluessa sanotusta syystä tiedon saatuaan velvollinen ilmoittamaan asiasta Verohallinnolle, jollei toinen kuolinpesän osakas tai muu verovelvollinen jo ole ilmoittanut asiasta.

29 a §

Perukirja on annettava Verohallinnolle yleisen perintöveroilmoituksen liitteenä.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	Jos perukirjaa ei laadita kuolinpesän palvelualustalla, saadaan yleisessä perintöveroilmoituksessa käytettävät lomakkeet, asiakirjat ja liitteet ottaa perukirjan osaksi perukirjan vaatimusten täyttämiseksi siltä osin kuin ne sisältävät perintökaaren mukaan perukirjaan merkittävät tiedot ja siihen liitettävät liitteet.
(ks. 29 §:n 2 mom.)	*Verohallinto voi ilmoittaa käräjäoikeudelle perunkirjoituksen toimittamisen laiminlyönnistä.*
	30 §
30 §	*Lahjaveroilmoitus* on annettava Verohallinnolle kolmen kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisesta.
Veroilmoitus on annettava Verohallinnolle kolmen kuukauden kuluessa verovelvollisuuden alkamisesta.	
32 §	32 §
Kuolinpesän osakas, erityisjälkisäädöksen saaja ja eloonjäänyt puoliso, silloinkin kun hän ei ole kuolinpesän osakas, sekä näiden lailliset edustajat, perunkirjoituksen toimittajat ja se, joka on ilmoittanut pesän tai hoitaa sitä, *samoin kuin lahjanantaja ja -saaja* ovat velvolliset Verohallinnon kehotuksesta antamaan kaikki pesää *tai lahjaa* koskevat tiedot ja selvitykset sekä esittämään tarkastettaviksi kaikki pesää *tai lahjaa* koskevat asiakirjat.	*Perintöverotusta varten* kuolinpesän osakas, erityisjälkisäädöksen saaja *ja muu verovelvollinen*, eloonjäänyt puoliso, silloinkin kun hän ei ole kuolinpesän osakas, sekä näiden lailliset edustajat, perunkirjoituksen toimittajat*, kuolinpesän ilmoittaja, pesänhoitaja, perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottava henkilö ja kuolinpesän yhteyshenkilö* ovat velvolliset Verohallinnon kehotuksesta antamaan kaikki pesää koskevat tiedot ja selvitykset sekä esittämään tarkastettaviksi *perukirjan, muistiinpanot* ja kaikki muut pesää koskevat asiakirjat.
	Lahjaverotusta varten lahjanantaja ja -saaja ovat velvolliset Verohallinnon kehotuksesta antamaan kaikki lahjaa koskevat tiedot ja selvitykset sekä esittämään tarkastettaviksi kaikki lahjaa koskevat asiakirjat.
33 §	33 §
Verotus toimitetaan *perukirjan,* veroilmoituksen, *lahjaveroilmoituksen,* sivulliselta tiedonantovelvolliselta saatujen tietojen ja asiassa saadun muun selvityksen perusteella ottaen huomioon tasapuolisesti valtion ja verovelvollisen etu.	Verotus toimitetaan veroilmoituksen, sivulliselta tiedonantovelvolliselta saatujen tietojen ja asiassa saadun muun selvityksen perusteella ottaen huomioon tasapuolisesti valtion ja verovelvollisen etu.
— — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — —
	34 §

Voimassa oleva laki

34 §

Jos *perukirjaa tai* veroilmoitusta ei ole annettu tai sitä ei voida panna oikaistunakaan verotuksen perusteeksi, on verotus toimitettava arvioimalla (*arvioverotus*).

Verohallinnon on ennen arvioverotuksen toimittamista lähetettävä kehotus *perukirjan tai* veroilmoituksen antamiseksi tai selvityksen esittämiseksi. Kehotus sisältää tiedon arvion perusteella perintönä, testamentilla tai lahjana saatuun omaisuuteen lisättävästä varojen määrästä. Lisättävää määrää arvioitaessa otetaan huomioon tiedot perinnönjättäjän varallisuudesta, lahjana annetusta omaisuudesta tai muut vastaavat käytettävissä olevat tiedot.

35 §

Jos perintö- tai lahjaverotusta toimitettaessa harkitaan verotuksen toimittamista arvioimalla tai muun olennaisen poikkeaman tekemistä *perukirjaan tai* veroilmoitukseen, on 26 tai 27 §:ssä tarkoitetulle ilmoittamisvelvolliselle *tai* pesänhoitajalle, mikäli mahdollista, varattava tilaisuus antaa asiassa selvitys ennen verotuksen toimittamista.

36 §

Verohallinto määrää verovelvolliselle veronkorotuksen, jos *perukirja,* veroilmoitus tai muu ilmoitus taikka muu säädetty tieto, asiakirja tai selvitys on annettu puutteellisena tai virheellisenä taikka on jätetty kokonaan antamatta. Veronkorotus voidaan määrätä myös sellaiselle ilmoittamisvelvolliselle, joka ei ole verovelvollinen.

Veronkorotusta ei kuitenkaan määrätä sen johdosta, että *perukirjassa tai* veroilmoituksessa on jätetty ilmoittamatta velka, vähennys tai muu verotuksessa verovelvollisen hyväksi vaikuttava tieto, ellei kyse ole 36 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta tilanteesta.

Veronkorotus jätetään määräämättä sellaiselle verovelvolliselle, joka ei ole ollut 26 §:n mukaan ilmoittamisvelvollinen ja

Ehdotus

Jos veroilmoitusta ei ole annettu tai sitä ei voida panna oikaistunakaan verotuksen perusteeksi, on verotus toimitettava arvioimalla (*arvioverotus*).

Verohallinnon on ennen arvioverotuksen toimittamista lähetettävä kehotus veroilmoituksen antamiseksi tai selvityksen esittämiseksi. Kehotus sisältää tiedon arvion perusteella perintönä, testamentilla tai lahjana saatuun omaisuuteen lisättävästä varojen määrästä. Lisättävää määrää arvioitaessa otetaan huomioon tiedot perinnönjättäjän varallisuudesta, lahjana annetusta omaisuudesta tai muut vastaavat käytettävissä olevat tiedot.

35 §

Jos perintö- tai lahjaverotusta toimitettaessa harkitaan verotuksen toimittamista arvioimalla tai muun olennaisen poikkeaman tekemistä *veroilmoitukseen, on 25, 25 a* tai 27 §:ssä tarkoitetulle ilmoittamisvelvolliselle, *pesänhoitajalle, perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottavalle henkilölle tai kuolinpesän yhteyshenkilölle,* mikäli mahdollista, varattava tilaisuus antaa asiassa selvitys ennen verotuksen toimittamista.

36 §

Verohallinto määrää verovelvolliselle veronkorotuksen, jos veroilmoitus tai muu ilmoitus taikka muu säädetty tieto, asiakirja tai selvitys on annettu puutteellisena tai virheellisenä taikka on jätetty kokonaan antamatta. Veronkorotus voidaan määrätä myös sellaiselle ilmoittamisvelvolliselle, joka ei ole verovelvollinen.

Veronkorotusta ei kuitenkaan määrätä sen johdosta, että veroilmoituksessa on jätetty ilmoittamatta *tieto velasta, vähennyksestä tai muusta verotuksessa verovelvollisen hyväksi vaikuttavasta tiedosta*, ellei kyse ole 36 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta tilanteesta.

Veronkorotus jätetään määräämättä sellaiselle verovelvolliselle, joka ei ole ollut *25 tai 25 a §:n* mukaan ilmoittamisvelvollinen ja jonka ei voida katsoa ilmeisesti olleen

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
jonka ei voida katsoa ilmeisesti olleen tietoinen *perukirjan,* veroilmoituksen tai muun tiedon virheellisyydestä.	tietoinen veroilmoituksen tai muun tiedon virheellisyydestä.
— — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — —
36 a §	36 a §
— — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — —
Jos kyse on verotusmenettelystä annetun lain *(1558/1995)* 26 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tulkinnanvaraisesta tai epäselvästä asiasta tai 1 momentin mukainen veronkorotus on muusta erityisestä syystä kohtuuton, veronkorotus on 5 prosenttia lisääntyneen veron määrästä.	Jos kyse on verotusmenettelystä annetun lain 26 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla tulkinnanvaraisesta tai epäselvästä asiasta tai 1 momentin mukainen veronkorotus on muusta erityisestä syystä kohtuuton, veronkorotus on 5 prosenttia lisääntyneen veron määrästä.
Veronkorotus on 2 prosenttia lisääntyneen veron määrästä, jos verovelvollinen oma-aloitteisesti vaatii virheen korjaamista myöhemmin kuin 60 päivän kuluttua *perukirjan tai* veroilmoituksen antamiselle säädetystä määräpäivästä ja on täyttänyt selvittämisvelvollisuutensa.	Veronkorotus on 2 prosenttia lisääntyneen veron määrästä, jos verovelvollinen oma-aloitteisesti vaatii virheen korjaamista myöhemmin kuin 60 päivän kuluttua veroilmoituksen antamiselle säädetystä määräpäivästä ja on täyttänyt selvittämisvelvollisuutensa.
— — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — —
36 b §	36 b §
Verohallinto määrää ilmoittamisvelvolliselle veronkorotuksen sijasta myöhästymismaksun, jos ilmoittamisvelvollinen antaa *perukirjan tai* veroilmoituksen taikka korjaa oma-aloitteisesti muun 36 §:ssä tarkoitetun laiminlyönnin 60 päivän kuluessa *perukirjan tai* veroilmoituksen antamiselle säädetystä määräpäivästä.	Verohallinto määrää ilmoittamisvelvolliselle veronkorotuksen sijasta myöhästymismaksun, jos ilmoittamisvelvollinen antaa veroilmoituksen tai korjaa oma-aloitteisesti muun 36 §:ssä tarkoitetun laiminlyönnin 60 päivän kuluessa veroilmoituksen antamiselle säädetystä määräpäivästä.
Myöhästymismaksua ei kuitenkaan määrätä sen johdosta, että *perukirjassa tai* veroilmoituksessa on jätetty ilmoittamatta velka, vähennys tai muu verotuksessa verovelvollisen hyväksi vaikuttava tieto, ellei kyse ole 36 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta tilanteesta.	Myöhästymismaksua ei kuitenkaan määrätä sen johdosta, että veroilmoituksessa on jätetty ilmoittamatta *tieto velasta, vähennyksestä tai muusta verotuksessa verovelvollisen hyväksi vaikuttavasta tiedosta*, ellei kyse ole 36 a §:n 2 momentissa tarkoitetusta tilanteesta.
Luonnolliselle henkilölle määrättävä myöhästymismaksu on 50 euroa *perukirjalta tai* veroilmoitukselta ja muulle ilmoittamisvelvolliselle 100 euroa *perukirjalta tai* veroilmoitukselta.	Luonnolliselle henkilölle määrättävä myöhästymismaksu on 50 euroa veroilmoitukselta ja muulle ilmoittamisvelvolliselle 100 euroa veroilmoitukselta.
Ilmoittamisvelvolliselle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen	Ilmoittamisvelvolliselle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
myöhästymismaksun määräämistä, jos se on erityisestä syystä tarpeen. Myöhästymismaksu jätetään määräämättä, jos *perukirjan tai* veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä, laiminlyönti on vähäinen tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy.	Myöhästymismaksu jätetään määräämättä, jos veroilmoituksen antaminen on viivästynyt verovelvollisesta riippumattomasta syystä, laiminlyönti on vähäinen tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy.
37 §	37 §
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
Jos verovelvollisen osoitetta tai olinpaikkaa ei tiedetä, toimitetaan häntä koskevat 1 momentissa mainitut asiakirjat 28 §:n 1 momentissa tarkoitetulle pesänhoitajalle.	Jos verovelvollisen osoitetta tai olinpaikkaa ei tiedetä, toimitetaan häntä koskevat 1 momentissa mainitut asiakirjat *pesänhoitajalle, perintöverotusta koskevia ilmoituksia ja tiedusteluja vastaanottavalle henkilölle tai kuolinpesän yhteyshenkilölle.*
38 §	38 §
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
Kun perintöverotus toimitetaan veroilmoituksen nojalla, on uusista varoista ja veloista annettava Verohallinnolle veroilmoitus kolmen kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun niitä on ilmaantunut pesään.	Kun perintöverotus toimitetaan *henkilökohtaisen perintöveroilmoituksen* nojalla, on uusista varoista ja veloista annettava Verohallinnolle *henkilökohtainen perintöveroilmoitus* kolmen kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun niitä on ilmaantunut pesään.
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
	Verohallinto voi antaa määräykset siitä, että perintöverotuksessa tarpeelliset tiedot uusista varoista ja veloista ja niitä koskevat selvitykset ja asiakirjat on annettava Verohallinnolle yleisessä perintöveroilmoituksessa täydennys- tai oikaisukirjan antamiselle annetussa määräajassa myös silloin, kun täydennys- tai oikaisukirja on annettava Verohallinnolle 1 momentin mukaan.
40 §	40 §
Jos verovelvollinen on jäänyt osaksi tai kokonaan verottamatta tai hänelle on muuten jäänyt määräämättä säädetty vero, Verohallinto oikaisee verotusta verovelvollisen vahingoksi siten kuin verotusmenettelystä annetun lain *(1558/1995)* 56 §:n 1, 3 ja 4 momentissa säädetään.	Jos verovelvollinen on jäänyt osaksi tai kokonaan verottamatta tai hänelle on muuten jäänyt määräämättä säädetty vero, Verohallinto oikaisee verotusta verovelvollisen vahingoksi siten kuin verotusmenettelystä annetun lain 56 §:n 1, 3 ja 4 momentissa säädetään.
41 a §	41 a §

Voimassa oleva laki

Verohallinto voi jatkaa 31 §:ssä säädettyä verotuksen toimittamisaikaa tai verotuksen oikaisuaikaa yhdellä vuodella siten kuin verotusmenettelystä annetun lain 56 a §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään. Mitä verotusmenettelystä annetun lain 56 a §:n 1 momentin 2 kohdassa verovelvollisesta säädetään, sovelletaan myös tämän lain 26 §:ssä tarkoitettuun ilmoittamisvelvolliseen.

Ehdotus

Verohallinto voi jatkaa 31 §:ssä säädettyä verotuksen toimittamisaikaa tai verotuksen oikaisuaikaa yhdellä vuodella siten kuin verotusmenettelystä annetun lain 56 a §:n 1, 2 ja 4 momentissa säädetään. Mitä verotusmenettelystä annetun lain 56 a §:n 1 momentin 2 kohdassa verovelvollisesta säädetään, sovelletaan myös tämän lain *25 ja 25 a* §:ssä tarkoitettuun ilmoittamisvelvolliseen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Jos perintö- tai lahjaverovelvollisuus on alkanut ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

LUONNOS

4.

Laki

hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 9 §:n 5 kohta, ja

lisätään hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016) 9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 1174/2019 ja 598/2023, uusi 6 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
9 §	9 §
Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet	*Palvelutuotannossa säännönmukaisesti hyödynnettävät tietolähteet*
Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä seuraaviin tietojärjestelmiin tallennettuja tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja noudattaen tätä lukua:	Digi- ja väestötietovirastolla on oikeus sille tässä laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi käsitellä seuraaviin tietojärjestelmiin tallennettuja tässä pykälässä tarkoitettuja tietoja noudattaen tätä lukua:
— — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — —
	5) säätiölaissa (487/2015) tarkoitetusta säätiörekisteristä säätiöitä ja niiden vastuuhenkilöitä koskevia tietoja*;*
	6) kuolinpesän osakasrekisteristä annetussa laissa (/) tarkoitetusta kuolinpesän osakasrekisteristä perittävää, kuolinpesää, kuolinpesän osakkaita ja kuolinpesän hallintoon liittyviä muita henkilöitä koskevia tietoja sekä tietoja, joiden perusteella arvioidaan mainittujen tietojen luotettavuutta.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

. .

5.

Laki

verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotustietojen julkisuudesta ja salassapidosta annetun lain (1346/1999) 1 §:n 1 momentti sellaisena kuin se on laissa 522/2010 seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Lain soveltamisala	*Lain soveltamisala*
Tätä lakia sovelletaan verotusta varten Verohallinnolle annettuihin ja Verohallinnossa laadittuihin yksittäistä verovelvollista koskeviin asiakirjoihin (*verotusasiakirjat*) ja niihin sisältyviin tietoihin (*verotustiedot*). Mitä tässä laissa säädetään verovelvollisesta, koskee myös muuta ilmoittamis- ja tiedonantovelvollista sekä yhtymää.	Tätä lakia sovelletaan verotusta varten Verohallinnolle annettuihin ja Verohallinnossa laadittuihin yksittäistä verovelvollista koskeviin asiakirjoihin (verotusasiakirjat) ja niihin sisältyviin tietoihin (verotustiedot). Mitä tässä laissa säädetään verovelvollisesta, koskee myös muuta ilmoittamis- ja tiedonantovelvollista sekä yhtymää. *Mitä tässä laissa säädetään verotusasiakirjasta ja verotustiedoista, sovelletaan myös Verohallinnon säilyttämään perukirjaan ja siihen sisältyviin tietoihin.*
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . .

6.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain 18 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 18 §:n 1 ja 4 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 18 §:n 1 momentti laissa 1172/2019 ja 18 §:n 4 momentti laissa 391/2019, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
18 §	18 §
Viranomaisen yleinen tiedonantovelvollisuus	*Viranomaisen yleinen tiedonantovelvollisuus*
Digi- ja väestötietoviraston sekä Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionviraston on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset väestötietojärjestelmään sisältyvät tiedot.	Digi- ja väestötietoviraston sekä Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionviraston on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset väestötietojärjestelmään *ja kuolinpesän osakasrekisteriin* sisältyvät tiedot.
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 216 §:ssä tarkoitetun rekisterinpitäjän on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tieliikenteeseen liittyvät liikenneasioiden rekisteriin tallennetut tiedot.	Liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) 216 §:ssä tarkoitetun rekisterinpitäjän on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tieliikenteeseen *ja liikennevälineisiin* liittyvät liikenneasioiden rekisteriin tallennetut tiedot.
— — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . .

7.

Laki

perintökaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan lain 20 luvun 7 §,
muutetaan lain 20 luvun 1–3, 5, 6, 8, 9, 9a–9c, 12 ja 12 a §, sellaisina kuin niistä ovat 1, 8, 9, 12 ja 12 a § laissa 1562/1995 sekä 9a–9c § laissa 1129/2019, sekä
lisätään lain 20 lukuun uusi 2a ja 9d §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
20 luku	20 luku
Perunkirjoituksesta	**Perunkirjoituksesta**
1 §	1 §
Perunkirjoitus on toimitettava kolmen kuukauden kuluessa kuolemantapauksesta, jollei asianomainen lääninverovirasto saman ajan kuluessa tehdystä hakemuksesta pesän laatuun katsoen tai muusta erityisestä syystä tätä aikaa pidennä.	Perunkirjoitus on toimitettava *kuuden* kuukauden kuluessa kuolemantapauksesta, jollei *Verohallinto* saman ajan kuluessa tehdystä hakemuksesta pesän laatuun katsoen tai muusta erityisestä syystä tätä aikaa pidennä.
2 §	2 §
Osakkaan, jonka hoidettavana pesän omaisuus on, tahi pesänselvittäjän tai testamentin toimeenpanijan on määrättävä perunkirjoituksen aika ja paikka sekä valittava sitä toimittamaan kaksi uskottua miestä. Jollei osakas, pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija ole ottanut pesän omaisuutta haltuunsa, tulee muun henkilön, jolla, sen mukaan kuin 18 luvun 4 §:ssä sanotaan, on omaisuus hoidettavanaan, toimituttaa perunkirjoitus.	Osakkaan, jonka hoidettavana pesän omaisuus on, *taikka* pesänselvittäjän tai testamentin toimeenpanijan on määrättävä perunkirjoituksen aika ja paikka sekä valittava sitä toimittamaan kaksi uskottua miestä. Jollei osakas, pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija ole ottanut pesän omaisuutta haltuunsa, tulee muun henkilön, jolla, sen mukaan kuin 18 luvun 4 §:ssä *säädetään*, on omaisuus hoidettavanaan, toimituttaa perunkirjoitus.
Perunkirjoituksen ajasta ja paikasta on, milloin se voi sanottavaa hankaluutta tuottamatta tapahtua, hyvissä ajoin sitä ennen annettava tieto osakkaille ja eloonjääneelle puolisolle silloinkin, kun tämä ei ole osakas, sekä jos joku on perintönä tai testamentilla saava osuuden jäämistöön vasta osakkaan oikeuden lakattua, myös sille, jolla	Perunkirjoituksen ajasta ja paikasta on, milloin se voi sanottavaa hankaluutta tuottamatta tapahtua, hyvissä ajoin sitä ennen annettava tieto osakkaille ja eloonjääneelle puolisolle silloinkin, kun tämä ei ole osakas, sekä jos joku on perintönä tai testamentilla saava osuuden jäämistöön vasta osakkaan oikeuden lakattua, myös sille, jolla

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
perunkirjoitusta toimitettaessa lähinnä on oikeus saada perintö tai testamentti.	perunkirjoitusta toimitettaessa lähinnä on oikeus saada perintö tai testamentti. *Kuolinpesää koskevat tiedoksiannot, ilmoitukset ja tiedustelut ottaa vastaan kuolinpesän yhteyshenkilö. Kuolinpesän yhteyshenkilö on tehtävään ilmoitettu osakas tai testamentin toimeenpanija. Jos kuolinpesään on määrätty perintökaaren 19 luvun 1 §:ssä tarkoitettu pesänselvittäjä tai perintökaaren 18 luvun 4 §:ssä tarkoitettu toimitsija, on tämä kuitenkin yhteyshenkilö..*
	2a § *Mitä edellä 2 §:ssä on säädetty perunkirjoituksesta, ei estä perunkirjoituksen toimittamista tai siihen osallistumista tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla. Perunkirjoitus on kuitenkin järjestettävä siten, että kuolinpesän osakkaalla ja muulla tämän luvun 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulla henkilöllä on mahdollisuus käyttää oikeuksiaan täysimääräisesti ja ajantasaisesti silloinkin, kun hän osallistuu perunkirjoitukseen tietoliikenneyhteyden ja teknisen apuvälineen avulla.* *Perunkirjoituksesta annettavaan tietoon on sisällytettävä maininta 1 momentissa tarkoitetusta osallistumismahdollisuudesta ja sen käyttämisen edellytyksistä sekä osallistumisen teknisestä toteutuksesta ja siinä noudatettavasta menettelystä.*
3 § Perukirjassa on mainittava toimituksen aika ja paikka, vainajan täydellinen nimi, *ammatti* ja kotipaikka sekä *syntymä-* ja kuolinpäivä, osakkaiden ja muiden 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden nimet ja *kotipaikat* sekä lisäksi *ilmoitettava alaikäisten osalta myös heidän syntymäpäivänsä ja* perillisten kohdalta, miten he ovat vainajalle sukua. Perillinen on mainittava, vaikka hänelle ei tulisi mitään pesän omaisuudesta. Jollei jotakin edellä mainittua seikkaa voida ilmoittaa, on siitä ja sen syystä tehtävä merkintä perukirjaan.	3 § Perukirjassa on mainittava toimituksen aika ja paikka, vainajan täydellinen nimi, *siviilisääty, henkilötunnus ja kotikunta* sekä kuolinpäivä, osakkaiden ja muiden 2 §:n 2 momentissa tarkoitettujen henkilöiden nimet ja *henkilötunnukset* sekä lisäksi ilmoitettava perillisten *osalta*, miten he ovat vainajalle sukua. Perillinen on mainittava, vaikka hänelle ei tulisi mitään pesän omaisuudesta. Jollei jotakin edellä mainittua seikkaa voida ilmoittaa, on siitä ja sen syystä tehtävä merkintä perukirjaan. *Jos perukirjaan merkittävällä henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, merkitään henkilötunnuksen*

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	sijaan henkilön syntymäaika, asuinvaltio sekä mahdollinen hänen asuinvaltiossaan käytettävä henkilötunniste. Yrityksen osalta merkitään yrityksen kotipaikka ja mahdollinen yritys- ja yhteisötunnus. Perukirjassa on ilmoitettava myös kuolinpesän yhteyshenkilön nimi, henkilötunnus ja yhteystiedot.
Perukirjasta tulee käydä selville, ketkä ovat olleet perunkirjoituksessa saapuvilla. Milloin jollekin 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulle henkilölle ei ole annettu tietoa toimituksesta, on se sekä syy siihen perukirjassa mainittava. Jos joku, jolle tieto on toimitettu, ei ole saapunut, on perukirjaan merkittävä, milloin ja millä tavalla hänelle oli tieto annettu.	Perukirjasta tulee käydä selville, ketkä ovat olleet perunkirjoituksessa saapuvilla. Milloin jollekin 2 §:n 2 momentissa tarkoitetulle henkilölle ei ole annettu tietoa toimituksesta, on se sekä syy siihen perukirjassa mainittava. Jos joku, jolle tieto on toimitettu, ei ole saapunut, on perukirjaan merkittävä, milloin ja millä tavalla hänelle oli tieto annettu.
5 §	5 §
Jos perittävä on tehnyt testamentin tai avioehtosopimuksen, on se otettava tai oikeaksi todistettuna jäljennöksenä liitettävä perukirjaan. Sama koskee muita asiakirjoja, jotka ovat tarpeen pesän tilan selville saamiseksi. Perukirjaan on niin ikään liitettävä kirkonkirjan tai vastaavan rekisterin ote, josta käy selville eloonjäänyt puoliso ja perilliset.	Jos perittävä on tehnyt testamentin tai avioehtosopimuksen, on se otettava tai oikeaksi todistettuna jäljennöksenä liitettävä perukirjaan. Sama koskee muita asiakirjoja, jotka ovat tarpeen pesän tilan selville saamiseksi. Perukirjaan on niin ikään liitettävä *ote tai tiedot kuolinpesän osakasrekisteristä tai vastaavasta rekisteristä,* josta käy selville eloonjäänyt puoliso ja perilliset.
6 §	6 §
Pesän ilmoittakoon se, joka hoitaa pesän omaisuutta tai muutoin on sen tilaan parhaiten perehtynyt. Osakkaan sekä eloonjääneen puolison, vaikkei tämä olisikaan osakas, tulee kehotuksesta antaa tietoja perunkirjoitusta varten.	*Kuolinpesän ilmoittaja on* se, joka hoitaa pesän omaisuutta tai muutoin on sen tilaan parhaiten perehtynyt. Osakkaan sekä eloonjääneen puolison, vaikkei tämä olisikaan osakas, tulee kehotuksesta antaa tietoja perunkirjoitusta varten.
Pesän ilmoittajan on perukirjaan merkittävä valaehtoinen vakuutus, että hänen perunkirjoitusta varten antamansa tiedot ovat oikeat ja ettei hän tahallisesti ole jättänyt mitään ilmoittamatta. Hän on velvollinen valallaan vahvistamaan vakuutuksen, jos joku, jonka oikeus saattaa olla tällaisesta valanteosta riippuvainen, tahi pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija sitä vaatii. Valantekovelvollisuus on myös osakkaalla tai eloonjääneellä puolisolla, joka ei ole ilmoittanut pesää. Jos joku muu on ryhtynyt	Pesän ilmoittajan on perukirjaan merkittävä valaehtoinen vakuutus, että hänen perunkirjoitusta varten antamansa tiedot ovat oikeat ja ettei hän tahallisesti ole jättänyt mitään ilmoittamatta. Hän on velvollinen valallaan vahvistamaan vakuutuksen, jos joku, jonka oikeus saattaa olla tällaisesta valanteosta riippuvainen, *taikka* pesänselvittäjä tai testamentin toimeenpanija sitä vaatii. Valantekovelvollisuus on myös osakkaalla tai eloonjääneellä puolisolla, joka ei ole ilmoittanut pesää. Jos joku muu on

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
pesän omaisuutta koskeviin toimiin, voidaan hänetkin määrätä valalle, milloin siihen on syytä.	ryhtynyt pesän omaisuutta koskeviin toimiin, voidaan hänetkin määrätä valalle, milloin siihen on syytä.
Uskottujen miesten on perukirjaan kirjoitettava todistus siitä, että he ovat kaiken siihen oikein merkinneet ja pesän varat arvioineet parhaan ymmärryksensä mukaan.	Uskottujen miesten on perukirjaan kirjoitettava todistus siitä, että he ovat kaiken siihen oikein merkinneet ja pesän varat arvioineet parhaan ymmärryksensä mukaan.
	Kuolinpesän ilmoittajan valaehtoinen vakuutus ja uskottujen miesten todistus voidaan antaa myös sähköisesti. Kuolinpesän palvelualustalla laadittavaa perukirjaa varten annettavasta sähköisestä vakuutuksesta ja todistuksesta säädetään kuolinpesän palvelualustasta annetun lain 4 §:ssä. Muualla kuin kuolinpesän palvelualustalla laadittavaa perukirjaa varten annettava sähköinen vakuutus ja todistus voidaan antaa käyttäen sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisiin transaktioihin liittyvistä luottamuspalveluista sisämarkkinoilla ja direktiivin 1999/93/EY kumoamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 910/2014, sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna asetuksella (EU) 2024/1183, tarkoitettua kehittynyttä sähköistä allekirjoitusta.
7 §	7 §
Jos omaisuutta on usealla paikkakunnalla, voidaan jokaisella niistä toimittaa eri perunkirjoitus. Johonkin perukirjaan on otettava pesän varojen ja velkojen yhdistelmä, ja vain tähän perukirjaan on sovellettava, mitä 4 §:n 3 momentissa ja 5 §:ssä on säädetty.	*[kumotaan]*
8 §	8 §
Perukirja on annettava lääninverovirastolle siten kuin perintö- ja lahjaverolaissa (378/40) säädetään.	Perukirja on annettava *Verohallinnolle* siten kuin perintö- ja lahjaverolaissa (*378/1940*) säädetään.
9 §	9 §
Jos perunkirjoituksen toimittaminen on laiminlyöty, käräjäoikeuden tulee lääninveroviraston ilmoituksesta määrätä sopiva henkilö toimituttamaan perunkirjoitus.	Jos perunkirjoituksen toimittaminen on laiminlyöty, käräjäoikeuden tulee *Verohallinnon* ilmoituksesta määrätä sopiva henkilö toimituttamaan perunkirjoitus.

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
9 a §	9 a §
Jos perittävällä oli kuollessaan kotikunta Suomessa, Digi- ja väestötietovirasto tai Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto voi kuolinpesän osakkaan, eloonjääneen puolison, pesänhoitajan, pesänselvittäjän, pesänjakajan tai testamentin toimeenpanijan hakemuksesta vahvistaa, että kaikki pesän osakkaat ja perittävän aviopuoliso on merkitty perukirjaan, kuten 3 §:n 1 momentissa säädetään.	Jos perittävällä oli kuollessaan kotikunta Suomessa *ja perittävän aviovarallisuussuhteisiin ja perimykseen sovelletaan Suomen lakia,* Digi- ja väestötietovirasto tai Ahvenanmaan maakunnassa Ahvenanmaan valtionvirasto voi kuolinpesän osakkaan, eloonjääneen puolison, *kuolinpesän ilmoittajan,* pesänhoitajan, pesänselvittäjän, pesänjakajan tai testamentin toimeenpanijan hakemuksesta vahvistaa, että kaikki pesän osakkaat ja perittävän aviopuoliso on merkitty *kuolinpesän osakasrekisteriin tai* perukirjan osakasluetteloon, kuten 3 §:n 1 momentissa säädetään.
Vahvistus on annettava, jos väestötietojärjestelmässä olevien tietojen tai muun saatavissa olevan selvityksen nojalla on perusteltua otaksua, että perukirjassa olevat tiedot osakkaista ja aviopuolisosta ovat oikeat ja täydelliset.	*Vahvistusta ei voida hakea ennen kuin perunkirjoitus on toimitettu. Vahvistusta ei voida hakea, jos kuolinpesän osakastiedot on muodostettu yksinomaan kuolinpesän osakasrekisteristä annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaisista tiedoista, jotka pesän ilmoittaja on tarkastanut ja vakuuttanut oikeiksi niitä muuttamatta.* Vahvistus on *muussa tapauksessa* annettava, jos väestötietojärjestelmässä olevien tietojen ja muun saatavissa olevan selvityksen nojalla on perusteltua otaksua, että *kuolinpesän osakasrekisterissä tai* perukirjassa olevat tiedot osakkaista ja aviopuolisosta ovat oikeat ja täydelliset.
Vahvistuksen antamisesta tehdään merkintä perukirjan oikeaksi todistettuun jäljennökseen.	
9 b §	9 b §
Jos vahvistusta ei 9 a §:n mukaan voida antaa, toimivaltaisen viranomaisen tulee ilmoittaa havaitsemistaan puutteista ja virheistä hakijalle sekä palauttaa asiakirjat ilman vahvistusta hänelle. Asiasta tulee ilmoittaa myös henkilölle, joka perukirjan mukaan ottaa vastaan pesää koskevia ilmoituksia.	*Jos tässä luvussa ei toisin säädetä, vahvistamista koskevaan menettelyyn sovelletaan hallintolakia (434/2003). Osakastietojen puutteellisuudesta ja vahvistamista koskevasta päätöksestä* tulee ilmoittaa myös *2 §:n 3 momentissa tarkoitetulle kuolinpesän yhteyshenkilölle, jos tämä ei ole hakija.*
9 c §	9 c §
Oikeustoimi, jonka 9 a §:n mukaisesti vahvistettuun perukirjan osakasluetteloon merkityt pesän osakkaat ovat tehneet pesän puolesta muun kuin pesän osakkaan kanssa, on sitova, vaikka joku osakkaista on jäänyt	Oikeustoimi, jonka 9 a §:n mukaisesti vahvistettuun *kuolinpesän osakasrekisteriin* tai perukirjan osakasluetteloon merkityt pesän osakkaat ovat tehneet pesän puolesta muun kuin pesän osakkaan kanssa, on sitova, vaikka

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
perukirjaan merkitsemättä, jos se, jonka kanssa oikeustoimi oli tehty, ei tiennyt eikä hänen pitänytkään tietää, että pesässä oli tällainen osakas. Haettaessa viranomaiselta oikeuden kirjaamista tai muuta toimenpidettä vahvistettua perukirjaa pidetään riittävänä selvityksenä pesän osakkaista, jollei asiassa muuta ilmene.	joku osakkaista on jäänyt *kuolinpesän osakasrekisteriin tai* perukirjaan merkitsemättä, jos se, jonka kanssa oikeustoimi oli tehty, ei tiennyt eikä hänen pitänytkään tietää, että pesässä oli tällainen osakas. Haettaessa viranomaiselta oikeuden kirjaamista tai muuta toimenpidettä vahvistettua *kuolinpesän osakasrekisteriä tai* perukirjaa pidetään riittävänä selvityksenä pesän osakkaista, jollei asiassa muuta ilmene.
	9 d § *Vahvistuksen antamisesta ja ajankohdasta, jonka mukaisesti osakastiedot on vahvistettu, tehdään merkintä kuolinpesän osakasrekisteriin ja vahvistamista koskevaan päätökseen.* *Päätökseen osakasluettelon vahvistamisesta saa hakea oikaisua siten kuin hallintolaissa säädetään. Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla.*
12 § Lääninveroviraston 1 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.	12 § *Verohallinnon* 1 §:n nojalla tekemään päätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta.
12 a § Lääninverovirastolle annettu perukirja tai sen tekninen tallenne on säilytettävä pysyvästi. Arkistolaitos antaa tarkemmat määräykset perukirjan ja sen liitteiden säilyttämisestä.	12 a § *Verohallinnolle* annettu perukirja tai sen tekninen tallenne on säilytettävä pysyvästi. Arkistolaitos antaa tarkemmat määräykset perukirjan ja sen liitteiden säilyttämisestä.
	——— *Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .* *Jos perittävä on kuollut tai julistettu kuolleeksi ennen tämän lain voimaantuloa, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.* ———

8.

Laki

ulosottokaaren muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
lisätään lain 4 luvun 33 §:n 1 momenttiin uusi 5a kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
4 luku	4 luku
Ulosmittaus	**Ulosmittaus**
33 §	33 §
Rekisteri-ilmoitukset	*Rekisteri-ilmoitukset*
Ulosottomiehen tulee heti ilmoittaa:	Ulosottomiehen tulee heti ilmoittaa:
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
	5a) kuolinpesän osakkaan pesäosuuden ulosmittauksesta Digi- ja väestötietovirastolle;
	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
	_____
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .
	Lakia sovelletaan sellaisiin kuolinpesiin, joissa perittävä on kuollut tai tuomioistuimen päätöksellä julistettu kuolleeksi lain tultua voimaan.
	_____

LUONNOS

9.

Laki

tuomioistuimen velvollisuudesta ilmoittaa eräistä ratkaisuistaan annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan lain 1 §, 2 §:n 2 momentti, 3 §:n 2 momentti ja 4 §:n 1 momentti sellaisena kuin niistä on 2 §:n 2 momentti laissa 655/2023, 3 §:n 2 momentti laissa 1145/2019 ja 4 §:n 1 momentti laissa 1263/2018, sekä

lisätään lakiin uusi 3a § seuraavasti:

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
1 §	1 §
Velvollisuus ilmoittaa rikosasiassa annetusta ratkaisusta	*Velvollisuus ilmoittaa rikosasiassa annetusta ratkaisusta*
Tuomioistuimen on ilmoitettava ratkaisustaan, jolla syyte on hylätty, tallettamalla ratkaisusta tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään esitutkintaviranomaisten tietojärjestelmien tietojen päivittämisen mahdollistamiseksi.	Tuomioistuimen on ilmoitettava ratkaisustaan, jolla syyte on hylätty, tallentamalla ratkaisusta tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen *tietovarannon* ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään esitutkintaviranomaisten tietojärjestelmien tietojen päivittämisen mahdollistamiseksi.
Oikeusministeriön asetuksella säädetään ajankohdasta, josta alkaen 1 momentissa tarkoitetut merkinnät on tehtävä. Merkinnän tekemiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa (372/2010) ja sen nojalla säädetään.	Oikeusministeriön asetuksella säädetään ajankohdasta, josta alkaen 1 momentissa tarkoitetut merkinnät on tehtävä. Merkinnän tekemiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta *tietovarannosta* annetussa laissa *(955/2020)* ja sen nojalla säädetään.
2 §	2 §
Velvollisuus ilmoittaa virkamiestä ja viranhaltijaa koskevasta rikosasiasta	*Velvollisuus ilmoittaa virkamiestä ja viranhaltijaa koskevasta rikosasiasta*
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
Ilmoituksen tekemisestä merkitsemällä ratkaisusta tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle niiden välittämiseksi 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille säädetään tarvittaessa	Ilmoituksen tekemisestä merkitsemällä ratkaisusta tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen *tietovarannon* ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tai toimittamalla tiedot Oikeusrekisterikeskukselle niiden välittämiseksi 1 momentissa tarkoitetuille viranomaisille säädetään tarvittaessa

Voimassa oleva laki

oikeusministeriön asetuksella. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

3 §

Tiedon tallettaminen väestötietojärjestelmään merkitsemistä varten

— — — — — — — — — — — — — — —

Oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää, että tuomioistuin toteuttaa 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tallettamalla ratkaisuaan koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään välitettäviksi väestötietojärjestelmään. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

Ehdotus

oikeusministeriön asetuksella. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta *tietovarannosta* annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

3 §

*Tiedon **tallentaminen** väestötietojärjestelmään merkitsemistä varten*

— — — — — — — — — — — — — — —

Oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää, että tuomioistuin toteuttaa 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden *tallentamalla* ratkaisuaan koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen *tietovarannon* ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään välitettäviksi väestötietojärjestelmään. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta *tietovarannosta* annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.

3a §

Velvollisuus ilmoittaa tietoja kuolinpesän osakasrekisteriin merkitsemistä varten

Tuomioistuimen on ilmoitettava Digi- ja väestötietovirastolle perintökaaren 18 luvun 4 §:n 2 momentin nojalla määräämästään toimitsijasta ja perintökaaren 19 luvun 1 §:n nojalla määräämästään tai saman luvun 6 tai 7 §:n nojalla vapauttamastaan pesänselvittäjästä kuolinpesän osakasrekisteriin tehtävää merkintää varten, kun ratkaisu on täytäntöönpanokelpoinen. Kuolinpesän yksilöintitietojen ja ratkaisun päivämäärän lisäksi ilmoitetaan toimitsijan tai pesänselvittäjän nimi ja muut tarpeelliset yksilöintitiedot.

Oikeusministeriön asetuksella voidaan säätää, että tuomioistuin toteuttaa 1 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tallentamalla ratkaisuaan koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen

Voimassa oleva laki	*Ehdotus*
	tietovarannon ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään välitettäviksi kuolinpesän osakasrekisteriin. Merkinnän tekemiseen ja tietojen toimittamiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietovarannosta annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.
4 §	4 §
Velvollisuus ilmoittaa ja tiedottaa ulosottoperustetta koskevasta ratkaisusta	*Velvollisuus ilmoittaa ja tiedottaa ulosottoperustetta koskevasta ratkaisusta*
Tuomioistuimen on ilmoitettava ulosottoviranomaiselle tuomiostaan, turvaamistoimipäätöksestään ja muusta ulosottoperusteesta tai tällaisen ratkaisun kumoamisesta merkitsemällä tätä koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen tietojärjestelmän ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tietojen välittämiseksi teknisen käyttöyhteyden avulla ulosottoviranomaiselle. Merkinnän tekemiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta tietojärjestelmästä annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.	Tuomioistuimen on ilmoitettava ulosottoviranomaiselle tuomiostaan, turvaamistoimipäätöksestään ja muusta ulosottoperusteesta tai tällaisen ratkaisun kumoamisesta merkitsemällä tätä koskevat tiedot oikeushallinnon valtakunnallisen *tietovarannon* ratkaisu- ja päätösilmoitusjärjestelmään tietojen välittämiseksi teknisen käyttöyhteyden avulla ulosottoviranomaiselle. Merkinnän tekemiseen sovelletaan, mitä oikeushallinnon valtakunnallisesta *tietovarannosta* annetussa laissa ja sen nojalla säädetään.
— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —	— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —
	Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . .
	Lain 3 a §:ää sovelletaan sellaisiin kuolinpesiin, joissa perittävä on kuollut tai tuomioistuimen päätöksellä julistettu kuolleeksi lain tultua voimaan.